ה. לייוויק

חלב

הַלֵּב

מאת

אֶדְמוֹנְדוֹ דְ'אַמִּיצִ'יס

ספר לבני הנעורים

תרגם

מ. מבשן

הוצאת אברהם יוסף שטיבל

וַרשה, תרפ"ב

Edmund de Amicis

SERCE

Wydawnictwo-Sztybel, Warszawa, 1922.

Składano i tłoczono
w drukarni „Hacefira“, Warszawa, Leszno 54.

נסדר ונדפס בדפוס „הצפירה“, ורשה, לשנה 54.

הקדמה

„הספר הזה נועד ביתר יחוד לנערי בתי־הספר לעם, מבני תשע שנים עד בני שלש עשרה, ושמו הנכון הוא: מאורעות שנה אחת בבית־הספר, כתובים בידי תלמיד המחלקה השלישית של בית־ספר עירוני באחת מערי איטליה, ובאמרי „כתובים בידי תלמיד המחלקה השלישית" אין כונתי בזה, שהוא כתב את הדברים בעצם ידו, כאשר נדפסו כאן. הוא רק רשם לאט לאט במחברת, כפי יכלתו, את אשר ראה והרגיש והגה בבית-הספר ומחוצה לו; ואביו כתב את הדפים האלה בסוף השנה על יסוד הרשימות ההן וישתדל לבלי שַׁנות דבר מהתֹּכן ולשמור בכל מקום שהיה אפשר גם את הצורה הראשונה. מקץ ארבע שנים עבר הבן — והוא אז תלמיד הגימנסיה — על כתב־היד והוסיף עליו פה ושם דברים משלו, כפי ששאבם מזכרונו החי על האנשים והמקרים. קִראו אפוא, ילדים, את הספר הזה; אני מקוה, כי תתענגו עליו וגם תמצאו בו תועלת".

* *
*

אלה הם הדברים המעטים, שהקדים הסופר הגדול ד'אמיצ'יס לספרו הנפלא: „הלב", אשר יותר משאר ספריו קנה לו שם־עולם. ואולם יש להוסיף על הדברים האלה ולאמר, כי אף־על־פי שהספר נועד „ביתר יחוד" לבני־הנעורים באיטליה — הריהו גם ספר לגדולים מבני עם ועם, ספר אשר ישַׂמח לב כל קורא, בלי הבדל גיל ומין, מעמד ולאֹם. ואם יש עוד צֹרך להוכיח, כי הנעלות שביצירות האמנות הן על־פי־רֹב דבר

השוה לכל נפש — נוכל להביא ראיה חותכת גם מהספר שלפנינו. הרוח הטהורה והקדושה — רוח אהבה בלי־מצרים אל האדם, אל הטבע, וביחוד אל המולדת — המנשבת בין שורותיו, מטהרת ומקדשת את לב הקורא, אם נער הוא ואם זקן; ובו נתקַיֵם ביותר הפתגם: דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

יש אפוא לקוות, כי את הכנסת הספר הזה לספרותנו יקדמו בברכה לא רק מורינו ומחנכינו, כי־אם גם כל קורא וכל חובב הספרות העברית.

„הלב" תֻרגם מגרמנית על־ידי הסופר הישיש מבש"ן, הידוע בסגנונו העצמי, המנֻפה. בחלקי נפל רק הטֹרח להשוות את התרגום אל המקור האיטלקי. חובתי זו השתדלתי למַלא בכל הדיוק האפשרי. בכל מקום שהיו דרושים שנוים נזהרתי שלא לשַנות ביותר את סגנון המתרגם הנכבד. ביחוד שמתי לב להשמיט כל יַתִּיר ולמַלא כל חסר (חסרו פה ושם פסוקים וקטעים ואפילו פרקים קצרים, שנשמטו, כנראה, משום־מה על־ידי המתרגם לגרמנית), עד אשר עתה יש רשות לאמר, כי התרגום העברי מתאים בַכֹּל למקור. אחריות זו אני מקבל עלי.

ולבסוף לא אוכל להתאפק מהביע את שביעת רצוני על אשר נִתנה לי הזדמנות לסַיע במקצת להכנסת פנינה ספרותית זו לאוצר ספרותנו.

ד"ר נ. טוּרוֹב.

תִּשְׁרֵי

הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן בְּבֵית־הַסֵּפֶר

17. — יוֹם שֵׁנִי.

הַיּוֹם יוֹם רִאשׁוֹן לְבֵית־הַסֵּפֶר. כַּחֲלוֹם עָבְרוּ לִי שְׁלֹשֶׁת יַרְחֵי הַחֹפֶשׁ בַּכְּפָר! אִמִּי הֱבִיאָה אוֹתִי הַיּוֹם בַּבֹּקֶר אֶל לִשְׁכַּת בָּרֶטִּי, לְמַעַן יִרְשְׁמוּ אוֹתִי בְּתוֹךְ תַּלְמִידֵי הַכִּתָּה הַשְּׁלִישִׁית לְבֵית־הַסֵּפֶר הָעֲמָמִי. זָכַרְתִּי אֶת הַחַיִּים הָעַלִּיזִים, אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה, וָאֵלֵךְ בְּלֹא־חֶמְדָּה. כָּל הָרְחוֹבוֹת הָמוּ מִנְּעָרִים; אֶל שְׁנֵי בָּתֵּי מִמְכַּר הַסְּפָרִים נִלְחֲצוּ־הִתְנַגְּשׁוּ אָבוֹת וְאִמּוֹת, אֲשֶׁר קָנוּ יַלְקוּטֵי בֵית־סֵפֶר, תִּיקִים וּמַחְבָּרוֹת, וְלִפְנֵי בֵּית־הַסֵּפֶר הִתְקַבֵּץ הָמוֹן רַב מְאֹד; וְאַף בְּרֹב עָמָל יָכְלוּ הַמְשָׁרֵת וְשׁוֹטֵר הָרְחוֹב לַעֲצֹר בְּעַד הַמִּתְנַגְּשִׁים, לְבַל יַחְסְמוּ אֶת הַפָּתַח. אֲנִי אֵצֶל הַדֶּלֶת וְהִנֵּה אִישׁ נוֹגֵעַ בִּי, דּוֹפֵק עַל שִׁכְמִי; הוּא הַמּוֹרֶה אֲשֶׁר הָיָה לִי בַּכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה — אִישׁ עָלֵז וְלוֹ שֵׂעָר אָדֹם, סָבוּךְ — וְכֹה אָמַר אֵלַי: אִם־כֵּן אֵפוֹא, אֶנְרִיקוֹ, נִפְרַדְנוּ אִישׁ מֵאָחִיו לְעוֹלָם? — וַאֲנִי אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי כֵן, וּבְכָל־זֹאת הִכְאִיבוּ אוֹתִי דְבָרָיו אֵלֶּה. בְּדֵי עָמָל בָּאנוּ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר פְּנִימָה. אֲנָשִׁים וְנָשִׁים מִבְּנֵי־הָעָם —

בַּעֲלֵי־מְלָאכָה, פְּקִידֵי־צָבָא, זְקֵנוֹת, שְׁפָחוֹת – כֻּלָּם, אֲשֶׁר יָדָם הָאַחַת הֶחֱזִיקָה בַּיְלָדִים וְהַשְּׁנִיָּה – כִּתְבֵי־הַתְּעוּדָה, מִלְּאוּ אֶת אוּלַם־הַבִּיאָה וְאֶת הַמַּעֲלוֹת, וַיֶּהֱמוּ וַיִּרְגְּשׁוּ, עַד אֲשֶׁר כָּל הַבָּא שָׁמָּה יְדַמֶּה לוֹ, כִּי בָא אֶל בֵּית־חִזָּיוֹן. שָׂמַחְתִּי כִּי שַׁבְתִּי לִרְאוֹת אֶת הָאוּלָם הַגָּדוֹל הַתַּחְתִּי וְאֶת דַּלְתוֹתָיו הַפְּתוּחוֹת לְשֶׁבַע הַלְּשָׁכוֹת, אֲשֶׁר עָבַרְתִּי בָהֶם יְמֵי שָׁלֹשׁ שָׁנִים כִּמְעַט יוֹם יוֹם. וְאִישׁ אָחִיו יִדְחָקוּ; וְהַמּוֹרוֹת יוֹצְאוֹת וּבָאוֹת. הַמּוֹרָה, אֲשֶׁר הָיְתָה לִי בַּכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, בֵּרְכָה אוֹתִי מִפֶּתַח לִשְׁכָּתָהּ, וַתֹּאמַר: אֶנְרִיקוֹ, הַשָּׁנָה אַתָּה בָא אֶל הַקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה; לֹא אוֹסִיף לִרְאוֹתְךָ עוֹד גַּם עוֹבֵר עָלֵינוּ! – וַתַּבֵּט אֵלַי בִּתוּגָה. וְהַמְנַהֵל מוּסַב נָשִׁים דּוֹאֲגוֹת, כִּי לֹא הָיָה עוֹד מָקוֹם לְיַלְדֵיהֶן; נִדְמֶה לִי, כִּי זְקָנוֹ כְּמוֹ הִלְבִּין מְעַט מֵאֲשֶׁר לִפְנֵי שָׁנָה. וִילָדִים שַׁבְתִּי רָאִיתִי וְהִנֵּה גָּבְהָה קוֹמָתָם וְשָׁמֵן בְּשָׂרָם. בַּקּוֹמָה הַתַּחְתִּיָּה שֶׁל הַבַּיִת, שֶׁשָּׁם כִּלּוּ לְחַלֵּק אֶת הַתַּלְמִידִים לְמַחְלְקוֹתֵיהֶם, הָיוּ יְלָדִים רַבִּים, תַּלְמִידֵי הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, אֲשֶׁר מֵאֲנוּ לָבֹא אֶל חֲדַר בֵּית־הַסֵּפֶר, וַיִּהְיוּ כַּעֲיָרִים סוֹרְרִים; עַד אֲשֶׁר מָשְׁכוּ אוֹתָם שָׁמָּה בְּחָזְקָה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר חָמְקוּ עָבְרוּ מֵעַל מוֹשְׁבוֹתָם; וַאֲחֵרִים, אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הוֹרֵיהֶם הוֹלְכִים לָהֶם, נָתְנוּ אֶת קוֹלָם בִּבְכִי, וְעַל הַהוֹרִים הָיָה לָשׁוּב עַל עֲקֵבָם, לְמַעַן נַחֵם אוֹתָם וּלְדַבֵּר עַל לִבָּם אוֹ לְמַעַן הָשֵׁב אוֹתָם הַבָּיְתָה; הַמּוֹרוֹת הָיוּ כִּנוֹאָשׁוֹת. אָחִי הַקָּטָן בָּא אֶל כִּתַּת הַמּוֹרָה דֶּלְקָתִי, וַאֲנִי בָאתִי אֶל הַמּוֹרֶה פֶּרְבּוֹנִי, אֶל הַקּוֹמָה הָרִאשׁוֹנָה. בַּשָּׁעָה הָעֲשִׂירִית בַּבֹּקֶר הָיִינוּ כֻלָּנוּ בְּחַדְרֵי כִתָּתֵנוּ: אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים תַּלְמִיד; וְאַף חֲמִשָּׁה־עָשָׂר אוֹ שִׁשָּׁה־עָשָׂר בָּהֶם הָיוּ חֲבֵרַי מִן הַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה; בָּאֵלֶּה הָיָה דֵּירוֹסִי, אֲשֶׁר תָּמִיד יַשִּׂיג אֶת הַפְּרָס הָרִאשׁוֹן. וַאֲנִי בְּזָכְרִי אֶת הַיְּעָרִים וְאֶת הֶהָרִים, אֲשֶׁר בָּהֶם בִּלִּיתִי אֶת יְמֵי הַקַּיִץ, מַה קָּטָן, מַה שּׁוֹמֵם הָיָה חֲדַר בֵּית־הַסֵּפֶר בְּעֵינָי! גַּם אֶת מוֹרִי אֲשֶׁר בַּכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה בְּאַהֲבָה זָכַרְתִּי,

כִּי הָיָה טוֹב לָנוּ מְאֹד וַיִּשְׂחַק אֵלֵינוּ תָּמִיד, וַיְהִי שְׁפַל־קוֹמָה, עַד אֲשֶׁר נִרְאָה כְּמוֹ חָבֵר לָנוּ; וַיֵּצֶר לִי עַל אֲשֶׁר לֹא אָשׁוּב עוֹד רְאוֹת פָּנָיו וְאֶת שְׂעָרוֹ הָאָדֹם, הַסָּבוּךְ. מוֹרֵנוּ הֶחָדָשׁ הוּא אִישׁ גְּבַהּ־קוֹמָה, בְּלִי זָקָן, שְׂעָרוֹ שְׂעַר־שֵׂיבָה אָרֹךְ, וְעַל מִצְחוֹ חָרִיץ יָשָׁר כְּקָו; קוֹלוֹ נִשְׁמָע כְּקוֹל אִישׁ קָשֶׁה, וְהוּא מִתְבּוֹנֵן אֶל כֻּלָּנוּ הָכֵן, לָזֶה אַחַר זֶה, כִּמְבַקֵּשׁ לִקְרֹא בִּלְבָבֵנוּ וּבְנַפְשֵׁנוּ; צְחוֹק אֵין נִרְאֶה עַל שְׂפָתָיו. וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְּלִבִּי: הִנֵּה זֶה הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן. עוֹד תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים. מַה תֵּרֶב הָעֲבוֹדָה, מַה תִּכְבַּדְנָה הַבְּחִינוֹת מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ, מַה יִּרֶב הֶעָמָל! — לִבִּי הִמְרִיצַנִי לְבַקֵּשׁ אֶת אִמִּי בִּמְסְדְּרוֹן הַבַּיִת, וָאָרוּץ אֵלֶיהָ לְנַשֵּׁק יָדָהּ. וַתְּחַזְּקֵנִי וַתֹּאמֶר לִי: חֲזַק וְיַאֲמֵץ לִבֶּךָ, אֶנְרִיקוֹ בְּנִי! אֲנַחְנוּ נִלְמַד יַחְדָּו. — וָאָשׁוּב אֶל הַבַּיִת שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב. אַךְ הַמּוֹרֶה, אֲשֶׁר הָיָה שׂוֹחֵק מִטּוּב־לֵב וּמֵאִיר פָּנָיו אֵלֵינוּ, לֹא יִהְיֶה לִי עוֹד; וּבֵית־הַסֵּפֶר נוֹפֵל בְּעֵינַי לְחֵן וּלְנֹעַם מֵאֲשֶׁר לְפָנִים.

מוֹרֵנוּ

18. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

גַּם מוֹרִי הֶחָדָשׁ טוֹב בְּעֵינַי מִבֹּקֶר הַיּוֹם. בְּבוֹאֵנוּ הַחֲדְרָה וְהוּא יוֹשֵׁב עַל מוֹשָׁבוֹ, נִרְאוּ בַּפֶּתַח פַּעַם בְּפַעַם אֲחָדִים מִתַּלְמִידָיו מִן הַשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, לְמַעַן בָּרֵךְ אוֹתוֹ בְשָׁלוֹם; וַיִּקְרְאוּ: „שָׁלוֹם, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה", „שָׁלוֹם, הָאָדוֹן פֶּרְבּוֹנִי", — וְיֵשׁ אֲשֶׁר בָּאוּ הַחֲדְרָה וַיִּתְּנוּ לוֹ אֶת יָדָם, וַיָּשׁוּבוּ וַיֵּצְאוּ בַלָּט. הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָם, כִּי דָבְקָה נַפְשָׁם אַחֲרָיו וְכִי טוֹב הָיָה בְּעֵינֵיהֶם לוּ יָכְלוּ לָשׁוּב אֶל תַּחַת יָדוֹ. וְהוּא הֵשִׁיב לָהֶם כְּבִרְכָתָם: „שָׁלוֹם", וַיְחַבֵּק

אֶת הַיָּדַיִם הַשְּׁלוּחוֹת אֵלָיו, אַךְ לֹא הִבִּיט אֶל אִישׁ מֵהֶם; מִדֵּי בָרֵךְ אוֹתוֹ אַחַד הַיְלָדִים לֹא שִׁנָּה אֲרֶשֶׁת פָּנָיו, כִּי־אִם עָמַד מָפְנֶה אֶל מוּל הַחַלּוֹן, וְעַל מִצְחוֹ הֶחָרִיץ הַיָּשָׁר, וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל גַּג הַבַּיִת אֲשֶׁר מִנֶּגֶד; תַּחַת אֲשֶׁר יִשְׂמַח עַל בִּרְכוֹת הַיְלָדִים, הָיָה כְּמִצְטַעֵר. וְאַחַר הִתְבּוֹנֵן אֵלֵינוּ בְשׁוּם־לֵב, לָזֶה אַחַר זֶה. בְּקָרְאוֹ אֵלֵינוּ מִפִּיו אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר נִכְתָּב, הִתְהַלֵּךְ בֵּין סַפְסְלֵי הַתַּלְמִידִים הֵנָּה וָהֵנָּה; וַיְהִי כְּקָרְאוֹתוֹ אֶת אַחַד הַנְּעָרִים וְהִנֵּה פָּנָיו אֲדֻמִּים מְאֹד, מִפְּנֵי אֲשֶׁר פָּרְחוּ עֲלֵיהֶם אֲבַעְבֻּעוֹת, חָדַל מִקְּרֹא וַיָּשֶׂם רֹאשׁ הַנַּעַר בֵּין יָדָיו וַיַּבֵּט אֶל פָּנָיו; וְאַחַר שָׁאַל אוֹתוֹ: מַה לָּךְ? וַיָּשֶׂם יָדוֹ עַל מֵצַח הַיֶּלֶד, וַיְמַשֵּׁשׁ לָדַעַת הֲיֵשׁ לוֹ חֹם. עוֹדֶנּוּ עוֹשֶׂה כֹּה וָכֹה וְאַחַד הַיְלָדִים הִתְקוֹמֵם וּמֵעַל הַסַּפְסָל וּמֵאַחֲרָיו וַיָּנַע זְרוֹעוֹתָיו כְּבֻבָּה מִתְנוֹדֶדֶת. פִּתְאֹם הֵסֵב הַמּוֹרֶה אֶת פָּנָיו, וְהַנַּעַר מִהֵר לָשֶׁבֶת עַל מוֹשָׁבוֹ, הוֹרִיד אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּכּוֹן לָשֵׂאת עֹנֶשׁ. אַךְ הַמּוֹרֶה שָׂם יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ וַיֹּאמֶר: אַל תּוֹסֵף לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה! — וְלֹא יָסָף. וְאַחַר שָׁב אֶל שֻׁלְחָנוֹ וַיְכַל אֶת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר קָרָא בְאָזְנֵינוּ. כְּכַלּוֹתוֹ, הִבִּיט אֵלֵינוּ דּוּמָם רֶגַע אֶחָד; וְאַחַר דִּבֵּר בְּנַחַת בְּקוֹלוֹ הַקָּשֶׁה לְמִשְׁמַע אֹזֶן וּבְכָל־זֹאת נִשְׁמַע בּוֹ טוּב־לֵב וַחֲנִינָה: שִׁמְעוּ! עָלֵינוּ לְבַלּוֹת יַחַד שָׁנָה אֶחָת. הָבָה נַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיוּ לָנוּ הַיָּמִים הָאֵלֶּה יְמֵי חֵפֶץ. לִמְדוּ וִהְיוּ לִבְנֵי־חָיִל. — עֲרִירִי אָנֹכִי, אֵין לִי בַּיִת, וְאַתֶּם נַפְשׁוֹת בֵּיתִי. לִפְנֵי שָׁנָה עוֹד הָיְתָה לִּי אֵם. וְעַתָּה הִנֵּה מֵתָה וַאֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי. אֵין לִי מֵעַתָּה עַל הָאֲדָמָה אִישׁ וּמִלְּבַדְכֶם, אֵינֶנִּי אוֹהֵב כִּי־אִם אֶתְכֶם, אֵינֶנִּי הוֹגֶה כִּי־אִם בָּכֶם. וְאַתֶּם הָיֹה תִהְיוּ לִי לְבָנִים. אֲנִי אוֹהֵב אֶתְכֶם וַעֲלֵיכֶם לְאַהֲבָה גַם אוֹתִי. אֲקַוֶּה, וְכִי לֹא יִהְיֶה עָלַי לַעֲנֹשׁ אִישׁ מִכֶּם. הַרְאוּנִי, כִּי הִנְּכֶם יְלָדִים בַּעֲלֵי־נֶפֶשׁ; אָז יִהְיֶה בֵּית־סִפְרֵנוּ כְּבֵית מִשְׁפָּחָה אַחַת, וְאַתֶּם תִּהְיוּ נֶחָמָתִי, גַּאֲוָתִי. אֵינֶנִּי שׁוֹאֵל מִכֶּם, אֲשֶׁר תַּבְטִיחוּנִי

דָבָר בְּמוֹ־פִיכֶם; אֲנִי בוֹטֵחַ, כִּי בִלְבַבְכֶם הִסְכַּמְתֶּם לִדְבָרָי. וַאֲנִי מַבִּיעַ לָכֶם תּוֹדָתִי. — כִּמְעַט כִּלָּה לְדַבֵּר, וְהִנֵּה הַמְשָׁרֶת בָּא וַיִּתֵּן אוֹת, כִּי הִגִּיעָה הַשָּׁעָה לִסְגּוֹר הַבָּיִת. וַנֵּצֵא בַּלָּט מִבֵּין הַסַּפְסָלִים. וְהַנַּעַר, אֲשֶׁר הִתְקוֹמֵם מֵעַל מוֹשָׁבוֹ, נִגַּשׁ אֶל הַמּוֹרֶה וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּקוֹל רוֹעֵד: סְלַח־נָא לִי, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה. — וַיִּשַּׁק לוֹ הַמּוֹרֶה עַל מִצְחוֹ וַיֹּאמַר: לֵךְ, בְּנִי, לְשָׁלוֹם.

פֶּגַע־רָע

21. — יוֹם שִׁשִּׁי.

כִּמְעַט הֵחֵלָּה שְׁנַת בֵּית־הַסֵּפֶר וְהִנֵּה פֶּגַע רָע. בְּלֶכְתִּי הַבֹּקֶר אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר עִם אָבִי, וַאֲנִי מְסַפֵּר לוֹ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֵּר הַמּוֹרֶה, וַנַּרְא וְהִנֵּה הָרְחוֹב מָלֵא אֲנָשִׁים, וְהֵמָּה נֶאֱסָפִים וּמִתְנַגְּשִׁים לִפְנֵי פֶּתַח בֵּית־הַסֵּפֶר. וַיֹּאמֶר אָבִי כְּרֶגַע: אָכֵן וְקָרָה אָסוֹן! רֵאשִׁית הַשָּׁנָה לֹא טוֹבָה! — בְּרֹב עָמָל בָּאנוּ אֶל הַבָּיִת. וְהִנֵּה הָאוּלָם הַגָּדוֹל מָלֵא הוֹרִים וִילָדִים, אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמּוֹרִים לַהֲבִיאָם אֶל כִּתּוֹתֵיהֶם; פְּנֵי כֻלָּם הָיוּ מָפְנִים אֶל מוּל חֲדַר הַמְנַהֵל וְשִׂפְתֵיהֶם מְלַחֲשׁוֹת: הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן! רַבֵּיתִי הַמִּסְכֵּן! מֵעַל לְרָאשֵׁיהֶם רָאָה בְּיַרְכְתֵי הָאוּלָם כּוֹבַע־הַנְּחשֶׁת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ אַחַד הַשּׁוֹטְרִים וְהָרֹאשׁ הַקֵּרֵחַ שֶׁל הַמְנַהֵל. וְהִנֵּה בָא אִישׁ אֲשֶׁר מִגְבַּעַת גְּבוֹהָה עַל רֹאשׁוֹ, וְכָל הַנִּצָּבִים שָׁם אָמְרוּ: זֶה הָרוֹפֵא. וַיִּגַּשׁ אָבִי אֶל אַחַד הַמּוֹרִים וַיִּשְׁאָלֵהוּ: מַה נִּהְיָתָה? וַיֹּאמַר: אוֹפָן עָבַר עַל רַגְלוֹ. — רַגְלוֹ נִשְׁבְּרָה, — אָמַר אִישׁ אַחֵר. הַנַּעַר, אֲשֶׁר קָרָהוּ הָאָסוֹן, הָיָה תַלְמִיד הַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה. בְּעָבְרוֹ בָּרְחוֹב „דוֹרָה גְרוֹסָה", רָאָה יֶלֶד — אֶחָד מִתַּלְמִידֵי הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה — בּוֹרֵחַ מֵעִם

אִמּוֹ; וְהִנֵּה הַיֶּלֶד נָפַל בְּתוֹךְ הָרְחוֹב, וַעֲגָלָה בָּאָה בִמְרוּצָתָהּ, וְעוֹד אַךְ צְעָדִים מִסְפָּר בֵּינָהּ וּבֵין הַיֶּלֶד; וַתִּלְבַּשׁ אוֹתוֹ רוּחַ גְּבוּרָה וַיְמַהֵר עַד הַמָּקוֹם וַיֹּאחֶז בַּיֶּלֶד וַיַּצִּילֵהוּ. אַךְ הַנַּעַר הַמַּצִּיל לֹא יָכֹל לְהָשִׁיב רַגְלוֹ מְהֵרָה, וַיַּעֲבֹר עָלֶיהָ אוֹפַן הָעֲגָלָה. אֲבִי הַנַּעַר הוּא פָּקִיד בְּחֵיל־הַקַּלָּעִים. עוֹדָם מְסַפְּרִים לָנוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְאִשָּׁה בָקְעָה בְתוֹךְ הֶהָמוֹן וַתִּתְנַפֵּל אֶל תּוֹךְ הָאוּלָם כִּמְשֻׁגָּעָה: זֹאת הָיְתָה אֵם רָבֵּיטִי, אֲשֶׁר שָׁלְחוּ לִקְרֹא לָהּ; וְאִשָּׁה אַחֶרֶת רָצָה לִקְרָאתָהּ וַתִּפֹּל עַל צַוָּארָהּ בְּקוֹל בֶּכִי: הִיא הָיְתָה אֵם הַיֶּלֶד הַמֻּצָּל. וּשְׁתֵּיהֶן הִתְנַפְּלוּ אֶל תּוֹךְ הַחֶדֶר, וְקוֹל־זְעָקָה נִשְׁמַע: אֲהָהּ, יוּלְיוּס בְּנִי, בְּנִי! וְהִנֵּה מֶרְכָּבָה בָּאָה וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַפֶּתַח, וְעוֹד מְעַט וְהַמְנַהֵל בָּא, וְהַנַּעַר נָשׂוּא עַל זְרוֹעוֹתָיו, רֹאשׁוֹ נִשְׁעָן עַל שְׁכֶם הַמְנַהֵל, פָּנָיו הִלְבִּינוּ וְעֵינָיו עֲצוּמוֹת. דְּמָמָה נָפְלָה מִסָּבִיב, וְרַק קוֹל אֶנְקַת הָאֵם נִשְׁמָע. הַמְנַהֵל עָמַד דּוּמָם רֶגַע אֶחָד וּפָנָיו חָוְרוּ. וַיִּשָּׂא אֶת הַנַּעַר בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹתָיו וַיְרִימֵהוּ מְעַט לְמַעְלָה, לְמַעַן יִרְאוּ אוֹתוֹ הֲמוֹן הַנֶּאֱסָפִים כֻּלָּם. הַמּוֹרִים וְהַמּוֹרוֹת, הַהוֹרִים וְהַנְּעָרִים לָחֲשׁוּ בְּהִתְרַגְּשׁוּת: רָבֵּיטִי, בֶּן־הֶחָיִל! הִגְדַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת, יֶלֶד מִסְכֵּן! וַיִּשְׁלְחוּ לוֹ נְשִׁיקוֹת מֵרָחוֹק; וְהַמּוֹרוֹת וְהַנְּעָרִים הַקְּרוֹבִים אֵלָיו נָשְׁקוּ לוֹ עַל יָדָיו וְעַל זְרוֹעוֹתָיו. וַיִּפְקַח הַנַּעַר אֶת עֵינָיו וַיֹּאמֶר: יַלְקוּטִי! אֵם הַיֶּלֶד הַמֻּצָּל הֶרְאֲתָה אוֹתוֹ אֶת הַיַּלְקוּט וַתֵּבְךְּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו: אֲנִי נוֹשְׂאָה לְךָ אֶת יַלְקוּטְךָ, כְּרוּב יָקָר, אֲנִי נוֹשְׂאָה אוֹתוֹ לָךְ. גַּם תָּמֹךְ תָּמְכָה בְּאֵם הַפָּצוּעַ, אֲשֶׁר כִּסְּתָה פָּנֶיהָ בִּשְׁתֵּי יָדֶיהָ. וַיֵּצְאוּ הַחוּצָה וַיַּשְׁכִּיבוּ אֶת הַנַּעַר לִרְוָחָה בְּתוֹךְ הַמֶּרְכָּבָה, וְהַמֶּרְכָּבָה עָבְרָה מִשָּׁם. וְאַחַר בָּאנוּ כֻּלָּנוּ מַחֲרִישִׁים אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר.

הַקַּלַּבְּרִי הַקָּטָן

22. — שַׁבָּת.

אֶתְמוֹל, בְּעֶרֶב יוֹם, בְּהוֹדִיעַ אוֹתָנוּ הַמּוֹרֶה עַל־אוֹדוֹת רַבֵּיתִי הַמִּסְכֵּן, כִּי יֵלֵךְ זְמַן־מָה עַל מִשְׁעַנְתּוֹ, בָּא הַמְנַהֵל וְעִמּוֹ תַּלְמִיד חָדָשׁ, אֲשֶׁר נִרְשַׁם זֶה עָתָּה: נַעַר, אֲשֶׁר פָּנָיו אֲמֻצִּים מְאֹד, שְׂעָרוֹ שָׁחוֹר, עֵינָיו גְּדוֹלוֹת וּשְׁחוֹרוֹת, וְגַבּוֹת עֵינָיו עֲבֻתּוֹת, מִתְחַבְּרוֹת יַחַד עַל הַמֵּצַח; לְבוּשׁוֹ כֻּלּוֹ שְׁחַרְחַר, וְאֵזוֹר־עוֹר שָׁחוֹר עַל מָתְנָיו סָבִיב. הַמְנַהֵל דִּבֵּר דָּבָר בַּלָּט בְּאָזְנֵי הַמּוֹרֶה וַיֵּצֵא מִן הֶחָדֶר; וְאֶת הַנַּעַר, אֲשֶׁר הִבִּיט אֵלֵינוּ בְּעֵינָיו הַגְּדוֹלוֹת הַשְּׁחוֹרוֹת וַיְהִי כְּנִבְהָל, עָזַב אֵצֶל הַמּוֹרֶה. הַמּוֹרֶה הֶחֱזִיק בְּיָדוֹ וַיִּפֶן אֶל הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמַר: הֱיוּ בְעֵינֵיכֶם כִּמְאֻשָּׁרִים. הַיּוֹם בָּא אֶל בֵּית־סִפְרֵנוּ אִיטַלְקִי קָטָן, מִיַּלְדֵי רֶדְשְׁיוֹ אֲשֶׁר בְּקַלַּבְּרִיָה, הָרְחוֹקָה מִזֶּה יוֹתֵר מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִיל. אֶהֱבוּ וְהוֹקִירוּ אֶת אֲחִיכֶם זֶה, הַבָּא מִמֶּרְחַקִּים. אֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ הִיא אֶרֶץ תְּהִלָּה, אֲשֶׁר הֵקִימָה לְאִיטַלְיָה אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וַאֲשֶׁר הִיא נוֹתֶנֶת לָהּ עוֹבְדִים חֲזָקִים וְאַנְשֵׁי־צָבָא בְּנֵי־חָיִל. הוּא בָא מֵאַחַת הַמְּדִינוֹת הַיָּפוֹת בִּמְדִינוֹת אַרְצֵנוּ, אֲשֶׁר שָׁם יְעָרִים גְּדוֹלִים וְהָרִים גְּבוֹהִים, וְהָעָם הַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ עַם אַמִּיץ־לֵב וּבַעַל כִּשְׁרוֹן. הִתְהַלְּכוּ אִתּוֹ בְּטוּב וּבִנְעִימוּת, לְבַל יִהְיֶה בְעֵינָיו כְּגֵר בְּתוֹכְכֶם. הַרְאוּ אוֹתוֹ, כִּי נַעַר אִטַלְקִי, בְּכָל בֵּית־סֵפֶר בְּאִיטַלְיָה אֲשֶׁר יָבֹא שָׁמָּה, אֶל בֵּין אַחִים הוּא בָא. — אַחֲרֵי דַבֵּר הַמּוֹרֶה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה קָם מִמּוֹשָׁבוֹ וַיּוֹר בְּמַפַּת אִיטַלְיָה אֲשֶׁר עַל הַקִּיר אֶת הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר רֶדְשְׁיוֹ עִיר קַלַּבְּרִיָה שָׁם. וְאַחַר קָרָא בְקוֹל רָם: אֶרְנֶסְטוֹ דֵּירוֹסִי! (הוּא הַתַּלְמִיד הַמַּשִּׂיג תָּמִיד אֶת הַפְּרָס הָרִאשׁוֹן). וַיָּקָם דֵּירוֹסִי. וַיּוֹסֶף הַמּוֹרֶה וַיֹּאמַר: בֹּא הֵנָּה. וַיֵּצֵא

דֵּירוֹסִי מִמְּקוֹמוֹ וַיַּעֲמֹד אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן לְנֹכַח הַנַּעַר הַקַּלַּבְרִי. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמּוֹרֶה: הֵן אַתָּה הָרִאשׁוֹן בַּכִּתָּה הַזֹּאת, וְעַתָּה חַבֵּק לַחֲבֶרְכֶם הֶחָדָשׁ לְבָרֵךְ אוֹתוֹ בְּבוֹאוֹ בְּשֵׁם כָּל הַכִּתָּה: בְּנֵי פִּיֶמוֹנְטָה יְחַבְּקוּ לְבֶן ־קַלַּבְּרִיָּה. וַיְחַבֵּק דֵּירוֹסִי לַקַּלַּבְּרִי וַיֹּאמֶר לוֹ בְּקוֹלוֹ הַבָּהִיר: בָּרוּךְ אַתָּה בְּבוֹאֶךָ! וְהַנַּעַר הַקַּלַּבְּרִי נָשַׁק לוֹ בְחָזְקָה עַל שְׁתֵּי לְחָיָיו. כָּל הַנְּעָרִים מָחֲאוּ כָף. וַיִּקְרָא הַמּוֹרֶה: הֵרָגְעוּ! בְּבֵית־הַסֵּפֶר אֵין לִמְחֹא כָף! — אַךְ נִכָּר הָיָה, כִּי שְׂבַע־רָצוֹן הִנֵּהוּ. וְגַם הַקַּלַּבְּרִי הָיָה שְׂבַע־רָצוֹן. הַמּוֹרֶה הוֹרָהוּ מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו וַיּוֹלִיכֵהוּ עַד הַסַּפְסָל. וְאַחַר אָמַר עוֹד אֶל הַתַּלְמִידִים: שִׂימוּ לֵב לַדָּבָר, אֲשֶׁר אָנֹכִי דוֹבֵר בְּאָזְנֵיכֶם: חֲמִשִּׁים שָׁנָה נִלְחֲמָה אַרְצֵנוּ וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִיטַלְקִים שָׁפְכוּ דָמָם בַּמִּלְחָמוֹת, לְבַעֲבוּר סַבֵּב אֶת פְּנֵי הַדָּבָר, אֲשֶׁר יוּכַל נַעַר מִילִידֵי ־קַלַּבְּרִיָּה לִהְיוֹת בְּטוּרִינוֹ כְתוֹשָׁב וְלֹא כְגֵר, וְנַעַר יְלִיד טוּרִינוֹ יִהְיֶה כְבֶן־בַּיִת בְּרֶדְשִׁיוֹ. וְעַתָּה אֶהֱבוּ וְכַבְּדוּ אִישׁ אֶת אָחִיו; מִי בָכֶם שֶׁיַּכְלִים אֶת הֶחָבֵר הַזֶּה, בַּאֲשֶׁר לֹא מִילִידֵי הַמְּדִינָה הוּא — אַל לוֹ לָשֵׂאת עֵינָיו בְּגָאוֹן בַּעֲבוֹר עַל פָּנָיו דֶגֶל בַּעַל שְׁלֹשָׁה צְבָעִים. — כִּמְעַט יָשַׁב הַקַּלַּבְּרִי עַל מוֹשָׁבוֹ, הֶעֱנִיקוּ לוֹ שְׁכֵנָיו הַקְּרוֹבִים אֵלָיו לְמוֹשְׁבוֹתָם עֵטִים וּתְמוּנוֹת; וְנַעַר אֶחָד מִיּוֹשְׁבֵי הַסַּפְסָל הָאַחֲרוֹן שָׁלַח לוֹ תָּו־מִכְתָּב מֵאֶרֶץ שְׁוֵיצִיָּה.

חֲבֵרַי

25. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

הַנַּעַר, אֲשֶׁר שָׁלַח הַתָּו לַקַּלַּבְּרִי, מָצָא חֵן בְּעֵינַי מִכָּל הַחֲבֵרִים. שְׁמוֹ גַרוֹנֶה, וְהוּא הַגָּדוֹל בְּתַלְמִידֵי הַכִּתָּה: כְּבֶן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה הוּא, רֹאשׁוֹ

גָּדוֹל וּכְתֵפָיו רְחָבוֹת; וְהוּא טוֹב־עָיִן; הַשְּׂחוֹק אֲשֶׁר עַל שְׂפָתָיו יַעֲנֶה בּוֹ טוּבוֹ; אַךְ כְּאִישׁ בָּא בַּיָּמִים כֶּן־הוּא — כְּמוֹ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת בְּכָל עֵת. עוֹד רַבִּים מֵחֲבֵרַי, אֲנִי יוֹדֵעַ מֵעַתָּה. נַעַר אַחֵר, קוֹרֵטִי שְׁמוֹ, טוֹב בְּעֵינַי גַּם הוּא. לָבוּשׁ הוּא חֲזִיָּה סְרוּגָה, שֶׁעֵינָהּ כְּעֵין הַשּׁוֹקוֹלַדָּה, וְכוֹבַע עוֹר־חָתוּל עַל רֹאשׁוֹ. הוּא עַלִּיז תָּמִיד, בֵּן לְסוֹחֵר־עֵצִים, אֲשֶׁר הָיָה אִישׁ־צָבָא בִּגְדוּד הַנָּסִיךְ אֻמְבֶּרְטוֹ בְּמִלְחֶמֶת שְׁנַת 1866 וַאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי עָלָיו לֵאמֹר — יֶשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה אוֹתוֹת־כָּבוֹד. וְהִנֵּה שָׁם נֶלִּי הַקָּטָן, וְהוּא הַמִּסְכֵּן, גִּבֵּן, רָזֶה וְדַל לְמַרְאֶה. וְאַחֵר, הַלּוֹבֵשׁ מַלְבּוּשׁ טוֹב מְאֹד, וְהוּא מְלַקֵּט תָּמִיד אֶת הַשְּׂעָרוֹת הַדַּקּוֹת מֵעַל מְעִילוֹ, וּשְׁמוֹ בּוֹטִינִי. בַּסַּפְסָל אֲשֶׁר מִמּוּלִי יוֹשֵׁב נַעַר, אֲשֶׁר יִקְרְאוּ לוֹ הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, יַעַן הֱיוֹת אָבִיו בּוֹנֶה. פָּנָיו עֲגֻלִּים כְּתַפּוּחַ וְאַפּוֹ מְהֻקְצָע. כִּשְׁרוֹן מְיֻחָד לוֹ, כִּי יוֹדֵעַ הוּא לָשׂוּם פִּיו כְּפִי הָאַרְנֶבֶת; וְהַכֹּל מְבַקְשִׁים לִרְאוֹת אֶת „פִּי הָאַרְנֶבֶת" וּלְמַרְאֵהוּ יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּיהֶם; עַל רֹאשׁוֹ כּוֹבַע קָטָן וְרַךְ כִּסְחָבָה, אֲשֶׁר יְקַפְּלֵהוּ כְּמִטְפַּחַת־אַף וְשָׂמוֹ בְּכִיס־מְעִילוֹ. לְיַד הַבּוֹנֶה הַקָּטָן יוֹשֵׁב גָּרוֹפִי — נַעַר אָרֹךְ וְדַק, אֲשֶׁר אַפּוֹ כְּמַקּוֹר הַיַּנְשׁוּף וְעֵינָיו קְטַנּוֹת מְאֹד; הוּא עוֹשֶׂה תָמִיד מִקְנָה וְקִנְיָן בְּעֵטִים, בִּתְמוּנוֹת קְטַנּוֹת וּבְתֵבוֹת גַּפְרוּרִים וְכוֹתֵב לוֹ אֶת הַלֶּקַח, וַאֲשֶׁר יִתֵּן הַמּוֹרֶה לַתַּלְמִידִים, עַל צִפָּרְנֵי אֶצְבְּעוֹתָיו, לְמַעַן יִקְרָאֵהוּ מֵעֲלֵיהֶן בַּסֵּתֶר. וּבְתוֹךְ הַתַּלְמִידִים „אָדוֹן" קָטָן, קַרְלוֹ נוֹבִּיס שְׁמוֹ, אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ כְּגֵא מְאֹד, וְהוּא יוֹשֵׁב בֵּין שְׁנֵי נְעָרִים, הַטּוֹבִים בְּעֵינַי גַּם שְׁנֵיהֶם. הָאֶחָד, בֶּן חָרַשׁ־בַּרְזֶל, עוֹטֶה מְעִיל, הַיּוֹרֵד לוֹ עַד בִּרְכָּיו; פָּנָיו לְבָנִים מְעַט, עַד אֲשֶׁר הוּא כְּחוֹלֶה תָמִיד, וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה יָרֵא וְחָרֵד, וּשְׂחוֹק אֵין נִרְאֶה עַל שְׂפָתָיו; וְהַשֵּׁנִי הוּא בַּעַל שֵׂעָר אָדֹם וּזְרוֹעַ יְבֵשָׁה לוֹ, וְהוּא נוֹשֵׂא אוֹתָהּ תָּמִיד חֲבוּשָׁה וְשׂוּמָה בְּחִתּוּל. אָבִיו נָסַע לַאֲמֵרִיקָה, וְאִמּוֹ מוֹכֶרֶת יָרָק בַּשּׁוּק. שְׁכֵנִי, אֲשֶׁר עַל

שְׂמאלִי, — סְטַרְדִּי, — הוּא נַעַר פֶּלְאִי, שְׁפַל־קוֹמָה וְעָבֶה, בְּלִי צַוָּאר, נֶפֶשׁ נִזְעָמָה, אֲשֶׁר לֹא שִׂיחַ וְלֹא שִׂיג לוֹ עִם אִישׁ. נִרְאֶה, שֶׁתְּבוּנָתוֹ מְעַטָּה, אַךְ תָּמִיד הוּא מַאֲזִין וּמַקְשִׁיב אֶל תּוֹרַת פִּי הַמּוֹרֶה, לֹא יִגְרַע מִמֶּנּוּ עֵינוֹ וְלֹא יָנִיעַ עַפְעַפָּיו, מִצְחוֹ קָמוּט וְטוּרֵי שִׁנָּיו צְמוּדִים זֶה לָזֶה; וְכִי יִשְׁאֲלוּ אוֹתוֹ דָּבָר בְּעֵת הַרְצוֹת הַמּוֹרֶה אֶת דְּבָרָיו, אָז יְדַבֵּר אֵלָיו הַשּׁוֹאֵל אַחַת וּשְׁתַּיִם וְלֹא יַעֲנֶה לוֹ, וּבַשְּׁלִישִׁית יִבְעַט בְּרָגֶל. עַל־יָדוֹ יוֹשֵׁב פְּרַנְטִי, נַעַר, אֲשֶׁר פָּנָיו מְהִירֵי־הַתְּנוּעָה מַבִּיעִים עַצְבוּת וַאֲשֶׁר כְּבָר גֹּרַשׁ מִכִּתָּה אַחֶרֶת. וּשְׁנֵי אַחִים, אֲשֶׁר פְּנֵיהֶם כַּמַּיִם הַפָּנִים לְפָנִים; גַּם לְבוּשָׁם אֶחָד, כָּזֶה כֵּן זֶה, וְאִישׁ אִישׁ חָבוּשׁ לְרֹאשׁוֹ כּוֹבַע מְקֻשָּׁט נוֹצַת פְּסִיוֹנִי, עַל־פִּי דֶרֶךְ קַלַּבְּרִיָּה. אַךְ הַיָּפֶה בְּכֻלָּם, הָעוֹלֶה עַל כָּל חֲבֵרָיו בְּדַעַת וּבְכִשְׁרוֹן וַאֲשֶׁר אֶל־נָכוֹן גַּם בַּשָּׁנָה הַזֹּאת יִהְיֶה הָרִאשׁוֹן לְתַלְמִידֵי הַכִּתָּה, הוּא דֵּירוֹסִי; הַמּוֹרֶה, אֲשֶׁר כְּבָר שָׂם לִבּוֹ לָזֹאת, שׁוֹאֵל אוֹתוֹ תָּמִיד. גַּם אֶת פְּרֵקוֹסִי אֲנִי אוֹהֵב, אֶת בֶּן חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל, אֲשֶׁר מְעִילוֹ יוֹרֵד לוֹ עַד הַבִּרְכַּיִם וַאֲשֶׁר מַרְאֵהוּ תָּמִיד כְּמַרְאֵה חוֹלֶה; אוֹמְרִים אָמֹר: אָבִיו מַכֶּה אוֹתוֹ; הוּא שְׁפַל־רוּחַ מְאֹד וְכִי יִשְׁאַל אֶת אִישׁ דָּבָר אוֹ כִּי יִגַּע בּוֹ, וְאָמַר תָּמִיד: סְלַח לִי, — וְהוּא מִתְבּוֹנֵן בָּנוּ תָּמִיד בְּעֵינָיו הַטּוֹבוֹת וְהָעֲצוּבוֹת. אַךְ גֵּרוֹנָה הוּא הַגָּדוֹל וְהַטּוֹב בְּכֻלָּם.

רוּחַ נְדִיבָה

26. — יוֹם רְבִיעִי.

וְגַם אָמְנָם בַּבֹּקֶר הַזֶּה אִנָּה לְיָדִי לָדַעַת אֶת גֵּרוֹנָה אֶל־נָכוֹן. כְּבוֹאִי אֶל חֲדַר בֵּית־הַסֵּפֶר (וַאֲנִי אֵחַרְתִּי מְעַט לָבֹא, כִּי עָצֹר עָצְרָה אוֹתִי מוֹרַת

הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, בִּשְׁאֵלָה אוֹתִי מָתַי תּוּכַל לָבֹא מָחָר אֶל בֵּיתֵנוּ), וְהַמּוֹרֶה עוֹדֶנּוּ לֹא בָא, וְהִנֵּה שְׁלשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה נְעָרִים צִנּוּ אֶת הַמִּסְכֵּן קָרוֹסִי, הוּא הַנַּעַר בַּעַל הַשֵּׂעָר הָאָדֹם וְהַזְּרוֹעַ הַיְבֵשָׁה, בֶּן מוֹכֶרֶת הַיָּרָק. אֵלֶּה הִכּוּהוּ בְּסַרְגֵּל, וְאֵלֶּה הִשְׁלִיכוּ קְלִפּוֹת בָּטְנִים אֶל פָּנָיו וַיִּקְרְאוּ לוֹ מָשְׁחָת, בַּעַל־מוּם, וַיְחַקּוּ שְׂאֵתוֹ זְרוֹעוֹ קְשׁוּרָה אֶל צַוָּאר, לְבַעֲבוּר הַרְעִימוֹ. וְהוּא יוֹשֵׁב לְבַדּוֹ עַל מוֹשָׁבוֹ בְּיַרְכְּתֵי הַסַּפְסָל, שׁוֹמֵעַ אֶת חֶרְפּוֹתֵיהֶם וְגִדּוּפֵיהֶם, וּפָנָיו חָוְרוּ מְאֹד; פַּעַם יַבִּיט אֶל הָאֶחָד, פַּעַם אֶל הַשֵּׁנִי בְּעֵינַיִם מַבִּיעוֹת תַּחֲנוּנִים, שֶׁיַּרְפּוּ מִמֶּנּוּ; אַךְ הֵמָּה הוֹסִיפוּ עוֹד לִלְעוֹג לוֹ וּלְהִתְעַלֵּל בּוֹ, עַד אֲשֶׁר רָגַז תַּחְתָּיו, וּפָנָיו אָדְמוּ מִכַּעַס. פִּתְאֹם עָלָה פְּרַנְטִי, הַנַּעַר גַּס־הַפָּנִים, עַל סַפְסָל, וַיִּתְחַפֵּשׂ כְּנוֹשֵׂא שְׁנֵי סַלִּים עַל שְׁתֵּי זְרוֹעוֹתָיו, וַיְחַקֶּה אֶת אֵם קָרוֹסִי, כְּפִי אֲשֶׁר רָאָה אוֹתָהּ, בְּחַכּוֹתָהּ לִבְנָהּ אֵצֶל הַפֶּתַח. עַתָּה הִיא חוֹלָה. וְרַבִּים נָתְנוּ אֶת קוֹלָם בִּשְׂחוֹק. אָז לֹא יָכֹל עוֹד קָרוֹסִי לְהִתְאַפֵּק, כִּי נֶהְפַּךְ לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ, וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיֹּאחֵז בְּקֶסֶת וַיַּשְׁלִיכֶהָ בְּכָל כֹּחוֹ אֶל פְּנֵי מְנָאֲצוֹ; אַךְ פְּרַנְטִי הִשְׂכִּיל לִנְטוֹת הַצִּדָּה, וְהַקֶּסֶת עָפָה אֶל חֲזֵה הַמּוֹרֶה, הַבָּא בָּרֶגַע הַהוּא הַחֶדְרָה. וַיִּתְגַּנְּבוּ כֻלָּם לָבֹא בַלָּט אִישׁ עַל מְקוֹמוֹ וַיֵּשְׁבוּ דוּמָם וַיִּהְיוּ נִבְהָלִים.

וְהַמּוֹרֶה, אֲשֶׁר פָּנָיו חָוְרוּ מְאֹד, עָלָה אֶל הַקָּתֶדְרָה וַיִּשְׁאַל בְּרֹגֶז קוֹלוֹ: מִי עָשָׂה זֹאת?

וְאֵין מַעֲנֶה.

וַיִּקְרָא הַמּוֹרֶה שֵׁנִית בְּקוֹל רָם: מִי הוּא זֶה?

וְגֵרוֹנָה, אֲשֶׁר הָמָה לִבּוֹ לוֹ עַל קָרוֹסִי הַמִּסְכֵּן, נִתַּר מִמְּקוֹמוֹ וַיֹּאמֶר בְּלֵב נָכוֹן: אָנֹכִי.

הַמּוֹרֶה הִתְבּוֹנֵן בּוֹ, הִתְבּוֹנֵן בַּתַּלְמִידִים הַמִּשְׁתָּאִים; וְאַחַר אָמַר בְּנַחַת:

— הָאָשֵׁם לֹא יִשָּׂא עֹנֶשׁ. יָקוּם־נָא!

וַיָּקָם קָרוֹסִי וַיֹּאמֶר בְּקוֹל בֶּכִי: הִכּוּנִי גַּם חֵרְפוּנִי, לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי מֵרֹב כַּעַס וָאַשְׁלִיךְ...

וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: שְׁבָה. מִי וָמִי אֲשֶׁר הִתְגָּרוּ בוֹ, יָקוּמוּ.

אַרְבָּעָה נְעָרִים קָמוּ וַיַּעַמְדוּ שַׁחֵי־רֹאשׁ. וְהַמּוֹרֶה אָמַר: אַתֶּם הִכְלַמְתֶּם חָבֵר, אֲשֶׁר לֹא עָשָׂה לָכֶם כָּל רָע, אַתֶּם הִתְעַלַּלְתֶּם בְּנֶפֶשׁ אֻמְלָלָה, הִתְגָּרִיתֶם בְּחַלָּשׁ, אֲשֶׁר אֵין לְאֵל־יָדוֹ לְהִתְיַצֵּב בִּפְנֵיכֶם. הַרְעוֹתֶם כִּי עֲשִׂיתֶם מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר לֹא יֵעָשֶׂה, אַחַת הַנְּבָלוֹת הַמַּשְׁפִּילוֹת אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם וּמְטַמְּאוֹת אוֹתָהּ. הוֹי, בָּנִים מַשְׁחִיתִים! — וּכְכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִגַּשׁ אֶל בֵּין הַסַּפְסָלִים, וַיָּשֶׂם אֶת יָדוֹ תַּחַת סַנְטֵר גֵּרוֹנָה, אֲשֶׁר יָשַׁב בְּרֹאשׁ מוֹרָד, וַיָּרֶם אֶת פָּנָיו, וַיַּבֵּט הֵיטֵב אֶל עֵינָיו וַיֹּאמֶר: נַפְשְׁךָ נֶפֶשׁ עֲדִינָה.

גֵּרוֹנָה מָצָא חֵפֶץ בָּרֶגַע הַזֶּה וַיִּלְחַשׁ דְּבַר־מָה בְּאָזְנֵי הַמּוֹרֶה. וְהַמּוֹרֶה פָּנָה אֶל הָאֲשֵׁמִים וַיֹּאמֶר בְּקוֹל קָשֶׁה: סוֹלֵחַ אֲנִי לָכֶם.

מוֹרָתִי מִן הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה

27. — יוֹם חֲמִשִּׁי.

מוֹרָתִי עָשְׂתָה אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבְּרָה וַתָּבֹא הַיּוֹם אֶל בֵּיתֵנוּ, בְּעֵת אֲשֶׁר הָיִיתִי נָכוֹן לָצֵאת עִם אִמִּי, לְמַעַן הָבִיא לְבָנִים לְכִבִּיסָה לָאִשָּׁה, אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ עָלֶיהָ בָּעִתּוֹן, כִּי הִיא מְבַקֶּשֶׁת עֲבוֹדָה. זֶה שָׁנָה תְּמִימָה לֹא רָאִינוּ אֶת הַמּוֹרָה בְּבֵיתֵנוּ. וּכְבוֹאָהּ שָׂמַחְנוּ כֻלָּנוּ לִקְרָאתָהּ וַנְּבָרְכֶהָ. הִיא הָיְתָה כַּאֲשֶׁר הָיְתָה תָמִיד, קְטַנָּה, צְעִיפָה הַיָּרֹק קָשׁוּר סְבִיב כּוֹבָעָהּ, שְׂעָרָהּ לֹא

שֹׁרֶק הֵיטֵב, לְבוּשָׁהּ לְלֹא פְאֵר, בַּאֲשֶׁר אֵין לָהּ עֵת לְהִתְהַדֵּר; אַךְ פָּנֶיהָ חָוְרוּ מְעַט יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לִפְנֵי שָׁנָה, וְשֵׂעָר לָבָן בְּרֹאשָׁהּ כֹּה וָכֹה, וְהִיא מִשְׁתַּעֶלֶת תָּמִיד. אִמִּי אָמְרָה אֵלֶיהָ: מַה שְּׁלוֹמֵךְ, מוֹרָה יְקָרָה? אָכֵן אֵין אַתְּ נִזְהֶרֶת כָּרָאוּי! — אֵין דָּבָר — הֵשִׁיבָה — וּבְדַבְּרָהּ נִרְאָה עַל שְׂפָתֶיהָ בַּת־צְחוֹקָהּ הָעַלִּיזָה הַמְהוּלָּה בְתוּגָה. וְאִמִּי הוֹסִיפָה לְדַבֵּר אֵלֶיהָ וַתֹּאמַר: מְרִימָה אַתְּ קוֹלֵךְ יוֹתֵר מִדַּי בְּדַבְּרֵךְ, מַרְבָּה אַתְּ מְאֹד לִדְאֹג לְתַלְמִידָיִךְ. — וְגַם אָמְנָם תָּמִיד נִשְׁמַע קוֹלָהּ; עוֹדֶנִּי זוֹכֵר יְמֵי לֶכְתִּי אֵלֶיהָ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר: הִיא מְדַבֶּרֶת תָּמִיד, מְדַבֶּרֶת, לְמַעַן לֹא יִפְנֶה לְבַב הַיְלָדִים, וְאֵינֶנָּה יוֹשֶׁבֶת לָנוּחַ גַּם רָגַע. — לְבָבִי יָדַע, כִּי בֹא תָבֹא אֵלֵינוּ, כִּי זוֹכֶרֶת הִיא תָמִיד אֶת תַּלְמִידֶיהָ, אֲשֶׁר הָיוּ לָהּ לְפָנִים; זוֹכֶרֶת הִיא אוֹתָם בִּשְׁמוֹתֵיהֶם גַּם אַחֲרֵי עֲבוֹר יָמִים וְשָׁנִים; מִדֵּי הִבָּחֵן הַתַּלְמִידִים, אַחַת בַּחֹדֶשׁ, תֵּלֵךְ אֶל הַמְנַהֵל לָדַעַת אֶת הַצִּיּוּנִים אֲשֶׁר נִתְּנוּ לַנְּעָרִים; מְחַכָּה הִיא לָהֶם בַּחוּץ, בְּצֵאתָם, וְשׁוֹאֲלָה מֵהֶם כִּי יַרְאוּ אוֹתָהּ אִישׁ אִישׁ אֶת חִבּוּרָיו, לְמַעַן דַּעַת, הַעוֹשִׂים הֵם חַיִל בְּלִמּוּדִים; וְרַבִּים, אֲשֶׁר כְּבָר הוֹלְכִים הֵם אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר הַתִּיכוֹן, וּשְׁעוֹנִים לָהֶם וְהֵם לְבוּשִׁים מִכְנָסַיִם אֲרֻכִּים, בָּאִים אֶל בֵּיתָהּ. הַיּוֹם שָׁבָה מִבֵּית־אֹסֶף־תְּמוּנוֹת, שֶׁשָּׁמָּה הוֹלִיכָה אֶת הַנְּעָרִים — כְּדַרְכָּהּ תָּמִיד לָלֶכֶת בְּכָל יוֹם חֲמִישִׁי בַּשָּׁבוּעַ עִם הַתַּלְמִידִים לְאֶחָד מִבָּתֵּי־הַנְּכֹאת וּלְבָאֵר לָהֶם כָּל דָּבָר — וְהִיא עֲיֵפָה וִיגֵעָה מְאֹד. הַמּוֹרָה הַמִּסְכֵּנָה, רָזָה הִיא הַיּוֹם מֵאֲשֶׁר הָיְתָה לְפָנִים, אַךְ עוֹדֶנָּה עֵרָה, וּמִדֵּי דַבְּרָהּ בְּבֵית־הַסֵּפֶר יֵחַם לִבָּהּ בְּקִרְבָּהּ. הִיא בִקְּשָׁה לָשׁוּב לִרְאוֹת אֶת הַמִּטָּה, אֲשֶׁר רָאֲתָה אוֹתִי שׁוֹכֵב עָלֶיהָ בְּמַחֲלָה קָשָׁה לִפְנֵי שְׁנָתַיִם יָמִים, וַאֲשֶׁר הִיא עַתָּה לְאָחִי; וַתִּתְבּוֹנֵן אֵלֶיהָ רֶגַע אֶחָד וְלֹא יָכְלָה לְדַבֵּר דָּבָר. הִיא לֹא הִרְבְּתָה לָשֶׁבֶת בְּבֵיתֵנוּ, כִּי בִקְּשָׁה לָלֶכֶת לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹם אַחַד תַּלְמִידֵי כִתָּתָהּ, בֶּן־רַצְּעָן, אֲשֶׁר חָלָה מַחֲלַת הָאַדֶּמֶת;

מִלְּבַד זאת הָיָה עָלֶיהָ לְהַגִּיהַּ צְרוֹר מַחְבָּרוֹת רַבּוֹת, דַּי עֲבוֹדָה לְכָל הָעֶרֶב, וְעוֹד גַּם לָתֵת לֶקַח בְּחֶשְׁבּוֹן לְחֶנְוָנִית בְּעוֹד יוֹם. בְּצֵאתָהּ מִבֵּיתֵנוּ פָּנְתָה אֵלַי וַתֹּאמַר: וּמָה, אֶנְרִיקוֹ, הַעוֹדְךָ אוֹהֵב אֶת מוֹרָתְךָ עַתָּה אַחֲרֵי דַעְתְּךָ לְהַתִּיר שְׁאֵלוֹת־חֶשְׁבּוֹן קָשׁוֹת וְלִכְתּוֹב חִבּוּרִים אֲרֻכִּים? — וַתִּשַּׁק לִי וַתֹּאמֶר אֵלַי אַחֲרֵי רִדְתָּהּ בַּמַּעֲלוֹת: וּבְכֵן, אֶנְרִיקוֹ, לֹא תִשְׁכָּחֵנִי? — הוֹי, מוֹרָתִי הַטּוֹבָה, לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ, לְעוֹלָם. גַּם כִּי אֶגְדַּל וְאֶהְיֶה לְאִישׁ, זָכוֹר אֶזְכְּרֵךְ עוֹד וּבָא אָבוֹא לִרְאוֹת פָּנַיִךְ כְּשֶׁתַּלְמִידַיִךְ סְבִיבוֹתַיִךְ; וּמִדֵּי עָבְרִי עַל בֵּית־סֵפֶר וּמִדֵּי שָׁמְעִי קוֹל מוֹרָה, אֲדַמֶּה תָמִיד לִשְׁמוֹעַ אֶת קוֹלֵךְ, וְאֶהְגֶּה בִּשְׁתֵּי הַשָּׁנִים, אֲשֶׁר בִּלִּיתִי בְּבֵית־סִפְרֵךְ, מְקוֹם שָׁם הִרְבֵּיתִי לִלְמֹד, שָׁם רְאִיתִיךְ פְּעָמִים רַבּוֹת חוֹלָה וַעֲיֵפָה, אַךְ תָּמִיד שׁוֹקֶדֶת עַל הָעֲבוֹדָה, תָּמִיד נוֹשֵׂאת עָוֹן וְרַבַּת־סְלִיחוֹת; שָׁם הִתְרַגַּזְתְּ, בְּלַמֵּד אַחַד הַנְּעָרִים אֶת יָדוֹ לְהַחֲזִיק הָעֵט לֹא כַמִּשְׁפָּט; שָׁם חָרַדְתְּ, בִּבְחוֹן אוֹתָנוּ הַמַּשְׁגִּיחִים; שָׁם אֻשַּׁרְתְּ, בְּעָמְדֵנוּ בַמַּסָּה כִּבְנֵי־חָיִל; שָׁם הָיִית תָּמִיד טוֹבָה וּנְעִימָה כְּאֵם. לְעוֹלָם, לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח אוֹתָךְ, מוֹרָתִי.

בַּעֲלִיַּת־קִיר קְטַנָּה

28. — יוֹם שִׁשִּׁי.

אֶתְמוֹל, בְּעֶרֶב יוֹם, הָלַכְתִּי עִם אִמִּי וְעִם סִלְוִיָּה אֲחוֹתִי, לְמַעַן הָבִיא אֶת הַלְּבָנִים אֶל הַכּוֹבֶסֶת, אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ עָלֶיהָ בָּעִתּוֹן. אֲנִי נָשָׂאתִי אֶת הַצְּרוֹר, וְסִלְוִיָּה הֶחֱזִיקָה בְיָדָהּ אֶת הַגִּלָּיוֹן, אֲשֶׁר בּוֹ כְּתוּבִים רָאשֵׁי־הַתֵּבוֹת שֶׁל שֵׁם הָאִשָּׁה וְרָשׁוּם מְקוֹם מְעוֹנָהּ. עָלִינוּ עַד מִתַּחַת לְגַג בַּיִת גָּבוֹהַּ

וַנָּבוֹא אֶל מָבוֹא אָרֹךְ, אֲשֶׁר שָׁם פְּתָחִים רַבִּים. וַתִּדְפֹּק אִמִּי עַל הַדֶּלֶת הָאַחֲרוֹנָה. וְאִשָּׁה צְעִירָה, אֲשֶׁר שֵׂעָר צָהֹב לָהּ וּפָנֶיהָ דַּלִּים, פָּתְחָה לָנוּ. נִדְמָה לִי, כִּי כְבָר רָאִיתִי בְּפַעַם אַחֶרֶת אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת עִם צְעִיף־הַתְּכֵלֶת הַזֶּה, אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ. וְאִמִּי אָמְרָה אֵלֶיהָ: הַאַתְּ הָאִשָּׁה, פְּלוֹנִית אַלְמוֹנִית, אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ עָלֶיהָ בָּעִתּוֹן? —כֵּן, גְּבֶרֶת נִכְבָּדָה, אָנֹכִי. —הִנֵּה הֵבֵאנוּ לָךְ בָּזֶה מְעַט לְבָנִים לְכַבֵּס. — אָז הֶעֱנִיקָה לָנוּ הָאִשָּׁה תּוֹדוֹת וּבְרָכוֹת מִבִּרְכוֹת פִּיהָ עַד בְּלִי דָי. וַאֲנִי הִתְבּוֹנַנְתִּי וָאֵרֶא, וְהִנֵּה בַחֶדֶר הָרֵיק וְהָאָפֵל נַעַר כּוֹרֵעַ לִפְנֵי כִסֵּא, כְּשֶׁגַּבּוֹ מָפְנֶה אֵלֵינוּ, וְהוּא נִרְאָה לִי כְּכוֹתֵב. וְגַם אָמְנָם כָּתַב. אֶת הַנְּיָר שָׂם עַל הַכִּסֵּא וְהַקֶּסֶת הָיְתָה עַל הָרִצְפָּה. אֵיכָה יָכֹל לִכְתּוֹב בָּאֲפֵלָה הַזֹּאת? עוֹדֶנִּי מְחַשֵּׁב לָדַעַת זֹאת וָאַכִּיר אֶת הַשֵּׂעָר הָאָדֹם וְאֶת מְעִיל הַכֻּתָּנָה שֶׁל קָרוֹסִי, בֶּן מוֹכֶרֶת הַיָּרָק, חֲבֵרִי בַכִּתָּה, אֲשֶׁר לוֹ הַזְּרוֹעַ הַיְבֵשָׁה. הִגַּדְתִּי זֹאת בַּלָּט לְאִמִּי בְּעֵת הָסֵר הָאִשָּׁה אֶת הַלְּבָנִים מִלְּפָנֵינוּ. וַתֹּאמֶר אִמִּי: הַס! פֶּן יֵבוֹשׁ לְהַבִּיט אֵלֶיךָ, יַעַן עֲשׂוֹתְךָ חֶסֶד עִם אִמּוֹ; אַל תִּקְרָא לוֹ. עוֹדָהּ מְדַבֶּרֶת וְקָרוֹסִי הֵסֵב אֶת פָּנָיו; וַאֲנִי הָיִיתִי נָבוֹךְ, וְהוּא שָׂחַק אֵלָי; אָז תָּאִיץ בִּי אִמִּי, לְמַעַן אֵלְכָה וְאֶשְׁקָה לוֹ. עָשִׂיתִי כַּדָּבָר הַזֶּה, וְהוּא קָם וַיֹּאחֶז בְּיָדִי. וְאִמּוֹ אָמְרָה אֶל אִמִּי: אֲנִי וְהַנַּעַר הַזֶּה נִשְׁאַרְנוּ לְבַדֵּנוּ; בַּעֲלִי בַּאֲמֶרִיקָה זֶה שֵׁשׁ שָׁנִים; וְהִנֵּה אֲנִי גַם חוֹלָה וְלֹא אוּכַל עוֹד לָלֶכֶת לִמְכּוֹר יָרָק, לְמַעַן הִשְׂתַּכֵּר מִסְפַּר פְּרוּטוֹת. גַּם כָּל שֻׁלְחָן קָטָן לֹא נִשְׁאַר, אֲשֶׁר יוּכַל לוּאִידְשִׁיו בְּנִי הַמִּסְכֵּן לִכְתּוֹב עָלָיו אֶת שִׁעוּרָיו בַּבָּיִת. בְּעוֹד הֱיוֹת לִי שֻׁלְחַן־רְכֻלָּתִי לְמַטָּה לְיַד דֶּרֶךְ־הַשַּׁעַר, יָכוֹל הָיָה לִכְתּוֹב עַל הַשֻּׁלְחָן הַזֶּה; עַתָּה הִנֵּה גַם זֶה לָקְחוּ מִמֶּנִּי. גַּם נֵר אֵין לָנוּ, לְמַעַן אֲשֶׁר יוּכַל לִלְמוֹד וְלֹא יַשְׁחִית אֶת עֵינָיו. תּוֹדָה לָאֵל, כִּי יָכֹל אוּכַל לִשְׁלוֹחַ אוֹתוֹ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, יַעַן הִנָּתֶן־לוֹ מִבֵּית־פְּקֻדּוֹת הָעִיר סְפָרִים

וּמַחְבָּרוֹת. לוּאִידְשִׁיו, הַיֶּלֶד הַמִּסְכֵּן, מָה אוֹהֵב הוּא לִלְמוֹד! אוֹי לִי הַמִּסְכֵּנָה! — אִמִּי נָתְנָה לָהּ אֶת כָּל הַכֶּסֶף, אֲשֶׁר הָיָה בְכִסָּהּ, וַתִּשַּׁק לַנַּעַר וַתְּבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת בְּצֵאתֵנוּ מִשָּׁם. וּמַה צְּדָקָה בְּאָמְרָהּ אֵלַי: רְאֵה, אֵיךְ הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן הַזֶּה עוֹבֵד עֲבוֹדָתוֹ! וְאַתָּה הִנֵּה הִרְחִיב יְיָ לְךָ בַּכֹּל, וּבְכָל־זֹאת מַה קָּשֶׁה בְעֵינֶיךָ לִלְמוֹד! הוֹי, אֶנְרִיקוֹ, עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל זֶה יוֹם אֶחָד שְׁקוּלָה כְּנֶגֶד עֲבוֹדַת נַעַר כָּמוֹךָ בְּמֶשֶׁךְ שָׁנָה תְמִימָה. לְתַלְמִידִים כָּאֵלֶּה נָתוֹן יִנָּתֵן הַפְּרָס הָרִאשׁוֹן, כִּי לָהֶם יָאָתָה!

בֵּית־הַסֵּפֶר

28. — יוֹם שִׁשִּׁי.

אָמְנָם כֵּן, אֶנְרִיקוֹ יַקִּירִי, קָשֶׁה בְעֵינֶיךָ לִלְמוֹד, כַּדָּבָר אֲשֶׁר אָמְרָה אֵלֶיךָ אִמְּךָ, כִּי הֵן לֹא רְאִיתִיךָ עַד עַתָּה הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וְלִבְּךָ נָכוֹן וְעַל פָּנֶיךָ אוֹרָה וְשִׂמְחָה, כַּאֲשֶׁר אִוְּתָה נַפְשִׁי. עוֹדְךָ הֹלֵךְ שָׁמָּה בְּלִי חֶמְדָּה. וְאוּלָם שִׁמְעָה זֹאת: הָשִׁיבָה אֶל לְבָבְךָ כִּמְעַט, מָה אֻמְלָל, מֶה חָדֵל הָיִיתָ בַחֶלֶד, לוּלֵא הָלַכְתָּ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר! שַׁעֲשׁוּעֶיךָ וְחַיֶּיךָ יִהְיוּ לְךָ מְהֵרָה לְזָרָא; מִקֵּץ שָׁבוּעַ יָמִים לְשִׁבְתְּךָ בְּחִבּוּק יָדַיִם תִּהְיֶה נְגוּעַ שִׁמָּמוֹן וְחֶרְפָּה, וְתַרְבֶּה תַחֲנוּנִים לְמַעַן אֲשֶׁר יִתְּנוּ אוֹתְךָ לָשׁוּב שָׁמָּה. הַכֹּל, הַכֹּל לוֹמְדִים הַיּוֹם, אֶנְרִיקוֹ יַקִּירִי. זְכוֹר אֶת הַפּוֹעֲלִים, עוֹשֵׂי כָל מְלָאכָה, הַהוֹלְכִים אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לָעֶרֶב, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִתְעַנּוּ כָל הַיּוֹם בַּעֲבוֹדָתָם הַקָּשָׁה; זְכוֹר אֶת הַנָּשִׁים, אֶת הַנְּעָרוֹת מִבְּנוֹת הָעָם, הַהוֹלְכוֹת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר־לַיּוֹם־הָרִאשׁוֹן, אַחֲרֵי עָבְדָן עֲבוֹדָתָן כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ; זְכוֹר אֶת אַנְשֵׁי־הַחַיִל, אֲשֶׁר בְּשׁוּבָם

מִמִּגְרַשׁ תַּרְגִּילֵי־הַצָּבָא, וְהֵם עֲיֵפִים וִיגֵעִים, עוֹד יִשְׁלְחוּ יְדֵיהֶם אֶל הַסְּפָרִים וְאֶל הַמַּחְבָּרוֹת; זְכוֹר אֶת הַיְלָדִים הָאִלְּמִים וְהָעִוְרִים, הַלּוֹמְדִים גַּם הֵם; גַּם הָאֲסִירִים לוֹמְדִים קְרֹא וּכְתוֹב. זְכוֹר, בְּצֵאתְךָ בַּבֹּקֶר, כִּי בְעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה עוֹד שְׁלֹשִׁים אֶלֶף נְעָרִים בְּעִירְךָ נִסְגָּרִים לָבֹא בַחֶדֶר לְשָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, כָּמוֹךָ, לִלְמוֹד לֶקַח. וְעוֹד יוֹתֵר מִזֶּה! זְכוֹר אֶת כָּל הַנְּעָרִים, הָרַבִּים מִסְּפוֹר, הַהוֹלְכִים כִּמְעַט בְּעֵת אַחַת וּבְשָׁעָה אַחַת בְּכָל הָאֲרָצוֹת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר. רְאֵה אוֹתָם בְּחָזוֹן בְּלֶכְתָּם: דֶּרֶךְ הַמְּסִלּוֹת הַצָּרוֹת אֲשֶׁר לַכְּפָרִים הַשּׁוֹקְטִים, דֶּרֶךְ רְחוֹבוֹת הֶעָרִים הַמְּלֵאִים תְּשֻׁאוֹת, לְיַד גְּדוֹת הַיַּמִּים וְהָאֲגַמִּים; פֹּה — לְחֹרֶב קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַלּוֹהֲטוֹת, שָׁם — בְּתוֹךְ עָנָן וַעֲרָפֶל; וְגַם בְּסִירוֹת — בַּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר תְּעָלוֹת עוֹבְרוֹת בְּתוֹכָן; עַל סוּסִים — דֶּרֶךְ הָעֲרָבוֹת הַגְּדוֹלוֹת; בְּעֶגְלוֹת־חֹרֶף — עַל־פְּנֵי שְׂדֵי־שֶׁלֶג; עַל הָרִים וּבְקָעוֹת; דֶּרֶךְ יְעָרִים וְעַל־פְּנֵי נְהָרוֹת; בִּנְתִיבוֹת שׁוֹמֵמוֹת בֵּין הָרִים; לְבַדָּם יְהַלֵּכוּ אוֹ זוּגוֹת זוּגוֹת, וְגַם קְבוּצוֹת קְבוּצוֹת אוֹ בְטוּרִים אֲרֻכִּים, — כֻּלָּם סִפְרֵיהֶם תַּחַת זְרוֹעוֹתֵיהֶם, לְבוּשִׁים אַלְפֵי בְגָדִים שׁוֹנִים לְמִינֵיהֶם, מְדַבְּרִים אַלְפֵי לְשׁוֹנוֹת, מִבֵּית־הַסֵּפֶר הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר בְּרוּסְיָה, בְּבַיִת אוֹבֵד בֵּין הַרְרֵי קֶרַח, עַד בָּתֵּי־הַסֵּפֶר הָאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר בַּעֲרָב, אֲשֶׁר יְסֻכּוּם צִלְלֵי הַתְּמָרִים; רְבָבוֹת וְרִבֵּי רְבָבוֹת, כֻּלָּם הוֹלְכִים הֵמָּה לִלְמוֹד אֶת עֶצֶם הַדְּבָרִים הָהֵם בְּאַלְפֵי צוּרוֹת שׁוֹנוֹת; שַׁוֵּה לְנֶגְדְּךָ אֶת כָּל הֲמוֹן הַנְּעָרִים הָאֵלֶּה, לְאֵין מִסְפָּר, בְּנֵי מֵאָה עַמִּים שׁוֹנִים, כָּל הַתְּנוּעָה הַגְּדוֹלָה וְהָעֲצוּמָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר גַּם אַתָּה חֵלֶק לְךָ בְתוֹכָהּ, וְהָשֵׁב אֶל לְבָבְךָ: לוּ תִשְׁבַּת כָּל הַתְּנוּעָה הַזֹּאת, כִּי אָז יָשׁוּבוּ כָל בְּנֵי־הָאָדָם לְקַדְמָתָם, וְהָיוּ כִּפְרָאִים אֲשֶׁר אֵינָם יוֹדְעִים טוֹב וָרָע; הַתְּנוּעָה הַזֹּאת הִיא הֲלִיכַת בְּנֵי־הָאָדָם קָדִימָה, הִיא תִקְוָתָם וְהִיא תִפְאַרְתָּם. — חֲזַק אֵפוֹא, הַחַיָּל הַקָּטָן שֶׁל הַצָּבָא הָרַב וְהֶעָצוּם! סְפָרֶיךָ הֵם כְּלֵי מִלְחַמְתֶּךָ, כִּתָּתְךָ הִיא גְדוּדֶךָ, שְׂדֵה־

הַמִּלְחָמָה – כָּל הָאָרֶץ, וְהַנִּצָּחוֹן – הַשְׁלָמַת הָאָדָם. אַל תְּהִי חַיָּל מוּג־לֵב אֶנְרִיקוֹ בְּנִי.

אָבִיךָ.

הַיֶּלֶד הַפַּדוֹבִי הַחוֹבֵב אַרְצוֹ

סִפּוּר לַחֹדֶשׁ

29. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

אָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה חַיָּל מוּג־לֵב, לֹא; אַךְ מָה אָהַבְתִּי הַרְבֵּה יֶתֶר מְאֹד לָלֶכֶת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, לוּ סִפֵּר לָנוּ הַמּוֹרֶה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר סִפּוּר, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה הַיּוֹם. וְכֹה אָמַר אֵלֵינוּ: מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ אָבִיא לָכֶם סִפּוּר, אֲשֶׁר יִכָּתֵב לִפְנֵיכֶם, וְהַסִּפּוּר יִהְיֶה בְּכָל פַּעַם גַּם יָפֶה גַּם אֱמֶת, וְגִבּוֹר הַסִּפּוּר יִהְיֶה נַעַר. שֵׁם הַסִּפּוּר אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ הַיּוֹם הוּא: „הַיֶּלֶד הַפַּדוֹבִי הַחוֹבֵב אַרְצוֹ". וְהִנֵּה הוּא:

אֳנִיַּת־קִיטוֹר צָרְפַתִּית נָסְעָה מִבַּרְצְלוֹנָה, עִיר בִּסְפָרַד, אֶל גֵּינוּאַ; בְּתוֹכָהּ הָיוּ צָרְפַתִּים, אִיטַלְקִים, סְפָרַדִּים, שְׁוֵיצִים. וּבְתוֹךְ הַנּוֹסְעִים נַעַר בֶּן אַחַת־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, לָבוּשׁ בְּגָדִים רָעִים, וְהוּא לְבַדּוֹ, נִפְרָד מִכָּל הַנּוֹסְעִים הָאֲחֵרִים וְלוֹטֵשׁ עֵינָיו לָהֶם בְּזַעַם, כְּמוֹ חַיַּת־יָעַר. וְגַם לֹא עַל חִנָּם הָיָה כָכָה זוֹעֵם וּמַר־נֶפֶשׁ. לִפְנֵי שְׁנָתַיִם יָמִים מָכְרוּ אוֹתוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, אִכָּרִים מִסְּבִיבַת פַּדוֹבָה, לִמְנַהֵל אֲגֻדַּת מְזַמְּרִים וְרוֹקְדֵי־חֶבֶל נוֹדְדִים בָּאָרֶץ; אַחֲרֵי אֲשֶׁר לִמְּדוֹ הָאִישׁ אֶת מְלֶאכֶת־לַהֲטָיו וַיְעַנֵּהוּ וַיַּרְעִיבֵהוּ וַיַּשְׂבִּיעֵהוּ מַהֲלֻמּוֹת, הוֹלִיךְ אוֹתוֹ לְרַגְלָיו בְּכָל מַסָּעָיו בְּצָרְפַת וּבִסְפָרַד וַיּוֹסֶף הַכּוֹתוֹ וְהַרְעִיבוֹ תָמִיד.

וּכְבֹאוֹ לְבַרְצְלוֹנָה, לֹא יָכֹל עוֹד הַנַּעַר לִנְשֹׂא אֶת רְעָבוֹ וּלְהִתְעַנּוֹת תַּחַת יַד אֲדוֹנָיו; וּבְהִמָּצְאוֹ בְּמַצָּב מְעוֹרֵר חֶמְלָה בְּלֵב כָּל רוֹאֵהוּ, בָּרַח מִפְּנֵי מְעַנֵּהוּ וַיָּבֹא אֶל הַצִּיר הָאִיטַלְקִי לְבַקֵּשׁ עֶזְרוֹ וּמִשְׁעַנְתּוֹ. וְזֶה הֵבִיא אוֹתוֹ בָּאֳנִיָּה הַזֹּאת, כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו, וַיִּתֵּן בְּיָדוֹ מִכְתָּב אֶל רֹאשׁ הַמִּשְׁטָרָה בְּגֵינוּאַ, לַהֲשִׁיבוֹ אֶל הוֹרָיו, — אֶל הַהוֹרִים אֲשֶׁר מָכְרוּ אוֹתוֹ כְּמִכּוֹר אֶת הַבְּהֵמָה. הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן הָיָה לָבוּשׁ סְחָבוֹת וְחוֹלֶה. וְחֶדֶר נִתַּן לוֹ בַּמַּחְלָקָה הַשְּׁנִיָּה. הַכֹּל הִתְבּוֹנְנוּ בוֹ, וְיֵשׁ אֲשֶׁר נִסּוּ לְדַבֵּר אֵלָיו, אַךְ הוּא לֹא עָנָה לְאִישׁ דָּבָר, וַיְהִי כְשׂוֹנֵא וּכְבוֹזֶה לְכֻלָּם, כִּי הַמַּחְסוֹר וְהַמַּכּוֹת מֵרְרוּ וְעִצְּבוּ אֶת רוּחוֹ מְאֹד. אַךְ שְׁלֹשָׁה נוֹסְעִים, אֲשֶׁר לֹא חָדְלוּ לַעֲרוֹךְ אֵלָיו שְׁאֵלוֹת וּלְהַפְצִיר בּוֹ כִּי יַגִּיד לָהֶם אֶת כָּל לִבּוֹ, הִצְלִיחוּ לַהֲבִיאוֹ לִידֵי כַךְ, שֶׁיִּפְתַּח אֶת סְגוֹר שְׂפָתָיו. וַיְסַפֵּר לָהֶם בְּשָׂפָה בְּלוּלָה, אִיטַלְקִית, צָרְפַתִּית וּסְפָרַדִּית, אֶת הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ. וּשְׁלֹשֶׁת הַנּוֹסְעִים הָאֵלֶּה לֹא הָיוּ אִיטַלְקִים, אַךְ שָׁמְעוּ וַיָּבִינוּ לוֹ. וַיְהִי כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמֵיהֶם עָלָיו אוֹ כִּי הָיוּ הֲלוּמֵי־יַיִן, וַיִּפְתְּחוּ אֶת יְדֵיהֶם וַיִּתְּנוּ לוֹ מַטְבְּעוֹת כֶּסֶף, וַיֵּיטִיבוּ אֶת לִבָּם בּוֹ, בְּעוֹרְרָם אוֹתוֹ כִּי יוֹסִיף לְסַפֵּר לָהֶם כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה. מִדֵּי דַבְּרָם בּוֹ בָּאוּ נָשִׁים אֲחָדוֹת אֶל הָאוּלָם; אָז הוֹסִיפוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים, לְמַעַן הִתְהַדֵּר, לָתֶת־לוֹ עוֹד כֶּסֶף, וַיִּקְרְאוּ: הֵא לְךָ עוֹד! הֵא לְךָ עוֹד! — וְקוֹל צְלִיל הַכֶּסֶף נִשְׁמַע בְּהַשְׁלִיכָם אֶת הַמַּטְבְּעוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן. הַנַּעַר שָׂם אֶת כָּל הַכֶּסֶף בְּכִיסוֹ וַיַּבִּיעַ לָהֶם תּוֹדָה, וּפָנָיו עוֹדָם נִזְעָמִים כְּמִקֶּדֶם, וְקוֹלוֹ לֹא הֵרִים; אַךְ מַבַּט עֵינָיו הָיָה בַּפַּעַם הַזֹּאת רַךְ וָטוֹב וּמַבִּיעַ רָצוֹן. וְאַחַר עָלָה אֶל מְקוֹם מְלוֹנוֹ, וַיּוֹרֶד אֶת הַמָּסָךְ וַיֶּהְגֶּה דוּמָם בְּכָל הַמּוֹצָאוֹת אוֹתוֹ. בַּכֶּסֶף הַזֶּה יוּכַל לִמְצֹא לוֹ בָּאֳנִיָּה מַטְעַמִּים אֲשֶׁר יִהְיוּ לְמַלֵּא נַפְשׁוֹ, אַחֲרֵי אֲשֶׁר זֶה שְׁנָתַיִם יָמִים לֹא אָכַל גַּם לֶחֶם לָשֹׂבַע; וְכִי יַעֲלֶה עַל הַחוֹף בְּגֵינוּאַ, וְקָנָה לוֹ מְעִיל, תַּחַת הֱיוֹתוֹ לָבוּשׁ

קְרָעִים שְׁנָתַיִם יָמִים; אוֹ כִי יָבִיא אֶת הַכֶּסֶף הַזֶּה הַבַּיְתָה, וְהָיָה לְהַטּוֹת אֶת לֵב הוֹרָיו עָלָיו לְטוֹבָה, לְהֵיטִיב עִמּוֹ מֵעָתָּה, — אֲשֶׁר לֹא כֵן בְּבֹאוֹ לִפְנֵיהֶם וְיָדָיו רֵיקוֹת. הַכֶּסֶף הַזֶּה הָיָה לוֹ רְכוּשׁ גָּדוֹל, וּבוֹ הָגָה לְבָבוֹ מֵעֵבֶר לְמָסַךְ חֶדְרוֹ וַיִּתְנֶחָם. וּשְׁלֹשֶׁת הַנּוֹסְעִים יוֹשְׁבִים אֶל הַשֻּׁלְחָן בְּתוֹךְ הָאוּלָם בַּמַּחְלָקָה הַשְּׁנִיָּה יָשֹׁב וְדַבֵּר אִישׁ אֶל אָחִיו. וַיִּשְׁתּוּ יַיִן וַיְסַפְּרוּ עַל מַסְעֵיהֶם וְעַל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר עָבְרוּ בָהֶן, עַד אֲשֶׁר נָסַבּוּ דִבְרֵיהֶם עַל אִיטַלְיָה. וַיִּתְאוֹנֵן הָאֶחָד עַל בָּתֵּי־הַמָּלוֹן וְהַשֵּׁנִי עַל מְסִלּוֹת־הַבַּרְזֶל, וְעוֹד מְעַט הוֹסִיפוּ בְחָמָם לְהוֹצִיא דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה וְלָתֵת דֹּפִי בְּכָל אֲשֶׁר לָהּ. הָאֶחָד אָמַר, בּוֹחֵר הוּא לִנְסוֹעַ בְּלַפְּלַנְדִיָּה מֵאֲשֶׁר בְּאִיטַלְיָה; הַשֵּׁנִי אָמַר, מִדֵּי עָבְרוֹ בְאִיטַלְיָה לֹא מָצָא בָהּ כִּי־אִם אַנְשֵׁי מִרְמָה וְשׁוֹדְדִים־עֲלֵי־דֶרֶךְ; הַשְּׁלִישִׁי — פְּקִידֵי אִיטַלְיָה אֵינָם יוֹדְעִים קְרֹא. — וַיָּשָׁב הָרִאשׁוֹן וַיֹּאמֶר: עַם נִבְעָר מִדַּעַת. — הַשֵּׁנִי הוֹסִיף: אֲנָשִׁים מְלֻכְלָכִים. — הַשְּׁלִישִׁי קָרָא: גַּנָּ... וַיְבַקֵּשׁ לֵאמֹר גַּנָּבִים. אַךְ לֹא יָכֹל לְכַלּוֹת אֶת דְּבָרוֹ; שֶׁפֶךְ מַטְבֵּעוֹת, אֲגוֹרוֹת וַחֲצָאֵי לִירוֹת, יָרַד פִּתְאֹם כַּבָּרָד עַל רָאשֵׁיהֶם וְעַל כִּתְפֵיהֶם וַיִּתְגַּלְגֵּל בְּרַעַשׁ גָּדוֹל עַל הַשֻּׁלְחָן וְעַל הָרִצְפָּה. וַיִּקָּפְצוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים מִמְּקוֹמָם בְּחֵמָה רַבָּה וַיַּבִּיטוּ לְמַעְלָה, וְהִנֵּה נִזְרַק קֹמֶץ מַטְבֵּעוֹת גַּם עַל פְּנֵיהֶם. — הֵא לָכֶם כַּסְפְּכֶם — קָרָא בְּבוּז הַנַּעַר, אֲשֶׁר נִרְאָה מֵאַחֲרֵי הַמָּסָךְ: — מֵאֲנָשִׁים הַמְחָרְפִים אֶת אַרְצִי אֵינֶנִּי מְקַבֵּל נְדָבוֹת.

חֶשְׁוָן

מְטַאטֵא אֲרֻבּוֹת־הֶעָשָׁן

1 חֶשְׁוָן.

אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב הָלַכְתִּי אֶל מַחְלֶקֶת הַיְלָדוֹת, אֲשֶׁר אֵצֶל מַחְלַקְתֵּנוּ, לְמַעַן הָבִיא אֶת הַסִּפּוּר עַל הַנַּעַר הַפַּדּוֹבִי אֶל הַמּוֹרָה אֲשֶׁר לְסִלְוִיָה, כִּי בִקְשָׁה לִקְרֹא אוֹתוֹ. שֶׁבַע מֵאוֹת יְלָדוֹת יֶשְׁנָן שָׁם! כְּבוֹאִי שָׁמָּה יָצְאוּ מִבֵּית־הַסֵּפֶר שְׂמֵחוֹת וְטוֹבוֹת־לֵב עַל־אוֹדוֹת הַחֹפֶשׁ אֲשֶׁר יִנָּתֵן לָהֶן בְּיוֹם מָחָר, יוֹם הַקְּדוֹשִׁים וְהַזְכָּרַת נְשָׁמוֹת. אָז רָאִיתִי מַרְאֶה יָפֶה. לִפְנֵי בֵית־הַסֵּפֶר, בָּעֵבֶר הָאַחֵר אֲשֶׁר לָרְחוֹב, עָמַד מְטַאטֵא־אֲרֻבּוֹת קָטָן, זְרוֹעוֹ נִשְׁעָנָה עַל קִיר הַחוֹמָה וְרֹאשׁוֹ עַל זְרוֹעוֹ, פָּנָיו שְׁחוֹרִים וְשַׂקּוֹ וּמַגְרֵפָתוֹ עַל־יָדוֹ, וְהוּא בוֹכֶה תַּמְרוּרִים וְנֶאֱנָח. וַתִּתְגַּשְׁנָה אֵלָיו שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ יְלָדוֹת מִן הַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה, וַתֹּאמַרְנָה לוֹ: מַה־לְּךָ, כִּי כָכָה תִבְכֶּה? אַךְ הוּא לֹא עָנָה אוֹתָן דָּבָר וַיּוֹסֶף לִבְכּוֹת. וְהַיְלָדוֹת הוֹסִיפוּ לְדַבֵּר אֵלָיו וּלְהָאִיץ בּוֹ: אֲבָל הַגִּידָה־נָא לָנוּ, מַה לְּךָ כִּי תִבְכֶּה? אָז נָשָׂא פָּנָיו מֵעַל זְרוֹעוֹ — וְהַפָּנִים פְּנֵי יֶלֶד — וַיְסַפֵּר בְּקוֹל בְּכִי, כִּי הָיָה בְּבָתִּים רַבִּים לְטַאטֵא אֶת הָאֲרֻבּוֹת, וְגַם הִשְׂתַּכֵּר שְׁלֹשִׁים

אֲגוֹרוֹת, אַךְ הַכֶּסֶף אָבַד מִמֶּנּוּ; כִּי נָפַל בְּעַד הַחוֹר אֲשֶׁר בְּכִיסוֹ, — וַיַּרְאֵן אֶת הַחוֹר, — וְעַתָּה לֹא יוּכַל לָשׁוּב הַבַּיְתָה וְהַכֶּסֶף אֵינֶנּוּ אִתּוֹ. וַיֹּאמֶר בְּהֵאָנְחוֹ: הֵן אֲדוֹנִי יַכֵּנִי בְּשׁוּבִי וְיָדַי רֵיקוֹת, וַיּוֹרֶד אֶת רֹאשׁוֹ עַל זְרוֹעוֹ כְּנוֹאָשׁ. וְהַיְלָדוֹת הִבִּיטוּ אֵלָיו וּפְנֵיהֶן מַבִּיעִים דְּאָגָה. וְהִנֵּה נֶאֶסְפוּ בָּאוּ שָׁמָּה יְלָדוֹת אֲחֵרוֹת, קְטַנּוֹת וּגְדוֹלוֹת, עֲנִיּוֹת וּ„גְבִירוֹת" קְטַנּוֹת, וְיַלְקוּטֵיהֶן תַּחַת זְרוֹעוֹתֵיהֶן; וְיַלְדָּה גְדוֹלָה, אֲשֶׁר עַל מִצְנַפְתָּהּ נוֹצָה כְחֻלָּה, הוֹצִיאָה מִכִּיסָהּ שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת וַתֹּאמַר:

לִי אֵין כִּי אִם שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת, הָבָה נְקַבְּצָה עַל־יָד. — וַתֹּאמֶר הַשֵּׁנִית וְהִיא לְבוּשָׁה אָדֹם: גַּם לִי יֵשׁ שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת; — וְעַתָּה הֲלֹא נִמְצָא בִידֵי כֻלָּנוּ שְׁלשִׁים אֲגוֹרוֹת. אָז הֵחֵלּוּ לִקְרֹא: אֲמַלְיָה, לוּאִידְשִׁיָּה, אֲנִינָה! לְמִי אֲגוֹרוֹת? — הִנֵּה אֲגוֹרוֹת!

יְלָדוֹת רַבּוֹת, אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶן פְּרוּטוֹת לְמַעַן קְנוֹת בָּהֶן פְּרָחִים אוֹ מַחְבָּרוֹת, הֵבִיאוּ אוֹתָן נְדָבָה; אֲחָדוֹת, הַקְּטַנּוֹת בְּיוֹתֵר, נָתְנוּ חֲצָאֵי־פְרוּטוֹת; וְהַיַּלְדָּה, אֲשֶׁר נוֹצַת הַתְּכֵלֶת עַל מִצְנַפְתָּהּ, קִבְּצָה עַל־יָד וַתִּסְפּוֹר בְּקוֹל רָם: שְׁמוֹנֶה, עֶשֶׂר, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה! אַךְ עוֹד לֹא שָׁלְמָה מִכְסַת הַכֶּסֶף הַדְּרוּשָׁה. וְהִנֵּה בָּאָה אַחַת, אֲשֶׁר הָיְתָה גְדוֹלָה מִכָּל רֵעוֹתֶיהָ, וּכְמְעַט הָיָה מַרְאֶהָ כְּמוֹרָה צְעִירָה, וַתִּתֵּן חֲצִי לִירָה. וְכֻלָּן שָׂמְחוּ עַל הַנְּדָבָה הַזֹּאת. עוֹד חָסְרוּ חָמֵשׁ אֲגוֹרוֹת. וַתֹּאמֶר הָאַחַת: הִנֵּה תַלְמִידוֹת הַכִּתָּה הָרְבִיעִית בָּאוֹת, אֲשֶׁר לָהֶן כֶּסֶף יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. וְתַלְמִידוֹת הַכִּתָּה הָרְבִיעִית בָּאוּ וְהַפְּרוּטוֹת נִתְּכוּ כְגָשֶׁם. כָּל הַיְלָדוֹת נִקְבְּצוּ עָמְדוּ מִסָּבִיב. וְהַמַּרְאֶה הָיָה יָפֶה: מִטַּאטֵא־הָאֲרֻבּוֹת הַמִּסְכֵּן בְּתוֹךְ הַשְּׂמָלוֹת וְהַקְּשׁוּרִים מֻרְבֵּי־הַגְּוָנִים וְתַלְתַּלֵּי הַשְּׂעָרוֹת הַמְרַחֲפוֹת בָּרוּחַ. הִנֵּה נִקְבְּצוּ שְׁלשִׁים אֲגוֹרוֹת, וְהַכֶּסֶף עוֹדֶנּוּ הוֹלֵךְ וָרָב; הַקְּטַנּוֹת בְּכֻלָּן, אֲשֶׁר לֹא הָיָה לָהֶן כֶּסֶף, לֹא בִקְשׁוּ גַּם הֵן לִהְיוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וַתִּתֵּנָּה

אֶת צְרוֹרוֹת הַפְּרָחִים אֲשֶׁר הָיוּ לָהֶן, לְמַעַן הִתְנַדֵּב גַּם הֵן דְּבַר־מָה כְּכֹחָן. פִּתְאֹם בָּאָה שׁוֹמֶרֶת הַסַּף וַתֹּאמֶר: הִנֵּה הַמְנַהֶלֶת בָּאָה! וַתִּפָּצֶינָה הַיְלָדוֹת לְכָל עֵבֶר כְּצִפֳּרִים עָפוֹת. אָז נִרְאָה מְטַאטֵא־הָאֲרֻבּוֹת הַקָּטָן עוֹמֵד לְבַדּוֹ בְּתוֹךְ הָרְחוֹב, מוֹחֶה דִּמְעָה מֵעֵינָיו, שְׂבַע־רָצוֹן עַל פָּנָיו, יָדָיו מְלֵאוֹת כֶּסֶף וּבְחוֹרֵי הַכַּפְתּוֹרִים אֲשֶׁר לִמְעִילוֹ וּבְכִיסֵי הַמְּעִיל וְעַל כּוֹבָעוֹ צְרוֹרוֹת־פְּרָחִים רַבִּים; גַּם עַל הָאֲדָמָה לְרַגְלָיו הָיוּ פְּרָחִים.

יוֹם הַזְכָּרַת נְשָׁמוֹת

2. חֶשְׁוָן.

הַיּוֹם יוֹם זִכָּרוֹן לְנִשְׁמוֹת הַמֵּתִים. הֲיָדַעְתָּ, אֶנְרִיקוֹ, מִי הֵם הַמֵּתִים, אֲשֶׁר זָכוֹר יִזְכְּרוּ אוֹתָם הַיְלָדִים הַיּוֹם הַזֶּה? הֲלֹא הֵם הַמֵּתִים, אֲשֶׁר מֵתוּ לְמַעַנְכֶם, לְמַעַן הַנְּעָרִים, לְמַעַן הַיְלָדִים. מִי יִמְנֶה מִסְפָּר לְמֵתִים כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר כְּבָר מֵתוּ וַאֲשֶׁר הֵם מֵתִים בְּכָל עֵת תָּמִיד! הֲלֹא שַׂמְתָּ לִבְּךָ לָדַעַת, כַּמָּה אָבוֹת יְקַצְּרוּ יְמֵיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה אֲשֶׁר הֵם עוֹבְדִים, כַּמָּה אִמּוֹת יוֹרְדוֹת שְׁאוֹלָה בְּלֹא עֵת, כִּי תְמַקְנָה בְעָנְיָן, בְּחֶסְרָן נַפְשׁוֹתָן מִכָּל טוֹבָה, לְמַעַן אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדָן לְכַלְכֵּל אֶת יַלְדֵיהֶן? הֲיָדַעְתָּ, כַּמָּה אֲנָשִׁים שָׁלְחוּ יָד בְּנַפְשָׁם, יַעַן אֲשֶׁר רָאוּ אֶת יַלְדֵיהֶם בְּרָע וְלֹא יָכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ וְכַמָּה נָשִׁים הִשְׁלִיכוּ עַצְמָן הַמַּיְמָה אוֹ מֵתוּ מֵרֹב יָגוֹן אוֹ יָצְאוּ מִדַּעְתָּן עַל מוֹת יֶלֶד? זְכוֹר, אֶנְרִיקוֹ, בַּיּוֹם הַזֶּה אֶת כָּל הַמֵּתִים הָאֵלֶּה. זְכוֹר אֶת הַמּוֹרוֹת הָרַבּוֹת, אֲשֶׁר מֵתוּ בַנֹּעַר, כִּי אֻכְּלוּ מֵעֲמַל בֵּית־הַסֵּפֶר, בְּאַהֲבָתָן אֶת הַיְלָדִים, אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ אֶת לִבָּן לְהִפָּרֵד מֵהֶם. זְכוֹר אֶת הָרוֹפְאִים, אֲשֶׁר

דָּבְקוּ בָהֶם מַחֲלוֹת רָעוֹת, כִּי לֹא פָחֲדוּ מִסַּכָּנָה וַיְרַפְּאוּ יְלָדִים. זְכוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר הִצִּילוּ יְלָדִים מִמָּוֶת בְּנַפְשׁוֹתָם, בְּהִשָּׁבֵר אֳנִיָּה בְלֶב־יָם, בְּהִתְפָּרֵץ בְּעֵרָה, בְּעֵת רָעָב וּמַחְסוֹר, בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה, כִּי נָתְנוּ אֶת פַּת־הַלֶּחֶם הָאַחֲרוֹנָה, אֶת קוֹרַת־הַהַצָּלָה, אֶת הַחֶבֶל הָאַחֲרוֹן, אֲשֶׁר יַצִּילוּ בוֹ אֶת נַפְשָׁם הֵמָּה מִיַּד לֶהָבָה אוֹ מִפִּי תְהוֹם, וַיְחָרְפוּ נַפְשָׁם לָמוּת בְּשִׂמְחָה וּבְרוּחַ נְדִיבָה, לְמַעַן הַצֵּל נְפָשׁוֹת נְקִיּוֹת, נַפְשׁוֹת יְלָדִים. הַמֵּתִים הָאֵלֶּה, אֶנְרִיקוֹ, רַבִּים הֵם מִסְּפוֹר; בְּכָל שְׂדֵה־קְבָרוֹת יֶשְׁנָם קְדוֹשִׁים כָּאֵלֶּה לְמֵאוֹת, אֲשֶׁר לוּ יָכְלוּ לָקוּם אַף רֶגַע אֶחָד מִקִּבְרֵיהֶם, הָיוּ קוֹרְאִים אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם הַיֶּלֶד אֲשֶׁר לְמַעֲנוֹ הִקְרִיב אֶת תַּעֲנוּגוֹת עֲלוּמָיו, מְנוּחַת שֵׂיבָתוֹ, כָּל מַחֲמַדָּיו, כָּל חָכְמָתוֹ וְדַעְתּוֹ וְאֶת חַיָּיו: אִמּוֹת בְּנוֹת עֶשְׂרִים שָׁנָה, אֲנָשִׁים בְּאִבֵּי חַיֵּיהֶם, זְקֵנִים מְלֵאֵי יָמִים, נְעָרִים, — גִּבּוֹרִים לֹא נוֹדְעוּ בְשֵׁם, אֲשֶׁר נָתְנוּ נַפְשָׁם כֹּפֶר הַיְלָדִים, — גְּדוֹלִים, עֲדִינֵי־רוּחַ כָּל־כַּךְ, עַד אֲשֶׁר לֹא תוּכַל הָאָרֶץ לְהוֹצִיא דֵי פְרָחִים לְמַעַן אֲשֶׁר נִזְרֶה אוֹתָם עַל קִבְרוֹתֵיהֶם. כָּכָה הִנְּכֶם נֶאֱהָבִים, הַיְלָדִים! וְזָכַרְתָּ הַיּוֹם אֶת הַמֵּתִים הָאֵלֶּה וְלִבְּךָ יֶהְגֶּה לָהֶם תּוֹדָה, אָז תַּרְבֶּה לְהֵיטִיב דַּרְכְּךָ וַהֲלִיכוֹתֶיךָ עִם הָאוֹהֲבִים אוֹתְךָ וְהָעֲמֵלִים לְךָ, בְּנִי הַיָּקָר וְהַמְאֻשָּׁר, אֲשֶׁר אֵין לְךָ, בְּיוֹם הַזְכָּרַת הַנְּשָׁמוֹת, לִבְכּוֹת עַל כָּל מֵת.

אִמְּךָ.

יְדִידִי גֵרוֹנָה

4. — יוֹם שִׁשִּׁי.

רַק שְׁנֵי יְמֵי חֹפֶשׁ הָיוּ לִי, וּבְכָל־זֹאת נִדְמֶה לִי, כִּי זֶה יָמִים רַבִּים לֹא רָאִיתִי אֶת גֵרוֹנָה יְדִידִי. כְּכֹל אֲשֶׁר אוֹסִיף לָדַעַת אוֹתוֹ, כֵּן אוֹסִיף

אַהֲבָתוֹ; וְכָמוֹנִי כֵּן כָּל הַתַּלְמִידִים הָאֲחֵרִים, מִלְּבַד בַּעֲלֵי־הַזְּרוֹעַ, אֲשֶׁר לֹא יוּכְלוּ לְהַרְאוֹת אֶת כֹּחָם בְּפָנָיו, יַעַן אֲשֶׁר הִתְקוֹמֵם לְכֹחַ הַזְּרוֹעַ. מִדֵּי הָרֵם תַּלְמִיד גָּדוֹל אֶת יָדוֹ עַל רֵעֵהוּ הַקָּטָן מִמֶּנּוּ, יִקְרָא הַקָּטָן: גֵּרוֹנָה! — וְהַגָּדוֹל לֹא יִשְׁלַח עוֹד יָד אֵלָיו. אָבִיו מְנַהֵל מְכוֹנַת־רַכֶּבֶת; וְהוּא אֵחַר לָבֹא אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, יַעַן אֲשֶׁר הָיָה חוֹלֶה שְׁנָתַיִם יָמִים. הוּא הַגָּדוֹל וְהֶחָזָק בְּכָל נַעֲרֵי הַכִּתָּה. בְּיָדוֹ אַחַת יָרִים סַפְסָל. הוּא אוֹכֵל תָּמִיד, וְטוֹב הוּא לַכֹּל. כָּל דְּבַר־חֵפֶץ אֲשֶׁר יִשְׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ: עֵט־עוֹפֶרֶת, מַחַק, נְיָר, אוֹלָר — הַכֹּל יַשְׁאִיל אוֹ יִתֵּן וְלֹא יַחְשׂוֹךְ; בְּבֵית־הַסֵּפֶר אֵינֶנּוּ מַרְבֶּה שִׂיחָה וְאֵינֶנּוּ שׂוֹחֵק; יוֹשֵׁב הוּא תָּמִיד עַל הַסַּפְסָל, הַצַּר מִמֶּנּוּ, וְלֹא יֵט יָמִין וּשְׂמֹאל, גַּבּוֹ כָפוּף וְרֹאשׁוֹ הַגָּדוֹל בֵּין כְּתֵפָיו; וּבְהִתְבּוֹנְנִי בוֹ הוּא מַבִּיט אֵלַי בְּעֵינַיִם סְגוּרוֹת לְמֶחֱצָה וּבְבַת־צְחוֹק עַל שְׂפָתָיו, כְּמוֹ יֵשׁ אֶת נַפְשׁוֹ לֵאמֹר לִי: וּמָה, אֶנְרִיקוֹ, הֲלֹא יְדִידִים אֲנַחְנוּ? — אַךְ לֹא יוּכַל אִישׁ לְהִתְאַפֵּק מִשְּׂחוֹק בִּרְאוֹתוֹ אֶת הַנַּעַר הַגָּדוֹל וְהֶחָזָק הַזֶּה, וְהִנֵּה כָּל אֲשֶׁר עָלָיו צַר וְקָצָר מִמֶּנּוּ: הַמְּעִיל, הַמִּכְנָסַיִם, בָּתֵּי־הַזְּרוֹעַ. הַכּוֹבַע אֵינֶנּוּ מַתְאִים לְרֹאשׁוֹ, שְׂעַר־רֹאשׁוֹ גָּזוּז לְמִשְׁעִי, עַל רַגְלָיו נְעָלִים גְּדוֹלוֹת וַעֲנִיבַת הַצַּוָּארוֹן קְשׁוּרָה כְּחֶבֶל סָבִיב לְצַוָּארוֹ. גֵּרוֹנָה הַטּוֹב! אַךְ הַבֵּט יַבִּיט אִישׁ אֵלֶיךָ וְדָבַק בְּךָ לְאַהֲבָה אוֹתָךְ! כָּל הַקְּטַנִּים מְבַקְשִׁים לָשֶׁבֶת אֶצְלוֹ. הוּא מֵיטִיב לְחַשֵּׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת. אֶת סְפָרָיו הוּא נוֹשֵׂא תָּמִיד חֲבוּשִׁים בִּרְצוּעַת עוֹר אָדֹם. וְלוֹ שַׂכִּין, אֲשֶׁר נִצַּב צֶדֶף לָהּ; לִפְנֵי שָׁנָה מְצָאָהּ בִּשְׂדֵה הַנֶּשֶׁק, וְיוֹם אֶחָד פָּצַע אֶת אֶצְבָּעוֹ עַד הָעֶצֶם, אַךְ אִישׁ לֹא יָדַע זֹאת בְּבֵית־הַסֵּפֶר, וּבְבֵיתוֹ לֹא הוֹצִיא הֶגֶה מִפִּיו, פֶּן יִבָּהֲלוּ הוֹרָיו. רַבּוֹת יִשְׁמַע מִפִּי הַמִּתְגָּרִים בּוֹ וְלֹא יָשִׂים עַל לֵב; אַךְ אוֹי לַאֲשֶׁר יָעֵזּוּ לֵאמֹר לוֹ: „לֹא אֱמֶת הַדָּבָר", בְּאָמְרוֹ דְבַר־מָה; אָז עֵינָיו מְזָרוֹת זִקִּים וָאֵשׁ וּבְכַפּוֹ יַךְ עַל הַסַּפְסָל עַד אֲשֶׁר יִתְפּוֹצֵץ כִּמְעַט. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בַּבֹּקֶר

נָתַן אֲגוֹרָה לְתַלְמִיד אֶחָד מִן הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, אֲשֶׁר עָמַד וּבָכָה בְּתוֹךְ הָרְחוֹב, כִּי לָקְחָה מִמֶּנּוּ הָאֲגוֹרָה, אֲשֶׁר הָיְתָה לוֹ, וְלֹא יָכֹל עוֹד לִקְנוֹת לוֹ מַחְבֶּרֶת. זֶה שְׁלֹשֶׁת יָמִים הוּא עוֹבֵד בְּמִכְתָּב גָּדוֹל, שְׁמוֹנָה עַמּוּדִים יָכִיל, וּתְמוּנוֹת עֲשׂוּיוֹת בָּעֵט עַל שְׂפָתוֹ סָבִיב, לְהַגִּישׁוֹ לְיוֹם הוּלֶּדֶת אִמּוֹ, הַבָּאָה פְּעָמִים רַבּוֹת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לְהוֹלִיכוֹ הַבַּיְתָה בְּצֵאתוֹ. וְהָאִשָּׁה גַּם הִיא כָּמֹהוּ, אֵשֶׁת מַרְאֶה, אֵשֶׁת מִדָּה, וּדְרָכֶיהָ דַּרְכֵי נֹעַם. הַמּוֹרֶה מִתְבּוֹנֵן בּוֹ תָּמִיד, וּמִדֵּי עָבְרוֹ עָלָיו וְטָפַח לוֹ עַל צַוָּארוֹ, כַּאֲשֶׁר יַעֲשׂוּ לְפַר בֶּן־בָּקָר שֹׁקֵט וְתָמִים. אֲנִי אוֹהֵב אוֹתוֹ וַאֲנִי מְאֻשָּׁר בְּלָחֲצוֹ אֶת יָדִי בְּיָדוֹ הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר מַרְאֶהָ כִּמְעַט כְּכַף אִישׁ. בָּטוּחַ אָנֹכִי, כִּי נָתֹן יִתֵּן אֶת חַיָּיו לְהַצִּיל חַיֵּי חֲבֵרוֹ, כִּי יְחָרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת, לְמַעַן הָגֵן עָלָיו; הַכָּרַת פָּנָיו בָּרוּר תַּעֲנֶה בּוֹ כָּזֹאת; וְאַף כִּי קוֹלוֹ הֶחָזָק נִשְׁמָע כְּקוֹל נַהַם, בְּכָל־זֹאת יוֹצֵא הוּא מִלֵּב טָהוֹר, זֹאת יָחוּשׁוּ כְּרָגַע.

מוֹכֵר־הַפֶּחָם וְהָאָדוֹן

7. — יוֹם שֵׁנִי.

לֹא, גְּרוֹנָה לְעוֹלָם לֹא יַבִּיעַ בְּפִיו כַּדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֵּר אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר קַרְלוֹ נוֹבִיס אֶל בֶּטִּי. קַרְלוֹ נוֹבִיס עַל אָבִיו גַּאֲוָתוֹ, כִּי אִישׁ גָּדוֹל הוּא, גְּבַהּ־קוֹמָה, בַּעַל זָקָן שָׁחוֹר, וְכֻלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד; וְהוּא מוֹצִיא וּמֵבִיא אֶת בְּנוֹ כִּמְעַט בְּכָל יוֹם. אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר רָב נוֹבִיס עִם בֶּטִּי, אַחַד קְטַנֵּי הַתַּלְמִידִים, בֶּן מוֹכֵר־פֶּחָם; וַיְהִי כִּי לֹא הָיָה בְּפִי נוֹבִיס מַעֲנֶה, בַּאֲשֶׁר לֹא לוֹ הָיְתָה הַצְּדָקָה בְּרִיבוֹ, וַיִּקְרָא בְקוֹל רָם: אָבִיךָ אִישׁ רָשׁ וְנִקְלֶה. פְּנֵי

בֶּטִי הֶאְדִימוּ מְאֹד וּדְמָעוֹת נוֹצְצוּ בְעֵינָיו; אַךְ לֹא דִבֵּר מְאוּמָה, וּכְשׁוּבוֹ הַבַּיְתָה סִפֵּר אֶת הַדָּבָר לְאָבִיו; וּבְכֵן בָּא מוֹכֵר־הַפֶּחָם, אִישׁ שְׁפַל־קוֹמָה וְשָׁחוֹר כֻּלּוֹ, הוּא וּבְנוֹ עִמּוֹ, אַחַר הַצָּהֳרַיִם, לְהִתְאוֹנֵן בְּאָזְנֵי הַמּוֹרֶה. וַיְהִי בְּהַגִּישׁוֹ אֶת תְּלוּנָתוֹ לַמּוֹרֶה, וְכָל הַתַּלְמִידִים מַחֲרִישִׁים, שָׁמַע אֲבִי נוֹבִיס — אֲשֶׁר הִפְשִׁיט אֶת הַמְּעִיל מֵעַל בְּנוֹ מֵאַחֲרֵי הַדֶּלֶת, כְּדַרְכּוֹ תָמִיד — אֶת שְׁמוֹ נִקְרָא בְּפִי הָאִישׁ, וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיִּשְׁאַל מַה נִּהְיָתָה.

וַיַּעַן הַמּוֹרֶה וַיֹּאמַר: הָעוֹבֵד הַזֶּה בָּא לְהִתְאוֹנֵן עַל בִּנְךָ, אֲשֶׁר אָמַר אֶל בְּנוֹ: אָבִיךָ אִישׁ רָשׁ וְנִקְלֶה.

אֲבִי נוֹבִיס רָעַם פָּנִים וַיֶּאְדַּם כִּמְעַט. וְאַחַר שָׁאַל אֶת בְּנוֹ: הֲדִבַּרְתָּ כַּדָּבָר הַזֶּה?

קַרְלוֹ, אֲשֶׁר עָמַד בְּתוֹךְ הַחֶדֶר לִפְנֵי בֶּטִי הַקָּטָן וְרֹאשׁוֹ שְׁחוֹחַ, לֹא עָנָה מְאוּמָה.

אָז הֶחֱזִיק אָבִיו בְּיָדוֹ וַיַּקְרִיבוֹ אֶל בֶּטִי, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט הִתְנַגְּשׁוּ שְׁנֵי הַנְּעָרִים, וַיֹּאמַר: שְׁאַל מִמֶּנּוּ וְיִסְלַח לָךְ!

וּמוֹכֵר־הַפֶּחָם בִּקֵּשׁ לְהִתְעָרֵב בְּתוֹכָם וַיֹּאמַר: אַל־נָא! אַךְ הָאִישׁ לֹא שָׂם לִבּוֹ אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֶל בְּנוֹ שֵׁנִית: שְׁאַל מִמֶּנּוּ וְיִסְלַח לָךְ! שְׁנֵה דְבָרַי: „סְלַח לִי עַל הַנְּאָצָה הַמַּכְאִיבָה, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי מִפִּי בְּפַחֲזוּתִי עַל אָבִיךָ, אֲשֶׁר אָבִי מִתְכַּבֵּד לָתֵת יָדוֹ לוֹ".

וּמוֹכֵר־הַפֶּחָם הֵנִיעַ יָדוֹ בְּמֶרֶץ, כִּמְבַקֵּשׁ לֵאמֹר: אֵינֶנִּי חָפֵץ בָּזֹאת. אַךְ הָאִישׁ לֹא שָׁמַע אֵלָיו, וּבְנוֹ דִבֵּר לְאִטּוֹ, בְּקוֹל מְלַחֲשִׁים, מִבְּלִי נְשֹׂא עֵינָיו הַנְּטוּיוֹת לָאָרֶץ, לֵאמֹר: סְלַח לִי... עַל הַנְּאָצָה... הַמַּכְאִיבָה... אֲשֶׁר בְּפַחֲזוּתִי... הוֹצֵאתִי מִפִּי עַל אָבִיךָ... אֲשֶׁר אָבִי מִתְכַּבֵּד לָתֵת יָדוֹ לוֹ.

וְאַחַר נָתַן הָאִישׁ יָדוֹ אֶל מוֹכֵר־הַפֶּחָם, אֲשֶׁר לָחַץ אוֹתָהּ הֵיטֵב; אַחֲרֵי־כֵן הָדַף אֶת הַיֶּלֶד פִּתְאֹם אֶל זְרוֹעוֹת קָרְלוֹ נוֹבִּיס.

וְהָאִישׁ אָמַר אֶל הַמּוֹרֶה: הֵיטִיבָה־נָּא עִמִּי וְהוֹשֵׁב אֶת שְׁנֵי הַיְלָדִים זֶה אֵצֶל זֶה. וַיּוֹשֶׁב הַמּוֹרֶה אֶת בֶּטִּי בַּסַּפְסָל לְיַד נוֹבִּיס. וּכְשִׁבְתָּם אִישׁ עַל מְקוֹמוֹ, הִשְׁתַּחֲוָה הָאִישׁ לִפְנֵי הַמּוֹרֶה וַיְבָרְכֵהוּ וַיֵּלֶךְ לוֹ.

וּמוֹכֵר־הַפֶּחָם עָמַד רְגָעִים אֲחָדִים מַעֲמִיק בְּהֶגְיוֹן לִבּוֹ וּמִתְבּוֹנֵן אֶל שְׁנֵי הַיְלָדִים, הַיּוֹשְׁבִים אִישׁ לְיַד רֵעֵהוּ; וְאַחַר נִגַּשׁ אֶל הַסַּפְסָל, וַיַּבֵּט מְלֹא עֵינָיו אֶל נוֹבִּיס, וּפָנָיו הִבִּיעוּ אַהֲבָה וְצַעַר, וַיְהִי כִּמְבַקֵּשׁ לְהַגִּיד דְּבַר־מָה; וְאוּלָם לֹא הִגִּיד דָּבָר; וַיִּשְׁלַח אֶת יָדוֹ לְטַפְּחוֹ בְּאַהֲבָה, אַךְ לֹא מָצָא אֶת לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת, רַק הֶעֱבֵר הֶעֱבִיר יָדוֹ עַל מֵצַח הַנַּעַר וַיַּחֲלִיקֵהוּ בְּאֶצְבְּעוֹתָיו הַקָּשׁוֹת. וְאַחַר שָׂם פָּנָיו אֶל הַדֶּלֶת, וַיָּשָׁב וַיִּפֶן אֵלָיו לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, וַיֵּלֶךְ לוֹ. — וְהַמּוֹרֶה אָמַר: זִכְרוּ, הַיְלָדִים, הֵיטֵב אֵת אֲשֶׁר רְאִיתֶם, זֶה לָכֶם הַשִּׁעוּר הַטּוֹב וְהַיָּפֶה בְּשִׁעוּרֵי הַשָּׁנָה הַזֹּאת.

מוֹרַת אָחִי

10. — יוֹם חֲמִישִׁי.

בֶּן מוֹכֵר־הַפֶּחָם הָיָה תַּלְמִיד הַמּוֹרָה דֶּלְקַטִּי, וְהִיא בָּאָה הַיּוֹם לִרְאוֹת אֶת אָחִי, אֲשֶׁר חָלָה מַחֲלָה קַלָּה. צְחוֹק עָשְׂתָה לָנוּ בְּסַפְּרָהּ עַל אֵם הַיֶּלֶד הַזֶּה, אֲשֶׁר הֵבִיאָה לָהּ לִפְנֵי שְׁנָתַיִם יָמִים מְלֹא הַסִּנָּר פֶּחָם אֶל בֵּיתָהּ, לְאוֹת הַכָּרַת־תּוֹדָה עַל תִּתָּהּ לִבְנָהּ אוֹת־כָּבוֹד; הָאִשָּׁה הַמִּסְכֵּנָה עָמְדָה עַל זֹאת בִּקְשִׁי־עֹרֶף, וַתְּמָאֵן לָשׁוּב לָקַחַת אֶת הַפֶּחָם אֶל בֵּיתָהּ, וְכִמְעַט אֲשֶׁר בָּכְתָה

בִּרְאוֹתָהּ כִּי בְכָל־זֹאת עָלֶיהָ לָשׁוּב הַבַּיְתָה, וְהַסְּנָר הַמָּלֵא פֶּחָם אִתָּהּ. גַּם עַל אִשָּׁה אַחֶרֶת סִפְּרָה לָנוּ, אֲשֶׁר הֵבִיאָה לָהּ צְרוֹר פְּרָחִים כָּבֵד מְאֹד, כִּי מָלֵא כֻלּוֹ מַטְבְּעוֹת נְחֹשֶׁת. סִפּוּרִים כָּאֵלֶּה הֵיטִיבוּ אֶת לִבֵּנוּ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר גֵּאוֹת אָחִי לִבְלוֹעַ אֶת הַתְּרוּפָה, אֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה מֵאֵן לִנְגּוֹעַ בָּהּ. כַּמָּה עַל הַמּוֹרָה לָשֵׂאת וְלִסְבּוֹל בְּאֶרֶךְ־אַפַּיִם מִיַּד הַיְלָדִים הָאֵלֶּה, תַּלְמִידֵי הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, אֲשֶׁר כֻּלָּם בְּנֵי בְלִי־שִׁנַּיִם כַּזְּקֵנִים, וְלֹא יוּכְלוּ לְבַטֵּא אֶת הָאוֹתִיּוֹת רי״ש וסמ״ך; הָאֶחָד מִשְׁתַּעֵל; הַשֵּׁנִי דָּם יָצָא מֵאַפּוֹ; פֹּה אָבְדָה לְאֶחָד נַעֲלוֹ, נַעַל הָעֵץ, תַּחַת הַסַּפְסָל; שָׁם מְיַלֵּל הָאַחֵר, כִּי בָא הָעֵט בְּאֶצְבָּעוֹ וּנְקָבָהּ; וְהַשְּׁלִישִׁי בּוֹכֶה, כִּי קָנָה לוֹ מַחְבֶּרֶת מִסְפַּר שְׁנַיִם תַּחַת מִסְפַּר אֶחָד. חֲמִשִּׁים בְּלִשְׁכָּה אַחַת, אֲשֶׁר דָּבָר לֹא יֵדְעוּ, וִידֵיהֶם רַכּוֹת כְּחֶמְאָה, וְאֶת כֻּלָּם יֵשׁ לְלַמֵּד קְרֹא וּכְתוֹב! מְבִיאִים הֵמָּה אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר קְנֵי עֵץ־מָתוֹק, כַּפְתּוֹרִים, פְּקָקִים, אַבְקַת לְבֵנִים וְעוֹד „דִּבְרֵי חֵפֶץ” כָּאֵלֶּה. וְעַל הַמּוֹרָה לְחַפֵּשׂ אֶת כִּיסֵי בִגְדֵיהֶם, וְעַל־כֵּן הֵם מַסְתִּירִים אֶת הַחֲפָצִים הָאֵלֶּה גַּם בְּנַעֲלֵיהֶם. וְלוּ אַךְ הָיוּ תַלְמִידִים מַקְשִׁיבִים! אַךְ זְבוּב גָּדוֹל, הַבָּא בְעַד הַחַלּוֹן אֶל הַחֶדֶר, הוֹפֵךְ מַהְפֵּכָה גְדוֹלָה בְּכָל הֶהָמוֹן הַקָּטָן הַזֶּה. וּבַקַּיִץ מְבִיאִים הֵם בִּידֵיהֶם עִשְׂבּוֹת־שָׂדֶה וְגַם חִפּוּשִׁיּוֹת־זִיו, הַמְעוֹפְפוֹת כֹּה וָכֹה אוֹ הַנּוֹפְלוֹת אֶל כְּלֵי־הַדְּיוֹ וּמְלַכְלְכוֹת אַחֲרֵי־כֵן אֶת הַמַּחְבָּרוֹת. עַל הַמּוֹרָה לִהְיוֹת לָהֶם כְּאֵם, לַעֲזוֹר לָהֶם בְּלָבְשָׁם בִּגְדֵיהֶם, לַחֲבשׁ אֶת אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם הַפְּצוּעוֹת, לְהָרִים אֶת הַכּוֹבָעִים אֲשֶׁר נָפְלוּ לָאָרֶץ, לְהַשְׁגִּיחַ אֲלֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא יַחֲלִיפוּ אֶת מְעִילֵיהֶם וְלֹא יִשָּׁמַע בְּתוֹכָם קוֹל בְּכִי וְקוֹל זְעָקָה. הַמּוֹרָה הַמִּסְכֵּנָה! הַמְעַט לָהּ כָּל הֶעָמָל וְכָל הַטֹּרַח, כִּי גַם אִמּוֹת הַיְלָדִים בּוֹא תָבֹאנָה לְהָצִיק לָהּ בִּתְלוּנוֹתֵיהֶן וּבִתְנוּאוֹתֵיהֶן: גְּבֶרֶת, אֵיךְ הָיָה הַדָּבָר, כִּי אָבַד הָעֵט לִבְנִי? מַדּוּעַ אֵין בְּנִי עוֹשֶׂה חַיִל בְּלִמּוּדָיו? מַדּוּעַ אֵינֵךְ נוֹתֶנֶת לִבְנִי, שֶׁכָּכָה חָכַם לִבּוֹ, אֶת צִיּוּן

הַכָּבוֹד? מַדּוּעַ אֵינֵךְ מְצַוָּה וְיוֹצִיאוּ אֶת הַמַּסְמֵר, אֲשֶׁר קָרַע אֶת מִכְנְסֵי פִּירוֹ בְּנִי? וְיֵשׁ אֲשֶׁר גַּם תִּקְצַר רוּחָהּ שֶׁל מוֹרַת אָחִי וְגַם קָצוֹף תִּקְצוֹף עַל הַיְלָדִים; וְכִי לֹא תוּכַל עוֹד לִמְשׁוֹל בְּרוּחָהּ, וְנָשְׁכָה אֶצְבָּעָהּ, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יַטֶּה לִבָּהּ הַזּוֹעֵף לְהַכּוֹת אֶת אַחַד הַיְלָדִים; וְאוּלָם אַךְ רֶגַע בִּקֹּצֶר רוּחָהּ וְאַחַר תָּשׁוּב תִּנָּחֵם וְסִלְסְלָה וְטִפְּחָה אֶת הַיֶּלֶד אֲשֶׁר גָּעֲרָה בוֹ; גַּם יֵשׁ אֲשֶׁר תְּגָרֵשׁ עֲוִיל מִבֵּית־הַסֵּפֶר, אַךְ מִדֵּי עֲשׂוֹתָהּ זֹאת הִיא בוֹלַעַת דִּמְעוֹתֶיהָ; וְעַל הַהוֹרִים הַמַּרְעִיבִים אֶת בְּנֵיהֶם, לְיַסְּרָם עַל חַטָּאתָם, יִחַר אַפָּהּ. הַמּוֹרָה דַּלַּקְטִי צְעִירָה וּגְבוֹהַת־קוֹמָה, לְבוּשָׁה בְּגָדִים נָאִים, שְׁחַרְחֹרֶת וְעֵרָה מְאֹד, וְעוֹשָׂה כָּל דָּבָר בְּהִתְפָּרְצוּת, כְּחֵץ אֲשֶׁר יָעוּף מִקֶּשֶׁת דְּרוּכָה; לְכָל דָּבָר רֵיק הִיא מִתְרַגֶּזֶת, אַךְ מַהֵר יַעֲבוֹר זַעֲמָהּ, וְאָז תַּבִּיעַ רוּחָהּ בְּאַהֲבָה וּבְרַחֲמִים רַבִּים. — אַךְ הַיְלָדִים הֲלֹא אוֹהֲבִים אוֹתָךְ, — אָמְרָה לָהּ אִמִּי. וַתַּעַן וַתֹּאמַר: אָמְנָם כֵּן, רַבִּים בָּהֶם אוֹהֲבִים אוֹתִי, אַךְ כְּתֹם הַשָּׁנָה רֻבָּם לֹא יוֹסִיפוּ עוֹד לְהַבִּיט אֵלָי. אַחֲרֵי לֶכְתָּם אֶל הַמּוֹרִים, כִּמְעַט בּוֹשׁ יֵבוֹשׁוּ, כִּי הָיוּ לְפָנִים תַּחַת יָדִי, תַּחַת יַד מוֹרָה. אַחֲרֵי יְמֵי שְׁנָתַיִם עָמָל וּדְאָגָה רַבָּה וְאַחֲרֵי הֱיוֹת הַיֶּלֶד קָרוֹב אֶל לִבִּי מְאֹד, מַה יִּקְשֶׁה בְּעֵינַי וּמָה אֶעָצֵב בְּהִפָּרְדוֹ מִמֶּנִּי. אַךְ זֹאת אָשִׁיב אֶל לִבִּי: הַיֶּלֶד הַזֶּה אָהֹב יֶאֱהַב אוֹתָךְ כָּל הַיָּמִים. וְאוּלָם יְמֵי הַחֹפֶשׁ עוֹבְרִים, אֲנִי שָׁבָה אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, וַאֲנִי מְקַדֶּמֶת פָּנָיו: הוֹי, בְּנִי, בְּנִי! — וְהִנֵּה הוּא מֵסֵב אֶת פָּנָיו מִנֶּגְדִּי. —

וְהַמּוֹרָה עָמְדָה מִדַּבֵּר. וַתָּקָם וַתִּשַּׁק לְאָחִי, וּבְעֵינֶיהָ נִרְאוּ דְּמָעוֹת, וַתֹּאמֶר לוֹ: וְהֵן אַתָּה לֹא תַעֲשֶׂה כֵּן? לֹא תָשֵׁב פָּנֶיךָ מִנֶּגְדִּי, הֲלֹא? לֹא תִפְשַׁע בִּידִידָתְךָ הַמִּסְכֵּנָה.

אִמִּי

10. — יוֹם חֲמִישִׁי.

לְעֵינֵי מוֹרַת אָחִיךָ לֹא נָהַגְתָּ כָבוֹד בְּאִמֶּךָ. הָיֹה לֹא תִהְיֶה עוֹד כָּזֹאת, אֶנְרִיקוֹ, לֹא תִהְיֶה כָזֹאת עַד עוֹלָם! הַדָּבָר, אֲשֶׁר יָצָא מִפִּיךָ לְלֹא מַשֹּׂא־פָנִים, בָּא בִלְבָבִי כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב. זָכַרְתִּי אֵת אֲשֶׁר יָשְׁבָה אִמְּךָ שְׁחוֹחַ עַל מִטָּתְךָ כָּל הַלַּיְלָה, לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת, לְמַעַן הַקְשִׁיב לְנִשְׁמַת אַפֶּךָ, אֵת אֲשֶׁר בָּכְתָה תַמְרוּרִים בְּצָרַת נַפְשָׁהּ וְשִׁנֶּיהָ מַשִּׁיקוֹת זוֹ לָזוֹ מִפַּחַד לְבָבָהּ אֲשֶׁר פָּחֲדָה פֶּן תְּשַׁכֵּל אוֹתְךָ, עַד אֲשֶׁר דָּאַגְתִּי לָהּ פֶּן תֻּכֶּה בְשִׁגָּעוֹן; כָּזֹאת וְכָזֹאת זָכַרְתִּי וַיִּחַר לִי מְאֹד עָלֶיךָ: הַאַתָּה תְנָאֵץ אִמֶּךָ! אִמְּךָ, אֲשֶׁר תִּתֵּן שָׁנָה תְמִימָה, שְׁנַת עֹנֶג וָנַחַת, מִימֵי חַיֶּיהָ, לְמַעַן מְנֹעַ מִמְּךָ יְגוֹן שָׁעָה אַחַת; אֲשֶׁר תֵּלֵךְ לְמַעַנְךָ לְבַקֵּשׁ פַּת־לֶחֶם; אֲשֶׁר תְּחָרֵף נַפְשָׁהּ לָמוּת, לְמַעַן הַצִּיל אֶת נַפְשֶׁךָ! שִׁמְעָה, אֶנְרִיקוֹ, וְשִׂים בִּלְבָבְךָ הֵיטֵב אֵת אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ. דַּע עִם לְבָבֶךָ, כִּי יְמֵי עָמָל רַבִּים נְכוֹנִים לְךָ בַּחַיִּים; וְאוּלָם הַיּוֹם הָרַע בְּכֻלָּם הֲלֹא הוּא יוֹם הִלָּקַח אִמְּךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ. גַּם אַחֲרֵי אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְאִישׁ, וְנִבְחַנְתָּ וְנִסֵּיתָ בְּרֹב מִלְחָמוֹת וּתְלָאוֹת וּפְגָעִים רָעִים וְהָיִיתָ חָזָק וְאַמִּיץ,— עוֹד זָכוֹר תִּזְכּוֹר אוֹתָהּ וְעוֹד קָרֹא תִקְרָא בִשְׁמָהּ אַלְפֵי פְעָמִים; כִּי יַמְרִיצְךָ כִּלְיוֹן נַפְשְׁךָ, אֲשֶׁר תַּעֲרֹג לִשְׁמוֹעַ קוֹלָהּ אַךְ רֶגַע אֶחָד, לָשׁוּב לִרְאוֹת אֶת זְרוֹעוֹתֶיהָ הַפְּתוּחוֹת וּלְהִתְנַפֵּל אֶל תּוֹכָן בִּבְכִי תַמְרוּרִים כְּיֶלֶד מִסְכֵּן, אֲשֶׁר לֹא גוֹאֵל וְלֹא מָגֵן לוֹ. אֵיךְ תִּזְכּוֹר אָז אֶת הַמְּרִירוּת וְאֶת מְגִנַּת־הַלֵּב אֲשֶׁר נָתַתָּ לָהּ וְאֵיךְ תְּיַסֵּרְנָה אוֹתְךָ כִּלְיוֹתֶיךָ, הָאֻמְלָל! אַל תְּקַוֶּה לִשְׂמוֹחַ בְּחַיֶּיךָ אַחֲרֵי הִכְאַבְתָּ לֵב אִמֶּךָ. הִנָּחֵם תִּנָּחֵם עַל זֹאת, בַּקֵּשׁ

תְּבַקֵּשׁ סְלִיחָתָהּ מִדֵּי תֶהְגֶּה בָהּ וְהַעֲרֵץ תַּעֲרִיץ אֶת זִכְרָהּ. — אַךְ לַשָּׁוְא; — לִבְּךָ יַכְּךָ תָמִיד וְלֹא תֵדַע שָׁלוֹם בְּנַפְשֶׁךָ; הַתְּמוּנָה הַנְּעִימָה וְהָרַכָּה הַהִיא תִּהְיֶה לְּךָ תָמִיד תְּמוּנַת־יָגוֹן וּמַזְכֶּרֶת עָוֹן, אֲשֶׁר תִּתֵּן לְנַפְשְׁךָ חַבְלֵי שְׁאוֹל. הָשֵׁב אֶל לִבְּךָ, אֶנְרִיקוֹ: הָרֶגֶשׁ הַזֶּה הוּא הַקָּדוֹשׁ בְּכָל רִגְשֵׁי לֵב אָדָם, וְאוֹי לָאִישׁ הַשָּׂם אוֹתוֹ לוֹ לְמִרְמָס! הָרוֹצֵחַ, כִּי יְכַבֵּד אֶת אִמּוֹ, עוֹד יֵשׁ בְּלִבּוֹ רְגָשִׁים טוֹבִים וַעֲדִינִים; הַגָּדוֹל בְּאַנְשֵׁי הַשֵּׁם, כִּי יַכְעִיסֶנָּה אוֹ כִּי יַקְלֶה אוֹתָהּ, יִהְיֶה כְּאַחַד הַנְּבָלִים. וְעַתָּה אַל יוֹסִיף עוֹד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם לָצֵאת מִפִּיךָ דָּבָר קָשֶׁה לִפְנֵי אִמְּךָ אֲשֶׁר יְלָדַתְךָ. וְכִי יִתְמַלֵּט מִפִּיךָ, אָז לֹא יִרְאַת אָבִיךָ כִּי־אִם מִצְוַת לְבָבְךָ הִיא תַמְרִיצְךָ לְהִתְנַפֵּל לְרַגְלֶיהָ וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיהָ אֲשֶׁר תִּמְחֶה בִנְשִׁיקַת־רָצוֹן אֶת אוֹת הַקָּלוֹן הַזֶּה, קְלוֹן מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, מֵעַל מִצְחֶךָ. הֵן אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ, בְּנִי, וְאַתָּה רֵאשִׁית כָּל תִּקְווֹתַי בַּחַיִּים; וּבְכָל־זֹאת בָּחַרְתִּי לִרְאוֹתְךָ מֵת לְעֵינַי מִשּׁוּכֵחַ טוֹבָה לְאִמֶּךָ. זְכוֹר זֹאת וְאַל תַּרְאֵנִי אוֹתוֹת אַהֲבָה עַד עֵת מוֹעֵד: לֹא אוּכַל לְהָשִׁיב לְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם אַהֲבָה תַּחַת אַהֲבָתֶךָ.

אָבִיךָ.

יְדִידַי קוֹרֵטִי

13. — יוֹם רִאשׁוֹן.

אָבִי סָלַח לִי; אַךְ עַצְּבַת־לִבִּי טֶרֶם תַּחֲלוֹף כָּלִיל, וּבְכֵן שְׁלָחָה אוֹתִי אִמִּי עִם בֶּן־הַשּׁוֹעֵר, נַעַר בָּא בַיָּמִים, אֶל מִגְרַשׁ־הָעִיר, לְמַעַן הִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ לְרוּחַ הַיּוֹם. וַיְהִי אָנֹכִי עוֹבֵר בְּתוֹךְ הַמִּגְרָשׁ עַל אַחַת הָעֲגָלוֹת, אֲשֶׁר עָמְדָה

לִפְנֵי מַחְסָן, וָאֶשְׁמַע קוֹל קוֹרֵא בִשְׁמִי. הֲסִבּוֹתִי אֶת פָּנַי, וְהִנֵּה זֶה קוֹרֵטִי, חֲבֵרִי בְּבֵית־הַסֵּפֶר, וְעָלָיו חֲזִיָּתוֹ הַסְּרוּגָה, שֶׁעֵינָהּ כְּעֵין הַשּׁוֹקוֹלָדָה, וכוֹבַע עוֹר הֶחָתוּל עַל רֹאשׁוֹ, וְהוּא רוֹחֵץ בַּזֵּעָה וְלִבּוֹ טוֹב עָלָיו, וּמַשָּׂא־עֵצִים כָּבֵד עַל שִׁכְמוֹ. עַל הָעֲגָלָה עָמַד אִישׁ קוֹמְמִיּוּת וַיַּמְצֵא אֵלָיו מְלֹא־הַזְּרוֹעַ עֵצִים, זֶה אַחַר זֶה, וְקוֹרֵטִי אָחַז בָּם וַיִּשָּׂאֵם אֶל מַחְסַן אָבִיו, מְקוֹם שָׁם עָרַךְ אוֹתָם בְּחִפָּזוֹן לְמַעֲרָכָה.

וָאֶשְׁאַל וָאֹמַר: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה, קוֹרֵטִי?

וַיַּעַן: הֲלֹא תִרְאֶה? אֲנִי מְשַׁנֵּן לִי אֶת לִקְחִי. וּמִדֵּי דַבְּרוֹ פָּרַשׂ זְרוֹעוֹתָיו, לְמַעַן קַבֵּל אֶת הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר יוּשַׂם עֲלֵיהֶן.

צָחַקְתִּי לִדְבָרָיו. אַךְ הוּא דִבֵּר בְּתָמִים, וְאַחֲרֵי אָחֲזוֹ בְּמַשָּׂא הָעֵצִים, קָרָא מִדֵּי רוּצוֹ: נְטִיַּת הַפֹּעַל הִיא הִשְׁתַּנּוּת תְּמוּנָתוֹ לְפִי הַמִּסְפָּר... לְפִי הַמִּסְפָּר וּלְפִי הַגּוּף...

וְאַחֲרֵי־כֵן, מִדֵּי הִתְפָּרְקוֹ וּמִדֵּי עָרְכוֹ אֶת הָעֵצִים: — לְפִי הַזְּמָן... לְפִי הַזְּמָן, אֲשֶׁר בּוֹ יֵעָשֶׂה הַדָּבָר הַמְּסֻפָּר...

וּכְשׁוּבוֹ אֶל הָעֲגָלָה לָקַחַת מְלֹא־זְרוֹעַ אַחֵר: — עַל־פִּי הַדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר בָּהּ יִבַּטְאוּ אֶת הַדָּבָר הַנַּעֲשֶׂה.

זֶה הָיָה הַלֶּקַח, אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ הַמּוֹרֶה בְּדִקְדּוּק לַיּוֹם הַבָּא. וְקוֹרֵטִי אָמַר אֵלַי: מַה תַּחְשׁוֹב, אֲנִי מֵפִיק תּוֹעֶלֶת מֵעִתִּי כְּכָל הֱיוֹת לְאֵל־יָדִי. אָבִי יָצָא הוּא וְעוֹזְרוֹ לְמַעֲשֵׂהוּ. אִמִּי חוֹלָה. וּבְכֵן עָלַי לִפְרוֹק אֶת הָעֵצִים מֵעַל הָעֲגָלָה. מִדֵּי עֲשׂוֹתִי זֹאת אֲנִי חוֹזֵר עַל הַדִּקְדּוּק. הַיּוֹם יֵשׁ לָנוּ שִׁעוּר קָשֶׁה. עוֹד לֹא נִקְלַט בְּמוֹחִי. — וְאַחַר פָּנָה אֶל בַּעַל הָעֲגָלָה וַיֹּאמַר: אָבִי אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁבַע יָבֹא הֵנָּה, וְנָתַן לְךָ אֶת שְׂכָרֶךָ.

הָעֲגָלָה הָלְכָה לְדַרְכָּהּ. וְקוֹרֵטִי אָמַר אֵלַי: בֹּא רֶגַע אֶחָד אֶל הַמַּחְסָן.

וָאָבֹא. וָאֵרֶא וְהִנֵּה מָקוֹם רְחַב־יָדַיִם וְהוּא מָלֵא מַעַרְכוֹת עֵצִים וַאֲגֻדּוֹת־שְׁבָטִים, וּבַפִּנָּה הָאַחַת פֶּלֶס. — וַיּוֹסֶף קוֹרֵטִי וַיֹּאמֶר לִי: הַאֲמִינָה לִּי, הַיּוֹם עָלַי לְהַטּוֹת שִׁכְמִי לִסְבֹּל; וְעָלַי לִגְנוֹב וְלֶאֱצוֹל לִי מִן הָעֵת, רְגָעִים רְגָעִים. כָּתַבְתִּי מִשְׁפָּטִים אֲחָדִים, וְהִנֵּה בָאוּ אֲנָשִׁים לִקְנוֹת. כִּמְעַט שַׁבְתִּי לִכְתּוֹב, וְהִנֵּה בָאָה הָעֲגָלָה. וְהַבֹּקֶר הַזֶּה רַצְתִּי זֶה פַּעֲמַיִם אֶל שׁוּק־הָעֵצִים אֲשֶׁר בִּרְחוֹב הַוֶּנֶצִי. כִּמְעַט לֹא אֵדַע רַגְלַי, וְיָדַי צָבוֹת. הֲלֹא תְדַמֶּה בְּנַפְשְׁךָ אֵיךְ הָיְתָה מְבוּכָתִי, לוּ הָיָה עָלַי הַיּוֹם גַּם לִרְשׁוֹם. — מִדֵּי דַבְּרוֹ טְאטֵא בְּמַטְאֲטֵא אֲשֶׁר בְּיָדוֹ אֶת הֶעָלִים הַיְבֵשִׁים וְאֶת הַשְּׁבָבִים מֵעַל קַרְקַע הַבַּיִת, אֲשֶׁר הָיָה רָצוּף לְבֵנִים.

וָאֹמַר: וְאַיֵּה אַתָּה מֵכִין אֶת שִׁעוּרֶיךָ?

וַיַּעַן: אָמְנָם, לֹא פֹה; וְאוּלָם בֹּא אִתִּי וּרְאֵה; — וַיּוֹלִיכֵנִי אֶל חֶדֶר קָטָן מֵאַחֲרֵי הַמַּחְסָן, אֲשֶׁר הָיָה לִבְעָלָיו לְבֵית־מְבַשְּׁלִים וְלַחֲדַר־אֹכֶל, וּבִקְצֵהוּ הָאֶחָד שֻׁלְחָן, וְעָלָיו הַסְּפָרִים, הַמַּחְבָּרוֹת וְהָעֲבוֹדוֹת אֲשֶׁר הֵחֵל לַעֲבוֹד. וַיֹּאמַר: הֲלֹא אֶת הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁנִיָּה לֹא גָמַרְתִּי וַעֲזַבְתִּיהָ. לִהְיוֹתָהּ מְרַחֶפֶת בָּרוּחַ: „אֶת הָעוֹר יַעֲשׂוּ לִנְעָלִים, לִרְצוּעוֹת־מַשָּׂא"... וְעַתָּה אוֹסִיף עַל אֵלֶּה: „לְאַמְתָּחוֹת". וַיִּקַּח אֶת הָעֵט וַיָּחֶל לִכְתּוֹב בִּכְתַב־יָדוֹ הַיָּפֶה. — וְהִנֵּה קוֹל קוֹרֵא נִשְׁמַע מֵהַמַּחְסָן: הַאֵין פֹּה אִישׁ? וְהַקּוֹל קוֹל אִשָּׁה, הַבָּאָה לִקְנוֹת עֲנָפִים יְבֵשִׁים. וַיֹּאמֶר קוֹרֵטִי: הִנֵּנִי! וַיְמַהֵר לָצֵאת וַיִּשְׁקוֹל אֶת אֲגֻדַּת הָעֲנָפִים וַיִּקַּח אֶת כֶּסֶף מִכְרָם, וַיָּרָץ אֶל אַחַת הַפִּנּוֹת לִרְשׁוֹם אֶת הַמִּמְכָּר בְּסֵפֶר גָּדוֹל וַיָּשָׁב אֶל עֲבוֹדָתוֹ וַיֹּאמַר: הָבָה נִרְאֶה, הֲתַשִּׂיג יָדִי לִכְתּוֹב אֶת הַמִּשְׁפָּט עַד תֻּמּוֹ. — וַיִּכְתּוֹב: „לְיַלְקוּטֵי נוֹסְעִים לְצִקְלוֹנוֹת־חַיָּלִים". — פִּתְאֹם קָרָא: אֲהָהּ, הַמַּשְׁקֶה הַמִּסְכֵּן, מַשְׁקֵה הַקָּפֶה אֲשֶׁר לִי, שׁוֹטֵף וְעוֹבֵר! וַיָּרָץ אֶל הַכִּירַיִם, לְהַסִּיעַ אֶת סִיר הַקָּפֶה מִן הָאֵשׁ.

וַיֹּאמֶר אֵלַי: הַקָּפֶה הַזֶּה לְאִמִּי הוּא, טוֹב כִּי לָמַדְתִּי לְהָכִין אוֹתוֹ. חַכֵּה רֶגַע אֶחָד וְהֵבֵאנוּ אוֹתוֹ לָהּ; וּבְכֵן תִּרְאֶה אוֹתְךָ, וְתִשְׂמַח לִרְאוֹתֶךָ. זֶה שִׁבְעָה יָמִים הִיא שׁוֹכֶבֶת עַל מִשְׁכָּבָהּ... עוֹד תְּכָוֶינָה אֶצְבְּעוֹתַי בַּסִּיר הַזֶּה! מֶה עָלַי לְהוֹסִיף עוֹד אַחֲרֵי צִקְלוֹנוֹת־הַחַיָּלִים? עוֹד דְּבָרִים אֲחֵרִים עוֹשִׂים עוֹר, אַךְ אֵינָם עוֹלִים עַל לִבִּי. בֹּא אִתִּי אֶל אִמִּי!

וַיִּפְתַּח דֶּלֶת וַנָּבֹא בְּחֶדֶר אַחֵר קָטָן; שָׁם שָׁכְבָה אֵם קוֹרֵטִי עַל מִטָּה רְחָבָה וּמִטְפַּחַת לְבָנָה חֲבוּשָׁה לְרֹאשָׁהּ.

וַיַּגֵּשׁ לָהּ קוֹרֵטִי אֶת הַסֵּפֶל וַיֹּאמַר: הִנֵּה הַקָּפֶה, אִמִּי; וְזֶה אַחַד חֲבֵרַי בְּבֵית־הַסֵּפֶר. וַתֹּאמֶר אֵלַי הָאִשָּׁה: הֲטִיבוֹתָ כִּי עָשִׂיתָ זֹאת, עֶלֶם יָקָר; הֲלֹא בָאתָ לִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹם הַחוֹלָה?

וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה וְקוֹרֵטִי עָרַךְ אֶת הַכָּרִים תַּחַת שֶׁכֶם אִמּוֹ, וַיִּפְרֹשׂ אֶת סְדִינֵי הַמִּטָּה, נִעֵר בְּמַחְתָּה אֶת הָאֵשׁ הַדּוֹעֶכֶת, וַיְגָרֶשׁ אֶת הֶחָתוּל מֵעַל הָאָרוֹן. וַיִּשְׁאַל אֶת אִמּוֹ, בְּקַחְתּוֹ אֶת הַסֵּפֶל מִלְּפָנֶיהָ: מַה חֶפְצֵךְ עוֹד? הֲשָׁתִית אֶת שְׁתֵּי הַכַּפּוֹת עָסִיס? אִם אֵין עוֹד, הִנְנִי וְאָרוּצָה מַהֵר עַד בֵּית־הַמִּרְקַחַת רָצוֹא וָשׁוֹב. אֶת הָעֵצִים הִנֵּה פֵּרַקְתִּי מֵעַל הָעֲגָלָה. אֶת הַבָּשָׂר אָשִׂים עַל הָאֵשׁ בַּשָּׁעָה הָרְבִיעִית, כַּאֲשֶׁר אָמַרְתְּ, וְכִי תַעֲבוֹר מוֹכֶרֶת הַחֶמְאָה עַל בֵּיתֵנוּ וְנָתַתִּי לָהּ אֶת שְׁמוֹנֶה הָאֲגוֹרוֹת. הַכֹּל הוֹלֵךְ לְמֵישָׁרִים, רַק אַל תִּדְאֲגִי לְכָל דָּבָר.

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: בָּרוּךְ תִּהְיֶה לִי, בְּנִי; הַיֶּלֶד הַמִּסְכֵּן, לְכָל דָּבָר שׂוּם יָשִׂים לִבּוֹ. וְהָאִשָּׁה הִמְרִיצָה אוֹתִי, כִּי אֶקַּח מִיָּדָהּ חֲתִיכַת סֻכָּר, וְאַחַר הֶרְאַנִי קוֹרֵטִי צִיּוּר קָטָן, תְּמוּנַת אָבִיו, בִּלְבוּשׁ אִישׁ־צָבָא, וְעַל חָזֵהוּ אוֹת־כָּבוֹד אֲשֶׁר הִשִּׂיג בִּשְׁנַת 1866 בִּגְדוּד הַנָּסִיךְ הֻמְבֶּרְט. מַרְאֵה פָנָיו כִּפְנֵי בְנוֹ, וְגַם עֵינָיו עֵרוֹת וְחָיוֹת, וְעַל שְׂפָתָיו, כְּעַל שִׂפְתֵי בְנוֹ, מְרַחֵף שְׂחוֹק מְטוּב־

לֵב. שַׁבְנוּ אֶל חֲדַר־הַמְּבַשְּׁלִים. וְקוֹרֵטִי אָמַר: הִנֵּה מָצָאתִי אֶת הַדָּבָר; וַיּוֹסֶף לִכְתּוֹב בְּמַחְבַּרְתּוֹ: „גַּם רִתְמַת־סוּסִים יַעֲשׂוּ עוֹר". — שְׁאֵרִית הָעֲבוֹדָה אֶעֱבוֹד בָּעֶרֶב, הַלַּיְלָה אֲאַחֵר לָשֶׁבֶת. אַתָּה מְאֻשָּׁר; דֵּי עֵת לְךָ גַּם לִלְמוֹד גַּם לָצֵאת וּלְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ!

וְאַחַר הֵחֵל — וְהוּא עַלִּיז וּמָהִיר בִּמְלַאכְתּוֹ כְּמִשְׁפָּטוֹ — לָשׂוּם גִּזְרֵי עֵצִים עַל הַסַּד, לְמַעַן גְּזוֹר אוֹתָם בְּתָוֶךְ בַּמְּגֵרָה, וַיֹּאמַר: הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת תַּחֲלִיץ עַצְמוֹתַי, אַךְ לֹא כָמוֹהָ כְּ„תְנוּפַת הַזְּרוֹעַ לְפָנִים". כְּבוֹא אָבִי הַבַּיְתָה, יִמְצָא אֶת כָּל הָעֵצִים הָאֵלֶּה גְּזוּרִים, וְרָאָה וְשָׂבַע רָצוֹן. אַךְ זֶה רָע, כִּי אַחֲרֵי כָּרְתִי הָעֵצִים, יוֹצְאוֹת מִתַּחַת יָדַי הָאוֹתִיּוֹת טי"ת ולמ"ד כִּנְחָשִׁים עֲקַלְקַלִּים, כַּאֲשֶׁר יֹאמַר הַמּוֹרֶה. וּמַה לַּעֲשׂוֹת? הַגֵּד אַגִּיד לוֹ, כִּי עָלַי הָיָה לְזַעֲזֵעַ אֶת זְרוֹעוֹתָי. הַדָּבָר הָרֹאשׁ וְהָרִאשׁוֹן הֲלֹא הוּא, כִּי תִּחְיֶה אִמִּי מֵחָלְיָהּ בְּקָרוֹב, וְזֶה בָּטוּחַ. הַיּוֹם הִנֵּה רָוַח לָהּ, תְּהִלָּה לֵאלֹהִים. עַל הַדִּקְדּוּק אָשׁוּב מָחָר בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם, כִּקְרֹא הַתַּרְנְגוֹל אֶת קְרִיאָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה. הוֹי! הִנֵּה הָעֲגָלָה, אֲשֶׁר בָּהּ קוֹרוֹת הָעֵצִים! לַעֲבוֹדָה!

עֲגָלָה עֲמוּסָה קוֹרוֹת עָמְדָה לִפְנֵי הַמַּחְסָן. וַיָּרָץ קוֹרֵטִי הַחוּצָה לְדַבֵּר עִם הָאִישׁ, וְאַחַר שָׁב הַבַּיְתָה. וַיֹּאמֶר אֵלַי: עַתָּה לֹא אוּכַל עוֹד לְבַלּוֹת זְמַן בְּחֶבְרָתְךָ; מָחָר נִרְאֶה אִישׁ אֶת אָחִיו. הֵטִיבוֹתָ כִּי בָאתָ אֶל בֵּיתִי לִרְאוֹת פָּנָי. יִנְעַם לְךָ טִיּוּלְךָ! אַשְׁרֶיךָ שֶׁכָּכָה לָּךְ.

וַיִּתֵּן לִי אֶת יָדוֹ, וַיָּרָץ לָקַחַת אֶת הַקּוֹרָה הָרִאשׁוֹנָה וַיָּחֶל לָרוּץ, כְּבָרִאשׁוֹנָה, בֵּין הָעֲגָלָה וּבֵין הַמַּחְסָן הֵנָּה וָהָלוֹם, וּפָנָיו רַעֲנַנִּים כְּשׁוֹשַׁנָּה מִתַּחַת לְכוֹבַע עוֹר הֶחָתוּל אֲשֶׁר לוֹ, וְהוּא חָיֶה וְזָרִיז לְשִׂמְחַת לֵב כָּל רוֹאֵהוּ.

מְאֻשָּׁר אַתָּה, אָמַר אֵלָי. — אֲהָהּ! קוֹרֵטִי יַקִּירִי, לֹא כֵן הַדָּבָר: אַתָּה הוּא הַמְאֻשָּׁר, יַעַן אֲשֶׁר תַּרְבֶּה לִלְמוֹד וְתַרְבֶּה לַעֲבוֹד, יַעַן הֱיוֹתְךָ לְעֵזֶר

וּלְהוֹעִיל לְאָבִיךָ וּלְאִמְּךָ מִמֶּנִּי, יַעַן הֱיוֹתְךָ טוֹב מִמֶּנִּי, טוֹב וּבֶן־חַיִל מֵאָה פְּעָמִים כָּמוֹנִי, חֲבֵרִי הַיָּקָר.

הַמְנַהֵל

18. — יוֹם שִׁשִּׁי.

קוֹרֵטִי הָיָה שְׂבַע־רָצוֹן הַבֹּקֶר, כִּי מוֹרֵהוּ מֵהַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה, הָאָדוֹן קוֹאַטִי, בָּא לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַבּוֹחֲנִים אֶת הַתַּלְמִידִים אַחַת בַּחֹדֶשׁ. הוּא גְּבַהּ־קוֹמָה וּשְׂעַר רֹאשׁוֹ עָבֹת וּמְתֻלְתָּל, וּזְקָנוֹ אָרֹךְ וְשָׁחוֹר, וְעֵינָיו הַגְּדוֹלוֹת שְׁחַרְחָרוֹת הֵן, וְקוֹלוֹ אַדִּיר כְּקוֹל רַעַם; מְיָרֵא הוּא תָמִיד אֶת תַּלְמִידָיו, לֵאמֹר: עוֹד מְעַט יִקְרַע אוֹתָם לִקְרָעִים, יִסְחָבֵם בְּצַוְּרוֹנָם אֶל מִשְׁמָר, וּמַעֲמִיד פָּנִים נִזְעָמִים לִמְאֹד; אַךְ מֵעוֹלָם לֹא עָנַשׁ וְלֹא יִסַּר, וְגַם צָחֹק יִצְחַק תָּמִיד בַּסֵּתֶר אֶל תּוֹךְ זְקָנוֹ. מִסְפַּר כָּל הַמּוֹרִים — עִם קוֹאַטִי — שְׁמוֹנָה, בָּהֶם מוֹרֶה־מִשְׁנֶה, קָטָן וַחֲסַר־זָקָן, עַד כִּי מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה נָעַר. אֶחָד בָּהֶם, מוֹרֵה הַכִּתָּה הָרְבִיעִית, צוֹלֵעַ; הוּא כוֹאֵב תָּמִיד, מְעֻלָּף מִטְפַּחַת־צֶמֶר גְּדוֹלָה עַל צַוָּארוֹ; כְּאֵבוֹ בָּא לוֹ מֵעֵת הֱיוֹתוֹ מוֹרֶה בְּבֵית־סֵפֶר בִּכְפָר, אֲשֶׁר קִירוֹתָיו נָטְפוּ מָיִם. מוֹרֶה אַחֵר, בַּכִּתָּה הָרְבִיעִית גַּם הוּא, זָקֵן בָּא בַיָּמִים וּשְׂעָרוֹ כֻלּוֹ הָפַךְ לָבָן; הוּא הָיָה מוֹרֶה לְעִוְרִים. וְשָׁם עוֹד אִישׁ הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ, מִשְׁקָפַיִם עַל עֵינָיו וְשָׂפָם צָהֹב לוֹ; הַתַּלְמִידִים מְכַנִּים אוֹתוֹ בְּשֵׁם „עוֹרֵךְ־דִּין", כִּי לָמַד תּוֹרַת הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּשֵּׂג תְּעוּדַת־חָכָם, וְגַם כָּתַב סֵפֶר לְהוֹרוֹת דֶּרֶךְ בִּכְתִיבַת מִכְתָּבִים. לְעֻמַּת זֹאת, מוֹרֵה הַהִתְעַמְּלוּת מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה אִישׁ־צָבָא; וְגַם אָמְנָם עָבַד בַּצָּבָא תַּחַת פְּקֻדַּת גַּרִיבַּלְדִּי, וּבְצַוָּארוֹ מִחְיַת־פֶּצַע מִמַּכַּת כִּידוֹן,

אֲשֶׁר הֻכָּה בְּמִלְחֶמֶת מִילַצּוֹ. וּבְרֹאשָׁם הַמְנַהֵל – אִישׁ גָּבוֹהַּ, קֵרֵחַ, מִשְׁקְפֵי־זָהָב עַל אַפּוֹ, זְקָנוֹ הַלָּבָן יוֹרֵד עַל חָזֵהוּ, כֻּלּוֹ לָבוּשׁ שְׁחוֹרִים, וּמְעִילוֹ רָכוּס תָּמִיד עַד מִתַּחַת לְסַנְטֵרוֹ; הוּא טוֹב מְאֹד לַיְלָדִים; מִדֵּי בוֹאָם אֶל חֶדְרוֹ וְהֵם מִתְעַתְּדִים לִשְׁמוֹעַ תּוֹכַחַת מוּסָר מִפִּיו, לֹא יִגְעַר בָּם וְלֹא יְדַבֵּר אִתָּם קָשׁוֹת, כִּי־אִם אָחֹז יֹאחַז בִּידֵיהֶם וִיבַאֵר לָהֶם בַּאֵר הֵיטֵב וְהוֹכֵחַ, מַדּוּעַ לֹא הָיָה לָהֶם לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת וְכָזֹאת, וְכִי עֲלֵיהֶם לְהִנָּחֵם עַל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשׂוּ וּלְקַיֵּם וּלְקַבֵּל עֲלֵיהֶם לְהֵיטִיב אֶת דַּרְכָּם מֵעַתָּה. וְכָכָה יְדַבֵּר עַל לִבָּם דְּבָרִים טוֹבִים, דְּבָרִים נְעִימִים בְּקוֹל רַךְ וָטוֹב, עַד אֲשֶׁר יֵצְאוּ כֻלָּם מִלְּפָנָיו בְּעֵינַיִם אֲדֻמּוֹת מִבְּכִי וּבְלֵב נִכְנָע וְנָמוֹג, כְּמוֹ לוּ עָנַשׁ אוֹתָם קָשָׁה. הַמְנַהֵל הַמִּסְכֵּן! רִאשׁוֹן הוּא לְכָל הַמּוֹרִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר עַל מִשְׁמַרְתּוֹ, כִּי יְחַכֶּה לַתַּלְמִידִים וְנִדְרַשׁ לַהוֹרִים; וּבְצֵאת הַמּוֹרִים לָלֶכֶת אִישׁ לְבֵיתוֹ, עוֹדֶנּוּ יֵלֵךְ מִסָּבִיב לְבֵית־הַסֵּפֶר, לְהַשְׁגִּיחַ אֲשֶׁר לֹא יֶהְדְּפוּ הַיְלָדִים אִישׁ אֶת אָחִיו אֶל תַּחַת הַמֶּרְכָּבוֹת וַאֲשֶׁר לֹא יְבַלּוּ עִתָּם בְּמִשְׂחָק בְּתוֹךְ רְחוֹבוֹת וְלֹא יְמַלְאוּ אֶת יַלְקוּטֵיהֶם אֲבָנִים וָחוֹל; וּמִדֵּי הֵרָאוֹתוֹ בְּקוֹמָתוֹ הַגְּבוֹהָה, הַכֵּהָה, בְּאַחַת הַפִּנּוֹת, יָפוּצוּ מִפָּנָיו הַיְלָדִים גְּדוּדִים גְּדוּדִים אִישׁ אֶל עֵבֶר פָּנָיו, בְּעָזְבָם מֵאַחֲרֵיהֶם אֶת מִשְׂחֲקֵיהֶם, מִשְׂחֲקֵי הָעֵטִים וְהַכַּדּוּרִים; וְהוּא יְיָרֵא אוֹתָם מֵרָחוֹק בְּאֶצְבָּעוֹ וּפָנָיו מַבִּיעִים נְעִימוֹת וְתוּגָה גַּם יָחַד. אִישׁ לֹא רָאָהוּ עוֹד צוֹחֵק – אָמְרָה אִמִּי – מִיּוֹם אֲבָד־לוֹ בְנוֹ, אֲשֶׁר עָבַד בַּצָּבָא כְּאַחַד הַמִּתְנַדְּבִים; וְעַל שֻׁלְחָנוֹ הַקָּטָן, בְּחֶדְרוֹ אֲשֶׁר בְּבֵית־הַסֵּפֶר, תָּמִיד תְּמוּנָתוֹ לְנֶגֶד עֵינָיו. אַחֲרֵי אֲשֶׁר קָרָהוּ הָאָסוֹן הַזֶּה, בִּקֵּשׁ לַעֲזוֹב אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ וְגַם עָרַךְ כְּתָב־בַּקָּשָׁה אֶל סוֹד זִקְנֵי הָעֵדָה, אֲשֶׁר יִפְטְרוּ אוֹתוֹ; אַךְ הִנִּיחַ אוֹתוֹ עַל שֻׁלְחָנוֹ וַיִּתְמַהְמַהּ מִיּוֹם אֶל יוֹם לְשַׁלְּחוֹ, כִּי קָשֶׁה בְּעֵינָיו לַעֲזוֹב אֶת הַיְלָדִים. וְאוּלָם לִפְנֵי יָמִים מִסְפָּר כְּמוֹ הָיְתָה עִם לְבָבוֹ הַחְלָטָה; וְאָבִי, אֲשֶׁר נִקְרָה שָׁמָּה

בַּחֲדַר עֲבוֹדָתוֹ, אָמַר לוֹ: מַה־צַּר לָנוּ, כִּי הוֹלֵךְ אַתָּה, אֲדוֹנִי הַמְנַהֵל. וְהִנֵּה אִישׁ בָּא לִרְשֹׁם בִּרְשִׁימַת בֵּית־הַסֵּפֶר יֶלֶד, אֲשֶׁר עָבַר אֵלֵינוּ מִשְּׁכוּנָה אַחֶרֶת, עֵקֶב אֲשֶׁר הֶחֱלִיף אֶת מְעוֹנוֹ. וְכִרְאוֹת הַמְנַהֵל אֶת הַיֶּלֶד תָּמַהּ מְאֹד לְמַרְאֵהוּ וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו עַד בּוֹשׁ, — אַחַר נָתַן עֵינוֹ בַּתְּמוּנָה אֲשֶׁר עַל שֻׁלְחָנוֹ, וַיָּשָׁב וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל הַנַּעַר, בְּקַחְתּוֹ אוֹתוֹ אֶל בֵּין בִּרְכָּיו וּבַהֲרִימוֹ אֶת פָּנָיו לְמַעְלָה: מַרְאֵה פְּנֵי הַנַּעַר הַזֶּה הָיָה כֻּלּוֹ כְּמַרְאֵה פְּנֵי בְנוֹ הַמֵּת. וְהַמְנַהֵל אָמַר: טוֹב; — וַיִּרְשֹׁם אֶת הַנַּעַר בִּרְשִׁימַת הַתַּלְמִידִים, וַיְשַׁלַּח אֶת הָאָב וְאֶת בְּנוֹ. וְהוּא יָשַׁב עַל מוֹשָׁבוֹ וַיַּעֲמֵק מַחֲשָׁבוֹת. וְאָבִי אָמַר אֵלָיו שֵׁנִית: אֲהָהּ, כִּי הוֹלֵךְ אַתָּה מֵאִתָּנוּ! אָז לָקַח הַמְנַהֵל אֶת כְּתָב־הַבַּקָּשָׁה וַיִּקְרָעֵהוּ לִקְרָעִים וַיֹּאמֶר: עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹדָה.

אַנְשֵׁי־הַצָּבָא

.22 — יוֹם שְׁלִישִׁי.

בְּנוֹ הָיָה בְּתוֹךְ הַמִּתְנַדְּבִים בַּצָּבָא בְּמוֹתוֹ; עַל־כֵּן הוֹלֵךְ הַמְנַהֵל תָּמִיד אֶל מִגְרַשׁ הָעִיר, לִרְאוֹת בַּעֲבוֹר אַנְשֵׁי־הַצָּבָא, בְּעֵת צֵאתֵנוּ מִבֵּית־הַסֵּפֶר. אֶתְמוֹל עָבַר גְּדוּד רַגְלִים, וַחֲמִשִּׁים יְלָדִים הֵחֵלּוּ לָסֹב אֶת עֲדַת הַנּוֹגְנִים, וַיָּשִׁירוּ וַיַּכּוּ בְסַרְגְּלֵיהֶם עַל הַיַּלְקוּטִים וְעַל הַמַּחְבָּרוֹת, עַל־פִּי קֶצֶב הַנְּגִינָה. וַאֲנַחְנוּ עָמַדְנוּ עַל מִשְׁעוֹל־הַדֶּרֶךְ, חֶבֶל נְעָרִים יַחַד, עָמֹד וְרָאֹה בַּמַּרְאֶה: גֵּרוֹנָה, הֶחָבוּשׁ בִּבְגָדָיו הַצָּרִים מִמֶּנּוּ, שִׁלַּח שִׁנָּיו בְּפַת־לֶחֶם גְּדוֹלָה; צִבּוֹטִינִי, הַלָּבוּשׁ תָּמִיד פְּאֵר וְהַמְלַקֵּט בְּכָל עֵת אֶת הַשְּׂעָרוֹת הַדַּקּוֹת מֵעַל לְבוּשׁוֹ; פְּרִקוֹסִי, בֶּן חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל, הֶעָטוּף מְעִיל אָבִיו; הַנַּעַר אֲשֶׁר מִקַּלַּבְרִיָּה

וְ„הַבּוֹנֶה״; קְרוֹסִי, אֲשֶׁר לוֹ רֹאשׁ אָדֹם, וּפְרַנְטִי בַּעַל הַפָּנִים הַפּוֹחֲזִים; גַּם רָבֵּיטִי, בֶּן מְפַקֵּד גְּדוּד הַקַּלָּעִים, הוּא הַנַּעַר, אֲשֶׁר הִצִּיל יֶלֶד מִהְיוֹת לִמְבוּסָה לְעֶגְלַת־הָעִיר, וְעַתָּה הוּא מִתְהַלֵּךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ. פְּרַנְטִי שָׂחַק לְאִישׁ־צָבָא צוֹלֵעַ וַיִּלְעַג לוֹ בְּפָנָיו. אַךְ הִנֵּה זֶה יַד אִישׁ נוֹגַעַת בְּשִׁכְמוֹ; וַיַּסֵּב אֶת פָּנָיו, וְהִנֵּה הַמְנַהֵל נִצָּב עָלָיו. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמְנַהֵל: שִׂים לִבְּךָ לַאֲשֶׁר אַתָּה עוֹשֶׂה; הַלּוֹעֵג לְאִישׁ־צָבָא בְּעֵת עָמְדוֹ בַּמַּעֲרָכָה, עֵת אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לִנְקוֹם אֶת נִקְמָתוֹ וְגַם לֹא לְהָשִׁיב דָּבָר — כָּמֹהוּ כְּמִתְנַפֵּל עַל אִישׁ אָסוּר: נְבָלָה הִיא. פְּרַנְטִי נֶעְלַם כְּרֶגַע. וְאַנְשֵׁי־הַצָּבָא צָעֲדוּ עָבְרוּ עַל פָּנֵינוּ אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה הַטּוּר, וְהֵם רוֹחֲצִים בְּזֵעָה וּמְכֻסִּים אָבָק, וְרוֹבֵיהֶם נוֹצְצִים לְנֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ. וְהַמְנַהֵל אָמַר: יְלָדִים, אֱהֹב תֹּאהֲבוּ אֶת אַנְשֵׁי־הַצָּבָא. הֵן הֵמָּה מְגִנִּים לָנוּ, וְלוּ יִקְרַב מָחָר אוֹיֵב אֶל גְּבוּל אַרְצֵנוּ, כִּי עַתָּה יְחָרְפוּ נַפְשָׁם לָמוּת בַּעֲדֵנוּ. גַּם הֵמָּה עוֹדָם נְעָרִים, וְאַף זְקֵנִים הֵמָּה מִכֶּם לִשְׁנוֹת מִסְפָּר; גַּם הֵמָּה הוֹלְכִים אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר; וְיֵשׁ בְּתוֹכָם גַּם הֵם כְּמוֹכֶם עֲשִׁירִים וַעֲנִיִּים; וּבָאִים הֵם מִכָּל קְצוֹת אֶרֶץ אִיטַלְיָה. רְאוּ, כִּמְעַט אֲשֶׁר הַכָּרַת פְּנֵיהֶם תַּעֲנֶה בָם מוֹצָאָם וּמוֹלַדְתָּם: הִנֵּה בְּנֵי סִיצִלְיָה, בְּנֵי סַרְדִּנְיָה, בְּנֵי נַפּוֹלִי, בְּנֵי לוֹמְבַּרְדִּיָּה עוֹבְרִים עַל פָּנֵינוּ. הַגְּדוּד הַזֶּה יָשָׁן הוּא, מִגְּדוּדֵי הַצָּבָא, אֲשֶׁר נִלְחַם בִּשְׁנַת 1848. אַנְשֵׁי־הַצָּבָא הָהֵם עוֹד אֵינָם, אַךְ הַדֶּגֶל הוּא הוּא בְּכָל עֵת. כַּמָּה מִן הָאֲנָשִׁים הַחוֹנִים עַל הַדֶּגֶל הַזֶּה מֵתוּ בְּעַד אַרְצָם עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּטֶרֶם תִּוָּלֵדוּ! — הִנֵּה זֶה הוּא — אָמַר גֵּרוֹנָה. וְגַם אָמְנָם נִרְאָה הַדֶּגֶל מֵרָחוֹק, מִתְנוֹסֵס מֵעַל לְרָאשֵׁי אַנְשֵׁי־הַצָּבָא. וְהַמְנַהֵל אָמַר: שִׁמְעוּ, יְלָדִים, כַּעֲבֹר דִּגְלֵנוּ בַּעַל שְׁלֹשֶׁת הַצְּבָעִים עַל־פְּנֵיכֶם, תָּשִׂימוּ אִישׁ אִישׁ מִכֶּם יָד לַמֵּצַח, וְהָיְתָה זֹאת בִּרְכַתְכֶם, בִּרְכַּת הַתַּלְמִידִים. וַיַּעֲבֹר הַדֶּגֶל, נָשׂוּא בְּיַד שַׂר־אֶלֶף, וְכֻלּוֹ קָרוּעַ וּמַרְאֵהוּ כֵּהֶה מֵרֹב יָמִים, וְאוֹתוֹת־הַכָּבוֹד

תְּלוּיִם עַל הַנֵּס. וַנָּשֶׂם כֻּלָּנוּ אִישׁ יָדוֹ עַל מִצְחוֹ. וְשַׂר־הָאֶלֶף הִתְבּוֹנֵן בָּנוּ וַיָּשֶׁב לָנוּ בְּרָכָה בְּבַת־צְחוֹק עַל שְׂפָתָיו. וְהִנֵּה קוֹל נִשְׁמַע מֵאַחֲרֵינוּ: חִזְקוּ, יְלָדִים. הֲסִבּוֹנוּ פָּנֵינוּ וְרָאִינוּ אִישׁ־שֵׂיבָה, וּבְחוֹר־הַכַּפְתּוֹר שֶׁל מְעִילוֹ פְּתִיל תְּכֵלֶת כַּפְּתִיל אֲשֶׁר עַל בִּגְדֵי אַנְשֵׁי־הַצָּבָא הַנִּלְחָמִים מִלְחֶמֶת קְרָים: הָאִישׁ הָיָה שַׂר־צָבָא מְשֻׁחְרָר. וַיֹּאמֶר אֵלֵינוּ: חִזְקוּ, יְלָדִים, עֲשִׂיתֶם כְּמַעֲשֵׂה בְנֵי־חָיִל!—וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה וַעֲדַת הַנּוֹגְנִים אֲשֶׁר לַגְּדוּד נָטְתָה בִּקְצֵה הַמִּגְרָשׁ בַּפִּנָּה, וְחֶבֶל נְעָרִים סוֹבְבִים אוֹתָהּ וְקוֹלָם, קוֹל מִצְהָלוֹת, נִלְוָה עַל תֵּקַע הַחֲצוֹצְרוֹת כִּתְרוּעַת מִלְחָמָה. וְשַׂר־הַצָּבָא הַזָּקֵן הִתְבּוֹנֵן בָּנוּ וַיֹּאמֶר שֵׁנִית: חִזְקוּ, יְלָדִים; מִי אֲשֶׁר יִתֵּן כָּבוֹד לַדֶּגֶל מִנְּעוּרָיו, הוּא יָגֵן עָלָיו גַּם הָגֵן בְּנַפְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר יִגְדָּל.

מָגֵן גֶּלִי

23. — יוֹם רְבִיעִי.

גַּם גֶּלִי הַמִּסְכֵּן, הַגִּבֵּן הַקָּטָן, הִתְבּוֹנֵן אֶתְמוֹל אֶל גְּדוּד אַנְשֵׁי־הַצָּבָא, אַךְ פָּנָיו כְּמוֹ הִבִּיעוּ מַחְשְׁבוֹת לְבָבוֹ, לֵאמֹר: אָנֹכִי לְעוֹלָם לֹא אוּכַל לִהְיוֹת אִישׁ־צָבָא! הַנַּעַר טוֹב וְחָרוּץ, אַךְ דַּל מְאֹד וּפָנָיו חָוְרוּ, וְאַף בְּרֹב עָמָל יִשֹּׁם וְיִשְׁאַף רוּחַ. וְהוּא חָגוּר תָּמִיד סִנָּר אָרֹךְ, עָשׂוּי בַּד שָׁחוֹר, מַזְהִיר. אִמּוֹ אִשָּׁה שִׁפְלַת־קוֹמָה, צְהֻבַּת־שֵׂעָר, לְבוּשָׁה שְׁחוֹרִים, וְהִיא בָּאָה תָמִיד בְּעֵת צֵאת הַיְלָדִים מִבֵּית־הַסֵּפֶר לָקַחַת אֶת בְּנָהּ הַבַּיְתָה, פֶּן יִלָּחֵץ בְּתוֹךְ הֲמוֹן הַיּוֹצְאִים, כִּי יִדְחֲקוּ אִישׁ אֶת אָחִיו; וְהִיא מְטַפַּחַת אוֹתוֹ כְּיֶלֶד־שַׁעֲשׁוּעִים. בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים הִתְגָּרוּ בוֹ נְעָרִים רַבִּים, עַל אֲשֶׁר מָצְאָה אוֹתוֹ הָרָעָה

לִהְיוֹת גִּבֵּן, וְכִעֲסוּהוּ וְהִכּוּ בְיַלְקוּטֵיהֶם עַל גַּבּוֹ; אַךְ הוּא לֹא הִתְיַצֵּב בִּפְנֵיהֶם וְגַם לֹא הִגִּיד לְאִמּוֹ דָבָר, פֶּן תֵּעָצֵב בְּהִוָּדַע לָהּ, כִּי הָיָה בְנָהּ שְׂחוֹק לַחֲבֵרָיו; הֵם הִתְגָּרוּ בוֹ וְהוּא בָכָה וַיַּחֲרֵשׁ מֵהֶם וַיָּשֶׂם אֶת פָּנָיו עַל הַסַּפְסָל. אַךְ בְּבֹקֶר יוֹם אֶחָד הִתְנַשֵּׂא גֵרוֹנָה מִמְּקוֹמוֹ וַיִּקְרָא: מִי אֲשֶׁר יִשְׁלַח יָדוֹ אֶל נֶלִּי וְהִכֵּיתִי אוֹתוֹ לֶחִי, אֲשֶׁר נוֹעַ יָנוּעַ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים סְבִיבוֹתֵינוּ! פְּרַנְטִי לֹא שָׁת לִבּוֹ לָזֹאת, מַכַּת־הַלֶּחִי עָפָה וּבָאָה, הַבָּחוּר הִתְנוֹעֵעַ, כַּאֲשֶׁר הֻגַּד לוֹ מֵרֹאשׁ, וּמֵאָז הָיְתָה מְנוּחָה לְנֶלִּי. הַמּוֹרֶה הוֹשִׁיב אוֹתוֹ אֵצֶל גֵּרוֹנָה, שְׁנֵיהֶם עַל סַפְסָל אֶחָד, וְהֵמָּה הָיוּ לִידִידִים. נֶלִּי דָבַק מְאֹד בְּגֵרוֹנָה. אַךְ בּוֹא יָבֹא אֶל הַכִּתָּה, וְהִנֵּה יַבִּיט סְבִיבָיו לִרְאוֹת, אִם גֵּרוֹנָה בַחֶדֶר. מִדֵּי צֵאתוֹ יֹאמַר: הֱיֵה שָׁלוֹם, גֵּרוֹנָה. וְכֵן יַעֲשֶׂה גֵרוֹנָה גַּם הוּא לְנֶלִּי. מִדֵּי נְפוֹל הָעֵט אוֹ סֵפֶר מִיַּד נֶלִּי אֶל תַּחַת הַסַּפְסָל, יָשַׁח גֵּרוֹנָה כְּרֶגַע, לְמַעַן לֹא יַעֲמֹל רֵעֵהוּ, וְהִמְצִיא אֵלָיו אֶת הָעֵט אוֹ אֶת הַסֵּפֶר; וְאַחַר יַעֲזָר־לוֹ לַחֲבוֹשׁ אֶת חֲפָצָיו בַּיַּלְקוּט וְלִלְבּוֹשׁ אֶת מְעִילוֹ. עַל כֵּן יֶאֱהָבֵהוּ נֶלִּי מְאֹד, וְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ בְּכָל עֵת; וּבְהַלֵּל הַמּוֹרֶה אֶת יְדִידוֹ, מְאֻשָּׁר הוּא בְּעֵינָיו, כְּמוֹ הִלֵּל הַמּוֹרֶה אוֹתוֹ, אֶת נֶלִּי. וְעַתָּה אָכֵן הִגִּיד נֶלִּי לְאִמּוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְסַפֶּר־לָהּ עַל הָעֶלְבּוֹנוֹת וְעַל הַמַּעֲלִיבִים אוֹתוֹ בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הֶחָבֵר, אֲשֶׁר קָם לְמָגֵן לוֹ וַאֲשֶׁר נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתוֹ אַהֲבָה. כִּי הִנֵּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר קָרָה הַבֹּקֶר: חֲצִי שָׁעָה בְּטֶרֶם יִגָּמֵר הַשִּׁעוּר שָׁלַח הַמּוֹרֶה בְּיָדִי אֶת תָּכְנִית הַשָּׁעוֹת אֶל הַמְנַהֵל. אֲנִי בַּחֲדַר־הָעֲבוֹדָה שֶׁל הַמְנַהֵל, וְהִנֵּה אִשָּׁה צְהֻבַּת־שֵׂעָר וּלְבוּשַׁת שְׁחוֹרִים, הִיא אֵם נֶלִּי, בָּאָה וַתֹּאמֶר: אֲדוֹנִי הַמְנַהֵל, הֲיֵשׁ בְּכִתַּת בְּנִי נַעַר אֲשֶׁר שְׁמוֹ גֵרוֹנָה? וַיֹּאמֶר הַמְנַהֵל: כֵּן הַדָּבָר.—הוֹאִילָה בְּטוּבְךָ לִקְרֹא לוֹ הֵנָּה לְרֶגַע אֶחָד, כִּי דָבָר לִי אֵלָיו. וַיִּקְרָא הַמְנַהֵל לַמְשָׁרֵת וַיִּשְׁלָחֵהוּ אֶל הַכִּתָּה, וּבְעוֹד רֶגַע וְהִנֵּה גֵרוֹנָה, אֲשֶׁר רֹאשׁוֹ הַגָּדוֹל גָּזוּז לְמִשְׁעִי, עוֹמֵד בַּפֶּתַח, מִשְׁתּוֹמֵם

מְאֹד. וַיְהִי אַךְ רָאֲתָה אוֹתוֹ הָאִשָּׁה, וַתָּרָץ לִקְרָאתוֹ, וַתָּשֶׂם יָדֶיהָ עַל שִׁכְמוֹ וַתְּשַׁקֵּהוּ נְשִׁיקוֹת רַבּוֹת עַל רֹאשׁוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ: הַאַתָּה גֵרוֹנָה, אוֹהֵב בְּנִי, מָגֵן יַלְדֵי הַמִּסְכֵּן? הַאַתָּה זֶה, נַעַר טוֹב, בֶּן־חַיִל, הַאַתָּה זֶה? וְאַחֲרֵי־כֵן מִהֲרָה חִפְּשָׂה אֶת אַרְנָקָהּ וְאֶת כִּיסֵי בִגְדָהּ, וַיְהִי כִּי לֹא מָצְאָה בָהֶם מְאוּמָה, וַתִּקַּח מֵעַל צַוָּארָהּ שַׁרְשֶׁרֶת קְטַנָּה, אֲשֶׁר צְלָב קָטָן מְחֻבָּר אֵלֶיהָ, וַתָּשֶׂם עַל גֵרוֹנָה מִתַּחַת לַעֲנִיבַת צַוְּרוֹנוֹ, וַתֹּאמֶר לוֹ: קַח מִיָּדִי אֶת הַשַּׁרְשֶׁרֶת הַזֹּאת וְהָיְתָה עָלֶיךָ וּזְכַרְתָּנִי, וְזָכַרְתָּ אֶת אֵם נֶלִי, הַמַּבִּיעָה לְךָ אֶת תּוֹדָתָהּ וְאֶת בִּרְכָתָהּ.

הָרִאשׁוֹן בַּכִּתָּה

25. — יוֹם שִׁשִּׁי.

גֵרוֹנָה — אֲהוּב־כֹּל; וְדֵירוֹסִי נַעֲרָץ בְּפִי כֹל. הַנַּעַר הַזֶּה, דֵירוֹסִי, הִשִּׂיג מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הָרִאשׁוֹן וְגַם הַשָּׁנָה יִהְיֶה הוּא תָמִיד רִאשׁוֹן לַתַּלְמִידִים. אִישׁ מֵהֶם אֵינֶנּוּ יָכוֹל לְהִתְחָרוֹת בּוֹ; כֻּלָּם מַכִּירִים, כִּי נַעֲלֶה הוּא עֲלֵיהֶם בְּכָל מִקְצוֹעוֹת הַלִּמּוּדִים. רִאשׁוֹן הוּא לָהֶם בְּחֶשְׁבּוֹן, בְּדִקְדּוּק, בְּחִבּוּר, בְּרִשּׁוּם; מָהִיר הוּא לִשְׁמוֹעַ וְכֹחַ־זִכְרוֹנוֹ גָּדוֹל מְאֹד עַד לְהַפְלִיא, מַשְׂכִּיל הוּא בַּכֹּל בְּלִי עָמָל; כִּשְׂחוֹק לוֹ לִלְמוֹד וְלָדַעַת. אֶתְמוֹל אָמַר אֵלָיו הַמּוֹרֶה: אֱלֹהִים חֲנָנְךָ רֹב כִּשְׁרוֹנוֹת, אַךְ אַל תְּבַזְבֵּז וְאַל תַּשְׁחִית אוֹתָם. — וְגַם הוּא גְבַהּ־קוֹמָה וִיפֵה־מַרְאֶה, וְעַל רֹאשׁוֹ כּוֹתֶרֶת־תַּלְתַּלִּים גְּדוֹלָה, צְהֻבָּה; מָהִיר הוּא בְּכָל תְּנוּעוֹתָיו, וּבְהִשָּׁעֲנוֹ בְּיָד אַחַת עַל הַסַּפְסָל, יְקַפֵּץ עָלָיו כְּרֶגַע, וְגַם קְרָב הוּא יוֹדֵעַ. בֶּן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הוּא, בֵּן לְאִישׁ סוֹחֵר; תָּמִיד הוּא לָבוּשׁ בִּגְדֵי תְכֵלֶת, וַעֲלֵיהֶם כַּפְתּוֹרִים מְצֻהָבִים, וּבְכָל עֵת הוּא עֵר, עַלִּיז, טוֹב

לַכֹּל, עוֹזֵר לְכָל הַתַּלְמִידִים בְּעֵת הַבְּחָנָם, בִּהְיוֹת לְאֵל־יָדוֹ לַעֲשׂוֹת, וְאִישׁ לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ עַד כֹּה לְדַבֵּר אֵלָיו קָשׁוֹת אוֹ גַּסּוֹת. וְרַק נוֹבִּיס וּפְרַנְטִי עוֹיְנִים אוֹתוֹ, וּבוֹטִינִי לוֹטֵשׁ לוֹ עֵינֵי קִנְאָה; אַךְ הוּא גַּם לֹא יִרְאֶה וְלֹא יִתְבּוֹנָן. כֻּלָּם שׂוֹחֲקִים אֵלָיו, אוֹ מַחֲזִיקִים בְּיָדוֹ אוֹ בִזְרוֹעוֹ בְּעָבְרוֹ בֵּין הַתַּלְמִידִים לֶאֱסוֹף בְּחֵן וּבְנֹעַם, כְּמִשְׁפָּטוֹ, אֶת עֲבוֹדוֹתָם. נוֹתֵן הוּא לַחֲבֵרָיו כִּתְבֵי־עִתִּים מְצֻיָּרִים, רְשׁוּמִים, וְכָל אֲשֶׁר יִנָּתֶן־לוֹ בְּבֵיתוֹ; לַתַּלְמִיד הַקַּלַבְּרִי עָשָׂה מַפָּה קְטַנָּה, מַפַּת הַמְּדִינָה קַלַבְּרִיָּה; נוֹתֵן הוּא הַכֹּל בִּשְׂחוֹק שְׂפָתַיִם, מִבְּלִי הִתְבּוֹנֵן אֵלֵינוּ, כְּאִישׁ מְלֵא־יָמִים, וּמִבְּלִי אֲשֶׁר יְבַכֵּר אֶת הָאֶחָד אוֹ אֶת הַשֵּׁנִי עַל־פְּנֵי כָל חֲבֵרָיו. וּמִי יוּכַל לְהִמָּנַע מְקַנֵּא בוֹ, אַחֲרֵי דַעְתּוֹ, כִּי נוֹפֵל הוּא מִמֶּנּוּ לְכָל דָּבָר. אֲהָהּ! גַּם אֲנִי מְקַנֵּא בוֹ, כְּבוֹטִינִי. וְלִבִּי יִרְחַשׁ מְרִירוּת; וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֶהְגֶּה כִמְעַט מַשְׂטֵמָה לַנַּעַר הַזֶּה, בְּעָבְדִי בְּבֵיתִי אֶת עֲבוֹדָתִי לְבֵית־הַסֵּפֶר בְּזֵעַת אַפִּי וּבַהֲשִׁיבִי אֶל לִבִּי, כִּי הוּא עַתָּה הִנֵּה כִלָּה אֶת כָּל עֲבוֹדָתוֹ לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ הֵיטֵב וּבְלֹא עָמָל. אַךְ כְּבוֹאִי אַחֲרֵי־כֵן אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וְכִרְאוֹתִי אוֹתוֹ וְהִנֵּה הוּא יָפֶה, שׂוֹחֵק, עַלִּיז־נִצָּחוֹן, כְּשָׁמְעִי אוֹתוֹ וְהִנֵּה הוּא עוֹנֶה עַל כָּל שְׁאֵלוֹת הַמּוֹרֶה קַל מְהֵרָה וּבְבִטָּחוֹן, מִתְהַלֵּךְ עִם כָּל חֲבֵרָיו בִּנְדִיבוּת וְקוֹנֶה כָל לֵב לְאַהֲבָה אוֹתוֹ, — אָז תָּפוּג כָּל מְרִירוּתִי, יֵצֵא כָל כַּעַשׂ מִלִּבִּי, וְאָז אֵבוֹשׁ כִּי הָיְתָה זֹאת עִם לְבָבִי. מִי יִתֵּן וְהָיִיתִי תָמִיד קָרוֹב אֵלָיו, וְלָמַדְתִּי יַחַד עִמּוֹ בְּכָל בָּתֵּי־הַסֵּפֶר; קִרְבָתוֹ, קוֹלוֹ, נוֹתְנִים בִּי רוּחַ עֹז, חֵשֶׁק לַעֲבוֹד, עֲלִיצוּת וְתַעֲנוּג. — הַמּוֹרֶה נָתַן לוֹ אֶת הַסִּפּוּר, אֲשֶׁר יְסַפֵּר לַתַּלְמִידִים אַחַת בַּחֹדֶשׁ, לְמַעַן אֲשֶׁר יַעְתִּיק אוֹתוֹ: „הַצּוֹפֶה הַלּוֹמְבַּרְדִּי הַקָּטָן”; בְּבֹקֶר הַיּוֹם הַזֶּה הֶעְתִּיק אוֹתוֹ וְרוּחוֹ הִתְפַּעֲמָה מְאֹד לַגְּבוּרָה הַזֹּאת; פָּנָיו הִתְאַדְּמוּ, עֵינָיו הָיוּ רְטֻבּוֹת, וּשְׂפָתָיו רָעֲדוּ; הִתְבּוֹנַנְתִּי אֵלָיו: מַה־יָּפֶה, מֶה עָדִין הָיָה! מָה הִתְעַנַּגְתִּי, לוּ אָמַרְתִּי לוֹ בְּהִתְגַּלּוּת

לִבִּי, פָּנִים בְּפָנִים, לֵאמֹר: דֵּירוֹסִי, טוֹב אַתָּה מִמֶּנִּי לְכָל דָּבָר! אִישׁ אַתָּה לְעֻמָּתִי! אֲנִי מְכַבֵּד וּמַעֲרִיץ אוֹתְךָ!

הַצּוֹפֶה הַלּוֹמְבַּרְדִּי הַקָּטָן

סִפּוּר לַחֹדֶשׁ

26. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

בִּשְׁנַת 1859, בְּעֵת אֲשֶׁר נִלְחֲמָה לוֹמְבַּרְדִּיָה לְמַעַן צֵאתָהּ מִתַּחַת יַד אֲדוֹנִים זָרִים — יָמִים מִסְפָּר אַחֲרֵי מִלְחֶמֶת סוֹלְפֵרִינוֹ, אֲשֶׁר בָּהּ גָּבְרוּ הַצָּרְפַתִּים וְהָאִיטַלְקִים עַל הָאוֹסְטְרִים — רָכַב לְאִטּוֹ, בְּיוֹם אֶחָד בָּהִיר מִימֵי הַחֹדֶשׁ יוּנִי, גְּדוּד קָטָן, גְּדוּד פָּרָשִׁים קַלִּים מְסַלּוּצוֹ עַל מִשְׁעוֹל גַּלְמוּד לִקְרַאת הָאוֹיֵב, רָכוֹב וְרַגֵּל בְּשׂוּם־לֵב אֶת כָּל הַמָּקוֹם. בְּרֹאשׁ הַגְּדוּד הָיָה שַׂר־אֶלֶף וְרֹאשׁ־מִשְׁמָר, וְכֻלָּם הִבִּיטוּ נִכְחָם, מִבְּלִי הָסֵב עַיִן יָמִין וּשְׂמֹאל, מַחֲרִישִׁים, מְחַכִּים מֵרֶגַע לְרֶגַע לִרְאוֹת בְּעַד הָעֵצִים אֶת הַתִּלְבֹּשֶׁת הַלְּבָנָה אֲשֶׁר לַחֲלוּצֵי הָאוֹיֵב. וּבְכֵן בָּאוּ עַד לִפְנֵי בֵּית אִכָּר, אֲשֶׁר עֲצֵי תִדְהָר סָבִיב לוֹ, וּלְפָנָיו נַעַר כְּבֶן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה עוֹמֵד לְבַדּוֹ וְחוֹשֵׂף בְּסַכִּין אֲשֶׁר בְּיָדוֹ עָנָף קָטָן, לְמַעַן עֲשׂוֹתוֹ לוֹ לְמַקֵּל; בְּאַחַד הַחַלּוֹנוֹת אֲשֶׁר לַבַּיִת הָיָה תָלוּי וְיוֹרֵד דֶּגֶל רָחָב בַּעַל שְׁלֹשָׁה צְבָעִים; בְּתוֹךְ הַבַּיִת לֹא הָיְתָה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם: אַחֲרֵי אֲשֶׁר תָּלוּ הָאִכָּרִים אֶת הַדֶּגֶל בַּחַלּוֹן, בָּרְחוּ מִשָּׁם מִפַּחַד אוֹיֵב. וַיְהִי אַךְ רָאָה הַנַּעַר אֶת הַפָּרָשִׁים, וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדוֹ אֶת הַמַּקֵּל וַיָּסַר אֶת הַכּוֹבַע מֵעַל רֹאשׁוֹ. וְהַנַּעַר הָיָה יְפֵה־מַרְאֶה וּפָנָיו פְּנֵי אַמִּיץ לֵב, וְלוֹ עֵינַיִם

גְּדוֹלוֹת, שֶׁצִּבְעָן כְּעֵין תְּכֵלֶת הַשָּׁמַיִם, וְשֵׂעָר אָרֹךְ צָהֹב; וּמִבַּעַד לַכְּתֹנֶת אֲשֶׁר עָלָיו נִרְאָה חָזֵהוּ הֶחָשׂוּף.

וַיַּעֲצֹר שַׂר־הָאֶלֶף בְּסוּסוֹ וַיִּשְׁאַל אֶת הַנַּעַר, לֵאמֹר: מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בָּזֶה? מַדּוּעַ לֹא יָצָאתָ גַּם אַתָּה אַחֲרֵי בֵית־אָבִיךָ בְּנוּסָם מִפֹּה?

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: אֵין לִי בֵּית־אָב, כִּי יֶלֶד עָזוּב הָיִיתִי וַיַּאַסְפוּנִי הַמּוֹצְאִים אוֹתִי. עוֹבֵד אָנֹכִי לָרַבִּים. וַאֲנִי נִשְׁאַרְתִּי פֹּה, לְמַעַן רְאוֹת אֶת הַמִּלְחָמָה.

— הֲלֹא רָאִיתָ צְבָא הָאוֹסְטְרִים עוֹבֵר?

— לֹא רָאִיתִי, זֶה שְׁלֹשֶׁת יָמִים.

וַיַּבֵּט שַׂר־הָאֶלֶף נִכְחוֹ וַיַּחֲשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת; וְאַחַר קָפַץ מֵעַל סוּסוֹ, וַיַּעֲזֹב שָׁם אֶת אַנְשֵׁי־הַצָּבָא עוֹמְדִים וּפְנֵיהֶם אֶל מוּל הָאוֹיֵב, וְהוּא בָּא אֶל הַבַּיִת וַיַּעַל עַל הַגַּג... וְהַבַּיִת הָיָה שָׁפָל מְאֹד; לֹא יָכְלוּ לִרְאוֹת מִשָּׁם בִּלְתִּי־אִם קְצֵה הַמִּישׁוֹר. וַיֹּאמֶר שַׂר־הָאֶלֶף: עָלֵינוּ לַעֲלוֹת עַל רָאשֵׁי הָעֵצִים,— וַיֵּרֶד מִן הַגָּג. וְשָׁם, לִפְנֵי הַגֹּרֶן, הִתְנַשֵּׂא תִדְהָר דַּק וְגָבֹהַּ מְאֹד, וַיְהִי כִמְנוֹפֵף צַמַּרְתּוֹ בִּתְכֵלֶת הַשָּׁמָיִם. שַׂר־הָאֶלֶף חָשַׁב רֶגַע אֶחָד, וְעֵינָיו הִבִּיטוּ פַּעַם אֶל הָעֵץ, פַּעַם אֶל אֲנָשָׁיו; פִּתְאֹם פָּנָה אֶל הַנַּעַר וַיֹּאמַר:

— הֲמַבִּיטוֹת עֵינֶיךָ לְמֵרָחוֹק?

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: אֲנִי רוֹאֶה צִפּוֹר קְטַנָּה בְּמֶרְחַק מִיל.

— הֲתוּכַל לַעֲלוֹת עַל רֹאשׁ הָעֵץ הַזֶּה?

— עַל רֹאשׁ הָעֵץ הַזֶּה? בַּחֲצִי דַק הִנְנִי שָׁם.

— הֲגַם יָכוֹל תּוּכַל לְהַגִּיד לִי אֶת אֲשֶׁר תִּרְאֶה מִשָּׁם, הֲיֵשׁ בָּעֵבֶר הַהוּא אַנְשֵׁי־צָבָא מֵחֵיל הָאוֹסְטְרִים, עַנְנֵי־אָבָק, רוֹבִים נוֹצְצִים, סוּסִים?

— אָמְנָם כֵּן, יָכוֹל אוּכָל.

– וּמַה תְּבַקֵּשׁ חֵלֶף הַגְּמוּלָה הַזֹּאת?

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר בִּצְחוֹק שְׂפָתַיִם: מָה אֲבַקֵּשׁ? לֹא מְאוּמָה. עוֹד לִי אַךְ זֹאת! וְהַשֵּׁנִית... לוּ שָׁאֲלוּ מִמֶּנִּי הָ„אַשְׁכְּנַזִּים” לַעֲשׂוֹת זֹאת – גַּם לֹא בְעַד כָּל הוֹן; אַךְ בְּעַד אֲנָשֵׁינוּ! הֵן לוֹמְבַּרְדִּי אָנֹכִי.

– טוֹב, עֲלֵה אֵפוֹא.

– רֶגַע אֶחָד! עַד אִם נָשַׁלְתִּי נְעָלַי מֵעַל רַגְלָי.

וַיֵּשֶׁל אֶת נְעָלָיו, וַיְחַזֵּק אֵזוֹר מָתְנָיו, וַיַּשְׁלֵךְ אֶת כּוֹבָעוֹ אֶל הָעֵשֶׂב וַיֶּחֱזַק בְּגֶזַע הַתִּדְהָר.

וַיִּשְׁלַח שַׂר־הָאֶלֶף אֶת יָדוֹ, וַיְהִי כִמְבַקֵּשׁ לַעֲצוֹר בְּעַד הַנַּעַר, בְּחָרְדוֹ פִתְאֹם לִשְׁלוֹמוֹ, וַיִּקְרָא: רַק הִשָּׁמֶר־לְךָ...

וַיַּסֵּב הַנַּעַר אֶת פָּנָיו וַיַּבֵּט אֵלָיו בְּעֵינָיו הַיָּפוֹת, עֵינֵי הַתְּכֵלֶת, כִּמְבַקֵּשׁ פֵּשֶׁר דָּבָר.

וַיֹּאמֶר שַׂר־הָאֶלֶף: אֵין דָּבָר; עֲלֵה עַל הָעֵץ.

וַיַּעַל הַנַּעַר עַל הָעֵץ קַל מְהֵרָה, כַּעֲלוֹת חָתוּל.

וְשַׂר־הָאֶלֶף קָרָא אֶל אֲנָשָׁיו: הַבִּיטוּ נִכְחֲכֶם.

בְּעוֹד רְגָעִים מִסְפָּר הָיָה הַנַּעַר עַל רֹאשׁ הָעֵץ, מִתְרַפֵּק עַל גִּזְעוֹ, רַגְלָיו נְתוּנוֹת בֵּין הֶעָלִים, אַךְ גֵּוּוֹ גָבַהּ מֵעֲלֵיהֶם, וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל רֹאשׁוֹ הַצָּהֹב, וַיְהִי כְזָהָב נוֹצֵץ. וּמַרְאֵהוּ קָטָן מְאֹד שָׁם לְמַעְלָה, עַד אֲשֶׁר הָיָה עַל שַׂר־הָאֶלֶף לְאַמֵּץ אֶת עֵינָיו, לְמַעַן יִרְאֵהוּ עוֹד.

וַיִּקְרָא אֵלָיו שַׂר־הָאֶלֶף: שָׂא עֵינֶיךָ נִכְחֲךָ לְמֵרָחוֹק.

וַיֶּרֶף הַנַּעַר אֶת יָדוֹ הַיְמָנִית מִן הָעֵץ וַיְשִׂימֶהָ אֶל מִצְחוֹ, לְמַעַן יֵיטִיב לִרְאוֹת.

וְשַׂר־הָאֶלֶף שָׁאַל: מָה אַתָּה רוֹאֶה?

וַיֵּט הַנַּעַר אֶת פָּנָיו לְמוּלוֹ, וְאֶת יָדוֹ שָׂם כִּקְנֵה־דִבֵּר, וַיַּעַן: שְׁנֵי אֲנָשִׁים רוֹכְבֵי־סוּסִים, עַל הַשְּׁבִיל הַלָּבָן.

— הֲרַב הַדֶּרֶךְ בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיהֶם?

— כַּחֲצִי מִיל.

— הַעוֹבְרִים הֵם?

— עוֹמְדִים הֵמָּה תַחְתָּם.

וַיַּחֲרֵשׁ שַׂר־הָאֶלֶף רֶגַע אֶחָד וְאַחַר שָׁאַל: וּמָה אַתָּה רוֹאֶה עוֹד? הַבֵּט יָמִין.

וַיַּבֵּט הַנַּעַר יָמִין.

וְאַחַר אָמַר: בִּמְסִבֵּי שְׂדֵה־הַקְּבָרוֹת, בֵּין הָעֵצִים, נוֹצֵץ דְּבַר־מָה. כְּכִידוֹנִים נִרְאוּ לִי.

— הֲרוֹאֶה אַתָּה אֲנָשִׁים?

— לֹא, אָכֵן מִסְתַּתְּרִים הֵמָּה בְּתוֹךְ הַשִּׁבֳּלִים.

בָּרֶגַע הַזֶּה נִשְׁמַע קוֹל־שְׁרִיקוֹת כַּדּוּר מוּעָף בִּיעָף לְמַעְלָה, מִמַּעַל לָעֵץ, וַיִּפֹּל מֵאַחֲרֵי הַבַּיִת מֵרָחוֹק.

וַיִּקְרָא שַׂר־הָאֶלֶף: רֵד, נַעַר! הֵמָּה רָאוּ אוֹתְךָ. אֲנִי יוֹדֵעַ דַּיִּי. רְדָה.

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: אֵינֶנִּי יָרֵא מִפְּנֵיהֶם.

וַיִּקְרָא שַׂר־הָאֶלֶף שֵׁנִית: רְדָה... מָה אַתָּה רוֹאֶה עוֹד, עַל שְׂמֹאלֶךָ?

— עַל שְׂמֹאלִי?

— כֵּן, עַל שְׂמֹאלֶךָ.

וַיַּסֵּב הַנַּעַר אֶת רֹאשׁוֹ אֶל שְׂמֹאל: בָּרֶגַע הַזֶּה נִשְׁמַע בָּרוּחַ קוֹל־שְׁרִיקוֹת שֵׁנִי, חָזָק וּמַשְׁפִּיל לַעֲבֹר מִן הָרִאשׁוֹן. — וַיִּלָּפֵת הַנַּעַר, וַיִּקְרָא:

חֲזִיז וָרַעַם! אָכֵן עָלַי שָׂמוּ פְנֵיהֶם. — הַכַּדּוּר עָבַר עַל־יָדוֹ. וַיִּצְעַק שַׂר־הָאֶלֶף בְּהִתְרַגְּזוֹ, בְּקוֹל נָגִיד וּמְצַוֶּה: רְדָה!

וַיַּעַן הַנַּעַר: בְּעוֹד רֶגַע אָבֹא. אַךְ הִנֵּה הָעֵץ סֵתֶר לִי, בְּטַח, אֲדוֹנִי, בְּזֹאת. עַל שְׂמֹאל, חֶפְצְךָ לָדַעַת?

וַיֹּאמֶר שַׂר־הָאֶלֶף: עַל שְׂמֹאל; אַךְ רֵד מִן הָעֵץ.

וַיָּסֹב הַנַּעַר אֶל הָעֵבֶר הַהוּא וַיִּקְרָא: עַל שְׂמֹאל, מְקוֹם שָׁם יֵשׁ בֵּית־תְּפִלָּה, אֲנִי רוֹאֶה...

קוֹל־שְׁרִיקוֹת שְׁלִישִׁי, אָיֹם, בָּקַע בַּמָּרוֹם וְכִמְעַט בָּרֶגַע הַהוּא רָאוּ אֶת הַנַּעַר יוֹרֵד מִן הָעֵץ. בָּרִאשׁוֹנָה נֶאֱחַז בַּגֶּזַע וּבָעֲנָפִים וְאַחַר נָפַל לָאָרֶץ, רֹאשׁוֹ לְפָנִים וּזְרוֹעוֹתָיו פְּרוּשׂוֹת.

— אֲרוּרִים הֵם! — צָעַק שַׂר־הָאֶלֶף, וַיָּרָץ אֵלָיו.

הַנַּעַר נָפַל לָאָרֶץ עַל גַּבּוֹ, וּבַאֲשֶׁר נָפַל שָׁם שָׁכַב וּזְרוֹעוֹתָיו פְּרוּשׂוֹת; וְנַחַל דָּם נוֹבֵעַ מֵחָזֵהוּ, מִצִּדּוֹ הַשְּׂמָאלִי. רֹאשׁ־הַמִּשְׁמָר וּשְׁנֵי אַנְשֵׁי־צָבָא קָפְצוּ מֵעַל סוּסֵיהֶם; וְשַׂר־הָאֶלֶף שָׁחַח עַל הַנַּעַר וַיְפַתַּח אֶת כֻּתָּנְתּוֹ; הַכַּדּוּר בָּא בִכְנַף־רֵאָתוֹ הַשְּׂמָאלִית.

— מֵת! — קָרָא שַׂר־הָאֶלֶף. וְרֹאשׁ־הַמִּשְׁמָר אָמַר: לֹא, כִּי חַי הוּא! וַיִּקְרָא שַׂר־הָאֶלֶף: אֲהָהּ! נַעַר מִסְכֵּן! נַעַר בֶּן־חַיִל! — חֲזַק! חֲזָק! — אַךְ מִדֵּי חַזְּקוֹ אוֹתוֹ בִּדְבָרָיו וּמִדֵּי שׂוּמוֹ מִטְפַּחַת עַל הַמַּכָּה, הִתְעַוְּתוּ עֵינֵי הַנַּעַר וְרֹאשׁוֹ נָפַל לְאָחוֹר: נַפְשׁוֹ יָצָאָה. וּפְנֵי שַׂר־הָאֶלֶף חָוְרוּ, וַיַּבֵּט אֵלָיו רֶגַע אֶחָד, מִבְּלִי הָסֵב עַיִן מִנֶּגְדּוֹ; וְאַחַר הִשְׁכִּיב אוֹתוֹ בִּרְוָחָה, רֹאשׁוֹ עַל הָעֵשֶׂב, וַיָּקָם וַיִּתְבּוֹנֵן בּוֹ; גַּם רֹאשׁ־הַמִּשְׁמָר וּשְׁנֵי אַנְשֵׁי־הַצָּבָא הִבִּיטוּ אֵלָיו בְּלִי נוֹעַ. הָאֲחֵרִים עָמְדוּ וּפְנֵיהֶם אֶל מוּל הָאוֹיֵב.

וַיּוֹסֶף שַׂר־הָאֶלֶף וַיֹּאמֶר בְּעֶצֶב: נַעַר מִסְכֵּן! נַעַר מִסְכֵּן בֶּן־חָיִל!

וְאַחַר נִגַּשׁ אֶל הַבַּיִת, וַיָּרֶם אֶת הַדֶּגֶל בַּעַל שְׁלֹשֶׁת הַצְּבָעִים מֵעַל הַחַלּוֹן וַיִּפְרְשֵׂהוּ כְּתַכְרִיךְ־מֵתִים עַל הַמֵּת הַקָּטָן, וְאֶת פָּנָיו לֹא כִסָּה.

וְראשׁ־הַמִּשְׁמָר שָׂם אֶת הַנְּעָלַיִם וְאֶת הַכּוֹבַע וְאֶת הַמַּקֵּל וְאֶת הַסַּכִּין מִצַּד הַמֵּת.

וַיַּעַמְדוּ מַחֲרִישִׁים רֶגַע אֶחָד; וְאַחַר פָּנָה שַׂר־הָאֶלֶף אֶל ראשׁ־הַמִּשְׁמָר וַיֹּאמַר: הוֹבֵל נוֹבִיל אוֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת־הַצָּבָא: כְּאִישׁ־צָבָא מֵת וְאַנְשֵׁי־הַצָּבָא יִקְבְּרוּהוּ. — אַחֲרֵי דַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, שָׁלַח נְשִׁיקַת־יָד אֶל מוּל הַמֵּת וַיִּקְרָא: אִישׁ עַל סוּסוֹ! — וַיִּרְכְּבוּ כֻלָּם עַל סוּסֵיהֶם, וְהַגְּדוּד הִתְאַסֵּף וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם לְדַרְכּוֹ.

וּבְעוֹד שָׁעוֹת מִסְפָּר נִקְבַּר הַמֵּת הַקָּטָן, וּכְבוֹד־צָבָא עָשׂוּ לוֹ בְּקָבְרוֹ אוֹתוֹ.

וּבְטֶרֶם תָּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָצְאָה כָּל פְּלֻגַּת הַצָּבָא שֶׁל הֶחָלוּץ הָאִיטַלְקִי לִקְרַאת הָאוֹיֵב, וּבַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּא בוֹ בַבֹּקֶר גְּדוּד הַפָּרָשִׁים הַקָּטָן, עָבַר גְּדוּד רוֹבִים גָּדוֹל, אֲשֶׁר לִפְנֵי יָמִים מִסְפָּר נִלְחֲמוּ בִּגְבוּרָה עַל גִּבְעוֹת סַן־מַרְטִינוֹ וַיִּרַוּוּ אוֹתָן בְּדָמָם. וְהַשְּׁמוּעָה עַל מוֹת הַנַּעַר עָבְרָה בְתוֹךְ אַנְשֵׁי־הַצָּבָא הָאֵלֶּה גַּם בְּטֶרֶם יַעַזְבוּ אֶת מְקוֹם תַּחֲנוֹתָם. הַמִּשְׁעוֹל, אֲשֶׁר נַחַל הוֹלֵךְ מִצִּדּוֹ, עָבַר לְיַד הַבַּיִת, רָחוֹק מִמֶּנּוּ אַךְ צְעָדִים מִסְפָּר. וְכִרְאוֹת שָׂרֵי־הָאֲלָפִים הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר בַּגְּדוּד אֶת הַגְּוִיָּה הַקְּטַנָּה לְרַגְלֵי הַתִּדְהָר, וְהַדֶּגֶל בַּעַל שְׁלֹשֶׁת הַצְּבָעִים מְכַסֶּה אוֹתָהּ, נָטוּ בַכִּידוֹן אֲשֶׁר בְּיָדָם לְאוֹת בִּרְכַּת־שָׁלוֹם; וְהָאֶחָד שָׁחָה עַל שְׂפַת הַנַּחַל, אֲשֶׁר הָיָה כֻלּוֹ זָרוּעַ פְּרָחִים, וַיִּקְטֹף פְּרָחִים אֲחָדִים וַיַּשְׁלֵךְ עַל הַמֵּת. אָז קָטְפוּ כָּל הָרוֹבִים, הָעוֹבְרִים שָׁמָּה אֵלֶּה אַחַר אֵלֶּה, גַּם הֵם פְּרָחִים וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתָם עָלָיו. בְּעוֹד רְגָעִים אֲחָדִים הָיָה הַנַּעַר מְכֻסֶּה פְּרָחִים כֻּלּוֹ, וְשָׂרֵי־הָאֲלָפִים וְאַנְשֵׁיהֶם שָׁלְחוּ לוֹ

בְּרָכָה מִדֵּי עָבְרָם: הִגְדַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת, בֶּן־חַיִל, לוֹמְבַּרְדִּי קָטָן! — שָׁלוֹם, נָעַר! — זֹאת בְּשֶׁלְּךָ, צְהֹב־רֹאשׁ! — יְהִי זִכְרוֹ בָרוּךְ! — נַעַר גִּבּוֹר! — נוּחָה בְשָׁלוֹם! שַׂר־אֶלֶף אֶחָד הִשְׁלִיךְ אֵלָיו מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לוֹ, וְהָאַחֵר הָלַךְ וַיִּשַּׁק לוֹ עַל מִצְחוֹ. וְהַפְּרָחִים נָפְלוּ בְּלִי הֲפוּגוֹת עַל רַגְלָיו הַחֲשׂוּפוֹת, עַל חָזֵהוּ הַמְּכֻסֶּה דָם, עַל רֹאשׁוֹ הַצָּהֹב. וְהַנַּעַר הַמִּסְכֵּן שָׁכַב שָׁם בְּתוֹךְ הָעֵשֶׂב, עוֹטֶה אֶת דִּגְלוֹ, וּפָנָיו לְבָנִים, וּכְמַרְאֵה שְׂחוֹק עֲלֵיהֶם, וַיְהִי כְיָשֵׁן וּכְשׁוֹמֵעַ אֶת כָּל בִּרְכוֹת מְבָרְכָיו, וּכְמוֹ הָיָה מְאֻשָּׁר בְּעֵינָיו, כִּי נָתַן אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַד אַרְצוֹ לוֹמְבַּרְדִּיָּה.

הָעֲנִיִּים

29. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַד אַרְצוֹ, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה הַלּוֹמְבַּרְדִּי הַקָּטָן, תֵּחָשֵׁב לוֹ זֹאת לִצְדָקָה גְדוֹלָה מְאֹד; אַךְ גַּם אֶת הַצְּדָקוֹת הַקְּטַנּוֹת אַל תַּזְנִיחַ, בְּנִי. הַיּוֹם בַּבֹּקֶר, בְּצֵאתְךָ מִבֵּית־הַסֵּפֶר, וְאַתָּה הוֹלֵךְ לְפָנַי, עָבַרְתָּ עַל־פְּנֵי אִשָּׁה עֲנִיָּה, אֲשֶׁר יֶלֶד דַּל וְצָנוּם הָיָה בֵּין בִּרְכֶּיהָ, וְהִיא שָׁאֲלָה מִמְּךָ נְדָבָה. וְאַתָּה הִבַּטְתָּ אֵלֶיהָ וְנָתוֹן לֹא נָתַתָּ לָהּ מְאוּמָה, אַף כִּי הָיוּ פְרוּטוֹת בְּכִיסֶךָ. וְעַתָּה, בְּנִי, שִׁמְעָה לִּי. אַל תִּלְמַד לַעֲבוֹר עַל־פְּנֵי יְדוּעֵי־צָרָה וּמְצוּקָה, הַשּׁוֹלְחִים יָד לְעֶזְרָה, וְלִבְּךָ לֹא יֶהֱמֶה לָהֶם; וּבְיִחוּד עַל־פְּנֵי אִשָּׁה, הַשּׁוֹאֶלֶת נְדָבָה בְּעַד בְּנָהּ. הָשִׁיבָה אֶל לְבָבֶךָ: אוּלַי רָעֵב הַיֶּלֶד; הָשֵׁב אֶל לִבְּךָ וְדַע אֶת נֶפֶשׁ הָאֵם הַמִּסְכֵּנָה הַזֹּאת. דַּמֵּה בְנַפְשְׁךָ צָרַת־נֶפֶשׁ אִמְּךָ, לוּ יִהְיֶה עָלֶיהָ לְהַגִּיד לְךָ יוֹם אֶחָד: אֶנְרִיקוֹ, הַיּוֹם לֹא אוּכַל תֵּת

לְךָ גַּם פַּת־לֶחֶם חֲרֵבָה! — כִּי אֶתֵּן לְעָנִי פְּרוּטָה וְאָמַר לִי: יִתֵּן אֱלֹהִים וְהָיִית אַתְּ וִילָדַיִךְ בְּרִיאִים וְטוֹבִים! לֹא תוּכַל לָחוּשׁ וּלְהָבִין אֶת כָּל הַנֹּעַם וְאֶת כָּל הָעֹנֶג, אֲשֶׁר יִתְּנוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּלִבִּי, אֶת רִגְשֵׁי הַתּוֹדָה, אֲשֶׁר יְמַלֵּא לִבִּי לֶעָנִי הַזֶּה. אֲנִי מְדַמָּה בְנַפְשִׁי, כִּי הַבְּרָכָה הַזֹּאת תָּגֵן עֲלֵיכֶם לִהְיוֹתְכֶם בְּרִיאִים יָמִים רַבִּים, וַאֲנִי שָׁבָה הַבַּיְתָה שְׂבֵעַת רָצוֹן, וְעִם לְבָבִי אֶהְגֶּה: הוֹי, הֵן הֶעָנִי הַזֶּה הִרְבָּה לָתֶת־לִי מֵאֲשֶׁר נָתַתִּי אֲנִי לוֹ! גַּם אַתָּה, בְּנִי, קַח פַּעַם בְּפַעַם אֲגוֹרָה מִכִּיסְךָ הַקָּטָן וְשִׂימָהּ בְּיַד זָקֵן, אֲשֶׁר אֵין מִשְׁכָּן לוֹ, וּבְיַד אֵם, אֲשֶׁר אֵין לָהּ לֶחֶם, וּבְיַד יֶלֶד, אֲשֶׁר אֵין לוֹ אֵם. הָעֲנִיִּים אוֹהֲבִים אֶת נִדְבַת הַיְלָדִים, יַעַן אֲשֶׁר אֵינֶנָּה מַשְׁפִּילָה אוֹתָם וְיַעַן הֱיוֹת הַיְלָדִים — אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם גַּם הֵם לִשְׁאוֹל כָּל מַחְסוֹרָם — דּוֹמִים לָהֶם: הֲלֹא תִרְאֶה, כִּי סָבִיב לְבָתֵּי־הַסֵּפֶר תָּמִיד עֲנִיִּים יִתְהַלָּכוּ. נִדְבַת אִישׁ מַעֲשֵׂה־חֶסֶד הִיא, אֲשֶׁר יְסוֹדוֹ בְּמִצְוַת הַתּוֹרָה: וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ; וְאוּלָם נִדְבַת יֶלֶד הִיא גַּם מַעֲשֵׂה־חֶסֶד גַּם מַרְפֵּא לְלֵב הֶעָנִי; הֲתָבִין? הִנֵּה זֶה כְּמוֹ נָפְלוּ מִיַּד הַיֶּלֶד גַּם אֲגוֹרָה גַּם פֶּרַח יָחַד. זְכוֹר, כִּי אַתָּה לֹא תֶחְסַר כֹּל וְכִי לָהֶם אֵין כֹּל; כִּי תַחַת אֲשֶׁר אַתָּה מְבַקֵּשׁ לִהְיוֹת מְאֻשָּׁר, הֵם מְבַקְשִׁים רַק לְמַלֵּט מִמָּוֶת נַפְשָׁם. זְכוֹר, מַה נּוֹרָא הַדָּבָר, כִּי בִּמְקוֹם אַרְמוֹנוֹת רַבִּים, בָּרְחוֹבוֹת אֲשֶׁר מֶרְכָּבוֹת נֶהְדָּרוֹת עוֹבְרוֹת בָּהֶם וִילָדִים לְבוּשֵׁי מִכְלוֹל מִתְהַלְּכִים בְּתוֹכָם, עוֹד יֵשׁ נָשִׁים וִילָדִים, אֲשֶׁר יִתְעוּ לִבְלִי אֹכֶל. לִבְלִי אֹכֶל, הוֹי אֵלִי! נְעָרִים אֲשֶׁר כְּגִילְךָ, רַבֵּי־כִשְׁרוֹן כָּמוֹךָ, בְּתוֹךְ עִיר גְּדוֹלָה, יִתְעוּ לִבְלִי אֹכֶל כְּחַיְתוֹ מִדְבָּר! הוֹי! לְעוֹלָם לֹא תוֹסִיף עוֹד, אֶנְרִיקוֹ, לֹא תוֹסִיף עוֹד לַעֲבוֹר עַל־פְּנֵי אֵם הַמְבַקֶּשֶׁת נְדָבָה, מִבְּלִי תֵת פְּרוּטָה בְּיָדָהּ!

אִמֶּךָ.

כִּסְלֵו

הָרוֹכֵל

1. — יוֹם חֲמִישִׁי.

אָבִי מְבַקֵּשׁ, כִּי אֶקְרָא אֶל בֵּיתִי אֶחָד מֵחֲבֵרַי אוֹ כִּי אֵלֵךְ אֶל בֵּיתוֹ, מִדֵּי הֱיוֹת לָנוּ יוֹם חֹפֶשׁ, לְמַעַן אֲשֶׁר אָבֹא מְעַט מְעַט בִּבְרִית יְדִידוּת עִם כֻּלָּם. בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֵלֵךְ לָשׂוּחַ עִם בּוֹטִינִי, הָעוֹדֶה פְאֵר וּמִתְיַפֶּה בְּכָל עֵת וְהַמְקַנֵּא בְדֵירוֹסִי. וְאוּלָם הַיּוֹם בָּא אֶל בֵּיתֵנוּ גָרוֹפִּי הָאָרֹךְ, הַדַּל, אֲשֶׁר אַפּוֹ אָרֹךְ כְּמַקּוֹר הַיַּנְשׁוּף וְעֵינָיו קְטַנּוֹת, מְפִיקוֹת עָרְמָה וּמְשׁוֹטְטוֹת בַּכֹּל. הוּא בֶּן רוֹכֵל־בְּשָׂמִים, וּדְרָכָיו שׁוֹנוֹת מִכָּל חֲבֵרָיו. סוֹפֵר הוּא תָמִיד אֶת הָאֲגוֹרוֹת אֲשֶׁר בְּכִיסוֹ, מְמַהֵר מְאֹד לְחַשֵּׁב עַל אֶצְבְּעוֹתָיו וּמוֹצֵא כָל כֶּפֶל מִבְּלִי אֲשֶׁר יֵעָזֵר בַּלּוּחַ הַפִּתַּגוֹרִי. קוֹבֵץ הוּא עַל־יָד וְגַם הִנֵּה יֵשׁ לוֹ כְבָר פִּנְקַס־פִּקָּדוֹן מִקֻּפַּת־הַחִסָּכוֹן שֶׁל בֵּית־הַסֵּפֶר. וְאֵיךְ לֹא יִהְיֶה לוֹ כֶסֶף, וְהוּא לְעוֹלָם לֹא יוֹצִיא אֲגוֹרָה; וְכִי תֹאבַד לוֹ פְּרוּטָה תַּחַת הַסַּפְסָל, וּבִקֵּשׁ אוֹתָהּ שָׁבוּעַ יָמִים. דֵּירוֹסִי אוֹמֵר עָלָיו: דַּרְכּוֹ כְדֶרֶךְ הָעוֹרֵב; כָּל אֲשֶׁר יִמְצָא — עֵטִים מְקֻלְקָלִים, תָּוֵי־מִכְתָּבִים מְשֻׁמָּשִׁים, סִכּוֹת, שְׂרִידֵי נֵרוֹת, — הַכֹּל יִמְשֹׁךְ

וְיִקַּח לוֹ. זֶה שְׁנָתַיִם יָמִים וְיוֹתֵר מֵאָז יֶאֱסוֹף תָּוֵי־מִכְתָּבִים, וְגַם הִנֵּה יֶשׁ־לוֹ מֵהֶם לְמֵאוֹת מִכָּל אֶרֶץ וָאָרֶץ, דְּבוּקִים לְדַפֵּי־פִּנְקָס גָּדוֹל, וְיֵשׁ אֶת נַפְשׁוֹ לִמְכּוֹר אוֹתָם לְמוֹכֵר־סְפָרִים, כַּאֲשֶׁר יִמָּלֵא הַפִּנְקָס כֻּלּוֹ. וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה נוֹתֵן לוֹ מוֹכֵר־הַסְּפָרִים אֶת מַחְבְּרוֹתָיו בְּלֹא כֶסֶף, יַעַן הֵבִיאוּ נְעָרִים רַבִּים אֶל חֲנוּתוֹ. בְּבֵית־הַסֵּפֶר עוֹשֶׂה הוּא תָמִיד מִקְנֶה וְקִנְיָן, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם יַעֲרֹךְ שָׁם מִמְכָּר, גּוֹרָלוֹת, חֲלִיפִין; אַחֲרֵי־כֵן יִנָּחֵם עַל הַתְּמוּרָה וּבִקֵּשׁ אֶת חֲפָצָיו חֲזָרָה. קוֹנֶה הוּא בִשְׁתַּיִם וּמוֹכֵר בְּאַרְבַּע, מְשַׂחֵק בְּעֵטִים, וְלֹא יִקְרֵהוּ אָבְדָן וָנֵזֶק; מוֹכֵר הוּא לְסוֹחֲרֵי טַבַּק גִּלְיוֹנוֹת עִתּוֹנִים יְשָׁנִים, וְיֶשׁ־לוֹ מַחְבֶּרֶת קְטַנָּה, אֲשֶׁר יִרְשׁוֹם בָּהּ אֶת מִמְכָּרָיו, וְהִיא מְלֵאָה מִסְפָּרִים, מְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה וְנִגְרָעִים זֶה מִזֶּה. בְּבֵית־הַסֵּפֶר אֵינֶנּוּ לוֹמֵד מְאוּמָה זוּלָתִי חֶשְׁבּוֹן, וְאִם נוֹשֵׂא הוּא אֶת נַפְשׁוֹ אֶל מַטְבֵּעַ־כָּבוֹד, הֲלֹא זֹאת אַךְ לְמַעַן יוּכַל לָבֹא אֶל בֵּית מַחֲזֵה־הַבֻּבּוֹת בְּלֹא מְחִיר. בְּעֵינַי מָצָא חֵן, בּוֹ אֲנִי מֵיטִיב אֶת לִבִּי. שְׂחָקֵנוּ מְשַׂחֵק הַסּוֹחֵר, בְּאַבְנֵי־מִשְׁקָל וּבְמֹאזְנַיִם: יוֹדֵעַ הוּא אֶל־נָכוֹן מְחִיר כָּל מֶכֶר, וּמַכִּיר אֶת הַמִּשְׁקָלוֹת, וְעוֹשֶׂה כִּיסֵי־נְיָר יָפִים בְּיָדַיִם מְהִירוֹת, כְּאַחַד הָרוֹכְלִים. כִּמְעַט יַשְׁלִים חָקוֹ בְּבֵית־הַסֵּפֶר, אוֹמֵר הוּא לִשְׁלוֹחַ בַּמִּסְחָר יָדוֹ, מִסְחָר חָדָשׁ, אֲשֶׁר בָּדָה הוּא מִלִּבּוֹ. כַּאֲשֶׁר נָתַתִּי לוֹ תָּוֵי־מִכְתָּבִים אֲשֶׁר מִחוּץ לָאָרֶץ, שָׂמַח מְאֹד וַיֵּדַע לְהַגִּיד לִי אֶל־נָכוֹן, בְּכַמָּה נִמְכָּר כָּל תָּו וָתָו לִמְאַסְּפֵי עַתִּיקוֹת. אָבִי, אֲשֶׁר הָיָה כְקוֹרֵא בְעִתּוֹן, הִטָּה אֶת אָזְנוֹ וַיַּקְשֵׁב, וַיְהִי לוֹ הַדָּבָר גַּם לְשַׁעֲשׁוּעִים. כִּיסֵי גָרוֹפִּי תָמִיד מְלֵאִים וּמְמֻלָּאִים כָּל מִינֵי דְבָרִים קְטַנִּים, סְחוֹרַת יָדוֹ, וְהוּא עוֹטֶה מְעִיל אָרֹךְ וְשָׁחוֹר לְמַעַן כַּסּוֹת עֲלֵיהֶם, וּפָנָיו תָּמִיד כִּפְנֵי אִישׁ סוֹחֵר, בַּעַל מַחֲשָׁבוֹת וְרֹב עִנְיָן. אַךְ אֹסֶף הַתָּוִים הוּא הַדָּבָר הַקָּרוֹב אֶל לִבּוֹ מִכָּל דִּבְרֵי סַחֲרוֹ; הוּא אוֹצָרוֹ, שִׂיחוֹ וְשִׂיגוֹ תָמִיד, כְּמוֹ יוּכַל לְהַעֲשִׁירוֹ עֹשֶׁר רָב. לוֹ אוֹמְרִים הַחֲבֵרִים:

כֵּילַי הוּא וּמַשִּׁיךְ נָשֶׁךְ. אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ, הַאָמְנָם כֵּן הַדָּבָר. אֲנִי לְבִי טוֹב לוֹ, רַבּוֹת אַשְׂכִּיל מִמֶּנּוּ, וּכְאִישׁ הוּא נִרְאֶה לִי. קוֹרֵטִי, בֶּן סוֹחֵר־הָעֵצִים, אוֹמֵר, הוּא לֹא יִתֵּן אֶת אֹסֶף הַתָּוִים אֲשֶׁר לוֹ, וְלוּ גַם יוּכַל לְהַצִּיל בָּזֹאת אֶת נֶפֶשׁ אִמּוֹ. אַךְ אָבִי אֵינֶנּוּ מַאֲמִין זֹאת. וְכֹה אָמַר לִי: עוֹד לֹא תוּכַל לְהוֹצִיא עָלָיו מִשְׁפָּט נָכוֹן; תַּאֲוָה קְשׁוּרָה בְּלֵב הַנַּעַר, אַךְ יֶשׁ־לוֹ לֵב.

גַּאֲוַת־הֶבֶל

5. — יוֹם שֵׁנִי.

אֶתְמוֹל יָצָאתִי לָשׂוּחַ עִם בּוֹטִינִי וְעִם אָבִיו אֶל שְׂדֵרוֹת הָעֵצִים, אֲשֶׁר בָּרְחוֹב רִיבוֹלִי. בְּעָבְרֵנוּ דֶּרֶךְ הָרְחוֹב „דוֹרָה גְרוֹסָה", רָאִינוּ אֶת סְטַרְדִּי, הַבּוֹעֵט בְּרַגְלָיו בַּמַּפְרִיעִים אוֹתוֹ מִלִּמּוּדוֹ, וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד לִפְנֵי חַלּוֹן־הַחֲנוּת אֲשֶׁר לְמוֹכֵר־סְפָרִים, כְּיָתֵד הַתְּקוּעָה בְּמָקוֹם נֶאֱמָן, וְעֵינָיו נִצְמָדוֹת אֶל מַפָּה גְדוֹלָה; וּמִי יוֹדֵעַ, כַּמָּה עָמַד שָׁם עַד עָבְרֵנוּ, כִּי הוּא לוֹמֵד תָּמִיד, גַּם בָּרְחוֹב; וְכִי בֵּרַכְנוּ אוֹתוֹ, עָנָנוּ בְּשָׂפָה רָפָה, בֶּן־כְּפָר זֶה. בּוֹטִינִי הָיָה לָבוּשׁ בְּגִדְיֵי חֲמֻדוֹת, חֲמֻדוֹת יוֹתֵר מִדַּי: עַל רַגְלָיו מַגָּפַיִם עֲשׂוּיִם עוֹר נִבְחָר, מְקֻשָּׁט רִקְמַת חוּטִים אֲדֻמִּים, עַל בְּשָׂרוֹ בֶּגֶד מַעֲשֵׂה רוֹקֵם וּגְדִילֵי מֶשִׁי לוֹ, עַל רֹאשׁוֹ צְנִיף עוֹר־בִּיבָר לָבָן, וּבְכִיסוֹ שָׁעוֹן. מָה הִתְהַדֵּר בִּלְבוּשׁוֹ! אַךְ בַּפַּעַם הַזֹּאת הָיְתָה לוֹ גַאֲוָתוֹ־הֶבֶל לְמוֹקֵשׁ. אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָבַרְנוּ דֶּרֶךְ אֲרֻכָּה בִּשְׂדֵרַת־הָעֵצִים, וְאָבִיו, אֲשֶׁר הָלַךְ אַט, נִשְׁאַר רָחוֹק רָחוֹק מֵאַחֲרֵינוּ, עָמַדְנוּ אֵצֶל מַדְרֵגַת־אֶבֶן לְיַד נַעַר לָבוּשׁ בְּגִדְיֵי עֹנִי, אֲשֶׁר הָיָה כְּעָיֵף וּכְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת וְרֹאשׁוֹ שְׁחוֹחַ. וְאִישׁ אֶחָד, אֲשֶׁר אֲדַמֶּה בְנַפְשִׁי,

כִּי הָיָה אָבִיו, הִתְהַלֵּךְ בְּתוֹךְ הָעֵצִים אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה וַיִּקְרָא צִתּוֹן, וַיֵּשֶׁב בַּמָּקוֹם הַהוּא, וּבוֹטִינִי יָשַׁב בֵּינִי וּבֵין הַנָּעַר. וְהִנֵּה זָכַר, כִּי לָבוּשׁ פְּאֵר הוּא, וַיְבַקֵּשׁ לְהָעִיר אֶת רוּחַ הַנַּעַר שֶׁכֵּנוֹ לְאַשְּׁרוֹ וּלְקַנֵּא בוֹ.

וַיָּרֶם רַגְלוֹ הָאַחַת לְמַעְלָה וַיֹּאמֶר אֵלָי: הֲלֹא הִנֵּה רָאִיתָ אֶת מַגָּפַי הָעֲשׂוּיִם כְּנַעֲלֵי שָׂרֵי־הַחֲיָלִים? בּוֹטִינִי אָמַר זֹאת, לְמַעַן מְשֹׁךְ אֶת עֵינֵי הַנַּעַר הָאַחֵר. אַךְ הַלָּז לֹא שָׂם לִבּוֹ לִדְבָרָיו וְלֹא פָנָה אֵלָיו.

אַחַר הוֹרִיד אֶת רַגְלוֹ וַיַּרְאֵנִי אֶת גְּדִילֵי הַמֶּשִׁי אֲשֶׁר עַל כְּנַף בִּגְדוֹ וַיֹּאמֶר אֵלַי, כְּשֶׁעֵינָיו מִתְגַּנְּבוֹת לְהַבִּיט אֶל מוּל הַנָּעַר: גְּדִילֵי הַמֶּשִׁי הָאֵלֶּה לֹא טוֹבוּ בְעֵינַי, וְהִנְנִי אוֹמֵר לָשׂוּם כַּפְתּוֹרֵי כֶסֶף תַּחְתֵּיהֶם. אַךְ הַנַּעַר לֹא הִבִּיט גַּם אֶל הַגְּדִילִים.

אָז יְסוֹבֵב בּוֹטִינִי עַל רֹאשׁ אֶצְבָּעוֹ הֵנָּה וָהֵנָּה אֶת צְנִיפוֹ הַיָּפֶה, הֶעָשׂוּי עוֹר בִּיבַר לָבָן. אַךְ הַנַּעַר – אֲשֶׁר הָיָה כְּעוֹשֶׂה זֹאת בְּזָדוֹן – גַּם לֹא נָשָׂא עֵינָיו אֶל הַצָּנִיף.

בּוֹטִינִי, אֲשֶׁר הֵחֵל לְהִתְמַרְמֵר, הוֹצִיא אֶת הַשָּׁעוֹן מֵחֵיקוֹ, וַיִּפְתָּחֵהוּ וַיַּרְאֵנִי אֶת הַגַּלְגַּלִּים. אַךְ הַנַּעַר הָאַחֵר לֹא הֵסֵב רֹאשׁוֹ אֵלָיו. שְׁאַלְתִּיו: הֶעָשׂוּי הוּא כֶּסֶף מְזֻהָב? – לֹא, כִּי זָהָב טָהוֹר הוּא – הֵשִׁיב. וָאֹמַר: הֵן לֹא כֻלּוֹ זָהָב, הֲלֹא יֶשׁ־גַּם כֶּסֶף בּוֹ? וַיַּעַן וַיֹּאמַר: חָלִילָה! וַיָּשֶׂם אֶת שְׁעוֹנוֹ נֶגֶד פְּנֵי הַנַּעַר, לְמַעַן הַמְרִיצוֹ כִּי יַבִּיט, וַיֹּאמֶר אֵלָיו: הַגִּידָה אַתָּה, הֲלֹא כֻלּוֹ זָהָב? וַיַּעַן הַנַּעַר בִּבְלִי מֶתֶק שְׂפָתָיִם: אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ.

וַיִּקְרָא בּוֹטִינִי, וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ: הוֹי! הוֹי! מַה גֵּא אָתָּה!

מִדֵּי דַבְּרוֹ זֹאת בָּא אָבִיו, אֲשֶׁר שָׁמַע אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה; וַיַּבֵּט אֶל הַנַּעַר בְּעֵינַיִם קָמוֹת, וְאַחַר אָמַר אֶל בְּנוֹ בְּקוֹל נִמְרָץ: הַחֲרֵשׁ! וַיֵּט פִּיו אֶל אָזְנוֹ וַיִּלְחַשׁ לוֹ לֵאמֹר: עִוֵּר הוּא!

וַיִּתַּר בּוֹטִינִי בַּחֲרָדָה מִמְּקוֹמוֹ וַיַּבֵּט אֶל פְּנֵי הַנַּעַר. וְהִנֵּה אִישׁוֹנֵי עֵינָיו קָפְאוּ כִּזְכוּכִית, לֹא נָעוּ וְלֹא הִבִּיטוּ.

ובוֹטִינִי נָפוֹג וְנִדְכֶּה, וְעֵינָיו לָאָרֶץ נִטָּיו וְלֹא דִבֵּר דָּבָר. וְאַחַר דוֹבְבוּ שְׂפָתָיו: צַר לִי, כִּי לֹא יָדַעְתִּי זֹאת.

אַךְ הָעִוֵּר, אֲשֶׁר הֵבִין אֶל כָּל הַמַּעֲשֶׂה, אָמַר בִּשְׂחוֹק חֵן וְתוּגָה גַּם יָחַד: הוֹ! מַה זֶּה עוֹשָׂה!

וְעַתָּה, אָמְנָם כִּי בּוֹטִינִי לוֹבֵשׁ גֵּאוּת; אַךְ יֵצֶר־לִבּוֹ לֹא רָע. בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְנוּ מִשָּׁם וָהָלְאָה לֹא נִרְאָה עוֹד שְׂחוֹק עַל שְׂפָתָיו.

הַשֶּׁלֶג הָרִאשׁוֹן

10. — יוֹם הַשַּׁבָּת

הֱיוּ שָׁלוֹם, מַהֲלָכַי אֶל רְחוֹב רִיבוֹלִי. הִנֵּה יְדִיד הַיְלָדִים, הַשֶּׁלֶג הָרִאשׁוֹן, הִנֵּה זֶה בָּא! מֵעֶרֶב יוֹם אֶתְמוֹל יוֹרֵד הוּא פִּתִּים מוּצָקוֹת, רְחָבוֹת, כְּפִרְחֵי הַיַּסְמִינָה. הַיּוֹם בַּבֹּקֶר, בְּבֵית־הַסֵּפֶר, נָתַן שַׁעֲשׁוּעִים לְנַפְשֵׁנוּ, בְּבוֹאוֹ אֶל מוּל שִׁמְשׁוֹת הַחַלּוֹנוֹת וּבְהֵאָסְפוֹ עַל כָּל קֶרֶן וְעַל כָּל רֹאשׁ פִּנָּה; גַּם הַמּוֹרֶה הִבִּיט הַחוּצָה וַיְשַׁפְשֵׁף אֶת יָדָיו, וְכֻלָּם הָיוּ מְאֻשָּׁרִים, בְּזָכְרָם אֶת כַּדּוּרֵי הַשֶּׁלֶג אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ וְאֶת הַקֶּרַח אֲשֶׁר יָבֹא אַחֲרֵי־כֵן וְאֶת אֵשׁ־הַתַּנּוּר מוֹדַעְתֵּנוּ. רַק סְטַרְדִּי לְבַדּוֹ לֹא שָׂם לֵב לָזֹאת, כִּי הָיוּ עֵינָיו וְלִבּוֹ נְתוּנִים אַךְ לְלִקְחוֹ וְלוֹחֵץ אֶת רַקּוֹתָיו בִּשְׁנֵי אֶגְרוֹפָיו. וּמָה רַבָּה הָעֲלִיצוּת בְּצֵאתֵנוּ מִבֵּית־הַסֵּפֶר! כֻּלָּם רָצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה בָּרְחוֹב וַיִּצְעֲקוּ, וַיִּצְהֲלוּ, וַיְנוֹפְפוּ זְרוֹעוֹתֵיהֶם לְמָעְלָה; וַיִּקְחוּ מְלֹא חָפְנֵיהֶם שֶׁלֶג, וַיָּבוֹסוּ בוֹ כִּכְלָבִים קְטַנִּים

בְּתוֹךְ מָיִם. הַהוֹרִים, אֲשֶׁר חִכּוּ לָהֶם בַּחוּץ, נָשְׂאוּ בִּידֵיהֶם אִישׁ אִישׁ סוֹכֵךְ לָבָן; עַל רָאשֵׁי הַשּׁוֹטְרִים קוֹבָעִים לְבָנִים; כָּל יַלְקוּטֵינוּ הִלְבִּינוּ כָלִיל בִּרְגָעִים מִסְפָּר. כֻּלָּם לֹא יָדְעוּ נַפְשָׁם מֵרֹב שִׂמְחָה, מִלְּבַד פְּרֵקוּסִי, בֶּן חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל, לְבֶן־הַפָּנִים, אֲשֶׁר לֹא יָדַע שְׂחוֹק, וְרָבֵּיטִי, אֲשֶׁר הִצִּיל יֶלֶד מִתַּחַת רַכֶּבֶת־הָעִיר, וְעַתָּה הוּא מִתְהַלֵּךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ. הַנַּעַר הַקַּלַּבְּרִי, אֲשֶׁר לֹא נָגַע מֵעוֹדוֹ בְּשֶׁלֶג, לָקַח שֶׁלֶג וַיְגַלְּם אוֹתוֹ לְכַדּוּר וַיֹּאכְלֵהוּ כֶּאֱכֹל אֲפַרְסֵק. קָרוֹסִי, בֶּן מוֹכֶרֶת הַיָּרָק, מִלֵּא מִמֶּנּוּ יַלְקוּטוֹ; וְהַבּוֹנֶה הַקָּטָן עָשָׂה לָנוּ שְׂחוֹק, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט הִתְבַּקְּעָה בִטְנֵנוּ בְּשָׂחֲקֵנוּ, כִּי בִקְרֹא לוֹ אָבִי אֶל בֵּיתֵנוּ לְיוֹם מָחָר, הָיָה פִּיו מָלֵא שֶׁלֶג, וַיְהִי כִּי לֹא מָצָא אֶת לִבּוֹ לַהֲקִיאוֹ וְגַם לֹא לְבָלְעוֹ אֶל קִרְבּוֹ, וַיַּעֲמֹד דּוֹמֵם וַיִּתְבּוֹנֵן בָּנוּ וְלֹא עָנָה דָבָר. גַּם הַמּוֹרוֹת בָּאוּ מִבֵּית־הַסֵּפֶר בִּמְרוּצָה, וּפִיהֶן מָלֵא שְׂחוֹק; הַמּוֹרָה, אֲשֶׁר הָיְתָה לִי בַּכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, רָצָה אַף הִיא, הַמִּסְכֵּנָה, בְּתוֹךְ סוּפַת הַשֶּׁלֶג וּצְעִיפָהּ הַיָּרֹק עַל פָּנֶיהָ לְמַחְסֶה, וְהִיא מִשְׁתָּעֶלֶת. וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה, וּמֵאוֹת יְלָדוֹת יָצְאוּ מִבֵּית־הַסֵּפֶר הַקָּרוֹב יָצֹא וְצָרֹחַ וְרָקֹד עַל הַשֶּׁטַח הַצַּח, וּמוֹרִים וּמְשָׁרְתִים וְשׁוֹטְרִים קָרְאוּ: הַבַּיְתָה! הַבָּיְתָה! וּבְקָרְאָם בָּאוּ פִּתֵּי שֶׁלֶג אֶל קִרְבָּם, וַיְנַעֲרוּ אֶת זְקָנָם וְאֶת שְׂפָמָם מִשֶּׁלֶג. אַךְ גַּם הֵמָּה צָחֲקוּ עַל מַעֲשֵׂי הַתַּלְמִידִים הָעַלִּיזִים, אֲשֶׁר קִדְּמוּ אֶת הַחֹרֶף בִּתְרוּעָה וּבְקוֹל מִצְהָלוֹת.— —

— — — — — — — — —

אַתֶּם חוֹגְגִים אֶת בּוֹא הַחֹרֶף... וְאוּלָם יֵשׁ יְלָדִים, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם לֹא בְגָדִים וְלֹא נְעָלִים וְלֹא אֵשׁ. יֵשׁ אַלְפֵי יְלָדִים, הַיּוֹרְדִים בִּדְרָכִים רְחוֹקוֹת, אֲרֻכּוֹת, אֶל הַכְּפָרִים, וּבִידֵיהֶם הַנּוֹטְפוֹת דָּם מְקוֹר בֶּקַע־עֵץ, לְמַעַן הַסִּיק בֵּית־הַסֵּפֶר. יֵשׁ מֵאוֹת בָּתֵּי־סֵפֶר קְבוּרִים בַּשֶּׁלֶג כִּמְעַט, חֲשׂוּפִים וְקוֹדְרִים כִּמְעָרוֹת, שֶׁשָּׁם הַיְלָדִים נֶחֱנָקִים בֶּעָשָׁן וְשִׁנֵּיהֶם נוֹקְשׁוֹת בְּפִיהֶם

מִקוֹר; וּבְלֵב חָרֵד מַבִּיטִים הֵמָּה אֶל הַפִּתִּים הַלְּבָנוֹת, הַיּוֹרְדוֹת בְּלִי הֲפוּגוֹת וְנֶעֱרָמוֹת עַל סֻכּוֹת־הַקַּשׁ אֲשֶׁר לָהֶם, הַנִּמְצָאוֹת בְּרִחוּק־מָקוֹם וְהַצְּפוּיוֹת אֶל מַפֶּלֶת עֲרֵמוֹת שֶׁלֶג. אַתֶּם, הַיְלָדִים, חוֹגְגִים אֶת הַחֹרֶף. זִכְרוּ אֶת אַלְפֵי הַיְצוּרִים, אֲשֶׁר הַחֹרֶף מֵבִיא עֲלֵיהֶם צָרָה וְיָגוֹן וְגַם מָוֶת.

אָבִיךָ.

הַבּוֹנֶה הַקָּטָן.

11. — יוֹם רִאשׁוֹן.

הַיּוֹם בָּא „הַבּוֹנֶה הַקָּטָן", וְהוּא לָבוּשׁ תִּלְבֹּשֶׁת צַיָּד, — בְּגָדִים אֲשֶׁר הֵסִיר אָבִיו מֵעָלָיו אַחֲרֵי בְּלוֹתָם וַאֲשֶׁר הֵם גַּם לְבָנִים מְשִׂיד וּמִגֶּבֶס. אָבִי הִתְאַוָּה אֶת בּוֹאוֹ מִמֶּנִּי. כַּמָּה עֹנֶג הֵבִיא לָנוּ! אַךְ דָּרוֹךְ דָּרְכָה כַּף־רַגְלוֹ עַל הַמִּפְתָּן, הֵסִיר אֶת כּוֹבָעוֹ, הֶעָשׂוּי צֶמֶר רַךְ, אֲשֶׁר הָיָה כֻּלּוֹ רָטֹב מִשֶּׁלֶג, וַיְשִׂימֵהוּ בְּכִיסוֹ; וְאַחַר הִקְרִיב לָבוֹא, וּמַהֲלָכוֹ נִרְפֶּה, כִּמְהַלֵּךְ עוֹבֵד עָיֵף; וַיַּסֵּב הֵנָּה וָהֵנָּה אֶת פָּנָיו הָעֲגֻלִּים כְּתַפּוּחַ עִם אַפּוֹ, אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה כַּדּוּר קָטָן; בִּהְיוֹתוֹ בַּחֲדַר־הָאֹכֶל וְעֵינָיו בָּחֲנוּ אֶת הָרָהִיטִים מִסָּבִיב, וַיַּרְא תְּמוּנָה, אֲשֶׁר תֵּאֲרָה לָעֵינַיִם אֶת „רִיגוֹלֶטוֹ", גִּבֵּן מִתְהוֹלֵל; וְאָז יַעֲשֶׂה בִּשְׂפָתָיו אֶת „פִּי הָאַרְנֶבֶת". אִישׁ לֹא יוּכַל לְהִתְאַפֵּק וּלְהִמָּנַע מִצְּחוֹק, כִּרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ עוֹשֶׂה אֶת פִּי הָאַרְנֶבֶת. שִׂחַקְנוּ בְּתֵבַת הַבִּנְיָה; מָהִיר הוּא מְאֹד לִבְנוֹת מִגְדָּלִים וּגְשָׁרִים, הַנִּרְאִים כְּמִתְנַשְּׂאִים בְּדֶרֶךְ פֶּלֶא לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְעוֹבֵד הוּא בָּהֶם בְּכָל לֵב, בְּאֹרֶךְ־רוּחַ שֶׁל אִישׁ בָּא בַּיָּמִים. מִדֵּי בְנוֹתוֹ מִגְדָּלִים, סִפֵּר־לִי עַל בֵּית אָבִיו: מוֹשָׁבָם בַּעֲלִיַּת קִיר, אָבִיו מְבַקֵּר בְּבֵית־סֵפֶר

לְעֶרֶב, לִלְמוֹד דַּעַת סֵפֶר, וְאִמּוֹ יְלִידַת בְּיֵלָה הִיא. וְהֵם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ, זֶה נִרְאֶה לָעָיִן. כִּי אָמְנָם הוּא לָבוּשׁ בִּגְדֵי עֹנִי, אַךְ דָּאוֹג דָּאֲגוּ לוֹ לְהָגֵן עָלָיו מִקֹּר: בְּגָדָיו מְטֻלָּאִים הֵיטֵב, וַעֲנִיבַת צַוְּרוֹנוֹ קְשׁוּרָה כַּמִּשְׁפָּט בְּיַד הָאֵם. אָבִיו — כֹּה אָמַר לִי הַנַּעַר — אִישׁ גְּבַהּ־קוֹמָה, עֲנָק, אֲשֶׁר יִכְבַּד מִמֶּנּוּ לָבוֹא בְּפֶתַח קוֹמְמִיּוּת; אַךְ הוּא אִישׁ טוֹב וְקוֹרֵא לִבְנוֹ תָּמִיד „פִּי אַרְנֶבֶת"; וְאוּלָם הַבֵּן קָטָן הִנֵּהוּ. — בַּשָּׁעָה הָרְבִיעִית אַחַר הַצָּהֳרַיִם אָכַלְנוּ עַל הַסַּפָּה אֲרֻחַת הָעַרְבַּיִם, לֶחֶם וַעֲנָבִים. כַּאֲשֶׁר קַמְנוּ, לֹא נְתָנַנִי אָבִי, מִבְּלִי אֲשֶׁר אֵדַע עַל מָה, לְטַהֵר אֶת כַּר־הַמִּשְׁעָן, אֲשֶׁר הִלְבִּין הַבּוֹנֶה הַקָּטָן בִּמְעִילוֹ: הוּא עָצַר בְּיָדִי, וְאַחַר טִהַר הוּא אֶת הַכַּר בַּסָּתֶר. כַּאֲשֶׁר שִׂחַקְנוּ, אָבַד לַבּוֹנֶה הַקָּטָן כַּפְתּוֹר מִמְּעִילוֹ, וְאִמִּי שָׁבָה חִבְּרָה אוֹתוֹ אֵלָיו; אָז אָדְמוּ פָנָיו וַיַּבֵּט אֵלֶיהָ מְשׁוֹמֵם וְנָבוֹךְ, וּבְהַבִּיטוֹ עָצַר בְּנִשְׁמַת רוּחוֹ. וְאַחַר הֶרְאִיתִיו סִפְרֵי־תְמוּנוֹת, וּבָהֶן גַּם תְּמוּנוֹת־הִתּוּלִים. וְהִנֵּה הֵחֵל, מִבְּלִי מֵשִׂים, לְחַקּוֹת אֶת נַפְתּוּלֵי כָּל הַפָּנִים הָאֵלֶּה חִקּוּי יָפֶה מְאֹד, עַד אֲשֶׁר צָחַק גַּם אָבִי. וּבְצֵאתוֹ מִבֵּיתֵנוּ הָיָה שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב, עַד אֲשֶׁר שָׁכַח לַחֲבשׁ כּוֹבָעוֹ הָרַךְ עַל רֹאשׁוֹ, וּבְבוֹאוֹ עַד הַסַּף שָׁב וַיַּעַשׂ בִּשְׂפָתָיו פִּי אַרְנֶבֶת, לְמַעַן הַבִּיעַ לִי בְזֹאת אֶת רֶגֶשׁ־תּוֹדָתוֹ. שְׁמוֹ אַנְטוֹנְיוֹ רַבְּקוֹ וְהוּא בֶן שְׁמוֹנֶה שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

הֲתֵדַע, בְּנִי, מַדּוּעַ לֹא נְתַתִּיךָ לִמְחוֹת אֶת הַסַּפָּה? לוּ טִהַרְתָּ אוֹתָהּ לְעֵינֵי רֵעֲךָ, כִּי אָז הָיְתָה לוֹ זֹאת כְּמַזְכֶּרֶת עָוֹן, עַל אֲשֶׁר לִכְלֵךְ אוֹתָהּ. וְלֹא נָכוֹן הָיָה לַעֲשׂוֹת כֵּן, רֵאשִׁית, כִּי הֵן לֹא בְזָדוֹן עָשָׂה זֹאת, וְשֵׁנִית, כִּי עָשָׂה זֹאת בְּבִגְדֵי אָבִיו, אֲשֶׁר הִלְבִּין אוֹתָם מִדֵּי עֲשׂוֹתוֹ מְלַאכְתּוֹ; וְהַמְּלָאכָה אֵינֶנָּה מְלַכְלֶכֶת: אָבָק, שִׂיד, שָׁשַׁר, כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ, — אַךְ לֹא חֶלְאָה.

הָעֲבוֹדָה לְעוֹלָם לֹא תְזַהֵם אֶת בְּעָלֶיהָ. עוֹבֵד כִּי יָבוֹא מֵעֲבוֹדָתוֹ, לֹא תֹאמַר לוֹ: מְגֹאָל הוּא. כִּי אִם כֹּה תֹאמַר: עַל בְּגָדָיו נִרְאִים אוֹתוֹת עֲבוֹדָתוֹ וְעִקְּבוֹתֶיהָ. לְעוֹלָם אַל תִּשְׁכַּח זֹאת. וְאֶת הַבּוֹנֶה הַקָּטָן אָהוֹב תֶּאֱהַב, רֵאשִׁית, בַּאֲשֶׁר הוּא חֲבֵרְךָ, וְשֵׁנִית, יַעַן הֱיוֹתוֹ בֶּן בַּעַל־מְלָאכָה.

אָבִיךָ.

כַּדּוּר־שֶׁלֶג

16. — יוֹם שִׁשִּׁי.

וְהַשֶּׁלֶג עוֹדֶנּוּ יוֹרֵד וְיוֹרֵד! הַיּוֹם אַחֲרֵי צֵאת הַתַּלְמִידִים מִבֵּית־הַסֵּפֶר, הָיָה בְּשֶׁל הַשֶּׁלֶג הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה. חֶבֶר נְעָרִים הַחֵלּוּ, כִּמְעַט שֶׁבָּאוּ אֶל מִגְרַשׁ קוֹרְסוֹ, לְהַשְׁלִיךְ כַּדּוּרֵי שֶׁלֶג לַח, אֲשֶׁר הֵם מוּצָקִים וּכְבֵדִים כַּאֲבָנִים. אֲנָשִׁים רַבִּים עָבְרוּ אָז בְּצִדֵּי הַדְּרָכִים. וְאִישׁ אֶחָד קָרָא: חִדְלוּ לָכֶם, יְלָדִים! וּבְרֶגַע הַזֶּה נִשְׁמַע קוֹל זְעָקָה מֵהָעֵבֶר הָאַחֵר לָרְחוֹב, וְאִישׁ־שֵׂיבָה, אֲשֶׁר נָפַל מִמֶּנּוּ כּוֹבָעוֹ, הִתְנוֹדֵד לִנְפּוֹל וַיְכַס אֶת פָּנָיו בִּשְׁתֵּי יָדָיו. נַעַר אֶחָד, אֲשֶׁר עָמַד אֶצְלוֹ, קָרָא: חוּשׁוּ לְעֶזְרָה! לְעֶזְרָה! כְּרֶגַע מִהֲרוּ שָׁמָּה אֲנָשִׁים מִכָּל עֵבֶר. וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה כַּדּוּר־שֶׁלֶג פָּגַע בְּעֵינוֹ. הַנְּעָרִים נָפוֹצוּ מְהֵרָה, כְּחֵץ מִקֶּשֶׁת, אִישׁ לְעֶבְרוֹ. וַאֲנִי עָמַדְתִּי אָז לִפְנֵי חֲנוּת מוֹכֵר־הַסְּפָרִים, אֲשֶׁר אָבִי בָא שָׁמָּה, וָאֵרֶא וְהִנֵּה רַבִּים מֵחֲבֵרַי רָצִים וּבָאִים הֲלוֹם, וַיִּתְעָרְבוּ בְּקִרְבָתִי בְּתוֹךְ הָאֲחֵרִים וַיִּהְיוּ כִּמְבַקְשִׁים לְהִתְבּוֹנֵן אֶל חַלּוֹנוֹת־הָרַאֲוָה. הָיָה שָׁם גֵּרוֹנָה וּפַת־לַחְמוֹ, כְּמִשְׁפָּטוֹ, בְּכִיס בִּגְדוֹ, קוֹרֶטִי הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, וְגָרוֹפִי, מְאַסֵּף תָּוֵי־הַמִּכְתָּבִים. עַד כֹּה וְעַד כֹּה וְהָמוֹן רַב

נִקְבַּץ מִסָּבִיב לַזָּקֵן, וְשׁוֹמְרֵי הָרְחוֹב וַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים רָצוּ הֵנָּה וַהֲלוֹם, וְהֵמָּה מִיָּרְאִים וְקוֹרְאִים: מִי עָשָׂה זֹּאת? מִי הוּא זֶה? הַאַתָּה? הַגִּידוּ, מִי הָיָה הָעוֹשֶׂה! וַיִּתְבּוֹנְנוּ אֶל יְדֵי הַנְּעָרִים לִרְאוֹת, הַרְטֻבּוֹת הֵן מִשָּׁלֶג. גָּרוֹפִּי עָמַד אֶצְלִי, וַאֲנִי הִתְבּוֹנַנְתִּי וָאֵרֶא, וְהִנֵּה הוּא רוֹעֵד כֻּלּוֹ וּפָנָיו חָוְרוּ כִּפְנֵי מֵת. וְהָאֲנָשִׁים עוֹדָם קוֹרְאִים: מִי הוּא זֶה? מִי הָיָה הָעוֹשֶׂה זֹּאת? אַחַר שָׁמַעְתִּי אֶת גֵּרוֹנָה מְדַבֵּר אֶל גָּרוֹפִּי בַּלָּט, לֵאמֹר: קוּם, לֵךְ וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵיהֶם; אִם יִתָּפְשׂוּ אַחֵר תַּחְתֶּיךָ וְאַתָּה תַּחֲרִישׁ, וְהָיְתָה זֹּאת נְבָלָה. וְגָרוֹפִּי עָנָה, בִּרְעֲדוֹ כֻלּוֹ כְּעָלֶה נִדָּף: אַךְ הֵן לֹא בְזָדוֹן עָשִׂיתִי זֹּאת. וַיֹּאמֶר גֵּרוֹנָה: אַחַת הִיא, לֵךְ וַעֲשֵׂה אֶת הַמּוּטָל עָלֶיךָ.—אַךְ אֵינֶנִּי מוֹצֵא אֶת לִבִּי לַעֲשׂוֹת זֹּאת! — חֲזַק וֶאֱמָץ, בּוֹא, וַאֲנִי אֵלֵךְ עִמָּךְ. — וְכֻלָּם עוֹדָם צוֹעֲקִים בְּקוֹל רָם בְּלִי הֲפוּגוֹת: מִי הוּא זֶה? וְאֵיזֶה הוּא? זְכוּכִית הַמִּשְׁקָפַיִם הֵבִיאוּ בְעֵינוֹ! עִוֵּר עִוְּרוּ אוֹתוֹ! בְּנֵי הַבְּלִיַּעַל! — רָאִיתִי אֶת גָּרוֹפִּי וַיְהִי בְעֵינַי כִּמְבַקֵּשׁ, אֲשֶׁר תִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וְתִבְלָעֵהוּ, וְגֵרוֹנָה אָמַר לוֹ, כְּאִישׁ אֲשֶׁר אַחַת דִּבֵּר וְלֹא יָשׁוּב: בּוֹא, אָנֹכִי מָגֵן לָךְ,—וַיַּחֲזֵק בִּזְרוֹעוֹ וַיִּמְשְׁכֵהוּ לְפָנִים, וְהוּא תוֹמֵךְ בּוֹ כְּתָמוֹךְ בְּאִישׁ חוֹלֶה. וְהָאֲנָשִׁים רָאוּ וַיֵּדְעוּ כְּרֶגַע פֵּשֶׁר דָּבָר, וְרַבִּים מִהֲרוּ אֲלֵיהֶם וְאִישׁ אִישׁ הֵרִים אֶגְרוֹפוֹ. אַךְ גֵּרוֹנָה עָמַד בֵּינוֹ וּבֵינֵיהֶם וַיִּקְרָא בְקוֹל רָם: הַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים יִתְנַפְּלוּ עַל נַעַר אֶחָד? אָז הִרְפּוּ מִמֶּנּוּ וְשׁוֹטֵר אָחַז בְּיַד גָּרוֹפִּי וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְהַבְקִיעַ לוֹ נָתִיב בְּתוֹךְ הֶהָמוֹן, וַיְבִיאֵהוּ אֶל חֲנוּת־לַחֲמָנִיּוֹת, כִּי שָׁמָּה הוּבָא הַפָּצוּעַ. כִּרְאוֹתִי אוֹתוֹ וָאַכִּיר כְּרֶגַע אֶת הַפָּקִיד הַזָּקֵן, הַיּוֹשֵׁב הוּא וּבֶן־אָחִיו בַּקּוֹמָה הָרְבִיעִית בְּבֵיתֵנוּ. הַפָּצוּעַ יָשַׁב עַל כִּסֵּא וּמִטְפַּחַת־יָד עַל עֵינָיו. וְגָרוֹפִּי נֶאֱנָח וְנֶאֱנָק וַיִּקְרָא מִנַּהֲמַת לִבּוֹ: לֹא בְזָדוֹן עָשִׂיתִי זֹּאת! לֹא בְזָדוֹן עָשִׂיתִי זֹּאת! וּשְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים דָּחֲפוּ אוֹתוֹ בְּחָזְקָה אֶל תּוֹךְ

הַחֲנוּת וַיִּקְרְאוּ: כְּרַע עַל בִּרְכֶּיךָ! בַּקֵּשׁ סְלִיחָה! — וַיַּפִּילוּהוּ לָאָרֶץ. וְהִנֵּה שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת חֲזָקוֹת הֶעֱמִידוּהוּ עַל רַגְלָיו וְקוֹל נִמְרָץ אוֹמֵר: „לֹא, אֲדוֹנַי! — וְהַקּוֹל קוֹל מְנַהֵל בֵּית־סִפְרֵנוּ, אֲשֶׁר רָאָה אֶת הַכֹּל: — אַחֲרֵי אֲשֶׁר הָיָה עִם לְבָבוֹ לְהִמָּסֵר וּלְהִתְוַדּוֹת עַל עֲוֹנוֹ, אֵין לְאִישׁ הַצְּדָקָה לְהַשְׁפִּילוֹ". וַיַּחֲרִישׁוּ כָּל הַנִּצָּבִים שָׁם. וְהַמְנַהֵל אָמַר אֶל גָּרוֹפִּי: בַּקֵּשׁ סְלִיחָה! וְגָרוֹפִּי גָּעָה בִּבְכִיָּה, וַיַּחֲזֵק בְּבִרְכֵּי הַזָּקֵן; וְהוּא חִפֵּשׂ בְּיָדוֹ אֶת רֹאשׁ הַנַּעַר וַיַּחֲלֵק שְׂעָרוֹ. וְאַחַר אָמְרוּ כֻלָּם: לֵךְ לְבֵיתְךָ, הַנָּעַר! — וְאָבִי הוֹצִיא אוֹתִי מִתּוֹךְ הֶהָמוֹן, וּבִהְיוֹתֵנוּ בַדֶּרֶךְ אָמַר לִי: אֶנְרִיקוֹ, לוּ הָיִיתָ אַתָּה תַּחַת הַנַּעַר, הֲמָצָאתָ אֶת לִבְּךָ לַעֲשׂוֹת חוֹבָתְךָ וּלְהִתְוַדּוֹת עַל עֲוֹנְךָ? וָאֹמַר: כֵּן! וַיֹּאמֶר אָבִי: הַבְטִיחֵנִי עַל דִּבְרָתְךָ, כְּנַעַר בַּעַל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר רֶגֶשׁ כָּבוֹד לוֹ, כִּי כֵן תַּעֲשֶׂה. — בִּי נִשְׁבַּעְתִּי עַל זֹאת, אָבִי!

הַמּוֹרוֹת

17. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

גָּרוֹפִּי יָרֵא מְאֹד, כִּי הִתְעַתֵּד לְתוֹכַחַת נִמְרָצָה אֲשֶׁר יוֹכִיחֵהוּ הַמּוֹרֶה; אַךְ הַמּוֹרֶה לֹא בָא, וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר גַּם מוֹרֵה־הַמִּשְׁנֶה נֶעְדַּר, עָמְדָה הַגְּבֶרֶת קְרוֹמִי, הַזְּקֵנָה בַּמּוֹרוֹת, אֲשֶׁר לָהּ שְׁנֵי בָנִים בָּאִים בַּיָּמִים, תַּחַת הַמּוֹרֶה. נָשִׁים רַבּוֹת, הַמְּבִיאוֹת עַתָּה אֶת יַלְדֵיהֶן אֶל לִשְׁכַּת בָּרֶטִי, לָמְדוּ מִפִּיהָ לְפָנִים קְרֹא וּכְתוֹב. הַיּוֹם הָיְתָה עֲצוּבַת־רוּחַ, יַעַן הֱיוֹת אֶחָד מִבָּנֶיהָ חוֹלֶה. כִּמְעַט רָאִינוּ אוֹתָהּ, וְהִנֵּה הֵחֵל הַשָּׁאוֹן. אַךְ הִיא אָמְרָה בַלָּט וּבְנַחַת־קוֹלָהּ: הַבִּיטוּ אֶל שַׂעֲרֵי הַלָּבָן: לֹא אַךְ מוֹרָה אָנֹכִי, כִּי גַם אֵם;—אָז לֹא עָרַב גַּם

אַחַד הַתַּלְמִידִים אֶת לִבּוֹ לִפְשֹׁק שְׂפָתָיו, גַּם לֹא פְּרַנְטִי, אֲשֶׁר מִצְחוֹ נְחוּשָׁה, וְאַךְ בַּסֵּתֶר עָשָׂה תַּעֲלוּלָיו. אֶל מַחְלֶקֶת קְרוֹמִי נִשְׁלְחָה דֶּלְקַטִי, הַמּוֹרָה אֲשֶׁר לְאָחִי, וְתַחַת דֶּלְקַטִי בָּאָה מוֹרָה, אֲשֶׁר יְכַנּוּ אוֹתָהּ בְּשֵׁם „הַנְּזִירָה הַקְּטַנָּה", יַעַן הֱיוֹת בְּכָל עֵת בְּגָדֶיהָ כֵּהִים. חֲגוֹרָה שְׁחוֹרָה לָהּ, וּפָנִים קְטַנִּים, לְבָנִים; שְׂעָרָהּ חָלָק תָּמִיד, עֵינֶיהָ בְּהִירוֹת עַד־מְאֹד, וְקוֹלָהּ רָפֶה, וְהִיא נִרְאָה כְּמִתְפַּלֶּלֶת תָּמִיד בְּלַחַשׁ. וְכִמְעַט לֹא יַאֲמִינוּ לַשְּׁמוּעָה, אָמְרָה אִמִּי: הֵן הִיא רַכָּה וְטוֹבָה מְאֹד; וְקוֹלָהּ הָרָפֶה כִּמְעַט נִשְׁמַע וּבְנַחַת יֵלֵךְ תָּמִיד וְלֹא יִשְׁתַּנֶּה; לֹא תִצְעַק וְלֹא תִרְגַּז — וּבְכָל־זֹאת תַּלְמִידֶיהָ יוֹשְׁבִים וְשׁוֹקְטִים, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט אֵין קוֹלָם נִשְׁמָע. גַּם הָרָעִים וְהַשּׁוֹבָבִים בַּנְּעָרִים יַשְׁפִּילוּ רֹאשָׁם אַךְ תּוֹרֶה בְּאֶצְבָּעָהּ עֲלֵיהֶם לְאוֹת תּוֹכָחָה; כִּתָּתָהּ דּוֹמָה לְמִקְדַּשׁ־אֱלֹהִים, וְאַף גַּם בִּגְלַל זֹאת יִקְרְאוּ לָהּ „הַנְּזִירָה הַקְּטַנָּה". אַךְ הִנֵּה מוֹרָה אַחֶרֶת, הַטּוֹבָה בְּעֵינַי גַּם הִיא: מוֹרַת הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה הַנְּמוּכָה מִסְפַּר 3, הָעַלְמָה הַצְּעִירָה, אֲשֶׁר פָּנֶיהָ אֲדֻמִּים כְּשׁוֹשַׁנִּים, וּשְׁתֵּי שְׁקַעֲרוּרוֹת קְטַנּוֹת יָפוֹת בִּשְׁתֵּי לְחָיֶיהָ, וְעַל כּוֹבָעָהּ הַקָּטָן נוֹצָה גְדוֹלָה אֲדֻמָּה, וּצְלָב עָשׂוּי זְכוּכִית צְהֻבָּה עַל צַוָּארָהּ. בְּכָל עֵת הִיא עַלִּיזָה, וּמֵרוּחָהּ תָּאֱצַל רוּחַ־שִׂמְחָה וְטוּב לֵבָב גַּם עַל הַתַּלְמִידִים. צְחוֹק מְרַחֵף תָּמִיד עַל שְׂפָתֶיהָ, וּבְהַשְׁמִיעָהּ קוֹלָהּ, אֲשֶׁר צְלִיל כֶּסֶף לוֹ, הִיא כִּמְשׁוֹרֶרֶת; מַכָּה הִיא עַל הַשֻּׁלְחָן בְּמַקֵּל קָטָן אוֹ סוֹפֶקֶת כַּפַּיִם, לְמַעַן הַרְגִּיעַ אֶת כִּתָּתָהּ; וְאַחַר, בְּצֵאתָהּ, רָצָה הִיא כְּיַלְדָּה אַחֲרֵי הָאֶחָד אוֹ הַשֵּׁנִי, לְמַעַן סַדְּרָם בְּמַעֲרָכָה; לָזֶה הִיא מַגְבִּיהָהּ אֶת צַוְּרוֹן אַדַּרְתּוֹ, לָזֶה תִּרְכֹּס אֶת כַּפְתּוֹרֵי מְעִילוֹ הָעֶלְיוֹן, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִפְגָּעֵהוּ הַקֹּר, וְהָלְכָה אַחֲרֵיהֶם עַד הָרְחוֹב, לְמַעַן לֹא תִהְיֶה יַד הָאֶחָד בְּרֵעֵהוּ, וְשָׁאֲלָה מֵאֵת הַהוֹרִים, אֲשֶׁר לֹא יָשִׂימוּ עֲלֵיהֶם עֹנֶשׁ בַּבַּיִת, וְהֵבִיאָה סֻכָּרִיּוֹת לִנְגוּעֵי־הַשִּׁעוּל, וְהִשְׁאִילָה אֲחֵרִים — הָרוֹעֲדִים מִקֹּר — אֶת בָּתֵּי־הַיָּדַיִם.

עַל־כֵּן קְטַנֵּי הַתַּלְמִידִים תָּמִיד יַטְרִידוּהָ, יְסוֹבְבוּהָ, יִתְרַפְּקוּ עָלֶיהָ, יִשְׁאֲלוּ נְשִׁיקוֹת פִּיהָ, בְּמָשְׁכָם אוֹתָהּ בִּצְעִיפָהּ וּבִמְעִילָהּ; וְהִיא נוֹתֶנֶת לָהֶם כִּלְבָבָם וּמְנַשֶּׁקֶת לְכֻלָּם בִּשְׂחוֹק עַל שְׂפָתֶיהָ; וּבְכָל יוֹם הִיא שָׁבָה הַבַּיְתָה וְהַשְׁקַעֲרוּרוֹת הַיָּפוֹת עַל לְחָיֶיהָ וְנוֹצָתָהּ הָאֲדֻמָּה עַל רֹאשָׁהּ, וּשְׂעָרָהּ פָּרוּעַ וְקוֹלָהּ צָרוּד, שׁוֹאֶפֶת רוּחַ בִּכְבֵדוּת וְכֻלָּהּ שְׂבֵעַת רָצוֹן. הִיא גַם מוֹרָה לְרִשּׁוּם בְּמַחְלֶקֶת הַיְלָדוֹת, וּבִפְרִי עֲבוֹדָתָהּ מְכַלְכֶּלֶת הִיא אֶת אִמָּהּ וְאֶת אָחִיהָ.

בְּבֵית הַפָּצוּעַ

18. — יוֹם רִאשׁוֹן.

בֶּן אֲחִי הַפָּקִיד הַזָּקֵן, אֲשֶׁר כַּדּוּר הַשֶּׁלֶג מִיַּד גָּרוֹפִּי פָּגַע בְּעֵינוֹ, לוֹמֵד בְּבֵית־הַסֵּפֶר תַּחַת יַד הַמּוֹרָה בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה; הַיּוֹם רָאִינוּ אוֹתוֹ בְּבֵית דּוֹדוֹ, אֲשֶׁר הוּא לוֹ לְאָב. אַחֲרֵי כַלּוֹתִי לְהַעְתִּיק אֶת הַסִּפּוּר, אֲשֶׁר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, „הַסּוֹפֵר הַפְלוֹרֶנְטִינִי הַקָּטָן”, לְמַעַן הָכִין אוֹתוֹ לַשָּׁבוּעַ הַבָּא — כִּי עָלַי הָיְתָה הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת מִטַּעַם הַמּוֹרֶה — אָמַר אֵלַי אָבִי: בּוֹא וְנַעֲלֶה אֶל הַקּוֹמָה הָרְבִיעִית, וְרָאִינוּ אֶת שְׁלוֹם הָעַיִן שֶׁל הַזָּקֵן. בָּאנוּ אֶל חֶדֶר, אֲשֶׁר הָיָה כִמְעַט אָפֵל; שָׁם יָשַׁב הַיָּשִׁישׁ עַל הַמִּטָּה, וְכָרִים רַבִּים מֵאֲחֹרֵי גַבּוֹ; לִמְרַאֲשׁוֹתֵי הַמִּטָּה יָשְׁבָה אִשְׁתּוֹ, וּבְאַחַת הַפִּנּוֹת הָיָה בֶן־אָחִיו, מְשַׂחֵק. עֵין הַיָּשִׁישׁ הָיְתָה חֲבוּשָׁה. וְהוּא שָׂמַח מְאֹד לִרְאוֹת אֶת אָבִי, בִּקֵּשׁ כִּי נֵשֵׁב וַיַּגֵּד לָנוּ, כִּי הוּטַב לוֹ כִמְעַט, כִּי עֵינוֹ לֹא נִשְׁחֲתָה וְכִי גַם הֵרָפֵא יֵרָפֵא בְּעוֹד יָמִים מִסְפָּר. וַיּוֹסֶף וַיֹּאמַר: זֶה הָיָה מִקְרֶה רַע, וְצַר לִי כִּי כָכָה גָדְלָה צָרַת נֶפֶשׁ הַנַּעַר הַהוּא. — וְאַחַר דִּבֵּר עִמָּנוּ עַל הָרוֹפֵא, אֲשֶׁר

יָבֹא עַתָּה לְבַקֵּר אוֹתוֹ. וְגַם אָמְנָם נִשְׁמַע בָּרֶגַע הַזֶּה קוֹל צִלְצוּל הַפַּעֲמוֹן. וְהָאִשָּׁה אָמְרָה: הִנֵּה בָא הָרוֹפֵא. הַדֶּלֶת נִפְתָּחָה... וְאֶת מִי רָאִיתִי? גָּרוֹפִּי בִּמְעִילוֹ הָאָרֹךְ עוֹמֵד עַל הַמִּפְתָּן וְרֹאשׁוֹ מוּרָד אָרְצָה; כִּי לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ לָבֹא הֶחָדְרָה. וַיִּשְׁאַל הַחוֹלֶה: מִי הַבָּא? וַיֹּאמֶר אָבִי: הַנַּעַר, אֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ אֶת כַּדּוּר הַשֶּׁלֶג. — הוֹי, הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן! — קָרָא הַיָּשִׁישׁ: — גֶּשׁ הֵנָּה; אָכֵן בָּאתָ לָדַעַת אֶת שְׁלוֹם הַפָּצוּעַ, הֲלֹא? אַךְ הַפֶּצַע הוֹלֵךְ וָטוֹב, הֵרָגַע וּשְׁקוֹט, הַפֶּצַע הוֹלֵךְ וְטוֹב, כִּמְעַט נִרְפֵּאתִי; גֶּשׁ הֵנָּה. — וְגָרוֹפִּי, אֲשֶׁר הָיָה נָבוֹךְ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר לֹא רָאָה אוֹתָנוּ, נִגַּשׁ אֶל הַמִּטָּה, וַיִּתְאַפֵּק לְבִלְתִּי תִתּוֹ אֶת קוֹלוֹ בִּבְכִי; הַזָּקֵן הֶחֱלִיק אוֹתוֹ בְּיָדָיו וַיְלַטְּפֵהוּ, אַךְ הַנַּעַר לֹא יָכֹל לְדַבֵּר. וַיֹּאמֶר הַיָּשִׁישׁ: תּוֹדָתִי לָךְ; וְעַתָּה לֵךְ וְהַגֵּד לְאָבִיךָ וּלְאִמְּךָ, כִּי הַכֹּל הוֹלֵךְ לְמֵישָׁרִים, וְכִי אֵין לָהֶם לִדְאֹג לִי עוֹד. — וְאוּלָם גָּרוֹפִּי לֹא נָע וְלֹא זָע וַיְהִי כִמְבַקֵּשׁ לְהַגִּיד דְּבַר־מָה, אַךְ לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ. „מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשׁ לְךָ עוֹד אֵלָי? מַה־תְּבַקֵּשׁ?“ — „אָנֹכִי... אֵין דָּבָר“. — „אִם כֵּן אֵפוֹא, הֱיֵה שָׁלוֹם, לְהִתְרָאוֹת, נַעַר טוֹב; אַךְ לֵךְ בְּלֵב שׁוֹקֵט“. וַיֵּלֶךְ גָּרוֹפִּי עַד הַדֶּלֶת, אַךְ שָׁם עָמַד וַיִּפֶן אֶל הַיֶּלֶד, בֶּן אֲחִי הַזָּקֵן, אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרָיו הָלוֹךְ וְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ בְּעַיִן בּוֹחֶנֶת. פִּתְאֹם הוֹצִיא דְּבַר־חֵפֶץ מִתַּחַת מְעִילוֹ וַיְשִׂימֵהוּ בִּידֵי הַנַּעַר וַיֹּאמֶר בְּחִפָּזוֹן: „זֶה נָתוּן לָךְ“, — וַיְמַהֵר וַיַּחֲלֹף כַּבָּרָק. וַיָּבֵא הַנַּעַר אֶת הַמַּתָּן אֶל דּוֹדוֹ, וְהִנֵּה כָתוּב עָלָיו: „זֶה נָתוּן לְךָ מֵאִתִּי“; רָאִינוּ בוֹ וַנִּתֵּן קוֹל מִתְּמִהוֹן לְבָבֵנוּ: פִּנְקָסוֹ הַנּוֹדָע לְשֵׁם, עִם אֹסֶף תָּוֵי־הַמִּכְתָּבִים — זֶה הָיָה הַשַּׁי, אֲשֶׁר הוֹבִיל הַמִּסְכֵּן גָּרוֹפִּי — הָאֹסֶף, אֲשֶׁר הָיָה לְשִׂיחָה לוֹ בְּכָל עֵת, אֲשֶׁר הָיָה אַדִּיר כָּל תִּקְוָתוֹ וַאֲשֶׁר כָּכָה עָמַל בּוֹ; הוּא הָיָה סְגֻלָּתוֹ, — הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן! חֲצִי דַם לְבָבוֹ הָיָה הַמַּתָּן הַזֶּה אֲשֶׁר נָתַן, לְמַעַן הָפִיק סְלִיחָה.

הַסּוֹפֵר הַפְלוֹרֶנְטִינִי הַקָּטָן

ספּוּר לַחֹדֶשׁ

הַנַּעַר בְּקֹר בַּכִּתָּה הָרְבִיעִית, אֲשֶׁר בְּבֵית־הַסֵּפֶר לָעֵדָה. נַעַר פְלוֹרֶנְטִינִי נֶאֱהָב וְנָעִים, כְּבֶן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, שְׁחוֹר־שֵׂעָר וּלְבֶן־פָּנִים, וְהוּא בֵּן בְּכוֹר לְפָקִיד מְסִלַּת־הַבַּרְזֶל, אֲשֶׁר אָכַל לַחְמוֹ בְּמִסְכֵּנוּת, כִּי נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ רַבּוּ וּשְׂכָרוֹ הָיָה מְעָט. וְאָבִיו אֲהֵבוֹ וַיְהִי טוֹב לוֹ מְאֹד וּמוֹחֵל לוֹ כָל דָּבָר: רַק לֹא דְבָרִים, הַנּוֹגְעִים לְבֵית־הַסֵּפֶר; בָּאֵלֶּה הִקְשָׁה לִשְׁאוֹל וְלֹא נָשָׂא עָוֹן; כִּי הַנַּעַר הִכּוֹן יִכּוֹן לִשְׁמוֹר מִשְׁמֶרֶת בְּקָרוֹב, לְמַעַן הֱיוֹתוֹ לְעֵזֶר לְבֵית אָבִיו. וְלַדָּבָר הַזֶּה עָלָיו לִלְמוֹד הַרְבֵּה בְּעֵת קְצָרָה. עַל־כֵּן, בְּכָל הֱיוֹת הַבֵּן חָרוּץ וְשׁוֹקֵד עַל לִמּוּדָיו, הִמְרִיצוֹ אָבִיו תָּמִיד, כִּי יוֹסִיף לֶקַח. הָאָב הָיָה אִישׁ בָּא בַיָּמִים וְגַם זָקֵן בְּלֹא עֵת מִפְּנֵי הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עָבָד. בְּכָל־זֹאת קִבֵּל עָלָיו – לְמַעַן הַרְחִיב לְבֵיתוֹ – עוֹד עֲבוֹדוֹת כְּתִיבָה מִזֶּה וּמִזֶּה עַל עֲבוֹדַת מִשְׁמַרְתּוֹ, וַיְבַלֶּה שָׁעוֹת רַבּוֹת לַיְלָה לַיְלָה אֵצֶל שֻׁלְחַן־הַסּוֹפְרִים. זֶה מִקָּרוֹב קִבֵּל מִבֵּית הוֹצָאַת־סְפָרִים, אֲשֶׁר הָיָה שׁוֹלֵחַ סְפָרִים וְכִתְבֵי־עִתִּים בְּכָל שָׁבוּעַ, אֶת הַפְּקֻדָּה לִכְתּוֹב עַל הַמַּעֲטָפוֹת אֶת הַחֲתוּמִים לִשְׁמוֹתָם וְלִמְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם; וַיִּשְׂתַּכֵּר שָׁלֹשׁ לִירוֹת בַּחֲמֵשׁ מֵאוֹת כְּתָבוֹת כָּאֵלֶּה, אֲשֶׁר הָיָה כוֹתֵב אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּמְיֻשָּׁרוֹת. אַךְ הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת הוֹגִיעָה אוֹתוֹ, וּפְעָמִים רַבּוֹת הִתְאוֹנֵן עַל עֲמָלוֹ זֶה בְּשִׁבְתּוֹ אֶל שֻׁלְחָנוֹ לֶאֱכוֹל. וְכֹה הָיָה אוֹמֵר פַּעַם בְּפַעַם: עֵינַי הוֹלְכוֹת וְכֵהוֹת, עֲבוֹדַת־הַלַּיְלָה הַזֹּאת מַכְשִׁילָה כָל כֹּחִי. – וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנוֹ: אָבִי, הַנִּיחָה־לִּי וְאֶעֱבוֹד אָנֹכִי תַּחְתֶּיךָ; הֵן יָדַעְתָּ, כִּי כְתַב־יָדִי כִּכְתַב־יָדֶךָ. אַךְ הָאָב עָנָהוּ: לֹא כֵן,

בְּנִי, אַתָּה עָלֶיךָ לִלְמוֹד; בֵּית־סִפְרְךָ רַב עֶרְכּוֹ הַרְבֵּה יֶתֶר מִן הַכְּתָבוֹת אֲשֶׁר לִי; לוּ גָזַלְתִּי מֵעִתְּךָ אַףְ שָׁעָה אַחַת, כִּי אָז הִכַּנִי לִבִּי עַל זֹאת; אוֹדְךָ, כִּי הָיְתָה זֹאת עִם לְבָבֶךָ, אַךְ אֵין נַפְשִׁי אֶל הַדָּבָר הַזֶּה; אַל תּוֹסֵף דַּבֵּר בּוֹ עוֹד.

הַבֵּן יָדַע, כִּי לֹא יוֹעִיל כִּי יִפְצַר עוֹד בְּאָבִיו, וְלֹא הוֹסִיף דַּבֵּר אֵלָיו בַּדָּבָר הַזֶּה. וּמֶה עָשָׂה? יָדוֹעַ יָדַע, כִּי אָבִיו מְכַלֶּה לִכְתּוֹב בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וְיוֹצֵא מֵחֲדַר עֲבוֹדָתוֹ לָלֶכֶת אֶל חֲדַר־מִשְׁכָּבוֹ. כִּי כֵן שָׁמַע פְּעָמִים אֲחָדוֹת: כִּמְעַט הִשְׁמִיעַ שְׁעוֹן־הַקִּיר אֶת הַשָּׁעָה הַשְּׁתֵּים־עֶשְׂרֵה—וְהַכִּסֵּא נִתַּק מִמְּקוֹמוֹ וְקוֹל רַגְלֵי אָבִיו נִשְׁמַע בְּצַעֲדוֹ לְאִטּוֹ. וַיְהִי הַלַּיְלָה וַיְחַכֶּה עַד שְׁכַב אָבִיו עַל מִטָּתוֹ, וַיִּלְבַּשׁ אֶת בְּגָדָיו בַּלָּט, וַיֵּלֶךְ הַחַדְרָה הָלוֹךְ וְטָפוֹף, אֲשֶׁר לֹא יִשָּׁמַע קוֹל צְעָדָיו; וַיָּשָׁב וַיַּדְלֵק אֶת מְנוֹרַת־הַנֵּפְט, וַיֵּשֶׁב אֶל שֻׁלְחַן־הַסּוֹפְרִים, אֲשֶׁר הָיוּ עָלָיו עֲרֵמַת פַּסִּים לְבָנִים וּרְשִׁימַת שְׁמוֹת־הַחֲתוּמִים, וַיָּחֶל לִכְתּוֹב, בְּהִתְאַמְּצוֹ לְחַקּוֹת כָּלִיל אֶת כְּתַב אָבִיו. וַיִּכְתּוֹב בְּיַד חָרוּצִים, אַף כִּי לִבּוֹ פָּחַד מְעַט, וְהַפַּסִּים הָיוּ הָלוֹךְ וְהִקָּבֵץ אֶחָד לְאֶחָד. וְיֵשׁ אֲשֶׁר הִנִּיחַ הָעֵט מִיָּדוֹ, לָשׁוּף אֶת יָדָיו זוֹ בְזוֹ, וְאַחַר שָׁב לִכְתּוֹב בְּיֶתֶר עֹז, וְהוּא מַטֶּה אָזְנוֹ פַּעַם בְּפַעַם וְצוֹחֵק בְּקִרְבּוֹ. מֵאָה וְשִׁשִּׁים כָּתַב: לִירָה אֶחָת! וְאַחַר עָמַד מִכְּתוֹב, וַיַּנַּח אֶת הָעֵט מִיָּדוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר לְקָחוֹ מִשָּׁם, וַיְכַבֶּה אֶת הַמְּנוֹרָה וַיָּשָׁב לָלֶכֶת הָלוֹךְ וְטָפוֹף עַל רָאשֵׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, וַיִּשְׁכַּב עַל מִטָּתוֹ.

בַּיּוֹם מָחָר, בְּעֵת אֲרֻחַת־הַצָּהֳרַיִם, יָשַׁב אָבִיו אֶל הַשֻּׁלְחָן וְלִבּוֹ טוֹב עָלָיו. לֹא יָדַע דָּבָר מִן הַנַּעֲשָׂה בַּלַּיְלָה. אֶת עֲבוֹדָתוֹ זֹאת עָבַד כְּמַעֲשֶׂה מְכוֹנָה, חִשֵּׁב אוֹתָהּ עַל־פִּי הַשָּׁעוֹת וְלִבּוֹ בַּל עִמּוֹ; וְאֶת הַכְּתָבוֹת הַכְּתוּבוֹת לֹא סָפַר עַד הַיּוֹם הָאַחֵר. וּבְשִׁבְתּוֹ כָּכָה אֶל הַשֻּׁלְחָן וְרוּחוֹ טוֹבָה, וַיִּדְפֹּק

עַל שְׁכֶם בְּנוֹ וַיֹּאמַר: הוֹי, דְּשׁוּלְיוֹ, — אָבִיךָ עוֹדֶנּוּ גֶּבֶר צָלֵחַ לִמְלָאכָה; הַאֲמִינָה לִּי! בִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת הוֹסַפְתִּי אֶתְמוֹל שְׁלִישִׁית הָעֲבוֹדָה עַל מַתְכֹּנֶת הָעֲבוֹדָה אֲשֶׁר מִתְּמוֹל שִׁלְשׁם. הַיָּד עוֹדֶנָּה מְהִירָה, וְהָעֵינַיִם עוֹדָן עוֹבְדוֹת עֲבוֹדָתָן. וּדְשׁוּלְיוֹ שָׂמַח בְּקִרְבּוֹ וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: „אָבִי הַטּוֹב! מִלְּבַד הַמַּשְׂכֹּרֶת, אֲנִי נוֹתֵן גַּם שֹׂבַע־רָצוֹן בִּלְבָבוֹ, בְּחָשְׁבוֹ כִּי שָׁב לִימֵי עֲלוּמָיו. טוֹב אֵפוֹא, רַק חֲזַק וֶאֱמָץ!"

וְהַנַּעַר הוֹסִיף אֹמֶץ, כִּי רָאָה כִּי חֶפְצוֹ בְּיָדוֹ צָלֵחַ; וַיָּקָם גַּם בַּלַּיְלָה הַבָּא כִּמְעַט שֶׁנִּשְׁמַע צִלְצוּל הַשָּׁעָה הַשְּׁתֵּים־עֶשְׂרֵה, וַיֵּשֶׁב לַעֲבוֹד. וְכֵן עָשָׂה לֵילוֹת רַבִּים, לַיְלָה אַחַר לָיְלָה. וְאָבִיו לֹא הִתְבּוֹנֵן מְאוּמָה. רַק פַּעַם אַחַת, בְּעֵת אֲרֻחַת־הָעֶרֶב, קָרָא: נִפְלָא הַדָּבָר, כִּי זֶה יָמִים אֲחָדִים רַב מְאֹד הַנֵּפְט אֲשֶׁר יִהְיֶה לְבָעֵר בְּבֵיתֵנוּ! דְּשׁוּלְיוֹ הִתְחַלְחֵל. אַךְ אָבִיו לֹא הוֹסִיף לְדַבֵּר עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה. וְהַבֵּן הוֹסִיף לַעֲבוֹד אֶת עֲבוֹדָתוֹ לַיְלָה לָיְלָה.

וְאוּלָם יַעַן אֲשֶׁר גָּזַל דְּשׁוּלְיוֹ כָּכָה שֵׁנָה מֵעֵינָיו בַּלַּיְלָה בַּלַּיְלָה, לֹא הָיְתָה לוֹ דֵי מְנוּחָה מֵעֲמָלוֹ; וְקָם בַּבֹּקֶר וְהוּא עָיֵף וְיָגֵעַ, וּבְעָבְדוֹ אֶת עֲבוֹדָתוֹ לְבֵית־הַסֵּפֶר בָּעֶרֶב, אִמֵּץ כֹּחוֹ מְאֹד לִהְיוֹת עֵינָיו פְּקוּחוֹת. וַיְהִי בְּאַחַד הָעֲרָבִים, — בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּחַיָּיו, — וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישַׁן עַל עֲבוֹדָתוֹ. אָבִיו סָפַק אֶת כַּפָּיו וַיִּקְרָא לוֹ: קוּם הִתְחַזֵּק! עֲבוֹד עֲבוֹדָתֶךָ! וַיִּתַּר הַנַּעַר מִמְּקוֹמוֹ וַיּוֹסֶף לַעֲבוֹד. אַךְ בְּעֶרֶב הַיּוֹם הַבָּא וְהַיָּמִים אֲשֶׁר אַחֲרָיו נִשְׁנָה הַדָּבָר הַזֶּה, וְגַם רַע מִזֶּה: הַנַּעַר נִרְדַּם עַל סְפָרָיו, אַחַר לָקוּם מִיּוֹם לְיוֹם, לָמַד אֶת שִׁעוּרָיו בִּכְבֵדוּת, כְּמוֹ הָיָה הַלָּמוּד עָלָיו לָטֹרַח. וְאָבִיו הֵחֵל לָשׂוּם עֵינוֹ עָלָיו, וְאַחַר בָּאָה דְאָגָה בְלִבּוֹ, וְגַם הוֹכֵחַ הוֹכִיחַ אֶת בְּנוֹ, אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה כָזֹאת מִתְּמוֹל שִׁלְשׁם. וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּבֹקֶר יוֹם אֶחָד: דְּשׁוּלְיוֹ, אֵינְךָ מַשְׁלִים חָקְךָ כַּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה, אֵינְךָ עוֹד אֲשֶׁר הָיִיתָ.

לֹא טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה בְּעֵינָי. וְעַתָּה, שִׂים לְבָבְךָ, כִּי עָלֶיךָ כָּל תִּקְוֹת בֵּית־אָבִיךָ! דְּרָכֶיךָ לֹא לְרָצוֹן לִי, הֲשָׁמַעְתָּ? — כִּשְׁמוֹעַ הַנַּעַר אֶת הַתּוֹכַחַת הַזֹּאת, הַתּוֹכַחַת הַנִּמְרָצָה הָרִאשׁוֹנָה, אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי אָבִיו בְּיָמָיו, וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד. וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: „אָמְנָם כֵּן, לֹא יוּכַל עוֹד לִהְיוֹת הַדָּבָר הַזֶּה, חָדֹל תֶּחְדַּל הַמִּרְמָה". אַךְ בְּעֶרֶב הַיּוֹם הַהוּא אָמַר אָבִיו בְּעֵת הָאֹכֶל בַּעֲלִיצוּתוֹ: הָשִׁיבוּ אֶל לְבַבְכֶם, בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה הִרְבֵּיתִי לְהִשְׂתַּכֵּר בִּכְתֹב הַכְּתָבוֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לִירָה עַל אֲשֶׁר הִשְׂתַּכַּרְתִּי לִפְנֵי חֹדֶשׁ! וּכְדַבְּרוֹ הוֹצִיא תֵּבַת מַמְתַּקִּים, אֲשֶׁר קָנָה, לְמַעַן עֲשׂוֹת לוֹ וּלְבֵיתוֹ יוֹם־טוֹב עַל הַשָּׂכָר הָעוֹדֵף הַזֶּה, וְכֻלָּם מָחֲאוּ כָף. אָז הוֹסִיף דְּשׁוּלְיוֹ אֹמֶץ וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: „לֹא, אָבִי הַמִּסְכֵּן, לֹא אֶחְדַּל לְרַמּוֹתְךָ; חָגוֹר אֶחְגּוֹר שְׁאֵרִית כֹּחַ לְמַעַן לְמַד לִקְחִי יוֹמָם; אַךְ הוֹסֵף אוֹסִיף לַעֲבוֹד בַּלַּיְלָה לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן כָּל נַפְשׁוֹת בֵּיתֵנוּ". וְאָבִיו אָמַר שֵׁנִית: עוֹד שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לִירָה! אֲנִי שְׂבַע־רָצוֹן... אַךְ הִנֵּה זֶה, — וּבְדַבְּרוֹ שָׁלַח אֶצְבַּע לִדְשׁוּלְיוֹ, — מַעֲצִיב אֶת רוּחִי. וּדְשׁוּלְיוֹ שָׁמַע תּוֹכַחְתּוֹ וַיִּדֹּם וַיִּכְבֹּשׁ דִּמְעָתוֹ, אֲשֶׁר הִתְפָּרְצָה לָבֹא; אַךְ גַּם שָׂמֹחַ שָׂמַח בְּלִבּוֹ וַיְהִי מְאֻשָּׁר.

וַיִּתְחַזֵּק וַיּוֹסֶף לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ. אַךְ יְגִיעַת־בְּשָׂרוֹ חֲזָקָה מִמֶּנּוּ וְכִמְעַט אֲשֶׁר לֹא יָכֹל לָהּ עוֹד. וַיַּעַבְרוּ שְׁנֵי יְרָחִים. וְהָאָב הוֹסִיף לְהוֹכִיחַ אֶת בְּנוֹ וְעֵינוֹ רָעָה בוֹ, הָלֹךְ וָרַע מִיּוֹם לְיוֹם. וְגַם הָלַךְ יוֹם אֶחָד אֶל הַמּוֹרֶה לִדְרוֹשׁ וְלַחֲקוֹר וְלִשְׁאוֹל אֶת פִּיו עַל־אוֹדוֹת בְּנוֹ. וְהַמּוֹרֶה אָמַר לוֹ: אָמְנָם הַכֹּל הוֹלֵךְ לְמֵישָׁרִים, הוּא מַצְלִיחַ בְּלִמּוּדוֹ, כִּי נַעַר מֵבִין הוּא. אַךְ לִבּוֹ אֵינֶנּוּ עוֹד לְלִמּוּדָיו כַּאֲשֶׁר לְפָנִים. עֵינָיו אֲחוּזוֹת חֶבְלֵי שֵׁנָה, הוּא מְפַהֵק וְלִבּוֹ בַּל עִמּוֹ. חִבּוּרָיו קְצָרִים, מַעֲשֵׂה חִפָּזוֹן, וְאֵינָם כְּתוּבִים כַּמִּשְׁפָּט. הָהּ! לוּ חָפֵץ, כִּי עַתָּה יָכֹל לְהֵיטִיב מְאֹד אֶת מַעֲשֵׂהוּ! — בְּעֶרֶב הַיּוֹם הַהוּא הִטָּה אוֹתוֹ אָבִיו הַצִּדָּה וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים, אֲשֶׁר כְּמוֹהֶם לֹא שָׁמַע עוֹד מֵעוֹדוֹ.

דְשׁוּלְיוֹ, עֵינֶיךָ הָרוֹאוֹת, כִּי אֲנִי עוֹבֵד, כִּי מְקַצֵּר אֲנִי אֶת יָמַי לְמַעַן בֵּיתִי. וְאַתָּה אֵינְךָ עוֹזֵר לִי. אֵין לִבְּךָ דוֹאֵב לִי וְלֹא לְאָחִיךָ וְלֹא לְאִמֶּךָ! וַיִּקְרָא הַבֵּן, וְדִמְעוֹתָיו עַל לְחָיָו: אַל־נָא, אָבִי, אַל תֹּאמַר כַּדָּבָר הַזֶּה! וַיִּפְתַּח אֶת פִּיו וַיְבַקֵּשׁ לְהַגִּיד לוֹ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. אַךְ אָבִיו שִׁסַּע אוֹתוֹ בִּדְבָרִים, וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר: הֵן יָדַעְתָּ אֶת עָנְיֵנוּ וְאֶת מְרִי־חַיֵּינוּ, יָדַעְתָּ כִּי עַל כָּל נַפְשׁוֹת בֵּיתִי לְהַטּוֹת לִסְבֹּל שִׁכְמָם וּלְשַׁחֵד מִכֹּחָם לְבֵיתִי. רְאֵה, הִנֵּה מֵעַתָּה עָלַי לַעֲבוֹד עֲבוֹדַת מִשְׁנֶה. קִוִּיתִי, כִּי פְּקִידוּת מְסִלַּת־הַבַּרְזֶל תָּחֹן אוֹתִי בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה מֵאָה לִירָה עַל שְׂכָרִי הַקָּצוּב. וְעַתָּה נוֹדַע לִי, כִּי לֹא יִנָּתֵן לִי מְאוּמָה! כִּשְׁמוֹעַ דְשׁוּלְיוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה עָצַר בְּרוּחוֹ וַיִּכְבֹּשׁ אֶת דְּבַר הִתְוַדּוּתוֹ בְּטֶרֶם יַעֲבָר־פִּיו וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ בְּהַחְלָטָה גְמוּרָה: לֹא, אָבִי, לֹא אַגִּיד לְךָ מְאוּמָה; רָזִי לִי, רָזִי לִי, וְכָכָה אוּכַל לְהוֹסִיף עֲבוֹד לְמַעַנְךָ; תַּחַת הַצַּעַר, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַעֵר אוֹתְךָ, אֶתֶּן־לְךָ שִׁלּוּמִים בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת; בְּבֵית־הַסֵּפֶר עוֹד אֶלְמַד דַּיִּי, לְמַעַן אֲשֶׁר יַעֲלוּנִי לְכִתָּה גְבֹהָה; וְעַתָּה הָעֲבוֹדָה הָרִאשׁוֹנָה לִי לַעֲזוֹר לְךָ לְהִשְׁתַּכֵּר לֶחֶם בֵּיתְךָ וּלְהָקֵל מֵעָלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹדָה הַקָּשָׁה הָאוֹכֶלֶת אוֹתְךָ. וַיּוֹסֶף הַנַּעַר לַעֲבוֹד, וַיַּעַבְרוּ עוֹד שְׁנֵי חֳדָשִׁים, יְמֵי עֲבוֹדָה בַּלֵּילוֹת וּרִפְיוֹן גֵּו וְרוּחַ יוֹמָם, מַאֲמַצֵּי־כֹחַ הַבֵּן עַד קְצֵה גְבוּל הַיְכֹלֶת וְתוֹכָחוֹת קָשׁוֹת וּמָרוֹת מֵאֵת הָאָב. אַךְ הָרָעָה הַגְּדוֹלָה בְּכָל הָרָעוֹת הָיְתָה, כִּי סָר לֵב הָאָב מֵאַחֲרָיו, הָלֹךְ וָסוֹר מִיּוֹם לְיוֹם, וְלֹא דִבֵּר עִמּוֹ כִּי־אִם לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, כְּמוֹ הָיָה הַנַּעַר בֵּן מֵבִישׁ, אֲשֶׁר אֵין לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָה; כִּמְעַט נִמְנַע גַּם מֵהַבִּיט אֵלָיו. וּדְשׁוּלְיוֹ יָדַע זֹאת וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וְכַאֲשֶׁר יָסֵב אָבִיו פָּנָיו מִנֶּגְדּוֹ וְשָׁלַח לוֹ נְשִׁיקָה חֶרֶשׁ, וּפָנָיו הִבִּיעוּ אַהֲבָה וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים. וַיִּדַּל הַנַּעַר וַיִּכֶל בְּשָׂרוֹ מֵעֶצֶב וּמֵרֹב עֲבוֹדָה, וּפָנָיו שֻׁנּוּ חָוְרוּ מְאֹד, וַיִּתְרַפֶּה בַּעֲבוֹדַת בֵּית־הַסֵּפֶר הָלֹךְ וְהִתְרַפּוֹת מִיּוֹם לְיוֹם. וְגַם אָמְנָם הֵבִין, כִּי יֶשׁ־

יוֹם וּבָא הַקֵּץ לְכָל זֹאת, וּבְכָל עֶרֶב אָמַר אֶל לִבּוֹ: הַלַּיְלָה לֹא אָקוּם עוֹד לַעֲבוֹד; אַךְ בְּהִשָּׁמַע קוֹל צִלְצוּל הַשָּׁעָה הַשְּׁתֵּים־עֶשְׂרֵה, בָּרֶגַע אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו לְהַחֲזִיק בְּכָל עֹז בְּהַחְלָטָתוֹ, הֵחֵלּוּ כִלְיוֹתָיו לְיַסְּרוֹ; וּבְהוֹסִיפוֹ לִשְׁכַּב בַּמִּטָּה, הָיָה בְעֵינָיו כְּמִתְרַפֶּה מֵעֲשׂוֹת אֲשֶׁר נָטַל עָלָיו, כְּעוֹשֵׁק לִירָה אַחַת אֶת אָבִיו וְאֶת בֵּיתוֹ. וַיָּקָם מֵעַל הַמִּטָּה, וְעַל לְבָבוֹ עָלָה, כִּי יִתְעוֹרֵר אָבִיו מִשְּׁנָתוֹ לַיְלָה אֶחָד וּמָצָא אֶת סוֹדוֹ פִּתְאֹם, אוֹ כִּי יִסְפּוֹר אָבִיו אֶת הַכְּתָבוֹת פַּעֲמַיִם וְנִגְלְתָה תַרְמִיתוֹ; וְאָז יָבֹא הַקֵּץ לְכָל הָעִנְיָן הַזֶּה, מִבְּלִי אֲשֶׁר יִתְוַדֶּה הוּא, אֲשֶׁר לֹא מָצָא אֶת לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת. וּבְכֵן הוֹסִיף לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ לַיְלָה לָיְלָה.

אַךְ בְּעֶרֶב יוֹם אֶחָד, בְּעֵת הָאֹכֶל, יָצָא מִפִּי אָבִיו דָּבָר, אֲשֶׁר פָּעַל עָלָיו פְּעֻלָּה מַכְרִיעָה. אִמּוֹ הִתְבּוֹנְנָה אֵלָיו, וְכִרְאוֹתָהּ אֶת פָּנָיו וְהִנֵּה הֵם דַּלִּים וְרָעִים מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא כִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם, וַתֹּאמַר אֵלָיו: דְּשׁוּלִיו, הֵן חוֹלֶה אָתָּה. וְאַחַר פָּנְתָה אֶל הָאָב וַתֹּאמַר: דְּשׁוּלִיו בְּנֵנוּ חוֹלֶה. רְאֵה מֶה חָוְרוּ פָנָיו! דְּשׁוּלִיו, יַקִּירִי, מַה־לָּךְ? — וְאָבִיו הִבִּיט אֵלָיו מִצִּדּוֹ וַיֹּאמַר: מוּסַר כִּלְיוֹתָיו הוּא הַמְקַלְקֵל בְּרִיאוּת־גּוּפוֹ. לֹא כֵן הָיָה לוֹ בְּעוֹד הֱיוֹתוֹ תַלְמִיד אוֹהֵב תּוֹרָה וּבֵן אֲשֶׁר לִבּוֹ נֶאֱמָן לְאָבִיו וּלְבֵיתוֹ. וַתִּקְרָא אִמּוֹ: אֲבָל הֵן חוֹלֶה הוּא! וְהָאָב עָנָה; אַחַת הִיא לִי עַתָּה.

הַדָּבָר יָצָא מִפִּי אָבִיו וַיָּבֹא כְּמַדְקְרוֹת חֶרֶב בְּלֵב הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן. אֲהָהּ! כְּמֹהוּ כְאַיִן בְּעֵינָיו עַתָּה! אָבִיו, אֲשֶׁר לְפָנִים הִתְחַלְחַל בְּשָׁמְעוֹ אוֹתוֹ אַךְ מִשְׁתָּעֵל! אֵינֶנּוּ אוֹהֵב אוֹתוֹ אֵפוֹא עוֹד, עַתָּה בָרוּר הַדָּבָר, כַּמֵּת נֶחְשַׁב לְאָבִיו... אָז אָמַר הַנַּעַר בְּלִבּוֹ, אֲשֶׁר הִתְכַּוֵּץ מֵרֹב צָעַר: אֲהָהּ, אָבִי! לֹא, עַתָּה בּוֹא יָבוֹא הַקֵּץ לְכָל הָעִנְיָן הַזֶּה, לֹא אוּכַל לִחְיוֹת וְאַהֲבָתְךָ סָרָה מִמֶּנִּי, אֲנִי מְבַקֵּשׁ לְהָשִׁיב עָלַי אֶת לִבְּךָ, אֶת כָּל לִבְּךָ, הַגֵּד אַגִּיד לְךָ אֶת

כֹּל, לֹא אוֹסִיף לְרַמּוֹתְךָ, לָמוֹד אֶלְמַד כְּקֶדֶם. יְהִי אֲשֶׁר יְהִי, אִם אַךְ שׁוֹב תָּשׁוּב לְאַהֲבָה אוֹתִי, אָבִי הַמִּסְכֵּן. הוֹי, עַתָּה הַפַּעַם הֶחְלַטְתִּי דָבָר וְלֹא אָשׁוּב מִמֶּנּוּ!

וּבְכָל־זֹאת קָם גַּם בַּלַּיְלָה הַהוּא, כִּי הֶרְגֵּלוֹ הִמְרִיץ אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן; וּבְקוּמוֹ בִּקֵּשׁ לָלֶכֶת לִרְאוֹת בְּדִמְמַת־הַלַּיְלָה אַךְ הַפַּעַם אֶת הַחֶדֶר, אֲשֶׁר כָּכָה הִרְבָּה לַעֲבוֹד בּוֹ חֶרֶשׁ בְּלֵב מָלֵא רַחֲמִים וְרָצוֹן. וַיְהִי כְּגִשְׁתּוֹ אֶל שֻׁלְחַן הַסּוֹפְרִים אַחֲרֵי הַצְלוֹתוֹ אֶת נֵר הַמְּנוֹרָה, וְכִרְאוֹתוֹ אֶת פַּסֵּי הַנְּיָר הַלְּבָנִים, אֲשֶׁר מֵעַתָּה לֹא יוֹסִיף עוֹד לִכְתּוֹב עֲלֵיהֶם אֶת שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים וְהֶעָרִים, הָעֲרוּכִים וְהַשְּׁמוּרִים בִּלְבָבוֹ זֶה כַּמָּה, וַיִּתְקְפֵהוּ עִצָּבוֹן גָּדוֹל וְחָזָק מְאֹד, וַיָּנֶף אֶת יָדוֹ תְּנוּפָה עַזָּה וְנִמְרָצָה וַיֹּאחַז בָּעֵט, לְמַעַן עֲבוֹד אֶת הָעֲבוֹדָה אֲשֶׁר הִסְכִּין עִמָּהּ. אַךְ כְּשָׁלְחוֹ יָדוֹ, פָּגַע בַּסֵּפֶר וְהַסֵּפֶר נָפָל. וְדָמוֹ כִּמְעַט קָפָא בְּעוֹרְקָיו. מָה אִם יָקִיץ אָבִיו! אָמְנָם כִּי לֹא יִמְצָאֵהוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר לֹא יֵעָשֶׂה, וְהֵן גַּם הָיָה עִם לְבָבוֹ לְהַגִּיד לוֹ אֶת הַכֹּל; וּבְכָל־זֹאת... הַדְּאָגָה אֲשֶׁר בָּאָה בְּלִבּוֹ, פֶּן יִשְׁמַע אֶת קוֹל צְעָדָיו בְּהִתְקָרְבוֹ אֵלָיו בָּאֲפֵלָה — פֶּן יְבַהֲלוֹ פִּתְאֹם בְּרֶגַע הַזֶּה בַּדְּמָמָה הַזֹּאת; וְאִמּוֹ תָּקִיץ מִשְּׁנָתָהּ וְתִבָּהֵל,—וְהַדְּאָגָה הָאַחֶרֶת, אֲשֶׁר בָּאָה אֶל לִבּוֹ עַתָּה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, כִּי בִמְצוֹא אָבִיו אֶת סוֹדוֹ וְהָיְתָה זֹאת לוֹ לְהַכְנִיעוֹ לִפְנֵי בְנוֹ,—כָּל אֵלֶּה הֵבִיאוּ כִּמְעַט פַּחַד בִּלְבָבוֹ. וַיֵּט אָזְנוֹ וַיַּקְשֵׁב, וַיַּעֲצֹר בְּנִשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ... וְהִנֵּה לֹא נִשְׁמַע כָּל רָעַשׁ. וַיֵּט אָזְנוֹ אֶל מַנְעוּל הַדֶּלֶת: דּוּמִיָּה! כָּל הַבַּיִת יָשֵׁן. אָבִיו לֹא שָׁמַע מְאוּמָה. אָז שָׁבָה נַפְשׁוֹ לִמְנוּחָתָהּ וַיֵּשֶׁב לִכְתּוֹב. וּכְתָבוֹת נוֹסְפוּ עַל כְּתָבוֹת; וַיִּשְׁמַע אֶת קוֹל הַצְּעָדִים הַקְּצוּבִים שֶׁל הַשּׁוֹמְרִים, בְּצַעֲדָם בָּרְחוֹב הֶעָזוּב הַהוּא, שָׁם לְמַטָּה; וְאַחַר קוֹל רַעַשׁ מֶרְכָּבוֹת, אֲשֶׁר חָדַל פִּתְאֹם; וְאַחַר, עוֹד מְעַט, קוֹל רַעַשׁ אוֹפַנֵּי עֲגָלוֹת, אֲשֶׁר עָבְרוּ שָׁמָּה

לְאִטָּן. וְאַחַר הָיְתָה דְמָמָה עֲמֻקָּה, אֲשֶׁר הִפְרִיעַ אוֹתָהּ פַּעַם בְּפַעַם קוֹל כֶּלֶב נוֹבֵחַ בַּמֶּרְחָק. והוּא כָּתַב וְכָתַב. וְאָבִיו עוֹמֵד עָלָיו מֵאַחֲרָיו: לְקוֹל הַסֵּפֶר בְּנָפְלוֹ קָם וַיְחַכֶּה לְעֵת נְכוֹנָה: רַעַשׁ הָעֲגָלוֹת גָּבַר עַל קוֹל רַגְלָיו וְעַל חֲרִיקַת הַדֶּלֶת, אֲשֶׁר פָּתַח בַּלָּט; וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד וְרֹאשׁוֹ הַלָּבָן מֵעַל לְרֹאשׁ הַשָּׁחוֹר שֶׁל הַנַּעַר דְּשׁוּלְיוֹ,— וַיַּרְא אֶת הָעֵט בְּעוֹפְפוֹ עַל־פְּנֵי הַנְּיָר, וַיִּזְכֹּר וַיָּבֶן כְּרֶגַע אֶת כֹּל, וְנֹחַם נִמְרָץ מְאֹד מִלֵּא אֶת לִבּוֹ וְרַחֲמִים רַבִּים עַד בְּלִי דַי תְּקָפוּהוּ, וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵי בְנוֹ בְּלִי נוֹעַ וַיַּעֲצֹר בְּעַד נִשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ. פִּתְאֹם נָתַן דְּשׁוּלְיוֹ קוֹל זְעָקָה גְדוֹלָה: שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת רוֹעֲדוֹת, כַּאֲחוּזוֹת פַּלָּצוּת, לָפְתוּ אֶת רֹאשׁוֹ. — אָבִי? אָבִי? סְלַח־נָא לִי — קָרָא הַנַּעַר, בְּהַכִּירוֹ אֶת אָבִיו לְשֵׁמַע קוֹל בִּכְיוֹ. — לֹא, כִּי אֲנִי הוּא הַמְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִמְּךָ — עָנָה הָאָב, וַיָּצֶף עֲטֶרֶת נְשִׁיקוֹת עַל מִצְחוֹ, נָשׁוֹק וְהֶאָנֵק יָחַד:— עַתָּה הֲבִינוֹתִי הַכֹּל, יָדַעְתִּי אֶת כֹּל, סְלַח לִי, בְּנִי הַטּוֹב בַּבָּנִים. בּוֹא, בּוֹא עִמִּי! וַיִּמְשְׁכֵהוּ, אוֹ נְשָׂאָהוּ עַל זְרוֹעוֹתָיו, אֶל מִטַּת אִמּוֹ, אֲשֶׁר הֵקִיצָה מִשְּׁנָתָהּ, וַיְשִׂימֵהוּ בִּזְרוֹעוֹתֶיהָ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ: שְׁקִי לִבְנֵנוּ זֶה, הַטּוֹב כְּמַלְאַךְ אֱלֹהִים, אֲשֶׁר זֶה שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים הוּא גּוֹרֵעַ שֵׁנָה מֵעֵינָיו וְעוֹבֵד אֶת עֲבוֹדָתִי, וַאֲשֶׁר אָנֹכִי הִכְאַבְתִּי אֶת לִבּוֹ, תַּחַת הֲבִיאוֹ בַעֲמָלוֹ לֶחֶם לְבֵיתֵנוּ! וַתְּחַבֶּק־לוֹ אִמּוֹ וַתְּאַמְּצֵהוּ אֶל לִבָּהּ, וּבִלְשׁוֹנָהּ אֵין מִלָּה; וְאַחַר אָמְרָה: לֵךְ לִישׁוֹן, בְּנִי, לֵךְ שְׁכַב, לְכָה נוּחָה וְהַחֲלֵף כֹּחַ! שָׂאֵהוּ אֶל מִטָּתוֹ! וַיִּקָּחֵהוּ אָבִיו עַל זְרוֹעוֹתָיו וַיִּשָּׂאֵהוּ אֶל חֶדְרוֹ וַיַּשְׁכִּיבֵהוּ עַל מִטָּתוֹ; וַיַּעֲרָךְ־לוֹ אֶת הַכָּרִים וַיִּפְרֹשׂ אֶת מִכְסֵהוּ, וְהוּא שׁוֹאֵף רוּחַ בְּחָזְקָה וּמְחַבֵּק בְּלִי הֲפוּגוֹת אֶת יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעָיו. וְהַבֵּן אָמַר פַּעַם בְּפַעַם: תּוֹדָה, אַבָּא, תּוֹדָה, וְעַתָּה לֵךְ שְׁכַב גַּם אַתָּה, מַה מְּאֻשָּׁר אָנֹכִי עַתָּה; לֵךְ שְׁכַב, אָבִי. אַךְ אָבִיו בִּקֵּשׁ לִרְאוֹת בְּנוּמוֹ שְׁנָתוֹ, וַיֵּשֶׁב אֵצֶל הַמִּטָּה וַיֹּאחֶז בְּיָדוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: נוּמָה, נוּמָה, בְּנִי!

וּדְשׁוּלָיו, אֲשֶׁר הָיָה עָיֵף וְאֵין־אוֹנִים, נִרְדַּם וַיִּישַׁן שָׁעוֹת רַבּוֹת, וַיִּמְצָא הַפַּעַם, מִקֵּץ חֳדָשִׁים רַבִּים, שְׁנַת מְנוּחָה וַיַּחֲלֹם חֲלוֹמוֹת נְעִימִים. וּכְפָקְחוֹ אֶת עֵינָיו וְהַשֶּׁמֶשׁ בִּמְרוֹם שָׁמַיִם, וְהִנֵּה חָשׁ בָּרִאשׁוֹנָה וְאַחַר גַּם רָאָה בְעֵינָיו אֶת רֹאשׁ אָבִיו הַלָּבָן נִשְׁעָן עַל חָזֵהוּ, וְגוּפוֹ נִשְׁעָן עַל שְׂפַת הַמִּטָּה הַקְּטַנָּה: כָּכָה בִּלָּה כָּל הַלַּיְלָה וְעוֹדֶנּוּ יָשֵׁן, וּמִצְחוֹ אֶל לִבּוֹ.

הָרָצוֹן

28, — יוֹם רְבִיעִי.

סְטַרְדִּי, אֲשֶׁר עִמִּי בַּכִּתָּה, הוּא אַמִּיץ־לֵב דֵּי עֲשׂוֹת גַּם הוּא כַּמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה הַפְּלוֹרֶנְטִינִי הַקָּטָן. הַבֹּקֶר קָרוּ שְׁנֵי מִקְרִים בְּבֵית־הַסֵּפֶר: גָּרוֹפִּי הָיָה כֻלּוֹ שׁוֹלָל מִשִּׂמְחַת לִבּוֹ, כִּי הֵשִׁיבוּ לוֹ אֶת סֵפֶר קְבֻצַת־הַתָּוִים אֲשֶׁר לוֹ, וּבוֹ שְׁלֹשָׁה תָוִים מִמְּדִינַת גוּאַטֶמַּלָּה, אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ זֶה שְׁלֹשָׁה יְרָחִים; וּסְטַרְדִּי הִשִּׂיג אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הַשֵּׁנִי. סְטַרְדִּי הוּא הָרִאשׁוֹן בַּכִּתָּה אַחֲרֵי דֵירוֹסִי! כֻּלָּם הִשְׁתּוֹמְמוּ עַל זֹאת. מִי פִלֵּל כָּזֹאת בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, בְּהוֹבֵל אוֹתוֹ אָבִיו אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר עָטוּף מְעִיל גָּדוֹל יָרֹק וּבְאָמְרוֹ לַמּוֹרֶה בְּאָזְנֵי כָל הַנִּצָּבִים שָׁם: לְאַט לִי לַנַּעַר, וְלֹא תִקְצַר רוּחֲךָ בוֹ, כִּי לֹא נָתַן לוֹ אֱלֹהִים שֵׂכֶל טוֹב! כֻּלָּם חֲשָׁבוּהוּ אוֹתוֹ בַּתְּחִלָּה לַחֲסַר־לֵב. אַךְ הוּא אָמַר: שְׂכוֹל לְנַפְשִׁי אוֹ שֵׂכֶל טוֹב, — וַיָּחֶל לִלְמוֹד בְּכָל כֹּחוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה, בַּבַּיִת וּבְבֵית־הַסֵּפֶר, בְּהִתְהַלְּכוֹ, בְּשָׁכְבּוֹ וּבְקוּמוֹ, וַיִּלְמַד כְּשֶׁשִּׁנָּיו מִתְלַכְּדוֹת וְאֶגְרוֹפָיו סְגוּרִים; כְּשׁוֹר הָיָה לְסַבְלָה, כְּפֶרֶד לִקְשִׁי־עֹרֶף; וּבְרֹב לָמְדוֹ, לָמֹד וְשָׁנֹה, לָמֹד וְשַׁנֵּן, בְּלִי שׂוּם לֵב לְלַעַג הַמִּתְלוֹצְצִים וּבְבָעֲטוֹ בְּרַגְלָיו

בַּמַּפְרִיעִים אוֹתוֹ, עָבַר הַנַּעַר הַמְטֻמְטָם הַזֶּה אֶת כָּל חֲבֵרָיו. בְּחֶשְׁבּוֹן לֹא הֵבִין כָּל מְאוּמָה, חִבּוּרָיו אֲשֶׁר כָּתַב הָיוּ מְלֵאֵי שְׁגִיאוֹת, לֹא יָכֹל לִזְכּוֹר וְלִשְׁמוֹר בְּלִבּוֹ גַּם מִשְׁפָּט אֶחָד; וְעַתָּה הוּא פּוֹתֵר כָּל חֶשְׁבּוֹן, כּוֹתֵב נְכוֹנָה וּפוֹסֵק אֶת פְּסוּקוֹ כְּהַגֵּד מִזְמוֹר־שִׁיר. אַךְ יִרְאֶה הָרוֹאֶה אוֹתוֹ, שְׁפַל־קוֹמָה וְעָבֶה, מְרֻבַּע־רֹאשׁ וְאֵין־צַוָּאר, יָדַיִם קְצָרוֹת וְעָבוֹת וְקוֹל גַּס, — וְהֵבִין אֶת עֹז רְצוֹנוֹ. גַּם לִקְרָעֵי כִתְבֵי־עִתִּים, גַּם לְהוֹדָעוֹת הַתֵּיאַטְרוֹן שׂוּם יָשִׂים עֵינָיו וְלִבּוֹ, וּמִדֵּי קָבְצוֹ עַל־יָד עֶשֶׂר אֲגוֹרוֹת יִקְנֶה לוֹ סֵפֶר: גַּם הִנֵּה אֹסֶף־סְפָרִים עָרוּךְ לוֹ בְּבֵיתוֹ, וּבְעֵת רָצוֹן הִגִּיד לִי אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר הוּא חוֹשֵׁב לִקְרֹא לִי יוֹם אֶחָד וּלְהַרְאוֹתֵנִי אֶת סְפָרָיו. אֵינֶנּוּ מְדַבֵּר עִם אִישׁ, אֵינֶנּוּ מְשַׂחֵק עִם אִישׁ, תָּמִיד יוֹשֵׁב הוּא בַּסַּפְסָל, מִצְחוֹ נִשְׁעָן עַל אֶגְרוֹפָיו, וּמַקְשִׁיב לְדִבְרֵי הַמּוֹרֶה. סְטַרְדִּי הַמִּסְכֵּן, כַּמָּה הָיָה עָלֶיךָ לַעֲבוֹד וְלַעֲמוֹל! וְהַמּוֹרֶה, אַף כִּי הָיָה קְצַר־רוּחַ וְזָעֵף, אָמַר אֵלָיו הַבֹּקֶר, בְּתִתּוֹ לוֹ אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד: „חֲזַק, סְטַרְדִּי; הַשּׁוֹקֵד בְּאֹרֶךְ־רוּחַ נִצְחוֹנוֹ לָעַד בָּטוּחַ”. אַךְ הוּא לֹא יִגְבַּהּ לִבּוֹ בְּזֹאת, וּשְׂחוֹק לֹא יֵרָאֶה עַל שְׂפָתָיו, וְאַךְ שָׁב אֶל מוֹשָׁבוֹ וּמַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד בְּיָדוֹ, הִתְעָרָה שָׁם, אֶגְרוֹפָיו אֶל רַקּוֹתָיו, וַיֵּשֶׁב מַקְשִׁיב וְדוֹמֵם מֵאֲשֶׁר לְפָנִים. אַךְ הַמַּרְאֶה הַיָּפֶה מִכֹּל הָיָה, בְּעֵת צֵאת הַתַּלְמִידִים, בְּחַכּוֹת לוֹ אָבִיו הַבַּלָּן, אִישׁ שְׁפַל־קוֹמָה וְעָבֶה כָּמוֹהוּ, רְחַב־פָּנִים וְאַדִּיר־קוֹל. וְהוּא לֹא חִכָּה לְמַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הַזֶּה וְלֹא הֶאֱמִין לָנוּ, עַד אֲשֶׁר הִבְטִיחוֹ הַמּוֹרֶה, כִּי אֱמֶת הַדָּבָר; אָז נָתַן אֶת קוֹלוֹ בִּשְׂחוֹק, וַיַּךְ אֶת בְּנוֹ מַכָּה אַחַת עַל עָרְפּוֹ וַיֹּאמֶר בְּקוֹל רָם: „הֶאָח, מַה־טּוֹב, מַה־יָּפֶה, תָּם יָקָר שֶׁלִּי”, וַיַּבֵּט אֵלָיו מִשְׁתּוֹמֵם וְעַל שְׂפָתָיו בַּת־צְחוֹק. וְגַם כָּל הַנְּעָרִים מִסָּבִיב הִצְטַחֲקוּ מִבַּלְעֲדֵי סְטַרְדִּי: בְּלִבּוֹ הִנֵּה הִתְרוֹצֵץ הַלֶּקַח אֲשֶׁר יְשַׁנֵּן לְיוֹם מָחָר.

הַכָּרַת טוֹבָה

31, — יוֹם הַשַּׁבָּת.

חֲבֵרְךָ סְטַרְדִּי לְעוֹלָם לֹא יִתְאוֹנֵן עַל מוֹרֵהוּ, בְּזֹאת אֲנִי בָטוּחַ.— הַמּוֹרֶה הָיָה קְצַר־רוּחַ וְזָעֵף; הִנְּךָ אוֹמֵר זֹאת כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא לְרָצוֹן לוֹ הַדָּבָר. הָשִׁיבָה אֶל לְבָבְךָ רֶגַע, כַּמָּה פְעָמִים תִּקְצַר נַפְשְׁךָ אַתָּה, וּבְמִי? בְּאָבִיךָ וּבְאִמֶּךָ, וְהוּא עָוֹן פְּלִילִי! וּמוֹרְךָ, כִּי תִקְצַר רוּחוֹ לְעִתִּים, הֵן לֹא עַל חִנָּם תִּהְיֶה זֹאת! זְכוֹר, כַּמָּה שָׁנִים הוּא עָמֵל וּמִתְעַנֶּה לְמַעַנְכֶם הַיְלָדִים, וְאִם יֵשׁ בָּהֶם טוֹבִים וִישָׁרִים, הַמּוֹצְאִים חֵן בְּעֵינֵי כָל רוֹאֵיהֶם, הֲלֹא מָצָא גַם רַבִּים מְאֹד, אֲשֶׁר אֵינָם מַכִּירֵי טוֹבָה, אֲשֶׁר יִשְׁתַּמְּשׁוּ לְרָעָה בְטוּב לִבּוֹ, וְכָל עֲמָלוֹ לֹא יַכִּירוּ וְלֹא יַחְשׁוֹבוּ; וְאַף גַּם זֹאת: כֻּלְּכֶם מַשְׂבִּיעִים אוֹתוֹ יוֹתֵר מְרוֹרִים מִנַּחַת. זְכוֹר, כִּי גַם הַטּוֹב בְּכָל הָאָדָם, כִּי יָבוֹא תַחְתָּיו, יֵשׁ אֲשֶׁר יִתְקְפֵהוּ הַקֶּצֶף וְלֹא יוּכַל לַעֲצוֹר בְּרוּחוֹ. וְהַשֵּׁנִית, לוּ יָדַעְתָּ כַּמָּה פְּעָמִים יֵלֵךְ הַמּוֹרֶה אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר רַק בִּגְלַל אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ דֵי חוֹלֶה, לְמַעַן הַשִּׂיגוֹ רִשְׁיוֹן לָשֶׁבֶת בָּבַיִת! הוּא קְצַר־רוּחַ, בַּאֲשֶׁר הוּא כוֹאֵב, וְיוֹתֵר יִכְאַב לִבּוֹ, כִּי יִרְאֶה כִּי אַתֶּם הַנְּעָרִים אֵינְכֶם שָׂמִים לֵב לָזֹאת, אוֹ גַם מַכְעִיסִים אוֹתוֹ עַל פָּנָיו. בְּנִי, כַּבֵּד, אֱהוֹב אֶת מוֹרֶךָ. אֱהָבֵהוּ, כִּי אָבִיךָ אוֹהֵב וּמְכַבֵּד אוֹתוֹ, יַעַן אֲשֶׁר הוּא מַקְדִּישׁ חַיָּיו לְטוֹבַת נְעָרִים רַבִּים, הַשּׁוֹכְחִים אוֹתוֹ; אֱהָבֵהוּ, כִּי הוּא מְפַתֵּחַ וּמֵאִיר רוּחֲךָ וּמְאַלֵּף אֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ; כִּי יֶשׁ־יוֹם, וְאַתָּה תִהְיֶה לְאִישׁ בָּא בַיָּמִים, וְגַם אֲנִי וְגַם הוּא לֹא נִהְיֶה עוֹד עַל הָאָרֶץ; אָז תִּתְיַצֵּב תְּמוּנָתוֹ לְיַד תְּמוּנָתִי לְעֵינֵי רוּחֲךָ, וְאָז תִּזְכּוֹר אֶת תָּוֵי־פָנָיו הַטּוֹבִים, הַמַּבִּיעִים אֲצִילוּת, עִצָּבוֹן וִיגִיעַת־בָּשָׂר,— תָּוֵי־פָנִים אֵלֶּה,

אֲשֶׁר עַתָּה אֵינְךָ שָׂם לֵב אֲלֵיהֶם וַאֲשֶׁר גַּם מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה עוֹד תִּזְכְּרֵם בְּיָגוֹן. אָז תֵּבוֹשׁ וְאָז תִּנָּחֵם עַל אֲשֶׁר לֹא אָהַבְתָּ אוֹתוֹ וַאֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתָּ עִמּוֹ בְּקֶרִי. אֱהַב אֶת מוֹרֶךָ, כִּי חָבֵר הוּא לַמִּשְׁפָּחָה הַגְּדוֹלָה, לַחֲמִשִּׁים אֶלֶף מוֹרֵי הַיְלָדִים, הַמְפֻזָּרִים בְּכָל רַחֲבֵי אִיטַלְיָה, אֲבוֹת־הָרוּחַ לְרִבְבוֹת אַלְפֵי יְלָדִים אֲשֶׁר כְּגִילֶךָ; הָעוֹבְדִים, הַמְגַדְּלִים לְאַרְצֵנוּ עַם טוֹב מִזֶּה שֶׁל הַיּוֹם וַאֲשֶׁר אֵין מַעֲרִיכִים אֶת עֶרְכָּם וְאֵין נוֹתְנִים שְׂכָרָם עַל־פִּי פָּעֳלָם. אַהֲבָתְךָ, אֲשֶׁר אַתָּה אוֹהֵב אוֹתִי, לֹא תַשְׂבִּיעֵנִי רָצוֹן, אִם לֹא תֶּאֱהַב גַּם אֶת כָּל הַמֵּיטִיבִים עִמָּךְ; וּבְאֵלֶּה רִאשׁוֹן הוּא מוֹרְךָ אַחֲרֵי הוֹרֶיךָ. אֱהַב אוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר תֶּאֱהַב אַחַד מֵאֶחָי; אֱהַב אוֹתוֹ גַּם בַּהֲפִיקוֹ לְךָ נַפְשׁוֹ בְּאַהֲבָה, גַּם בְּשַׁחֲרוֹ אוֹתְךָ מוּסָר, בְּעֵת צָדְקוֹ וּבְעֵת אֲשֶׁר לֹא יִצְדַּק בְּעֵינֶיךָ; אֱהָבֵהוּ בִּהְיוֹתוֹ שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב וּמַרְבֶּה שִׂיחָה, וֶאֱהָבֵהוּ מִשְׁנֵה אַהֲבָה בִּרְאוֹתְךָ אוֹתוֹ סַר וְזָעֵף. אֱהָבֵהוּ בְּכָל עֵת. וּבְטֵאתָ בִּשְׂפָתֶיךָ תָּמִיד בְּהַדְרַת־כָּבוֹד שֵׁם „מוֹרֶה", אֲשֶׁר, אַחֲרֵי הַשֵּׁם „אָב", הוּא הַטּוֹב וְהַנָּעִים בְּכָל הַשֵּׁמוֹת אֲשֶׁר יִקְרָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ.

אָבִיךָ.

טֵבֵת

מוֹרֵה־הַמִּשְׁנֶה

4. — יוֹם רְבִיעִי.

כִּדְבַר אָבִי כֵּן הָיָה; הַמּוֹרֶה הָיָה סַר וְזָעֵף, יַעַן אֲשֶׁר לֹא הָיָה שָׁלוֹם לוֹ; וְגַם אָמְנָם זֶה שְׁלֹשֶׁת יָמִים בָּא תַחְתָּיו מוֹרֵה־הַמִּשְׁנֶה הַקָּטָן, חֲסַר־הַזָּקָן, אֲשֶׁר עוֹדֶנּוּ נַעַר לְמַרְאֵה־עֵינָיִם. הַיּוֹם בַּבֹּקֶר נָפַל הַדָּבָר הַזֶּה: גַּם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגַם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי קָם שָׁאוֹן בְּבֵית־הַסֵּפֶר, יַעַן הֱיוֹת מוֹרֵה־הַמִּשְׁנֶה אֶרֶךְ־אַפַּיִם עַד מְאֹד, וְלֹא יֹאמַר דָּבָר בִּלְתִּי־אִם: שִׁקְטוּ, אָנָּא שִׁקְטוּ! אַךְ הַבֹּקֶר מָלְאָה הַסְּאָה. הַשָּׁאוֹן גָּבַר עַד אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ עוֹד אֶת מוֹצָא שְׂפָתָיו, וְהוּא הִזְהִיר וְהִתְחַנֵּן; אַךְ לָרִיק הָיָה יְגִיעוֹ! פַּעֲמַיִם נִרְאָה הַמְּנַהֵל מֵאַחֲרֵי הַדֶּלֶת וַיִּלְטֹשׁ עֵינָיו לָנוּ. כִּמְעַט הָלַךְ לוֹ, וְהַהֲמֻלָּה הָלְכָה הָלוֹךְ וָרַב כַּאֲשֶׁר בַּשּׁוּק. גֵּרוֹנָה וְדֵירוֹסִי הֵסַבּוּ פְּנֵיהֶם פַּעַם בְּפַעַם וַיִּקְרְצוּ בְעֵינֵיהֶם לְחַבְרֵיהֶם, כִּי יִשְׁקְטוּ וְכִי מִנְהָג כָּזֶה חֶרְפָּה הוּא. אִישׁ לֹא שָׂם לֵב אֲלֵיהֶם. לֹא אֶחָד בָּהֶם שָׁקַט, מִלְּבַד סְטַרְדִי, אֲשֶׁר נִשְׁעַן בְּמַרְפְּקָיו עַל הַסַּפְסָל וְאֶגְרוֹפָיו עַל רַקּוֹתָיו, יָשׁוּב וַחֲשׁוּב מַחֲשָׁבוֹת, אוּלַי עַל אֹסֶף־סְפָרָיו הַיָּפֶה, וְגרוֹפִי, אֲשֶׁר לוֹ אַף כְּעֵין הַוָּו, וּמִשְׁלַח־יָדוֹ תָּוֵי־מִכְתָּבִים, וְעֵינָיו וְלִבּוֹ

בְּרֶגַע זֶה אַךְ בִּרְשִׁימַת שְׁמוֹת הַנְּעָרִים, אֲשֶׁר חָתְמוּ שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת לְהַפִּיל גּוֹרָל עַל קֶסֶת־כִּיס. וְהָאֲחֵרִים פִּטְפְּטוּ, שָׂחֲקוּ, צִלְצְלוּ בָעֵטִים אֲשֶׁר נִתְקְעוּ בְּתוֹךְ הַסַּפְסָלִים, יָרוּ זֶה לָזֶה כַּדּוּרֵי־נְיָר, אַחֲרֵי טָחֲנָם אוֹתָם בְּשִׁנֵּיהֶם וְקָשְׁרָם אוֹתָם אֶל מְאַחֲזֵי הַגַּרְבַּיִם, הַנּוֹחִים לְהִתְמַתֵּחַ. הַמּוֹרֶה אָחַז פַּעַם בְּאֶחָד פַּעַם בַּשֵּׁנִי וַיְנִיעֵהוּ וַיְזַעְזְעֵהוּ אוֹ הֶעֱמִיד אוֹתוֹ אֶל הַקִּיר:—לַשָּׁוְא! לֹא יָדַע עוֹד אֶל מִי מִקְּדוֹשִׁים יִפְנֶה, וַיִּתְחַנֵּן אֲלֵיהֶם: לָמָּה תַעֲשׂוּ כָכָה? הַאֻמְנָם מְבַקְשִׁים אַתֶּם בְּכָל עֹז, כִּי אַעֲנִישְׁכֶם קָשֶׁה? וְאַחַר הִכָּה בָאֶגְרוֹף עַל הַשֻּׁלְחָן וַיִּקְרָא בְּקוֹל מַבִּיעַ כַּעַשׂ וְתַחֲנוּנִים: שִׁקְטוּ! שִׁקְטוּ! שִׁקְטוּ! כָּל הַשּׁוֹמֵעַ הָמָה לוֹ לִבּוֹ. אַךְ הַשָּׁאוֹן הָיָה הוֹלֵךְ וְחָזָק. פְּרַנְטִי יָרָה לוֹ חֵץ־נְיָר, אֲחָדִים הִשְׁמִיעוּ קוֹל כְּקוֹל יִלְלַת הֶחָתוּל, אֲחֵרִים הִכּוּ זֶה אֶת זֶה בְּרָאשֵׁיהֶם וַתִּגְדַּל הַמְּהוּמָה עַד אֲשֶׁר לֹא תְתֹאַר בְּאֹמֶר וּדְבָרִים; וְהִנֵּה הַמְשָׁרֵת בָּא וַיֹּאמַר: אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה, הַמְנַהֵל קוֹרֵא לָךְ. וַיָּקָם הַמּוֹרֶה וַיֵּצֵא בְחִפָּזוֹן, וַיָּנַע יָדוֹ כְּמוֹ נוֹאָשׁ; אָז גָּדַל הַשָּׁאוֹן עוֹד יוֹתֵר. אַךְ פִּתְאֹם נִתַּר גֵּרוֹנָה מִמְּקוֹמוֹ, וּפָנָיו שֻׁנּוּ וְאֶגְרוֹפָיו נִקְפְּצוּ, וַיִּקְרָא בְקוֹל נִחָר מִקֶּצֶף: חִדְלוּ לָכֶם. פְּרָאִים אַתֶּם. מִתְעַמְּרִים אַתֶּם בַּמּוֹרֶה עֵקֶב הֱיוֹתוֹ טוֹב. לוּ שִׁבַּר עַצְמוֹתֵיכֶם, כִּי אָז שַׁחוֹתֶם לְפָנָיו כִּכְלָבִים. הֲמוֹן נְמוּגֵי־לֵב אַתֶּם. מִי מִכֶּם אֲשֶׁר יָחֵל לְהַכְעִיסוֹ שֵׁנִית, אֲקַדֵּם פָּנָיו בְּצֵאתוֹ וְשִׁבַּרְתִּי שִׁנָּיו בְּפִיו, וִיהִי גַם לְעֵינֵי אָבִיו, בִּי נִשְׁבַּעְתִּי!— וַיַּחֲרִישׁוּ כֻלָּם. הוֹי! מַה־יָּפֶה הָיָה גֵרוֹנָה בְּעֵינָיו הַמַּזְרוֹת אֵשׁ! כִּגְוּר־אַרְיֵה זוֹעֵם כֵּן הָיָה מַרְאֵהוּ. וַיַּבֵּט אֶל פְּנֵי הַנּוֹעָזִים בַּנְּעָרִים אֶחָד אַחַר אֶחָד וְכֻלָּם הוֹרִידוּ רָאשֵׁיהֶם. כְּבוֹא הַמּוֹרֶה הַחַדְרָה וְעֵינָיו הָיוּ אֲדֻמּוֹת, וְהִנֵּה גַּם אֵין אֶחָד מֵהֶם מֵשִׁיב רוּחוֹ.— וַיִּתְמַהּ מְאֹד. אַךְ כִּרְאוֹתוֹ אֶת גֵּרוֹנָה וְהִנֵּה הוּא אָדֹם וְרוֹעֵד כֻּלּוֹ, הֵבִין אֶת הַדָּבָר, וַיֹּאמֶר לוֹ בְקוֹל מַבִּיעַ חִבָּה גְדוֹלָה, כְּדַבֵּר אִישׁ אֶל אָחִיו: תּוֹדָתִי לְךָ, גֵּרוֹנָה.

הַסִּפְרִיָּה אֲשֶׁר לְסטַרְדִּי

בָּאתִי אֶל סְטַרְדִּי, הַיּוֹשֵׁב מִמּוּל בֵּית־הַסֵּפֶר, וְכִרְאוֹתִי אֶת הַסִּפְרִיָּה שֶׁלּוֹ, קִנֵּאתִי בוֹ בֶּאֱמֶת. הֵן לֹא עָשִׁיר הוּא וְיָדוֹ אֵינֶנָּה מַשֶּׂגֶת לִקְנוֹת סְפָרִים רַבִּים; אַךְ שׁוֹקֵד וְשׁוֹמֵר הוּא מִכָּל מִשְׁמָר עַל סְפָרָיו מִבֵּית־הַסֵּפֶר וְעַל הַסְּפָרִים אֲשֶׁר נָתְנוּ לוֹ הוֹרָיו בְּמַתָּנָה; וְכָל אֲגוֹרָה, אֲשֶׁר יִתְּנוּ לוֹ, שׂוּם יָשִׂים לְמִשְׁמֶרֶת וֶהֱבִיאָהּ אֶל מוֹכֵר־הַסְּפָרִים; וּבְכֵן אָצַר לוֹ סִפְרִיָּה קְטַנָּה; וְכִרְאוֹת אָבִיו אֶת תַּאֲוָתוֹ זֹאת, קָנָה לוֹ כַּן־סְפָרִים, עֲשׂוּי עֵץ־אֱגוֹז, וִירִיעוֹת יְרֻקּוֹת לְמָסָךְ, וַיִּכְרֹךְ לוֹ כִּמְעַט אֶת כָּל סְפָרָיו בַּצְּבָעִים אֲשֶׁר יָשְׁרוּ בְעֵינָיו. וְהוּא מוֹשֵׁךְ בִּפְתִיל וְהַמָּסָךְ הַיָּרֹק נִפְתָּח, וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה טוּרֵי סְפָרִים, בַּעֲלֵי צְבָעִים שׁוֹנִים, עֲרוּכִים כֻּלָּם בְּסֵדֶר נָאֶה, מִתְנוֹצְצִים, וְשֵׁמוֹת מְפֻתָּחִים־זָהָב עַל גַּבּוֹתָם; סְפָרִים אֲשֶׁר בָּהֶם סִפּוּרִים, דִּבְרֵי מַסָּעוֹת וְשִׁירִים; גַּם סְפָרִים מְצֻיָּרִים יֶשׁ־לוֹ. וְהוּא מַשְׂכִּיל מְאֹד לָשׂוּם אֶת הַסְּפָרִים אֶחָד אֶל אֶחָד לְצִבְעֵיהֶם: אֶת הַכְּרָכִים הַלְּבָנִים הוּא שָׂם לְיַד הָאֲדֻמִּים, אֶת הַצְּהֻבִּים – לְיַד הַשְּׁחוֹרִים, אֶת הַכְּחֻלִּים לְיַד הַלְּבָנִים, אֲשֶׁר יִרְאֶה הָרוֹאֶה אוֹתָם מֵרָחוֹק וְהַמַּרְאֶה נֶחְמָד לָעֵינָיִם; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְשַׁנֶּה אֶת מְקוֹמוֹתֵיהֶם, וְהָיְתָה לוֹ הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת לְעֹנֶג וּלְשַׁעֲשׁוּעִים. גַּם כָּתַב לוֹ אֶת שְׁמוֹת הַסְּפָרִים עַל סֵפֶר. וְהִנֵּה הוּא סַפְרָן מָהִיר בִּמְלַאכְתּוֹ. תָּמִיד עוֹמֵד הוּא אֵצֶל סְפָרָיו לְהָסִיר מֵעֲלֵיהֶם אֲבָקָם, לְפָתְחָם וְלַהֲפוֹךְ בָּם, וְלִבְדּוֹק אֶת הַכְּרִיכוֹת; וּכְדַאי לִרְאוֹת, אֵיךְ הוּא נִזְהָר בָּהֶם וְחָרֵד אֲלֵיהֶם חֲרָדָה גְדוֹלָה, בְּפָתְחוֹ אוֹתָם בְּיָדָיו הַקְּטַנּוֹת וּבְרִיאוֹת הַבָּשָׂר, פָּתוֹחַ וְהָפִיחַ בֵּין הֶעָלִים; כָּל הַסְּפָרִים עוֹדָם כַּחֲדָשִׁים. וַאֲנִי סִפְרֵי כֻּלָּם בָּלִים, קְרוּעִים! מִדֵּי קְנוֹתוֹ סֵפֶר

חָדָשׁ, יִהְיֶה לוֹ הַיּוֹם הַהוּא יוֹם חַג, וְהִשְׁתַּעְשֵׁעַ בּוֹ וְסִלְסְלָהוּ, וְשָׂם אוֹתוֹ עַל מְקוֹמוֹ, וְשָׁב וְלָקַח אוֹתוֹ בְּיָדוֹ, לְמַעַן הִתְבּוֹנֵן בּוֹ מִכָּל עֲבָרָיו מִסָּבִיב, וּשְׁמָרוֹ כִּשְׁמוֹר אוֹצָר יָקָר. שָׁעָה תְמִימָה לֹא הִרְאַנִי כָּל דָּבָר אַחֵר. עֵינָיו כּוֹאֲבוֹת מֵרֹב קְרֹא בַּסְּפָרִים. בִּהְיוֹתִי שָׁם בָּא אָבִיו—אִישׁ בָּרִיא, שְׁפַל־קוֹמָה וּגְדָל־רֹאשׁ כָּמֹהוּ — הַחַדְרָה וַיַּכֵּהוּ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלשׁ מַכּוֹת בְּיָדוֹ עַל הָעֹרֶף, וַיֹּאמֶר לִי בְקוֹלוֹ הֶחָזָק: וּמַה תֹּאמַר לְרֹאשׁ־הַבַּרְזֶל הַזֶּה? הוּא רֹאשׁ קָשֶׁה, אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּנּוּ דָּבָר טוֹב בְּרֹב הַיָּמִים, אֲנִי מַבְטִיחֲךָ עַל זֹאת! — לְטִפּוּחָיו הַקָּשִׁים הָאֵלֶּה עָצַם סְטַרְדִּי אֶת עֵינָיו לְמֶחֱצָה כְּכֶלֶב־צַיִד גָּדוֹל. נִפְלָא הַדָּבָר בְּעֵינַי, אַךְ לֹא עָרַבְתִּי אֶת לִבִּי לְצַחֵק עִמּוֹ; לֹא הֶאֱמַנְתִּי כִּמְעַט, כִּי רַק אַךְ לִימֵי שָׁנָה אַחַת זָקֵן הוּא מִמֶּנִּי; וּכְאָמְרוֹ לִי אַחֲרֵי הַדֶּלֶת: לְהִתְרָאוֹת! וּפָנָיו נִזְעָמִים כְּמִשְׁפָּטוֹ, כִּמְעַט בִּטֵּאתִי בִשְׂפָתַי, כֶּאֱמוֹר אֶל אִישׁ בָּא בַיָּמִים: יְחִי אֲדוֹנִי בְּטוֹב. וְאַחַר אָמַרְתִּי בְּבֵיתִי אֶל אָבִי: נִפְלָאת הִיא בְּעֵינַי: הֵן סְטַרְדִּי אֵינֶנּוּ רַב־כִּשְׁרוֹן, תַּהֲלוּכוֹתָיו אֵינָן תַּהֲלוּכוֹת נֹעַם, מַרְאֵהוּ כִּמְעַט מְעוֹרֵר צְחוֹק, וּבְכָל־זֹאת נִמְשַׁכְתִּי אַחֲרָיו. וְאָבִי עָנָה וְאָמַר לִי: הֲלֹא זֹאת יַעַן אֲשֶׁר הוּא בַּעַל־נֶפֶשׁ. וְאָמַר עוֹד: שָׁעָה תְמִימָה יָשַׁבְתִּי עִמּוֹ וְלֹא דִבֵּר חֲמִשִּׁים מִלִּים, וְלֹא הֶרְאַנִי כְּלֵי צַעֲצוּעִים, וְלֹא צָחַק גַּם פַּעַם אֶחָת; וּבְכָל־זֹאת מָה אָהַבְתִּי שִׁבְתִּי אִתּוֹ. וַיַּעֲנֵנִי אָבִי וַיֹּאמַר: הֲלֹא זֹאת עַל כִּי נִכְבָּד הוּא בְּעֵינֶיךָ.

בֶּן חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל

אָמְנָם כֵּן, אַךְ גַּם אֶת פְּרֵקוֹסִי אֲנִי מְכַבֵּד; וּבְאָמְרִי: אֲנִי מְכַבֵּד אוֹתוֹ, לֹא הִגַּדְתִּי כִּי־אִם מְעַט מֵאֲשֶׁר יִרְחַשׁ לִבִּי לוֹ; פְּרֵקוֹסִי, בֶּן חָרַשׁ־

הַבַּרְזֶל, הַנַּעַר הַקָּטָן וְדַל־הַבָּשָׂר, אֲשֶׁר לוֹ עֵינַיִם נְעִימוֹת, נוּגוֹת, וַאֲשֶׁר פָּנָיו כִּפְנֵי מְפַחֵד תָּמִיד וּכְאוֹמֵר לַכֹּל: „סְלַח לִי“; כּוֹאֵב הוּא תָּמִיד, וּבְכָל־זֹאת הוּא מַרְבֶּה לִלְמוֹד. אָבִיו בָּא הַבַּיְתָה שִׁכּוֹר מִיַּיִן, מַכֶּה אוֹתוֹ עַל לֹא דָבָר, מַשְׁלִיךְ וּמֵפִיץ אֶת סְפָרָיו וְאֶת מַחְבְּרוֹתָיו; פְּעָמִים רַבּוֹת יָבוֹא אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וְחַבּוּרוֹת חַכְלִילוֹת עַל לְחָיָיו, וּפָנָיו צָבוּ וְעֵינָיו אֲדֻמּוֹת כַּאֲחוּזוֹת־אֵשׁ מֵרֹב בֶּכִי. אַךְ לְעוֹלָם לֹא יַגִּיד, כִּי אָבִיו הִכָּה אוֹתוֹ. חֲבֵרָיו יֹאמְרוּ לוֹ: אָבִיךָ הִכָּה אוֹתְךָ! וְהוּא קוֹרֵא כְּרֶגַע: לֹא אֱמֶת הַדָּבָר! לֹא אֱמֶת הַדָּבָר! — רַק לְבִלְתִּי הֱיוֹת שֵׁם אָבִיו מְנֹאָץ בְּפִי הַנְּעָרִים. הַמּוֹרֶה מַרְאֵהוּ אֶת עֲבוֹדָתוֹ, וְהִנֵּה הִיא שְׂרוּפָה לְמֶחֱצָה, וְאוֹמֵר אֵלָיו: „הַגִּלָּיוֹן הַזֶּה לֹא אַתָּה שְׂרַפְתּוֹ“. וְהוּא עוֹנֶה בְּקוֹל רוֹעֵד: „אֲבָל, אָנֹכִי הִפַּלְתִּי אוֹתוֹ עַל הָאֵשׁ“. וְאוּלָם אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים מְאֹד, כִּי אָבִיו הַשִּׁכּוֹר עָשָׂה זֹאת, אֲשֶׁר בָּעַט בְּרַגְלוֹ וַיַּהֲפֹךְ אֶת הַשֻּׁלְחָן וְאֶת הַנֵּר בַּעֲבוֹד הַנַּעַר אֶת עֲבוֹדָתוֹ. מְעוֹנוֹ בַּעֲלִיַּת־קִיר בְּבֵיתֵנוּ, בָּעֵבֶר הָאַחֵר; וְשׁוֹמֶרֶת־הַסַּף מְסַפֶּרֶת לְאִמִּי אֶת כֹּל: אֲחוֹתִי סִלְוִיָּה שָׁמְעָה אוֹתוֹ יוֹם אֶחָד צוֹעֵק עַל הַגְּזוּזְטְרָה, כִּי הֲדָפוֹ אָבִיו לְמַדְחֵפוֹת, וַיְגַלְגְּלֵהוּ מִן הַמַּעֲלוֹת, יַעַן אֲשֶׁר שָׁאַל מִמֶּנּוּ אֲגוֹרוֹת אֲחָדוֹת לִקְנוֹת בָּהֶן סֵפֶר־דִּקְדּוּק. אָבִיו שׁוֹתֶה לְשָׁכְרָה, אֵינֶנּוּ עוֹשֶׂה מְלָאכָה, וּבֵיתוֹ נוֹשֵׂא חֶרְפַּת רָעָב. כַּמָּה פְּעָמִים יָבוֹא הַמִּסְכֵּן פְּרֵקוֹסִי אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וְלֹא בָרָה אֶת לֶחֶם־הַבֹּקֶר וְהוּא מְכַרְסֵם בַּסֵּתֶר פַּת לֶחֶם, אֲשֶׁר יִפְרוֹס לוֹ גֵרוֹנָה, אוֹ תַּפּוּחַ, אֲשֶׁר הֵבִיאָה לוֹ הַמּוֹרָה הַקְּטַנָּה, בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה, אֲשֶׁר הָיָה תַּלְמִידָהּ בַּכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה. אַךְ לְעוֹלָם לֹא יַגִּיד: „רָעֵב אָנֹכִי, אָבִי אֵינֶנּוּ נוֹתֵן לִי כָּל אֹכֶל“. אָבִיו מְחַכֶּה לוֹ כֹּה וָכֹה, מִדֵּי עָבְרוֹ עַל בֵּית־הַסֵּפֶר, וְהוּא חִוֵּר, כּוֹשֵׁל בַּהֲלִיכָתוֹ, פָּנָיו זוֹעֲפִים, שְׂעָרוֹ פָּרוּעַ, יוֹרֵד עַל עֵינָיו, וְכוֹבָעוֹ נָטוּי הַצִּדָּה עַל רֹאשׁוֹ; וְהַנַּעַר הַמִּסְכֵּן רוֹעֵד־

כָּלּוֹ כִּרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ בָּרְחוֹב; אַךְ כְּרֶגַע יֵיטִיב פָּנִים, יָרוּץ לִקְרָאתוֹ בִּצְחוֹק עַל שְׂפָתָיו, אַף כִּי אָבִיו הוּא כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא חוֹלֶה וְלֹא מַרְגִּישׁ בּוֹ. פְּרֵקוֹסִי הַמִּסְכֵּן! תּוֹפֵר הוּא לוֹ אֶת הַמַּחְבָּרוֹת הַנִּקְרָעוֹת, שׁוֹאֵל הוּא מִזֶּה וּמִזֶּה אֶת הַסְּפָרִים אֲשֶׁר יִלְמוֹד בָּהֶם אֶת שִׁעוּרָיו, מְאַחֵז הוּא אֶת קְרָעֵי כֻּתָּנְתּוֹ בְּסִכּוֹת, וּמַרְאֵה־עֶצֶב הוּא בִּרְאוֹת הָרוֹאֶה אוֹתוֹ מִתְעַמֵּל בִּנְעָלָיו הַגְּדוֹלוֹת וְהַבָּלוֹת, בַּמִּכְנָסַיִם הַסְּרוּחִים לוֹ מֵאַחֲרָיו וּבַמְּעִיל הָאָרֹךְ מִמֶּנּוּ מְאֹד וַאֲשֶׁר שַׁרְווּלָיו מֻפְשָׁלִים לוֹ עַד מַרְפֵּקוֹ; הוּא לוֹמֵד וְעָמֵל; וְלוּ יָכֹל לַעֲבוֹד בְּבֵיתוֹ בִּמְנוּחָה, כִּי עַתָּה הָיָה אַחַד הָרִאשׁוֹנִים בַּתַּלְמִידִים. בְּבֹקֶר הַיּוֹם הַזֶּה בָּא אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וְעִקְּבוֹת צִפָּרְנַיִם עַל לֶחְיוֹ; וְכִרְאוֹת הַיְלָדִים אֶת הַמַּרְאֶה אָמְרוּ כֻלָּם: הַפַּעַם לֹא תוּכַל לְהַכְזִיבֵנוּ; מִיַּד אָבִיךָ הָיְתָה זֹאת לָּךְ; וְעַתָּה אֱמוֹר אֶל הַמְנַהֵל, וְיַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יוֹבִילוּ אוֹתוֹ אֶל מִשְׁמָר. אַךְ הַנַּעַר הִתְקוֹמֵם וּפָנָיו אָדְמוּ מְאֹד וְקוֹלוֹ רָעַד מֵהִתְרַגְּזוֹ, וַיִּקְרָא: לֹא אֱמֶת הַדָּבָר! לֹא אֱמֶת הַדָּבָר! אָבִי אֵינֶנּוּ מַכֶּה אוֹתִי לְעוֹלָם! אַךְ אַחֲרֵי־כֵן, בְּעֵת הַשִּׁעוּר, יָרְדוּ דִמְעוֹתָיו עַל הַסַּפְסָל, וּבְהַבִּיטִי אֵלָיו הִתְאַמֵּץ לְהַצְהִיל פָּנִים, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יְגֻלֶּה סוֹדוֹ. פְּרֵקוֹסִי הַמִּסְכֵּן! מָחָר יָבֹאוּ אֶל בֵּיתִי דֵּירוֹסִי, קוֹרֵטִי וְנֶלִּי; הָבָה, אֶקְרָא לוֹ וְיָבוֹא גַם הוּא. אָכוֹל יֹאכַל אִתָּנוּ אֲרֻחַת בֵּין־הָעַרְבַּיִם, נָתוֹן אֶתֶּן־לוֹ סְפָרִים, וְהָפַכְתִּי בַּבַּיִת כְּמַהְפֵּכַת סְדוֹם, לְמַעַן הֵיטִיב אֶת לִבּוֹ, וְאֶת כִּיסָיו אֲמַלֵּא פֵרוֹת, כִּי מְבַקֵּשׁ אֲנִי לִרְאוֹת גַּם אוֹתוֹ רֶגַע אֶחָד שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב, אֶת פְּרֵקוֹסִי הַמִּסְכֵּן, שֶׁכָּכָה טוֹב הוּא וְנָעִים, שֶׁכָּכָה אַמִּיץ לִבּוֹ!

שֶׁבֶת רֵעִים יָחַד

12. — יוֹם חֲמִישִׁי.

יוֹם טוֹב הָיָה לִי הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי הַזֶּה, אַחַד הַיָּמִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר בְּכָל יְמֵי הַשָּׁנָה. בְּשָׁעָה שְׁתַּיִם בְּדִיּוּק בָּאוּ אֶל בֵּיתֵנוּ דֵּירוֹסִי וְקוֹרֵטִי, וְגַלִּי הַגִּבֵּן עִמָּהֶם; אֶת פְּרֵקוֹסִי מָנַע אָבִיו מִלֶּכֶת אֵלָי. דֵּירוֹסִי וְקוֹרֵטִי לֹא חָדְלוּ שְׂחֹק, כִּי פָּגְשׁוּ אֶת קָרוֹסִי, בֶּן מוֹכֶרֶת הַיָּרָק, אֲשֶׁר לוֹ שֵׂעָר אָדֹם וְאַחַת מִזְּרוֹעוֹתָיו יְבֵשָׁה, וְהוּא נוֹשֵׂא בָּרְחוֹב רֹאשׁ כְּרוּב גָּדוֹל מְאֹד לְמִמְכָּר; בַּאֲגוֹרָה אֲשֶׁר יִקַּח מְחִירָהּ יִקְנֶה לוֹ עֵט; בְּשִׂמְחַת לִבּוֹ סִפֵּר לָהֶם, כִּי בָא מִכְתָּב מֵאָבִיו מֵאֲמֶרִיקָה וְכִי מְחַכִּים הֵם לְבוֹאוֹ בְּכָל יוֹם. הוֹי! מַה־טּוֹבוּ וּמַה־נָּעֲמוּ שְׁתֵּי הַשָּׁעוֹת, אֲשֶׁר בִּלִּינוּ יָחַד! דֵּירוֹסִי וְקוֹרֵטִי הֵם הָעַלִּיזִים בְּכָל נַעֲרֵי הַכִּתָּה; בְּעֵינֵי אָבִי מָצְאוּ חֵן מְאֹד. קוֹרֵטִי הָיָה מְלֻבָּשׁ חֲזִיָּתוֹ הַסְּרוּגָה, אֲשֶׁר עֵינָהּ כְּעֵין הַשּׁוֹקוֹלָדָה, וְעַל רֹאשׁוֹ כּוֹבַע עוֹר־הֶחָתוּל. הוּא בֶּן־רֶשֶׁף קָטָן, תָּמִיד עֵר, תָּמִיד פּוֹעֵל וְעוֹשֶׂה. בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם כְּבָר נָשָׂא עַל שִׁכְמוֹ מַחֲצִית הָעֲגָלָה עֵצִים; וּבְכָל־זֹאת עָבַר בְּכָל הַבַּיִת עָבוֹר וָשׁוֹב בִּמְרוּצָתוֹ, וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל כֹּל, וַיְדַבֵּר בְּלִי הֶרֶף, וַיְהִי עָלֵז וּמָהִיר כִּסְנָאִית; וּכְבוֹאוֹ אֶל הַמִּטְבָּח, שָׁאַל אֶת הַמְבַשֶּׁלֶת, בְּכַמָּה הִיא קוֹנָה עֲשָׂרָה קִילוֹגְרַם עֵצִים, וַיַּגֶּד־לָהּ כִּי אָבִיו מוֹכֵר אוֹתָם בְּחָמֵשׁ וְאַרְבָּעִים פְּרוּטוֹת. מְדַבֵּר הוּא תָמִיד עַל אָבִיו, אֲשֶׁר הָיָה בַגְּדוּד הַתְּשִׁעָה וְאַרְבָּעִים בַּעֲשׂוֹתָם מִלְחָמָה בְּקֻסְטוֹצָה, וְהוּא אָז עוֹבֵד בִּצְבָא הַנָּסִיךְ אֻמְבֶּרְטוֹ; וְעַל כָּל אֵלֶּה, מַה־נָּעֲמוּ דְרָכָיו וַהֲלִיכוֹתָיו! אִישׁ לֹא יַכִּיר, כִּרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ, כִּי נוֹלַד וְגָדַל בֵּין עֲרֵמוֹת עֵצִים. אָבִי אוֹמֵר עָלָיו: הַנֹּעַם נָטוּעַ בְּדָמוֹ, בִּלְבָבוֹ. גַּם דֵּירוֹסִי הֵיטִיב אֶת

לִבֵּנוּ מְאֹד; יוֹדֵעַ הוּא אֶת כְּתַב־הָאָרֶץ כְּאַחַד הַמּוֹרִים, וַיַּעֲצֹם אֶת עֵינָיו וַיֹּאמַר: אֲנִי רוֹאֶה אֶת כָּל אִיטַלְיָה, אֶת הָרֵי הָאַפֶּנִינִים, הַמִּשְׂתָּרְעִים עַד הַיָּם הַיְּוָנִי, אֶת הַנְּהָרוֹת, הַהוֹלְכִים מִזֶּה וּמִזֶּה לָהֵמָּה, אֶת הֶעָרִים הַלְּבָנוֹת, אֶת לְשׁוֹנוֹת הַיָּם, אֲשֶׁר מַרְאֵיהֶן כְּמַרְאֵה הַתְּכֵלֶת, אֶת הָאִיִּים הַיְּרֻקִּים; וְגַם קָרָא אוֹתָם בִּשְׁמוֹת לִמְקוֹמוֹתָם, אֶחָד אַחַר אֶחָד, קַל מְהֵרָה, כַּאֲשֶׁר יִקְרָא אִישׁ מֵעַל הַמַּפָּה. וְכִרְאוֹתֵנוּ אוֹתוֹ עוֹמֵד הָכֵן, וְרֹאשׁ לוֹ גָבוֹהַּ, צָהֹב, וּשְׂעָרוֹ תַּלְתַּלִּים, וְעֵינָיו עֲצוּמוֹת, וְתִלְבָּשְׁתּוֹ תְּכֵלֶת, אֲשֶׁר כַּפְתּוֹרֶיהָ מְצֻהָבִים, וְהוּא יָפֶה כְּפֶסֶל מְחֻטָּב, — הִבַּטְנוּ אֵלָיו כֻּלָּנוּ בְּהַעֲרָצָה. בְּשָׁעָה אַחַת לָמַד עַל־פֶּה כִּמְעַט שְׁלֹשָׁה עַמּוּדִים, אֲשֶׁר יִקְרָא אוֹתָם בִּפְנֵי קָהָל בְּעוֹד שְׁנֵי יָמִים, בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן לִקְבוּרַת הַמֶּלֶךְ וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל. גַּם גַּלִּי הִבִּיט אֵלָיו בְּעֵינָיו הַבְּהִירוֹת וְהַנּוּגוֹת, וְהוּא מָלֵא תִמָּהוֹן וְאַהֲבָה; וּבְרֹב שַׂרְעַפָּיו בְּקִרְבּוֹ מִשְׁמֵשׁ בְּיָדָיו אֶת זֵר סִנָּרוֹ, הֶעָשׂוּי בַּד שָׁחוֹר. הַבִּקּוּר הַזֶּה נָתַן רֹב שִׂמְחָה בְּלִבִּי וּכְמוֹ הִשְׁאִיר אַחֲרָיו נִיצוֹצוֹת בְּזִכְרוֹנִי וּבִלְבָבִי. גַּם הַדָּבָר הַזֶּה מָצָא חֵן בְּעֵינַי: בְּצֵאתָם מִבֵּיתִי וְגַלִּי הַמִּסְכֵּן בֵּין שְׁנֵי הַגְּדוֹלִים וְהַחֲזָקִים בַּתָּוֶךְ, וְהֵם נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ הַבַּיְתָה עַל זְרוֹעוֹתֵיהֶם וּמַמְרִיצִים אוֹתוֹ כִּי יִצְחַק, אֲשֶׁר לֹא רְאִיתִיו צוֹחֵק כָּכָה מֵעוֹלָם. כְּבוֹאִי אֶל חֲדַר־הָאֹכֶל, וָאֵרֶא וְהִנֵּה הַתְּמוּנָה הַמְתָאֶרֶת אֶת רִיגוֹלֶטִי, אֶת הַגִּבֵּן הַמִּתְהוֹלֵל, אֵינֶנָּה: אָבִי הֵסִיר אוֹתָהּ מִשָּׁם, לְמַעַן לֹא יִרְאֶנָּה גַּלִּי.

חֲגִיגַת הַזִּכָּרוֹן לְשֵׁם וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל

17 טֵבֵת.

הַיּוֹם בְּשָׁעָה שְׁתַּיִם, אַךְ בָּאנוּ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, קָרָא הַמּוֹרֶה לְדֵירוֹסִי, אֲשֶׁר עָמַד לְיַד הַקָּתֶדְרָה מִמּוּלֵנוּ, וַיָּחֶל לְדַבֵּר בְּקוֹלוֹ הָרוֹעֵד וְהַבָּהִיר, אֲשֶׁר הָיָה הוֹלֵךְ וְחָזָק — פָּנָיו הֶאְדִּימוּ מִדֵּי דַבְּרוֹ — לֵאמֹר:

„בַּיּוֹם הַזֶּה וּבַשָּׁעָה הַזֹּאת לִפְנֵי אַרְבַּע שָׁנִים בָּא אֲרוֹן־הָאֵבֶל, וּבוֹ גְוִיַּת וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל, עַד לִפְנֵי הֵיכַל הַפַּנְתֵּיאוֹן אֲשֶׁר בְּרוֹמָה. וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל הַשֵּׁנִי, מֶלֶךְ אִיטַלְיָה הָרִאשׁוֹן, מֵת בִּשְׁנַת תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה לְמָלְכוֹ. בִּימֵי מַלְכוּתוֹ אֵלֶּה נוֹסְדָה אֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ, אִיטַלְיָה הַגְּדוֹלָה; שֶׁבַע הַמְּדִינוֹת שֶׁל הָאָרֶץ הַזֹּאת, אֲשֶׁר הָיוּ מְפֹרָדוֹת וּמְשֻׁעְבָּדוֹת לְמוֹשְׁלִים עָרִיצִים, הִתְחַבְּרוּ יַחַד וַתִּהְיֶינָה לְמַמְלָכָה אַחַת, חָפְשִׁית, אֲשֶׁר אֵינֶנָּה סָרָה לְמִשְׁמַעַת זָרִים. תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מָלַךְ, וּבִגְבוּרָתוֹ, בְּצִדְקָתוֹ, בְּאֹמֶץ־לִבּוֹ בַּצָּרָה, בְּחָכְמָתוֹ בִּימֵי טוֹבָה וּבְעָזּוֹ בִּימֵי רָעָה הִצְלִיחַ לָשׂוּם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְמַמְלָכָה מְהֻלָּלָה וּמְבֹרָכָה. מֶרְכֶּבֶת־הַמֵּת, אֲשֶׁר הָיְתָה מְכֻסָּה זֵרִים, עָבְרָה בִּרְחוֹבוֹת רוֹמָה — וּמְטַר פְּרָחִים נִתַּךְ עָלֶיהָ מִדֵּי עָבְרָהּ עַל־פְּנֵי הַקָּהָל הַמִּתְאַבֵּל, הַגָּדוֹל מְאֹד לְאֵין מִסְפָּר, אֲשֶׁר עָמַד דּוֹמֵם וַאֲשֶׁר בָּא שָׁמָּה מִכָּל קְצוֹת אִיטַלְיָה, וּבְרֹאשׁוֹ גְדוּד שָׂרֵי־צָבָא וְשִׁפְעַת שָׂרֵי־מֶמְשָׁלָה וּנְסִיכִים, וְאַחֲרֵיהֶם תַּהֲלוּכַת זִקְנֵי הַחַיָּלִים, שָׁבֵי־הַצָּבָא, יַעַר דְּגָלִים, מַלְאֲכֵי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עָרִים, וְכָל גָּדוֹל וְכָל אִישׁ־שֵׁם בָּעָם, — וַתָּבֹא עַד לִפְנֵי הַהֵיכָל הַנֶּאְדָּר, אֲשֶׁר בּוֹ הוּכַן הַקֶּבֶר לַמֵּת הַגָּדוֹל. שָׁם הֵרִימוּ שְׁנֵים־עָשָׂר אַנְשֵׁי־מָגֵן אֶת הָאָרוֹן מִתּוֹךְ הַמֶּרְכָּבָה. בָּרֶגַע הַהוּא הִבִּיעָה אִיטַלְיָה אֶת בִּרְכַּת־הַפְּרֵדָה

הָאַחֲרוֹנָה לְמַלְכָּה הַמֵּת, לְמַלְכָּהּ הַזָּקֵן, שֶׁכָּכָה אֲהֵבָהּ, לְאִישׁ־הַצָּבָא, לְאָבִיהָ, לְתֵשַׁע וְעֶשְׂרִים הַשָּׁנָה הַמְּאֻשָּׁרוֹת וְהַמְּבֹרָכוֹת בְּכָל דִּבְרֵי יָמֶיהָ. רֶגַע גָּדוֹל וְנֶאְדָּר הָיָה הָרֶגַע הַהוּא. מֵאֲרוֹן הַמֵּת נָסַבּוּ רֶגַע עֵינֵי הַנֶּאֱסָפִים וְנַפְשָׁם חֲרֵדָה לִקְרַאת הַדְּגָלִים, הָעוֹטִים שְׁחוֹר, דִּגְלֵי שְׁמוֹנִים גְּדוּדֵי־הַצָּבָא, אֲשֶׁר נְשָׂאוּ בִידֵי שְׁמוֹנִים שָׂרֵי־אֲלָפִים עֲרוּכִים בַּסָּף. שְׁמוֹנִים אוֹתוֹת־הַשָּׂדֶה הָאֵלֶּה הִבִּיעוּ רוּחַ כָּל אִיטַלְיָה, הִזְכִּירוּ אֶת אַלְפֵי הַמֵּתִים, אֶת נַחֲלֵי הַדָּם, אֶת רֹאשׁ תִּפְאַרְתֵּנוּ, אֶת רֹב קָרְבְּנוֹתֵינוּ, אֶת נֶאֱמְנֵי מַכְאוֹבֵינוּ. הָאָרוֹן, הַנִּשָּׂא בְּיַד אַנְשֵׁי הַמָּגֵן, עָבַר, וְכָל דִּגְלֵי הַגְּדוּדִים הַחֲדָשִׁים וְכָל הַדְּגָלִים הַבָּלִים וְהַקְּרוּעִים אֲשֶׁר לִגְדוּדֵי גוֹיְטוֹ, פַּסְטְרֶנְגוֹ, סַנְטָה לוּצִיָּה, נוֹרָה, קְרִים, פַּלֶּסְטְרוֹ, סַן־מַרְטִינוֹ, קַסְטֶל־פִידַרְדוֹ, נִטָּיוּ לָאָרֶץ לְאוֹת בִּרְכַּת־שָׁלוֹם, וּשְׁמוֹנִים צְעִיפִים שְׁחוֹרִים נָפְלוּ, וּמֵאָה מַטְבְּעוֹת כָּבוֹד נָגְעוּ בְקוֹל צִלְצַל בָּאָרוֹן, וְכָל הַהֲמֻלָּה הַמְצַלְצֶלֶת וְהַבְּלוּלָה הַזּאת, אֲשֶׁר הִרְעִישָׁה דְמֵי כֹל בְּעוֹרְקֵיהֶם, הָיְתָה כִּצְלִיל אַלְפֵי קוֹלוֹת־אָדָם, הָעוֹנִים וְאוֹמְרִים כֻּלָּם יַחַד: „שָׁלוֹם לְךָ, הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב, הַגִּבּוֹר וְהַצַּדִּיק! כָּל עוֹד תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ עַל אִיטַלְיָה חָיֹה תִחְיֶה בְּלֵב עַמֶּךָ". אַחֲרֵי־כֵן הוּרְמוּ הַדְּגָלִים בְּגָאוֹן לְמַעְלָה אֶל מוּל הַשָּׁמַיִם, וְהַמֶּלֶךְ וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל הוּבָא אֶל קִבְרוֹ, אֲשֶׁר תְּהִלַּת־נֵצַח תְּעַטְּרֵהוּ".

פְּרַנְטִי גֹּרַשׁ מִבֵּית־הַסֵּפֶר

21. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

רַק אֶחָד יָכֹל לִשְׂחוֹק בְּעֵת דִּבֵּר דֵּירוֹסִי עַל חֲגִיגַת־הַזִּכָּרוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ, — פְּרַנְטִי! מְתָעֵב אָנֹכִי אוֹתוֹ. בֶּן־בְּלִיַּעַל הוּא. כִּי יָבֹא אַחַד הָאָבוֹת

אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לְהוֹכִיחַ אֶת בְּנוֹ, יִשְׂמַח פְּרַנְטִי עַל זֹאת. מִפְּנֵי גֵרוֹנָה הוּא יָרֵא, וְאֶת הַבּוֹנֶה הַקָּטָן הוּא מַכֶּה, כִּי קָטָן הוּא; מְעַנֶּה הוּא אֶת קָרוֹסִי, בַּאֲשֶׁר זְרוֹעַ יְבֵשָׁה לוֹ; מִתְגָּרֶה הוּא בִּפְרֵקוֹסִי, אֲשֶׁר כֻּלָּם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ; מַלְעִיב גַּם בְּרָבֵּיטִי, תַּלְמִיד הַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה, אֲשֶׁר הִצִּיל יֶלֶד מִמָּוֶת וְהוּא הוֹלֵךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ. מַכְעִיס הוּא אֶת כָּל הַחַלָּשִׁים מִמֶּנּוּ, וּבְכוֹנְנוֹ אֶגְרוֹפוֹ לְהִתְאַבֵּק יֵהָפֵךְ לְפְרִיץ־חַיּוֹת וּפְגִיעָתוֹ רָעָה. דְּבַר־מָה מְעוֹרֵר גֹּעַל־נֶפֶשׁ מְרַחֵף עַל מִצְחוֹ הַשָּׁפָל וּבְעֵינָיו הַדְּלוּחוֹת, הַמִּסְתַּתְּרוֹת כִּמְעַט תַּחַת סוֹכֵךְ־כּוֹבָעוֹ, הֶעָשׂוּי בַּד־דוֹנַג. אֵין כָּל פַּחַד לְנֶגֶד עֵינָיו: שׂוֹחֵק הוּא לַמּוֹרֶה עַל פָּנָיו, גּוֹנֵב מִכָּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדוֹ וּמְכַחֵשׁ בְּלִי בֹשֶׁת־פָּנִים. אִישׁ־רִיב הוּא תָּמִיד לַחֲבֵרָיו, מֵבִיא סִכּוֹת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לְמַעַן דְּקֹר בְּשַׂר שְׁכֵנָיו, מְנַתֵּק אֶת הַכַּפְתּוֹרִים מִמְּעִילוֹ, מְנַתֵּק אוֹתָם גַּם מֵעַל בִּגְדֵי אֲחֵרִים וּמְאַבְּדָם בַּמִּשְׂחָק; מַפּוֹתָיו, מַחְבְּרוֹתָיו, סְפָרָיו וְכָל חֲפָצָיו מְעוּכִים, קְרוּעִים, מְגֹאָלִים. סַרְגֵּלוֹ כְּמוֹרַג חָרוּץ, עֵטוֹ רְצוּף־שִׁנַּיִם, צִפָּרְנֵי אֶצְבְּעוֹתָיו מְכֻרְסָמוֹת, בְּגָדָיו מְכֻסִּים כְּתָמִים וּמְלֵאִים קְרָעִים, מִפְּנֵי אֲשֶׁר הוּא נֶאֱבָק וְנִלְחָם תָּמִיד. אוֹמְרִים אָמוֹר, אִמּוֹ חָלְתָה מִתּוּגַת־הַלֵּב אֲשֶׁר הוּא גוֹרֵם לָהּ, וְאָבִיו גֵּרַשׁ אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים; אִמּוֹ בָאָה פְּעָמִים רַבּוֹת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לִדְרוֹשׁ עַל־אוֹדוֹתָיו, וְיוֹצֵאת תָּמִיד בִּבְכִי. שׂוֹנֵא הוּא אֶת בֵּית־הַסֵּפֶר, שׂוֹנֵא אֶת חֲבֵרָיו, שׂוֹנֵא אֶת הַמּוֹרֶה. פְּעָמִים רַבּוֹת יַעֲלִים הַמּוֹרֶה אֶת עֵינוֹ מִתַּעֲלוּלָיו וְהָיָה כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא רוֹאֶה, אַךְ הוּא מוֹסִיף סָרָה מִיּוֹם לְיוֹם. וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְנַסֶּה הַמּוֹרֶה לִתְפּוֹשׂ אוֹתוֹ בְּלִבּוֹ בְּדֶרֶךְ טוֹבָה, אַךְ פְּרַנְטִי לוֹעֵג לוֹ. הַמּוֹרֶה הִשְׁמִיעוֹ קָשׁוֹת וְנוֹרָאוֹת, וְהוּא כִּסָּה פָּנָיו בְּיָדָיו וַיְהִי כְּבוֹכֶה — וַיִּשְׂחַק שָׂחוֹק. צִוּוּ עָלָיו אֲשֶׁר לֹא יָבֹא אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר שְׁלֹשָׁה יָמִים, וּכְשׁוּבוֹ וְהִנֵּה הוּא רַע וְנוֹעָז מִבָּרִאשׁוֹנָה. דֵּירוֹסִי אָמַר לוֹ יוֹם אֶחָד: חֲדַל לְךָ, עַד מָתַי?

רְאֵה כִּי אַתָּה נוֹתֵן לַמּוֹרֶה דַּאֲבוֹן־נֶפֶשׁ, — וַיֵּרָא אוֹתוֹ כִּי יִתְקַע מַסְמֵר בְּבִטְנוֹ. אַךְ הַבֹּקֶר גֹּרַשׁ סוֹף־סוֹף כְּכֶלֶב מִבֵּית־הַסֵּפֶר. בְּתֵת הַמּוֹרֶה לְגֵרוֹנָה אֶת מִשְׁנֵה־הַסִּפּוּר לְחוֹדֶשׁ יַנּוּאַר, „הַמְּתוֹפֵף הַסַּרְדִּינִי", אֲשֶׁר הָיָה כָתוּב בְּחִפָּזוֹן, לְמַעַן יַעְתִּיקֶנּוּ, הִשְׁלִיךְ פְּרַנְטִי עַל הָרִצְפָּה פִּיטַרְדָּה, אֲשֶׁר הִתְפּוֹצְצָה, וַיְהִי קוֹל רַעַשׁ בְּבֵית־הַסֵּפֶר כְּקוֹל יְרִיַּת קְנֵה־רוֹבֶה. כָּל תַּלְמִידֵי הַמַּחְלָקָה הִזְדַּעְזְעוּ וְהַמּוֹרֶה נִתַּר מִמְּקוֹמוֹ וַיִּקְרָא: „פְּרַנְטִי! צֵא לְךָ מִזֶּה!" וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: „לֹא אֲנִי עָשִׂיתִי זֹאת!" וַיִּשְׂחַק בְּדַבְּרוֹ. וַיְצַו הַמּוֹרֶה שֵׁנִית: „צֵא!" וַיֹּאמֶר: „לֹא אֵצֵא". וְלֹא יָכֹל עוֹד הַמּוֹרֶה לִמְשׁוֹל בְּרוּחוֹ וַיִּתְנַפֵּל עָלָיו וַיֹּאחֶז בִּזְרוֹעוֹ וַיְסַחֲבֵהוּ מִתּוֹךְ הַסַּפְסָל. הוּא הִתְקוֹמֵם לוֹ, חָרַק עָלָיו שִׁנָּיו, עַד אֲשֶׁר הוּצָא בְחָזְקָה, וְהַמּוֹרֶה הוֹבִילָהוּ אוֹ כִמְעַט נְשָׂאָ אוֹתוֹ אֶל הַמְנַהֵל וְאַחַר שָׁב לְבַדּוֹ הַחֶדְרָה. וַיֵּשֶׁב אֶל הַקָּתֶדְרָה וַיָּשֶׂם רֹאשׁוֹ בֵּין יָדָיו, וְהוּא עָיֵף וְיָגֵעַ מְאֹד, וּפָנָיו מַבִּיעִים רִפְיוֹן וְעִצְּבוֹן־לֵב, עַד אֲשֶׁר עָגְמָה נַפְשֵׁנוּ לַמַּרְאֶה. וַיָּנַע בְּרֹאשׁוֹ וַיֹּאמֶר בְּמַר נַפְשׁוֹ: „מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שְׁנֵי עֲבוֹדָה בְּבֵית־הַסֵּפֶר!" אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ לְהַשְׁמִיעַ גַּם אֶת נִשְׁמַת רוּחַ אַפּוֹ. יָדָיו רָעֲדוּ מִקֶּצֶף. וְהַקֶּמֶט אֲשֶׁר עַל מִצְחוֹ בַּתָּוֶךְ הֶעֱמִיק עַד אֲשֶׁר נִרְאָה מַרְאֵהוּ כְּפֶצַע. מוֹרֶה מִסְכֵּן! בְּצָרַת נַפְשׁוֹ לְכֻלָּנוּ צַר; וְדֵירוֹסִי קָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו: „אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה, אַל תֵּעָצֵב. אֲנַחְנוּ אוֹהֲבִים אוֹתְךָ". אָז שָׁבָה רוּחוֹ אֵלָיו וַיֹּאמַר: „יְלָדִים, הָבָה נָשׁוּב אֶל שִׁעוּרֵנוּ".

הַמְתוֹפֵף הַסַּרְדִּינִי

ספּור לְחֹדֶשׁ

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְמִלְחֶמֶת קֻסְטוֹצָה, בְּיוֹם 24 יוּלִי 1848, יָצְאוּ כְּשִׁשִּׁים חַיָּלִים מִגְּדוּד רַגְלִים אֲשֶׁר לִצְבָאֵנוּ לָשׂוּם תַּחֲנוֹתָם בְּבַיִת בּוֹדֵד עַל גִּבְעָה, וְהִנֵּה שְׁנֵי גְדוּדִים מֵחֵיל הָאוֹסְטְרִים תָּקְפוּ אוֹתָם פִּתְאֹם וַיַּמְטִירוּ עֲלֵיהֶם בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ כַּדּוּרֵי־מָוֶת מֵעֲבָרִים שׁוֹנִים, וְאַף בְּרֹב עָמָל יָכְלוּ עוֹד לְהִמָּלֵט אֶל הַבַּיִת וְלִסְגּוֹר דְּלָתָיו בַּעֲדָם, בְּעָזְבָם אַחֲרֵיהֶם בַּשָּׂדֶה חֲלָלִים וּפְצוּעִים אֲחָדִים. וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר נִסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת, מִהֲרוּ אֲנָשֵׁינוּ בַּחֲמַת רוּחָם אֶל הַחַלּוֹנוֹת שֶׁל הַחֲדָרִים הַתַּחְתִּיִּים וְשֶׁל הַקּוֹמָה הָרִאשׁוֹנָה וַיָּחֵלּוּ לִירוֹת בְּחָזְקָה בַּתּוֹקְפִים אוֹתָם; וְאֵלֶּה עָרְכוּ נֶגְדָּם, הִתְיַצְּבוּ כְּמַגָּל וַיִּקְרְבוּ אֶל הַבַּיִת צַעַד אַחַר צַעַד, קָרֹב וְעָנֹה בְּאֵשׁ נִמְרָצָה. שִׁשִּׁים הַחַיָּלִים הָאִיטַלְקִים עָמְדוּ תַּחַת פְּקֻדַּת שְׁנֵי שָׂרֵי־מֵאָה וּמְפַקֵּד זָקֵן עַז, גְּבַהּ־קוֹמָה וְדַל־בָּשָׂר, לְבֶן־שֵׂעָר וּלְבֶן־שָׂפָם; בְּתוֹכָם הָיָה גַם מְתוֹפֵף סַרְדִּינִי, נַעַר אֲשֶׁר זֶה מִקָּרוֹב מָלְאוּ לוֹ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וּמַרְאֵהוּ כְּבֶן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וָמָטָּה; הוּא הָיָה שְׁפַל־קוֹמָה, מַרְאֵה פָנָיו כֵּהֶה כְּעֵין הַזַּיִת, וּשְׁתֵּי עֵינָיו מַעֲמִיקוֹת לָשֶׁבֶת, שְׁחוֹרוֹת, נוֹצְצוֹת. הַמְפַקֵּד נִהֵל מִמְּקוֹם עֶמְדָתוֹ, מֵאֵצֶל חַלּוֹן אֲשֶׁר בַּקּוֹמָה הָרִאשׁוֹנָה, אֶת מִלְחֶמֶת הַמָּגֵן; פְּקוּדָיו נִשְׁמְעוּ כְקוֹל יְרִיּוֹת קְנֵי־רוֹבֶה, וּפָנָיו הָיוּ אַמִּיצִים כְּבַרְזֶל מֻצָּק: לֹא נִרְאָה בָהֶם כָּל אוֹת הִתְרַגְּשׁוּת. הַמְתוֹפֵף, אֲשֶׁר פָּנָיו חָוְרוּ מְעַט, אַךְ צְעָדָיו בְּטוּחִים, עָלָה עַל הַשֻּׁלְחָן וַיִּשָּׁעֵן אֶל הַקִּיר וַיּוֹשֶׁט צַוָּארוֹ, לְמַעַן הַבִּיט בְּעַד הַחַלּוֹן הַחוּצָה; וַיַּרְא בְּעַד הֶעָשָׁן, וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הַשָּׂדוֹת כִּדְמוּת הַתִּלְבֹּשֶׁת הַלְּבָנָה אֲשֶׁר לְחֵיל הָאוֹסְטְרִים, וְהִיא

הוֹלֶכֶת הָלוֹךְ וְקָרוֹב לְאִטָּהּ. וְהַבַּיִת עָמַד עַל רֹאשׁ גִּבְעָה תְלוּלָה, וּבְעֵבֶר הַבַּיִת הַפּוֹנֶה אֶל הַגִּבְעָה לֹא הָיָה בִּלְתִּי־אִם חַלּוֹן אֶחָד קָטָן בְּקִיר עֲלִיַּת גָּג; עַל־כֵּן לֹא נָטוּ הָאוֹסְטְרִים יָדָם עַל הַבַּיִת מֵעֵבֶר מִזֶּה, וּמוֹרַד הַגִּבְעָה הָיָה בֶטַח: רַק פְּנֵי הַבַּיִת וּשְׁתֵּי הַצְּלָעוֹת הָיוּ צְפוּיִם אֶל אֵשׁ־הָאוֹיֵב.

וְהָאֵשׁ הָיְתָה אֵשׁ־תֹּפֶת, בָּרַד כַּדּוּרֵי־עוֹפֶרֶת, אֲשֶׁר קִרְקְרוּ אֶת קִירוֹת הַחוֹמָה מִחוּץ, וַיְפַצְפְּצוּ אֶת הַלְּבֵנִים, וַיַּכּוּ וַיְכַתְּתוּ אֶת הַסִּפּוּן מִבַּיִת וְאֶת הָרְהִיטִים וְאֶת הַמְּזוּזוֹת וְאֶת מִסְגְּרוֹת הַחַלּוֹנוֹת; וּכְפִיסֵי עֵץ וְעָבֵי טִיחַ וְשִׁבְרֵי כְלֵי־חֶרֶשׂ וּשְׁמָשׁוֹת עָפוּ לְמַעְלָה; וְקוֹל שְׁרִיקוֹת וְקוֹל נֶפֶץ וְקוֹל רַעַשׁ נִשְׁמַע פַּעַם בְּפַעַם, כְּקוֹל הָרַעַם בַּגַּלְגַּל, עַד לְהַחֲרִישׁ אָזְנָיִם. כֹּה וָכֹה נָפַל אַחַד הַחַיָּלִים, אֲשֶׁר יָרוּ בְּעַד הַחַלּוֹן הַחוּצָה, אֲחוֹרַנִּית אַרְצָה; וַיַּסֵּבּוּ אוֹתוֹ הַצִּדָּה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר נִגְרְרוּ מֵחֶדֶר אֶל חֶדֶר, וִידֵיהֶם עַל פִּצְעֵיהֶם, וְהֵמָּה מִתְנוֹדְדִים בַּהֲלִיכָתָם. בַּמִּטְבָּח הָשְׁכַּב חָלָל אֶחָד וּבְמִצְחוֹ פֶּצַע רָחָב פָּתוּחַ. וְהַמַּגָּל אֲשֶׁר לָאוֹיֵב הָיָה הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וָצָר.

אָז רָאוּ אֶת הַמְּפַקֵּד, אֲשֶׁר עָמַד עַד כֹּה וְלֹא נָע וְלֹא זָע, וְהִנֵּה אוֹתוֹת רֹגֶז עַל פָּנָיו; וְהִנֵּה הוּא יוֹצֵא מִן הַחֶדֶר וּמַרְחִיב צְעָדָיו בְּצֵאתוֹ; וְרֹאשׁ־מִשְׁמָר הוֹלֵךְ אַחֲרָיו. מִקֵּץ שְׁלֹשָׁה רְגָעִים שָׁב רֹאשׁ־הַמִּשְׁמָר בִּמְרוּצָתוֹ וַיִּקְרָא לַמְתוֹפֵף הַקָּטָן, בְּתִתּוֹ לוֹ אוֹת, כִּי יָבֹא. וַיֵּלֶךְ הַנַּעַר אַחֲרָיו; וַיַּעַל עָלֹה וְדַלֵּג עַל מַעֲלוֹת עֵץ וַיָּבֹא הוּא וְהַנַּעַר אֶל עֲלִיַּת הַגַּג הָרֵיקָה; שָׁם רָאָה אֶת הַמְּפַקֵּד, וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד וְכוֹתֵב בְּעֵט־עוֹפֶרֶת עַל גִּלָּיוֹן, בְּהִשָּׁעֲנוֹ עַל הַחַלּוֹן; וְחֶבֶל־מַשְׁאֵבִים מֻנָּח עַל הָרִצְפָּה לְרַגְלָיו.

הַמְּפַקֵּד כָּפַל אֶת הַגִּלָּיוֹן וַיְכוֹנֵן אֶת אִישׁוֹנֵי עֵינָיו הַקָּרִים, הָאֲפוֹרִים, אֲשֶׁר מִפְּנֵיהֶם רָגְזוּ כָּל אַנְשֵׁי־הַצָּבָא, אֶל עֵינֵי הַנַּעַר וַיֹּאמֶר בְּקוֹל נִמְרָץ:

„הַמְתוֹפֵף!"

הַמְתוֹפֵף שָׂם יָדוֹ אֶל כּוֹבְעוֹ.

וַיֹּאמֶר הַמְפַקֵּד: „הֲיֵשׁ לְךָ אֹמֶץ־לֵב?"

וְעֵינֵי הַנַּעַר הֵאִירוּ כִּבְרָקִים. וַיַּעַן: „כֵּן, אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד".

וַיַּטֵּהוּ הַמְפַקֵּד אֶל הַחַלּוֹן וַיֹּאמַר: „הַבִּיטָה שָׁמָּה לְמַטָּה, אֶל הַבִּקְעָה, אֵצֶל בָּתֵּי וִילָּה־פְרַנְקָה, בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר הַכִּידוֹנִים הָהֵם נוֹצְצִים. שָׁם עוֹמְדִים אַנְשֵׁי־חֵילֵנוּ וְעָשׂה אֵינָם עוֹשִׂים מְאוּמָה. וְעַתָּה קַח אֶת הַמִּכְתָּב הַזֶּה וְיָרַדְתָּ בַּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן הַקָּטָן, וְעָבַרְתָּ כְּחֵץ מִקֶּשֶׁת אֶת מוֹרַד הַגִּבְעָה וְרַצְתָּ דֶּרֶךְ הַשָּׂדֶה, וּבָאתָ עַד אֲנָשֵׁינוּ וְנָתַתָּ הַמִּכְתָּב לְשַׂר־הָאֶלֶף הָרִאשׁוֹן, אֲשֶׁר תִּרְאֶה. הָסֵר מֵעָלֶיךָ אֶת הָאֵזוֹר וְאֶת הַצִּקְלוֹן".

וַיָּסַר הַמְתוֹפֵף הַקָּטָן מֵעָלָיו אֶת הָאֵזוֹר וְאֶת הַצִּקְלוֹן, וְאֶת הַמִּכְתָּב שָׂם בְּכִיס־מְעִילוֹ הַפְּנִימִי. רֹאשׁ־הַמִּשְׁמָר הִשְׁלִיךְ אֶת הַחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן וַיֹּאחֵז בְּקָצֵהוּ הֵיטֵב בִּשְׁתֵּי יָדָיו; וְהַמְפַקֵּד עָזַר לַנַּעַר, אֲשֶׁר יָצָא בְּעַד הַחַלּוֹן וְשִׁכְמוֹ מָפְנֶה הַחוּצָה, אֶל הַשָּׂדֶה.

וַיֹּאמֶר הַמְפַקֵּד: זְכוֹר, כִּי גוֹרַל כָּל פְּלֻגַּת־הַצָּבָא הַזֹּאת בְּיָדְךָ: בְּאֹמֶץ־לִבְּךָ וּבִזְרִיזוּתְךָ תּוּכַל הַצִּילָהּ".

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר, בְּהוֹצִיאוֹ אֶת גּוּפוֹ מֵעֵבֶר לַחַלּוֹן: „בְּטַח בִּי, אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד".

וְהַמְפַקֵּד הוֹסִיף, בְּהַחֲזִיקוֹ בַּחֶבֶל יַחַד עִם רֹאשׁ־הַמִּשְׁמָר: „בְּרִדְתְּךָ תֵּלֵךְ שְׁחוֹחַ".

— „אַל נָא יַחְשׁוֹשׁ".

— „יְהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ".

בְּעוֹד רְגָעִים מִסְפָּר יָרַד הַנַּעַר וַיַּעֲמֹד עַל הָאָרֶץ; וְרֹאשׁ־הַמִּשְׁמָר מָשַׁךְ אֶת הַחֶבֶל לְמַעְלָה וַיֵּעָלֵם; וְהַמְפַקֵּד עוֹדֶנּוּ נִרְאֶה בַּחַלּוֹן, עוֹמֵד וּמַבִּיט

בְּקֹצֶר־רוּחַ אַחֲרֵי הַנַּעַר אֲשֶׁר יָרַד, מוּעָף בִּיעָף, בְּמוֹרַד הַגִּבְעָה. הוּא קִוָּה, כִּי הִצְלִיחַ הַמִּתּוֹפֵף לְהִמָּלֵט, מִבְּלִי אֲשֶׁר יִרְאֻהוּ הָאוֹיְבִים; אַךְ הִנֵּה חֲמִשָּׁה אוֹ שִׁשָּׁה עַנְנֵי אָבָק קְטַנִּים עוֹלִים מִן הָאָרֶץ לִפְנֵי הַנַּעַר וּמֵאַחֲרָיו. אָז יָדַע כִּי נִגְלוּ עִקְּבוֹתָיו לָאוֹסְטְרִים וְכִי מוֹרִים הֵם בּוֹ מֵעַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה: עַנְנֵי הָאָבָק הַקְּטַנִּים הָיוּ עֲפַר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִסַּח מִמֶּנָּה וַיַּעַל לְמַעְלָה בְּכֹחַ הַכַּדּוּרִים. אַךְ הַמִּתּוֹפֵף הוֹסִיף לָרוּץ מַהֵר מְאֹד. פִּתְאוֹם נָפַל אָרְצָה. „נֶהֱרַג"! — קָרָא הַמְפַקֵּד — וַיִּשּׁוֹךְ אֶגְרוֹפוֹ. אַךְ הַדָּבָר עוֹדֶנּוּ בְּפִיו, וְהַנַּעַר קָם וַיַּעֲמוֹד עַל רַגְלָיו. אָז שָׁבָה רוּחוֹ אֵלָיו וַיֹּאמַר: „הֶאָח! אַךְ נָפוֹל נָפַל"! וְגַם אָמְנָם שָׁב הַמִּתּוֹפֵף לָרוּץ בְּכָל כֹּחוֹ, צוֹלֵעַ עַל רַגְלוֹ. וַיֹּאמֶר הַמְפַקֵּד בְּלִבּוֹ: „אָכֵן נָקְעָה רַגְלוֹ בְּנָפְלוֹ". עוֹד עַנְנֵי אָבָק אֲחָדִים עָלוּ מִן הָאָרֶץ כֹּה וָכֹה מִסָּבִיב לַנַּעַר, אַךְ גָּדַל הַמֶּרְחָק בֵּינוֹ וּבֵינֵיהֶם. יִבָּכֵן נִמְלַט מִמָּוֶת. וּקְרִיאַת נִצָּחוֹן הִתְפָּרְצָה מִפִּי הַמְפַקֵּד. אַךְ הוֹסֵף הוֹסִיף לְהַבִּיט אַחֲרֵי הַנַּעַר, וְהוּא רוֹעֵד מֵחֶרְדַּת לִבּוֹ, כִּי הִנֵּה אַךְ רְגָעִים אֲחָדִים בֵּין הַתְּשׁוּעָה וּבֵין הַכִּלָּיוֹן: אִם לֹא יְמַהֵר לָבֹא שָׁמָּה עִם הַמִּכְתָּב הַקּוֹרֵא לְעֶזְרָה מְהִירָה, וְנָפְלוּ כָּל אֲנָשָׁיו חֲלָלִים אוֹ יִמָּסְרוּ, הוּא וָהֵם, לַשְּׁבִי בְּיַד צָר. וְהַנַּעַר רָץ מַהֵר מְאֹד, אַךְ כַּעֲבוֹר זְמַן־מָה הָיָה צַעֲדוֹ הַצּוֹלֵעַ מִתְרוֹפֵף; וְאַחַר הוֹסִיף לָרוּץ, וּמְרוּצָתוֹ הָיְתָה הוֹלֶכֶת וְרָפָה, וְיֵשׁ אֲשֶׁר כָּשַׁל וַיַּעֲמוֹד תַּחְתָּיו. וַיֹּאמֶר הַמְפַקֵּד בְּלִבּוֹ: אָכֵן עָבַר כַּדּוּר עַל בְּשָׂרוֹ וַיִּשְׂרָט־בּוֹ שָׂרֶטֶת, וַיּוֹסֶף לְהַבִּיט אַחֲרָיו וְלִבְחוֹן הֲלִיכוֹתָיו בְּשׂוּם־לֵב וּבִרְעָדָה; וַיְעוֹרְרֵהוּ וַיְחַזְּקֵהוּ, כְּמוֹ יָכוֹל הַנַּעַר לִשְׁמוֹעַ אֶת קוֹלוֹ; וַיָּמָד בְּעֵינַיִם דּוֹלְקוֹת, בְּלִי הֲפוּגוֹת, אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר בֵּין הַנַּעַר וּבֵין הַנֶּשֶׁק הַנּוֹצֵץ, הַנִּרְאֶה לוֹ בַּבִּקְעָה הַהִיא, בְּתוֹךְ שְׂדֵי הַדָּגָן, אֲשֶׁר הַשֶּׁמֶשׁ הֵרִיקָה עֲלֵיהֶם זְהָבָהּ. וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה וּמִן הַחֲדָרִים הַתַּחְתִּיִּים עָלוּ בְּאָזְנָיו קוֹל שְׁרִיקוֹת

הַכַּדּוּרִים וְרַעֲשָׁם, קוֹל זַעֲקַת שָׂרֵי־הַמֵּאוֹת וְרָאשֵׁי הַמִּשְׁמָר, בְּפַקְּדָם אֶת חֵילָם בְּקוֹל עֹז וָקֶצֶף, קוֹל אַנְחַת הַפְּצוּעִים וְנַאֲקָתָם, וּמַפַּץ הָרְהִיטִים וּמַפְּלֵי הַחוֹמָה. וְעֵינֵי הַמְפַקֵּד אֶל הַמִּתּוֹפֵף הָרָחוֹק, וְהוּא קוֹרֵא: „חֲזַק! הֱיֵה לְבֶן־חָיִל! הָלְאָה! רוּץ! הִנֵּה הוּא עוֹמֵד תַּחְתָּיו, לַעֲזָאזֵל! הִנֵּה שָׁב לָרוּץ"! וְשַׂר־מֵאָה בָא, רָץ עַד בְּלִי הָשִׁיב רוּחַ, וַיַּגֶּד־לוֹ כִּי הָאוֹיֵב, אֲשֶׁר לֹא חָדַל לִירוֹת, מְנוֹפֵף יְרִיעַת־בַּד לְבָנָה, לֵאמֹר: הִכָּנְעוּ. וַיִּקְרָא הַמְפַקֵּד: „אַל יַצְנוּהוּ"! וְעֵינָיו לֹא גָרַע מִן הַנַּעַר, אֲשֶׁר הִגִּיעַ אֶל הַבִּקְעָה, אַךְ לֹא רָץ עוֹד, וַיְהִי כְּחוֹגֵר שְׁאֵרִית כֹּחַ וּמְהַלֵּךְ בִּכְבֵדוּת. הַמְפַקֵּד, אֲשֶׁר שִׁנָּיו הִתְלַכְּדוּ בְּפִיו וְאֶגְרוֹפָיו הִתְכַּנְּסוּ קָרָא: „לְכָה! אוּצָה! רוּצָה! מוּתָה, נָבָל, אַךְ רוּץ תָּרוּץ"! וְאַחַר בִּטֵּא בִשְׂפָתָיו קְלָלָה נִמְרֶצֶת. אֲהָהּ, מוּג־הַלֵּב הָרַע הַזֶּה יָשַׁב תַּחְתָּיו! וְגַם אָמְנָם נֶעְלַם מֵעֵינָיו הַנַּעַר, אֲשֶׁר עַד כֹּה אַךְ רֹאשׁוֹ נִרְאָה מֵעַל לִשְׂדֵה־הַדָּגָן, וּכְמוֹ נָפַל לָאָרֶץ. אַךְ בְּעוֹד רֶגַע וְהִנֵּה נִרְאָה רֹאשׁוֹ שֵׁנִית; עַד אֲשֶׁר נֶעְלַם אַחֲרֵי הַגְּדֵרוֹת, וְהַמְפַקֵּד לֹא רָאָהוּ עוֹד.

אָז עָשָׂה דַרְכּוֹ בְּרַעַשׁ אֶל הַחֲדָרִים הַתַּחְתִּיִּים! הַכַּדּוּרִים שָׁרְקוּ בְּזַעַף; הַחֲדָרִים מָלְאוּ פְצוּעִים, אֲשֶׁר אֲחָדִים מֵהֶם נָעוּ כַּשִּׁכּוֹרִים, מִתְרַפְּקִים עַל הָרְהִיטִים; הַקִּירוֹת וְהָרְהִיטִים נִגְאֲלוּ מִן הַדָּם, אֲשֶׁר זֹרַק עֲלֵיהֶם; חֲלָלִים מֻשְׁלָכִים לְיַד כָּל פֶּתַח. כַּדּוּר אֶחָד פָּגַע בִּמְפַקֵּד־הַמִּשְׁנֶה וַיְפוֹצֵץ אֶת זְרוֹעוֹ הַיְמָנִית; עַנְנֵי עָשָׁן וְאָבָק עָטוּ עַל כֹּל. וַיִּקְרָא הַמְפַקֵּד: „חִזְקוּ! עִמְדוּ הָכֵן! הִנֵּה עֶזְרָה בָּאָה! הִתְחַזְּקוּ עוֹד מְעַט מִזְעָר"! וְהָאוֹסְטְרִים קָרְבוּ עוֹד; וְגַם הִנֵּה נִרְאוּ פְּנֵיהֶם הַנַּעֲוִים, שָׁם לְמַטָּה, בְּעַד הֶעָשָׁן; נִשְׁמַע בְּתוֹךְ רַעַשׁ הַיְרִיּוֹת קוֹלָם הַפָּרוּעַ, הַמְגַדֵּף אֶת הַנְּצוּרִים וְקוֹרֵא לָהֶם, כִּי יִכָּנְעוּ בְּטֶרֶם יִכְרְעוּ לָטֶבַח כֻּלָּם. חַיָּלִים אֲחָדִים, אֲשֶׁר נָפַל עֲלֵיהֶם פַּחַד, נָסוֹגוּ אָחוֹר מִן הַחַלּוֹן; אַךְ רָאשֵׁי־הַמִּשְׁמָר הֵשִׁיבוּ אוֹתָם בְּיָד חֲזָקָה. וְאוּלָם

אֵשׁ הַנְּצוּרִים הָיְתָה הָלוֹךְ וְרָפֹה, הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם כִּי נָמֵס כָּל לֵב, מִלְחֶמֶת הַמָּגֵן לֹא יָכְלָה לְהִמָּשֵׁךְ עוֹד. רֶגַע אֶחָד מָעֲטוּ יְרִיּוֹת הָאוֹסְטְרִים, וְקוֹל כְּרַעַם קָרָא: „הִכָּנְעוּ"! אַךְ הַמְפַקֵּד נָהַם מִן הַחַלּוֹן הַחוּצָה: „לֹא"! וַיָּשׁוּבוּ לִירוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה בְּיֶתֶר עֹז וּבְיֶתֶר מְרִירוּת. עוֹד חַיָּלִים אֲחָדִים נָפְלוּ חֲלָלִים. לֹא חַלּוֹן אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם הָיוּ כְבָר בְּלִי מְגִנִּים. הַקֵּץ הוֹלֵךְ וְקָרֵב. וְהַמְפַקֵּד קָרָא בְקוֹל נֶחֱנָק: „אֵינָם בָּאִים! אֵינָם בָּאִים"! וַיִּשְׁתָּעֵר בְּזַעַף לְפָנָיו, וּבְיָדוֹ הַקְּמוּצָה בְרֶטֶט, כְּיַד אֲחוּז־שָׁבָץ, יְנוֹפֵף חַרְבּוֹ, בְּלֶכְתּוֹ לָמוּת מוֹת גִּבּוֹרִים. וְהִנֵּה רֹאשׁ מִשְׁמָר, אֲשֶׁר יָרַד מֵעֲלִיַּת הַגָּג, קוֹרֵא בְכֹחַ: „הִנָּם בָּאִים"! וְהַמְפַקֵּד קָרָא אַחֲרָיו בְּקוֹל שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן: „הִנָּם בָּאִים"! לְקוֹל הַקּוֹרֵא הַזֶּה רָצוּ כֻלָּם, בְּרִיאִים וְגַם פְּצוּעִים, רָאשֵׁי מִשְׁמָר עִם שָׂרֵי־מֵאָה, אֶל הַחַלּוֹנוֹת וַיָּשׁוּבוּ לְהִלָּחֵם וְלַעֲמוֹד עַל נַפְשָׁם בִּמְרִירוּת גְּדוֹלָה מְאֹד. מִקֵּץ רְגָעִים אֲחָדִים נִרְאָה, וְהִנֵּה כְמוֹ סָר הַבִּטָּחוֹן מִן הָאוֹיֵב, וְהַחֵלָּה הַמְּבוּכָה בְּמַחֲנֵהוּ. וַיְמַהֵר הַמְפַקֵּד כְּמַהֵר בָּרָק, וַיֶּאֱסֹף פְּלֻגָּה קְטַנָּה בַּחֶדֶר הַתַּחְתִּי, לְמַעַן צֵאת הַחוּצָה לִקְרַאת הָאוֹיֵב וּלְהִשְׁתָּעֵר עָלָיו בְּכִידוֹנִים. וְאַחַר מִהֵר וַיַּעַל לְמַעְלָה. כְּבוֹאוֹ וְהִנֵּה נִשְׁמַע קוֹל שַׁעֲטַת פַּרְסוֹת וְקוֹל־רַעַשׁ גָּדוֹל: הֵידָד! וּבְעַד הַחַלּוֹנוֹת נִרְאוּ מִתּוֹךְ הֶעָשָׁן הַכּוֹבָעִים בַּעֲלֵי שְׁתֵּי הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר לָרוֹבִים הָאִיטַלְקִים: גְּדוּד פָּרָשִׁים בָּאִים, שׁוֹטְפִים בִּמְרוּצָתָם, וְלַהַט הַחֲרָבוֹת הַמִּתְהַפְּכוֹת, אֲשֶׁר יָרְדוּ בְּקוֹל־רַעַשׁ עַל קָדְקֹד וְעַל שֶׁכֶם וְעַל גָּב; — אָז פָּרְצָה עָבְרָה אֲגֻדַּת הַחַיָּלִים דֶּרֶךְ הַפֶּתַח וְכִידוֹנֵיהֶם הַהֲפוּכִים לְמַעְלָה בִּידֵיהֶם; — וּבְמַחֲנֵה הָאוֹיֵב מְהוּמָה וּמְבוּכָה וּמְנוּסָה; הַבַּיִת וְכָל הַמָּקוֹם נֶחֶלְצוּ מִמָּצוֹר, וְעוֹד מְעַט וּשְׁתֵּי מַחֲנוֹת רַגְלִים מֵחֵיל אִיטַלְיָה וּשְׁנֵי תוֹתָחִים עִמָּם חָנוּ לְמַצָּב עַל הַגִּבְעָה.

וְהַמְפַקֵּד הִתְחַבֵּר אֶל גְּדוּדוֹ, הוּא וַאֲנָשָׁיו הַנּוֹתָרִים, וַיּוֹסִיפוּ לְהִלָּחֵם,

וּבִהְיוֹת תִּגְרַת הַכִּידוֹנִים הָאַחֲרוֹנָה נִפְצַע פֶּצַע־קַל בְּיָדוֹ הַשְּׂמָאלִית, כִּי פָּגַע בָּהּ כַּדּוּר הַנִּתָּר לְאָחוֹר.

בִּנְטוֹת הַיּוֹם הַהוּא לַעֲרוֹב הָיְתָה תְשׁוּעָה לְאַנְשֵׁי חֵילֵנוּ.

אַךְ בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, כְּשׁוּב הַמִּלְחָמָה לִהְיוֹת, דָּכְאוּ הָאִיטַלְקִים — בְּכָל אֲשֶׁר עָמְדוּ עַל נַפְשָׁם בִּגְבוּרָה — בְּיַד הָאוֹיֵב הָרַב וְהֶעָצוּם מֵהֶם, וּבְבֹקֶר יוֹם 26 לַחֹדֶשׁ נָסוֹגוּ אָחוֹר בִּתוּגַת נַפְשָׁם עַד מִינְצִיוֹ.

הַמְפַקֵּד, אַף כִּי נִפְצַע, הָלַךְ בְּרַגְלָיו כָּל הַדֶּרֶךְ הַהוּא עִם אַנְשֵׁי חֵילוֹ הָעֲיֵפִים וְהַמַּחֲרִישִׁים; וּכְבוֹאוֹ, לְעֵת בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ, אֶל גּוֹיְטוֹ, אֲשֶׁר בְּמִינְצִיוֹ, בִּקֵּשׁ בְּלִי הִתְמַהְמֵהַּ אֶת מִשְׁנֵהוּ, בַּעַל הַזְּרוֹעַ הַפְּצוּעָה, אֲשֶׁר נָשְׂאָה אוֹתוֹ מֶרְכֶּבֶת הַחוֹלִים וַאֲשֶׁר עַל־כֵּן הֲלֹא הִקְדִּימוֹ לָבֹא הֲלוֹם. וַיּוֹרֻהוּ בֵּית־תְּפִלָּה, אֲשֶׁר הָפְכוּ אוֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן לְבֵית־מַרְפֵּא לְחוֹלֵי הַצָּבָא. וַיֵּלֶךְ שָׁמָּה. וּבֵית־הַתְּפִלָּה מָלֵא פְצוּעִים, אֲשֶׁר שָׁכְבוּ שְׁנֵי טוּרִים עַל מִטּוֹת וְעַל כָּרֵי־תֶבֶן, הַמֻּצָּעִים עַל הָרִצְפָּה; שְׁנֵי רוֹפְאִים וּמְשָׁרְתֵי־חוֹלִים רַבִּים יָצְאוּ וּבָאוּ בְחִפָּזוֹן, וְקוֹל זְעָקוֹת עֲצוּרוֹת וְקוֹל אֲנָקוֹת נִשְׁמָע.

כְּבוֹא הַמְפַקֵּד עָמַד דּוּמָם, וְעֵינָיו שׁוֹטְטוּ כֹּה וָכֹה לְבַקֵּשׁ אֶת פְּקִידוֹ.

קוֹל צָרוּד קָרוֹב מְאֹד, קָרָא לוֹ: אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד! וַיַּסֵּב אֶת פָּנָיו: וְהִנֵּה זֶה הַמְתוֹפֵף הַקָּטָן.

הוּא שָׁכַב עַל מִטַּת־שָׂדֶה — מְכֻסֶּה עַד חָזֵהוּ בְּמָסַךְ־חַלּוֹן, עָשׂוּי בַּד קָשֶׁה וְרָקוּם מִשְׁבְּצוֹת אֲדֻמּוֹת וּלְבָנוֹת, וּזְרוֹעוֹתָיו מִלְמַעְלָה לַמִּכְסֶה; פָּנָיו חָוְרוּ, דַּלּוּ, אַךְ שְׁתֵּי עֵינָיו עוֹדֶן נוֹצְצוֹת כִּשְׁנֵי סַפִּירִים שְׁחוֹרִים.

וַיִּשְׁתּוֹמֵם הַמְפַקֵּד וַיִּשְׁאָלֵהוּ בְּקוֹלוֹ הַקָּשֶׁה: „הַאַתָּה זֶה? הֲטִיבוֹתָ כִּי עָשִׂיתָ אֶת חוֹבָתֶךָ”.

וַיֹּאמֶר הַמְתוֹפֵף: „אָנֹכִי עָשִׂיתִי כֹּל אֲשֶׁר מָצְאָה יָדִי לַעֲשׂוֹת”.

וַיִּשְׁאָלֵהוּ הַמְפַקֵּד, כְּשֶׁעֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בַּמִּטּוֹת הַקְּרוֹבוֹת וּמְבַקְּשׁוֹת אֶת פְּקִידוֹ, וַיֹּאמַר: „הֲנִפְצַעְתָּ“?

וְהַנַּעַר, אֲשֶׁר גָּבַהּ לִבּוֹ בַּפֶּצַע, אֲשֶׁר הִשִּׂיג עַתָּה רִאשׁוֹנָה בְּעַד אַרְצוֹ, לָבַשׁ עֹז לְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו הַפַּעַם, כִּי לוּלֵא זֹאת לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ לִפְתּוֹחַ שְׂפָתָיו עִם הַמְפַקֵּד הַזֶּה,— וַיַּעַן וַיֹּאמַר:

— „וּמַה תַּחְשׁוֹב, אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד! אָנֹכִי רַצְתִּי, שַׁחוֹתִי, בְּכָל זֹאת מִהֲרוּ רָאוּ אוֹתִי. לוּלֵא פָּגַע הַכַּדּוּר, אֲשֶׁר יָרוּ לִי, בְּרַגְלִי, כִּי אָז קִדַּמְתִּי לָבֹא עֶשְׂרִים דַּק. בְּאָשְׁרִי, כִּי מָצָאתִי מַהֵר פְּקִיד־חַיִל מֵרָאשֵׁי הַמַּטּוֹת וָאֶתֶּן־לוֹ אֶת הַמִּכְתָּב. הָהּ, כִּי בְרָעָה הָיְתָה רִדְתִּי, אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֶעֱנִיקוּ לִי כָּכָה! כִּמְעַט מַתִּי בַּצָּמָא. יָרֵאתִי פֶּן לֹא אָבוֹא עוֹד עַד מְקוֹם חֶפְצִי, בָּכִיתִי בִמְרִירוּת, בְּזָכְרִי כִּי כַאֲשֶׁר תְּאַחֵר הַתְּשׁוּעָה לָבוֹא, כֵּן יְמַהֲרוּ שָׁם לְמַעְלָה לָצֵאת אֶחָד אֶחָד מֵאֶרֶץ־חַיִּים. סוֹף דָּבָר, עָשִׂיתִי כָל אֲשֶׁר יָכֹלְתִּי לַעֲשׂוֹת. וּמַה טּוֹב וְנָעִים. אַךְ רְאֵה אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד, הִנֵּה זָב דָּמֶךָ“.

וְגַם אָמְנָם נִגְּרוּ נִטְפֵי דָם אֲחָדִים מִפֶּצַע יָדוֹ, אֲשֶׁר לֹא חֻבַּשׁ הֵיטֵב, וַיֵּרְדוּ עַל הָאֶצְבָּעוֹת. „הֲיֵשׁ אֶת נַפְשְׁךָ, אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד, כִּי אֲחַזֵּק מְעַט אֶת הַחִתּוּל? תְּנָה לִי יָדְךָ רֶגַע אֶחָד“.

הַמְפַקֵּד הוֹשִׁיט לוֹ אֶת יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית וַיָּרֶם אֶת יָדוֹ הַיְמָנִית, לְמַעַן עֲזוֹר לַנַּעַר לְהַתִּיר אֶת הַקֶּשֶׁר וְלָשׁוּב לִקְשׁוֹר אוֹתוֹ; וְאוּלָם הַנַּעַר, אֲשֶׁר אַךְ בְּרֹב־עָמָל יָכֹל לָקוּם מֵעַל הַכַּר, לֹא עָצַר כֹּחַ, וּפָנָיו חָוְרוּ וְרֹאשׁוֹ נָפַל אָחוֹר עַל יְצוּעוֹ.

וַיָּשֶׁב הַמְפַקֵּד אֶת יָדוֹ, אֲשֶׁר נִסָּה הַנַּעַר לְהַחֲזִיק בָּהּ, וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו וַיֹּאמַר: „אֵין דָּבָר, אֵין דָּבָר, תַּחַת אֲשֶׁר תָּשִׂים לִבְּךָ לְפִצְעֵי אֲחֵרִים, יָדֹעַ

תֵּדַע פְּצָעֶיךָ; כִּי הִנֵּה גַּם פְּצָעִים קַלִּים מְסֻכָּנִים הֵם, אִם לֹא יְטֻפְּלוּ בָהֶם כָּרָאוּי.

הַמְתוֹפֵף הַקָּטָן הֵנִיעַ רֹאשׁוֹ.

וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו הַמְפַקֵּד הֵיטֵב וַיֹּאמַר: „וְאַתָּה אָכֵן נִגְרַע מִמְּךָ דָּם רַב, כִּי כָכָה חָלִיתָ?"

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר בְּבַת־צְחוֹק: נִגְרַע דָּם רָב? לֹא אַף דָּם נִגְרַע מִמֶּנִּי, כִּי גַם יוֹתֵר מִזֶּה. הַבִּיטָה וּרְאֵה!"

וַיְמַהֵר וַיָּסַר אֶת מְכַסֵּהוּ.

וְהַמְפַקֵּד נָסוֹג צַעַד אֶחָד לְאָחוֹר, כִּי נִבְהַל מֵרְאוֹת: רַק רֶגֶל אַחַת עוֹד הָיְתָה לַנַּעַר; רַגְלוֹ הַשְּׂמָאלִית נִכְרְתָה מִמַּעַל לַבֶּרֶךְ, וּקְצֵה־הָרֶגֶל הַנִּשְׁאָר עָטוּי מִטְפָּחוֹת כְּתֻמּוֹת דָּם.

וְהִנֵּה רוֹפֵא־צָבָא שְׁפַל־קוֹמָה וְעָבֶה, אֲשֶׁר שַׁרְוֻלֵּי־כֻתָּנְתּוֹ עַל זְרוֹעוֹתָיו, בָּא. וַיִּפֶן אֶל הַמְפַקֵּד וַיֹּאמֶר בְּחִפָּזוֹן, בְּהוֹרוֹתוֹ בְּאֶצְבָּעוֹ אֶל הַמְתוֹפֵף: „אֲהָהּ! אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד, זֶה עִנְיָן רָע; אָבְדַן רֶגֶל, אֲשֶׁר יָכְלוּ לְהַצִּילָהּ עַל נְקַלָּה, לוּלֵא הֶעֱבִיד אוֹתָהּ כִּמְשֻׁגָּע עֲבוֹדָה גְדוֹלָה מִנְּשֹׂא; דַּלֶּקֶת אֲרוּרָה; וַיְהִי עָלֵינוּ לִכְרוֹת אוֹתָהּ בְּלִי הִתְמַהְמֵהַּ. הוֹי, אֲבָל... נַעַר בֶּן־חַיִל הוּא, אַבְטִיחֲךָ נֶאֱמָנָה; גַּם לֹא דִמְעָה אַחַת יָרְדָה עֵינוֹ, גַּם לֹא זְעָקָה אַחַת הִשְׁמִיעַ בַּעֲשׂוֹתִי אֶת הַנִּתּוּחַ; בּוֹ יִגְבַּהּ לִבִּי, כִּי אִיטַלְקִי קָטָן הוּא, בִּכְבוֹדִי נִשְׁבַּעְתִּי. זֶרַע בָּרוּךְ הוּא, חַי אֱלֹהִים!

וַיְמַהֵר וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

הַמְפַקֵּד קָמַץ גַּבּוֹת עֵינָיו הַגְּדוֹלוֹת, הַלְּבָנוֹת, וַיַּבֵּט אֶל הַמְתוֹפֵף בְּעֵינַיִם קָמוֹת, בְּכַסּוֹתוֹ אוֹתוֹ; וְאַחַר הֵרִים יָדוֹ לְאִטּוֹ, כְּמוֹ בְלִי דַעַת־נֶפֶשׁ, וּמִבְּלִי גְרוֹעַ עַיִן מִמֶּנּוּ, הֵסִיר אֶת כּוֹבָעוֹ.

וַיִּשְׁתּוֹמֵם הַנַּעַר וַיִּקְרָא: „אֲדוֹנִי הַמְפַקֵּד! מָה אַתָּה עוֹשֶׂה? הַלְפָנַי אַתָּה מֵסִיר אֶת הַכּוֹבַע?"

וְאִישׁ הַצָּבָא הַקָּשֶׁה הַזֶּה, אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לֹא דִבֵּר נְעִימוֹת לְאִישׁ מִן הָאֲנָשִׁים הַסָּרִים לְמִשְׁמַעְתּוֹ, עָנָה בְקוֹל מַבִּיעַ רֹךְ וְחִבָּה לְאֵין־קֵץ וַיֹּאמֶר לוֹ: „אֲנִי אֵינֶנִּי כִּי אִם מְפַקֵּד; וְאַתָּה — גִּבּוֹר".

וְאַחַר הִתְנַפֵּל עַל הַמְתוֹפֵף הַקָּטָן בִּזְרוֹעוֹת פְּתוּחוֹת וַיִּשָּׁקֵהוּ עַל חָזֵהוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים.

אַהֲבַת הַמּוֹלֶדֶת

24. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הַסִּפּוּר עַל „הַמְתוֹפֵף הַקָּטָן" נָגַע כָּכָה עַד לִבְּךָ, הֲלֹא נָקֵל הָיָה לְךָ לַעֲשׂוֹת יָפֶה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר אֶת הַחִבּוּר: מַדּוּעַ אוֹהֲבִים אַתֶּם אֶת אִיטַלְיָה? מַדּוּעַ אוֹהֵב אָנֹכִי אֶת אִיטַלְיָה? הֲלֹא בָאוּ לְךָ, הֲלֹא הִתְרוֹצְצוּ בְּקִרְבְּךָ כְּרֶגַע מֵאָה תְשׁוּבוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה הַזֹּאת? אֲנִי אוֹהֵב אֶת אִיטַלְיָה, יַעַן הֱיוֹת אִמִּי אִשָּׁה אִיטַלְקִית; יַעַן הֱיוֹת הַדָּם הַשּׁוֹטֵף בְּעוֹרְקַי אִיטַלְקִי; יַעַן הֱיוֹת אַדְמַת אִיטַלְיָה מְקוֹם קִבְרוֹת הַמֵּתִים, אֲשֶׁר אִמִּי בוֹכָה לָהֶם וְאָבִי מְכַבֵּד אוֹתָם; יַעַן הֱיוֹת הָעִיר אֲשֶׁר בָּהּ נוֹלַדְתִּי, הַלָּשׁוֹן אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר, הַסְּפָרִים הַמְחַנְּכִים אוֹתִי, אִיטַלְקִיִּים; יַעַן הֱיוֹת אָחִי, אֲחוֹתִי, חֲבֵרַי, הָעָם הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר אֲנִי חַי בְּתוֹכוֹ, הַטֶּבַע הַיָּפֶה הַסּוֹבֵב אוֹתִי, וְכָל אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה, וְכָל אֲשֶׁר אֲנִי מְחַבֵּב, וְכָל אֲשֶׁר אֲנִי לוֹמֵד, וְכָל אֲשֶׁר אֲנִי מְרוֹמֵם בְּלִבִּי — לְאִיטַלְיָה. הוֹ, עוֹד טֶרֶם תּוּכַל לְהָבִין

אֶת הָאַהֲבָה הַזֹּאת! אַךְ יָדֹעַ תֵּדַע וְחוֹשׁ תָּחוּשׁ אוֹתָהּ בְּכָל מְלֹא עֶרְכָּהּ, כַּאֲשֶׁר תִּגְדַּל וְתִהְיֶה לְאִישׁ, כַּאֲשֶׁר תָּשׁוּב, מִקֵּץ יָמִים רַבִּים לְשִׁבְתְּךָ בַּנֵּכָר, מִדֶּרֶךְ רְחוֹקָה וְרָאִיתָ בְּבֹקֶר יוֹם אֶחָד מֵעַל מִכְסֵה הָאֳנִיָּה, אֶת הָרֵי אַרְצְךָ הַגְּדוֹלִים, הָרֵי הַתְּכֵלֶת, מִתְרוֹמְמִים בְּחוּג־הַשָּׁמַיִם; חוֹשׁ תָּחוּשׁ אוֹתָהּ, בַּעֲלוֹתָהּ פִּתְאֹם כְּגַל־רַחֲמִים אַדִּיר וָחַם, אֲשֶׁר יוֹצִיא דְמָעוֹת מֵעֵינֶיךָ וּקְרִיאַת־גִּיל מִלִּבֶּךָ. חוֹשׁ תָּחוּשׁ אוֹתָהּ בְּלֶכְתְּךָ בְּאַחַת הֶעָרִים הַגְּדוֹלוֹת בְּתוֹךְ הָמוֹן זָר וּבְשָׁמְעֲךָ, מִדֵּי עָבְרְךָ מִפִּי פּוֹעֵל אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תְּמוֹל שִׁלְשֹׁם, מִלָּה אַחַת בִּלְשׁוֹן אַרְצְךָ, וְלִבְּךָ יַמְרִיצְךָ וְיִמְשֹׁךְ אוֹתְךָ אֵלָיו. חוֹשׁ תָּחוּשׁ אוֹתָהּ בְּשָׁמְעֲךָ שֵׁם אַרְצְךָ מְנֹאָץ בְּפִי זָרִים וְנַפְשְׁךָ תִּמָּלֵא בוּז, אֲשֶׁר גָּאוֹן וְעֶצֶב חָבְרוּ בוֹ יַחְדָּו, וַאֲשֶׁר יָרִיץ דָּם לְבָבְךָ אֶל פָּנֶיךָ. חוֹשׁ תָּחוּשׁ אוֹתָהּ בְּיֶתֶר עֹז וּבְיֶתֶר גָּאוֹן בְּיוֹם נְטוֹת עַם נָכְרִי חַרְבּוֹ עַל אֶרֶץ מוֹלַדְתְּךָ וְרָאִיתָ מִכָּל עֲבָרִים רַעַשׁ נֶשֶׁק, וּצְעִירִים יִנָּהֲרוּ אִישׁ אֶל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ אֶל דִּגְלוֹ, וְאָבוֹת מְנַשְּׁקִים לִבְנֵיהֶם וְקוֹרְאִים: „חֲזָק"! וְאִמּוֹת מְבָרְכוֹת בְּנֵיהֶן בִּרְכַּת הַפְּרִידָה וְקוֹרְאוֹת לָהֶם: „תָּעֹז יֶדְכֶם"! חוֹשׁ תָּחוּשׁ אוֹתָהּ כְּחֶדְוַת אֱלֹהִים. כִּי תְאֻשַּׁר בְּחַיֶּיךָ לִרְאוֹת אֶת הַגְּדוּדִים הַמְדֻלְדָּלִים, הָעֲיֵפִים, קְרוּעֵי־הַבְּגָדִים, יְדוּעֵי עָמָל וּתְלָאָה וּפֶגַע רָע, בְּשׁוּבָם מִמִּלְחָמָה, כְּשֶׁעֵינֵיהֶם מַזְהִירוֹת בְּזֹהַר הַנִּצָּחוֹן וְדִגְלֵיהֶם נְקוּבֵי הַכַּדּוּרִים בִּידֵיהֶם; וְאַחֲרֵיהֶם תַּהֲלוּכָה גְדוֹלָה, אֲרֻכָּה עַד בְּלִי סוֹף שֶׁל גִּבּוֹרִים, הַנּוֹשְׂאִים רָאשֵׁיהֶם הַחֲבוּשִׁים לְמַעְלָה, וְשֶׁל גִּדְמִים, וּמִסָּבִיב לָהֶם הָמוֹן חוֹגֵג, מִשְׁתּוֹלֵל בְּשִׂמְחַת לִבּוֹ, מְכַסֶּה אוֹתָם בִּפְרָחִים, בִּבְרָכוֹת וּבִנְשִׁיקוֹת, — אָז תָּבִין, אֶנְרִיקוֹ, אֶת אַהֲבַת הַמּוֹלֶדֶת, אָז תֵּדַע וְאָז תָּחוּשׁ — מַה־זֹּאת מוֹלֶדֶת. וְכָכָה מָרוֹם וְקָדוֹשׁ הַדָּבָר הַזֶּה, אֲשֶׁר לוּ רָאִיתִי אוֹתְךָ יוֹם אֶחָד שָׁב שָׁלֵם מִמִּלְחָמָה, אֲשֶׁר הָיְתָה לְמַעַן הַמּוֹלֶדֶת, אוֹתְךָ, עַצְמִי וּבְשָׂרִי, וְיָדַעְתִּי כִּי הֶחֱיֵיתָ נַפְשְׁךָ

בִּנְטוֹתְךָ מִפְּנֵי הַמָּוֶת כְּיָרֵא וּכְרַךְ־לֵבָב, כִּי אָז קִדַּמְתִּיךָ — אֲנִי, אָבִיךָ, אֲשֶׁר אֲקַדֵּם פָּנֶיךָ בְּגִיל בְּכָל יוֹם בְּשׁוּבְךָ מִבֵּית־הַסֵּפֶר — בִּבְכִי תַמְרוּרִים; וְלֹא יָכֹלְתִּי עוֹד לְאַהֲבָה אוֹתְךָ, וְיָרַדְתִּי מְדֻכָּא וְאָבֵל שְׁאוֹלָה.

אָבִיךָ.

קִנְאָה

25. — יוֹם רְבִיעִי.

גַּם אֶת הַחִבּוּר עַל הַמּוֹלֶדֶת הֵיטִיב דֵּירוֹסִי לַעֲשׂוֹת מִכָּל הַתַּלְמִידִים. וּבְכָל־זֹאת הָיָה בּוֹטִינִי בָּטוּחַ, כִּי הוּא יַשִּׂיג אֶת הַפְּרָס הָרִאשׁוֹן! עַד כֹּה עוֹד יָכֹלְתִּי נְשֹׂא אֶת בּוֹטִינִי, אַף כִּי מְעַט גַּאֲוַת־הֶבֶל לוֹ, וְהוּא מִתְיַפֶּה יֶתֶר עַל הַמִּדָּה; אַךְ עַתָּה בּוֹז אָבוּז לוֹ בְּלִבִּי, מֵאָז שִׁבְתֵּנוּ יַחַד בְּסַפְסָל אֶחָד, וַאֲנִי רוֹאֶה אֶת כָּל קִנְאָתוֹ אֲשֶׁר הוּא מְקַנֵּא בְּדֵירוֹסִי. מְבַקֵּשׁ הוּא לְהִתְחָרוֹת עִמּוֹ וְגַם שׁוֹקֵד הוּא עַל לִמּוּדָיו; אַךְ לֹא יַצְלִיחַ בְּהִתְחָרוּתוֹ אַף בִּמְעָט, כִּי עֶשֶׂר יָדוֹת לְדֵירוֹסִי בְּכָל הַלִּמּוּדִים, וּבוֹטִינִי נוֹשֵׁךְ אֶצְבְּעוֹתָיו מִכָּעַס. גַּם קָרְלוֹ נוֹבִיס מְקַנֵּא בְּדֵירוֹסִי, אַךְ בְּרֹב גְּאוֹנוֹ מְכַסֶּה הוּא קִנְאָתוֹ בַּסֵּתֶר וְלֹא תֵרָאֶה הַחוּצָה. וְאוּלָם בּוֹטִינִי מִתְגַּלֵּעַ בְּקִנְאָתוֹ, מִתְאוֹנֵן בְּבֵיתוֹ עַל הַצִּיּוּנִים וּמוֹצִיא דִבָּה עַל הַמּוֹרֶה, לֵאמֹר: עוֹשֶׂה הוּא עִם הַתַּלְמִידִים לֹא בְּצֶדֶק וְלֹא בְיֹשֶׁר; וְכִי יֵיטִיב דֵּירוֹסִי לַעֲנוֹת אֶת הַמּוֹרֶה עַל שְׁאֵלוֹתָיו, כְּפַעַם בְּפַעַם, דָּבָר דָּבוּר עַל אָפְנָיו, וְהִתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ וְהוֹרִיד רֹאשׁוֹ, וְהָיָה כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא שׁוֹמֵעַ, אוֹ יִתְאַמֵּץ לִשְׂחֹק, וְשָׂחַק בְּפִיו וְכָעַס בִּלְבָבוֹ. וְיַעַן אֲשֶׁר כֻּלָּם יוֹדְעִים זֹאת, יַבִּיטוּ, מִדֵּי הַלֵּל הַמּוֹרֶה אֶת דֵּירוֹסִי, אֶל בּוֹטִינִי, אֲשֶׁר חֲמָתוֹ בּוֹעֲרָה בוֹ כָּאֵשׁ, וְהַבּוֹנֶה הַקָּטָן עוֹשֶׂה לוֹ בִשְׂפָתָיו „פִּי הָאַרְנֶבֶת".

הַבֹּקֶר, לְמָשָׁל, הִרְחִיק לָלֶכֶת בְּקִנְאָתוֹ עַד־מְאֹד. הַמּוֹרֶה בָּא הַחֲדְרָה וַיּוֹדַע אֶת תּוֹצְאוֹת הַבְּחִינָה: — „דֵּירוֹסִי — עֶשֶׂר עֲשִׂירִיּוֹת בַּצִּיּוּנִים וְהַפְּרָס הָרִאשׁוֹן יִהְיֶה לּוֹ"; — בּוֹטִינִי הִתְעַטֵּשׁ בְּחָזְקָה. וַיַּבֵּט אֵלָיו הַמּוֹרֶה: רָאֲתָה עֵינוֹ וַיָּבֶן לוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו: „בּוֹטִינִי, אַל תִּתֵּן אֶת נְחַשׁ־הַקִּנְאָה לִקְרוֹב אֵלֶיךָ: נְחַשׁ־שָׂרָף הוּא, מְכַרְסֵם אֶת הַמֹּחַ וּמַשְׁחִית אֶת הַלֵּב". כֻּלָּם אֵלָיו הִתְבּוֹנְנוּ, רַק לֹא דֵּירוֹסִי; וּבוֹטִינִי בִּקֵּשׁ לְהָשִׁיב דָּבָר וְלֹא יָכֹל: מֵרֹב כַּעַס הָיָה כְּאֶבֶן וּפָנָיו הִלְבִּינוּ. וְאַחַר, בְּעֵת תֵּת הַמּוֹרֶה אֶת שִׁעוּרוֹ, כָּתַב עַל גִּלָּיוֹן בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת, לֵאמֹר: אֵינֶנִּי מְקַנֵּא בַּמַּשִּׂיגִים אֶת הַפְּרָסִים הָרִאשׁוֹנִים בְּמַשָּׂא פָנִים וּבְעָוֶל". זֶה הָיָה מִכְתָּב קָטָן, אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לִשְׁלוֹחַ אֶל דֵּירוֹסִי. וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה רָאִיתִי, וְהִנֵּה שְׁכֵנֵי דֵּירוֹסִי מִתְלַחֲשִׁים, וְהָאֶחָד גָּזַר בְּאוֹלָרוֹ מִנְּיָר מַטְבֵּעַ־כָּבוֹד גָּדוֹל, וַיְתָאֲרוּ עָלָיו נָחָשׁ שָׁחוֹר. גַּם בּוֹטִינִי רָאָה זֹאת. וְהַמּוֹרֶה יָצָא לָרֶגַע הַחוּצָה. אָז יָקוּמוּ שְׁכֵנֵי דֵּירוֹסִי וַיָּשִׂימוּ פְּנֵיהֶם לָצֵאת מִן הַסַּפְסָל וּלְהוֹבִיל שַׁי לְבוֹטִינִי, בְּכָל הַתְּכוּנָה הָרְאוּיָה, אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הֶעָשׂוּי נְיָר, וְכָל הַכִּתָּה חִכְּתָה לִרְאוֹת בַּמַּחֲזֶה. בּוֹטִינִי רָעַד כֻּלּוֹ. וְדֵירוֹסִי קָרָא: „תְּנוּ אוֹתוֹ עַל יָדִי!" וַיֹּאמְרוּ חֲבֵרָיו: „כֵּן דִּבַּרְתָּ, טוֹב כִּי תְבִיאֶנּוּ אַתָּה לוֹ". וַיִּקַּח דֵּירוֹסִי אֶת „מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד" וַיִּקְרָעֵהוּ לְכַמָּה וְכַמָּה קְרָעִים. אָז שָׁב הַמּוֹרֶה הַחֲדְרָה וַיּוֹסֶף תֵּת לִקְחוֹ, וַאֲנִי הִתְבּוֹנַנְתִּי אֶל בּוֹטִינִי; וְהִנֵּה הֶאְדִּימוּ פָּנָיו כְּגַחֶלֶת בּוֹעֵרָה; וַיִּקַּח אֶת הַגִּלָּיוֹן לְאִטּוֹ, כְּאִישׁ הָעוֹשֶׂה לְפִי תֻמּוֹ, וַיְגַלְּם אוֹתוֹ בַּסֵּתֶר וַיְשִׂימֵהוּ בְּפִיו וַיִּלְעָסֵהוּ בְּשִׁנָּיו, וְאַחַר זְרָקוֹ אֶל תַּחַת הַסַּפְסָל... בְּצֵאת הַתַּלְמִידִים מִבֵּית־הַסֵּפֶר וּבוֹטִינִי, אֲשֶׁר הָיָה נָבוֹךְ, עָבַר עַל־פְּנֵי דֵּירוֹסִי — נָפַל הַנְּיָר־הַסּוֹפֵג אֲשֶׁר לוֹ אַרְצָה, וַיְרִימֵהוּ דֵּירוֹסִי בְּנִמּוּס וַיְשִׂימֵהוּ בְּיַלְקוּטוֹ, וַיַּעֲזָר־לוֹ לָשׂוּם אֶת רְצוּעַת הַיַּלְקוּט עַל זְרוֹעוֹ. וּבוֹטִינִי לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ לְהָרִים אֶת פָּנָיו אֵלָיו.

אֵם פְּרַנְטִי

28. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

וְאוּלָם בּוֹטִינִי עוֹד לֹא יֵיטִיב דַּרְכּוֹ. אֶתְמוֹל בְּעֵת תֵּת הַמּוֹרֶה לֶקַח בְּדָת וְהַמְנַהֵל גַּם הוּא בַּכִּתָּה, שָׁאַל הַמּוֹרֶה אֶת דֵּירוֹסִי, הֲיוֹדֵעַ הוּא אֶת שְׁנֵי הַבָּתִּים אֲשֶׁר בְּסֵפֶר הַמִּקְרָא:

„לְכָל אֲשֶׁר נָכִין צַעֲדֵנוּ,

בְּיַד אֱלֹהִים הִנֵּנוּ".

וַיֹּאמֶר דֵּירוֹסִי: לֹא יָדַעְתִּי; וּבוֹטִינִי מִהֵר וַיֹּאמַר: אָנֹכִי יוֹדֵעַ! וַיְחַיֵּךְ, לְבַעֲבוּר הַכְעִיס אֶת דֵּירוֹסִי. וַתְּהִי לְהֵפֶךְ: הַכַּעַס שָׁב אֶל חֵיקוֹ, כִּי לֹא יָכֹל לְהַגִּיד אֶת הַשִּׁיר, מִפְּנֵי אֲשֶׁר בָּאָה פִּתְאֹם אֵם פְּרַנְטִי הַחַדְרָה, כֻּלָּהּ חֲרֵדָה, שְׂעָרָהּ הַלָּבָן פָּרוּעַ, רָטוֹב מִשֶּׁלֶג, וְאֶת בְּנָהּ, אֲשֶׁר הוּצָא מִבֵּית־הַסֵּפֶר לִשְׁמוֹנָה יָמִים, הוֹלִיכָה לְפָנֶיהָ. וּמַה מַּעֲצִיב הָיָה הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִינוּ! הָאִשָּׁה הַמִּסְכֵּנָה הִתְנַפְּלָה כִּמְעַט לְרַגְלֵי הַמְנַהֵל, וְהִיא פּוֹרֶשֶׂת כַּפֶּיהָ, מִתְחַנֶּנֶת וְקוֹרְאָה: אֲהָהּ, אֲדוֹנִי הַמְנַהֵל! הַרְאֵנִי חַסְדְּךָ וְשׁוּבָה קַבֵּל אֶת הַנַּעַר אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר! זֶה שְׁלֹשָׁה יָמִים, מֵאָז שִׁבְתּוֹ בַּבַּיִת, אֲנִי צוֹפְנָה אוֹתוֹ; וְאוּלָם, אֱלֹהִים יִשְׁמְרֵנוּ, אִם יִוָּדַע הַדָּבָר לְאָבִיו: הָמֵת יְמִיתֶנּוּ; אָנָּא רַחֲמֵנִי, אֵינֶנִּי יוֹדַעַת עוֹד מָה אֶעֱשֶׂה! בְּכָל לִבִּי אֶתְחַנֵּן אֵלֶיךָ! —וְהַמְנַהֵל נִסָּה לְהוֹלִיכָהּ הַחוּצָה; אַךְ הִיא הִתְיַצְּבָה בְּפָנָיו וַתֵּבְךְּ וַתִּתְחַנֶּן־לוֹ.— הָהּ, לוּ יָדַעְתָּ כַּמָּה עָמָל וְיָגוֹן נָתַן לִי הַנַּעַר הַזֶּה, כִּי אָז נָגְעָה צָרָתִי עַד לִבֶּךָ. רַחֵם נָא! אֲנִי מְקַוָּה, כִּי יֵיטִיב אֶת דַּרְכּוֹ. הֲלֹא הִנֵּה יָמַי קָרְבוּ לָמוּת, אֲדוֹנִי הַמְנַהֵל, נַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד כִּי הַמָּוֶת שָׁם אָרְבּוֹ בְּקִרְבִּי, אַךְ

בְּטֶרֶם אָמוּת, חָפַצְתִּי לִרְאוֹתוֹ שָׁב אֶל הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, כִּי, ... וּמִדֵּי דַבְּרָהּ הִתְפָּרְצָה בִּבְכִי,— בְּנִי הוּא, אֲהַבְתִּי אוֹתוֹ; וְהָיָה כִּי תִהְיֶה לִּי תִקְוָתִי לְאַכְזָב, וְיָרַדְתִּי בְּיָגוֹן שְׁאוֹלָה; שׁוּבָה, קַבֵּל אוֹתוֹ שֵׁנִית, אֲדוֹנִי הַמְנַהֵל, לְמַעַן לֹא יִהְיֶה אָסוֹן בְּבֵיתִי, עֲשֵׂה זֹאת מֵחֶמְלָתְךָ אֲשֶׁר תַּחֲמוֹל עַל אִשָּׁה מִסְכֵּנָה! וַתְּכַס פָּנֶיהָ בְּיָדֶיהָ וַתֵּאָנַח מָרָה. פְּרַנְטִי הוֹרִיד רֹאשׁוֹ וְעַל פָּנָיו לֹא נִרְאֲתָה כָּל הִתְרַגְּשׁוּת. וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו הַמְנַהֵל וַיַּחֲשׁוֹב מְעַט וְאַחַר אָמַר: „פְּרַנְטִי, לֵךְ אֶל מְקוֹמֶךָ". אָז הֵסִירָה הָאִשָּׁה אֶת יָדֶיהָ מֵעַל פָּנֶיהָ, כִּי הִתְנַחֲמָה, וַתָּחֶל לְהַבִּיעַ לַמְנַהֵל תּוֹדוֹת עַל תּוֹדוֹת, בְּלִי תֵת אוֹתוֹ לְדַבֵּר דָּבָר; וַתִּגַּשׁ אֶל הַדֶּלֶת, וְהִיא מוֹחָה דִמְעוֹת עֵינֶיהָ, וַתֹּאמֶר בַּאֲנָחָתָהּ: „בְּנִי, רְאֵה הִזְהַרְתִּיךָ. הִתְהַלְּכוּ עִמּוֹ כֻּלְּכֶם בְּאֹרֶךְ אַפַּיִם. חֵן חֵן לְךָ, אֲדוֹנִי הַמְנַהֵל, כִּי עָשִׂיתָ מַעֲשֵׂה־חֶסֶד. הֱיֵה לְבֶן־חַיִל, בְּנִי, הֲלֹא? שָׁלוֹם, יְלָדִים יְקָרִים. חֵן חֵן לְךָ, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה, לְהִתְרָאוֹת. וְשָׂא נָא בְּטוּבְךָ, אָנָּא, שָׂא־נָא לְאֵם מִסְכֵּנָה". וּבְעָמְדָהּ עַל הַסַּף, הִבִּיטָה עוֹד בְּעֵינֵי תַחֲנוּנִים אֶל בְּנָהּ, וַתֶּאֱסוֹף אֶת קְצוֹת צְעִיפָהּ אֲשֶׁר נִגְרְרוּ לָאָרֶץ, וַתֵּלֶךְ לָהּ, לִבְנַת־פָּנִים, כְּפוּפָה, רוֹעֶדֶת, וַאֲנַחְנוּ שְׁמַעְנוּהָ מִשְׁתַּעֶלֶת בְּרִדְתָּהּ בַּמַּעֲלוֹת. וְהַמְנַהֵל הִבִּיט אֶל פְּרַנְטִי עַיִן בְּעַיִן, וְכָל הַתַּלְמִידִים יוֹשְׁבִים דּוּמָם, וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּקוֹל דּוֹקֵר כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב: פְּרַנְטִי, רוֹצֵחַ־אִמְּךָ אַתָּה! וַיַּסֵּבּוּ כֻלָּם פְּנֵיהֶם לְהַבִּיט אֶל פְּרַנְטִי. וְהִנֵּה עַל שִׂפְתֵי בֶן־הַבְּלִיַּעַל מְרַחֶפֶת בַּת־צְחוֹק.

תִּקְוָה

.29 — יוֹם רִאשׁוֹן.

יָפֶה הָיָה הַמַּרְאֶה, אֶנְרִיקוֹ, בְּהִתְנַפֶּלְךָ עַל צַוַּאר אִמְּךָ, אַחֲרֵי שׁוּבְךָ מִשְּׁמוֹעַ אֶת הַשִּׁעוּר, אֲשֶׁר נָתַן הַמּוֹרֶה בְדָת. וְגַם אָמְנָם הִגִּיד לְךָ הַמּוֹרֶה דְּבָרִים גְּדוֹלִים, דִּבְרֵי נִחוּמִים. אֱלֹהִים, אֲשֶׁר חִבֵּר אוֹתָנוּ יַחְדָּו, לֹא יַפְרִיד בֵּינֵנוּ לָנֶצַח; כִּי אָמוּת אֲנִי, כִּי יָמוּת אָבִיךָ – לֹא נְבַטֵּא בִשְׂפָתֵנוּ אֶת הַמִּלִּים הַנּוֹרָאוֹת וְהַנּוֹאָשׁוֹת: אֶנְרִיקוֹ, אָבִיךָ וְאִמְּךָ לֹא יוֹסִיפוּ לִרְאוֹתְךָ עוֹד עַד־עוֹלָם! כִּי שׁוֹב נָשׁוּב לִרְאוֹת אִישׁ אֶת פְּנֵי אָחִיו בְּעוֹלָם אַחֵר, שֶׁשָּׁם כָּל אֲשֶׁר סָבַל הַרְבֵּה בָּעוֹלָם הַזֶּה יָבֹא עַל שְׂכָרוֹ, כָּל אֲשֶׁר אָהַב הַרְבֵּה עַל הָאָרֶץ יָשׁוּב יִרְאֶה אֶת הַנְּפָשׁוֹת הַיְקָרוֹת לוֹ, בָּעוֹלָם אֲשֶׁר אֵין בּוֹ עוֹד לֹא עָוֹן וְלֹא דְמָעוֹת וְלֹא מָוֶת. אַךְ עָלֵינוּ כֻּלָּנוּ לְהִכּוֹן לִקְרַאת הָעוֹלָם הַהוּא, לְמַעַן אֲשֶׁר נִזְכֶּה לוֹ. וְעַתָּה, בְּנִי, שִׁמְעָה לִי: כָּל דָּבָר טוֹב אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה, כָּל רַחֲשֵׁי הָאַהֲבָה אֲשֶׁר תָּשִׁיב אֶל אוֹהֲבֶיךָ, כָּל אוֹת לְטוֹבָה אֲשֶׁר תַּרְאֶה לַחֲבֵרֶיךָ, כָּל מַחֲשָׁבָה נְדִיבָה – כָּל אֵלֶּה הֵם מֵעֵין הִתְרוֹמְמוּת לְמַעְלָה, לִקְרַאת הָעוֹלָם הַהוּא. גַּם כָּל צָרָה, כָּל יָגוֹן יַעֲלוּךָ בְּמַעֲלוֹת אֶל הָעוֹלָם הַהוּא; כִּי כָל עֶצֶב מַעֲבִיר עָוֹן, כָּל דִּמְעָה מוֹחָה כֶתֶם. בְּכָל יוֹם יְהִי עִם לְבָבְךָ לִהְיוֹת טוֹב וְרָצוּי מֵאֲשֶׁר בְּיוֹם אֶתְמוֹל. בְּכָל בֹּקֶר תֹּאמַר: הַיּוֹם אֶעֱשֶׂה דָבָר, אֲשֶׁר רוּחִי בְקִרְבִּי יְהַלְלֵנִי וְאָבִי יִרְצֵנִי; דָּבָר אֲשֶׁר בִּגְלָלוֹ יֶאֱהָבֻנִי חֲבֵרִי פְּלוֹנִי אוֹ אַלְמוֹנִי, אוֹ הַמּוֹרֶה, אוֹ אָחִי, אוֹ אֲחֵרִים. וְאֶל אֱלֹהִים תִּתְפַּלֵּל, כִּי יִתֵּן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר הָיָה עִם לְבָבֶךָ. אֱלֹהִים, אֲנִי עִם לְבָבִי לִהְיוֹת טוֹב, נְדִיב־רוּחַ, אַמִּיץ־לֵב, מְבַקֵּשׁ־אַהֲבָה,

תָּם וְיָשָׁר; הֱיֵה עוֹזֵר לִי! עֲשֵׂה אֲשֶׁר אוּכַל לֵאמֹר, בְּבָרֵךְ אוֹתִי אִמִּי מִדֵּי עֶרֶב אֶת בִּרְכָתָהּ הָאַחֲרוֹנָה: בָּעֶרֶב הַזֶּה אַתְּ נוֹשֶׁקֶת לְיֶלֶד טוֹב וְיָקָר מֵאֲשֶׁר נָשַׁקְתְּ אֶתְמוֹל. שַׁוֵּה לְנֶגְדְּךָ תָּמִיד אֶת אֶנְרִיקוֹ הָאַחֵר, הַזַּךְ וְהַמְאֻשָּׁר, אֲשֶׁר הִתְעַתַּדְתָּ לוֹ אַחֲרֵי מְלֹאת יְמֵי חֶלְדְּךָ אֵלֶּה. וְהִתְפַּלֵּל אֶל אֱלֹהִים. לֹא תוּכַל לְדַמּוֹת בְּנַפְשְׁךָ, מַה־נָּעִים לְלֶב־אֵם, מַה מְאֻשֶּׁרֶת הִיא מְאֹד, בִּרְאוֹתָהּ אֶת בְּנָהּ עוֹמֵד וְכַפָּיו פְּרוּשׂוֹת הַשָּׁמַיִם. כִּי אֶרְאֶה אוֹתְךָ מִתְפַּלֵּל, יִבְטַח לִבִּי, כִּי יֵשׁ גָּבוֹהַּ, שׁוֹמֵר וּמַקְשִׁיב לְקוֹל תַּחֲנוּנֶיךָ. אֲנִי מַאֲמִינָה אָז בְּיֶתֶר עֹז, כִּי יֵשׁ חֶסֶד נַעֲלֶה עַל כָּל הַחֲסָדִים, אַהֲבָה אֲשֶׁר אֵין גְּבוּל לָהּ, אֲנִי אֹהֶבֶת אוֹתְךָ אָז יוֹתֵר, עוֹבֶדֶת בְּיֶתֶר חֵפֶץ, נוֹשֵׂאת וְסוֹבֶלֶת בְּיֶתֶר כֹּחַ, סוֹלַחַת בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ, וְהוֹגָה בַּמָּוֶת בְּלֵב נָכוֹן וּבָטוּחַ. הוֹי, הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַטּוֹב, אַחֲלַי, אָשׁוּבָה אֶשְׁמְעָה אַחֲרֵי מוֹתִי אֶת קוֹל אִמִּי, אָשׁוּבָה אֶמְצָא אֶת יְלָדַי, אֶרְאֶה אֶת אֶנְרִיקוֹ, אֶת בְּנִי הַבָּרוּךְ וְהַחַי לְעוֹלָם, אֲאַמְּצֶנּוּ אֶל לִבִּי וְלֹא יֹאבַד מִמֶּנִּי עוֹד לָעַד, עַד־עוֹלָם, לְנֵצַח־נְצָחִים! הוֹי, הִתְפַּלֵּל, בְּנִי, נִתְפַּלֵּל, נֶאֱהַב זֶה אֶת זֶה, נִרְדְּפָה אַךְ טוֹב וָיֹשֶׁר, תְּהִי בִלְבָבֵנוּ הַתִּקְוָה הַזֹּאת, תִּקְוַת שָׁמַיִם מֵעָל, בְּנִי, מַחְמַד נַפְשִׁי.

אִמֶּךָ.

שְׁבָט

גְּמוּל לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ

הַבֹּקֶר בָּא רֹאשׁ־הַמּוֹעֵצָה שֶׁל בֵּית־הַסֵּפֶר, אִישׁ לְבֶן־זָקָן, לָבוּשׁ שְׁחוֹרִים, לְחַלֵּק אֶת הַפְּרָסִים. רְגָעִים מִסְפָּר לִפְנֵי תֹם הַשִּׁעוּר בָּא הוּא וְהַמְנַהֵל עִמּוֹ וַיֵּשְׁבוּ אֵצֶל הַמּוֹרֶה. הָאִישׁ שָׁאַל תַּלְמִידִים אֲחָדִים שְׁאֵלוֹת; וְאַחַר נָתַן אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הָרִאשׁוֹן לְדֵירוֹסִי; וּבְטֶרֶם יִתֵּן אֶת הַשֵּׁנִי הִקְשִׁיב לְדִבְרֵי הַמּוֹרֶה וְהַמְנַהֵל, אֲשֶׁר הִתְלַחֲשׁוּ עִמּוֹ. אֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ בְּצִפִּיָּתֵנוּ צִפִּינוּ לָדַעַת, לְמִי יִתֵּן אֶת הַמַּטְבֵּעַ הַשֵּׁנִי. וְהִנֵּה רֹאשׁ־הַמּוֹעֵצָה אָמַר בְּקוֹל רָם: „בְּמַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הַשֵּׁנִי זָכָה הַשָּׁבוּעַ הַתַּלְמִיד פֶּטְרוֹ פְּרֵקוֹסִי; זָכָה בוֹ בִּגְלַל עֲבוֹדוֹת־בַּיִת, הֲכָנַת־שִׁעוּרִים, יְפִי־הַכְּתָב, וּדְרָכָיו הַטּוֹבִים בַּכֹּל". — כָּל הַתַּלְמִידִים הֵסַבּוּ רָאשֵׁיהֶם לִרְאוֹת אֶת פְּרֵקוֹסִי, וְהַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָם, כִּי טוֹב הַדָּבָר בְּעֵינֵיהֶם. וּפְרֵקוֹסִי קָם מִמְּקוֹמוֹ, נָבוֹךְ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר לֹא יָדַע אַיֵּהוּ. וַיֹּאמֶר רֹאשׁ־הַמּוֹעֵצָה: „גְּשָׁה הֵנָּה". פְּרֵקוֹסִי קָפַץ מֵעַל הַסַּפְסָל וַיַּעֲמֹד אֵצֶל שֻׁלְחַן הַמּוֹרֶה: וַיַּבֵּט הָאִישׁ בְּשׂוּם־לֵב אֶל הַפָּנִים הַקְּטַנִּים, שֶׁמַּרְאָם כְּעֵין הַדּוֹנַג, אֶל הָאֵבָרִים דַּלֵּי־הַבָּשָׂר, הַחֲבוּשִׁים בִּבְגָדִים מְטֻלָּאִים וְצָרִים, אֶל הָעֵינַיִם

הַנְּעִימוֹת וְהַנּוּגוֹת, אֲשֶׁר הִבִּיטוּ לִצְדָדִים, וְעָמָל וְיָגוֹן נִשְׁקָף מִתּוֹכָן. וְאַחַר, מִדֵּי הַצְמִידוֹ אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד עַל כְּתֵפוֹ, אָמַר בְּקוֹל מָלֵא חִבָּה: פְּרֵקוֹסִי, הִנְנִי נוֹתֵן לְךָ אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד. אִישׁ לֹא יִשְׁוֶה בּוֹ מִמֶּךָּ. גְּמוּל הוּא לְךָ, לֹא אַךְ עַל שִׂכְלְךָ וְעַל רְצוֹנְךָ הַטּוֹב, כִּי גַּם עַל הֱיוֹת לְךָ לֵב טָהוֹר, אֹמֶץ־רוּחַ וְנֶפֶשׁ נֶאֱמָנָה שֶׁל בֵּן יַקִּיר. וַיִּפֶן אֶל הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמַר: הֲלֹא גַּם עַל כָּל אֵלֶּה כִּגְמוּלוֹ יְשֻׁלַּם לוֹ? וַיֹּאמְרוּ כֻלָּם פֶּה אֶחָד: „כֵּן הַדָּבָר". וּפְרֵקוֹסִי הִתְעוֹרֵר כְּמוֹ בִקֵּשׁ לָשִׂים מַעֲצוֹר לְרִגְשׁוֹתָיו, וַיַּבֵּט אֵלֵינוּ בְּעֵינֵי חִבָּה וְהַכָּרַת־תּוֹדָה רַבָּה. וַיֹּאמֶר רֹאשׁ־הַמּוֹעֵצָה שֶׁל בֵּית־הַסֵּפֶר: „וְעַתָּה לֵךְ, נַעַר יָקָר, וֵאלֹהִים יִשְׁמְרֶךָ!" — וְעֵת צֵאת הַתַּלְמִידִים הִגִּיעָה. כִּתָּתֵנוּ קָדְמָה לָצֵאת, וְכִמְעַט בָּאנוּ עַד הַדֶּלֶת וְהִנֵּה... אֶת מִי רָאִינוּ בָאוּלָם, מִתַּחַת לַמָּבוֹא? אֶת חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל, אֲבִי פְרֵקוֹסִי, חִוֵּר כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם, פָּנָיו נִזְעָמִים, שְׂעָרוֹ יוֹרֵד אֶל עֵינָיו, כּוֹבָעוֹ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ מֻטֶּה הַצִּדָּה, וְרַגְלָיו כּוֹשְׁלוֹת בַּהֲלִיכָתוֹ. וְהַמּוֹרֶה רָאָהוּ כְרֶגַע וַיִּלְחַשׁ דָּבָר בְּאָזְנֵי רֹאשׁ־הַמּוֹעֵצָה שֶׁל בֵּית־הַסֵּפֶר; וַיְמַהֵר הָרֹאשׁ וַיְבַקֵּשׁ אֶת פְּרֵקוֹסִי, וַיַּחֲזֵק בְּיָדוֹ וַיּוֹלִיכֵהוּ אֶל אָבִיו. וְהַנַּעַר רוֹעֵד כֻּלּוֹ. וַיִּגְּשׁוּ גַּם הַמּוֹרֶה וְהַמְנַהֵל, וּנְעָרִים רַבִּים עָמְדוּ מִסָּבִיב. וְרֹאשׁ־הַמּוֹעֵצָה שָׁאַל אֶת חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל בְּקוֹל עַלִּיז וְאוֹמֵר יְדִידוּת: „הֲלֹא אַתָּה אֲבִי הַנַּעַר הַזֶּה?" וּבְטֶרֶם יַעֲנֵהוּ הוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמַר: „אֲנִי שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחָתֶךָ. רְאֵה, מֵאַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים נְעָרִים זָכָה הוּא בְּמַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד; זָכָה בָהּ בְּחִבּוּר, בְּחֶשְׁבּוֹן, בַּכֹּל. הוּא נַעַר, אֲשֶׁר לוֹ גַּם שֵׂכֶל טוֹב גַּם רָצוֹן טוֹב, וְהַצְלֵחַ יַצְלִיחַ בְּדַרְכּוֹ; נַעַר בֶּן־חַיִל, אֲשֶׁר כָּל חֲבֵרָיו אוֹהֲבִים וּמְכַבְּדִים אוֹתוֹ. תּוּכַל לְהִתְגָּאוֹת בּוֹ, אֲנִי מַבְטִיחֲךָ עַל זֹאת". וְחָרַשׁ־הַבַּרְזֶל, אֲשֶׁר פָּעַר פִּיו וַיִּשְׁמַע, הִבִּיט רִאשׁוֹנָה אֶל רֹאשׁ־הַמּוֹעֵצָה וְאַחַר אֶל הַמְנַהֵל וּבָאַחֲרוֹנָה אֶל בְּנוֹ, אֲשֶׁר עָמַד לְפָנָיו רוֹעֵד וְעֵינָיו נְטוּיוֹת לָאָרֶץ. וּכְמוֹ אַךְ עַתָּה זָכַר הָאָב

אֶת כָּל הָעִנּוּיִים, אֲשֶׁר עִנָּה אֶת הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן, וּכְמוֹ אַךְ עַתָּה הֵשִׁיב אֶל לְבָבוֹ, בְּאֵיזוֹ אַהֲבָה קִבֵּל הַנַּעַר אֶת יִסּוּרָיו וּבְאֵיזוֹ גְבוּרָה נָשָׂא וְסָבַל כָּל דָּבָר. וְעַל פָּנָיו נִרְאוּ תִמָּהוֹן כֵּהֶה וְעֶצֶב קוֹדֵר חֲלִיפוֹת, וְאַחַר הִתְעוֹרְרוּ הֲמוֹן רַחֲמָיו בְּכָל עֹז, וַיְמַהֵר וַיֶּחֱזַק בְּרֹאשׁ הַנַּעַר וַיְאַמְּצֵהוּ אֶל לִבּוֹ. וַאֲנַחְנוּ כֻלָּנוּ עָבַרְנוּ עַל־פְּנֵי פְרֵיקוֹסִי; אֲנִי קָרָאתִי לוֹ לָבוֹא בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי אֶל בֵּיתֵנוּ וְגֵרוֹנָה וְקָרוֹסִי עִמּוֹ; מִקְצָת הַתַּלְמִידִים בֵּרְכוּ אוֹתוֹ בְּשָׁלוֹם; זֶה לָטַף אוֹתוֹ, וְזֶה נָגַע בְּמַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לוֹ; כֻּלָּם דִּבְּרוּ אֵלָיו דְּבַר מָה. וְאָבִיו מִתְבּוֹנֵן בָּנוּ בְּתִמָּהוֹן וּמְאַמֵּץ אֶל לִבּוֹ בְּלִי־הֶרֶף אֶת רֹאשׁ בְּנוֹ הַנֶּאֱנָק דֹּם.

מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת

5. — יוֹם רִאשׁוֹן.

מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לִפְרֵיקוֹסִי עוֹרֵר בְּקִרְבִּי מוּסַר־כְּלָיוֹת. אֲנִי עוֹד לֹא זָכִיתִי לַדָּבָר הַזֶּה. זֶה יָמִים אֵינֶנִּי לוֹמֵד עוֹד, לִבִּי אֵינֶנּוּ שָׂמֵחַ בְּמַעֲשַׂי, גַּם הַמּוֹרֶה גַּם אָבִי וְאִמִּי אֵינָם שְׂמֵחִים בִּי. גַּם הַמִּשְׂחָק לֹא יְשַׁעֲשַׁע נַפְשִׁי כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם, בְּעוֹד הֱיוֹתִי עוֹבֵד בְּחֵפֶץ־לֵב. אָז רַצְתִּי מֵעֲבוֹדָתִי אֶל שַׁעֲשׁוּעַי בְּשִׂמְחָה, כְּמוֹ לֹא שִׂחַקְתִּי זֶה חֹדֶשׁ־יָמִים. גַּם בְּשִׁבְתִּי אֶל הַשֻּׁלְחָן עִם בְּנֵי־הַבַּיִת אֵין לִבִּי טוֹב עָלַי כַּאֲשֶׁר לְפָנִים. תָּמִיד שׁוֹכֶנֶת עֲנָנָה עַל נַפְשִׁי, וְקוֹל מִבִּפְנִים קוֹרֵא בְאָזְנַי בְּלִי הֲפוּגוֹת: לֹא זֶה הַדֶּרֶךְ, לֹא זֶה הַדָּרֶךְ. רוֹאֶה אָנֹכִי בָּעֶרֶב בָּעֶרֶב בִּרְחוֹב הָעִיר וְהִנֵּה הֲמוֹן נְעָרִים, שָׁבֵי־עֲבוֹדָה, עוֹבְרִים בְּתוֹךְ עוֹבְדִים רַבִּים, כֻּלָּם עֲיֵפִים, אַךְ גַּם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי־לֵב; כֻּלָּם מְמַהֲרִים לָלֶכֶת הַבַּיְתָה, בְּנָשְׂאָם נַפְשָׁם אֶל

הָאֹכֶל, וְהֵמָּה מְדַבְּרִים בְּקוֹל רָם, צוֹחֲקִים וְטוֹפְחִים אִישׁ אֶת אָחִיו עַל שִׁכְמָם בִּידֵיהֶם הַשְּׁחוֹרוֹת מִפֶּחָם אוֹ הַלְּבָנוֹת מִשִּׂיד. וּבַהֲשִׁיבִי אֶל לִבִּי, כִּי הֵמָּה וְעוֹד רַבִּים אֲשֶׁר כְּגִילָם, אוֹ גַם קְטַנִּים מֵהֶם, עָבְדוּ מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְעַד עֵת הָעֶרֶב, וַיִּהְיוּ כָל הַיּוֹם לְמַעְלָה עַל הַגַּגּוֹת, לִפְנֵי כִבְשַׁן הָאֵשׁ, בְּתוֹךְ מְכוֹנוֹת, בַּמַּיִם, מִתַּחַת לָאָרֶץ, וְלֹא אָכְלוּ כִּי אִם פַּת חֲרֵבָה,— בּוֹשׁ אֵבוֹשׁ כִּמְעַט, כִּי אָנֹכִי לֹא עָשִׂיתִי בְכָל הָעֵת הַזֹּאת דָּבָר, מִלְּבַד אֲשֶׁר לִכְלַכְתִּי בְּלִי חֵפֶץ־לֵב אַרְבָּעָה עַמּוּדִים בִּדְיוֹ. אֲהָהּ, רְחוֹקָה מִמֶּנִּי נַחַת, רְחוֹקָה מְאֹד! רָאֹה אָנֹכִי אֶת אָבִי וְהִנֵּה לִבּוֹ זוֹעֵף עָלַי, וְגַם מְבַקֵּשׁ הוּא לְדַבֵּר אֵלַי בְּעִנְיָן זֶה, אַךְ הַדָּבָר לוֹ לְמֹרַת־רוּחַ, עַל־כֵּן עוֹדֶנּוּ מִתְעַשֵּׁת. אָבִי הַטּוֹב, שֶׁכָּכָה תַּרְבֶּה לַעֲבֹד! הֵן לְךָ הַכֹּל, כָּל אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה מִסָּבִיב לִי בַּבַּיִת, כָּל אֲשֶׁר תִּגַּע בּוֹ יָדִי, כָּל אֲשֶׁר אֲנִי לוֹבֵשׁ וְכָל אֲשֶׁר אֲנִי אוֹכֵל, כָּל אֲשֶׁר יְלַמְּדֵנִי וַאֲשֶׁר יְשַׁעַשְׁעֵנִי,— הַכֹּל פְּרִי עֲבוֹדָתְךָ, וַאֲנִי אֵינֶנִּי עוֹבֵד; הַכֹּל בָּא לְךָ בְּרֹב מַחֲשָׁבוֹת, בְּמַחְסוֹר, בְּעִצָּבוֹן וּבְעָמָל, וַאֲנִי אֵינֶנִּי עָמֵל! הוֹי, לֹא טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם צַר לִי מְאֹד. מִן הַיּוֹם הַזֶּה וָהָלְאָה הִנְנִי לָשׁוּב לַעֲבוֹד! לָמֹד אֶלְמַד, בְּאֶגְרוֹפִים סְגוּרִים וּבְשִׁנַּיִם מִתְלַכְּדוֹת, כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה סְטַרְדִּי; בְּכָל עֹז־חֶפְצִי וּבְכָל לְבָבִי עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה זֹּאת; אֶגְזוֹל שֵׁנָה מֵעֵינַי בָּעֶרֶב, אֶקְפֹּץ מֵעַל הַמִּטָּה בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם, עַנֵּה אֲעַנֶּה אֶת מֹחִי בְּלִי־הֶרֶף; אֶת הָעַצְלוּת גָּרֵשׁ אֲגָרֵשׁ בְּלִי־חֶמְלָה; אֶפְעַל, אִיעַף, אֶסְבֹּל עַד כְּלוֹת כֹּחִי; אַךְ בּוֹא יָבֹא הַקֵּץ לְחַיֵּי הַמְאוּסִים, חַיֵּי רִפְיוֹן־יָדַיִם, אֲשֶׁר אֵין חֵפֶץ בָּהֶם; חַיִּים, הַמַּשְׁפִּילִים אוֹתִי וְהַמַּכְעִיסִים אֶת אֲשֶׁר סְבִיבִי. לַעֲבוֹדָה בְּרוּחַ גְּבוּרָה! לַעֲבוֹדָה בְּכָל נֶפֶשׁ, בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹחַ! לַעֲבוֹדָה, אֲשֶׁר עִמָּהּ תָּשׁוּב תִּמְתַּק לִי הַמְּנוּחָה, יִהְיוּ לִי מִשְׂחָקַי לְשַׁעֲשׁוּעִים, מַאֲכָלַי לְתַעֲנוּג; לַעֲבוֹדָה, אֲשֶׁר תָּשִׁיב לִי אוֹר פְּנֵי הַמּוֹרֶה וּנְשִׁיקוֹת אָבִי הַבְּרוּכוֹת.

הָרַכֶּבֶת הַקְּטַנָּה

10. — יוֹם שִׁשִּׁי.

אֶתְמוֹל בָּאוּ פְּרֵקוֹסִי וְגֵרוֹנָה אֶל בֵּיתֵנוּ. וְלוּ גַּם הָיוּ שְׁנֵיהֶם בְּנֵי־נְסִיכִים לֹא יָכְלוּ, כִּמְדֻמֶּנִי, אַנְשֵׁי בֵיתִי לְקַדֵּם פְּנֵיהֶם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת יוֹתֵר. גֵּרוֹנָה בָּא זֹאת הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, כִּי הוּא בַּיְשָׁן בְּמִקְצָת; וְגַם אֵינֶנּוּ חָפֵץ לְהֵרָאוֹת, יַעַן הֱיוֹתוֹ גָּדוֹל וְעוֹדֶנּוּ תַּלְמִיד הַכִּתָּה הַשְּׁלִישִׁית. כַּאֲשֶׁר צִלְצֵל הַפַּעֲמוֹן, יָצָאנוּ כֻלָּנוּ הַפֶּתְחָה. קָרוֹסִי לֹא בָא, מִפְּנֵי אֲשֶׁר סוֹף־סוֹף שָׁב אָבִיו מֵאֲמֵרִיקָה מִקֵּץ שֵׁשׁ שָׁנִים לְצֵאתוֹ שָׁמָּה. וַתִּשַּׁק אִמִּי לִפְרֵקוֹסִי כִּרְאוֹתָהּ אוֹתוֹ, וְאָבִי הִצִּיג לְפָנֶיהָ אֶת גֵּרוֹנָה, בְּאָמְרוֹ: הִנֵּה זֶה הוּא; לֹא אַךְ נַעַר טוֹב הוּא, כִּי גַם אִישׁ־כָּבוֹד וּנְדִיב־רוּחַ הִנֵּהוּ. גֵּרוֹנָה הִשְׁפִּיל רֹאשׁוֹ הַגָּדוֹל, הַגָּזוּז לְמִשְׁעִי, וַיִּשְׂחַק אֵלַי חֶרֶשׁ. פְּרֵקוֹסִי נָשָׂא אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לוֹ. מְאֻשָּׁר הוּא, כִּי שָׁב אָבִיו לַעֲבוֹד וְכִי חָדַל לִשְׁתּוֹת יַיִן זֶה חֲמִשָּׁה יָמִים; מוֹשֵׁךְ הוּא אֵלָיו אֶת בְּנוֹ לִהְיוֹתוֹ תָּמִיד עִמּוֹ בְּבֵית־עֲבוֹדָתוֹ, וּכְמוֹ נֶהְפַּךְ כֻּלּוֹ לְאִישׁ אַחֵר. הַחִלּוֹנוּ לְשַׂחֵק, וַאֲנִי הוֹצֵאתִי אֶת כָּל חֲפָצַי. פְּרֵקוֹסִי הִתְעַנֵּג מְאֹד עַל הָרַכֶּבֶת בַּעֲלַת מְכוֹנַת־הַקִּיטוֹר, הַהוֹלֶכֶת בְּאֶפֶס־יָד, כַּאֲשֶׁר יְכוֹנְנוּ אוֹתָהּ בַּמַּפְתֵּחַ. וְהוּא מִיָּמָיו לֹא רָאָה כָזֹאת; וַיִּלְטוֹשׁ עֵינָיו בְּהִשְׁתּוֹמְמוּת אֶל הַמֶּרְכָּבוֹת הַקְּטַנּוֹת, הָאֲדֻמּוֹת וְהַצְּהֻבּוֹת. נָתַתִּי לוֹ אֶת הַמַּפְתֵּחַ, אֲשֶׁר יַסִּיעוּ בוֹ אֶת הָרַכֶּבֶת, לְמַעַן יְשַׂחֵק; וַיִּכְרַע עַל בִּרְכָּיו וְלֹא גָרַע עוֹד עֵינָיו מִן הָרַכֶּבֶת. מֵעוֹלָם לֹא רְאִיתִי אוֹתוֹ שְׂבַע־רָצוֹן כָּכָה. בְּכָל רֶגַע אָמַר: אָנָּא, אָנָּא, וַיּוֹרֵנוּ בִּתְנוּפַת־יָדָיו לְהָנִיחַ לוֹ, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תֵעָצֵר הַמְּכוֹנָה בְּלֶכְתָּהּ. וְאַחַר לָקַח אֶת הַמֶּרְכָּבוֹת בְּיָדָיו וַיֵּשֶׁב

וַיַּצִּיגֵן עַל מְקוֹמָן, וְהוּא נִזְהָר בָּהֶן מְאֹד, כְּמוֹ לוּ הָיוּ עֲשׂוּיוֹת זְכוּכִית. וַיִּשָּׁמֶר פֶּן יְקַלְקֵל פְּנֵיהֶן בְּרוּחַ פִּיו, וַיְטַהֵר אוֹתָן בְּיָדָיו פַּעַם בְּפַעַם, וְהוּא מִתְבּוֹנֵן בָּהֶן מִמַּעְלָה וּמִמַּטָּה וְצוֹחֵק לוֹ. וַאֲנַחְנוּ עָמַדְנוּ כֻּלָּנוּ וַנִּתְבּוֹנֵן בּוֹ; הִתְבּוֹנַנּוּ אֶל צַוָּארוֹ הַדַּק, אֶל אָזְנָיו הַדַּלּוֹת, הַקְּטַנּוֹת, אֲשֶׁר רָאִיתִי יוֹם אֶחָד בְּזוֹב דָּמָן אֶל הַמְּעִיל הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ, בַּעַל הַשַּׁרְווּלִים הַמְּפֻשָּׁלִים אֲחוֹרַנִּית, וּמִתּוֹכָם נִשְׁקְפוּ שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת דַּקּוֹת, צְנוּמוֹת, אֲשֶׁר נִשְׂאוּ לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם לְמַעַן הָגֵן עַל הַפָּנִים מִפְּנֵי מַכּוֹת... הוֹי! בָּרֶגַע הַזֶּה נָשָׂא לִבִּי אוֹתִי לָשׂוּם לְרַגְלָיו אֶת כָּל צַעֲצוּעַי וְאֶת כָּל סְפָרַי, לִגְרוֹעַ אֶת פִּתֵּי הָאַחֲרוֹנָה מִפִּי וּלְתִתָּהּ לוֹ, לְהִתְפַּשֵּׁט אֶת כָּל בְּגָדַי, לְמַעַן הַלְבִּישׁוֹ אוֹתָם, לִכְרוֹעַ עַל בִּרְכַּי, לְמַעַן נַשֵּׁק יָדָיו. וָאֹמַר בְּלִבִּי: הֲלֹא נָתוֹן אֶתֶּן־לוֹ לוּ רַק הָרַכֶּבֶת; וְאוּלָם עָלַי הָיָה לִשְׁאֹל רִשְׁיוֹן מֵאָבִי עַל זֹאת. אֲנִי עוֹדֶנִּי מְדַבֵּר אֶל לִבִּי, וּפִתְקָה נִתְּנָה בְּיָדִי וְכָתוּב עָלֶיהָ בְּיַד אָבִי בְּעֵט־עוֹפֶרֶת לֵאמֹר: הָרַכֶּבֶת אֲשֶׁר לְךָ טוֹבָה בְּעֵינֵי פְּרֵקוֹסִי, וְלוֹ אֵין צַעֲצוּעִים: הֲלֹא יִרְחַשׁ לִבְּךָ דָּבָר? כְּרֶגַע אָחַזְתִּי בִּשְׁתֵּי יָדַי בַּמְּכוֹנָה וּבַמֶּרְכָּבוֹת, וָאָשִׂים אֶת הַכֹּל עַל זְרוֹעוֹתָיו וָאֹמַר: „קְחָה זֹאת מִיָּדִי, לְךָ הִיא". וַיַּבֵּט אֵלַי, וַיְהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יָבִין. וָאֹמַר אֵלָיו שֵׁנִית: „לְךָ הָרַכֶּבֶת, נְתוּנָה הִיא לְךָ מֵאִתִּי". אָז הִבִּיט אֶל אָבִי וְאֶל אִמִּי, וְהוּא מִשְׁתּוֹמֵם יֶתֶר מְאֹד, וַיִּשְׁאַל אוֹתִי וַיֹּאמַר: „וְלָמָּה זֶה?" וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי: „אֶנְרִיקוֹ נוֹתֵן לְךָ אֶת הָרַכֶּבֶת, בַּאֲשֶׁר הוּא רֵעֲךָ, אֹהַבְךָ... וּלְאוֹת בְּרָכָה עַל מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לְךָ". וַיִּשְׁאַל פְּרֵקוֹסִי בְּאִי־בִטָּחוֹן: „הַאוּכַל לָשֵׂאת אוֹתָהּ בְּיָדִי... אֶל בֵּיתִי"? „אָמְנָם כֵּן"! עָנִינוּ כֻלָּנוּ. וּבְהַגִּיעוֹ עַד הַפֶּתַח לֹא עָרַב עוֹד אֶת לִבּוֹ לָלֶכֶת לוֹ. גָּבַר עָלָיו אָשְׁרוֹ! וַיְבַקֵּשׁ סְלִיחָה, וַיִּרְעַד וַיִּצְחַק יַחַד. גְּרוֹנָה עָזַר לוֹ לַחֲבוֹשׁ אֶת הָרַכֶּבֶת בַּמִּטְפַּחַת, וּמִדֵּי הִתְכּוֹפְפוֹ נִשְׁמַע קוֹל

שְׁבִירַת הָרְקִיקִים, אֲשֶׁר מִלְאוּ אֶת כִּיסָיו. וּפְרֶקוֹסִי אָמַר אֵלַי: בְּאַחַד הַיָּמִים בּוֹא־תָבֹא אֶל בֵּית־הָעֲבוֹדָה וְרָאִיתָ אֶת אָבִי בַּעֲשׂוֹתוֹ בַּמְּלָאכָה. וַאֲנִי אֶתֶּן־לְךָ מַסְמְרוֹת כְּבוֹאֶךָ. אִמִּי תָקְעָה לְגֵרוֹנָה צְרוֹר־פְּרָחִים קָטָן בְּחוֹר־הַכַּפְתּוֹר אֲשֶׁר לִמְעִילוֹ, לְמַעַן יָבִיא אוֹתוֹ אֶל אִמּוֹ בְּשִׂמְחָה. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בְּקוֹלוֹ הֶעָבֶה, בְּלִי נְשׂוֹא סַנְטֵרוֹ מֵעַל חָזֵהוּ: „חֵן, חֵן". אַךְ נַפְשׁוֹ הָעֲדִינָה וְהַטּוֹבָה נִשְׁקְפָה מֵעֵינָיו.

גַּאֲוָה

11. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

הַאֻמְנָם תִּהְיֶה כָּזֹאת! קָרְלוֹ נוֹבִיס מְטַהֵר הֵיטֵב אֶת שַׁרְווּל מְעִילוֹ מִדֵּי נְגוֹעַ בָּהּ פְּרֶקוֹסִי, בְּעָבְרוֹ עָלָיו! גֵּאֶה וְגָאוֹן לָבַשׁ, יַעַן הֱיוֹת אָבִיו אִישׁ עָשִׁיר מְאֹד. וְאוּלָם הֵן גַּם אֲבִי דֵירוֹסִי עָשִׁיר! נוֹבִיס הָיָה רוֹצֶה לָשֶׁבֶת עַל סַפְסָל מְיֻחָד. הוּא לְבַדּוֹ, יָרֵא הוּא פֶּן יְטַנְּפוּהוּ חֲבֵרָיו, וּמַבִּיט עֲלֵיהֶם מִגָּבוֹהַּ, וְתָמִיד מְרַחֵף עַל שְׂפָתָיו שְׂחוֹק־בּוּז; אוֹי לְכָל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ בְּרֶגֶל בְּעֵת צֵאת הַתַּלְמִידִים בַּשְּׂדֵרָה שְׁנַיִם־שְׁנָיִם. עַל כָּל דָּבָר רֵיק יָבוֹא בְּרִיב, וִיחָרֵף וִיגַדֵּף, אוֹ יֹאמַר לְהָבִיא אֶת אָבִיו אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר. וַהֲלֹא יוֹדֵעַ הוּא מֶה עָשָׂה לוֹ אָבִיו, בְּאָמְרוֹ לְבֶן מוֹכֵר־הַפֶּחָם: אָבִיךָ אִישׁ רָשׁ וְנִקְלֶה. מֵעוֹדִי לֹא רָאִיתִי נַעַר „מִתְנַפֵּחַ" כָּזֶה! אֵין מְדַבֵּר עִמּוֹ, אֵין אוֹמֵר לוֹ שָׁלוֹם בְּצֵאתוֹ וְאֵין פּוֹצֶה־פֶּה לַעֲזָר־לוֹ בִּלְחִישָׁה, כִּי לֹא יֵדַע אֶת שִׁעוּרוֹ. אִישׁ לֹא יוּחַן בְּעֵינָיו מִכָּל חֲבֵרָיו; אַךְ מִכֻּלָּם בּוֹז יָבוּז יֶתֶר לְדֵירוֹסִי, בַּאֲשֶׁר הוּא הָרִאשׁוֹן לַתַּלְמִידִים, וּלְגֵרוֹנָה, עֵקֶב הֱיוֹתוֹ רָצוּי לְכָל חֲבֵרָיו.

וְאוּלָם דֵּירוֹסִי אֵינֶנּוּ מַבִּיט אֶל מַרְאֵהוּ וְאֶל גֹּבַהּ קוֹמָתוֹ, וְגֵרוֹנָה, כִּי יַגַּד לוֹ לֵאמֹר: נוֹבִּיס מוֹצִיא אֶת דִּבָּתְךָ רָעָה, וְעָנָה וְאָמַר: הֵן גַּאֲוָתוֹ כִּסְלָתוֹ, וְגַם לְהַכּוֹת אוֹתוֹ לְחִי אֵין שׁוֶֹה לִי. רַק קוֹרֵיטִי אָמַר לוֹ יוֹם אֶחָד, בְּלַעֲגוֹ לוֹ בִּשְׂחוֹק־בּוּז עַל־אֹדוֹת כּוֹבַע עוֹר־הֶחָתוּל אֲשֶׁר בְּרֹאשׁוֹ: „אִם מְנַשֵּׂא אַתָּה אֶת נַפְשְׁךָ לִהְיוֹת לְאָדוֹן, לֵךְ מְעַט אֶל דֵּירוֹסִי וְלָמַדְתָּ מִמֶּנּוּ בִינָה". אֶתְמוֹל הִתְאוֹנֵן בְּאָזְנֵי הַמּוֹרֶה עַל הַנַּעַר הַקַּלַּבְרִי, כִּי נָגַע בְּרַגְלוֹ. וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה לַנַּעַר: „הֶעָשִׂיתָ זֹאת בְּזָדוֹן?" וַיַּעַן הַנַּעַר בְּתָם־לְבָבוֹ: „לֹא, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה". אָז אָמַר הַמּוֹרֶה: „נוֹבִּיס, לֵב רַגָּז לְךָ עַד־מְאֹד". וְנוֹבִּיס אָמַר, וּפָנָיו שְׁנוּ, כְּמִשְׁפָּטוֹ: „הַגֵּד אַגִּיד זֹאת לְאָבִי". וַיִּקְצֹף עָלָיו הַמּוֹרֶה וַיֹּאמַר: „הֵן אָבִיךָ יַרְשִׁיעֲךָ, כְּפַעַם בְּפַעַם. וְהַשֵּׁנִית, הַבִּקֹּרֶת וְהַמִּשְׁפָּט בְּבֵית־הַסֵּפֶר אַךְ לַמּוֹרֶה הֵם". וְאַחַר אָמַר אֵלָיו בְּנַחַת: „עֲזוֹב זֹאת, נוֹבִּיס, וְשַׁנֵּה אֶת דַּרְכֶּךָ. הִתְהַלֵּךְ אֶת חֲבֵרֶיךָ בְּשָׁלוֹם וּבְדַרְכֵי־נֹעַם. רְאֵה, הֶן־יֵשׁ פֹּה בְּנֵי־פוֹעֲלִים וּבְנֵי־אֲצִילִים, בְּנֵי־עֲנִיִּים וּבְנֵי־עֲשִׁירִים, וְהֵמָּה כֻּלָּם אוֹהֲבִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וּמִתְהַלְּכִים כְּאַחִים, כִּי אָמְנָם גַּם אַחִים אַתֶּם. וּמַדּוּעַ אֵפוֹא לֹא תַעֲשֶׂה גַּם אַתָּה כְּמוֹהֶם? הֵן עַל נְקַלָּה תִּרְכּוֹשׁ אֶת אַהֲבַת כֻּלָּם, וְגַם לִבְּךָ אַתָּה יִיטַב עָלֶיךָ אָז יוֹתֵר!... וְעַתָּה, הַאֵין כָּל דָּבָר בְּפִיךָ לַהֲשִׁיבֵנִי?" וְנוֹבִּיס, אֲשֶׁר שָׁמַע אֶת דִּבְרֵי הַמּוֹרֶה בִּשְׂחוֹק־בּוּז, כְּדַרְכּוֹ, עָנָה וְאָמַר בְּקֹר־רוּחַ: „לֹא, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה". וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: „שְׁבָה עַל מוֹשָׁבֶךָ. נוֹד אָנוּד לָךְ. הִנְּךָ נַעַר חֲסַר־רֶגֶשׁ". וּבְזֹאת כְּמוֹ בָא הָעִנְיָן עַד קִצּוֹ; אַךְ הִנֵּה הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, הַיּוֹשֵׁב בַּסַּפְסָל הָרִאשׁוֹן, הָפַךְ אֶת פָּנָיו הָעֲגֻלִּים אֶל נוֹבִּיס, אֲשֶׁר בַּסַּפְסָל הָאַחֲרוֹן, וַיַּעַשׂ לוֹ „פְּנֵי־אַרְנֶבֶת" יָפֶה וְנִלְעָג מְאֹד, עַד אֲשֶׁר נָתְנוּ כֻּלָּם אֶת קוֹלָם בִּצְחוֹק אַדִּיר. וַיִּגְעַר בּוֹ הַמּוֹרֶה; אַךְ הָיָה עָלָיו לָשׂוּם יָד לְפֶה, לְבַל יִרְאוּהוּ בְּצַחֲקוֹ אַף הוּא. גַּם נוֹבִּיס צָחַק, אַךְ בְּלֵב וָלֵב.

הָעוֹבֵד הַנִּפְצָע

.13 — יוֹם שֵׁנִי.

גּוֹבִיס וּפְרַנְטִי מַתְאִימִים: כָּזֶה כֵּן זֶה לֹא חַם לְבָבָם לַמַּרְאֶה הַנּוֹרָא, אֲשֶׁר נִרְאָה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר לְעֵינֵינוּ. בְּצֵאתִי מִבֵּית־הַסֵּפֶר עָמַדְתִּי לְיַד אָבִי לִרְאוֹת בַּתִּינוֹקוֹת, מִתַּלְמִידֵי הַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה, אֲשֶׁר כָּרְעוּ עַל בִּרְכֵּיהֶם בְּתוֹךְ רְחוֹבוֹת וַיְזָרוּ אֶת הַקֶּרַח בְּכוֹבְעֵיהֶם וּבִמְעִילֵיהֶם, לְמַעַן הַחֲלִיק יֶתֶר אֶת מְסִלַּת־הַמֵּרוּץ; וְהִנֵּה הֲמוֹן אֲנָשִׁים בָּאִים בְּחִפָּזוֹן מִקְצֵה הָרְחוֹב, כֻּלָּם נִסְעָרִים וּפְנֵיהֶם זוֹעֲפִים, וְהֵמָּה מִתְלַחֲשִׁים. בַּתָּוֶךְ הָלְכוּ שְׁלֹשָׁה מִשּׁוֹמְרֵי הָעִיר; וְאַחֲרֵי הַשּׁוֹמְרִים שְׁנֵי אֲנָשִׁים נוֹשְׂאִים מִטָּה. נְעָרִים נֶאֶסְפוּ בָּאוּ שָׁמָּה מִכָּל עֵבֶר, וְהֶהָמוֹן הוֹלֵךְ וְקָרֵב אֵלֵינוּ. וְהִנֵּה עַל הַמִּטָּה שׁוֹכֵב אִישׁ כֻּלּוֹ לָבָן כַּמֵּת, רֹאשׁוֹ צָנַח וַיֵּט עַל שִׁכְמוֹ, שְׂעָרוֹ פָּרוּעַ וּמָלֵא דָם, וְדָמוֹ זָב מִפִּיו וּמֵאָזְנָיו; אֵצֶל הַמִּטָּה הָלְכָה אִשָּׁה וְיֶלֶד עַל זְרוֹעָהּ. וְהָאִשָּׁה, כִּמְכַּת־שִׁגָּעוֹן, קוֹרְאָה בְּלִי הֲפוּגוֹת: מֵת! מֵת! מֵת! אַחֲרֵי הָאִשָּׁה הָלַךְ נַעַר, וְהוּא נוֹשֵׂא יַלְקוּט בֵּית־הַסֵּפֶר תַּחַת זְרוֹעוֹ וְנֶאֱנָח.—וַיִּשְׁאַל אָבִי וַיֹּאמַר: מֶה הָיָה הַדָּבָר? וַיַּעַן אַחַד הַשְּׁכֵנִים וַיֹּאמֶר לוֹ: „בּוֹנֶה נָפַל מִן הַקּוֹמָה הָרְבִיעִית בְּעֵת עֲשׂוֹתוֹ מְלַאכְתּוֹ“. וְנוֹשְׂאֵי הַמִּטָּה עָמְדוּ וַיִּנָּפְשׁוּ רֶגַע אֶחָד. אָז הֵסַבּוּ רַבִּים פְּנֵיהֶם, כִּי נִבְהֲלוּ מֵרְאוֹת. רָאִיתִי, וְהִנֵּה הַמּוֹרָה הַקְּטַנָּה, בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה, תּוֹמֶכֶת בִּזְרוֹעוֹתֶיהָ אֶת מוֹרַת הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, אֲשֶׁר עוֹד מְעַט וְהִתְעַלְּפָה. בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה חַשְׁתִּי יָד נוֹגַעַת בְּמַרְפֵּקִי: הֲסִבּוֹתִי פָּנַי וְהִנֵּה הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, אֲשֶׁר פָּנָיו חָוְרוּ מְאֹד, וְהוּא רוֹעֵד כֻּלּוֹ, כִּי חָשַׁב עַל אָבִיו. גַּם אָנֹכִי הָגִיתִי בוֹ. הֵן אָנֹכִי אוּכַל לִפְחוֹת לָשֶׁבֶת בְּבֵית־הַסֵּפֶר בֶּטַח, בְּדַעְתִּי

כִּי אָבִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ לְיַד שֻׁלְחַן־הַכְּתִיבָה, שַׁאֲנָן מִפַּחַד רָעָה. וְאוּלָם כַּמָּה נְעָרִים יֶהְגוּ אֵימָה, בְּזָכְרָם אֶת הוֹרֵיהֶם, הָעוֹבְדִים עַל גֶּשֶׁר תָּלוּי בָּרוֹם אוֹ לְיַד גַּלְגַּלֵּי מְכוֹנוֹת וַאֲשֶׁר כְּפֶשַׂע בֵּינָם וּבֵין הַמָּוֶת, כִּי יִטּוּ הֵנָּה וָהֵנָּה אוֹ כִּי תִמְעַד רַגְלָם. כְּמוֹהֶם כִּבְנֵי הַחַיָּלִים, אֲשֶׁר הוֹרֵיהֶם בְּמַעֲרָכָה בַּשָּׂדֶה. וְהַבּוֹנֶה הַקָּטָן הֵבִיט אֶל הַמִּטָּה וְחֶרְדָּתוֹ הָלְכָה הָלוֹךְ וְגָדוֹל. וַיַּרְא אָבִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו: לֵךְ, נַעַר, לְבֵיתְךָ, לֵךְ כְּרֶגַע אֶל אָבִיךָ וּמָצָאתָ אוֹתוֹ שָׁלֵם וְשׁוֹקֵט; לֵךְ! וַיֵּלֶךְ הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, אַךְ הָסֵב הֵסֵב אֶת פָּנָיו בְּכָל צַעַד וָצָעַד. וְהֶהָמוֹן עָבַר מִשָּׁם וָהָלְאָה, וְהָאִשָּׁה הוֹלֶכֶת וְזוֹעֶקֶת בְּקוֹל מַר, אֲשֶׁר נָגַע עַד הַנָּפֶשׁ: מֵת! מֵת! מֵת! הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם קָרְאוּ אֵלֶיהָ מִכָּל עֲבָרִים: לֹא, כִּי עוֹדֶנּוּ חָי. אַךְ הָאִשָּׁה לֹא שָׂמָה לִבָּהּ וַתִּזְעַק וַתָּגָז אֶת רֹאשָׁהּ. פִּתְאֹם שָׁמַעְתִּי קוֹל קוֹרֵא בְזַעַם: אַתָּה צוֹחֵק! וָאֵרֶא וְהִנֵּה אִישׁ בַּעַל־זָקָן, וּפִרַגְמְטִי, אֲשֶׁר הַשְּׂחוֹק עוֹדֶנּוּ עַל שְׂפָתָיו, מַבִּיט אֵלָיו. וַיַּכֵּהוּ הָאִישׁ לֶחִי וַיַּפֵּל אֶת כּוֹבָעוֹ אַרְצָה, וַיֹּאמַר: הָסֵר הַכּוֹבַע, בֶּן־בְּלִיַּעַל, בַּעֲבוּר חֲלַל־הָעֲבוֹדָה עַל פָּנֶיךָ. וְהֶהָמוֹן חָלַף עָבַר כֻּלּוֹ, וְהִנֵּה הֶלֶךְ־דָּם אָרֹךְ בְּתוֹךְ הָרְחוֹב.

הָאָסִיר

.17 — יוֹם שִׁשִּׁי.

הוֹי! אָכֵן זֶה הַדָּבָר הַנִּפְלָא בְּכָל הַדְּבָרִים, אֲשֶׁר חָזִיתִי בַּשָּׁנָה הַזֹּאת! אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר הוֹלִיכַנִי אָבִי אֶל סְבִיבוֹת מָנְקַלְיֵרִי, לְמַעַן רְאוֹת בֵּית־שָׂדֶה, אֲשֶׁר יִשְׂכֹּר אוֹתוֹ לַקַּיִץ הַבָּא; כִּי הַשָּׁנָה לֹא נֵצֵא עוֹד אֶל נְאוֹת־הַקַּיִץ

בְּקִירִי. הַמַּפְתְּחוֹת הָיוּ בְּיַד מוֹרֶה, אֲשֶׁר הָיָה מַזְכִּיר לְבַעַל־הַבַּיִת. וַיַּרְאֵנוּ הַמּוֹרֶה אֶת הַבַּיִת וְאַחַר הוֹלִיכָנוּ אֶל חֶדְרוֹ, שֶׁשָּׂם שָׂם לְפָנֵינוּ בַּקְבּוּק יַיִן. וְעַל הַשֻּׁלְחָן בְּתוֹךְ הַכּוֹסוֹת קֶסֶת־סוֹפְרִים, בְּצוּרַת קוֹנוּס, וְהִיא מְחֻטָּבָה תַּבְנִית מְיֻחָדָה בְּמִינָהּ. וְכִרְאוֹת הַמּוֹרֶה אֶת אָבִי מִתְבּוֹנֵן אֶל הַקֶּסֶת, אָמַר: „כְּלִי־הַדְּיוֹ הַזֶּה יָקָר לִי מְאֹד; לוּ יָדַעְתָּ, אֲדוֹנִי, אֶת דִּבְרֵי הַכְּלִי הַזֶּה״! וַיְסַפֶּר־לָנוּ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: לִפְנֵי שָׁנִים הָיָה הוּא, הַמְסַפֵּר, מוֹרֶה בְּטוּרִין, וּבַחֹרֶף נָתַן לָקַחַת יוֹם יוֹם גַּם לָאֲסִירִים בַּכֶּלֶא. בְּבֵית־הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר לְבֵית־הַסֹּהַר, בְּבִנְיַן עָגֹל, שָׁם הָיָה נוֹתֵן אֶת לִקְחוֹ. וּבַחוֹמוֹת הַגְּבוֹהוֹת וְהָעֲרֻמּוֹת חַלּוֹנוֹת קְטַנִּים, רְבוּעִים סָבִיב סָבִיב. וְהֵמָּה סְגוּרִים בִּשְׁנֵי בַדֵּי בַרְזֶל, הַנְּתוּנִים אֶחָד עַל אֶחָד בִּדְמוּת שְׁתִי וָעֵרֶב; וּמֵאַחֲרֵי הַחַלּוֹנוֹת תָּאִים קְטַנִּים מְאֹד, תָּא לַחַלּוֹן. וַיְהִי מוֹרֶה אֶת תַּלְמִידָיו בְּעַד הַחַלּוֹנוֹת הָאֵלֶּה: הוּא הָיָה מִתְהַלֵּךְ הֵנָּה וָהֵנָּה בְּבֵית־הַתְּפִלָּה הַקַּר וְהָאָפֵל, וְתַלְמִידָיו יָבֹאוּ אִישׁ אִישׁ אֶל חַלּוֹנוֹ וְסָמְכוּ אֶת הַמַּחְבָּרוֹת אֶל מוֹטוֹת הַבַּרְזֶל, וְלֹא נִרְאָה מֵהֶם מְאוּמָה, כִּי אִם תְּמוּנַת פְּנֵיהֶם בַּצֵּל, פָּנִים נוֹפְלִים, נִזְעָמִים, עֲטוּרֵי זִקְנֵי שֵׂיבָה סְבוּכִים, וְעֵינַיִם קָמוֹת, עֵינֵי מְרַצְּחִים וְגַנָּבִים. הָאֶחָד בָּהֶם, אֲשֶׁר בַּתָּא מִסְפָּר 78, הָיָה הַמַּקְשִׁיב בְּכָל הַתַּלְמִידִים וַיִּלְמַד הַרְבֵּה וַיַּבֵּט אֶל הַמּוֹרֶה בְּעֵינַיִם מַבִּיעוֹת תּוֹדָה רַבָּה וְכָבוֹד. וְהָאִישׁ עוֹדֶנּוּ צָעִיר לְיָמִים, בַּעַל־זָקָן שָׁחוֹר; וְהוּא לֹא הָיָה רָשָׁע כִּי אִם אֻמְלָל. הוּא הָיָה חָרַשׁ־עֵצִים וַיַּשְׁלֵךְ בְּעֵת אַפּוֹ מַקְצוּעָה עַל אֲדוֹנָיו, אֲשֶׁר הִכְעִיסוֹ תַּמְרוּרִים זֶה כַּמָּה, וַיִּפְצָעֵהוּ בְּרֹאשׁוֹ פֶּצַע־מָוֶת; עַל זֹאת נֶחֱרַץ מִשְׁפָּטוֹ לְהֵאָסֵר שָׁנִים רַבּוֹת בְּבֵית־הָאֲסוּרִים. בִּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים לָמַד קְרֹא וּכְתוֹב, וַיֶּרֶב לִקְרֹא בִּסְפָרִים; וְכַאֲשֶׁר הוֹסִיף לִלְמוֹד כֵּן הָיָה כְּמֵיטִיב דַּרְכּוֹ וּכְנִחָם עַל עֲוֹנוֹ. וַיְהִי הַיּוֹם, כְּתֹם הַשִּׁעוּר, וַיִּתֶּן־אוֹת לַמּוֹרֶה, אֲשֶׁר יָבֹא אֶל חַלּוֹנוֹ וַיַּגֶּד־לוֹ בְּתוּגַת־לֵב,

כִּי בְיוֹם מָחָר עָלָיו לָצֵאת מִטּוּרִין וְלָלֶכֶת לִרְצוֹת אֶת עֲוֹנוֹ בְּבָתֵּי־הָאֲסוּרִים אֲשֶׁר בְּוֶנֶצְיָה; וּבְבָרְכוֹ אוֹתוֹ בְּרִכַּת־הַפְּרִידָה בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, בְּקוֹל נִרְגָּשׁ וּמָלֵא הַכְנָעָה, רִשְׁיוֹן לִנְגֹּעַ בְּיָדוֹ. וַיִּתֶּן־לוֹ הַמּוֹרֶה אֶת יָדוֹ וַיִּשָּׁקֶהָ; וְאַחַר אָמַר: „חֵן חֵן"! וַיֵּלֶךְ מֵעֵינָיו. וְכַאֲשֶׁר הֵשִׁיב הַמּוֹרֶה אֶת יָדוֹ הָיְתָה כֻלָּהּ רְטֻבָּה מִדְּמָעוֹת. אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֹא יָסַף עוֹד לִרְאוֹתוֹ. עָבְרוּ שֵׁשׁ שָׁנִים. וְשִׁלְשֹׁם בַּבֹּקֶר — הוֹסִיף הַמּוֹרֶה לְסַפֵּר — וַאֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי, וּלְבָבִי הוֹגֶה בְּכֹה וּבְכֹה, אַךְ לֹא בָאֻמְלָל הַזֶּה, אֲשֶׁר כְּבַר שְׁכַחְתִּיו, וְהִנֵּה אִישׁ נָכְרִי בָּא אֶל הַבַּיִת, וְהוּא לָבוּשׁ בְּגָדִים רָעִים, וְלוֹ זָקָן גָּדוֹל שָׁחוֹר, אֲשֶׁר שֵׂיבָה זָרְקָה בּוֹ. וַיֹּאמֶר אֵלַי הָאִישׁ: „הֲלֹא אַתָּה הָאָדוֹן הַמּוֹרֶה פְּלוֹנִי אַלְמוֹנִי?" — „וּמִי אַתָּה?" — שְׁאַלְתִּיו. „אָנֹכִי הָאַסִּיר אֲשֶׁר יָשַׁב בַּתָּא מִסְפָּר 78. לִפְנֵי שֵׁשׁ שָׁנִים לִמַּדְתָּ אוֹתִי קְרֹא וּכְתוֹב; בַּשָּׁעָה הָאַחֲרוֹנָה — הֲלֹא תִזְכּוֹר זֹאת, — נָתַתָּ לִי אֶת יָדֶךָ; וְעַתָּה הִנֵּה נִרְצָה עֲוֹנִי, כִּי מָלָא צְבָאִי, וָאָבֹא הֵנָּה... לִשְׁאוֹל מֵאֵת אֲדוֹנִי, שֶׁיּוֹאִיל לָקַחַת מִיָּדִי אוֹת־זִכָּרוֹן, דָּבָר קָטָן אֲשֶׁר עָשִׂיתִי, בְּשִׁבְתִּי בְּבֵית הָאֲסוּרִים. הֲיֵשׁ אֶת נַפְשְׁךָ, אֲדוֹנִי, לְקַבֵּל אוֹתוֹ מֵאִתִּי, לְמַעַן תִּזְכְּרֵנִי?" אֲנִי עָמַדְתִּי עַל עָמְדִי, וּמִלָּה אֵין בְּפִי. וְהוּא דִּמָּה, כִּי אֵינֶנִּי חָפֵץ לָקַחַת מִנְחָתוֹ מִיָּדוֹ, וַיִּתְבּוֹנֵן בִּי כְּאוֹמֵר: עֱנוּת שֵׁשׁ שָׁנִים לֹא תִשְׁפּוֹק אֵפוֹא לִרְחוֹץ בְּנִקָּיוֹן כַּפִּי! אַךְ מִדֵּי הִתְבּוֹנְנוֹ בִי הִבִּיעוּ פָנָיו רֹב יָגוֹן וְדַאֲבוֹן־נֶפֶשׁ, עַד אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי יָדִי כְּרֶגַע וָאֶקַּח אֶת הַחֵפֶץ; וְהִנֵּה הוּא בָזֶה. וַנִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בַּקֻּפְסָה: וַנֵּרֶא וְהִנֵּה כְּמוֹ עָבַד בָּהּ עֲשָׂהוּ בְחֹד מַסְמֵר בְּאֹרֶךְ־רוּחַ רָב; מְפֻתָּח עָלֶיהָ עֵט, וּמִתַּחַת לָעֵט מַחְבֶּרֶת, מִסָּבִיב הָיְתָה הַכְּתֹבֶת הַזֹּאת: „לְמוֹרִי. — זִכָּרוֹן לְמִסְפָּר 78. — שֵׁשׁ שָׁנִים!" וּמִתַּחַת הָיָה כָתוּב בְּאוֹתִיּוֹת קְטַנּוֹת מְאֵלֶּה: „חֲרִיצוּת וְתִקְוָה". הַמּוֹרֶה כִּלָּה לְדַבֵּר וַנִּפָּרֵד אִישׁ מֵאָחִיו. אַךְ בְּכָל הַדֶּרֶךְ מִמָּנְקַלְיֵרִי עַד טוּרִינוֹ, לֹא יָכֹלְתִּי לְהָסִיר

מִלְּבָבִי אֶת הָאַסִּיר, אֲשֶׁר לְיַד הַחַלּוֹן הַקָּטָן, אֶת פְּרִידָתוֹ אֲשֶׁר נִפְרַד מֵעַל הַמּוֹרֶה, אֶת כְּלִי־הַדְּיוֹ הַדַּל, אֲשֶׁר עָבַד בּוֹ עֲשָׂהוּ בְּתָא גַלְמוּד וַאֲשֶׁר יַגִּיד רַבּוֹת בְּלִי אֹמֶר וּבְלִי דְבָרִים; וְגַם בַּלַּיְלָה הָיָה הוּא חֲזוֹן חֲלוֹמִי, וְהַבֹּקֶר עוֹד הָגִיתִי בוֹ... אַךְ רָחוֹק הָיִיתִי מְאֹד מִדַּמּוֹת בְּנַפְשִׁי אֶת הַחֲדָשָׁה הַמַּתְמִיהָה, הַנְּכוֹנָה לִי בְּבֵית־הַסֵּפֶר! כִּמְעַט יָשַׁבְתִּי עַל מוֹשָׁבִי הֶחָדָשׁ בַּסַּפְסָל לְיַד דֵּירוֹסִי וָאֶכְתּוֹב אֶת תַּרְגִּיל הַחֶשְׁבּוֹן, אֲשֶׁר נִתַּן לָנוּ לִבְחִינַת הַתַּלְמִידִים אַחַת בַּחֹדֶשׁ, סִפַּרְתִּי לַחֲבֵרַי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל הָאַסִּיר וְעַל הַקֶּסֶת, אֲשֶׁר עֵץ וּמַחְבֶּרֶת מְפֻתָּחִים עָלֶיהָ, וְעַל הַכְּתֹבֶת אֲשֶׁר מִסָּבִיב: שֵׁשׁ שָׁנִים! וַיִּשְׁתּוֹמֵם דֵּירוֹסִי לְמִשְׁמַע הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּבֵּט חֲלִיפוֹת אֵלַי וְאֶל קָרוֹסִי, בֶּן מוֹכֶרֶת הַיָּרָק, הַיּוֹשֵׁב בַּסַּפְסָל אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ, אֲחוֹרָיו אֵלֵינוּ וְעֵינָיו וְלִבּוֹ אֶל תַּרְגִּילוֹ. וְאַחַר אָמַר אֵלַי בַּלָּט, בְּהַחֲזִיקוֹ בִּזְרוֹעִי: —„הַס! — הַאֵינְךָ יוֹדֵעַ? קָרוֹסִי אָמַר לִי שִׁלְשׁוֹם, קֶסֶת רָאָה בְּיַד אָבִיו הַשָּׁב מֵאֲמֵרִיקָה": קֶסֶת עֲגֻלָּה מְחֻדָּדָה, עֲשׂוּיָה מְלֶאכֶת־יָד, וְעָלֶיהָ מְפֻתָּחִים עֵץ וּמַחְבֶּרֶת: הַדְּבָרִים מַתְאִימִים! — שֵׁשׁ שָׁנִים — אָמַר — הָיָה אָבִיו בַּאֲמֵרִיקָה. וְאוּלָם בְּבֵית־הָאֲסוּרִים יָשַׁב; קָרוֹסִי הָיָה קָטָן בְּעֵת עֲשׂוֹת אָבִיו אֶת הַדָּבָר הָרַע הַהוּא, וְאֵינֶנּוּ זוֹכֵר אֶת הַנַּעֲשָׂה, וְאִמּוֹ רִמְּתָה אוֹתוֹ, וּבְכֵן אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ מְאוּמָה; וְעַתָּה אַל יִתְמַלֵּט מִפִּינוּ כָּל הֶגֶה בַּדָּבָר הַזֶּה! שָׁמַעְתִּי, וּמִפִּי נֶעֶתְקוּ מִלִּים, רַק עֵינַי נִצְמָדוֹת אֶל קָרוֹסִי. אַחֲרֵי כֵן פָּתַר דֵּירוֹסִי אֶת הַתַּרְגִּיל וַיּוֹשֶׁט אֶת הַפִּתְרוֹן מִתַּחַת לַסַּפְסָל אֶל קָרוֹסִי; וַיִּתֶּן־לוֹ גִּלְיוֹן־נְיָר; וַיִּקַּח מִיָּדוֹ אֶת הַסִּפּוּר לַחֹדֶשׁ: „הַשּׁוֹמֵר עַל אָבִיו בַּחֲלוֹתוֹ", אֲשֶׁר נָתַן לוֹ הַמּוֹרֶה לְהַעְתִּיקוֹ, לְמַעַן כְּתוֹב אוֹתוֹ הוּא תַחְתָּיו; וַיִּתֶּן־לוֹ עֵטִים, וַיָּשֶׂם בְּחִבָּה יָדוֹ עַל שִׁכְמוֹ; וּמִמֶּנִּי שָׁאַל — וָאֶשָּׁבַע לוֹ בִּכְבוֹדִי — לְבִלְתִּי הַגֵּד דָּבָר לְאִישׁ; בְּצֵאתֵנוּ מִבֵּית־הַסֵּפֶר אָמַר אֵלַי בְּחִפָּזוֹן: „אֶתְמוֹל

בָּא אָבִיו לְקַחְתּוֹ הַבַּיְתָה, וְגַם הַיּוֹם יָבוֹא הֵנָּה: וְרָאִיתָ וְעָשִׂיתָ כָּמוֹנִי״. יָצָאנוּ אֶל הָרְחוֹב, וְהִנֵּה אֲבִי קָרוֹסִי עוֹמֵד שָׁם, בְּרָחוֹק מָקוֹם מְעַט: אִישׁ בַּעַל זָקָן שָׁחוֹר, אֲשֶׁר שֵׂיבָה זָרְקָה בוֹ, וְהוּא לָבוּשׁ בְּגָדִים רָעִים וּפָנָיו חִוְּרִים, מַבִּיעִים הֶגְיוֹן־לֵב. וַיְלַחֵץ דֵּירוֹסִי אֶת יַד קָרוֹסִי, וַיַּעַשׂ אֲשֶׁר יַסֵּבּוּ עֵינֵי הָרוֹאִים עַל מַעֲשֵׂהוּ זֶה, וַיֹּאמֶר בְּקוֹל רָם: „לְהִתְרָאוֹת, קָרוֹסִי״, וַיָּשֶׂם אֶת יָדוֹ תַּחַת סַנְטֵרוֹ. גַּם אֲנִי עָשִׂיתִי כַּדָּבָר הַזֶּה. אַךְ בַּעֲשׂוֹת דֵּירוֹסִי זֹאת הִתְאַדֵּם כְּאַרְגָּמָן, וְכֵן גַּם אָנִי; אֲבִי קָרוֹסִי הִתְבּוֹנֵן אֵלֵינוּ בְּמַבַּט רָצוֹן; אַךְ מַבָּט זֶה הִבִּיעַ גַּם רֹגֶז־לֵב וַחֲשָׁד, וְלַמַּרְאֶה חָרַד לִבִּי בְּקִרְבִּי.

הַשּׁוֹמֵר עַל „אָבִיו״ בַּחֲלוֹתוֹ

סִפּוּר לַחֹדֶשׁ

בְּבֹקֶר יוֹם־גֶּשֶׁם אֶחָד, בְּחֹדֶשׁ אֲדָר, בָּא נַעַר לָבוּשׁ בִּגְדֵי אִכָּרִים — וְהוּא כֻלּוֹ רָטֹב מִמָּטָר וּמְלֻכְלָךְ, וּצְרוֹר בְּגָדִים תַּחַת זְרוֹעוֹ — וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי שׁוֹמֵר־הַסַּף שֶׁל בֵּית־הַחוֹלִים הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּנַפּוֹלִי, וַיִּדְרשׁ לְאָבִיו, בְּהַרְאוֹתוֹ מִכְתָּב שֶׁהֵבִיא בְיָדוֹ. וְלַנַּעַר פָּנִים יָפִים וַעֲגֻלִּים־מָאֳרָכִים כְּתַבְנִית בֵּיצָה, שְׁחַרְחֹרִים־חִוְּרִים, עֵינַיִם מַבִּיעוֹת דְּאָגָה וּשְׁתֵּי שְׂפָתַיִם מְלֵאוֹת, פְּתוּחוֹת לְמֶחֱצָה, אֲשֶׁר בַּעֲדָן נִרְאוּ שִׁנַּיִם לְבָנוֹת כַּשָּׁלֶג. הוּא בָא מֵאַחַד הַכְּפָרִים אֲשֶׁר בִּסְבִיבוֹת נַפּוֹלִי. אָבִיו נָסַע מִבֵּיתוֹ לִפְנֵי שָׁנָה לְבַקֶּשׁ־לוֹ עֲבוֹדָה בְּצָרְפַת, וַיָּשָׁב אֶל אִיטַלְיָה וַיַּעַל עַל הַיַּבָּשָׁה בְּנַפּוֹלִי לִפְנֵי יָמִים אֲחָדִים; שָׁם חָלָה פִּתְאֹם, וְכִמְעַט יָכֹל לִכְתּוֹב מִלִּים מִסְפָּר לְבֵיתוֹ, לְהוֹדִיעָם כִּי שָׁב מִמַּסָּעוֹ וְכִי עָלָיו לָבוֹא אֶל בֵּית־הַחוֹלִים. אִשְׁתּוֹ, אֲשֶׁר תְּקָפָהּ יֵאוּשׁ

לַשְּׁמוּעָה הָרָעָה וַאֲשֶׁר לֹא יָכְלָה לָצֵאת מִבֵּיתָהּ, כִּי הָיוּ לָהּ יַלְדָּה חוֹלָה וְיֶלֶד יוֹנֵק־שָׁדַיִם, שָׁלְחָה אֶת בְּנָהּ, הַגָּדוֹל בִּילָדֶיהָ, אֶל נַפּוֹלִי, וּמְעַט כֶּסֶף בְּיָדוֹ, לְמַעַן הֱיוֹתוֹ לְעֵזֶר לְאָבִיו. הַנַּעַר הָלַךְ בְּרַגְלָיו דֶּרֶךְ עֲשָׂרָה מִילִים.

שׁוֹמֵר־הַסַּף שָׂם עֵינוֹ עַל הַמִּכְתָּב וְאַחַר קָרָא לְאַחַד מִמְּשָׁרְתֵי הַחוֹלִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו, אֲשֶׁר יוֹלִיךְ אֶת הַנַּעַר אֶל אָבִיו.

וַיִּשְׁאָלֵהוּ הַמְשָׁרֵת: „וּמִי אָבִיךָ?"

וַיִּקֹּב הַנַּעַר אֶת שְׁמוֹ, וּלְבָבוֹ חָרֵד וּפָחֵד, פֶּן יַגֵּד לוֹ דָּבָר רָע.

אַךְ הַמְשָׁרֵת לֹא זָכַר אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה.

וַיִּשְׁאַל: „פּוֹעֵל זָקֵן, אֲשֶׁר בָּא מִן הַחוּץ?"

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר, וּפַחַד לְבָבוֹ הוֹלֵךְ וְגָדוֹל: „פּוֹעֵל — כֵּן; לֹא זָקֵן מְאֹד. בָּא מִן הַחוּץ, כֵּן".

וַיִּשְׁאַל הַמְשָׁרֵת: „וּמָתַי בָּא אֶל בֵּית־הַחוֹלִים?"

וַיָּשֶׂם הַנַּעַר עֵינוֹ בַּמִּכְתָּב וַיֹּאמֶר: „חוֹשֵׁב אָנֹכִי, לִפְנֵי חֲמִשָּׁה יָמִים".

הַמְשָׁרֵת חָשַׁב מְעָט, וְאַחַר אָמַר, כְּאִישׁ אֲשֶׁר זָכַר פִּתְאֹם: „כֵּן! בָּאוּלָם הָרְבִיעִי, בַּמִּטָּה הָאַחֲרוֹנָה".

וַיִּשְׁאַל הַנַּעַר בְּחֶרְדַּת לֵב: „הַאֲנוּשָׁה מַחֲלָתוֹ? וּמַה שְּׁלוֹמוֹ?"

הַמְשָׁרֵת הִתְבּוֹנֵן אֵלָיו וְלֹא עָנָהוּ דָּבָר. וְאַחַר אָמַר: „בּוֹא עִמִּי".

וַיַּעֲלוּ בְּמַעֲלוֹת וַיַּעַבְרוּ מָבוֹא רָחָב, וַיָּבוֹאוּ עַד פֶּתַח אוּלָם, אֲשֶׁר שְׁנֵי טוּרֵי מִטּוֹת בּוֹ. — וַיָּבוֹא הַמְשָׁרֵת אֶל הָאוּלָם וְלַנַּעַר אָמַר: „בּוֹא אַחֲרַי". הַנַּעַר אִמֵּץ אֶת לְבָבוֹ וַיָּבוֹא אַחֲרָיו, וְהוּא מַבִּיט בְּעֵינֵי פַחַד יָמִין וּשְׂמֹאל אֶל הַפָּנִים הַלְּבָנִים וְהַצְּנוּמִים שֶׁל הַחוֹלִים, אֲשֶׁר מִקְצָתָם שָׁכְבוּ עֲצֻמֵי־עֵינַיִם כַּמֵּתִים, וּמִקְצָתָם פָּתְחוּ עֵינֵיהֶם לִרְוָחָה וַיַּבִּיטוּ נִכְחָם כְּנִבְהָלִים. רַבִּים הָגוּ בְּקוֹל נְכָאִים כִּילָדִים. הַחֶדֶר הָיָה אָפֵל, הָרוּחַ מָלֵא רֵיחַ חָרִיף, רֵיחַ סַמִּים

וּתְרוּפוֹת. שְׁתֵּי אֲחָיוֹת רַחֲמָנִיּוֹת הָלְכוּ הֵנָּה וָהֵנָּה וּבַקְבּוּקִים קְטַנִּים בִּידֵיהֶן.

כַּאֲשֶׁר בָּאוּ עַד קְצֵה הָאוּלָם, עָמַד שׁוֹמֵר הַחוֹלִים דוּמָם לִמְרַאֲשׁוֹתֵי מִטָּה אַחַת, וַיִּמְשֹׁךְ אֶת הַמָּסָךְ וַיֹּאמַר: „הִנֵּה אָבִיךָ".

וַיִּתְפָּרֵץ הַנַּעַר בִּבְכִי וְהַצְּרוֹר נָפַל מִיָּדוֹ; וַיָּשֶׂם אֶת רֹאשׁוֹ עַל שְׁכֶם הַחוֹלֶה וַיֹּאחֵז בְּיָדוֹ הָאַחַת אֶת זְרוֹעוֹ, אֲשֶׁר הָיְתָה נְטוּיָה עַל הַמִּכְסֶה בְּלִי נוֹעַ. הַחוֹלֶה לֹא זָע.

וַיָּקָם הַנַּעַר וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל אָבִיו וַיִּתֵּן שֵׁנִית אֶת קוֹלוֹ בִּבְכִי, אָז הִבִּיט אֵלָיו הַחוֹלֶה מַבָּט מְמֻשָּׁךְ וַיְהִי כְמַכִּיר אוֹתוֹ. אַךְ שְׂפָתָיו לֹא נָעוּ. „אָבִי הַמִּסְכֵּן, מַה מְּאֹד שֻׁנָּה!" לוּלֵא יָדַע הַנַּעַר, כִּי הוּא זֶה, כִּי עַתָּה לֹא הִכִּירוֹ. שְׂעָרוֹ הִלְבִּין, זְקָנוֹ גָּדַל, פָּנָיו צָבוּ וְצִבְעָם הָפַךְ אָדֹם כֵּהֶה, הָעוֹר צָפַד וְהִבְהִיק, הָעֵינַיִם קָטְנוּ, הַשְּׂפָתַיִם עָבוּ, וּמַרְאֵהוּ שֻׁנָּה כָלִיל: רַק מִצְחוֹ וְקֶשֶׁת גַּבּוֹת עֵינָיו הָיוּ כַּאֲשֶׁר הָיוּ. הוּא נָשַׁם בִּכְבֵדוּת. וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: „אָבִי, אָבִי! הֲלֹא תַכִּירֵנִי? אֲנִי בִנְךָ צִיצִילוֹ. מִן הַכְּפָר אֲנִי בָא, אִמִּי שְׁלָחַתְנִי הֵנָּה. הִתְבּוֹנֵן אֵלַי הֵיטֵב. הַאִם לֹא תַכִּירֵנִי? דַּבֵּר אֵלַי דָּבָר".

אַךְ אַחֲרֵי הִתְבּוֹנֵן בּוֹ הַחוֹלֶה בְּשׂוּם־לֵב, עָצַם אֶת עֵינָיו.

„אָבִי! אָבִי! מַה־לָּךְ? אֲנִי בִנְךָ, צִיצִילוֹ שֶׁלְּךָ". הַחוֹלֶה לֹא נָע, וַיּוֹסֶף לִנְשֹׁם בִּכְבֵדוּת.

וַיִּקַּח לוֹ הַנַּעַר הַבּוֹכֶה כִּסֵּא וַיֵּשֶׁב יָשֹׁב וְצַפֵּה, וְעֵינָיו אֶל פְּנֵי אָבִיו. וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: עוֹד מְעַט יַעֲבוֹר הָרוֹפֵא הַמְבַקֵּר אֶת הַחוֹלִים וְהִגִּיד לִי דְּבַר־מָה. וַיַּעֲמֵד הַנַּעַר לַחֲשׁוֹב מַחְשְׁבוֹתָיו הַנּוּגוֹת, וַיִּזְכּוֹר דְּבָרִים רַבִּים עַל אָבִיו הַטּוֹב, וַיִּזְכּוֹר אֶת יוֹם נָסְעוֹ וְאֶת בִּרְכָתוֹ־שָׁלוֹם הָאַחֲרוֹנָה, אֲשֶׁר בֵּרַךְ אוֹתוֹ בָּאֳנִיָּה; גַּם אֶת הַתִּקְוָה, אֲשֶׁר קִוּוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לְתוֹצְאוֹת הַמַּסָּע הַזֶּה זָכַר, וְאֶת שִׁבְרוֹן־לֵב אִמּוֹ בְּבוֹא אֵלֶיהָ הַמִּכְתָּב; וְגַם בַּמָּוֶת הָגָה לִבּוֹ;

וַיַּרְא בְּחָזוֹן אֶת אָבִיו מֵת, אֶת אִמּוֹ לוֹבֶשֶׁת בִּגְדֵי אֵבֶל וְאֶת בְּנֵי־הַבַּיִת בְּכָל רָע. וְכָכָה הֶאֱרִיךְ לָשֶׁבֶת, עַד אֲשֶׁר נָגְעָה יָד קַלָּה בְּשִׁכְמוֹ, וַיִּתְעוֹרֵר וְהִנֵּה לְפָנָיו נְזִירָה. וַיְמַהֵר וַיִּשְׁאַל אוֹתָהּ: מַה לְּאָבִי? וַתֹּאמֶר לוֹ הָאָחוֹת בְּמֶתֶק שְׂפָתַיִם: הַאָבִיךָ זֶה? כֵּן, אָבִי הוּא, וְלִרְאוֹת אֶת שְׁלוֹמוֹ בָּאתִי: מַה־לּוֹ? וַתַּעַן הָאָחוֹת: חֲזַק וֶאֱמָץ, נַעַר; עוֹד מְעַט יָבֹא הָרוֹפֵא. וַתֵּלֶךְ לָהּ, מִבְּלִי הַגֵּד עוֹד דָּבָר.

מִקֵּץ חֲצִי־שָׁעָה שָׁמַע קוֹל צִלְצוּל הַמְּצִלָּה; וַיַּרְא וְהִנֵּה הָרוֹפֵא בָּא הַחֲדָרָה, הוּא וְעוֹזְרוֹ עִמּוֹ; וְאַחֲרֵיהֶם הָאָחוֹת וּמְשָׁרֵת הַחוֹלִים. וַיָּחֵלּוּ לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלִים, וַיַּעַמְדוּ אֵצֶל כָּל מִטָּה וּמִטָּה. כָּל רֶגַע הֶאֱרִיךְ בְּעֵינֵי הַנַּעַר לְאֵין קֵץ, וּבְכָל צַעַד וָצַעַד אֲשֶׁר צָעַד הָרוֹפֵא גָּדְלָה חֶרְדַּת נַפְשׁוֹ. עַד שֶׁבָּא אֶל הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֵצֶל מִטַּת אָבִיו. וְהָרוֹפֵא יָשִׁישׁ, גְּבַהּ־קוֹמָה וּשְׁחוֹחַ וּפָנָיו מַבִּיעִים כֹּבֶד־רֹאשׁ. עוֹד בְּטֶרֶם יַעֲבוֹר הָרוֹפֵא מִן הַמִּטָּה הַקְּרוֹבָה קָם הַנַּעַר מִמּוֹשָׁבוֹ וּבְגֶשֶׁת הָרוֹפֵא אֶל אָבִיו הֵחֵל לִבְכּוֹת.

וַיַּבֵּט הָרוֹפֵא אֵלָיו. וְהָאָחוֹת אָמְרָה: „בֶּן הַחוֹלֶה הוּא, הַיּוֹם בַּבֹּקֶר בָּא הֵנָּה מִן הַכְּפָר.

הָרוֹפֵא שָׂם אֶת יָדוֹ עַל שְׁכֶם הַנַּעַר, וְאַחַר שָׁחַת עַל הַחוֹלֶה, מִשֵּׁשׁ דּוֹפְקוֹ, שָׂם יָדוֹ אֶל מִצְחוֹ, וַיַּעֲרוֹךְ שְׁאֵלוֹת אֲחָדוֹת אֶל הָאָחוֹת; וְהִיא עָנְתָה: אֵין כָּל חָדָשׁ. וַיַּעֲמֹד וַיֶּהְגֶּה מְעַט בִּלְבָבוֹ, וְאַחַר אָמַר: הוֹסִיפוּ לַעֲשׂוֹת, כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עַד כֹּה.

אָז אִמֵּץ הַנַּעַר אֶת לְבָבוֹ וַיֹּאמֶר בְּקוֹל בְּכִי: מַה לְּאָבִי?

וַיָּשֶׂם הָרוֹפֵא שֵׁנִית יָדוֹ עַל שְׁכֶם הַנַּעַר וַיֹּאמֶר לוֹ: חֲזַק וְיַאֲמֵץ לְבָבְךָ, בְּנִי, „שׁוֹשַׁנַּת־הַפָּנִים" לוֹ. זֹאת מַחֲלָה קָשָׁה, אַךְ עוֹד יֵשׁ תִּקְוָה. שְׁקוֹד וּשְׁמוֹר עָלָיו. שִׁבְתְּךָ עַל־יָדוֹ תֵּיטִיב לוֹ.

וַיִּקְרָא הַנַּעַר בְּקוֹל נוֹאָשׁ: וְאוּלָם אֵינֶנּוּ מַכִּיר אוֹתִי! — הַכֵּר יַכִּיר אוֹתְךָ... אוּלַי בְּיוֹם מָחָר. נְקַוֶּה לְטוֹב. חֲזַק וֶאֱמָץ.

הַנַּעַר בִּקֵּשׁ לִשְׁאוֹל עוֹד; אַךְ לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ. וְהָרוֹפֵא פָּנָה הָלַךְ מִשָּׁם לְבַקֵּר אֶת יֶתֶר הַחוֹלִים. וְהַנַּעַר הֵחֵל לַעֲמוֹד עַל מִשְׁמַרְתּוֹ, לְכַלְכֵּל אֶת אָבִיו הַחוֹלֶה. וַיְהִי כִּי לֹא יָכֹל לַעֲשׂוֹת מְאוּמָה, וַיַּעֲרוֹךְ לַחוֹלֶה אֶת הַשְּׂמִיכוֹת, וַיָּשֶׂם יָדוֹ אֶל תּוֹךְ יָדוֹ בְּכָל עֵת, וַיְגָרֵשׁ מִפָּנָיו אֶת הַזְּבוּבִים, וַיַּשַּׁח עָלָיו מִדֵּי הַשְׁמִיעוֹ אֲנָחָה, וּבְהָבִיא הָאָחוֹת לִשְׁתּוֹת, יִקַּח מִיָּדָהּ אֶת הַכּוֹס אוֹ אֶת הַכַּף וְנָתַן לַחוֹלֶה; וְהַחוֹלֶה הִתְבּוֹנֵן־בּוֹ פְּעָמִים אֲחָדוֹת, אַךְ לֹא נָתַן כָּל אוֹת, כִּי מַכִּיר הוּא אוֹתוֹ. בְּכָל־זֹאת הֶאֱרִיךְ לְהַבִּיט אֵלָיו פַּעַם בְּפַעַם, וּבְיֶתֶר יִחוּד בִּרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ מוֹחֶה דְמָעוֹת בְּמִטְפַּחְתּוֹ. וּבְכֵן עָבַר הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן. בַּלַּיְלָה יָשֵׁן הַנַּעַר עַל שְׁנֵי כִסְאוֹת בְּפִנַּת הַחֶדֶר, וּבַבֹּקֶר שָׁב לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ, עֲבוֹדַת הָאַהֲבָה וְהָרַחֲמִים. וּבְהַבִּיטוֹ הַיּוֹם אֶל עֵינֵי הַחוֹלֶה, וְהִנֵּה כְמוֹ נִרְאָה לוֹ בָּהֶן אוֹת, כִּי שָׁבָה דַעַת־נַפְשׁוֹ אֵלָיו. לְקוֹל הַנַּעַר, הַמָּלֵא רֹךְ וְחִבָּה, נִרְאָה כְּמוֹ הֵאִירוּ עֵינָיו בְּאוֹר הַכָּרַת טוֹבָה כִּמְעַט קָט; וּפַעַם אַחַת הֵנִיעַ שְׂפָתָיו, כִּמְבַקֵּשׁ לְהַגִּיד דְּבַר־מָה. מִדֵּי הֲקִיצוֹ, אַחֲרֵי נוּמוֹ תְּנוּמָה קְצָרָה, הָיָה כִּמְבַקֵּשׁ אֶת שׁוֹמְרוֹ הַקָּטָן. הָרוֹפֵא, אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו פַּעֲמַיִם, חָזָה בוֹ, וְהִנֵּה שֻׁנָּה מְעַט לְטוֹב. לְעֵת עֶרֶב, בְּהַגִּישׁ הַנַּעַר כּוֹס אֶל פִּי הַחוֹלֶה, נִרְאָה לוֹ כִּשְׂחוֹק קַל מְרַחֵף עַל שְׂפָתָיו הַצָּבוֹת. אָז בָּאָה בוֹ רוּחַ חֲדָשָׁה וַיְיַחֵל לְטוֹב. וּבְתִקְוָתוֹ אֲשֶׁר קִוָּה, כִּי מֵעַתָּה יָבִין לוֹ הַחוֹלֶה, אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה, הֵחֵל לְסַפֵּר עַל דִּבְרֵי בֵיתוֹ; וַיְסַפֵּר־לוֹ בְּרֹב עִנְיָן עַל הָאֵם, עַל הָאֲחָיוֹת הַקְּטַנּוֹת, עַל תְּשׁוּבָתוֹ הַבַּיְתָה, וַיְדַבֵּר עַל לִבּוֹ דְּבָרִים טוֹבִים, דְּבָרִים נִחוּמִים, לְאַמֵּץ אֶת לְבָבוֹ. וְאַף כִּי לֹא יָדַע, הַאָמְנָם מְדַבֵּר הוּא עַל אֹזֶן שׁוֹמַעַת, הוֹסִיף לְסַפֵּר עוֹד, כִּי נִרְאָה לוֹ

שֶׁהַחוֹלֶה שׁוֹמֵעַ וּמַקְשִׁיב בְּרָצוֹן לְקוֹלוֹ, לַצְּלִיל הַזֶּה, הַמַּבִּיעַ רַחֲמִים רַבִּים וְיָגוֹן גָּדוֹל. וְכָכָה עָבַר הַיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַיּוֹם הָרְבִיעִי, וְלַחוֹלֶה פַּעַם טוֹב וּפַעַם שָׁב וְרַע לוֹ; וְהַנַּעַר נָתוּן כֻּלּוֹ לְמִשְׁמַרְתּוֹ, עַד אֲשֶׁר לֹא בָא אֶל פִּיו כִּי אִם פַּת־לֶחֶם וּמְעַט גְּבִינָה פַּעֲמַיִם בַּיּוֹם, אֲשֶׁר הֵבִיאָה לוֹ הָאָחוֹת; גַּם לְכָל הַנַּעֲשֶׂה מִסָּבִיב לוֹ לֹא שָׂם לֵב וְלֹא הִתְבּוֹנֵן, גַּם לֹא לַחוֹלִים הַגּוֹעִים, וְלַאֲחָיוֹת הַמְמַהֲרוֹת וּבָאוֹת פִּתְאוֹם בַּלַּיְלָה, וְלִבְכִי תַמְרוּרֵי הַמְבַקְּרִים, הַשָּׁבִים בְּאֶפֶס תִּקְוָה, גַּם לֹא לְכָל מַרְאוֹת־הָעֶצֶב, הַנִּרְאִים בְּבֵית־חוֹלִים מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ וַאֲשֶׁר, לוּלֵא הָיוּ עֵינָיו וְלִבּוֹ אַךְ אֶל אָבִיו, הִפְחִידוּ כָּל עַצְמוֹתָיו וַיִּגְעוּ עַד נַפְשׁוֹ. הַשָּׁעוֹת, הַיָּמִים עָבְרוּ זֶה אַחַר זֶה, וְהוּא עוֹדֶנּוּ יוֹשֵׁב אֵצֶל מִטַּת אָבִיו, מַקְשִׁיב, שׁוֹקֵד, חָרֵד לְכָל אֲנָחָה אֲשֶׁר יֵאָנֵחַ וּלְכָל מַבַּט עֵינָיו, נִסְעָר וְנִרְעָשׁ בֵּין שְׁבִיב תִּקְוָה, הַמְחַיֶּה רוּחוֹ, וּבֵין הַדְּאָגָה, הַלּוֹחֶצֶת לְבָבוֹ בְּמַלְקָחֶיהָ.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי שֻׁנָּה פִּתְאֹם מַצַּב הַחוֹלֶה לָרָע.

וְכַאֲשֶׁר שָׁאַל אֶת פִּי הָרוֹפֵא, הֵנִיעַ הָרוֹפֵא בְּרֹאשׁוֹ, לֵאמֹר: אָפְסָה כָּל תִּקְוָה; וַיִּצְנַח הַנַּעַר עַל הַכִּסֵּא וַיֵּאָנַח בִּמְרִירוּת. בְּכָל־זֹאת נִחַם אוֹתוֹ דְּבַר־מָה: אַף כִּי מַצַּב הַחוֹלֶה שֻׁנָּה לָרָע, נִרְאָה לַנַּעַר, כְּמוֹ הֵחֵלָּה דַעַת־נַפְשׁוֹ לָשׁוּב אֵלָיו מְעַט־מְעָט. כַּאֲשֶׁר הוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל הַנַּעַר כֵּן הִיְשִׁירוּ עֵינָיו נֶגְדּוֹ וּמַבָּטוֹ הִבִּיעַ אַהֲבָה וָרֹךְ, אֲשֶׁר הָלְכוּ הָלוֹךְ וָרֹב; לֹא אָבָה לָקַחַת שִׁקּוּי אוֹ סַמֵּי מַרְפֵּא כִּי אִם מִיָּדוֹ, וּפַעַם בְּפַעַם הִתְאַמֵּץ לְהָנִיעַ שְׂפָתָיו, כִּמְבַקֵּשׁ לְבַטֵּא דָבָר; וְיֵשׁ אֲשֶׁר הָיוּ מַאֲמַצָּיו אֵלֶּה בְּהִירִים וּבְרוּרִים, עַד אֲשֶׁר הֶחֱזִיק הַבֵּן בְּכָל עֹז בִּזְרוֹעוֹ, כִּי חָיְתָה רוּחוֹ מִתִּקְוַת־פִּתְאֹם, וַיֹּאמֶר אֵלָיו כִּמְעַט בְּקוֹל שִׂמְחָה: „חֲזַק וֶאֱמַץ, אָבִי, כִּי הֵרָפֵא תֵרָפֵא וְהָלַכְנוּ הַבַּיְתָה וְשַׁבְנוּ אֶל הָאֵם, רַק עוֹד מְעַט אֹמֶץ־לֵב!"

וַיְהִי בַּשָּׁעָה הָרְבִיעִית לְעֵת עֶרֶב, וְהַנַּעַר שָׁפַךְ נַפְשׁוֹ לִפְנֵי הַחוֹלֶה, בְּהִסָּעֵר לִבּוֹ מֵאַהֲבָה וּמִתִּקְוָה, כְּפַעַם בְּפַעַם, וְהִנֵּה קוֹל צְעָדִים עוֹלֶה בְּאָזְנָיו מִפֶּתַח הַחֶדֶר הַשֵּׁנִי; וְאַחַר שָׁמַע קוֹל קוֹרֵא, אַךְ שְׁתֵּי מִלִּים: „לְהִתְרָאוֹת, אָחוֹת!" וַיִּתַּר מִמְּקוֹמוֹ בְּקוֹל זְעָקָה נִכְבָּשָׁה.

בְּעֶצֶם הָרֶגַע הַזֶּה בָּא אִישׁ הַחַדְרָה וּצְרוֹר בְּיָדוֹ, וְהָאָחוֹת אַחֲרָיו.

וַיִּזְעַק הַנַּעַר זְעָקָה גְדוֹלָה וַיַּעֲמוֹד עַל עָמְדוֹ כַּחֲסַר כֹּחַ־תְּנוּעָה.

הָאִישׁ הֵסֵב אֶת פָּנָיו וַיִּתְבּוֹנֶן־בּוֹ וַיִּקְרָא: צִיצִילוֹ! וַיָּרָץ אֵלָיו.

וְהַנַּעַר הִתְנַפֵּל בְּאֵין־אוֹנִים אֶל זְרוֹעוֹת אָבִיו.

הָאֲחָיוֹת וְהַמְשָׁרְתִים וְעוֹזֵר הָרוֹפֵא מִהֲרוּ בָאוּ וַיַּעַמְדוּ מִשְׁתָּאִים בְּתִמְהוֹן לְבָבָם.

וְהַנַּעַר לֹא יָכֹל לְהוֹצִיא דָבָר מִפִּיו.

הָאָב הִבִּיט בְּעַיִן בּוֹחֶנֶת אֶל הַחוֹלֶה וְאַחַר אָמַר אֶל בְּנוֹ — וּבְדַבְּרוֹ חִבְּקָהוּ וּנְשָׁקָהוּ בְּלִי־הֶרֶף — לֵאמֹר: „הוֹי צִיצִילוֹ בְּנִי! אֵיךְ בָּאתָ הֲלוֹם! הֵן אֶל מִטַּת חוֹלֶה אַחֵר הֱבִיאוּךָ. וַאֲנִי בִּכְתוֹב הָאֵם לִי: שָׁלוֹחַ שָׁלַחְתִּי אוֹתוֹ אֵלֶיךָ, דָּאַגְתִּי לְךָ פֶּן לֹא אוֹסִיף עוֹד לִרְאוֹתֶךָ. צִיצִילוֹ הַמִּסְכֵּן! כַּמָּה יְמֵי שִׁבְתְּךָ פֹה? אֵיכָה נִהְיְתָה הַתְּמוּרָה הַזֹּאת? אֲנִי שַׁבְתִּי לְאֵיתָנִי מְהֵרָה. וְעַתָּה, דַּע לְךָ, הִנְנִי בָרִיא וָטוֹב! וּמַה שְּׁלוֹם הָאֵם, וּשְׁלוֹם קוֹנְצֵטָּלָה וּשְׁלוֹם צִפֳּרֵנוּ, הַיּוֹנֵק? וַאֲנִי הִנְנִי יוֹצֵא אֶת בֵּית־הַחוֹלִים. וְעַתָּה בֹּא וְנֵלֵכָה. הוֹי, אֱלֹהִים אַדִּירִים! מִי פִלֵּל, כִּי הָיֹה תִהְיֶה כָּזֹאת?"

הַנַּעַר אַךְ בְּעָמָל יָכוֹל לְבַטֵּא בִשְׂפָתָיו דְּבָרִים אֲחָדִים וּלְסַפֵּר לְאָבִיו עַל הַמַּצָּב בַּבָּיִת. „הָאָח, מָה אֶשְׂמַח מְאֹד! קָרָא הַנַּעַר: מָה אֶשְׂמַח! כַּמָּה שָׂבְעָה לָּהּ נַפְשִׁי בַּיָּמִים הָרָעִים הָאֵלֶּה!" וַיְנַשֵּׁק לְאָבִיו, וַיְנַשֵּׁק וְלֹא חָדָל. אַךְ מִמְּקוֹמוֹ לֹא מָשׁ.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָבִיו: „בֹּא, אֵפוֹא. עוֹד הָעֶרֶב נִהְיֶה בַּבָּיִת. בֹּא וְנֵלֵכָה". וַיִּמְשׁוֹךְ אוֹתוֹ אֵלָיו.

וְהַנַּעַר הֵסֵב אֶת פָּנָיו וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל הַחוֹלֶה שֶׁלּוֹ.

וַיִּשְׁתָּאֶה לוֹ הָאָב וַיִּשְׁאַל: „וּבְכֵן... הֲתָבוֹא, אִם לֹא תָבוֹא?"

וַיָּשָׁב וַיָּעֶף הַנַּעַר עַיִן עַל הַחוֹלֶה, אֲשֶׁר פָּקַח עֵינָיו בָּרֶגַע הַזֶּה וַיַּבֵּט אֵלָיו הָכֵן.

אָז יִתְפָּרֵץ מִפִּי הַנַּעַר זֶרֶם מִלִּים.—„אַל, אָבִי, חַכֵּה לִי... לֹא... לֹא אוּכַל. הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת הַזָּקֵן הַזֶּה. זֶה חֲמִשָּׁה יָמִים אָנֹכִי פֹּה. הוּא מִתְבּוֹנֵן אֵלַי בְּלִי הֲפוּגוֹת. דִּמִּיתִי כִּי אַתָּה הוּא. אָהַבְתִּי אוֹתוֹ מְאֹד. מִדֵּי בַקְּשׁוֹ לִשְׁתּוֹת יַבִּיט אֵלַי, חָפֵץ הוּא קָרְבָתִי תָמִיד; וְעַתָּה רַע לוֹ; הַאֲרִיךְ נַפְשְׁךָ! אֵינֶנִּי מוֹצֵא אֶת לִבִּי, אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ, הַדָּבָר נוֹגֵעַ אֶל לִבִּי מְאֹד; מָחָר אָבוֹא הַבַּיְתָה, וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי וְאֵשְׁבָה פֹּה עוֹד מְעַט; לֹא נָכוֹן לַעֲזוֹב אוֹתוֹ עַתָּה: רְאֵה, אֵיךְ הוּא מִתְבּוֹנֵן בִּי. אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מִי הוּא, וְאוּלָם דָּרוּשׁ אֲנִי לוֹ, וַעֲזַבְתִּי אוֹתוֹ לְבַדּוֹ—וָמֵת, הַנִּיחָה אוֹתִי פֹּה, אָבִי הַטּוֹב!"

וַיִּקְרָא עוֹזֵר־הָרוֹפֵא: נַעַר בֶּן־חָיִל!

הָאָב הִבִּיט אֶל הַנַּעַר בְּתִמָּהוֹן; וְאַחַר הִתְבּוֹנֵן אֶל הַחוֹלֶה וַיִּשְׁאַל: מִי הוּא?

וַיֹּאמֶר עוֹזֵר־הָרוֹפֵא: אִכָּר הוּא, כָּמוֹךָ, מִן הַחוּץ בָּא וַיּוּבָא אֶל בֵּית־הַחוֹלִים, בַּיּוֹם אֲשֶׁר הוּבֵאתָ אֵלָיו אָתָּה. בַּהֲבִיאָם אוֹתוֹ הֵנָּה לֹא יָדַע נַפְשׁוֹ וְלֹא יָכוֹל לְהַגִּיד דָּבָר. אוּלַי יֶשׁ־לוֹ רָחוֹק מִפֹּה בַּיִת, אִשָּׁה וִילָדִים. וְהוּא אָכֵן יַחֲשׁוֹב אֶת בִּנְךָ לְאַחַד מִבָּנָיו.

וַיֹּאמֶר הָאָב אֶל צִיצִילוֹ: אִם כֵּן אֵפוֹא, שְׁבָה פֹּה.

וַיֹּאמֶר עוֹזֵר־הָרוֹפֵא: אַךְ מְעַט עָלָיו לָשֶׁבֶת עוֹד פֹּה.

וְהָאָב אָמַר שֵׁנִית: שְׁבָה אִתּוֹ. לֵב אַמִּיץ לָךְ. אֲנִי הִנְנִי הוֹלֵךְ בְּלִי הִתְמַהְמֵהַּ לְבֵיתִי, לְמַעַן חַלֵּץ אֶת הָאֵם מִצָּרַת נַפְשָׁהּ. הֵא לְךָ שֶׁקֶל־כֶּסֶף לְמַחְסוֹרְךָ, אֲשֶׁר יֶחְסַר לָךְ. הֱיֵה שָׁלוֹם, בְּנִי, בֶּן־הֶחָיִל. לְהִתְרָאוֹת!

וַיִּשַּׁק לוֹ. וַיַּבֵּט אֶל פָּנָיו, וַיִּשַּׁק לוֹ שֵׁנִית עַל מִצְחוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ.

וְהַנַּעַר שָׁב אֶל הַמִּטָּה, וְהַחוֹלֶה הָיָה כִּמְנֻחָם. צִיצִילוֹ הוֹסִיף לִשְׁמוֹר מִשְׁמַרְתּוֹ, לִשְׁקֹד עַל הַחוֹלֶה בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹחַ וּבְאֹרֶךְ־רוּחַ כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם, אַף כִּי לֹא הוֹרִיד עוֹד דְּמָעוֹת; וַיּוֹסֶף לְהַשְׁקוֹתוֹ, וַיַּעֲרֹךְ אֶת מִכְסֵהוּ וַיְחַלֵּק אֶת יָדוֹ וַיְדַבֵּר אֵלָיו נְעִימוֹת, לְמַעַן אַמֵּץ אֶת לִבּוֹ. וַיְכַלְכְּלֵהוּ כָּל הַיּוֹם הַהוּא וְכָל הַלַּיְלָה, וַיְהִי עִמּוֹ גַּם בְּיוֹם מָחָר. אַךְ חָלְיוֹ הָיָה הָלוֹךְ וְחָזָק; פָּנָיו נֶהֶפְכוּ לְמַרְאֵה תְכֵלֶת, נִשְׁמַת אַפּוֹ הָיְתָה מְהִירָה, רָגְזוֹ הָלַךְ וְגָדֵל, צְעָקוֹת מְקֻטָּעוֹת הִתְמַלְּטוּ מִפִּיו, וּפָנָיו הָיוּ הוֹלְכִים וְצָבִים עַד־מְאֹד. וּבְבֹקֶר אוֹתוֹ הָרוֹפֵא בָּעֶרֶב אָמַר לַנַּעַר: מוֹת יָמוּת הַלַּיְלָה. אָז הוֹסִיף צִיצִילוֹ לִשְׁקֹד עָלָיו, וְלֹא גָרַע עֵינוֹ מִמֶּנּוּ אַף רָגַע. וְהַחוֹלֶה מִתְבּוֹנֵן אֵלָיו בְּלִי הֲפוּגוֹת, וּשְׂפָתָיו עוֹדָן נָעוֹת בְּרֹב עָמָל, כְּמוֹ בִקֵּשׁ לְהַגִּיד דְּבַר־מָה, וְעֵינָיו – שֶׁהָלְכוּ הָלוֹךְ וְקָטֹן, הָלוֹךְ וְהִתְקַדֵּר – מַבִּיעוֹת רֹךְ וְאַהֲבַת נֶפֶשׁ מֵאֵין כְּמוֹהֶם. בַּלַּיְלָה הַהוּא יָשַׁב הַנַּעַר אֶצְלוֹ וְשֵׁנָה בְּעֵינָיו לֹא רָאָה, עַד אֲשֶׁר רָאָה בְּהִבָּקַע עַפְעַפֵּי שַׁחַר, וְהָאָחוֹת בָּאָה הַחֶדְרָה. וַתִּגַּשׁ הָאָחוֹת אֶל הַמִּטָּה וַתָּעֶף עֵינָהּ בַּחוֹלֶה וַתֵּצֵא בִצְעָדִים מְהִירִים. מִקֵּץ רְגָעִים מִסְפָּר שָׁבָה הִיא וְעוֹזֵר־הָרוֹפֵא וּמְשָׁרֵת, אֲשֶׁר נָשָׂא פַּנָּס בְּיָדוֹ.

וַיֹּאמֶר הָרוֹפֵא: הוּא גוֹסֵס.

וַיֹּאחֶז הַנַּעַר בְּיַד הַחוֹלֶה. הַחוֹלֶה פָּקַח אֶת עֵינָיו וַיִּתְבּוֹנֶן־בּוֹ, וַיָּשָׁב

וַיִּסְגֹּרֶן. בָּרֶגַע הַזֶּה דִמָּה הַנַּעַר, כִּי נִלְחֲצָה יָדוֹ. וַיִּקְרָא: לָחוֹץ לָחַץ אֶת יָדִי!

הָרוֹפֵא שָׁהַה רֶגַע אֶחָד עַל פְּנֵי הַחוֹלֶה, וַיָּקָם. — וְהָאָחוֹת הוֹרִידָה תְמוּנָה קְדוֹשָׁה מֵעַל הַקִּיר. —„מֵת!" — קָרָא הַנַּעַר.

וַיֹּאמֶר הָרוֹפֵא: וְעַתָּה, בְּנִי, לֵךְ לְשָׁלוֹם; עֲבוֹדָתְךָ, עֲבוֹדַת־הַקֹּדֶשׁ, הִנֵּה תַמָּה. לֵךְ, וְהָיִיתָ מְאֻשָּׁר כִּגְמוּל יָדֶיךָ. אֱלֹהִים יָגֵן עָלֶיךָ. הֱיֵה שָׁלוֹם.

הָאָחוֹת, שֶׁיָּצְאָה רֶגַע אֶחָד, שָׁבָה וּצְרוֹר־פְּרָחִים בְּיָדָהּ, אֲשֶׁר לָקְחָה מִתּוֹךְ כּוֹס, מֵעַל כַּרְכּוֹב־הַחַלּוֹן; וַתִּתֵּן אֶת הַצְּרוֹר לַנַּעַר וַתֹּאמַר: לֹא אוּכַל לָתֵת לְךָ כָּל מַתָּת אַחֶרֶת. וְלָקַחְתָּ זֶה מִיָּדִי לְזִכָּרוֹן מִבֵּית־הַחוֹלִים.

וַיֹּאחֶז הַנַּעַר בְּיָדוֹ הָאַחַת בִּצְרוֹר־הַפְּרָחִים וּבַשֵּׁנִית מָחָה דִמְעָה מֵעֵינָיו, וַיֹּאמַר: חֵן, חֵן; וְאוּלָם אֲנִי הֵן הָלוֹךְ אֵלֵךְ בְּרֶגֶל בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה... וְנִשְׁחֲתוּ הַפְּרָחִים בְּיָדִי. וַיַּתֵּר אֶת הַצְּרוֹר, וַיְפַזֵּר אֶת הַפְּרָחִים עַל הַמִּטָּה, וַיֹּאמַר: הִנְנִי עוֹזֵב אוֹתָם לְזִכָּרוֹן לְמֵתִי הַמִּסְכֵּן. תּוֹדָתִי לָךְ, אָחוֹת. תּוֹדָתִי לְךָ, אֲדוֹנִי הָרוֹפֵא. — וְאַחַר פָּנָה אֶל הַמֵּת וַיֹּאמַר: יְהִי אֱלֹהִים עִמְּךָ... וּמִדֵּי בַקְּשׁוֹ שֵׁם, אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ בוֹ, עָלָה מִקֶּרֶב לִבּוֹ עַל שְׂפָתָיו הַשֵּׁם הַנָּעִים, אֲשֶׁר קָרָא לוֹ חֲמִשָּׁה יָמִים: יְהִי אֱלֹהִים עִמְּךָ, „אָב מִסְכֵּן!"

אַחֲרֵי דַבְּרוֹ זֹאת, לָקַח אֶת צְרוֹרוֹ וַיְשִׂימֵהוּ תַּחַת זְרוֹעוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ לְאִטּוֹ, וְהוּא עָיֵף וְאֵין־אוֹנִים, כִּי יָגַע בְּרֹב עֲבוֹדָתוֹ. וּבְצֵאתוֹ וְהִנֵּה הַשַּׁחַר עָלָה עַל הָאָרֶץ.

בֵּית־הָעֲבוֹדָה

.18 — יוֹם הַשַּׁבָּת.

אֶמֶשׁ בָּא פְרֵיקוֹסִי לְהַזְכִּירֵנִי, שֶׁאֵלֵךְ לִרְאוֹת אֶת בֵּית־עֲבוֹדָתוֹ, אֲשֶׁר לְמַטָּה בָרְחוֹב; וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר, בְּצֵאתִי עִם אָבִי, הָלַכְנוּ רֶגַע אֶחָד שָׁמָּה. בְּקָרְבֵנוּ לָבוֹא אֶל בֵּית־הָעֲבוֹדָה, וְהִנֵּה גָרוֹפִּי יוֹצֵא מִשָּׁם בִּמְרוּצָה, וּצְרוֹר בְּיָדוֹ; וּמְעִילוֹ הַגָּדוֹל, הַמְכַסֶּה עַל כָּל חֲפָצָיו, פָּתוּחַ, וְהָרוּחַ יְנוֹפֵף אוֹתוֹ הֵנָּה וָהֵנָּה. הָהּ! עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי, אֵיפֹה הוּא מְאַסֵּף אֶת אַבְקַת־הַבַּרְזֶל, אֲשֶׁר הוּא מוֹכֵר אוֹתָהּ בְּכִתְבֵי־עִתִּים יְשָׁנִים, גָרוֹפִּי הָרוֹכֵל הַקָּטָן הַזֶּה! כְּבוֹאֵנוּ עַד הַפֶּתַח, רָאִינוּ אֶת פְרֵיקוֹסִי יוֹשֵׁב עַל גַּל לְבֵנִים, וְסִפְרוֹ עַל בִּרְכָּיו, וְהוּא לוֹמֵד אֶת הַשִּׁעוּר אֲשֶׁר נָתַן הַמּוֹרֶה. וַיָּקָם כְּרֶגַע וַיְבַקֵּשׁ אֲשֶׁר נָבוֹא הַבָּיְתָה; וְהַבַּיִת הוּא חֶדֶר רְחַב־יָדַיִם, מָלֵא פִּיחַ־פֶּחָם, וְעַל הַקִּירוֹת תְּלוּיִם פַּטִּישִׁים, מֶלְקָחַיִם, מוֹטוֹת בַּרְזֶל וְכָל בַּרְזֶל יָשָׁן, כֵּלִים וְשִׁבְרֵי כֵלִים שׁוֹנִים לְתַבְנִיתָם; בְּאַחַת הַפִּנּוֹת יָקַד יְקוֹד הַמְּדוּרָה, וְנַעַר עוֹמֵד וּמוֹשֵׁךְ בַּמַּפּוּחַ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ לְפַחַת עַל הָאֵשׁ. וּפְרֵיקוֹסִי הָאָב עוֹמֵד אֶל הַסַּד, וְאַחַד חֲנִיכָיו מַחֲזִיק מוֹט בַּרְזֶל בְּתוֹךְ הָאֵשׁ. כִּרְאוֹת הֶחָרָשׁ אוֹתָנוּ, נוֹפֵף כּוֹבָעוֹ וַיִּקְרָא: הֶאָח! הִנֵּה הַנַּעַר בֶּן־הַחַיִל, הַנּוֹתֵן רַכָּבוֹת בְּמַתָּנָה. אָכֵן בָּא לִרְאוֹת בַּעֲשׂוֹת הֶחָרָשׁ מְלַאכְתּוֹ, הֲלֹא? וְעַתָּה הִנָּתֵן תִּנָּתֵן לוֹ תַּאֲוַת לִבּוֹ, כְּרָגַע! בְּדַבְּרוֹ זֹאת נִרְאֲתָה בַּת־צְחוֹק עַל שְׂפָתָיו; וּפָנָיו לֹא הָיוּ עוֹד רָעֵי־מַרְאֶה וְעֵינָיו לֹא פָזְלוּ עוֹד, כַּאֲשֶׁר לְפָנִים. חֲנִיכוֹ הוֹשִׁיט לוֹ מוֹט בַּרְזֶל אָרֹךְ, אֲשֶׁר קָצֵהוּ הָאֶחָד קָלוּי בָּאֵשׁ, וַיְשִׂימֵהוּ הֶחָרָשׁ עַל הַסַּד; מוֹט זֶה עָתִיד הָיָה לְהֵהָפֵךְ לְאַחַד הַפַּסִּים הַמְעֻקָּלִים בְּתוֹךְ סוֹרֵג הַמִּסְעָד אֲשֶׁר לִגְזוּזְטְרָה.

וַיָּרֶם הֶחָרָשׁ אֶת פַּטִּישׁוֹ הַגָּדוֹל וַיָּחֶל לְהַכּוֹת בַּבַּרְזֶל, וַיַּעְתֵּק אֶת קָצֵהוּ אֲשֶׁר הוּבָא בָאֵשׁ, פַּעַם אֶל שְׂפַת הַסַּד, פַּעַם אֶל פָּנָיו בַּתָּוֶךְ, וַיַּהַפְכֵהוּ מִצִּדּוֹ אֶל צִדּוֹ אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה; וּמַה מַּפְלִיא הָיָה הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִינוּ: הַבַּרְזֶל הִתְעַוֵּת, הִתְמוֹדֵד, הוּסַב תַּחַת מַהֲלֻמוֹת־הַפַּטִּישׁ הַמְּהִירוֹת וְהַקְּצוּבוֹת, עַד הֱיוֹת לוֹ מְעַט מְעַט תַּבְנִית יָפָה לְמַרְאֶה כְּתַבְנִית עֲלֵה־פֶרַח מְסֻלְסָל, כְּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר וְכַדּוֹנַג אֲשֶׁר יְעַסּוּהוּ בְּאֶצְבָּעוֹת. וּבְנוֹ מַבִּיט אֵלֵינוּ בְּעֵינַיִם מַבִּיעוֹת רוּם־לֵבָב, כְּאוֹמֵר: רְאוּ, אֵיךְ יַעֲבֹד אָבִי! הֶחָרָשׁ כִּלָּה מְלַאכְתּוֹ וַיָּשֶׂם לְנֶגֶד עֵינַי אֶת פַּס־הַבַּרְזֶל, אֲשֶׁר הָיָה מַרְאֵהוּ עַתָּה כְּמַרְאֵה מַטֵּה כֹהֵן־גָּדוֹל, וַיֹּאמֶר אֵלָי: הֲרָאִיתָ, אֲדוֹנִי הַקָּטָן, אֵיךְ יַעֲשׂוּ? וְאַחַר הִנִּיחַ אוֹתוֹ הַצִּדָּה וַיָּשֶׂם מוֹט אַחֵר אֶל תּוֹךְ הָאֵשׁ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי: אָמְנָם כֵּן, הַמְּלָאכָה נֶעֶשְׂתָה יָפֶה. וְהוֹסִיף: וּבְכֵן... הִנְּךָ עוֹבֵד, הֲלֹא? הָרָצוֹן הַטּוֹב הִנֵּה זֶה שָׁב. וַיַּעַן הַנַּפָּח, אֲשֶׁר בְּדַבְּרוֹ מָחָה הַזֵּעָה מֵעַל פָּנָיו וַיִּתְאַדֵּם מְעָט: כֵּן, הִנֵּה זֶה שָׁב. — וַהֲיוֹדֵעַ אַתָּה, מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר הֱשִׁיבוֹ לִי? — אָבִי הָיָה כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יָבִין הֵיטֵב. — „הַנַּעַר הַטּוֹב הַזֶּה, אֲשֶׁר לָמַד וַיִּתֵּן כָּבוֹד לְאָבִיו, תַּחַת אֲשֶׁר אָבִיו... הִתְהוֹלֵל וַיִּתְנַהֵג עִמּוֹ כְּעִם נֶפֶשׁ בְּהֵמָה אוֹ חַיָּה. כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הַזֶּה... הוֹי, פְּעוּטִי, רְחִימָאִי, גְּשָׁה עַד הֵנָּה וְאֶחֱזֶה בְךָ!” וַיָּרָץ אֵלָיו הַנַּעַר כְּרֶגַע; וְהֶחָרָשׁ הֱרִימֵהוּ וַיַּעֲמִידֵהוּ הָכֵן עַל הַסַּד, בְּהַחֲזִיקוֹ בוֹ תַּחַת זְרוֹעוֹתָיו, וַיֹּאמֶר אֵלָיו: „טַהֵר מְעַט אֶת מֵצַח אָבִיךָ הַמְגֻשָּׁם”. אָז הֶעְתִּיר פְּרֵקוֹסִי עֲתֶרֶת נְשִׁיקוֹת עַל פְּנֵי אָבִיו הַשְּׁחוֹרִים, עַד אֲשֶׁר כֻּלּוֹ הָפַךְ שָׁחוֹר גַּם הוּא. וַיֹּאמֶר הֶחָרָשׁ: כֵּן, הֶטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, וַיַּצִּיגֵהוּ עַל הָאָרֶץ. וְאָבִי קָרָא בִשְׂחוֹק: אָמְנָם כֵּן, הֶטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, פְּרֵקוֹסִי! וַיְבָרֶךְ אֶת הֶחָרָשׁ וְאֶת בְּנוֹ וַיּוֹלִיכֵנִי מִן הַבַּיִת לָלֶכֶת לְדַרְכֵּנוּ. בְּצֵאתִי אָמַר אֵלַי פְּרֵקוֹסִי: „סְלִיחָה!”

וַיָּשֶׂם צְרוֹר מַסְמְרוֹת אֶל כִּיסִי; וַאֲנִי קָרָאתִי לוֹ לָבוֹא אֶל בֵּיתֵנוּ, לִרְאוֹת מִשָּׁם בַּחֲגִיגַת הָעָם; וְאָבִי אָמַר אֵלַי בָּרְחוֹב: הֵן אַתָּה נָתַתָּ לוֹ אֶת הָרַכֶּבֶת שֶׁלְּךָ; וְאוּלָם לוֹ גַּם הָיְתָה עֲשׂוּיָה כֻּלָּהּ זָהָב וּמְמֻלָּאָה פְּנִינִים, הָיָה הַמַּתָּן מְעַט מִן הַבֵּן הַיָּקָר הַזֶּה, אֲשֶׁר הֵשִׁיב לְאָבִיו אֶת לְבָבוֹ.

הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן

20. — יוֹם שֵׁנִי.

כָּל הָעִיר הוֹמִיָּה בִּגְלַל חֲגִיגַת הָעָם, הַבָּאָה עַתָּה עַד קִצָּהּ; בְּכָל מָקוֹם סֻכּוֹת רוֹקְדֵי־חֶבֶל וְרָצֵי בַסּוּסִים; מִתַּחַת לְחַלּוֹנוֹת בֵּיתִי — זִרָה עֲשׂוּיָה בַד, שֶׁשָּׁם אֲגֻדָּה קְטַנָּה וֶנֶצִית מַצִּיגָה חֶזְיוֹנוֹת לִפְנֵי הַקָּהָל בַּחֲמִשָּׁה סוּסִים. הַזִּרָה בְּתוֹךְ הַמִּגְרָשׁ, וּבְאַחַת הַפִּנּוֹת שָׁלֹשׁ עֲגָלוֹת גְּדוֹלוֹת, בָּהֶן יִישְׁנוּ רוֹקְדֵי הַחֶבֶל וּבָהֶן יִלְבְּשׁוּ בִגְדֵיהֶם: שְׁלֹשָׁה בָתִּים קְטַנִּים וְלָהֶם אוֹפַנִּים וְחַלּוֹנוֹת, וּלְכָל בַּיִת אֲרֻבַּת־עָשָׁן, הָעֲשֵׁנָה תָמִיד; בֵּין חַלּוֹן לְחַלּוֹן תְּלוּיִם חִתּוּלֵי יְלָדִים. שָׁם אִשָּׁה, אֲשֶׁר לָהּ בֵּן יוֹנֵק־שָׁדֶיהָ, וְהִיא מְבַשֶּׁלֶת וְגַם רוֹקֶדֶת עַל הַחֶבֶל. הַמִּסְכֵּנִים! הַשֵּׁם „רוֹקְדֵי חֶבֶל" הָיָה לְשֵׁם גְּנַאי, וּבְכָל־זֹאת אוֹכְלִים הֵמָּה אֶת לַחְמָם לֶחֶם־יֹשֶׁר, מְדֵי תְתָּם שַׁעֲשׁוּעִים לְנַפְשׁוֹת הָעָם; וַעֲבוֹדָתָם מַה־קָּשְׁתָה! כָּל הַיּוֹם נוֹעַ יָנוּעוּ, בְּעֵת־קָרָה זֹאת, בֵּין הַזִּרָה וּבֵין הָעֲגָלָה, וַעֲלֵיהֶם אַךְ מְעִילִים דַּקִּים; אוֹכְלִים הֵם בְּחִפָּזוֹן שְׁתֵּי לְגִימוֹת, וְאַחֲרֵי הָאֹכֶל חִישׁ אֶל הָעֲבוֹדָה, תָּמִיד אָצִים רָצִים בֵּין חִזָּיוֹן לְחִזָּיוֹן, וְרַגְלֵיהֶם לֹא תִשְׁכֹּנָה; וְכַמָּה פְּעָמִים, בִּהְיוֹת הַזִּרָה מְלֵאָה פֶּה לָפֶה, יָבוֹא רוּחַ חָזָק וְנִתַּק אֶת הַבַּד וְכִבָּה אֶת הַנֵּרוֹת וְהַחִזָּיוֹן יִבְטַל. אָז

יָשִׁיבוּ אֶת הַכֶּסֶף וְיַעַבְדוּ כָל הָעֶרֶב לְהָשִׁיב אֶת הַסְּכָּה הַנּוֹפֶלֶת עַל מְכוֹנָהּ. וְשָׁם גַּם שְׁנֵי נְעָרִים, הָעוֹבְדִים עִמָּם; אָבִי הִכִּיר אֶת הַקָּטָן, בִּרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ הוֹלֵךְ עַל פְּנֵי הַמִּגְרָשׁ: הוּא בֶּן לְבַעַל הַזִּירָה, הוּא הוּא אֲשֶׁר רָאִינוּ בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה מְרַקֵּד עַל הַסּוּס בַּזִּירָה, אֲשֶׁר עַל מִגְרַשׁ וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל. הַנַּעַר גָּדַל, כְּבֶן שְׁמוֹנֶה שָׁנִים מַרְאֵהוּ עַתָּה, וְהוּא יְפֵה־תֹאַר, פָּנָיו עֲגֻלִּים, שְׁחַרְחוֹרִים, כִּפְנֵי אַחַד הַנְּעָרִים, הַמְשׁוֹטְטִים בִּרְחוֹבוֹת עִיר, מַחְלְפוֹת־רֹאשׁוֹ רַבּוֹת וּשְׁחוֹרוֹת, יוֹצְאוֹת מִתַּחַת לְכוֹבָעוֹ הֶעָגֹל וְהַמְחֻדָּד. לָבוּשׁ הוּא תִּלְבֹּשֶׁת הַמְשַׂחֲקִים לִפְנֵי הָעָם, מְכֻרְבָּל בֶּגֶד לָבָן, הַמְקֻשָּׁט רִקְמָה שְׁחוֹרָה וּדְמוּת לוֹ כִּדְמוּת שַׂק, וְנַעֲלֵי בַד עַל רַגְלָיו. בֶּן־חַיִל הוּא מֵאֵין כָּמוֹהוּ, נוֹשֵׂא חֵן בְּעֵינֵי כֹל וְעוֹשֶׂה מְלָאכָה. בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם נִרְאֵהוּ עוֹטֶה מִטְפַּחַת, וְהוּא נוֹשֵׂא חָלָב אֶל בֵּית־הָעֵץ אֲשֶׁר לוֹ; וְאַחַר יוֹצִיא אֶת הַסּוּסִים מִן הָאֻרְוָה אֲשֶׁר לְיַד רְחוֹב בֶּרְתּוֹלָה; יִשָּׂא אֶת הַיֶּלֶד הַקָּטָן עַל זְרוֹעוֹתָיו, יְטַלְטֵל אֶת הַחִשּׁוּקִים וְאֶת הָ„אֵילִים" וְאֶת הַקְּרָשִׁים וְאֶת הַחֲבָלִים; יְנַקֶּה אֶת הָעֲגָלוֹת, יַצִּית אֶת הָאֵשׁ: וּבְרִגְעֵי הַמְּנוּחָה עוֹמֵד הוּא תָּמִיד לְיַד אִמּוֹ. אָבִי מִתְבּוֹנֵן אֵלָיו פְּעָמִים רַבּוֹת בְּעַד הַחַלּוֹן, וּמְדַבֵּר בּוֹ וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ טוֹבוֹת, כִּי כִבְנֵי־חַיִל הֵם בְּעֵינָיו, יְדִידֵי הַיְלָדִים. בְּעֶרֶב יוֹם אֶחָד הָלַכְנוּ אֶל הַזִּירָה; וְהָעֵת קָרָה, וְכִמְעַט אִישׁ לֹא הָיָה שָׁם; בְּכָל־זֹאת הִתְאַמֵּץ מְאֹד הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן לְהֵיטִיב אֶת לֵב מְתֵי מִסְפָּר אֵלֶּה: הִתְהַפֵּךְ וְקָפַץ „קְפִיצַת הַמָּוֶת", נִתְלָה בִּזְנַב הַסּוּסִים, הָלַךְ עַל יָדָיו, וַיָּשַׁר בְּשִׁירִים, וְעַל פָּנָיו הַיָּפִים, הַשְׁחַרְחוֹרִים מְרַחֵף שְׂחוֹק תָּמִיד; אָבִיו, אֲשֶׁר הָיָה לָבוּשׁ מְעִיל אָדֹם, מִכְנָסַיִם לְבָנִים וּמַגָּפַיִם גְּבוֹהִים וּבְיָדוֹ שׁוֹט, עָמַד וַיִּתְבּוֹנֶן־בּוֹ, אַךְ הַכָּרַת פָּנָיו עָנְתָה בּוֹ עַצְבַת־לִבּוֹ. אָבִי הִשְׁתַּתֵּף בְּצַעֲרוֹ, וַיְדַבֵּר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי עִם הַצַּיָּר דֶּלִּיס, אֲשֶׁר בָּא אֵלֵינוּ. וַיַּגֶּד־לוֹ, כִּי הָאֲנָשִׁים הַמִּסְכֵּנִים הָאֵלֶּה עוֹבְדִים עֲבוֹדַת

פֶּרֶךְ, וְכָל עֲמָלָם לֹא יָבִיא לָהֶם פְּרִי בְרָכָה. הַנַּעַר הַקָּטָן יָשַׁר בְּעֵינָיו מְאֹד! וּמַה לַּעֲשׂוֹת לָהֶם? לֵב הַצַּיָּר רָחַשׁ דָּבָר טוֹב. וַיֹּאמֶר אֶל אָבִי: כְּתֹב מַאֲמָר יָפֶה בְּעִתּוֹן, כִּי הִנֵּה בְּיָדְךָ עֵט סוֹפֵר מָהִיר: אַתָּה תְּסַפֵּר נִפְלָאוֹת עַל הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן, וַאֲנִי אֲצַיֵּר אֶת תְּמוּנָתוֹ; הֵן כָּל הָעָם קוֹרֵא אֶת הָעִתּוֹן, וְנָהֲרוּ אֶל הַזִּירָה — וִיהִי אַךְ פַּעַם אַחַת — מִכָּל עֲבָרִים.— וְכִדְבָרוֹ כֵּן הָיָה. אָבִי כָּתַב מַאֲמָר יָפֶה וַיְסַפֵּר עַל כָּל אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעַד הַחַלּוֹן, וַיָּעַר וַיְעוֹרֵר אֶת הַחֵשֶׁק בְּלֵב הָעָם, אֲשֶׁר יְבַקְשׁוּ לָדַעַת אֶת הָאָמָן וּלְהַרְאוֹת לוֹ אֶת חִבָּתָם; וְהַצַּיָּר הִתְוָה תְּמוּנָה קְטַנָּה, נֶחְמָדָה לָעֵינַיִם, אֲשֶׁר נִדְפְּסָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בָּעֶרֶב. וְהִנֵּה נִקְבְּצוּ בָאוּ הֲמוֹן אֲנָשִׁים רַבִּים אֶל הַחִזָּיוֹן, אֲשֶׁר הִצִּיגוּ בַזִּירָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. בַּמּוֹדָעוֹת הָיָה כָתוּב: „חִזָּיוֹן הֶעָרוּךְ לְטוֹבַת הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן”. הוּא שְׁמוֹ אֲשֶׁר נִקְרָא לוֹ בָעִתּוֹן. אָבִי הוֹלִיכַנִי אֶל אַחַד הַמְּקוֹמוֹת הָרִאשׁוֹנִים. אֵצֶל הַפֶּתַח תָּלוּ אֶת גִּלְיוֹן הָעִתּוֹן, וְהַזִּירָה הָיְתָה מְלֵאָה פֶּה לָפֶה. רַבִּים מִן הַבָּאִים לִרְאוֹת בַּמַּרְאֶה הֶחֱזִיקוּ אֶת הָעִתּוֹן בִּידֵיהֶם וַיַּרְאוּהוּ אֶת הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן, אֲשֶׁר קָפַץ, פַּעַם אֶל הָאֶחָד, פַּעַם אֶל הַשֵּׁנִי, וּפִיו מָלֵא שְׂחוֹק וּלְבָבוֹ חֶדְוָה. גַּם אָבִיו הָיָה שְׂבַע־רָצוֹן. הֲלֹא תְדַמּוּ בְנַפְשְׁכֶם! הֵן מֵעוֹלָם לֹא נָתַן לוֹ כָּל עִתּוֹן כָּבוֹד כָּזֶה, וְהַקֻּפָּה הָיְתָה מְלֵאָה כֻלָּהּ כֶּסֶף. אָבִי יָשַׁב אֶצְלִי. בְּתוֹךְ הַבָּאִים הָיוּ אֲנָשִׁים הַיְדוּעִים לָנוּ. לְיַד מְבוֹא־הַסּוּסִים עָמַד הַמּוֹרֶה לְהִתְעַמְּלוּת, הוּא אֲשֶׁר עָבַד בַּצָּבָא תַּחַת פְּקֻדַּת גָּרִיבַּלְדִּי; עַל הַמָּקוֹם הַשֵּׁנִי מִמּוּלֵנוּ יָשַׁב הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, אֲשֶׁר לוֹ הַפָּנִים הָעֲגֻלִּים, לְיַד אָבִיו, הַגָּדוֹל כְּבֶן־עֲנָק;... וַיְהִי אַךְ רָאֹה רָאָה אוֹתִי וַיַּעַשׂ לְמוּלִי אֶת פִּי הָאַרְנֶבֶת. וְשָׁם, מֵרָחוֹק מְעַט, רָאִיתִי אֶת גָּרוֹפִּי, וְהוּא סוֹפֵר אֶת הַבָּאִים וּמְחַשֵּׁב בְּאֶצְבְּעוֹתָיו לָדַעַת, כַּמָּה כֶּסֶף הֵבִיא הָעֶרֶב הַזֶּה לְבַעֲלֵי הַזִּירָה. בַּמָּקוֹם הָרִאשׁוֹן, קָרוֹב לָנוּ, יָשַׁב גַּם רֹבֶטִי הַמִּסְכֵּן,

אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הַיֶּלֶד מִתַּחַת הָעֲגָלָה, וּמִשְׁעֲנוֹתָיו בֵּין בִּרְכָּיו, וְאֶצְלוֹ אָבִיו רֹאשׁ חֵיל־הַקַּלָּעִים, אֲשֶׁר שָׂם יָדוֹ עַל שִׁכְמוֹ. וְהַמַּרְאוֹת הֵחֵלּוּ. הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן עָשָׂה נִפְלָאוֹת עַל הַסּוּס, עַל הַמּוֹטוֹת, וְעַל הַחֶבֶל, וּמִדֵּי קָפְצוֹ מַטָּה יִמְחָאוּ כֻלָּם כָּף, וְרַבִּים לִטְפוּ תַלְתַּלָּיו. וְאַחַר הֶרְאוּ רַבִּים אֲחֵרִים אֶת נִפְלְאוֹתֵיהֶם: רוֹקְדֵי־חֶבֶל, מְאַחֲזֵי־עֵינַיִם, רוֹכְבֵי־סוּסִים, כֻּלָּם לְבוּשִׁים מַדִּים טְלוּאִים וְנוֹצְצִים מְנֻקָּדוֹת הַכֶּסֶף. אַךְ בִּהְיוֹת הַנַּעַר נֶעְדָּר, הָיָה הַקָּהָל כְּמִשְׁתַּעְמֵם. פַּעַם רָאִיתִי וְהִנֵּה הַמּוֹרֶה לְהִתְעַמְּלוּת, הָעוֹמֵד לְיַד מְבוֹא הַסּוּסִים, מְדַבֵּר דָּבָר בְּאָזְנֵי בַּעַל־הַזִּירָה; וְהוּא הֵעִיף עֵינוֹ מִסָּבִיב עַל פְּנֵי הַיּוֹשְׁבִים, וַיְהִי כִּמְבַקֵּשׁ אִישׁ. וְאַחַר כּוֹנֵן מַבָּטוֹ עָלֵינוּ. וַיַּרְא אָבִי וַיָּבֶן, כִּי הִגִּיד עָלָיו הַמּוֹרֶה, אֲשֶׁר הוּא כָתַב אֶת הַמַּאֲמָר, וַיָּקָם וַיֵּצֵא הַחוּצָה, בְּטֶרֶם יָבוֹא הָאִישׁ לְהוֹדוֹת לוֹ עַל טוֹבָתוֹ, וְלִי אָמַר בְּצֵאתוֹ: „שְׁבָה בָּזֶה, אֶנְרִיקוֹ, וַאֲנִי אֲחַכֶּה לְךָ בַּחוּץ". הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן וְאָבִיו נִדְבְּרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ דְבָרִים אֲחָדִים, וְאַחַר עָשָׂה עוֹד פֶּלֶא אֶחָד: עַל הַסּוּס הַשּׁוֹטֵף בִּמְרוּצָתוֹ עָמַד הָכֵן וַיַּחֲלֵף שִׂמְלוֹתָיו אַרְבַּע פְּעָמִים; וַיֵּרָאֶה אֵלֵינוּ כְּעוֹלֵה־רֶגֶל, כְּמַלָּח, כְּאִישׁ־צָבָא וּכְרוֹקֵד־חֶבֶל; וּמִדֵּי עָבְרוֹ עָלַי, הִתְבּוֹנֵן בִּי. לְעֵת קֵץ הַחִזָּיוֹן עָבַר בְּקֶרֶב הָאֲנָשִׁים וְכוֹבָעוֹ בְּיָדוֹ, וְכֻלָּם הִשְׁלִיכוּ אֶל תּוֹכוֹ אֲגוֹרוֹת כֶּסֶף אוֹ מִגְדָּנוֹת. אֲנִי הֲכִינוֹתִי שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת בְּיָדִי; אַךְ כְּעָמְדוֹ לְפָנַי הֵשִׁיב מְהֵרָה אֶת כּוֹבָעוֹ אָחוֹר, תַּחַת לְהַגִּישׁוֹ אֵלַי, וַיַּבֵּט בִּי, וַיַּעֲבוֹר מִמֶּנִּי וָהָלְאָה. וַיֵּרַע לִבָבִי מְאֹד עַל זֹאת, שֶׁלָּמָּה כָּכָה הֵקַל אוֹתִי? הַחִזָּיוֹן בָּא עַד קִצּוֹ, וּבַעַל־הַזִּירָה הִבִּיעַ תּוֹדָתוֹ לַקָּהָל, וְכָל הֶהָמוֹן קָם וַיָּשֶׂם פָּנָיו אֶל מוֹצָא הַזִּירָה. אֲנִי נִסְחַפְתִּי עִם הֶהָמוֹן וּפָנַי מוּעָדִים הַחוּצָה, וְהִנֵּה יָד נוֹגַעַת בְּיָדִי. הֲסִבּוֹתִי אֶת פָּנַי וְהִנֵּה הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן הַשְׁחַרְחוֹר, יְפֵה־הַמַּרְאֶה וּשְׁחוֹר־הַתַּלְתַּלִּים, עוֹמֵד וְשׂוֹחֵק אֵלַי, וְיָדָיו מְלֵאוֹת מִגְדָּנוֹת. אָז הֲבִינוֹתִי לוֹ.

וַיֹּאמֶר אֵלַי: „הֲיֵשׁ אֶת נַפְשְׁךָ לָקַחַת מִגְדָּנוֹת מִיַּד הַמְשַׂחֵק הַקָּטָן?“ וָאֵט בְּרֹאשִׁי לֵאמֹר: כֵּן, וָאֶקַּח מִיָּדוֹ שָׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע. וַיֹּאמַר: „וְעַתָּה קַח נָא גַּם נְשִׁיקָה אֶחָת“. „הוֹאֵל וְתֵן שְׁתַּיִם“ אָמַרְתִּי וָאִשַּׁח אֵלָיו. וַיִּמַח בִּזְרוֹעַ־מְעִילוֹ אֶת פָּנָיו, מִן הַקֶּמַח אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו, וַיְחַבֵּק בִּזְרוֹעוֹ אֶת צַוָּארִי וַיִּשָּׁקֵנִי עַל לֶחְיִי שְׁתֵּי נְשִׁיקוֹת, וַיֹּאמַר: „קְחָה לְּךָ, וְהָבֵא הָאַחַת גַּם לְאָבִיךָ“.

הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן לַחֲגִיגַת־הָעָם

21, — יוֹם שְׁלִישִׁי.

מַה נּוֹרָא הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִינוּ הַיּוֹם בְּתַהֲלוּכַת־הַמַּסֵּכוֹת! אָמְנָם כִּי לֹא הָיְתָה אַחֲרִית רָעָה; וְאוּלָם כִּמְעַט הָיָה אָסוֹן גָּדוֹל. בְּמִגְרַשׁ סַן־קַרְלוֹ, אֲשֶׁר הָיָה כֻלּוֹ מְעֻטָּר צְרוֹרוֹת פְּרָחִים צְהֻבִּים, אֲדֻמִּים וּלְבָנִים, נֶאֱסַף עַם רָב; מַסֵּכוֹת שׁוֹנוֹת לְמַרְאֵיהֶן הִתְרוֹצְצוּ כֹּה וָכֹה; עֲגָלוֹת מְזֻהָבוֹת מְקֻשָּׁטוֹת־דְּגָלִים, אֲשֶׁר תַּבְנִית אֹהָלִים, בָּמוֹת־מִשְׂחָק וָאֳנִיּוֹת לָהֵנָּה, הָיוּ מְלֵאוֹת לֵצִים־מִתְהוֹלְלִים, לוֹחֲמִים, מְבַשְּׁלִים, מַלָּחִים, רוֹעוֹת צֹאן; עֵרֶב רַב מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הָרוֹאִים, אָנָה יַבִּיטוּ; וְקוֹל חֲצוֹצְרוֹת וְשׁוֹפָרוֹת וּמְצִלְתַּיִם קוֹרֵעַ אָזְנֵי שׁוֹמְעִים. בַּעֲלֵי הַמַּסֵּכוֹת אֲשֶׁר עַל הָעֲגָלוֹת שָׁתוּ וַיָּשִׁירוּ וַיְדַבְּרוּ עִם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לְרַגְלֵיהֶם וַאֲשֶׁר בַּחַלּוֹנוֹת, וְהֵמָּה עָנוּ קוֹל רָם, וַיַּשְׁלִיכוּ אֵלֶּה עַל אֵלֶּה, כְּמִתְגָּרִים, תַּפּוּחֵי־זָהָב וּמַמְתַּקִּים; וּמֵעַל לָעֲגָלוֹת וּמֵעַל לְרָאשֵׁי הָעָם, מִכָּל צַד מִסָּבִיב, דְּגָלִים מִתְנוֹסְסִים, קוֹבָעִים נוֹצְצִים, אֲגֻדּוֹת נוֹצוֹת מִתְנוֹדְדוֹת, רָאשִׁים עֲשׂוּיִם נְיָר־מִקְשָׁה מִתְנוֹעֲעִים, צְנִיפֵי נָשִׁים גְּדוֹלִים כִּצְנִיפֵי הָעֲנָקִים, מִגְבָּעוֹת, אֲשֶׁר יַצֲלֶה שָׁמַיִם שִׂיאָן, כְּלֵי־נֶשֶׁק זָרִים וּמוּזָרִים

לְמַרְאֶה, תְּפֵּי־כוּשִׁים קְטַנִּים, פַּעֲמוֹנִים, כּוֹבָעִים אֲדֻמִּים וּבַקְבּוּקִים: נִדְמָה כִּי רוּחַ־שִׁגָּעוֹן נָחָה עַל כֻּלָּם. כְּבוֹא מֶרְכַּבְתֵּנוּ עַד הַמָּקוֹם הַהוּא, עָבְרָה לְפָנֵינוּ מֶרְכָּבָה יָפָה מְאֹד, וְאַרְבָּעָה סוּסִים, מְכֻסֵּי שְׂמִיכוֹת מְרֻקָּמוֹת זָהָב וּמְעֻטָּרִים זֵרֵי פְּרָחִים־עֲשׂוּיִם, מוֹשְׁכִים בָּהּ. עַל הַמֶּרְכָּבָה הָיוּ כִּשְׁנֵים־עָשָׂר אוֹ חֲמִשָּׁה־עָשָׂר אִישׁ, מְלֻבָּשִׁים תִּלְבֹּשֶׁת אֲצִילֵי צָרְפַת, אֲשֶׁר בַּחֲצַר הַמַּלְכוּת; כֻּלָּם לְבוּשֵׁי מֶשִׁי נוֹצֵץ וּפֵאוֹת־נָכְרִיּוֹת לְבָנוֹת עַל רָאשֵׁיהֶם, כּוֹבְעֵיהֶם, בַּעֲלֵי הַנּוֹצוֹת, תַּחַת זְרוֹעוֹתֵיהֶם, וְאִישׁ שִׁלְחוֹ הַקָּטָן עַל יְרֵכוֹ וּסְבַךְ קְשׁוּרִים וּסְרָטִים עַל חָזֵהוּ: מַרְאֶה רַב־תִּפְאֶרֶת. וְהֵמָּה שָׁרוּ יַחַד שִׁיר צָרְפָתִי וַיַּשְׁלִיכוּ מַמְתַּקִּים אֶל תּוֹךְ הַקָּהָל, וְהוּא מָחָא כַף וַיַּשְׁמִיעַ קוֹלוֹ בָרָמָה. פִּתְאוֹם רָאִינוּ, וְהִנֵּה עַל שְׂמֹאלֵנוּ אִישׁ נוֹשֵׂא יַלְדָּה כְּבַת חָמֵשׁ אוֹ כְּבַת שֵׁשׁ שָׁנִים, מְנִיפָה מֵעַל לְרָאשֵׁי הָאֲנָשִׁים, נֶפֶשׁ מִסְכֵּנָה, אֲשֶׁר בָּכְתָה בְּכִי־תַמְרוּרִים וַתָּנַע זְרוֹעוֹתֶיהָ כַּאֲחוּזַת־פַּלָּצוּת. וְהָאִישׁ בָּקַע וַיַּעֲבוֹר עַד לִפְנֵי מִרְכֶּבֶת הָאֲצִילִים הַמִּתְחַפְּשִׂים; וַיִּצְנַח אֶחָד מֵהֶם מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה, וְהַלָּז אָמַר אֵלָיו בְּקוֹל רָם: „קַח אֶת הַיַּלְדָּה, כִּי אָבְדָה אִמָּהּ, הַחֲזֵק אוֹתָהּ עַל זְרוֹעוֹתֶיךָ; כִּי אָכֵן לֹא רְחוֹקָה הָאֵם וְרָאֲתָה אֶת בִּתָּהּ בְּיָדֶיךָ; עֵצָה אַחֶרֶת אָיִן". וַיִּקַּח הָאִישׁ אֶת הַיַּלְדָּה עַל זְרוֹעוֹתָיו; וְכֻלָּם חָדְלוּ לָשִׁיר; הַיַּלְדָּה צָעֲקָה, הִתְפַּתְּלָה; וְהָאִישׁ הֵסִיר אֶת הַמַּסְוֶה מֵעַל פָּנָיו; וְהַמֶּרְכָּבָה עָבְרָה הָלְאָה לְאִטָּהּ. בְּעֶצֶם הָעֵת הַזֹּאת וּבַקָּצֶה הָאַחֵר אֲשֶׁר לַמִּגְרָשׁ— כֹּה הֻגַּד לָנוּ אַחֲרֵי־כֵן — בָּקְעָה אִשָּׁה, מְשֻׁגַּעַת כִּמְעַט, בְּתוֹךְ הֶהָמוֹן, בָּקוֹעַ וְשׁוֹם לָהּ דֶּרֶךְ בְּמַרְפְּקֶיהָ, וְהִיא צוֹעֶקֶת: „מִרְיָם! מִרְיָם! מִרְיָם! בִּתִּי אָבְדָה, נִגְנְבָה, נִרְמְסָה בָרַגְלָיִם!" זֶה רֶבַע שָׁעָה הִתְלַבְּטָה וַתְּהִי כְּנוֹאֶשֶׁת וַתָּרָץ פַּעַם הֵנָּה וּפַעַם הֵנָּה, וְהֶהָמוֹן, אֲשֶׁר לֹא אָבָה לְפַנּוֹת לָהּ דֶּרֶךְ, לָחַץ אוֹתָהּ פַּעַם בְּפַעַם אָחוֹר. הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל הַמֶּרְכָּבָה הֶחֱזִיק בַּיַּלְדָּה וַיְאַמֵּץ אוֹתָהּ אֶל

חָזֵהוּ, הַמְכֻסֶּה קְשׁוּרִים וּסְרָטִים, וְעֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת עַל פְּנֵי כָל הַמִּגְרָשׁ, וְהוּא מִתְאַמֵּץ לְהַשְׁקִיט וּלְהַרְגִּיעַ אֶת הַנֶּפֶשׁ הָאוֹבֶדֶת, אֲשֶׁר כִּסְּתָה פָנֶיהָ בְּיָדֶיהָ וְלֹא יָדְעָה עוֹד אַיֶּהָ, וַתֵּאָנַח וַתְּיַלֵּל בְּשִׁבְרוֹן־לֵב. לֵב הָאִישׁ הָמָה לָהּ, וְכָל הָרוֹאֶה יַכִּיר, כִּי נָגְעָה הַזְּעָקָה עַד נַפְשׁוֹ; וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמּוֹ הוֹשִׁיטוּ לַיַּלְדָּה תַּפּוּחֵי־זָהָב וּמַמְתַּקִּים; אַךְ הִיא הֵשִׁיבָה מִלְּפָנֶיהָ אֶת הַכֹּל, וּפַחַד לִבָּהּ וְחַלְחָלָתָהּ הָלְכוּ הָלוֹךְ וְחָזֹק. וַיִּקְרָא הָאִישׁ אֶל הֶהָמוֹן: „בַּקְּשׁוּ אֶת אִמָּהּ! בַּקְּשׁוּ אֶת אִמָּהּ!” וַיִּפְנוּ אֶל יָמִין וְאֶל שְׂמֹאל, אַךְ הָאֵם לֹא נִמְצָאָה. לָאַחֲרוֹנָה, צְעָדִים מִסְפָּר לִפְנֵי רְחוֹב רוֹמָה, רָאִינוּ וְהִנֵּה אִשָּׁה רָצָה לִקְרַאת הַמֶּרְכָּבָה... הוֹי! לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכָּחֶנָּה! צֶלֶם דְּמוּת אָדָם לֹא הָיָה לָהּ בְּרֶגַע זֶה; שְׂעַר רֹאשָׁהּ הִתְפַּזֵּר, פָּנֶיהָ נַעֲווּ, בְּגָדֶיהָ הָיוּ קְרוּעִים; וְהִיא רָצָה אֶל עֵבֶר פָּנֶיהָ וְנוֹתֶנֶת קוֹל נַהַם, אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הֲקוֹל־שִׂמְחָה הוּא אִם קוֹל־פְּחָדִים אוֹ קוֹל־עֶבְרָה וָזַעַם, וּמְשַׁלַּחַת זְרוֹעוֹתֶיהָ כְּצִפָּרְנֵי עוֹף־טֶרֶף לֶאֱחוֹז אֶת הַיַּלְדָּה. הַמֶּרְכָּבָה עָמָדָה. וְהָאִישׁ אָמַר לָהּ: „הִנֵּה בִתֵּךְ”, וַיּוֹשֶׁט לָהּ אֶת הַיַּלְדָּה, אַחֲרֵי נַשְּׁקוֹ לָהּ, וַיְשִׂימֶהָ בִּזְרוֹעוֹת אִמָּהּ, אֲשֶׁר אִמְּצָה אוֹתָהּ אֶל לִבָּהּ בְּכָל עֹז... אַחַת מִשְּׁתֵּי יְדֵי הַיַּלְדָּה נִשְׁאֲרָה רֶגַע בְּתוֹךְ יְדֵי הָאִישׁ, וְהוּא מִהֵר וַיָּסַר מֵעַל אֶצְבָּעוֹ טַבַּעַת־זָהָב אֲשֶׁר בָּהּ יַהֲלֹם גָּדוֹל, וַיְשִׂימֶנָּה חִישׁ עַל אַחַת הָאֶצְבָּעוֹת שֶׁל הַיַּלְדָּה, וַיֹּאמַר: „קְחִי הַטַּבַּעַת הַזֹּאת וְהָיְתָה לָּךְ לְמֹהַר לַחֲתֻנָּתֵךְ”. הָאֵם עָמְדָה תַּחְתֶּיהָ כַּאֲחוּזַת־קְסָמִים, וְהָעָם נָתַן קוֹל תְּרוּעָה וַיִּמְחָא כָף; וְהָאִישׁ הֵשִׁיב אֶת הַמַּסְוֶה עַל פָּנָיו, וְרֵעָיו שָׁבוּ לָשִׁיר שִׁירָתָם וְהַמֶּרְכָּבָה עָבְרָה לְאִטָּהּ מִשָּׁם וְהָלְאָה בְּתוֹךְ רַעַשׁ מְחִי־כַפַּיִם וּתְרוּעַת הָעָם.

הַיְלָדִים הָעִוְרִים

.24 — יוֹם חֲמִישִׁי.

הַמּוֹרֶה חוֹלֶה מְאֹד, וְהַיּוֹם שָׁלְחוּ תַּחְתָּיו אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר אֶת רֵעֵהוּ מֵהַכִּתָּה הָרְבִיעִית, אֲשֶׁר הָיָה מוֹרֶה בְּבֵית־חִנּוּךְ הָעִוְרִים: הוּא זְקַן־חֲבֵרָיו, לָבָן מְאֹד, אֲשֶׁר הָרוֹאֶה אוֹתוֹ יְדַמֶּה, כִּי נוֹשֵׂא הוּא עַל רֹאשׁוֹ פֵּאָה נָכְרִית עֲשׂוּיָה צֶמֶר לָבָן; וְכִי יְדַבֵּר וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ כְּשָׁר שִׁירַת־עֶצֶב; וְאוּלָם הוּא אִישׁ טוֹב וְיוֹדֵעַ רַבּוֹת. כִּמְעַט בָּא אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וַיַּרְא יֶלֶד חֲבוּשׁ־עַיִן, וַיִּגַּשׁ אֶל הַסַּפְסָל וַיִּשְׁאָלֵהוּ מַה־לּוֹ, וַיֹּאמֶר אֵלָיו: הִשָּׁמֵר בָּעֵינַיִם, נָעַר. אָז שָׁאַל אוֹתוֹ דֵּירוֹסִי לֵאמֹר: הַאָמְנָם, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה, הָיִיתָ מוֹרֶה לָעִוְרִים? וַיֹּאמַר: אָמְנָם כֵּן, שָׁנִים רַבּוֹת. וְדֵירוֹסִי אָמַר בְּהַשְׁפִּילוֹ קוֹלוֹ: בִּי, אֲדוֹנִי, סַפֶּר־נָא לָנוּ דְּבַר־מָה עַל הָעִוְרִים.

וַיֵּשֶׁב הַמּוֹרֶה אֶל שֻׁלְחָנוֹ.

וְקוֹרֵיטִי אָמַר בְּקוֹל רָם: בֵּית־חִנּוּךְ הָעִוְרִים הֲלֹא הוּא בִּרְחוֹב נִיצָה.

וַיַּעַן הַמּוֹרֶה וַיֹּאמַר: „הִנְּכֶם אוֹמְרִים עִוְרִים, עִוְרִים", כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ חוֹלִים אוֹ עֲנִיִּים אוֹ מִי יוֹדֵעַ מָה. וְאוּלָם הֲתָבִינוּ אֶת מַשְׁמָעוּת הַמִּלָּה הַזֹּאת? שִׂימוּ לִבְּכֶם אֵלֶיהָ מְעָט. עִוֵּר! לְבִלְתִּי רְאוֹת מְאוּמָה, לְעוֹלָם! בִּבְלִי יְכֹלֶת לְהַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, לִרְאוֹת אֶת הַשָּׁמַיִם, אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, אֶת הַהוֹרִים, מְאוּמָה מִכָּל אֲשֶׁר מִסָּבִיב וּמִכָּל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ; לִהְיוֹת נָתוּן בְּמַחֲשַׁכֵּי עוֹלָם, כְּקָבוּר בְּמַעֲבֵה הָאֲדָמָה, בָּאַשְׁמַנִּים כַּמֵּתִים! נַסּוּ מְעַט לַעֲצֹם אֶת עֵינֵיכֶם וּלְדַמּוֹת בְּנַפְשְׁכֶם, כִּי עֲלֵיכֶם לִהְיוֹת תָּמִיד כָּכָה: כְּרֶגַע תִּפּוֹל עֲלֵיכֶם אֵימָתָה וָפַחַד, וַחֲשַׁבְתֶּם בִּלְבַבְכֶם כִּי לֹא תוּכְלוּ לִהְיוֹת כָּכָה,

וּבִקַּשְׁתֶּם לִזְעוֹק וִהְיִיתֶם בְּעֵינֵיכֶם כִּצְפוּיִם אֶל שִׁגָּעוֹן אוֹ כְהוֹלְכִים לָמוּת. וּבְכָל־זֹאת... נְעָרִים מִסְכֵּנִים! כִּי יָבֹא אִישׁ בַּתְּחִלָּה אֶל בֵּית־חִנּוּךְ הָעִוְרִים, בְּעֵת הַפְסָקַת הַשִּׁעוּרִים, כִּי יִשְׁמַע מִכָּל עֵבֶר מְנַגְּנִים בְּכִנּוֹר וּבְחָלִיל, כִּי יִרְאֶה אוֹתָם עוֹלִים וְיוֹרְדִים בַּמַּעֲלוֹת בְּרַגְלַיִם מְמַהֲרוֹת, מְשׁוֹטְטִים בִּפְרוֹזְדוֹרִים וּבְחַדְרֵי הַמִּשְׁכָּב, וְלֹא יִכָּשְׁלוּ בַּהֲלִיכָתָם, לֹא יַאֲמִין כִּי אֻמְלָלִים הֵמָּה, כַּאֲשֶׁר הֵם בֶּאֱמֶת. וּכְדַאי לְהִתְבּוֹנֵן אֲלֵיהֶם הֵיטֵב. יֵשׁ בָּהֶם נְעָרִים מִבְּנֵי שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה עַד בְּנֵי שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, בְּרִיאִים וַעֲלִיזִים, הַנּוֹשְׂאִים אֶת הָעִוָּרוֹן בְּלִי לַחַץ, כִּמְעַט בְּרוּחַ־עֹז; אַךְ הַכָּרַת פְּנֵיהֶם, הַמַּבִּיעִים מְרִי וְגָאוֹן, תַּעֲנֶה בָּם, כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה נָשְׂאוּ וְסָבְלוּ, עַד אֲשֶׁר הִסְכִּינוּ עִם אֵידָם. וְהִנֵּה שָׁם אֲחֵרִים, אֲשֶׁר פְּנֵיהֶם הַחִוְּרִים וְהַנְּעִימִים יַעֲנוּ בָם, כִּי נוֹשְׂאִים הֵם בְּהַכְנָעָה רַבָּה אֶת גּוֹרָלָם; וְאוּלָם עֲצוּבֵי־רוּחַ הֵמָּה, וְהָרוֹאֶה בָם נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ, כִּי אָכֵן בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה עוֹד נַפְשָׁם לְעִתִּים. הוֹי, בָּנַי הַיְקָרִים! הָשִׁיבוּ אֶל לֵב, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר אָבַד לָהֶם כֹּחַ־הָרְאוֹת מִקֵּץ יָמִים אֲחָדִים, וְיֵשׁ אֲשֶׁר אָבַד אַךְ אַחֲרֵי שְׁנוֹת עִנּוּיִים קָשִׁים, אַחֲרֵי נִתּוּחִים רַבִּים וְנוֹרָאִים. וְרַבִּים נוֹלְדוּ כָכָה, נוֹלְדוּ בַּלַּיְלָה, אֲשֶׁר אֵין לוֹ שַׁחַר וְאוֹר בֹּקֶר, בָּאוּ אֱלֵי חֶלֶד כְּבוֹא אֶל קֶבֶר רְחַב־יָדַיִם, וְאֵינָם יוֹדְעִים מַה־מַּרְאֵה פְּנֵי הָאָדָם וּמַה דְּמוּת יַעַרְכוּ לוֹ! שַׁווּ לְנֶגְדְּכֶם אֶת כָּל עֻנּוּתָם אֲשֶׁר עֻנּוּ וַאֲשֶׁר יְעֻנּוּ עוֹד מִדֵּי זָכְרָם, אֵת אֲשֶׁר הִבְדִּיל הַגּוֹרָל נוֹרָאוֹת בֵּינֵיהֶם וּבֵין כָּל רוֹאֵי הַשֶּׁמֶשׁ וּמִדֵּי שָׁאֳלָם אֶת נַפְשָׁם: „מַדּוּעַ כָּכָה נִבְדַּלְנוּ לְרָעָה, וּבָנוּ אֵין כָּל חֵטְא וְעָוֹן?" כִּי אֶזְכְּרָה — אָנֹכִי אֲשֶׁר הָיִיתִי בְּתוֹכָם שָׁנִים רַבּוֹת — כִּי אֶזְכּוֹר אֶת כִּתַּת הַתַּלְמִידִים שָׁם, אֶת כָּל הָעֵינַיִם הָהֵן, אֲשֶׁר חֶשְׁכַת הַלַּיְלָה תְּשׁוּפֵן תָּמִיד, אֶת כָּל הָאִישׁוֹנִים, אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם מַבָּט וְלֹא חַיִּים, וְאָשׁוּבָה וְאֶחֱזֶה בָכֶם... לֹא אוּכַל לְהַאֲמִין רֶגַע אֶחָד, כִּי לֹא מְאֻשָּׁרִים אַתֶּם כֻּלְּכֶם. הָשִׁיבוּ אֶל לֵב:

יֵשׁ כְּשִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף עִוְרִים בְּאִיטַלְיָה! שִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ אֲשֶׁר אֵינָם רוֹאִים אוֹר! הַהֲבִינוֹתֶם? — מַחֲנֶה גָּדוֹל, אֲשֶׁר זְמַן אַרְבַּע שָׁעוֹת דָּרוּשׁ לוֹ עַד עָבְרוֹ עַל־פְּנֵי חַלּוֹנוֹתֵינוּ!״

הַמּוֹרֶה כִּלָּה לְדַבֵּר; הַתַּלְמִידִים עָצְרוּ בְּעַד נִשְׁמָתָם, לְבִלְתִּי הַפְרִיעַ אֶת הַדּוּמִיָּה. וְדֵירוֹסִי שָׁאַל, הַאֱמֶת הַדָּבָר, כִּי הָעִוְרִים מֵיטִיבִים לָחוּשׁ כָּל מַגָּע מֵרוֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ.

וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: „אֱמֶת הַדָּבָר. כָּל יֶתֶר חוּשֵׁי הָעִוֵּר נַעֲשִׂים שְׁנוּנִים יוֹתֵר, יַעַן אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם לְקַבֵּל עַל עַצְמָם חֵלֶק מֵהַתַּפְקִיד שֶׁל חוּשׁ־הָרְאוּת, וּמְלַמְּדֵי עֲבוֹדָה הֵמָּה מְחוּשֵׁי הַפִּקֵּחַ. בַּבֹּקֶר יִשְׁאַל הָאֶחָד אֶת רֵעֵהוּ בְּחַדְרֵי הַמִּשְׁכָּב: „הֲזוֹרַחַת הַשֶּׁמֶשׁ?״: וְחָמַק וְעָבַר כְּרֶגַע אֶל הֶחָצֵר זֶה אֲשֶׁר יִלְבַּשׁ בְּגָדָיו רִאשׁוֹנָה, וְהֵנִיעַ יָדוֹ בָּרוּחַ, וְחָשׁ אֶת חֹם הַשֶּׁמֶשׁ; אָז יָרוּץ לְבַשֵּׂר אֶת חֲבֵרָיו אֶת הַבְּשׂוֹרָה הַטּוֹבָה: „הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת!״ עוֹרְכִים הֵמָּה דְּמוּת לְאִישׁ עַל־פִּי הַקּוֹל; אֲנַחְנוּ נַעֲרִיךְ אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם עַל־פִּי עֵינָיו, וְהֵם עַל־פִּי קוֹלוֹ; זָכוֹר יִזְכְּרוּ שָׁנִים רַבּוֹת צְלִילִים וְגַוְנֵי־קוֹלוֹת. מַכִּירִים הֵם, אִם יֵשׁ בַּחֶדֶר יוֹתֵר מֵאִישׁ אֶחָד, גַּם כִּי יְדַבֵּר אַךְ הָאֶחָד, וְכָל הָאֲחֵרִים לֹא יָנוּעוּ וְלֹא יָזוּעוּ. בִּידֵיהֶם יָמִישׁוּ וְהִכִּירוּ, הַמְטֹהָרָה הַכַּף הֵיטֵב, אִם עוֹד שֶׁמֶץ־חֶלְאָה בָהּ. גַּם הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים יַכִּירוּ וְיַבְדִּילוּ בֵּין הַצֶּמֶר הַצָּבוּעַ וּבֵין הַצֶּמֶר אֲשֶׁר לֹא חָלוּ בוֹ יָדָיִם. בְּלֶכְתָּם צְמָדִים בָּרְחוֹב יַכִּירוּ אֶת כָּל הַחֲנֻיּוֹת עַל־פִּי רֵיחָן, גַּם בַּאֲשֶׁר לֹא נָרִיחַ אֲנַחְנוּ כָּל רֵיחַ. מְשַׂחֲקִים הֵם בְּסוֹבֵב, וּלְקוֹל הֲמוֹנוֹ אֲשֶׁר יַשְׁמִיעַ בְּהִסַּבּוֹ יִמְצְאוּ אוֹתוֹ אֶל־נָכוֹן וְלֹא יַחֲטִיאוּ. מְרִיצִים הֵם חִשּׁוּקִים, מְשַׂחֲקִים בְּכַדּוּרִים, קוֹפְצִים מֵעַל הַחֶבֶל, בּוֹנִים בָּתֵּי־אֲבָנִים, קוֹטְפִים פִּרְחֵי־סִגְלָה, כְּמוֹ לוּ יִרְאוּ אוֹתָם, עוֹשִׂים מַחְצְלוֹת־קָנִים וְסַלֵּי־קָנִים, קוֹלְעִים מִקְלְעוֹת־קַשׁ בַּעֲלֵי צְבָעִים שׁוֹנִים, וְעָשׂוּ

אֶת הַכֹּל יָפֶה, בְּבִטָּחוֹן. כָּכָה פִּתְּחוּ אֶת חוּשׁ־הַמִּשּׁוּשׁ! חוּשָׁם זֶה הוּא חוּשׁ רְאוּתָם; אֶחָד מִגְּדוֹלֵי תַּעֲנוּגֵיהֶם הוּא: לְמַשֵּׁשׁ, לְתַפֵּשׂ בְּיָדַיִם, לְנַחֵשׁ תַּבְנִית הַדָּבָר בְּמַשְׁשָׁם אוֹתוֹ. כִּי יְבִיאוּ אוֹתָם אֶל בֵּית־נְכוֹת לִמְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת, שֶׁשָּׁם יוּכְלוּ לְמַשֵּׁשׁ כָּל דָּבָר כְּנַפְשָׁם, מַרְאֶה נוֹגֵעַ עַד הַלֵּב הוּא לִרְאוֹת, אֵיךְ יִתְנַפְּלוּ בְשִׂמְחָה עַל הַגּוּפִים הַגֵּאוֹמֶטְרִיִּים, עַל תַּבְנִיּוֹת הַבָּתִּים, עַל כְּלֵי הַמְּלָאכָה, אֵיךְ יִתְעַנְּגוּ לִנְגּוֹעַ, לְהָנִיעַ, לַהֲפוֹךְ בִּידֵיהֶם אֶת כָּל הַחֲפָצִים הָאֵלֶּה, לְמַעַן „רְאוֹת" אֶת תַּבְנִיתָם. הֵם אוֹמְרִים: „לִרְאוֹת!"

וְגָרוֹפִּי שִׁסַּע אֶת הַמּוֹרֶה בִּדְבָרִים וַיִּשְׁאָלֵהוּ, הַאֱמֶת הַדָּבָר, כִּי הַנְּעָרִים הָעִוְרִים מֵיטִיבִים לִלְמוֹד חֶשְׁבּוֹן מִן הַפִּקְחִים.

וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: „אֱמֶת הַדָּבָר. לוֹמְדִים הֵם גַּם חֶשְׁבּוֹן גַּם קְרֹא סֵפֶר. יֵשׁ לָהֶם סְפָרִים עֲשׂוּיִם לְשֵׁם זֶה לְכַתְּחִלָּה, אֲשֶׁר אוֹתִיּוֹתֵיהֶם בּוֹלְטוֹת; וְהֶעֱבִירוּ עֲלֵיהֶן אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם וְהִכִּירוּ אֶת הָאוֹתִיּוֹת, וּבִטְּאוּ אֶת הַמִּלִּים; קוֹרְאִים הֵם קְרִיאָה מְהִירָה. לוּ רְאִיתֶם אֶת הַמִּסְכֵּנִים, אֵיךְ הֵם מִתְאַדְּמִים בְּצֵאת שְׁגִיאָה מִפִּיהֶם. גַּם כָּתוֹב יִכְתְּבוּ, אַךְ בְּלִי דְיוֹ. כּוֹתְבִים הֵמָּה עַל נְיָר עָבֶה, קָשֶׁה, בְּצִפֹּרֶן־מַתֶּכֶת, הָעוֹשָׂה מִסְפַּר נְקֻדּוֹת שְׁקוּעוֹת, הַמְסֻדָּרוֹת לְפִי הַדָּרוּשׁ לְאַלְפָא־בֵיתָא מְיֻחֶדֶת; הַנְּקֻדּוֹת יוֹצְאוֹת וּבוֹלְטוֹת בָּעֵבֶר הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר לַנְּיָר; וְהָיָה כִּי יַהַפְכוּ אֶת הַנְּיָר וְהֶעֱבִירוּ אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם עַל הַבְּלִיטוֹת הָאֵלֶּה, וְיָכְלוּ לִקְרֹא אֶת אֲשֶׁר כָּתְבוּ הֵם וְגַם אֶת אֲשֶׁר כָּתְבוּ אֲחֵרִים; וְכָכָה יְחַבְּרוּ חִבּוּרִים וְיִכְתְּבוּ מִכְתָּבִים אִישׁ לְרֵעֵהוּ. וְכֵן יִכְתְּבוּ גַּם מִסְפָּרִים וְחֶשְׁבּוֹנוֹת. חֶשְׁבּוֹנוֹת עַל־פֶּה יְחַשְּׁבוּ מַהֵר וְעַל נְקַלָּה, אֲשֶׁר לֹא יֵאָמֵן כִּי יְסֻפָּר; יַעַן אֲשֶׁר אֵין לְבָבָם פּוֹנֶה, כָּמוֹנוּ, אַחֲרֵי מַרְאֵה עֵינֵיהֶם מִסָּבִיב. לוּ רְאִיתֶם, אֵיךְ הֵם מְבַקְשִׁים בְּכָל תַּאֲוַת־נֶפֶשׁ לִשְׁמוֹעַ אִישׁ קוֹרֵא בְסֵפֶר, אֵיךְ יַקְשִׁיבוּ, אֵיךְ יִזְכְּרוּ אֶת הַכֹּל, אֵיךְ נִדְבָּרִים הֵמָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ — גַּם

הַקְּטַנִּים בָּהֶם — עַל עִנְיָנִים שׁוֹנִים בְּדִבְרֵי־הַיָּמִים וּבְתוֹרַת הַלָּשׁוֹן. בְּשִׁבְתָּם אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה עַל סַפְסָל אֶחָד, מְדַבְּרִים הֵם בְּקוֹל רָם הָאֶחָד אֶל הַשְּׁלִישִׁי, הַשֵּׁנִי אֶל הָרְבִיעִי וְגַם כֻּלָּם יַחְדָּו, מִבְּלִי פְּנוֹת אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וְאִישׁ מֵהֶם לֹא יְאַבֵּד אַף מִלָּה אַחַת, — עַד כֹּה טוֹב וְשָׁנוּן כֹּחַ הַשֵּׁמַע אֲשֶׁר לָהֶם! אֶת הַבְּחִינָה מַעֲרִיכִים הֵמָּה יוֹתֵר מִכֶּם, אֲנִי מַבְטִיחֲכֶם עַל זֹאת; גַּם בַּמּוֹרֶה דְּבֵקִים הֵם מִכֶּם. מַכִּירִים הֵמָּה אוֹתוֹ בִּצְעָדָיו, בְּרֵיחוֹ; יוֹדְעִים הֵמָּה, הֲטוֹב לִבּוֹ עָלָיו אִם לֹא, הֲשָׁלוֹם לוֹ אִם אַיִן; כָּל זֹאת יַכִּירוּ אַךְ בְּצִלְצוּל קוֹלוֹ לְבָד; מְבַקְשִׁים הֵמָּה, כִּי יִגַּע בָּהֶם הַמּוֹרֶה, בְּהַלְּלוֹ אוֹתָם אוֹ בְּדַבְּרוֹ עַל לִבָּם לְחַזְּקָם, וְהֵמָּה יָמִישׁוּ יָדָיו וּזְרוֹעוֹתָיו, לְמַעַן הַבִּיעַ לוֹ בְּזֹאת אֶת רִגְשֵׁי תוֹדָתָם. אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יֶאֱהָבוּ, וַחֲבֵרִים טוֹבִים הֵמָּה אִישׁ לְאָחִיו. בְּעֵת הַנֹּפֶשׁ מִתְחַבְּרִים הֵם כִּמְעַט תָּמִיד אִישׁ לְרֵעֵהוּ הַדּוֹמֶה לוֹ. בְּמַחְלֶקֶת הַיְלָדוֹת, לְמָשָׁל, הֵן מִתְחַבְּרוֹת אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת עַל־פִּי כְּלֵי הַשִּׁיר, אֲשֶׁר הֵן מְנַגְּנוֹת בָּהֵמָּה: הַמְנַגְּנוֹת בְּכִנּוֹר לְבָד, הַמְנַגְּנוֹת בִּפְסַנְתֵּר לְבָד וְהַמְנַגְּנוֹת בְּחָלִיל לְבָד; וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ לְעוֹלָם לֹא תַעֲזֹבְנָה. וַאֲשֶׁר יִקְנֶה אֶת לִבָּם לְאַהֲבָה — בּוֹ יִדְבְּקוּ, וְאִישׁ לֹא יַפְרִיד בֵּינֵיהֶם. אַהֲבַת רֵעִים נְחוּמִים גְּדוֹלִים הִיא לָהֶם. מַעֲרִיכִים הֵם נְכוֹנָה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ כְּעֶרְכּוֹ. וּבִינָה גְדוֹלָה וְנִמְרָצָה לָהֶם לְהַבְדִּיל בֵּין טוֹב לָרָע. וְאִישׁ לֹא יִשְׂמַח כְּמוֹהֶם לִשְׁמוֹעַ סִפּוּרִים עַל מַעֲשֵׂי נְדִיבוֹת אוֹ עַל כָּל עֲלִילָה גְדוֹלָה".

בּוֹטִינִי שָׁאַל, הֲמֵיטִיבִים הֵם לְנַגֵּן.

וַיַּעַן הַמּוֹרֶה וַיֹּאמַר: „אוֹהֲבִים הֵמָּה אֶת הַנְּגִינָה לִבְלִי חֹק. הַנְּגִינָה הִיא מֵיטַב שַׁעֲשׁוּעֵיהֶם, מְשׂוֹשׂ חַיֵּיהֶם. יְלָדִים עִוְרִים, אֲשֶׁר זֶה עַתָּה בָּאוּ אֶל בֵּית־הַחִנּוּךְ, יַעַמְדוּ שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת בְּלִי נוֹעַ, לְמַעַן שְׁמוֹעַ בְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן. הֵם לוֹמְדִים עַל נְקַלָּה וּמְנַגְּנִים בְּתַאֲוַת־נֶפֶשׁ. וְכִי יֹאמַר הַמּוֹרֶה לְאֶחָד, כִּי

אֵין לוֹ כִשְׁרוֹן לִנְגִינָה, וְהִתְעַצֵּב מְאֹד אֶל לִבּוֹ, אַךְ יְאַמֵּץ אֶת כָּל כֹּחוֹ לִלְמוֹד. הָהּ! לוּ שְׁמַעְתֶּם אֶת הַנְּגִינָה שָׁם פְּנִימָה, לוּ רְאִיתֶם אוֹתָם בְּנַגְּנָם: מִצְחָם יָרוּם, עַל שִׂפְתֵיהֶם נִרְאֶה שְׂחוֹק, פְּנֵיהֶם מְאָדָּמִים, הֵם רוֹעֲדִים מֵרִגְשַׁת לֵב, וּמִתּוֹךְ עֲלִיַּת נְשָׁמָה כִּמְעַט יַקְשִׁיבוּ לְהַרְמוֹנִיַּת הַקּוֹלוֹת, הַמִּתְפַּשְּׁטִים בָּאֲפֵלָה הַסּוֹבֶבֶת אוֹתָם. לוּ רְאִיתֶם זֹאת, כִּי עַתָּה יְדַעְתֶּם, מַה נִּמְרְצוּ תַנְחוּמוֹת־אֵל הַצְּפוּנוֹת בַּנְּגִינָה! כִּי יֹאמַר הַמּוֹרֶה לְאֶחָד מֵהֶם: „אַתָּה תִהְיֶה מְנַגֵּן אָמָן", יִצְהַל וְנָהַר בְּאָשְׁרוֹ. הַתַּלְמִיד הָרִאשׁוֹן בַּנְּגִינָה, הַמֵּיטִיב לְנַגֵּן מִכֻּלָּם בִּפְסַנְתֵּר אוֹ בְכִנּוֹר, נֶחְשָׁב כְּמֶלֶךְ בֵּינֵיהֶם, הֵם אוֹהֲבִים וּמַעֲרִיצִים אוֹתוֹ. וְכִי יִהְיֶה רִיב בֵּין שְׁנַיִם, וּבָאוּ אֵלָיו לַמִּשְׁפָּט; וּבְהִתְפָּרֵד שְׁנֵי רֵעִים, כִּי חָלַק לִבָּם, הוּא הוּא אֲשֶׁר יַשְׁלִים בֵּינֵיהֶם. הַקְּטַנִּים בָּהֶם, אֲשֶׁר יוֹרֶה אוֹתָם נְגִינָה, יֶאֱהָבוּהוּ כֶּאֱהוֹב אֶת הָאָב. בְּטֶרֶם יֵלְכוּ לִישׁוֹן, יְבָרְכוּהוּ כֻלָּם בִּשְׁנַת־מְנוּחָה. הַנְּגִינָה הִיא שִׂיחָתָם כָּל הַיּוֹם. וְגַם בָּעֶרֶב עַל מִשְׁכְּבוֹתָם, בִּהְיוֹת כֻּלָּם עֲיֵפִים מִלִּמּוּד וּמֵעֲבוֹדָה, וְהַתְּנוּמָה תָחֵל לַעֲצוֹם אֶת עֵינֵיהֶם, עוֹדָם מִתְלַחֲשִׁים עַל מַנְגִּינוֹת וְעַל מְנַגְּנִים, עַל כְּלֵי־שִׁיר וְעַל מַקְהֵלוֹת שָׁרִים וְנוֹגְנִים. וְכִי יִמְנְעוּ מֵהֶם אֶת הַקְּרִיאָה אוֹ אֶת לֶקַח הַנְּגִינָה, לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם לְעֹנֶשׁ עַל עָוֹן, תִּגְדַּל עֱנוּת נַפְשָׁם כָּל־כַּךְ, עַד אֲשֶׁר אִישׁ לֹא יִמְצָא עוֹד כִּמְעַט אֶת לִבּוֹ לָשׂוּם עֲלֵיהֶם עֹנֶשׁ כָּזֶה. כְּעֵרֶךְ הָאוֹר לְעֵינֵינוּ, כֵּן, עֵרֶךְ הַנְּגִינָה לְלִבָּם.

דֵּירוֹסִי שָׁאַל, הֲיוּכְלוּ לָבוֹא שָׁמָּה לִרְאוֹתָם. וַיַּעַן הַמּוֹרֶה וַיֹּאמַר: „יְכוֹלִים לָבוֹא שָׁמָּה; וְאוּלָם אַתֶּם הַנְּעָרִים אֵין לָכֶם לָלֶכֶת שָׁמָּה כָּעֵת; וַהֲלַכְתֶּם אַחֲרֵי־כֵן, כַּאֲשֶׁר תּוּכְלוּ לְהַעֲרִיךְ אֶת כָּל עֵרֶךְ הָאֵיד הַזֶּה וְלָחוּשׁ אֶת כָּל הָרַחֲמִים, הָרְאוּיִם לְהִנָּתֵן לְבַעֲלָיו. בָּנַי, מַרְאֶה־עֶצֶב הוּא. שָׁם תִּרְאוּ

לְעִתִּים נְעָרִים יוֹשְׁבִים לְיַד חַלּוֹן פָּתוּחַ וּמִתְעַנְּגִים עַל הָרוּחַ הַצַּח וּפְנֵיהֶם לֹא יָנוּעוּ וְלֹא יָזוּעוּ, וְהָיוּ כְּמִתְאוֹנְנִים אֶל הַבִּקְעָה הַגְּדוֹלָה הַיְרֻקָּה וְאֶל הָרֵי הַתְּכֵלֶת הַיָּפִים, אֲשֶׁר אַתֶּם רוֹאִים... וְכִי תָשִׁיבוּ אֶל לְבַבְכֶם, כִּי אֵינָם רוֹאִים מְאוּמָה, כִּי לֹא יִרְאוּ עַד־עוֹלָם כָּל־מְאוּמָה מִכָּל הַתִּפְאֶרֶת הַזֹּאת אֲשֶׁר אֵין לָהּ קֵץ וּגְבוּל, וְעָגְמָה נַפְשְׁכֶם וְצַר לָכֶם, כְּמוֹ הֱכֵּיתֶם אַתֶּם בְּסַנְוֵרִים בָּרֶגַע הַזֶּה. הָעִוְרִים מִלֵּדָה, אֲשֶׁר מֵעוֹדָם לֹא רָאוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ, לֹא יֵדְעוּ וְלֹא יָחוּשׁוּ אֶת מַחְסוֹרָם, כִּי לֹא יְצַיְּרוּ בְּדִמְיוֹנָם כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יֵרָאֶה, וְעַל־כֵּן לֹא יְעוֹרְרוּ אֶת לִבֵּנוּ הַרְבֵּה לָנוּד לָהֶם. וְאוּלָם יֵשׁ נְעָרִים, אֲשֶׁר אַךְ זֶה חֳדָשִׁים מִסְפָּר עִוְרִים הֵם, וְהֵם עוֹדָם זוֹכְרִים הֵיטֵב אֶת כֹּל, וְיוֹדְעִים הֵיטֵב, מָה הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר אָבְדָה לָהֶם, וְאֵלֶּה רַב מְאֹד עִצְּבוֹנָם מֵהָכִיל, כִּי יָחוּשׁוּ יוֹם יוֹם אֲשֶׁר יוֹעַם בְּרוּחָם זֵכֶר הַתְּמוּנוֹת הַיְקָרוֹת מִכָּל יְקָר, כִּי יִתַּמּוּ לִגְוֹעַ בְּדִמְיוֹנָם כָּל יְדִידֵי נַפְשָׁם. אַחַד הַנְּעָרִים הָאֵלֶּה אָמַר אֵלַי יוֹם אֶחָד, בְּעֶצֶב בַּל יְתֹאַר בִּדְבָרִים, לֵאמֹר: „מִי יִתֵּן וְשָׁב אֵלַי אוֹר עֵינַי אַךְ רֶגַע אֶחָד, לְמַעַן אָשׁוּב לִרְאוֹת פְּנֵי אִמִּי, אֲשֶׁר לֹא אֶזְכְּרֵם עוֹד!" וּבְבוֹא הָאֵם לִרְאוֹתָם, יָשִׂימוּ יְדֵיהֶם עַל פָּנֶיהָ וִימִישׁוּ אוֹתָם הֵיטֵב מִן הַמֵּצַח וְעַד הַסַּנְטֵר וְעַד הָאָזְנַיִם, לְמַעַן יָחוּשׁוּ מַה תַּבְנִיתָם, וְכִמְעַט לֹא יוּכְלוּ לְהַאֲמִין, כִּי לֹא יוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד־עוֹלָם; וְקָרְאוּ לָהּ בִּשְׁמָהּ פְּעָמִים רַבּוֹת, רַבּוֹת, כְּמוֹ שָׁאוֹל יִשְׁאֲלוּ מִמֶּנָּה, אֲשֶׁר תּוֹאִיל לְהֵרָאוֹת לָהֶם אַךְ פַּעַם אֶחָת. כַּמָּה אֲנָשִׁים, גַּם אַבִּירֵי לֵב, יֵצְאוּ מִשָּׁם בִּבְכִי! וְכִי נֵצֵא מִשָּׁם וְהָיִינוּ בְּעֵינֵינוּ כְּנִבְדָּלִים לְטוֹב; כִּי יָכוֹל נוּכַל לִרְאוֹת אֶת הָאֲנָשִׁים, אֶת הַבָּתִּים, אֶת הַשָּׁמַיִם, — כִּמְעַט נַחֲשׁוֹב זֹאת כַּחֲנִינָה, אֲשֶׁר לֹא יָאֲתָה לָנוּ! הָהּ! אֵין גַּם אֶחָד בָּכֶם, בְּזֹאת אֲנִי בָטוּחַ אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מִבֵּית חִנּוּךְ הָעִוְרִים לֹא יִשָּׂאֵהוּ לִבּוֹ לְהִתְנַדֵּב מְעַט מֵאוֹר

עֵינָיו, לְמַעַן תֵּת אַף קֶרֶן אוֹר כֵּהֶה לַיְלָדִים הַמִּסְכֵּנִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר זֹהַר הַשֶּׁמֶשׁ וּמַרְאֵה פְּנֵי הָאֵם עֲצוּרִים לָהֶם".

הַמּוֹרֶה הַחוֹלֶה

.25 — יוֹם הַשַּׁבָּת.

אֶתְמוֹל לְעֵת עֶרֶב, בְּצֵאתִי מִבֵּית־הַסֵּפֶר לָבוֹא הַבַּיְתָה, הָלַכְתִּי לִרְאוֹת אֶת מוֹרִי הַחוֹלֶה. מֵרֹב עֲבוֹדָה הָיְתָה לוֹ זֹאת: חָמֵשׁ שָׁעוֹת הוֹרָאָה יוֹם יוֹם, עוֹד שָׁעָה אַחַת הִתְעַמְּלוּת, וְעוֹד שְׁתֵּי שָׁעוֹת בְּבֵית־הַסֵּפֶר לָעֶרֶב; זֹאת אוֹמֶרֶת – מְעַט שֵׁנָה, אֲכִילָה מְבֹהֶלֶת וִיגִיעָה רַבָּה – מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב, לְלֹא הָשֵׁב רוּחַ; הַכְשֵׁל הִכְשִׁיל כֹּחוֹ. כָּזֹאת אָמְרָה אִמִּי. אִמִּי חִכְּתָה לִי לְמַטָּה וַאֲנִי עָלִיתִי לְבַדִּי, וָאֶמְצָא עַל גֶּרֶם־הַמַּעֲלוֹת אֶת הַמּוֹרֶה בַּעַל הַזָּקָן הַשָּׁחוֹר, קָאַטִּי — הוּא הַנּוֹתֵן חִתִּיתוֹ בְּכָל הַכִּתָּה, וְעָנוֹשׁ לֹא יַעֲנוֹשׁ אִישׁ; וַיִּתְבּוֹנֵן בִּי בְּעֵינַיִם פְּקוּחוֹת לִרְוָחָה, וַיִּנְהֹם עָלַי כְּנַהֲמַת אַרְיֵה, לְצַחֵק בִּי, אַךְ שְׂחוֹק לֹא יָצָא מִפִּיו. וַאֲנִי בְּמָשְׁכִי בַּמִּכְלָה בַּקּוֹמָה הָרְבִיעִית, עוֹד לֹא מָשׁ הַשְּׂחוֹק מִפִּי; אַךְ כְּרֶגַע חָדַלְתִּי לִשְׂחוֹק, בַּהֲבִיא אוֹתִי הַשִּׁפְחָה אֶל חֶדֶר דַּל, אָפֵל לְמֶחֱצָה, אֲשֶׁר שָׁם הַמּוֹרֶה. הוּא שָׁכַב עַל מִטַּת בַּרְזֶל קְטַנָּה, וּזְקָנוֹ גָּדַל. וַיָּשֶׂם יָדוֹ לְנֶגֶד עֵינָיו, לְמַעַן יֵיטִיב לִרְאוֹת, וַיִּקְרָא בְּקוֹל אוֹמֵר חִבָּה: „הֶאָח, אֶנְרִיקוֹ!" וָאֶקְרַב אֶל הַמִּטָּה; וַיָּשֶׂם יָדוֹ עַל שִׁכְמִי, וַיֹּאמַר: „טוֹב, בְּנִי, הֱטִיבוֹתָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְבַקֵּר אֶת מוֹרְךָ הַמִּסְכֵּן. רַע לִי מְאֹד, כַּאֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה, אֶנְרִיקוֹ יַקִּירִי. וּמַה שְּׁלוֹם בֵּית־הַסֵּפֶר? מַה שְּׁלוֹם חֲבֵרֶיךָ? הַכֹּל שָׁלוֹם, הֲלֹא? גַּם בִּלְעָדַי. הֲתַצְלִיחוּ אֶת דַּרְכְּכֶם, הֲתֵיטִיבוּ לֶכֶת, הֲלֹא?

בִּלְעֲדֵי מוֹרְכֶם הַזָּקֵן?" בִּקַּשְׁתִּי לֵאמֹר: לֹא; וַיְנִיאֵנִי מִדַּבֵּר, בְּאָמְרוֹ: „הָנִיחָה, הֵן יָדַעְתִּי כִּי אֵינְכֶם שׂוֹנְאִים אוֹתִי". וַיִּתְאַנַּח. הִתְבּוֹנַנְתִּי בִּתְמוּנוֹת־צִלּוּם, אֲשֶׁר הָיוּ תְּלוּיוֹת עַל הַקִּיר. וַיֹּאמֶר אֵלַי: „רְאֵה, אֵלֶּה כֻּלָּם נְעָרִים, אֲשֶׁר נָתְנוּ לִי אֶת תְּמוּנוֹתֵיהֶם בְּעֶשְׂרִים הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת. נְעָרִים טוֹבִים. אֵלֶּה הֵם זִכְרוֹנוֹתַי. בְּמוֹתִי אַקְדִּישׁ לָהֶם מַבָּטִי הָאַחֲרוֹן, לְכָל הַצְּעִירִים, אֲשֶׁר בְּתוֹכָם בִּלִּיתִי יְמֵי חַיָּי. גַּם אַתָּה תָּבִיא לִי אֶת תְּמוּנָתְךָ, אַחֲרֵי עָבְרְךָ אֶת כִּתּוֹת בֵּית־הַסֵּפֶר הַנָּמוּךְ, הֲלֹא?" וְאַחַר לָקַח תַּפּוּחַ־זָהָב מֵעַל הַשֻּׁלְחָן הַקָּטָן, שֻׁלְחַן־הַלַּיְלָה, וַיִּתֶּן־לִי, וַיֹּאמַר: „אֵין לִי כָּל דָּבָר אַחֵר לָתֵת לְךָ, וְעַתָּה קְחָה זֹאת מִיָּדִי, מַתְּנַת אִישׁ חוֹלֶה". הִתְבּוֹנַנְתִּי אֵלָיו וָאֶתְעַצֵּב אֶל לִבִּי. אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ עַל מָה. וְהַמּוֹרֶה הוֹסִיף לְדַבֵּר אֵלַי וַיֹּאמַר: „אֲנִי עוֹדֶנִּי מְקַוֶּה לָשׁוּב לְאֵיתָנִי; וְאִם לֹא אָשׁוּב, בַּקֵּשׁ לְמַלֵּא אֵת אֲשֶׁר אַתָּה חָסֵר בְּחֶשְׁבּוֹן. בּוֹ אַתָּה כוֹשֵׁל. אַמֵּץ אֶת כֹּחֶךָ. רַק הַמַּאֲמָץ הָרִאשׁוֹן יִקְשֶׁה מִמְּךָ כִּמְעָט; כִּי פְּעָמִים רַבּוֹת אֵין הַחֶסְרוֹן הַזֶּה חֶסְרוֹן כִּשְׁרוֹן טִבְעִי, כִּי אַךְ מִשְׁפָּט נִמְהָר אוֹ, יָכֹלְתִּי אֱמֹר, שְׁגָגָה קְשׁוּרָה בַּלֵּב". וּבְדַבְּרוֹ נָשַׁם וְשָׁאַף בְּחָזְקָה, וְכָל הָרוֹאֶה הִכִּיר, כִּי הוּא נַעֲנֶה. וַיֵּאָנַח וַיֹּאמַר: „קַדַּחַת רָעָה הִיא, כִּמְעַט מַת אָנֹכִי. וּבְכֵן אֲנִי שׁוֹאֵל מִמְּךָ: שְׁקוֹד עַל הַחֶשְׁבּוֹן, עַל תַּרְגִּילֵי הַחֶשְׁבּוֹן. אִם לֹא תִצְלַח בָּרִאשׁוֹנָה, אָז תָּנוּחַ מְעַט וְשַׁבְתָּ וְנִסִּיתָ שׁוּב. לֹא תִצְלָח? נוּחָה מְעַט עוֹד פַּעַם וְשׁוּבָה הָחֵל מֵרֹאשׁ. וְכָכָה תֵּלֵךְ קָדִימָה, בְּשׁוּבָה וָנַחַת, וְלֹא בְּעָמָל רַב מִנְּשׂוֹא. וְעַתָּה לֵךְ לְשָׁלוֹם וּבֵרַכְתָּ בִּשְׁמִי אֶת אִמֶּךָ. וְלֹא תַעֲמוֹל עוֹד לַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת הָאֵלֶּה; בְּבֵית־הַסֵּפֶר נָשׁוּבָה נִרְאֶה אִישׁ אֶת אָחִיו. וְאִם לֹא נוֹסִיף עוֹד לִרְאוֹת אִישׁ אֶת אָחִיו, וְזָכַרְתָּ לְעִתִּים אֶת מוֹרְךָ מֵהַכִּתָּה הַשְּׁלִישִׁית אֲשֶׁר אֲהֵבְךָ". לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֹא יָכֹלְתִּי עוֹד לַעֲצוֹר בְּדִמְעָתִי. וַיֹּאמֶר אֵלַי עוֹד: „הַטֵּה רֹאשְׁךָ". וָאַט רֹאשִׁי עַל הַכַּר;

וַיִּשַּׁק לִי עַל קָדְקֳדִי. וְאַחַר אָמַר: „הֱיֵה שָׁלוֹם", וַיַּסֵּב אֶת פָּנָיו אֶל הַקִּיר. וַאֲנִי יָרַדְתִּי בַּמַּעֲלוֹת בִּמְרוּצָה, כִּי אַצְתִּי לָלֶכֶת לְחַבֵּק לְאִמִּי.

הָרְחוֹב

25. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

בְּעַד הַחַלּוֹן הִתְבּוֹנַנְתִּי אֵלֶיךָ, בְּשׁוּבְךָ בָּעֶרֶב הַזֶּה מִבֵּית הַמּוֹרֶה: בִּרוּצְךָ פָּגַעְתָּ בְּאִשָּׁה. שְׁמוֹר רַגְלֶיךָ וּפְקַח עֵינֶיךָ הֵיטֵב, כַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ בָּרְחוֹב. גַּם שָׁם יֵשׁ חֹק וּמִשְׁפָּט לְהִשָּׁמֵר בָּהֶם. אִם אָמְנָם תְּפַלֵּס מַעְגַּל רַגְלֶיךָ וְכָל הֲלִיכוֹתֶיךָ בְּבַיִת פְּרָטִי, מַדּוּעַ לֹא תַעֲשֶׂה כֵן בְּלֶכְתְּךָ בָּרְחוֹב, אֲשֶׁר הוּא בֵּית הַקָּהָל כֻּלּוֹ? שִׂים לִבְּךָ, אֶנְרִיקוֹ: מִדֵּי פָּגְשְׁךָ בְּזָקֵן כּוֹשֵׁל, בְּעָנִי, בְּאִשָּׁה וְיֶלֶד עַל זְרוֹעוֹתֶיהָ, בְּפִסֵּחַ הַהוֹלֵךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ, בְּאִישׁ הַהוֹלֵךְ שְׁחוֹחַ תַּחַת מַשָּׂאוֹ, בְּמִתְאַבְּלִים עַל מֵת, הַלְּבוּשִׁים בִּגְדֵי־אֵבֶל, וְנָטִיתָ מִפְּנֵיהֶם בְּהַדְרַת כָּבוֹד; כִּי עָלֵינוּ לְכַבֵּד אֶת הַזֹּקֶן, אֶת הָעֹנִי, אֶת אַהֲבַת־הָאֵם, אֶת הַכִּשָּׁלוֹן וְאֶת הַמָּוֶת. כִּי תִרְאֶה צָפוּי אֶל סַכָּנָה מֵעֲגָלָה, הָעוֹבֶרֶת וּבָאָה עָדָיו, וַהֲסִבּוֹתָ אוֹתוֹ הַצִּדָּה, אִם יֶלֶד הוּא; אוֹ הַזְהֵר תַּזְהִיר אוֹתוֹ, אִם אִישׁ בָּא בַיָּמִים הוּא; כִּי תִרְאֶה יֶלֶד בּוֹכֶה וְהוּא לְבַדּוֹ, וְשָׁאַלְתָּ אוֹתוֹ: „מַה לָּךְ?" וְכִי יִפּוֹל הַמַּטֶּה מִיַּד זָקֵן, וַהֲרֵמוֹתָ אוֹתוֹ וּנְתַתּוֹ בְּיָדוֹ. כִּי יִנָּצוּ יַחַד שְׁנֵי יְלָדִים וְיָדֹם אִישׁ בְּאָחִיו, וְהִפְרַדְתָּ בֵּינֵיהֶם; וְאִם אֲנָשִׁים בָּאִים בַּיָּמִים הֵם, שְׂטֵה מֵעֲלֵיהֶם וַעֲבוֹר, וְלֹא תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ בְּמַעֲשֵׂי אָוֶן וְחָמָס; כִּי מַרְאֵיהֶם יַכְעִיס הַלֵּב וְגַם הַקָּשֶׁה יַקְשֶׁה אוֹתוֹ. וְכִי תִרְאֶה אִישׁ אָסוּר עוֹבֵר בְּתוֹךְ שְׁנֵי שׁוֹמְרִים, לֹא תִהְיֶה כְּאַכְזָר וְלֹא תִצְטָרֵף אֶל הֶהָמוֹן הַסַּקְרָנִי;

אוּלַי נָקִי הָאָסוּר מֵעָוֹן. כִּי תְדַבֵּר אוֹ כִּי תִשְׂחַק עִם חֲבֵרֶיךָ וְרָאִיתָ מִטַּת בֵּית־חוֹלִים, אֲשֶׁר אוּלַי אִישׁ גֹּוֵעַ שׁוֹכֵב בָּהּ, עוֹבֶרֶת בָּרְחוֹב, אוֹ אֲנָשִׁים הַמְלַוִּים אֶת הַמֵּת אֶל בֵּית־עוֹלָמוֹ, וְחָדַלְתָּ לְדַבֵּר וְלִשְׂחוֹק עַד עָבְרָם, כִּי מִי יוֹדֵעַ, אִם מָחָר לֹא תֵצֵא מִטָּה כָזֹאת מִבֵּיתֶךָ. וְכִי תִרְאֶה יְלָדִים, חֲנִיכֵי מוֹסְדוֹת הַחֶסֶד וְהַצְּדָקָה, עוֹבְרִים צְמָדִים: עִוְרִים, אִלְּמִים, מֻכֵּי הַמַּחֲלָה הָאַנְגְּלִית, יְתוֹמִים וְנֶעֱזָבִים, נוֹד תָּנוּד לָהֶם. זָכוֹר תִּזְכּוֹר, מִדֵּי עָבְרָם, כִּי אֵיד הָאָדָם וְרַחֲמֵי הָאָדָם הֵם הָעוֹבְרִים לְפָנֶיךָ. כִּי יִהְיֶה בְאִישׁ מוּם אוֹ פְּחֶתֶת, הַמְעוֹרְרִים גֹּעַל־נֶפֶשׁ אוֹ שְׂחוֹק, הַעְלֵם תַּעְלִים עֵינֶיךָ מֵהֶם וְהָיִיתָ כְּלֹא רוֹאֶה. וְכִי יִקָּרֶה לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ לַפִּיד אֵשׁ אוֹ כָל דָּבָר בּוֹעֵר, וְכִבִּיתָ אוֹתוֹ, כִּי בְנֶפֶשׁ הָעוֹבְרִים הוּא. וְכִי יִשְׁאָלְךָ עוֹבֵר אֹרַח לַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלֵךְ בָּהּ, וַעֲנִיתוֹ וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו טוֹבוֹת. אַל תִּשְׂחַק בְּהַבִּיטְךָ אֶל פְּנֵי אִישׁ, וְאַל תֵּחָפֵז לָרוּץ עַל לֹא דָבָר, וְאַל תִּצְעָק. שִׂים כָּבוֹד לָרְחוֹב. הַשְׂכָּלַת עַם תִּוָּדַע רִאשׁוֹנָה עַל־פִּי הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלֵךְ בָּהּ וְעַל־פִּי מַעֲשֵׂהוּ וַהֲלִיכוֹתָיו בִּרְחוֹב־הָעִיר. בַּאֲשֶׁר תִּמְצָא נְבָלָה בָּרְחוֹב, שָׁם תִּמְצָאֶנָּה גַּם בְּתוֹךְ הַבָּתִּים. וְשַׂמְתָּ לִבְּךָ לָדַעַת אֶת הָרְחוֹב וְלָדַעַת אֶת הָעִיר אֲשֶׁר אַתָּה בְּקִרְבָּהּ; וְכִי יָבוֹא יוֹם וְנִדַּחְתָּ אֶל אֶרֶץ רְחוֹקָה, וְשָׂמַחְתָּ כִּי שַׂמְתָּ אוֹתָהּ עַל לְבָבְךָ, כִּי תוּכַל לְהַעֲבִיר אוֹתָהּ כֻּלָּהּ לְפָנֶיךָ בָּרוּחַ, אֶת עִירְךָ, — אֶת אֶרֶץ מוֹלַדְתְּךָ הַקְּטַנָּה, — אֲשֶׁר יָמִים רַבִּים הָיְתָה לְךָ עוֹלָם מָלֵא, אֲשֶׁר בָּהּ צָעַדְתָּ לְיַד אִמְּךָ אֶת הַצְּעָדִים הָרִאשׁוֹנִים, בָּהּ הִתְעוֹרֵר לִבְּךָ רִאשׁוֹנָה לְהַרְגִּישׁ וּמוֹחֲךָ— לַחֲשׁוֹב וְלָדַעַת אֲשֶׁר מִסָּבִיב, בָּהּ מָצָאתָ רִאשׁוֹנָה יְדִידִים וְרֵעִים. הָעִיר הַזֹּאת הָיְתָה לְךָ לְאֵם, הִיא גִדְּלָתְךָ, הִיא שִׁעַשְׁעָה אוֹתְךָ, שָׁמְרָה עָלֶיךָ. שִׂים לִבְּךָ לָדַעַת אוֹתָהּ, אֶת רְחוֹבוֹתֶיהָ, אֶת עַמָּהּ, — וַאֲהַבְתָּהּ, וְכִי תִשְׁמַע אֲנָשִׁים מוֹצִיאִים אֶת דִּבָּתָהּ רָעָה, וְגַנּוֹתָ עָלֶיהָ.

אָבִיךָ.

אֲדָר

בָּתֵּי־הַסֵּפֶר לָעֶרֶב

2. — יוֹם חֲמִישִׁי.

אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב הוֹלִיכַנִי אָבִי אֶל מַחְלֶקֶת בַּרֵיטִי, לְמַעַן הַרְאוֹתֵנִי אֶת בָּתֵּי־הַסֵּפֶר לָעֶרֶב. בְּבֵית־הַסֵּפֶר הָיָה אוֹר, וְהַפּוֹעֲלִים הֵחֵלּוּ לָבוֹא. כְּבוֹאֵנוּ וְהִנֵּה הַמְנַהֵל וְהַמּוֹרִים זוֹעֲפִים מְאֹד, כִּי זֶה מִקָּרוֹב נִפְצָה אַחַת הַשִּׁמְשׁוֹת, מִפְּנֵי אֲשֶׁר יִדּוּ אֶבֶן בָּהּ. הַמְשָׁרֵת רָץ הַחוּצָה וַיִּתְפּוֹשׂ נַעַר, אֲשֶׁר עָבַר בָּרְחוֹב, וַיֹּאחֲזֵהוּ בְּצִיצַת רֹאשׁוֹ; אַךְ סְטַרְדִּי, הַיּוֹשֵׁב בַּבַּיִת אֲשֶׁר מִמּוּל בֵּית־הַסֵּפֶר, בָּא וַיֹּאמַר: „לֹא הוּא; אֲנִי רָאִיתִי בְּעֵינַי: פְּרַנְטִי הִשְׁלִיךְ אֶת הָאֶבֶן, וַיֹּאמֶר אֵלַי: אוֹי אוֹי לְךָ אִם תִּפְשׂוֹק שְׂפָתֶיךָ! — וְאוּלָם אֲנִי אֵינֶנִּי יָרֵא אוֹתוֹ.” וְהַמְנַהֵל אָמַר: פְּרַנְטִי הִגָּרֵשׁ יְגֹרַשׁ מִבֵּית־הַסֵּפֶר לִצְמִיתוּת. וְהַפּוֹעֲלִים, אֲשֶׁר נִכְנְסוּ שְׁנַיִם שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, הִנֵּה נִקְבְּצוּ בָאוּ יוֹתֵר מִמָּאתַיִם אִישׁ. מֵעוֹדִי לֹא רָאִיתִי, מַה יָּפֶה בֵּית־סֵפֶר לָעֶרֶב! שָׁם הָיוּ נְעָרִים מִבְּנֵי שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וָמַעְלָה, וַאֲנָשִׁים בַּעֲלֵי זָקָן, הַשָּׁבִים אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ, וְהֵמָּה מְבִיאִים סְפָרִים וּמַחְבָּרוֹת, נְשׂוּאִים תַּחַת זְרוֹעוֹתֵיהֶם. שָׁם

הָיוּ חָרָשֵׁי־עֵץ, מַשִּׁיקִים שְׁחוֹרֵי־פָנִים, בּוֹנִים אֲשֶׁר יְדֵיהֶם הִלְבִּינוּ מִסִּיד, צְעִירֵי אוֹפִים, אֲשֶׁר שְׂעַר־רֹאשָׁם עוֹד הָיָה מְכֻסֶּה קֶמַח; נָפוֹץ רֵיחַ שֶׁשַׁר, עוֹר, זֶפֶת, שֶׁמֶן וְכָל מְלָאכָה. גַּם מִן הָעוֹבְדִים בְּבֵית־הַנֶּשֶׁק בָּאָה פְּלֻגַּת פּוֹעֲלִים, מְלֻבָּשִׁים תִּלְבֹּשֶׁת קַלָּעִים, וּפְקִידָם אִתָּם, וַיֵּעָטוּ כֻלָּם אֶל הַסַּפְסָלִים, וַיָּסִירוּ אֶת הַדַּף, אֲשֶׁר עָלָיו אֲנַחְנוּ מַצִּיגִים אֶת רַגְלֵינוּ, וּכְרֶגַע הוֹרִידוּ רֹאשָׁם אֶל הָעֲבוֹדָה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר הָלְכוּ אֶל הַמּוֹרִים, וּמַחְבָּרוֹת פְּתוּחוֹת בִּידֵיהֶם, לְבַקֵּשׁ בֵּאוּר. רָאִיתִי וְהִנֵּה מוֹרֶה צָעִיר, לָבוּשׁ בְּגָדִים טוֹבִים, — „עוֹרֵךְ־דִּין קָטָן" יְכַנּוּהוּ,—עוֹמֵד אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן וְאַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה פּוֹעֲלִים נִצָּבִים עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ, וְהוּא מְתַקֵּן שְׁגִיאוֹתֵיהֶם בָּעֵט אֲשֶׁר בְּיָדוֹ. מוֹרֶה אַחֵר, צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ, דִּבֵּר עִם צוֹבֵעַ וַיִּצְחַק לְמַרְאֵה הַמַּחְבֶּרֶת אֲשֶׁר הֵבִיא לוֹ תַּלְמִידוֹ זֶה, כִּי הָיְתָה מְצֻיָּרָה כֻלָּהּ בְּצֶבַע אָדֹם וּתְכֵלֶת. גַּם מוֹרִי הָיָה שָׁם; כִּי הִנֵּה שָׁב לְאֵיתָנוֹ, וְגַם בּוֹא יָבֹא מָחָר אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר. דַּלְתֵי הַכִּתּוֹת הָיוּ פְּתוּחוֹת. בְּהָחֵל הַלֶּקַח עָמַדְתִּי מִשְׁתּוֹמֵם, בִּרְאוֹתִי וְהִנֵּה כֻלָּם עֵינֵיהֶם אֶל מוֹרֵיהֶם וְאָזְנֵיהֶם קַשּׁוּבוֹת רַב קָשֶׁב. וַהֲלֹא הָרַבִּים בָּהֶם — כֹּה אָמַר הַמְנַהֵל — לֹא הָלְכוּ הַבַּיְתָה לַאֲרֻחַת־הָעֶרֶב, פֶּן יְאַחֲרוּ הַמּוֹעֵד; וַיִּלְמְדוּ וַיִּרְעָבוּ. רַק הַקְּטַנִּים בָּהֶם עֲבָרָתַם הַשֵּׁנָה מִקֵּץ חֲצִי־שָׁעָה לְשָׁמְעָם אֶת הַשִּׁעוּר, וְיֵשׁ אֲשֶׁר גַּם נִרְדְּמוּ וְרֹאשָׁם עַל הַסַּפְסָל; וְהַמּוֹרֶה הֵעִיר אוֹתָם, בְּהַגִּיעוֹ עֵטוֹ אֶל אֲחוֹרֵי אָזְנָם. וְאוּלָם הַגְּדוֹלִים לֹא כֵן: הֵם הָיוּ עֵרִים; וַיֵּשְׁבוּ וַיַּקְשִׁיבוּ לְדִבְרֵי הַמּוֹרֶה בְּפֶה פָעוּר, וּשְׁמֻרוֹת עֵינֵיהֶם לֹא נָעוּ. כְּמוֹ זָר נֶחְשַׁב לִי הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי: הֲמוֹן אֲנָשִׁים בַּעֲלֵי־זָקָן יוֹשְׁבִים עַל סַפְסָלֵינוּ. גַּם אֶל הַקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה עָלִינוּ, וַאֲנִי מִהַרְתִּי אֶל דֶּלֶת כִּתָּתִי וָאֵרֶא, וְהִנֵּה עַל מוֹשָׁבִי אִישׁ בַּעַל־שָׂפָם גָּדוֹל וְיָד לוֹ חֲבוּשָׁה, אֲשֶׁר חֻבְּלָה אוּלַי בִּמְכוֹנָה, בְּעָבְדוֹ עֲבוֹדָתוֹ; בְּכָל־זֹאת נִסָּה לִכְתּוֹב, אַף לְאַט לְאַט. וְאוּלָם

הַדָּבָר הַטּוֹב בְּעֵינַי מִכֹּל הֲלֹא הוּא הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי, וְהִנֵּה עַל מוֹשַׁב הַבּוֹנָה הַקָּטָן, בְּעֶצֶם הַסַּפְסָל הַהוּא וּבְעֶצֶם הַפִּנָּה הַהִיא, אָבִיו הַבּוֹנֶה הַגָּדוֹל, הָעֲנָק, יוֹשֵׁב בַּמֵּצַר, אֲצִילֵי יָדָיו נִשְׁעָנִים עַל הַסַּפְסָל, סַנְטֵרוֹ עַל אֶגְרוֹפָיו וְעֵינָיו אֶל סִפְרוֹ וְאָזְנָיו קַשּׁוּבוֹת מְאֹד, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט לֹא שָׁאַף רוּחַ. וְלֹא מִקְרֶה הָיָה זֶה, כִּי הוּא אָמַר אֶל הַמְנַהֵל, בְּבוֹאוֹ בָּעֶרֶב הָרִאשׁוֹן אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר: „אֲדוֹנִי הַמְנַהֵל, יְהִי־נָא בְּטוּבְךָ לְהוֹשִׁיבֵנִי עַל מוֹשַׁב פִּי־הָאַרְנֶבֶת אֲשֶׁר לִי”; כִּי בַּשֵּׁם הַזֶּה הוּא מְכַנֶּה תָּמִיד אֶת בְּנוֹ... אָבִי עָצַר אוֹתִי עַד קֵץ הַשִּׁעוּר, וְאַחַר רָאִינוּ בָּרְחוֹב וְהִנֵּה נָשִׁים רַבּוֹת, וְיַלְדֵיהֶן עַל זְרוֹעוֹתֵיהֶן, מְחַכּוֹת לְבַעֲלֵיהֶן; וּבְצֵאתָם הֶחֱלִיפוּ אֵלֶּה בָאֵלֶּה: הָעוֹבְדִים וְאַנְשֵׁי הַמְּלָאכָה לָקְחוּ אֶת הַיְלָדִים עַל זְרוֹעוֹתֵיהֶם, וְהַנָּשִׁים קִבְּלוּ אֶת הַסְּפָרִים וְאֶת הַמַּחְבָּרוֹת וַיֵּלְכוּ הַבָּיְתָה. הָרְחוֹב הָמָה מֵאָדָם רְגָעִים אֲחָדִים, וְאַחַר הָיְתָה דְמָמָה וְלֹא רָאִינוּ עוֹד בִּלְתִּי אִם הַתְּמוּנָה הַמִּתְרַחֶקֶת שֶׁל הַמְנַהֵל — תְּמוּנָה אֲרֻכָּה וַעֲיֵפָה.

הַתִּגְרָה

5. — יוֹם רִאשׁוֹן.

נַעֲשְׂתָה הָרָעָה, אֲשֶׁר יָכֹלְנוּ לִרְאוֹתָהּ מֵרֹאשׁ: פְּרַנְטִי, אֲשֶׁר גֹּרַשׁ מֵעַל פְּנֵי הַמְנַהֵל, בִּקֵּשׁ לְהִנָּקֵם. וַיֶּאֱרֹב בְּאַחַת הַפִּנּוֹת לִסְטַרְדִּי בְּעֵת צֵאתוֹ מִבֵּית־הַסֵּפֶר, כַּאֲשֶׁר עָבַר שָׁם עִם אֲחוֹתוֹ, בְּהוֹלִיכוֹ אוֹתָהּ הַבַּיְתָה מִבֵּית־הַחִנּוּךְ אֲשֶׁר בִּרְחוֹב „דוֹרָה גְרוֹסָה”, כְּמַעֲשֵׂהוּ יוֹם יוֹם. אֲחוֹתִי סִלְבִיָּה רָאֲתָה אֶת הַדָּבָר בְּצֵאתָהּ מִמַּחְלַקְתָּהּ וַתָּרָץ מִבֶּהָלָה הַבָּיְתָה. וְכֵן הָיָה הַמַּעֲשֶׂה. פְּרַנְטִי,

אֲשֶׁר כּוֹבָעוֹ הֶעָשׂוּי בַּד־שַׁעֲוָה הָיָה נָטוּי לוֹ הַצִּדָּה וְיוֹרֵד עַל אָזְנוֹ, רָץ אַחֲרֵי סְטַרְדִּי מֵאַחֲרָיו, וּלְמַעַן הִתְגָּרוֹת בּוֹ מָשַׁךְ בְּחָזְקָה בְּצַמַּת אֲחוֹתוֹ וְכִמְעַט הִפִּילָהּ לָאָרֶץ. וַתִּצְעַק הַיַּלְדָּה צְעָקָה גְדוֹלָה, וְאָחִיהָ הֵסֵב אֶת פָּנָיו. וּפְרַנְטִי אָמַר בְּלִבּוֹ: הוּא לֹא יָעֵז לִפְצוֹת פֶּה, וְאִם לֹא — אַכֶּנּוּ מַכּוֹת־רֶצַח. אַךְ סְטַרְדִּי לֹא הִרְבָּה מַחֲשָׁבוֹת, וְאִם כִּי הָיָה קְטַן־קוֹמָה וְכָבֵד, הִתְנַפֵּל עַל אוֹיְבוֹ הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ וַיַּכֵּהוּ בְּאֶגְרוֹפָיו מַכּוֹת נֶאֱמָנוֹת. וְאוּלָם לֹא רַב הָיָה כֹּחוֹ, וְאוֹיְבוֹ גָּבַר עָלָיו. וּבָרְחוֹב לֹא הָיָה אִישׁ מִלְּבַד הַיְלָדוֹת, וּמַפְרִיד בֵּין הַנִּלְחָמִים אָיִן. וַיַּפִּילֵהוּ פְרַנְטִי אָרְצָה. וְהִנֵּה קָפַץ סְטַרְדִּי פִּתְאֹם וַיִּתְנַפֵּל שׁוּב עַל פְּרַנְטִי; וְזֶה הִכָּהוּ בְּלִי רַחֲמִים: צָרַם אָזְנוֹ, הֶעֱלָה חַבּוּרוֹת סְבִיב עֵינוֹ, הִזִּיל דָּם מֵאַפּוֹ. וּסְטַרְדִּי סָבַל וְנָשָׂא, רַק פָּנָיו אָדְמוּ מְאֹד: אָמוּת, אַךְ נָקֹם אֶקֹּם! וַיְהִי פְּרַנְטִי לוֹחֵץ וְדוֹחֵף וּמַכֶּה בְּאֶגְרוֹפָיו, וּסְטַרְדִּי מַכֶּה בְּרֹאשׁוֹ וּבוֹעֵט בְּרַגְלָיו. וַתִּקְרָא אִשָּׁה אַחַת דֶּרֶךְ הַחַלּוֹן: בֶּן־חַיִל הוּא זֶה הַקָּטָן! וַאֲחֵרוֹת הֵשִׁיבוּ: הַנַּעַר הַזֶּה מֵגֵן עַל אֲחוֹתוֹ. חֲזַק וֶאֱמָץ! הַעֲנֵק לוֹ מִמַּתְּנוֹת יָדֶךָ. וְלִפְרַנְטִי קָרְאוּ: עָרִיץ, נָבָל! וַיִּחַר לִפְרַנְטִי עַד־מְאֹד, וַיִּשְׁלַח רַגְלוֹ וַיַּכְשֵׁל אֶת סְטַרְדִּי וַיַּפִּילֵהוּ אָרְצָה וַיִּתְנַפֵּל עָלָיו, וַיִּצְעַק: „הִכָּנַע!" — לֹא! — „הִכָּנַע!" — לֹא וָלֹא! — וּבִקְפִיצָה אַחַת קָם סְטַרְדִּי וַיַּעֲמוֹד עַל רַגְלָיו וַיָּשֶׂם זְרוֹעוֹתָיו סְבִיב מָתְנֵי פְרַנְטִי וַיְאַמֵּץ כָּל כֹּחוֹ וַיַּפִּילֵהוּ עַל מַרְצֶפֶת הָאֲבָנִים וַיִּכְרַע בְּרַגְלוֹ עַל חָזֵהוּ. — וְהִנֵּה אָדָם רָץ וּמִתְקָרֵב אֶל פְּרַנְטִי לְפָרֵק מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁקוֹ, וְהוּא קוֹרֵא בְקוֹל: סַכִּין יֵשׁ בְּיָדְךָ, בֶּן־בְּלִיַּעַל! אַךְ סְטַרְדִּי, אֲשֶׁר בָּעֲרָה חֲמָתוֹ, אָחַז בִּשְׁתֵּי יָדָיו אֶת זְרוֹעַ פְּרַנְטִי וַיִּשֹּׁךְ אֶת אֶגְרוֹפוֹ עַד זָב דָּם, וְהַסַּכִּין נָפַל אָרְצָה. בֵּין כֹּה וָכֹה בָּאוּ עוֹד אֲנָשִׁים וַיַּפְרִידוּ בֵּינֵיהֶם וַיָּרִימוּ אוֹתָם מֵהָאָרֶץ. פְּרַנְטִי בָּרַח עַל נַפְשׁוֹ, מֻכֶּה וּפָצוּעַ. וּסְטַרְדִּי נִשְׁאַר בַּאֲשֶׁר הָיָה, וְהוּא הַמְנַצֵּחַ, אַף כִּי פָּנָיו מְכֻסִּים

שְׂרִיטוֹת וְעֵינוֹ מֻקֶּפָה חֲבוּרוֹת, וְעַל יָדוֹ אֲחוֹתוֹ בּוֹכִיָּה, וּנְעָרִים אֲחָדִים מְאַסְּפִים אֶת סְפָרָיו וּמַחְבְּרוֹתָיו, אֲשֶׁר נִפְזְרוּ בָּרְחוֹב. בֶּן־חַיִל הוּא נַעַר זֶה, אֲשֶׁר הֵגֵן עַל אֲחוֹתוֹ,—אָמְרוּ אֲנָשִׁים מִסָּבִיב. אַךְ סְטַרְדִי, אֲשֶׁר לִבּוֹ הָלַךְ יוֹתֵר אַחֲרֵי יַלְקוּטוֹ, מֵאֲשֶׁר אַחֲרֵי נִצְחוֹנוֹ, הִתְחִיל פִּתְאֹם לִבְדּוֹק אֶת סְפָרָיו וּמַחְבְּרוֹתָיו אֶחָד אֶחָד, לִרְאוֹת אִם לֹא אָבַד וְלֹא נִשְׁחַת אֶחָד מֵהֶם. גַּם נִקָּה אוֹתָם בְּשַׁרְוּלוֹ, הִתְבּוֹנֵן אֶל עֵטוֹ, וַיָּשֶׁב כָּל דָּבָר אֶל מְקוֹמוֹ. וְאַחַר אָמַר אֶל אֲחוֹתוֹ בְּשֶׁקֶט וּבְכֹבֶד־רֹאשׁ, כְּדַרְכּוֹ תָּמִיד: לְכִי וְנֵלְכָה מַהֵר, כִּי עוֹד עָלַי לִפְתֹּר שְׁאֵלַת־חֶשְׁבּוֹן בַּת אַרְבַּע פְּעֻלּוֹת.

הוֹרֵי הַתַּלְמִידִים

6. — יוֹם שֵׁנִי.

הַבֹּקֶר בָּא אֲבִי סְטַרְדִי אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר לָקַחַת אֶת בְּנוֹ הַבַּיְתָה, מִדְּאָגָה מִדָּבָר, פֶּן יִפְגַּע בּוֹ פְרַנְטִי שֵׁנִית; וְאוּלָם, שָׁמַעְתִּי אוֹמְרִים, פְרַנְטִי לֹא יָבֹא עוֹד, כִּי שׂוּם יָשִׂימוּ אוֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר. הַיּוֹם הָיוּ הוֹרִים רַבִּים בְּבֵית־הַסֵּפֶר. בָּהֶם גַּם אֲבִי קוֹרֵיטִי, סוֹחֵר־הָעֵצִים; כָּמֹהוּ כִּבְנוֹ, עֵר וְעַלִּיז, וְשָׂפָם מְחֻדָּד לוֹ, וּפְתִיל בַּעַל שְׁנֵי צְבָעִים בְּחוֹר הַכַּפְתּוֹר. אֲנִי יוֹדֵעַ כִּמְעַט אֶת כָּל הוֹרֵי חֲבֵרַי, יַעַן אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה אוֹתָם פֹּה בְּכָל עֵת. הִנֵּה סָבָה, אֲשֶׁר גֵּוָתָהּ שָׁחָה, וְצָנִיף לָבָן עַל רֹאשָׁהּ, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם, גַּם בְּעֵת הַגֶּשֶׁם, הַשֶּׁלֶג אוֹ הַסַּעַר, הִיא מְבִיאָה וּמוֹצִיאָה אֶת נֶכְדָּהּ — תַּלְמִיד הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה — מִן הַבַּיִת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וּמִבֵּית־הַסֵּפֶר הַבַּיְתָה, אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם; וּפָשְׁטָה אֶת מְעִילוֹ בְּבוֹאוֹ וְהִלְבִּישָׁה אוֹתוֹ בְּצֵאתוֹ, וְיִשְּׁרָה אֶת עֲנִיבָתוֹ, וְהֵסִירָה

מֵעָלָיו אֲבָקוֹ, וְסִלְסְלָה אוֹתוֹ וְהִתְבּוֹנְנָה אֶל מַחְבְּרוֹתָיו: נִרְאָה עַיִן־בְּעַיִן, כִּי כָל מַחְשְׁבוֹתֶיהָ וְהֶגְיוֹן־לִבָּהּ אַךְ עָלָיו כָּל הַיּוֹם, וְאֵין לָהּ דָּבָר יָקָר מִמֶּנּוּ בָּאָרֶץ. גַּם פְּקִיד־הַקְּלָעִים, הוּא אֲבִי רָבֶּטִי, הַנַּעַר הַהוֹלֵךְ עַל מִשְׁעֶנֶת, אֲשֶׁר הִצִּיל יֶלֶד מִתַּחַת הָעֲגָלָה, בָּא פְּעָמִים רַבּוֹת; וּלְכָל חַבְרֵי בְנוֹ, הַנּוֹתְנִים לוֹ אוֹתוֹת אַהֲבָה וְכָבוֹד מִדֵּי עָבְרוֹ, מֵשִׁיב הוּא כִּגְמוּלָם וּלְטְפָם וּבֵרְכָם וְלֹא יִשְׁכַּח אִישׁ מֵהֶם; שׁוֹחֶה הוּא אֶל כֻּלָּם וְהִבִּיעַ לָהֶם תּוֹדָתוֹ, וְלָעֲנִיִּים, הַלּוֹבְשִׁים בְּגָדִים רָעִים, יְרַחֵשׁ לִבּוֹ, כִּמְדֻמֶּה, חִבָּה יְתֵרָה. אַךְ יֵשׁ אֲשֶׁר נִרְאֶה גַּם מַרְאוֹת־עֶצֶב: אִישׁ — אֲשֶׁר חָדַל לָבֹא זֶה חֹדֶשׁ יָמִים, כִּי מֵת בְּנוֹ, וְאֶת הַבֵּן הַשֵּׁנִי הָיְתָה לוֹקַחַת הַבַּיְתָה שִׁפְחָתוֹ — שָׁב וַיָּבֹא אֶתְמוֹל בַּתְּחִלָּה, וְכִרְאוֹתוֹ אֶת הַכִּתָּה, אֶת חַבְרֵי בְנוֹ הַקָּטָן הַמֵּת, הָלַךְ אֶל אַחַת הַפִּנּוֹת וַיִּתְפָּרֵץ בִּבְכִי, וְהוּא מְכַסֶּה בִשְׁתֵּי יָדָיו אֶת פָּנָיו; וַיַּחֲזֵק הַמְנַהֵל בִּזְרוֹעוֹ וַיְבִיאֵהוּ אֶל חֶדְרוֹ. יֶשְׁנָם אָבוֹת וְאִמּוֹת, הַיּוֹדְעִים אֶת חַבְרֵי בְנֵיהֶם כֻּלָּם בִּשְׁמָם. יֵשׁ אֲשֶׁר יָבֹאוּ אֲחָיוֹת מִבֵּית־הַסֵּפֶר הַקָּרוֹב וְתַלְמִידֵי בֵית־הַסֵּפֶר הַתִּיכוֹן, לְמַעַן חַכּוֹת לַאֲחֵיהֶם. וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן, אֲשֶׁר הָיָה פְּקִיד־צָבָא, וְכִי יִרְאֶה בִּנְפוֹל מִיַּד נַעַר בָּרְחוֹב מַחְבֶּרֶת אוֹ עֵט, יְרִימֵהוּ לוֹ. וּפְעָמִים נִרְאֶה גְבִירוֹת לְבוּשׁוֹת בְּגִדֵי חֲמֻדוֹת, הַמְדַבְּרוֹת עִם רֵעוֹתֵיהֶן, הָעוֹטוֹת אַף מִטְפַּחַת לְרֹאשָׁן וְנוֹשְׂאוֹת סַל בִּידֵיהֶן, עַל עִנְיְנֵי בֵית־הַסֵּפֶר, וְאָמְרוּ: אָח! שְׁאֵלַת הַחֶשְׁבּוֹן הָיְתָה בַּפַּעַם הַזֹּאת קָשָׁה עַד־מְאֹד! הַשִּׁעוּר לְדִקְדּוּק אָרַךְ הַבֹּקֶר עַד־לִמְאֹד. — וְכִי יִהְיֶה חוֹלֶה בְּאַחַת הַכִּתּוֹת, תֵּדַעְנָה זֹאת כֻּלָּן; וְחוֹלֶה כִּי יֶחֱזַק וְטוֹב לוֹ, תִּשְׂמַחְנָה כֻלָּן. גַּם הִנֵּה הַיּוֹם בַּבֹּקֶר נָסַבּוּ שְׁמוֹנֶה אוֹ עֶשֶׂר גְּבִירוֹת וּנְשֵׁי בַעֲלֵי־מְלָאכָה עַל אֵם קְרוֹסִי, מוֹכֶרֶת הַיָּרָק, לִשְׁאוֹל אֶת פִּיהָ לִשְׁלוֹם יֶלֶד עָנִי אֲשֶׁר בְּכִתַּת אָחִי, הַיּוֹשֵׁב בַּחֲצַר בֵּיתָהּ וְחָלָה מַחֲלָה אֲנוּשָׁה. בֵּית־הַסֵּפֶר כְּמוֹ מַשְׁוֶה אֶת כֻּלָּם וְשָׂם אֶת כֻּלָּם לִידִידִים זֶה לָזֶה.

מִסְפָּר 78

8. — יוֹם רְבִיעִי.

אֶמֶשׁ רָאִיתִי מַרְאֶה, הַנּוֹגֵעַ עַד הַלֵּב. זֶה יָמִים אֲחָדִים מַבִּיטָה מוֹכֶרֶת־הַיָּרָק אֶל דֵּירוֹסִי, מִדֵּי עָבְרָהּ עָלָיו, בְּעֵינַיִם הַמַּגִּידוֹת, כִּי נוֹטָה הִיא אֵלָיו רֹב רָצוֹן; כִּי הִנֵּה מֵאָז נִגְלָה לְדֵירוֹסִי סוֹד כְּלִי־הַדְּיוֹ וְהָאַסִּיר מִסְפָּר 78, דָּבַק לְאַהֲבָה בְּקְרוֹסִי בְּנָהּ, בַּעַל הַשֵּׂעָר הָאָדֹם וְהַזְּרוֹעַ הַיְבֵשָׁה; וְעוֹזֵר הוּא לוֹ לְהָקֵל מֵעָלָיו עֲבוֹדוֹת בֵּית־הַסֵּפֶר, בְּלָחֲשׁוֹ בְּאָזְנָיו אֶת הַתְּשׁוּבוֹת לִשְׁאֵלוֹת הַמּוֹרֶה וּבְתִתּוֹ לוֹ נְיָר, עֵטִים וְעֵטֵי־עוֹפֶרֶת; בְּאַחַת: מִתְהַלֵּךְ הוּא עִמּוֹ כְּרֵעַ כְּאָח לוֹ, כְּמוֹ יְבַקֵּשׁ לְהֵיטִיב לוֹ אֶת הָרָעָה, אֲשֶׁר מָצְאָה אֶת אָבִיו וַאֲשֶׁר הוּא אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ אוֹתָהּ. יָמִים רַבִּים הִתְבּוֹנְנָה בַּעֲלַת־הַיָּרָק אֶל דֵּירוֹסִי, וּכְמוֹ לֹא יָכְלָה עוֹד לִגְרוֹעַ עֵינֶיהָ מִמֶּנּוּ, כִּי אִשָּׁה טוֹבָה הִיא, וְלִבָּהּ וְנַפְשָׁהּ אַךְ אֶל בְּנָהּ; וְדֵירוֹסִי הָעוֹזֵר לוֹ וְהַמַּחֲזִיק בּוֹ, דֵּירוֹסִי, זֶה הַנַּעַר־הָאָדוֹן, אֲשֶׁר הוּא הָרִאשׁוֹן לְתַלְמִידֵי הַכִּתָּה, נִרְאָה לָהּ כְּמֶלֶךְ, כְּקָדוֹשׁ. הִיא מַבִּיטָה אֵלָיו תָּמִיד, כְּמוֹ תְבַקֵּשׁ לְהַגִּיד לוֹ דָבָר, אוּלָם לֹא תִמְצָא אֶת לְבָבָהּ לַעֲשׂוֹת זֹאת. אַךְ אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר לָבְשָׁה עֹז וַתַּעַצְרֵהוּ לִפְנֵי הַשַּׁעַר, וַתֹּאמֶר לוֹ: „סְלַח לִי, אֲדוֹנִי הַצָּעִיר, הֵן טוֹב אַתָּה מְאֹד וְאוֹהֵב אֶת בְּנִי מְאֹד, יְהִי־נָא לִי הָעֹנֶג וְלָקַחְתָּ מִיָּדִי הַמִּנְחָה הַדַּלָּה הַזֹּאת, אוֹת־זִכָּרוֹן מֵאֵם עֲנִיָּה"; וַתּוֹצֵא מִסַּל־הַיָּרָק אֲשֶׁר לָהּ תֵּבַת נְיָר־מִקְשֶׁה לָבָן, מְזֻהָב. וַיִּתְאַדֵּם דֵּירוֹסִי וַיְמָאֵן לָקַחַת מִיָּדָהּ וַיָּשֶׁב תְּשׁוּבָה חֲרוּצָה: „תְּנִי זֹאת לִבְנֵךְ, אֲנִי לֹא אֶקַּח מְאוּמָה". וְלֵב הָאִשָּׁה נָפַל עָלֶיהָ וַתְּבַקֵּשׁ סְלִיחָה, בְּאָמְרָהּ בְּשָׂפָה רָפָה: „לֹא בִקַּשְׁתִּי לְהַכְלִימְךָ . . הֲלֹא פֹּה אַךְ סֻכָּרִיּוֹת".

אַךְ דֵּירוֹסִי אָמַר שֵׁנִית: לֹא, וַיָּנַע בְּרֹאשׁוֹ. אָז הוֹצִיאָה בְּהַכְנָעָה אֲגֻדַּת צִנּוֹן מִסַּלָּהּ וַתֹּאמַר: „קַח־נָא אֵפוֹא אַךְ אֶת אֵלֶּה, רַעֲנַנִּים הֵמָּה, וְהֵבֵאתָ אוֹתָם לְאִמֶּךָ". וַיִּצְחַק דֵּירוֹסִי בְּקִרְבּוֹ וַיֹּאמַר: „לֹא, חֵן־חֵן! אֵין לִי חֵפֶץ בְּכָל דָּבָר; אֲנִי עָשֹׂה אֶעֱשֶׂה תָמִיד לְמַעַן קָרוֹסִי כָּל אֲשֶׁר לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת, אַךְ לֹא אוּכַל לְקַבֵּל כָּל דָּבָר; וְאוּלָם תּוֹדָתִי נְתוּנָה לָךְ בְּכָל־זֹאת". וַתִּשְׁאַל הָאִשָּׁה בְּחֶרְדַּת לִבָּהּ: „אַךְ הֵן לֹא הִכְלַמְתִּיךָ?" וַיֹּאמֶר דֵּירוֹסִי: „לֹא, לֹא", וַיִּתְחַמֵּק וַיֵּלֶךְ לוֹ, וְהִיא קָרְאָה בִּשְׂבִיעַת־רָצוֹן: „הוֹי, מַה טּוֹב הַנַּעַר הַזֶּה! מֵעוֹדִי לֹא רָאִיתִי נַעַר בֶּן־חַיִל וְטוֹב־תֹּאַר כָּמֹהוּ!" וּכְמוֹ בָא הַקֵּץ לְכָל הָעִנְיָן. וְהִנֵּה בַשָּׁעָה הָרְבִיעִית לִפְנוֹת עֶרֶב בָּא אֲבִי קָרוֹסִי תַּחַת אִמּוֹ, וּפָנָיו דַּלִּים וְנוּגִים, וַיַּחֲזֵק בְּדֵירוֹסִי וַיַּבֵּט אֵלָיו בְּעֵינַיִם, אֲשֶׁר הִכַּרְתִּי בָהֶן כְּרֶגַע, כִּי חוֹשֵׁד הוּא בְּדֵירוֹסִי, לֵאמֹר: סוֹדִי יָדוּעַ לוֹ. וַיְכוֹנֵן אֵלָיו מַבָּטוֹ עַיִן בְּעַיִן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּקוֹל יָגוֹן מַבִּיעַ אַהֲבָה: „הֵן טוֹב אַתָּה לִבְנִי... מַדּוּעַ אַתָּה כָּכָה טוֹב לוֹ?" דֵּירוֹסִי הִתְאַדֵּם מְאֹד וּפָנָיו הָיוּ פְּנֵי לְהָבִים. בִּקֵּשׁ בִּקֵּשׁ לַעֲנוֹת אוֹתוֹ לֵאמֹר: „טוֹב אֲנִי לוֹ, כִּי אֻמְלָל הָיָה, כִּי גַם אַתָּה, אָבִיו, הָיִיתָ אֻמְלָל יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הָיִיתָ אָשֵׁם; כִּי רָצִיתָ אֶת צְוֹנְךָ בְּרוּחַ נְדִיבָה וְכִי אִישׁ־לֵב אָתָּה". אַךְ לֹא מָצָא אֶת לִבּוֹ לְהַגִּיד לוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה; כִּי בְקֶרֶב לְבָבוֹ עוֹדֶנּוּ חָשׁ פַּחַד וּכְמְעַט גֹּעַל־נֶפֶשׁ מִפְּנֵי הָאִישׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר שָׁפַךְ דַּם רֵעֵהוּ וַאֲשֶׁר הָיָה שֵׁשׁ שָׁנִים בְּבֵית־הָאֲסוּרִים. וְאוּלָם הָאִישׁ נִחֵשׁ אֶת כֹּל וַיַּשְׁפֵּל קוֹלוֹ וַיְדַבֵּר נִרְגָּשׁ וְרוֹעֵד כִּמְעַט בְּאָזְנֵי דֵּירוֹסִי: „אָהַבְתָּ אֶת הַבֵּן, אַךְ אֶת אָבִיו שָׂנֵאתָ וַתִּבֶז לוֹ, הֲלֹא?" וַיִּקְרָא דֵּירוֹסִי מִנַּהֲמַת לִבּוֹ: „לֹא! לֹא! לְהֶפֶךְ!" אָז הִתְעוֹרֵר הָאִישׁ בְּחָזְקָה, כִּמְבַקֵּשׁ לָשׂוּם זְרוֹעוֹ עַל צַוַּאר הַנַּעַר; אַךְ לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְתַחַת זֹאת לָקַח בִּשְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת אַחַת מִמַּחְלְפוֹתָיו הַצְּהֻבּוֹת וַיְפַתְּחָהּ בְּנַחַת — וַיֶּרֶף

מִמֶּנָּה; וְאַחַר שָׂם יָדוֹ עַל פִּיו וַיִּשָּׁקֶנָּה, וְהוּא מַבִּיט אֶל דֵּירוֹסִי בְּעֵינַיִם, אֲשֶׁר נִרְאוּ בָהֶן דְּמָעוֹת, כְּאוֹמֵר: הַנְּשִׁיקָה הַזֹּאת לְךָ הִיא. וְאַחַר הֶחֱזִיק בְּיַד בְּנוֹ וַיְמַהֵר לָלֶכֶת מִשָּׁם.

מֵת קָטָן

13. — יוֹם שֵׁנִי.

הַנַּעַר הַקָּטָן, תַּלְמִיד הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, הַיּוֹשֵׁב בַּחֲצַר מוֹכֶרֶת־הַיָּרָק, חֲבֵרוֹ שֶׁל אָחִי בְּבֵית־הַסֵּפֶר, מֵת. הַמּוֹרָה דֶּלְקָטִי בָּאָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בָּעֶרֶב, וְהִיא עֲצוּבַת־רוּחַ מְאֹד, וַתַּגֵּד זֹאת לַמּוֹרֶה; וְגָרוֹנָה וְקוֹרֶטִי הוֹדִיעוּ, כִּי נְכוֹנִים הֵם לִהְיוֹת בְּנוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן. הַנַּעַר הָיָה בֶּן־חַיִל; בַּשָּׁבוּעַ הָאַחֲרוֹן נִתַּן לוֹ מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד; אָהוֹב אָהַב אֶת אָחִי וַיִּתֶּן־לוֹ קֻפְסָה שְׁבוּרָה לִשְׁמִירַת כֶּסֶף; אִמִּי לִטְּפָה אוֹתוֹ תָּמִיד כִּרְאוֹתָהּ אוֹתוֹ. עַל רֹאשׁוֹ הָיָה כּוֹבַע וּבוֹ שְׁנֵי פַּסֵּי אֶרֶג אָדֹם. אָבִיו נוֹשֵׂא צְרוֹרוֹת בְּתַחֲנַת הָרַכֶּבֶת. אֶתְמוֹל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, בְּשָׁעָה אַרְבַּע וָחֵצִי לְעֵת עֶרֶב, הָלַכְנוּ אֶל בֵּיתוֹ לְהוֹבִיל אוֹתוֹ אֶל קָבֶר. דִּירַת הוֹרָיו בַּמָּדוֹר הַתַּחְתּוֹן. כְּבוֹאִי וְהִנֵּה בֶּחָצֵר נְעָרִים רַבִּים מֵהַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, הֵמָּה וְאִמּוֹתֵיהֶם, וּבִידֵיהֶם נֵרוֹת; שָׁם גַּם חָמֵשׁ אוֹ שֵׁשׁ מוֹרוֹת וּשְׁכֵנִים אֲחָדִים. הַמּוֹרָה בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה וְדֶלְקָטִי בָּאוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, וַאֲנַחְנוּ רָאִינוּ אוֹתָן בּוֹכוֹת לְיַד חַלּוֹן פָּתוּחַ; קוֹל אֵם הַיֶּלֶד נִשְׁמַע בִּבְכוֹתָהּ תַּמְרוּרִים. שְׁתֵּי נָשִׁים, אִמּוֹת לְחַבְרֵי הַמֵּת, הֵבִיאוּ שְׁנֵי זֵרֵי פְּרָחִים. בְּשָׁעָה חָמֵשׁ בְּדִיּוּק שַׂמְנוּ פְּעָמֵינוּ לְדֶרֶךְ שְׂדֵה־הַקְּבָרוֹת. בָּרִאשׁוֹנָה הָלַךְ נַעַר וּצְלָב בְּיָדוֹ, וְאַחֲרָיו כֹּהֵן, וְאַחֲרֵיהֶם הָאָרוֹן, אָרוֹן קָטָן מְאֹד. — יֶלֶד מִסְכֵּן! — וְהוּא

מְכֻסֶּה יְרִיעָה שְׁחוֹרָה, וּמִזֶּה וּמִזֶּה תְּלוּיִם זֵרֵי הַפְּרָחִים, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ שְׁתֵּי הַנָּשִׁים. בְּעֵבֶר הָאֶחָד לַיְרִיעָה הַשְּׁחוֹרָה חִבְּרוּ אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד וְאֶת לוּחוֹת־הַכָּבוֹד, אֲשֶׁר הִשִּׂיג הַנַּעַר בַּשָּׁנָה הַזֹּאת. גֵּרוֹנָה, קוֹרֵטִי וּשְׁנֵי נְעָרִים מִגָּרֵי הֶחָצֵר נָשְׂאוּ אֶת הָאָרוֹן. מֵאַחֲרֵי הָאָרוֹן הָלְכָה רִאשׁוֹנָה דֶּלַקֹּטִי, אֲשֶׁר בָּכְתָה עַל הַמֵּת הַקָּטָן כִּבְכוֹת עַל בֵּן; אַחֲרֶיהָ הָלְכוּ יֶתֶר הַמּוֹרוֹת, וְאַחֲרֵי הַמּוֹרוֹת—הַנְּעָרִים, וּבָהֶם אֲחָדִים קְטַנִּים מְאֹד, אֲשֶׁר הִבִּיטוּ מִשְׁתָּאִים אֶל אֲרוֹן הַמֵּת, וְהֵם נוֹשְׂאִים בְּיָדָם הָאַחַת אֲגֻדּוֹת פְּרָחִים, וּבַשֵּׁנִית הֶחֱזִיקוּ אִמּוֹתֵיהֶם הַנּוֹהֲגוֹת אוֹתָם. שָׁמַעְתִּי הָאֶחָד אוֹמֵר: „וְעַתָּה לֹא יָבֹא עוֹד אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר?“— כַּאֲשֶׁר הוּבַל הָאָרוֹן מִתּוֹךְ הֶחָצֵר הַחוּצָה, נִשְׁמַע קוֹל זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה מִן הַחַלּוֹן: קוֹל אֵם הַיֶּלֶד; אַךְ כְּרֶגַע הֵבִיאוּ אוֹתָהּ הַחֶדְרָה. בְּבוֹאֵנוּ אֶל הָרְחוֹב וְהִנֵּה נְעָרִים, חֲנִיכֵי אַחַד הַמּוֹסָדוֹת, לִקְרָאתֵנוּ, וְהֵם עוֹבְרִים בִּשְׁנֵי טוּרִים, וְכִרְאוֹתָם אֶת אֲרוֹן הַמֵּת עִם מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד וְאֶת הַמּוֹרוֹת וַיָּסִירוּ אֶת כּוֹבְעֵיהֶם. יֶלֶד מִסְכֵּן! בְּדֶרֶךְ־עוֹלָם הָלַךְ, לִישׁוֹן לְיַד מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לוֹ. לֹא נוֹסִיף עוֹד לִרְאוֹת אֶת כּוֹבָעוֹ הָאָדֹם. בָּרִיא הָיָה תָמִיד, וְחָלָה אַךְ אַרְבָּעָה יָמִים וַיָּמָת. בַּיּוֹם הָאַחֲרוֹן עוֹד הִתְאַמֵּץ לָקוּם, לַעֲבוֹד אֶת הָעֲבוֹדָה הַקְּטַנָּה — רְשִׁימַת שֵׁמוֹת — אֲשֶׁר הָיְתָה עָלָיו מִבֵּית־הַסֵּפֶר, וַיִּשְׁאַל וַיָּשִׂימוּ לוֹ אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד עַל מִטָּתוֹ, כִּי יָרֵא פֶּן יִקְחוּ אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ. אִישׁ לֹא יִקַּח אוֹתָהּ עוֹד מִמְּךָ, יֶלֶד מִסְכֵּן! שָׁלוֹם, שָׁלוֹם לָךְ. זָכוֹר נִזְכּוֹר אוֹתְךָ תָּמִיד בְּמַחְלֶקֶת בָּרֶטִּי. תְּהִי מְנוּחָתְךָ שָׁלוֹם, יֶלֶד יָקָר.

עֶרֶב יוֹם אַרְבָּעָה־עָשָׂר לַאֲדָר

הַיּוֹם הָיָה יוֹם טוֹב מֵאֶתְמוֹל: הַשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר בְּחֹדֶשׁ אֲדָר הוּא עֶרֶב יוֹם חֲלוּקַת הַפְּרָסִים בְּבֵית־הַחִזָּיוֹן וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל, — הַחֲגִיגָה הַגְּדוֹלָה וְהַיָּפָה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה! וְאוּלָם הַנְּעָרִים, אֲשֶׁר יֵלְכוּ אֶל בֵּית־הַחִזָּיוֹן לְהָבִיא אֶת הַתְּעוּדוֹת אֶל הָאֲדוֹנִים מְחַלְּקֵי הַפְּרָסִים, לֹא יִבָּחֲרוּ עוֹד בַּפַּעַם הַזֹּאת עַל־פִּי הַמִּקְרֶה. הַמְנַהֵל בָּא הַבֹּקֶר בְּעֵת קֵץ הַשָּׁעָה וַיֹּאמַר: „יְלָדִים, בְּשׂוֹרָה טוֹבָה בְּפִי!” וְאַחַר קָרָא: קוֹרַצִּי!” זֶה שֵׁם הַתַּלְמִיד מִקַּלַבְּרִיָּה. וַיָּקָם הַנַּעַר. — „הֲיֵשׁ אֶת נַפְשְׁךָ לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַנְּעָרִים, אֲשֶׁר יִתְּנוּ מָחָר בְּבֵית־הַחִזָּיוֹן אֶת הַפְּרָסִים עַל יַד הַזְּקֵנִים?” וַיֹּאמֶר הַקַּלַבְּרִי: „כֵּן”. וַיֹּאמֶר הַמְנַהֵל: „טוֹב; וּבְכֵן יִהְיֶה שָׁם גַּם אֶחָד הַבָּא בְּשֵׁם קַלַבְּרִיָּה. זֶה יָפֶה. זִקְנֵי הָעֵדָה רָצוּ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת, כִּי יִהְיוּ עֲשֶׂרֶת אוֹ שְׁנֵים עָשָׂר הַנְּעָרִים, מְבִיאֵי הַפְּרָסִים, בְּנֵי כָּל מְדִינוֹת אִיטַלְיָה, וְכִי יִלָּקְחוּ מִן הַמַּחְלָקוֹת הַשּׁוֹנוֹת אֲשֶׁר לְבָתֵּי־הַסֵּפֶר לָעָם. וְהִנֵּה יֵשׁ לָנוּ עֶשְׂרִים מַחְלָקוֹת וַחֲמִשָּׁה מוֹסָדוֹת־שְׁנִיִּים: שִׁבְעַת אֲלָפִים תַּלְמִידִים; בְּתוֹךְ מִסְפָּר גָּדוֹל כָּזֶה נָקֵל הָיָה לִמְצֹא נַעַר אֶחָד אֶחָד לְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה אֲשֶׁר בְּאִיטַלְיָה. בְּמַחְלֶקֶת טָרְקְבַּטּוֹ טַסּוֹ נִמְצְאוּ שְׁנַיִם מִבְּנֵי הָאִיִּים: הָאֶחָד סַרְדִּינִי וְהַשֵּׁנִי סִיצִלְיָנִי; בֵּית־הַסֵּפֶר בְּנְקַמְפַּנִי נָתַן פְלוֹרֶנְטִינִי קָטָן, בֶּן מְפַתֵּחַ פִּתּוּחֵי עֵץ; בְּמַחְלֶקֶת טוֹמַסֵּיוֹ יֵשׁ נַעַר רוֹמִי, אֲשֶׁר נוֹלַד בְּרוֹמָה; בְּנֵי וֶנֶצִיָּה, לוֹמְבַּרְדִּיָּה, רוֹמַנְיָה נִמְצְאוּ אֲחָדִים לִמְדִינָה וּמְדִינָה; מַחְלֶקֶת מוֹנְבִּיזוֹ נוֹתֶנֶת יְלִיד אֶחָד נֵיאַפּוֹלִי, בֶּן פָּקִיד; וַאֲנַחְנוּ נוֹתְנִים גֵּינוּאִי אֶחָד וְקַלַבְּרִי אֶחָד — אוֹתְךָ, קוֹרַצִּי. כֻּלָּם, עִם הַפִּימוֹנְטִי, שְׁנֵים־עָשָׂר. זֶה יָפֶה, הֲלֹא? אֲחֵיכֶם בְּנֵי כָּל קְצוֹת אִיטַלְיָה

יִתְּנוּ לָכֶם אֶת הַפְּרָסִים. וְעַתָּה שִׂימוּ לֵב לַאֲשֶׁר אֹמַר אֲלֵיכֶם: כָּל שְׁנֵים הֶעָשָׂר יֵרָאוּ יַחַד עַל הַבִּימָה. וַהֲרֵעוֹתֶם לִקְרָאתָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה. הֵן נְעָרִים הֵמָּה כְּמוֹכֶם; וְאוּלָם הֵם בָּאִים בְּשֵׁם הָאָרֶץ, כַּאֲנָשִׁים: דֶּגֶל קָטָן בַּעַל שְׁלֹשָׁה צְבָעִים, סֵמֶל אִיטַלְיָה, כָּמֹהוּ כְּדֶגֶל גָּדוֹל, הֲלֹא? מַחֲאוּ לָהֶם אֵפוֹא כַּפַּיִם בְּהִתְלַהֲבוּת. הַרְאוּ, כִּי גַם לִבּוֹתֵיכֶם הַקְּטַנִּים מִתְלַקְּחִים, כִּי גַם נַפְשׁוֹתֵיכֶם הַצְּעִירוֹת, אֲשֶׁר רַק עֶשֶׂר שָׁנִים עָבְרוּ עֲלֵיהֶן, צוֹהֲלוֹת וּשְׂמֵחוֹת לִקְרַאת סֵמֶל אֶרֶץ הַמּוֹלֶדֶת". — אַחֲרֵי דַבְּרוֹ זֹאת הָלַךְ לוֹ וְהַמּוֹרֶה אָמַר בְּחִיּוּךְ עַל שְׂפָתָיו: „וּבְכֵן, קוֹרַצִּי, אַתָּה הוּא צִיר קַלַבְּרִיָּה". אָז מָחֲאוּ כֻלָּם כָּף, וְכַאֲשֶׁר הָיִינוּ בָּרְחוֹב סַבֹּנוּ אֶת קוֹרַצִּי, הֶחֱזַקְנוּ בְרַגְלָיו, הֲנִיפוֹנוּ אוֹתוֹ תְּנוּפָה וַנִּשָּׂאֵהוּ עַל כַּפַּיִם בִּתְרוּעַת כָּבוֹד, בְּקָרְאֵנוּ: „יְחִי צִיר קַלַבְּרִיָּה!" — זֹאת עָשִׂינוּ, מִפְּנֵי אֲשֶׁר צָלְחָה עָלֵינוּ רוּחַ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה; אַף לֹא לְצַחֶק־בּוֹ, כִּי אִם, לְהֶפֶךְ, לָחֹג אוֹתוֹ בְּכָל לִבֵּנוּ, כִּי הוּא נַעַר רָצוּי לַכֹּל; וְלִבּוֹ גַּם הוּא הָיָה טוֹב עָלָיו, וּצְחוֹק רָחַף עַל פָּנָיו. נְשָׂאנוּ אוֹתוֹ עַד קְצֵה הָרְחוֹב, שָׁם בָּא לִקְרָאתֵנוּ בְּפֶתַע־פִּתְאֹם אִישׁ, אֲשֶׁר זָקָן שָׁחוֹר לוֹ וַאֲשֶׁר הֵחֵל לִשְׂחוֹק לַמַּרְאֶה. וַיֹּאמֶר הַנַּעַר הַקַּלַבְּרִי: „הוּא אָבִי". אָז עֲזָבוּ אוֹתוֹ הַנְּעָרִים אֶל זְרוֹעוֹתָיו וַיָּפוּצוּ מִשָּׁם אִישׁ לְעֶבְרוֹ.

חֲלוּקַּת הַפְּרָסִים

14 בַּאֲדָר.

בַּשָּׁעָה הַשְּׁנִיָּה אַחַר הַצָּהֳרַיִם הָיָה בֵּית־הַחִזָּיוֹן הַגָּדוֹל מָלֵא כֻלּוֹ מִפֶּה לָפֶה; הָאוּלָם, הַיְצִיעוֹת, הַתָּאִים, הַבִּימָה הָמוּ, שָׁקְקוּ מֵאָדָם; אַלְפֵי פְּנֵי

אָדָם, נְעָרִים, גְּבִירוֹת, מוֹרִים, בַּעֲלֵי־מְלָאכָה, נְשִׁים מִדַּלַּת הָעָם, יְלָדִים; נָעוּ רָאשִׁים וְיָדַיִם, זָעוּ נוֹצוֹת, סְרָטִים, תַּלְתַּלִּים, הִתְהַלֵּךְ קוֹל הָמוֹן חוֹגֵג, לְהֵיטִיב כָּל לֵב וּלְהַצְהִיל כָּל פָּנִים. בֵּית־הַחִזָּיוֹן הָיָה מְקֻשָּׁט כֻּלּוֹ אֶרֶג אָדֹם, לָבָן וְיָרֹק. עַל הַקַּרְקַע שָׂמוּ שְׁנֵי טוּרֵי מַעֲלוֹת: הָאֶחָד מִיָּמִין, בּוֹ יַעֲלוּ לוֹקְחֵי הַפְּרָסִים אֶל הַבִּימָה, וְהָאֶחָד מִשְּׂמֹאל, בּוֹ יֵרְדוּ מִן הַבִּימָה אַחֲרֵי הִנָּתֵן לָהֶם הַפְּרָסִים. לִפְנֵי הַבִּימָה הָיָה טוּר כִּסְאוֹת אֲדֻמִּים, וְעַל מִסְעַד הַכִּסֵּא הַתִּיכוֹן תָּלוּי זֵר עֲלֵי־דַפְנָא; מֵאַחֲרֵי הַבִּימָה הִתְנוֹסְסָה מַעֲרֶכֶת דְּגָלִים, כְּאוֹת־יְשׁוּעוֹת; וּמֵהַצַּד הָאֶחָד שֻׁלְחָן קָטָן יָרֹק, וְעָלָיו כָּל תְּעוּדוֹת הַפְּרָסִים, חֲבוּשׁוֹת בְּקִשּׁוּרִים בַּעֲלֵי שְׁלֹשָׁה צְבָעִים. קְהַל הַנּוֹגְנִים עָמַד עַל הַקַּרְקַע לִפְנֵי הַבִּימָה; הַמּוֹרִים וְהַמּוֹרוֹת מִלְּאוּ אֶת מַחֲצִית הַיָּצִיעַ הָרִאשׁוֹן, אֲשֶׁר הָיָה שָׁמוּר לָהֶם; הַסַּפְסָלִים וְהַמִּשְׁעוֹלִים אֲשֶׁר עַל הַקַּרְקַע מָלְאוּ מֵאוֹת נְעָרִים, אֲשֶׁר יָשִׁירוּ בַּמַּקְהֵלָה, וּבִידֵיהֶם תָּוֵי־נְגִינָה. מֵאַחֲרֵיהֶם וּמִסָּבִיב נִרְאוּ מוֹרִים וּמוֹרוֹת הוֹלְכִים וּבָאִים, אֲשֶׁר הִצִּיגוּ אֶת לוֹקְחֵי הַפְּרָסִים בַּשְּׂדֵרָה; גַּם הוֹרִים הָיוּ שָׁם, אֲשֶׁר הֵיטִיבוּ אֶת שְׂעַר רֹאשׁ יַלְדֵיהֶם וַיְיַשְּׁרוּ אֶת עֲנִיבוֹתֵיהֶם הַקְּטַנּוֹת.

כִּמְעַט בָּאתִי אֲנִי וּבֵית אָבִי אֶל הַתָּא, וָאֵרֶא בַּתָּא אֲשֶׁר מִמּוּלֵנוּ אֶת הַמּוֹרָה בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה וְגוּמוֹת־הַחֵן בִּלְחָיֶיהָ, וְהִיא צוֹחֶקֶת, וְאֶצְלָהּ מוֹרַת אָחִי וְ„הַנְּזִירָה הַקְּטַנָּה", כֻּלָּהּ לְבוּשָׁה שְׁחוֹרִים; גַּם מוֹרָתִי הַטּוֹבָה מֵהַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה שָׁם הָיְתָה, אַךְ פָּנֶיהָ חָוְרוּ מְאֹד, וְהִיא מִשְׁתַּעֶלֶת מְאֹד, עַד אֲשֶׁר נִשְׁמַע קוֹל הַשִּׁעוּל בְּכָל בֵּית־הַחִזָּיוֹן מִן הַקָּצֶה עַד הַקָּצֶה. בָּאוּלָם נִרְאוּ לִי כְּרֶגַע פְּנֵי גֵרוֹנָה הַנְּעִימִים וְהָרֹאשׁ הַקָּטָן הַצָּהֹב אֲשֶׁר לְנֶלִּי, הַנִּשְׁעָן עַל שְׁכֶם גֵרוֹנָה. בְּמֶרְחָק מְעַט מִשָּׁם רָאִיתִי אֶת גָּרוֹפִי, אֲשֶׁר אַפּוֹ כְּמַקּוֹר הַיַּנְשׁוּף, וְהוּא עָמֵל מְאֹד לְהַשִּׂיג אֶת הָרְשִׁימוֹת הַנִּדְפָּסוֹת אֲשֶׁר

לְבַעֲלֵי הַפְּרָסִים, וְגַם הִנֵּה הָיָה מֵהֶן בְּיָדוֹ אֹסֶף גָּדוֹל, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בּוֹ מִסְחַר־מָה... אֵיזֶה מִסְחָר, זֹאת נֵדַע בְּיוֹם מָחָר. אֵצֶל הַדֶּלֶת הָיוּ סוֹחֵר הָעֵצִים וְאִשְׁתּוֹ, שְׁנֵיהֶם לְבוּשִׁים פְּאֵר, כַּאֲשֶׁר בְּיוֹם חַג, וּבְנָם, אֲשֶׁר יִהְיֶה לוֹ פְּרָס שְׁלִישִׁי, מַחֲלָקָה שְׁנִיָּה; וַאֲנִי הִשְׁתּוֹמַמְתִּי, כִּי לֹא רָאִיתִי הַפַּעַם אֶת כּוֹבַע עוֹר־הֶחָתוּל וְאֶת הֶחָזִיָּה הַסְּרוּגָה, אֲשֶׁר צִבְעָהּ כְּצֶבַע הַשּׁוֹקוֹלַדָּה: בַּפַּעַם הַזֹּאת הָיָה מְלֻבָּשׁ כְּבֶן־אֲצִילִים. בְּאַחַד הַיְצִיעוֹת רָאִיתִי רֶגַע אֶחָד אֶת בּוֹטִינִי, וְלוֹ צַוְּרוֹן־תַּחֲרִים. וְאַחַר נֶעְלַם מֵעֵינָי. בְּתָא מָלֵא אֲנָשִׁים — הַתָּא אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבִּימָה — הָיָה פְּקִיד־הַקְּלָעִים, אֲבִי רָבֵּיטִי, הוּא הַנַּעַר הַהוֹלֵךְ עַל מִשְׁעֲנוֹתָיו, אֲשֶׁר הִצִּיל יֶלֶד מִהְיוֹת לְמִרְמָס לָעֲגָלָה.

בְּהַשְׁמִיעַ הַפַּעֲמוֹן אֶת הַשָּׁעָה הַשְּׁנִיָּה, נָתְנוּ כְּלֵי הַשִּׁיר אֶת קוֹלָם בִּנְגִינָה, וּבַמַּעֲלוֹת הַפּוֹנוֹת יָמִין עָלוּ זְקַן־הָעֵדָה, שַׂר־הָעִיר וּמִשְׁנֵהוּ וּמוֹעֶצֶת בָּתֵּי־הַסֵּפֶר וַאֲדוֹנִים רַבִּים אֲחֵרִים, כֻּלָּם לְבוּשֵׁי שְׁחוֹרִים, וַיַּעֲלוּ וַיֵּשְׁבוּ עַל הַכִּסְאוֹת הָאֲדֻמִּים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבִּימָה. וְהַנְּגִינוֹת חָדֵלּוּ. וּמְנַהֵל מַקְהֲלוֹת הַזִּמְרָה אֲשֶׁר לְבָתֵּי־הַסֵּפֶר הִנֵּה בָא, וּבְיָדוֹ קְנֵה־הַמְנַצְּחִים. הוּא נָתַן אוֹת, וְכָל הַנְּעָרִים קָמוּ מִמְּקוֹמוֹתֵיהֶם; וַיִּתֵּן אוֹת שֵׁנִית, וַיָּחֵלּוּ כֻלָּם לָשִׁיר. שֵׁשׁ מֵאוֹת נְעָרִים הָיוּ, אֲשֶׁר שָׁרוּ שִׁיר יָפֶה; שֵׁשׁ מֵאוֹת קוֹלוֹת־נְעָרִים, הַשָּׁרִים יַחַד, מַה־יָּפֶה וּמַה־נָּעִים! וְהַקָּהָל כֻּלּוֹ עָמַד דּוּמָם וַיַּקְשֵׁב וַיִּשְׁמַע: זִמְרָה מְתוּקָה הָיְתָה זֹאת, בְּרוּרָה, אִטִּית, כְּזִמְרַת בֵּית־הַתְּפִלָּה. כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לָשִׁיר, מָחֲאוּ כָל הַקָּהָל כַּפַּיִם — וְאַחַר הָיְתָה דְמָמָה. חֲלֻקַּת הַפְּרָסִים הָיְתָה לְהַתְחִיל. גַּם הִנֵּה מוֹרִי הַקָּטָן, אֲשֶׁר מֵהַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה, בַּעַל הָרֹאשׁ הָאָדֹם וְהָעֵינַיִם הַחַיּוֹת, יָצָא מִתּוֹךְ רֵעָיו וַיַּעֲמֹד עַל הַבִּימָה לִקְרֹא אֶת שְׁמוֹת בַּעֲלֵי הַפְּרָסִים. וְעוֹד חִכּוּ אַךְ לִשְׁנֵים עָשָׂר הַנְּעָרִים, אֲשֶׁר יָבוֹאוּ וְהִגִּישׁוּ אֶת הַתְּעוּדוֹת. כִּתְבֵי־הָעִתִּים הִנֵּה הוֹדִיעוּ, כִּי הָיָה יִהְיוּ נְעָרִים מִכָּל מְדִינוֹת אִיטַלְיָה.

וְהַכֹּל יָדְעוּ זֹאת וַיְחַכּוּ לָהֶם, וַיְצַפּוּ בְצִפִּיָּתָם אֶל הַדֶּלֶת אֲשֶׁר יָבֹאוּ בָהּ; גַּם זְקַן־הָעֵדָה וְהָאֲדוֹנִים אֲשֶׁר עִמּוֹ וְכָל בָּאֵי בֵית־הַחִזָּיוֹן לֹא הוֹצִיאוּ הֶגֶה מִפִּיהֶם...

וּשְׁנֵים־עָשָׂר הַנְּעָרִים בָּאוּ פִתְאֹם וַיְמַהֲרוּ וַיַּעֲלוּ עַל הַבִּימָה וַיַּעַמְדוּ טוּר אֶחָד, וְאוֹר צְחוֹק עַל פְּנֵיהֶם. כָּל בֵּית־הַחִזָּיוֹן, כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים נֶפֶשׁ, קָמוּ כְּאִישׁ אֶחָד, וַיָּרִיעוּ לִקְרָאתָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה, אֲשֶׁר הָיְתָה כְּקוֹל הֲמוֹן הָרַעַם. וְהַנְּעָרִים עָמְדוּ רֶגַע אֶחָד כְּאֹבְדֵי־לֵב. וּמֵעַל הַבִּימָה נִשְׁמַע קוֹל אוֹמֵר: „זֹאת אִיטַלְיָה". בְּתוֹךְ הַנְּעָרִים הִכַּרְתִּי כְּרֶגַע אֶת קוֹרַצִּי הַקַּלַבְּרִי, אֲשֶׁר הָיָה לָבוּשׁ שְׁחוֹרִים כְּפַעַם בְּפָעַם. אַחַד זִקְנֵי הָעֵדָה, אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אִתָּנוּ, יָדַע אֶת כֻּלָּם וַיַּרְאֵם אֶת אִמִּי: הַקָּטָן הַהוּא, הַצָּהֹב, צִיר וֶנֶצְיָה הוּא, וְהַנַּעַר הַלָּז, הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים, בָּא בְשֵׁם רוֹמָה. שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה הָיוּ מְלֻבָּשִׁים כִּבְנֵי אֲצִילִים; הַנּוֹתָרִים הָיוּ בְּנֵי פוֹעֲלִים, אַךְ כֻּלָּם מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים טוֹבִים, נְקִיִּים. בֶּן פְלוֹרֶנְצְיָה, הוּא הַקָּטָן בָּהֶם, נָשָׂא אֵזוֹר מַרְאֵה תְכֵלֶת עַל מָתְנָיו. כֻּלָּם עָבְרוּ עַל־פְּנֵי זְקַן־הָעֵדָה, וְהוּא נָשַׁק לָהֶם אֶחָד אַחַר אֶחָד עַל הַמֵּצַח, וְרֵעֵהוּ אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ נָקַב לוֹ בַּלָּט וּבְבַת־צְחוֹק עַל שְׂפָתָיו אֶת שְׁמוֹת הֶעָרִים: פְלוֹרֶנְצְיָה, נֵיאַפּוֹלִי, בּוֹלוֹנְיָה, פַּלֶּרְמוֹ... וּלְכָל נַעַר בְּעָבְרוֹ מָחֲאוּ כַף כָּל הַנֶּאֱסָפִים. וְאַחַר הָלְכוּ כֻלָּם אֶל הַשֻּׁלְחָן הַקָּטָן הַיָּרֹק לָקַחַת אֶת הַתְּעוּדוֹת, וְהַמּוֹרֶה הֵחֵל לִקְרֹא אֶת הָרְשִׁימָה וַיִּקֹּב אֶת הַמַּחְלָקָה, אֶת הַכִּתָּה וְאֶת הַשֵּׁם, וּבַעֲלֵי הַפְּרָסִים הֵחֵלּוּ לַעֲלוֹת וְלָרֶדֶת בַּמַּעֲלוֹת.

כִּמְעַט עָלוּ הָרִאשׁוֹנִים, וְהִנֵּה נִשְׁמַע מֵאַחֲרֵי הַבִּימָה מַנְגִּינַת־כִּנּוֹרוֹת רַכָּה, וְעַד אֲשֶׁר כִּלּוּ לְחַלֵּק אֶת הַפְּרָסִים לֹא חָדְלוּ לְנַגֵּן נְגִינָה נְעִימָה, נְגִינָה אַחַת בְּאֵין חֲלִיפוֹת, אֲשֶׁר נִשְׁמְעָה כְּהֶמְיַת קוֹלוֹת־לַחַשׁ רַבִּים, קוֹלוֹת

כָּל הָאִמּוֹת וְכָל הַמּוֹרִים וְכָל הַמּוֹרוֹת, אֲשֶׁר הָיוּ כִּמְדַבְּרִים עַל לֵב, כְּיוֹעֲצִים, כְּשׁוֹאֲלִים, כְּמַשְׁמִיעֵי תוֹכָחוֹת רַכּוֹת, כֻּלָּם יָחַד. וּבַעֲלֵי הַפְּרָסִים עוֹבְרִים אֶחָד אֶחָד עַל־פְּנֵי הָאֲדוֹנִים הַיּוֹשְׁבִים, אֲשֶׁר נָתְנוּ לָהֶם לְאִישׁ אִישׁ אֶת תְּעוּדָתוֹ וְהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ אִמְרֵי־נֹעַם אוֹ טִפּוּחֵי־אַהֲבָה. הַנְּעָרִים אֲשֶׁר בָּאוּלָם מִלְּמַטָּה וַאֲשֶׁר עַל הַיְצִיעוֹת מָחֲאוּ כַפַּיִם מִדֵּי עֲלוֹת נַעַר קָטָן מְאֹד אוֹ נַעַר, אֲשֶׁר בְּגָדָיו הֵעִידוּהוּ כִּי דַל הוּא. וְגַם לִקְרַאת הַנְּעָרִים, אֲשֶׁר שְׂעַר רֹאשָׁם תַּלְתַּלִּים אֲרֻכִּים וַאֲשֶׁר לְבוּשָׁם לָבָן וְאָדֹם, מָחֲאוּ כָף. בְּתוֹךְ הָעוֹלִים, מִתַּלְמִידֵי הַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, הָיוּ יְלָדִים, אֲשֶׁר כְּבוֹאָם לְמַעְלָה נִבְהֲלוּ, נָבוֹכוּ וְלֹא יָדְעוּ אָנָה יִפְנוּ, וְכָל הַקָּהָל שָׂחַק עַל הַמַּרְאֶה. בָּהֶם הָיָה יֶלֶד אֶחָד, קוֹמָתוֹ אַךְ כִּשְׁלשָׁה טְפָחִים וְעַל כְּתֵפוֹ עֲנִיבָה גְדוֹלָה, עֲשׂוּיָה סְרָטִים וְרֻדִּים, וְכִמְעַט לֹא יָכֹל עוֹד לָלֶכֶת הָכֵן, וַיִּכָּשֵׁל בַּשְּׁטִיחַ אֲשֶׁר עַל הָרִצְפָּה וַיִּפֹּל; וַיְקִימֵהוּ שַׂר־הָעִיר, וְכָל הַקָּהָל שָׂחֲקוּ וַיִּמְחֲאוּ כַפָּיִם. יֶלֶד אַחֵר הִתְגַּלְגֵּל מִן הַמַּעֲלוֹת לְמַטָּה עַד הַקַּרְקַע; וְקוֹל־פְּחָדִים נִשְׁמַע, אַךְ מַפַּלְתּוֹ לֹא הִכְאִיבָה אוֹתוֹ. וְשׁוֹנִים הָיוּ פְּנֵי הַנְּעָרִים: פְּנֵי שׁוֹבָבִים, פְּנֵי רַכֵּי לֵבָב, פָּנִים אֲדֻמִּים כְּגֶדְגְּדָנִיּוֹת, תִּינוֹקוֹת אֲשֶׁר שָׂחֲקוּ לְכָל אִישׁ וָאִישׁ עַל פָּנָיו; כִּמְעַט יָרְדוּ אֶל הַקַּרְקַע, וַאֲבוֹתֵיהֶם וְאִמּוֹתֵיהֶם אָחֲזוּ בָם וַיִּשָּׂאוּם מִשָּׁם. וּבְהַגִּיעַ תּוֹר מַחְלַקְתֵּנוּ, בָּהּ לֹא שָׂבְעָה עֵינִי לִרְאוֹת! בָּהּ הָיוּ רַבִּים אֲשֶׁר יְדַעְתִּים. בָּא קוֹרֵיטִי, וְהוּא לָבוּשׁ בְּגָדִים חֲדָשִׁים מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ, וְעַל פָּנָיו, כְּמִשְׁפָּטוֹ, שְׂחוֹק נָעִים, עַלִּיז, אֲשֶׁר גִּלָּה כָל שִׁנָּיו הַלְּבָנוֹת, וּבְכָל־זֹאת מִי יוֹדֵעַ כַּמָּה כִּכְּרֵי עֵצִים נָשָׂא עַל שִׁכְמוֹ הַבֹּקֶר! בְּתֵת לוֹ זְקַן־הָעֵדָה אֶת הַפְּרָס, שְׁאָלָהוּ מֵאַיִן בָּא לוֹ הָאוֹת הָאָדֹם אֲשֶׁר עַל מִצְחוֹ, וּבְדַבְּרוֹ שָׂם יָדוֹ עַל שְׁכֶם הַנָּעַר; תַּרְתִּי אַחֲרֵי אָבִיו וְאַחֲרֵי אִמּוֹ בְּתוֹךְ הַקָּהָל בָּאוּלָם, וָאֵרֶא וְהִנֵּה הֵם שָׂמִים יָד לְפֶה וְצוֹחֲקִים. אַחֲרָיו בָּא דֵּירוֹסִי, לָבוּשׁ כְּלִיל תְּכֵלֶת,

וְכַפְתּוֹרִים נוֹצְצִים עַל מְעִילוֹ, וְתַלְתַּלֵּי הַזָּהָב עַל רֹאשׁוֹ, וְהוּא מָהִיר, חָפְשִׁי בִתְנוּעוֹתָיו. גְּבַהּ־מֵצַח, יָפֶה אַף נָעִים, עַד אֲשֶׁר אוֹתָה נַפְשִׁי לִשְׁלֹחַ לוֹ נְשִׁיקָה, וְכָל הָאֲדוֹנִים בִּקְשׁוּ לְדַבֵּר אִתּוֹ וְלִלְחֹץ אֶת יָדוֹ. וְאַחַר קָרָא הַמּוֹרֶה: „גְ׳וּלְיוֹ רָבֵּיטִי!״ וַיִּגַּשׁ בֶּן פְּקִיד־הַקְּלָעִים עִם מִשְׁעֲנוֹתָיו. מֵאוֹת נְעָרִים יָדְעוּ אֶת הַדָּבָר, וּכְרֶגַע נָפוֹצָה הַשְּׁמוּעָה בְּכָל הַקָּהָל, וַיִּפְרֹץ שְׁאוֹן תְּרוּעוֹת וּקְרִיאוֹת, עַד אֲשֶׁר חָרַד כָּל בֵּית־הַחִזָּיוֹן; הָאֲנָשִׁים קָמוּ וַיַּעַמְדוּ וְהַנָּשִׁים נוֹפְפוּ מִטְפְּחוֹת־הַכִּיס, וְהַנַּעַר הַמִּסְכֵּן עָלָה לַבִּימָה וַיַּעֲמֹד בַּתָּוֶךְ נִבְהָל וְחָרֵד... וַיִּמְשְׁכֵהוּ זְקַן־הָעֵדָה אֵלָיו, וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת הַפְּרָס, וּנְשִׁיקָה הוֹסִיף עָלָיו, וַיַּתֵּר אֶת זֵר עֲלֵי־הַדַּפְנָא מֵעַל מִסְעַד הַכִּסֵּא וַיִּתְלֵהוּ לוֹ עַל כַּפַּת מִשְׁעַנְתּוֹ... וְאַחַר הוֹלִיכוֹ עַד הַתָּא אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבִּימָה, בּוֹ יָשַׁב אָבִיו הַפָּקִיד; וַיִּשָּׂאֵהוּ הָאָב בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹתָיו לְמַעְלָה וַיּוֹשִׁיבֵהוּ אֶל תּוֹךְ הַתָּא, וְכָל הַקָּהָל קוֹרְאִים קוֹל גָּדוֹל „חֲזַק״, „הֵידָד״. וּבֵינְתַיִם נִמְשְׁכָה הַנְּגִינָה הָרַכָּה וְהַנְּעִימָה עַל הַכִּנּוֹר, וְהַנְּעָרִים עָלוּ עַל הַבִּימָה אִישׁ אַחֲרֵי אָחִיו: מִמַּחֲלֶקֶת דֵּילַה קוֹנְסוֹלַטָה, כִּמְעַט כֻּלָּם בְּנֵי סוֹחֲרִים; מִמַּחֲלֶקֶת דֵּיבַנְקִילְיָה, בְּנֵי פּוֹעֲלִים; מִמַּחֲלֶקֶת בָּנְקָמְפַּנִי — בָּהֶם רַבִּים בְּנֵי אִכָּרִים; מִבֵּית־הַסֵּפֶר רֵינָרִי, וְהֵם הָיוּ הָאַחֲרוֹנִים. כִּכְלוֹת הַכֹּל, שָׁרוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת הַנְּעָרִים אֲשֶׁר בָּאוּלָם שִׁיר אַחֵר, יָפֶה מְאֹד; אַחֲרֵי־כֵן דִּבֵּר זְקַן־הָעֵדָה וְאַחֲרָיו מִשְׁנֵהוּ, אֲשֶׁר אָמַר אֶל הַנְּעָרִים כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר לֵאמֹר:... „וְאוּלָם אַל תֵּלְכוּ מִזֶּה עַד אִם בֵּרַכְתֶּם אֶת הָאֲנָשִׁים הַמַּרְבִּים כָּכָה לַעֲבוֹד לְמַעַנְכֶם, הַמַּקְדִּישִׁים לָכֶם כָּל כֹּחַ בִּינָתָם וְכָל כֹּחַ לְבָבָם, הַחַיִּים לְמַעַנְכֶם וְהַמֵּתִים לְמַעַנְכֶם. הֲלֹא הֵמָּה שָׁם!״ — וַיּוֹר בְּאֶצְבָּע לִיצִיעוֹת הַמּוֹרִים. אָז קָמוּ כָּל הַנְּעָרִים אֲשֶׁר בַּיְצִיעוֹת וַאֲשֶׁר בַּתָּאִים וַאֲשֶׁר בָּאוּלָם לְמַטָּה, וַיִּשְׁלְחוּ יְדֵיהֶם אֶל מוּל הַמּוֹרִים וְהַמּוֹרוֹת וַיִּקְרְאוּ לָהֶם, וְהֵמָּה עָנוּ בְּקוּמָם וּבַהֲנִיפָם לְעֻמָּתָם

בְּהִתְרַגְּשׁוּת אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת כּוֹבְעֵיהֶם וְאֶת מִטְפְּחוֹת־כִּיסָם. וְאַחַר שָׁבָה נִגְּנָה הַמַּקְהֵלָה, וְהַנְּעָרִים בְּנֵי כָּל הַמְּדִינוֹת עָמְדוּ טוּר אֶחָד עַל הַבִּימָה וִידֵיהֶם מְשֻׁלָּבוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ, וְהַקָּהָל בֵּרַךְ אוֹתָם בְּקוֹל רַעֲמוֹ אֶת הַבְּרָכָה הָאַחֲרוֹנָה וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מְטַר אֲגֻדּוֹת פְּרָחִים.

רִיב

20, — יוֹם שֵׁנִי.

וּבְכָל־זֹאת לֹא מִקִּנְאָתִי אֲשֶׁר קִנֵּאתִי בְּקוֹרֵיטִי, שֶׁהוּא הִשִּׂיג אֶת הַפְּרָס וְלֹא אֲנִי, הָיְתָה זֹאת, כִּי רַבְתִּי עִמּוֹ הַיּוֹם בַּבֹּקֶר בְּחָזְקָה! לֹא מִקִּנְאָה הָיָה הַדָּבָר. וְאוּלָם אֲנִי לֹא צָדַקְתִּי בְּרִיבִי. הַמּוֹרֶה הוֹשִׁיב אוֹתוֹ עַל־יָדִי; וַאֲנִי יָשַׁבְתִּי וְכָתַבְתִּי עַל מַחְבַּרְתִּי, וַיִּפְגַּע בִּי בְּמַרְפֵּקוֹ, וּמִפְּנֵי הַמַּדְחֵפָה עָשִׂיתִי כֶּתֶם־דְּיוֹ וְגַם הַסִּפּוּר „דַּם רוֹמַנְיוֹלִי“, אֲשֶׁר הָיָה עָלַי לְהַעְתִּיק בְּעַד הַ„בּוֹנֶה הַקָּטָן“ — כִּי חוֹלֶה הוּא — גַּם הוּא נִכְתָּם. אָז חָרָה אַפִּי בוֹ וָאֹמַר לוֹ דָּבָר מָר. וְהוּא עָנָנִי בִּצְחוֹק קַל: „לֹא בְזָדוֹן עָשִׂיתִי זֹאת“. וַאֲנִי — עָלַי הָיָה לְהַאֲמִין לוֹ, כִּי יְדַעְתִּיו; אַךְ צְחוֹקוֹ הָיָה עַל אַפִּי וְעַל חֲמָתִי וָאֹמַר בְּלִבִּי: „הוֹי, עַתָּה גָּבַהּ לְבָבוֹ, יַעַן הִשִּׂיג אֶת הַפְּרָס!“ עוֹד מְעַט וַאֲנִי הָדַפְתִּי אוֹתוֹ, לְמַעַן נְקוֹם נִקְמָתִי, בְּחָזְקָה, עַד אֲשֶׁר נִשְׁחַת לוֹ עַמּוּד אֶחָד מִכְּתָבוֹ. אָז אָמַר אֵלַי, וּפָנָיו אָדְמוּ מִקֶּצֶף: „אַתָּה עָשִׂיתָ זֹאת בְּזָדוֹן!“ וַיָּרֶם יָדוֹ לְמוּלִי; וְהַמּוֹרֶה הִבִּיט אֵלֵינוּ — וַיָּשֶׁב קוֹרֵיטִי אֶת יָדוֹ; אַךְ אָמֹר אָמַר אֵלַי: „אֲנִי מְחַכֶּה לְךָ בַּחוּץ!“ וַאֲנִי בוֹשְׁתִּי, כִּי הִנֵּה שָׁכְכָה חֲמָתִי, וְגַם נִחַמְתִּי עַל אֲשֶׁר עָשִׂיתִי. לֹא, קוֹרֵיטִי לֹא יָכֹל לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת בְּזָדוֹן. הֵן הוּא נַעַר

טוֹב. כֹּה דִבַּרְתִּי אֶל לִבִּי. זָכַרְתִּי אֶת יוֹם רְאוֹתִי אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ, בְּעָבְדוֹ עֲבוֹדָה, בְּעָזְרוֹ לְאִמּוֹ הַחוֹלָה, זָכַרְתִּי גַּם אֶת הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר שִׂמַּחְתִּיו בְּבֵיתֵנוּ וְאֵת אֲשֶׁר מָצָא חֵן בְּעֵינֵי אָבִי. מִי יִתֵּן וְלֹא אָמַרְתִּי לוֹ אֶת הַדָּבָר הַהוּא וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת הַמַּעֲשֶׂה הָרָע! זָכַרְתִּי אֶת עֲצַת אָבִי אֲשֶׁר יְעָצַנִי לֵאמֹר: „אִם חָטָאת לְרֵעֲךָ, אִם לֹא צָדַקְתָּ בְּרִיבְךָ, שְׁאַל מִמֶּנּוּ וְיִסְלַח לָךְ". וְאוּלָם לֹא מָצָאתִי אֶת לִבִּי לַעֲשׂוֹת כֵּן, בּוֹשְׁתִּי לְהִכָּנַע מִפְּנֵי רֵעִי. הִתְגַּנַּבְתִּי לְהַבִּיט אֵלָיו, וָאֵרֶא וְהִנֵּה בִגְדוֹ מְמֻשָּׁךְ וּמְמֹרָט עַל הַכָּתֵף, כִּי אָכֵן הִרְבָּה נְשׂוֹא עֵצִים הַיּוֹם, וָאֵדַע עִם לְבָבִי, כִּי טוֹב אֲנִי לוֹ, וָאֹמַר לְנַפְשִׁי: „חֲזָק!"— אַךְ הַמִּלָּה „סְלַח לִי" לֹא עָבְרָה פִּי. וְהוּא הִבִּיט אֵלַי פַּעַם בְּפַעַם כְּמִתְגַּנֵּב וַיְהִי בְעֵינַי כְּמִצְטַעֵר וְלֹא כְזוֹעֵם. אַךְ אֲנִי הִבַּטְתִּי אֵלָיו בְּעֵינַיִם מַבִּיעוֹת רוּחַ מְרִי, לְמַעַן הַרְאוֹתוֹ, כִּי אֵין כָּל פַּחַד לְנֶגֶד עֵינָי. וְהוּא אָמַר אֵלַי שֵׁנִית: „בַּחוּץ נִתְרָאֶה פָּנִים!" וַאֲנִי:—„בַּחוּץ נִתְרָאֶה פָּנִים!" אַךְ זָכַרְתִּי אֵת אֲשֶׁר אָמַר לִי אָבִי יוֹם אֶחָד: „אִם עָוֶל בְּיָדְךָ, עֲמֹד תַּעֲמֹד עַל נַפְשְׁךָ, אַךְ הַכֵּה לֹא תַכֶּה!" וָאֹמַר בְּלִבִּי: „כֵּן, אֶתְרָאֶה עִמּוֹ פָּנִים, וְאוּלָם רַק הָגֵן אָגֵן עָלַי, וְהַכֵּה לֹא אַכֶּה". אַךְ הָיֹה הָיִיתִי סַר וְזָעֵף וְלֹא שָׁמַעְתִּי גַּם אֶת דִּבְרֵי הַמּוֹרֶה, עַד שֶׁבָּאָה עֵת צֵאתֵנוּ; וַיְהִי בִּהְיוֹתִי לְבַדִּי בָּרְחוֹב, וָאֵרֶא וְהִנֵּה הוּא בָא אַחֲרָי. וָאֶעֱמֹד תַּחְתָּי וָאֲחַכֶּה לוֹ, וְסַרְגֵּלִי בְיָדִי. וַיִּגַּשׁ אֵלַי, וָאָרִים אֶת הַסַּרְגֵּל לְנֶגְדּוֹ. וַיַּרְחֵק אֶת הַסַּרְגֵּל בְּיָדוֹ וַיֹּאמֶר אֵלַי בְּבַת־צְחוֹקוֹ הַטּוֹבָה: „לֹא כֵן, אֶנְרִיקוֹ, הָבָה נְחַדֵּשׁ בְּרִיתֵנוּ כְּקֶדֶם". עָמַדְתִּי רֶגַע אֶחָד מִשְׁתּוֹמֵם וְאַחַר נִרְאָה לִי כְּמוֹ יָד נָגְעָה בִכְתֵפִי וַאֲנִי הִנְנִי בֵּין זְרוֹעוֹתָיו. וַיִּשַּׁק לִי וַיֹּאמֶר: „אַל תִּגְרַת־יָדַיִם בֵּינִי וּבֵינְךָ, הֲלֹא?" וָאֹמַר: „לֹא, לֹא, עַד עוֹלָם!" וַנִּפָּרֵד אִישׁ מֵרֵעֵהוּ בְּלֵב טוֹב. וּבְבוֹאִי הַבַּיְתָה סִפַּרְתִּי לְאָבִי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי דִמִּיתִי בְנַפְשִׁי לָתֵת שִׂמְחָה בְלִבּוֹ; אַךְ הוּא הִרְעִים פָּנִים

וַיֹּאמַר: „עָלֶיךָ הָיָה לָתֵת יָדְךָ לוֹ רִאשׁוֹנָה, אַחֲרֵי אֲשֶׁר לֹא צָדַקְתָּ בְּרִיבְךָ עִמּוֹ". וְאַחַר אָמַר: „אַל תָּנֵף אֶת הַסַּרְגֵּל עַל רֵעֲךָ הַטּוֹב מִמְּךָ, עַל בֶּן אִישׁ־צָבָא!" וַיּוֹצֵא אֶת הַסַּרְגֵּל מִתּוֹךְ יָדִי וַיְשַׁבְּרֵהוּ לִשְׁנַיִם וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אֶל הַקִּיר.

אֲחוֹתִי

24. — יוֹם שִׁשִּׁי.

מַדּוּעַ, אֶנְרִיקוֹ, הִכְעַסְתָּ אוֹתִי כָּכָה עַל פָּנַי, עַתָּה אַחֲרֵי הוֹכִיחַ אָבִינוּ אוֹתְךָ עַל לֶכְתְּךָ עִם קוֹרֵיטִי בְּלֹא־צֶדֶק? לֹא תוּכַל לְדַמּוֹת בְּנַפְשְׁךָ, מַה־נֶּעֱצַבְתִּי עַל זֹאת. הַאֵינְךָ יוֹדֵעַ, כִּי בְּעוֹד הֱיוֹתְךָ יֶלֶד קָטָן עָמַדְתִּי שָׁעוֹת רַבּוֹת, שָׂפָה אַחַר שָׂפָה, לְיַד עַרְשְׂךָ, תַּחַת אֲשֶׁר אֵלֵךְ לְשַׂחֵק עִם רֵעוֹתַי, וְכִי בַּחֲלוֹתְךָ יָרַדְתִּי מִמִּטָּתִי בְּכָל לַיְלָה וָלַיְלָה לְמַשֵּׁשׁ אֶת מִצְחֲךָ, לְמַעַן דַּעַת, הַחַם הוּא מִקַּדַּחַת? הַאֵינְךָ יוֹדֵעַ, אַתָּה הַמַּכְעִיס אֶת אֲחוֹתְךָ, כִּי אִם יִהְיֶה אָסוֹן נוֹרָא בְּבֵיתֵנוּ, אָנֹכִי אֶהְיֶה לְךָ לְאֵם וַאֲהַבְתִּיךָ כֶּאֱהֹב אֶת הַבֵּן? הַאֵינְךָ יוֹדֵעַ, כִּי בְּיוֹם אֲשֶׁר אָבִינוּ וְאִמֵּנוּ לֹא יִהְיוּ עוֹד בַּחַיִּים, אָנֹכִי אֶהְיֶה חֲבֶרְתְּךָ הַטּוֹבָה, הַחֲבֵרָה הַיְחִידָה, אֲשֶׁר תּוּכַל לְדַבֵּר עִמָּהּ עַל מֵתֵינוּ וְעַל יְמֵי יַלְדוּתְךָ, וַאֲשֶׁר, אִם דָּרוּשׁ יִהְיֶה, תַּעֲבֹד לְמַעַנְךָ, אֶנְרִיקוֹ, לְמַעַן הָבֵא לַחְמְךָ, לְמַעַן עֲזָר־לְךָ לִשְׁקֹד עַל לִמּוּדֶיךָ? כִּי אֶהֱבֶה אֹהַבְךָ תָּמִיד, כַּאֲשֶׁר תִּגְדַּל, כִּי לִבִּי יֵלֵךְ עִמְּךָ תָּמִיד בְּלֶכְתְּךָ אֶל אֶרֶץ רְחוֹקָה, כִּי הֵן גָּדַלְנוּ יַחַד וְדָם אֶחָד לָנוּ. הוֹי, אֶנְרִיקוֹ, בְּטַח, כִּי בִהְיוֹתְךָ לְאִישׁ, בְּבוֹא עָלֶיךָ רָעָה, בִּהְיוֹתְךָ לְבַדְּךָ, אָז בּוֹא תָבוֹא אֵלַי אֶל־נָכוֹן וְאָמַרְתָּ

אֵלַי: „אֲחוֹתִי סִלְוִיָּה, אֵשְׁבָה־נָא מְעַט בְּבֵיתֵךְ, נְדַבְּרָה־נָא עַל הַיָּמִים, בָּהֶם הָיִינוּ מְאֻשָּׁרִים, הַעוֹד תִּזְכְּרִים? נְדַבֵּר עַל אִמֵּנוּ, עַל בֵּיתֵנוּ, עַל הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים הַטּוֹבִים שֶׁכְּבָר עָבְרוּ וְאֵינָם". הוֹי! אֶנְרִיקוֹ, אֲחוֹתְךָ פָּתֹחַ תִּפְתַּח לְךָ תָּמִיד אֶת זְרוֹעוֹתֶיהָ. כֵּן, אֶנְרִיקוֹ יַקִּירִי, וְעִמְּךָ הַסְּלִיחָה עַל הוֹכִיחִי אוֹתְךָ עַתָּה. לֹא אֶזְכּוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִּי עָוֶל, וְאִם כָּזֹאת וְכָזֹאת תּוֹסִיף לְהַרְגִּיזֵנִי, מַה זֶּה עוֹשֶׂה? הֵן בְּכָל־אֵלֶּה אָחִי אַתָּה וְאָחִי תִהְיֶה תָמִיד; לֹא אֶזְכּוֹר דָּבָר, בִּלְתִּי־אִם אֲשֶׁר נְשָׂאתִיךָ עַל זְרוֹעוֹתַי בִּהְיוֹתְךָ יֶלֶד קָטָן, וַאֲשֶׁר אָהַבְנוּ יַחַד אָבִינוּ וְאִמֵּנוּ, וַאֲשֶׁר רְאִיתִיךָ הוֹלֵךְ וְגָדֵל וַאֲשֶׁר הָיִיתִי חֲבֶרְתְּךָ הַנֶּאֱמָנָה יָמִים רַבִּים כָּאֵלֶּה. וְאוּלָם הֲלֹא תִכְתּוֹב לִי דָּבָר טוֹב בְּמַחְבֶּרֶת הַזֹּאת, וּבָעֶרֶב אָבוֹא אֵלֶיךָ לִקְרֹא אוֹתוֹ. וַאֲנִי, בִּרְאוֹתִי כִּי עָיֵף אַתָּה, הִנֵּה הֶעְתַּקְתִּי לְמַעַנְךָ אֶת הַסִּפּוּר „דַּם רוֹמַנְוֹלִי", אֲשֶׁר הָיָה עָלֶיךָ לְהַעְתִּיקוֹ תַּחַת הַ„בּוֹנֶה הַקָּטָן" הַחוֹלֶה, לְמַעַן הַרְאוֹתְךָ, כִּי לֹא אֶקְצוֹף עָלֶיךָ. וּבְבַקָּשָׁתְךָ וּמְצָאתָ אוֹתוֹ בְּתֵבַת־שֻׁלְחָנְךָ הַשְּׂמָאלִית; אֶת הַכֹּל כָּתַבְתִּי בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְאַתָּה יָשֵׁן. אָנָּא, אֶנְרִיקוֹ, כְּתָב־לִי דָּבָר טוֹב.

אֲחוֹתְךָ סִלְוִיָּה.

נְקַלּוֹתִי בְעֵינַי מִנַּשֵּׁק יָדָיִךְ.

אֶנְרִיקוֹ.

דַּם רוֹמַנְוֹלִי

סִפּוּר לַחֹדֶשׁ

הַיּוֹם שָׁקַט בֵּית פֵּרוּצִיוֹ מֵאֲשֶׁר עַד כֹּה. הָאָב, אֲשֶׁר לוֹ חֲנוּת־מַרְכֹּלֶת קְטַנָּה, נָסַע אֶל פוֹרְלִי לִקְנוֹת מִקְנָתוֹ, וְאִשְׁתּוֹ נָסְעָה עִמּוֹ, הִיא וּבִתָּם

הַקְּטַנָּה לוּאִידְשִׁינָה, אֲשֶׁר הוֹבִילָה אוֹתָהּ אֶל הָרוֹפֵא, לְמַעַן יַעֲשֶׂה לָהּ נִתּוּחַ בְּעֵינָהּ הַחוֹלָה; וְלֹא יוּכְלוּ לָשׁוּב הַבַּיְתָה עַד יוֹם מָחָר. וַיְהִי קָרוֹב לַחֲצוֹת הַלַּיְלָה. הָאִשָּׁה, הַבָּאָה תָמִיד בַּיּוֹם לַעֲשׂוֹת אֶת עֲבוֹדוֹת הַבַּיִת, הָלְכָה לָהּ לִפְנוֹת עֶרֶב. לֹא נִשְׁאֲרוּ בַבַּיִת כִּי־אִם הַסָּבָה, אֲשֶׁר יָבְשׁוּ רַגְלֶיהָ, וּפֵרוּצִּיוֹ, נַעַר בֶּן שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְהַבַּיִת בֵּית־חֹמֶר קָטָן וְלוֹ אַךְ קוֹמָה אַחַת, תַּחְתִּיָּה, וְהוּא בָנוּי לְיַד הַמְּסִלָּה: כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת בֵּינוֹ וּבֵין אַחַד הַכְּפָרִים וְלֹא רָחוֹק מְאֹד מִפּוֹרְלִי הָעִיר אֲשֶׁר בְּרוֹמַנְּה. בַּמָּקוֹם הַהוּא מִסָּבִיב לֹא הָיָה בִּלְתִּי־אִם בַּיִת אֶחָד חָרֵב, אֲשֶׁר הָיָה לְמַאֲכֹלֶת אֵשׁ לִפְנֵי שְׁנֵי יְרָחִים, וְעוֹד נִרְאָה עָלָיו שֶׁלֶט בֵּית־אֹכֶל. מֵאַחֲרֵי בֵית פֵּרוּצִּיוֹ הָיָה גַן־יָרָק קָטָן מוּסַב גָּדֵר, אֲשֶׁר יָבֹאוּ בָהּ דֶּרֶךְ פִּשְׁפָּשׁ רָצוּעַ; דֶּלֶת הַחֲנוּת, אֲשֶׁר דַּרְכָּהּ יֵצְאוּ וְיָבֹאוּ גַּם הַבַּיְתָה, הָיְתָה מָפְנָה אֶל הַמְּסִלָּה. מִסָּבִיב הִשְׂתָּרְעָה חֶלְקָה גְדוֹלָה, שָׂדוֹת רַחֲבֵי יָדַיִם, נֶעֱבָדִים וּנְטוּעִים עֲצֵי תוּת.

וַיְהִי כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וּבַחוּץ גֶּשֶׁם וָרוּחַ, וְהַסָּבָה וּפֵרוּצִּיוֹ עוֹדָם יוֹשְׁבִים בַּחֲדַר־הָאֹכֶל, אֲשֶׁר בֵּינוֹ וּבֵין הַגַּן חֶדֶר קָטָן, וּבוֹ רָהִיטִים יְשָׁנִים. פֵּרוּצִּיוֹ בָּא הַבַּיְתָה אַךְ בְּשָׁעָה אַחַת־עֶשְׂרֵה, מִקֵּץ שָׁעוֹת רַבּוֹת לְשִׁבְתּוֹ בַּחוּץ; וְהַסָּבָה לֹא הָלְכָה לִישׁוֹן עַד בּוֹאוֹ וַתְּחַכֶּה לוֹ בְּחֶרְדַּת־לֵב, לֵאמֹר: מִי יוֹדֵעַ מֶה הָיָה לוֹ. וְהִיא מֻטֶּלֶת בִּבְלִי־נוֹעַ עַל כִּסֵּא רָחָב בַּעַל־צְלָעוֹת, אֲשֶׁר עָלָיו תְּבַלֶּה כָּל הַיּוֹם, וּפְעָמִים רַבּוֹת גַּם כָּל הַלַּיְלָה, כִּי מִפְּנֵי קֹצֶר־רוּחָהּ לֹא יָכְלָה לִשְׁכַּב עַל הַמִּטָּה.

וּבַחוּץ יוֹרֵד הַגֶּשֶׁם, וְהָרוּחַ מְנַפֵּץ נִטְפֵי הַמַּיִם אֶל הַשִּׁמְשׁוֹת; וְהַלַּיְלָה שָׁחוֹר כְּעוֹרֵב. פֵּרוּצִּיוֹ שָׁב הַבַּיְתָה עָיֵף, מְגֹאָל, קְרוּעַ־בִּגְדוֹ וְעַל מִצְחוֹ חַבּוּרָה אֲדַמְדַּמָּה־כֵהָה — אוֹת אֶבֶן אֲשֶׁר פָּגְעָה בוֹ; כִּי הוּא וַחֲבֵרָיו הִשְׁלִיכוּ

אֲבָנִים הָאֶחָד עַל רֵעֵהוּ; וַיָּבֹאוּ כְּדַרְכָּם לִידֵי מִלְחֶמֶת אֶגְרוֹפִים; לָאַחֲרוֹנָה שִׂחֵק וַיְאַבֵּד אֶת כָּל כַּסְפּוֹ, וְאֶת כּוֹבָעוֹ עָזַב בְּאַחַד הַבּוֹרוֹת.

אַף כִּי בַּחֶדֶר הָיָה אַךְ אוֹר מְעַט, אוֹר מְנוֹרַת־שֶׁמֶן קְטַנָּה אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַשֻּׁלְחָן לְיַד הַכִּסֵּא, בְּכָל־זֹאת רָאֲתָה הַסָּבָה וַתַּכֵּר כְּרֶגַע אֵת אֲשֶׁר עִם נֶכְדָּהּ; מְעַט נִחֲשָׁה אֶת עֲלִילוֹתָיו הָרָעוֹת וּמְעַט הִתְוַדָּה הוּא לְפָנֶיהָ. הִיא אָהֲבָה אֶת הַנַּעַר בְּכָל לְבָבָהּ. וְכַאֲשֶׁר יָדְעָה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, הֵחֵלָּה לִבְכּוֹת.

אַחֲרֵי־כֵן, מִקֵּץ דְּמָמָה אֲרֻכָּה, אָמְרָה: „אֲהָהּ! לִבְּךָ לֹא יֶהֱמֶה לְסָבָתְךָ הַמִּסְכֵּנָה. אֵין לִבְּךָ אֵלַי; לוּלֵא כֵן, כִּי עַתָּה לֹא הִשְׁתַּמַּשְׁתָּ לְרָעָה בַּאֲשֶׁר עָזְבוּ אָבִיךָ וְאִמְּךָ אֶת הַבַּיִת, לְמַעַן הָבִיא עָלַי יִסּוּרִים. כָּל הַיּוֹם עֲזַבְתָּ אוֹתִי לְבַדִּי! לֹא חַסְתָּ וְלֹא רִחַמְתָּ עָלַי! הִשָּׁמֶר־לְךָ, פֵּרוּצְיוֹ! הֵן הִתְיַצַּבְתָּ עַל דֶּרֶךְ לֹא טוֹב, וּבְאַחֲרִיתְךָ תִּהְיֶה בְּכָל רָע. רָאִיתִי רַבִּים אֲשֶׁר כָּמוֹךָ, בְּקַטְנוּת הֵחֵלּוּ וּבְרָעוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת כִּלּוּ. בָּרִאשׁוֹנָה בּוֹרְחִים מֵהַבַּיִת, מִתְגָּרִים מִלְחָמָה בִּנְעָרִים אֲחֵרִים, מְשַׂחֲקִים וּמְאַבְּדִים כֶּסֶף; וְאַחַר, מְעַט מְעַט, יוֹרְדִים בַּמּוֹרָד, יוֹרְדִים פְּלָאִים: מִן הָאֲבָנִים אֶל הַסַּכִּין, מִן הַמִּשְׂחָק אֶל חֲטָאִים אֲחֵרִים וּמֵאֵלֶּה... אֶל הַגְּנֵבָה".

פֵּרוּצְיוֹ הִקְשִׁיב וַיִּשְׁמַע; בְּמֶרְחַק שְׁלֹשָׁה צְעָדִים עָמַד נִשְׁעָן אֶל מְזָוֶה, סַנְטֵרוֹ הוּרַד עַל חָזֵהוּ, מִצְחוֹ רָגַע וְעוֹדֶנּוּ חַם וְנִרְעָשׁ מִסַּעֲרַת הַתִּגְרָה. קְוֻצַּת שֵׂעָר יָפָה, אָמֹץ כְּמַרְאֵה הַבָּטְנִים, יָרְדָה לוֹ עַל מִצְחוֹ, וְהוּא מַבִּיט נִכְחוֹ בְּעֵינָיו, עֵינֵי הַתְּכֵלֶת.

וְהַסָּבָה הוֹסִיפָה לִבְכּוֹת וַתֹּאמֶר שֵׁנִית: „מִן הַמִּשְׂחָק אֶל הַגְּנֵבָה. זְכָר־זֹאת, פֵּרוּצְיוֹ, זְכֹר אֶת הָאִישׁ, אֲשֶׁר רָעָתוֹ שָׂמַתְהוּ לְמָשָׁל בִּכְפָרֵנוּ, אֶת וִיטוֹ מוֹצוֹנִי, אֲשֶׁר הִתְחַבֵּר עַתָּה עִם אַנְשֵׁי בְלִיַּעַל בָּעִיר. עַד מְלֹאת

לוֹ אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה יָשַׁב פַּעֲמַיִם בְּבֵית־הָאֲסוּרִים. אִמּוֹ הַמִּסְכֵּנָה, אֲשֶׁר יְדַעְתִּיהָ, מֵתָה מִשִּׁבְרוֹן לֵב, וְאָבִיו בָּרַח בְּמַר נַפְשׁוֹ וַיֵּלֶךְ אֶל שְׁוֵיץ. זְכוֹר אֶת הַנֶּפֶשׁ הָאֹבֶדֶת הַזּאת, אֲשֶׁר אָבִיךָ בּוֹשׁ לִשְׁאֹל לְשָׁלוֹם לוֹ וּלְבָרְכוֹ; בְּכָל־עֵת יָאֳרַח לְחֶבְרָה עִם רְשָׁעִים, רָעִים וְחַטָּאִים מִמֶּנּוּ, וּבְאַחֲרִיתוֹ יָמוּת מוֹת נָבָל בְּתוֹךְ הָעוֹבְדִים בְּפֶרֶךְ עַל הָאֳנִיּוֹת. אֲנִי יְדַעְתִּיו בְּעוֹדֶנּוּ נַעַר: רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ הָיְתָה כְדַרְכְּךָ עַתָּה. זְכוֹר, כִּי כָמֹהוּ כֵּן תָּכִין גַּם אַתָּה לְאָבִיךָ וּלְאִמְּךָ בָּאַחֲרוֹנָה יָמִים, אֲשֶׁר אֵין חֵפֶץ בָּהֶם".

וּפְרוּצִיוֹ הֶחֱרִישׁ. לִבּוֹ לֹא הָיָה כְלָל מָשְׁחָת; לְהֶפֶךְ, מְשׁוּבָתוֹ לֹא הָיְתָה פְּרִי יֵצֶר־לֵב רָע, כִּי־אִם תּוֹצְאוֹת לֵב עֵר, מָלֵא חַיִּים וְאַמִּיץ עַד מְאֹד; וְאָבִיו הוּא הוּא שׁוֹבְבָהוּ, בְּתִתּוֹ אוֹתוֹ לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי לִבּוֹ בְּלִי מֶתֶג וָרֶסֶן; כִּי יָדַע לְבָבוֹ, אֲשֶׁר נֶפֶשׁ הַנַּעַר בֶּאֱמֶת נֶפֶשׁ עֲדִינָה וְכִי לְעֵת מְצֹא יִכְשַׁר גַּם לְכָל מִפְעָל נִשְׂגָּב וְיָפֶה; וּבְכֵן קִוָּה, כִּי בָאַחֲרוֹנָה מָצֹא יִמְצָא אֶת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה לָלֶכֶת בָּהּ. הַנַּעַר אָהַב טוֹב מֵרָע, אַךְ הָיֹה הָיָה קְשֵׁה־עֹרֶף וְעוֹמֵד עַל דַּעְתּוֹ, וְלָכֵן לֹא יָכֹל לְבַטֵּא בִשְׂפָתָיו אֶת הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה: „אָמְנָם כֵּן, עָוֶל פָּעַלְתִּי, לֹא אוֹסִיף, סְלַח־נָא לִי".— פְּעָמִים רַבּוֹת הָיְתָה נַפְשׁוֹ מְלֵאָה רְגָשׁוֹת עֲדִינִים; אַךְ גְּאוֹנוֹ לֹא נְתָנוֹ לְהַבִּיעַ אוֹתָם בִּשְׂפָתָיו. וְהַסָּבָה הוֹסִיפָה לְדַבֵּר, כִּרְאוֹתָהּ כִּי עוֹדֶנּוּ מַחֲרִישׁ, וַתֹּאמַר: „הוֹי, פְּרוּצִיוֹ! הַאֵין גַּם מִלָּה בִּלְשׁוֹנְךָ, לְהַגִּיד לִי כִּי נִחָמְתָּ? הֵן רוֹאֶה אַתָּה, כִּי בְרָע אָנִי, כִּי קָרוֹב קִצִּי. וְאֵיכָכָה תִמְצָא אֶת לִבְּךָ לְהַכְאִיבֵנִי, לְהַזִּיל דִּמְעָה מֵעֵינֵי אֵם־אִמְּךָ, אֲשֶׁר תָּמִיד הָיְתָה טוֹבָה לָךְ, שֶׁכָּכָה זְקֵנָה, שֶׁכָּכָה קָרְבוּ יָמֶיהָ לָמוּת. הֲלֹא הִיא הֵנִיעָה עַרְשְׂךָ לֵילוֹת תְּמִימִים בְּעוֹד הֱיוֹתְךָ יֶלֶד בֶּן יְרָחִים אֲחָדִים, וְלֹא אָכְלָה מְאוּמָה, כִּי חָשְׂכָה פַּת־לֶחֶם מִפִּיהָ לְמַעַנְךָ; זֹאת לֹא יָדַעְתָּ! אֲנִי אָמַרְתִּי תָמִיד: הַיֶּלֶד הַזֶּה הוּא יְנַחֲמֵנִי! וְעַתָּה הִנְּךָ מְמָרֵר

אֶת חַיַּי עַד מָוֶת! בְּחֵפֶץ לֵב נָתַתִּי מְעַט חַיָּתִי זֹאת, לוּ יָכֹלְתִּי לִרְאוֹתְךָ שָׁב אֶל הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה, סָר אֶל מִשְׁמַעַת, כַּיָּמִים הָהֵם... בְּהוֹלִיכִי אוֹתְךָ אֶל בֵּית־הַתְּפִלָּה, הַעוֹד תִּזְכּוֹר, פֵּרוּצִיוֹ? אָז מִלֵּאתָ אֶת כִּיסֵי בִגְדֵי צְרוֹרוֹת־אֶבֶן וּפְרָחִים, וַאֲנִי נְשָׂאתִיךָ עַל זְרוֹעוֹתַי, נִרְדָּם, הַבָּיְתָה? אָז הָיִיתָ טוֹב לְסָבָתְךָ הַמִּסְכֵּנָה. וְעַתָּה, בִּיבוֹשׁ רַגְלַי, בִּהְיוֹת אַהֲבָתְךָ דְרוּשָׁה לִי כָּאֲוִיר לִנְשִׁימָה, בְּאֵין לִי עוֹד כָּל חֵפֶץ זוּלָתְךָ בָּאָרֶץ, — אוֹי לִי, לָאִשָּׁה הַמִּסְכֵּנָה, אֲשֶׁר מֵת חֲצִי בְשָׂרָהּ! הוֹי אֵלִי, אֵלִי!"...

וְלֹא יָכֹל עוֹד פֵּרוּצִיוֹ לְהִתְאַפֵּק, כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו, וַיְבַקֵּשׁ לִנְפֹּל עַל צַוְּארֵי סָבָתוֹ, וְהִנֵּה שָׁמַע כְּקוֹל רַעַשׁ קַל בַּחֶדֶר הַשֵּׁנִי, הַפּוֹנֶה אֶל גַּן־הַיָּרָק. אַךְ לֹא יָדַע, הֲקוֹל הַתְּרִיסִים הוּא, בְּנוּעָם מִפְּנֵי רוּחַ, אִם קוֹל אַחֵר.

וַיַּט אָזְנוֹ וַיַּקְשֵׁב.

וְהַגֶּשֶׁם עוֹדֶנּוּ מְתוֹפֵף עַל הַחַלּוֹנוֹת.

קוֹל הָרַעַשׁ נִשְׁנָה. וְגַם הַסָּבָה שָׁמְעָה. וַתִּשְׁאַל בְּחֶרְדַּת לִבָּהּ מִקֵּץ רֶגַע אֶחָד: מַה זֹּאת?

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: קוֹל הֲמוֹן הַגָּשֶׁם.

וְהַסָּבָה מָחֲתָה דִמְעָה מֵעֵינֶיהָ וַתֹּאמַר: וּבְכֵן, פֵּרוּצִיוֹ, הֲתַבְטִיחֵנִי, כִּי תֵיטִיב אֶת דַּרְכְּךָ, כִּי לֹא תוֹסִיף עוֹד לְהַזִּיל דִּמְעָה מֵעֵינֵי סָבָתְךָ הַמִּסְכֵּנָה?...

אַךְ קוֹל רַעַשׁ קַל שָׁב לְהִשָּׁמַע וַיַּכְרֵת דְּבָרֶיהָ מִפִּיהָ.

וַתִּקְרָא, וּפָנֶיהָ חָוְרוּ, לֵאמֹר: אֲבָל, לֹא כְקוֹל הַגֶּשֶׁם הַקּוֹל הַזֶּה!... לֵךְ רְאֵה מַה זֹּאת!

וּכְרֶגַע אָמְרָה: לֹא, שְׁבָה פֹּה! וַתַּחֲזֵק בְּיַד פֵּרוּצִיוֹ.

וַיַּעַצְרוּ שְׁנֵיהֶם בִּנְשִׁימָתָם, אַךְ לֹא שָׁמְעוּ בִּלְתִּי־אִם הֲמוֹן הַמָּיִם.

וְאַחַר רָגְזוּ שְׁנֵיהֶם תַּחְתֵּיהֶם.

כְּקוֹל צְעָדִים שָׁמְעוּ שְׁנֵיהֶם בֶּחָדֶר.

וַיִּשְׁאַל הַנַּעַר בְּלֵב רוֹעֵד: מִי פֹּה?

וְאֵין עוֹנֶה.

וַיָּשָׁב פֵּרוּצִיוֹ וַיִּשְׁאַל, וְכִמְעַט הָיָה לְאֶבֶן מִפַּחַד לְבָבוֹ: מִי הוּא זֶה? עוֹד מִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנוֹ, וּמִפִּי שְׁנֵיהֶם הִתְפָּרֵץ קוֹל־פְּחָדִים: שְׁנֵי אֲנָשִׁים קָפְצוּ אֶל תּוֹךְ הַחֶדֶר; הָאֶחָד אָחַז אֶת הַנַּעַר וַיִּלְחַץ יָדוֹ אֶל פִּיו; וְהַשֵּׁנִי לָחַץ אֶת גְּרוֹן הַזְּקֵנָה; הָרִאשׁוֹן אָמַר: הַס, אִם חָפֵץ חַיִּים אָתָּה! וְהַשֵּׁנִי: הַסִּי! וַיָּנֶף אֶת הַשַּׂכִּין. לְאִישׁ אִישׁ מֵהֶם הָיְתָה מִטְפַּחַת כֵּהָה עַל פָּנָיו וּבָהּ שְׁנֵי חוֹרִים לָעֵינָיִם.

רֶגַע אֶחָד לֹא נִשְׁמַע בִּלְתִּי־אִם קוֹל הַנְּשִׁימָה הָעֲצוּרָה שֶׁל אַרְבַּעְתָּם וְרַעַשׁ הַגֶּשֶׁם; וְהַזְּקֵנָה הוֹצִיאָה מִגְּרוֹנָהּ קוֹל נְהִימָה דַקָּה, וְעֵינֶיהָ יָצְאוּ מֵחוֹרֵיהֶן.

וַאֲשֶׁר הֶחֱזִיק אֶת הַנַּעַר לָחַשׁ בְּאָזְנוֹ לֵאמֹר: אַיֵּה שָׁמוּר כֶּסֶף אָבִיךָ?

וַיַּעַן הַנַּעַר בְּקוֹל דְּמָמָה וְשִׁנָּיו צָלְלוּ בְּפִיו: שָׁם... בָּאָרוֹן.

וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: בּוֹא אִתִּי. וַיְסַחֲבֵהוּ הַחַדְרָה, וְהוּא לוֹחֵץ אֶת גְּרוֹנוֹ. שָׁם הָיְתָה עֲשָׁשִׁית כֵּהָה עַל הַקַּרְקַע.

וַיִּשְׁאַל: וְאַיֵּה הָאָרוֹן? הַנַּעַר, אֲשֶׁר כִּמְעַט נֶחֱנַק, הוֹרָה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל הָאָרוֹן. אָז — לְיֶתֶר בִּטָּחוֹן — הִכְרִיחָהוּ הָאִישׁ לִפְנֵי הָאָרוֹן לַעֲמֹד עַל בִּרְכָּיו, וַיִּלְחַץ אֶת רֹאשׁוֹ בֵּין רַגְלָיו, לְמַעַן שׁוּם מַחֲנָק לוֹ בְּהַשְׁמִיעוֹ קוֹל זְעָקָה; וַיִּקַּח אֶת הָעֲשָׁשִׁית בְּיָדוֹ הָאַחַת וְחַדּוּד־בַּרְזֶל בְּיָדוֹ הַשֵּׁנִית, וַיָּשֶׂם בַּמַּנְעוּל, וַיִּלְחַץ, וַיְשַׁבְּרֵהוּ, וַיְפַתַּח אֶת דַּלְתוֹת הָאָרוֹן, וַיְנַעֵר בְּחִפָּזוֹן אֶת הַכֹּל, וַיְמַלֵּא כִּיסֵי בִגְדוֹ, וַיִּסְגּוֹר, וַיָּשָׁב וַיְפַתַּח, וַיְחַפֵּשׂ וַיְנַעֵר אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּאָרוֹן שֵׁנִית; וַיָּשָׁב וַיֹּאחַז בַּנַּעַר בְּיָד חֲזָקָה וַיֶּהְדְּפֵהוּ אֶל תּוֹךְ הַחֶדֶר;

וְשָׁם עוֹד הַשֵּׁנִי אוֹחֵז בַּזְּקֵנָה בְּחָזְקָה, וְהִיא שׁוֹכֶבֶת מִתְפַּלֶּצֶת, וְרֹאשָׁהּ נָטוּי אֲחוֹרַנִּית וּפִיהָ פָּתוּחַ.

וַיִּשְׁאַל בְּקוֹל דְּמָמָה: הֲמָצָאתָ?

וַיַּעֲנֵהוּ רֵעֵהוּ: מָצָאתִי.

וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר אֵלָיו: רְאֵה וְהַבִּיטָה אֶל הַפֶּתַח. וַיָּרָץ הַמַּחֲזִיק בַּזְּקֵנָה אֶל הַפֶּתַח הַפּוֹנֶה אֶל הַגָּן, לִרְאוֹת הַאֵין שָׁם אִישׁ. וְאַחַר קָרָא מֵהַחֶדֶר הַקָּטָן בְּקוֹל דּוֹמֶה לְקוֹל צִפְצוּף: בּוֹא.

וְהָאִישׁ אֲשֶׁר נִשְׁאַר בַּחֶדֶר, וְעוֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּפֵרוּצִיו, הֶרְאָה אֶת הַנַּעַר וְאֶת הַזְּקֵנָה, אֲשֶׁר פָּקְחָה עֵינֶיהָ, אֶת הַמַּאֲכֶלֶת אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיֹּאמַר: אַל יֵצֵא מִפִּיכֶם הֶגֶה, פֶּן אָשׁוּב וְכָרַתִּי אֶת רֹאשְׁכֶם.

וַיַּבֵּט אֲלֵיהֶם רֶגַע אֶחָד הָכֵן.

וְהִנֵּה קוֹל שָׁרִים רַבִּים נִשְׁמַע מֵרָחוֹק מִן הַמְּסִלָּה.

וַיַּסֵּב הַגַּנָּב אֶת רֹאשׁוֹ מְהֵרָה אֶל הַמּוֹצָא וּמִתְּנוּעָה חֲזָקָה זוּ נָפְלָה הַמִּטְפַּחַת מֵעַל פָּנָיו.

וַתִּתֵּן הַזְּקֵנָה קוֹל־זְעָקָה: מוֹצוֹנִי!

וְהַגַּנָּב, אֲשֶׁר הֻכַּר, נָהַם: לַעֲזָאזֵל! מוֹת תָּמוּתִי!

וַיָּנֶף אֶת הַשַּׂכִּין וַיִּגַּשׁ אֶל הַזְּקֵנָה, וְהִיא מִתְעַלֶּפֶת.

וְהַמְרַצֵּחַ כּוֹנֵן הַשַּׂכִּין אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, לְהַכּוֹת בָּהּ.

אַךְ פֵּרוּצִיו זָעַק זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה וַיְמַהֵר וַיִּתְנַפֵּל עַל הַסָּבָה וַיָּסֶךְ עָלֶיהָ בִּגְוִיָּתוֹ. וְהַמְרַצֵּחַ נָס וּבְנוּסוֹ פָּגַע בַּשֻּׁלְחָן וַיַּפֵּל אֶת הַנֵּר וַיְכַבֵּהוּ.

וְהַנַּעַר צָנַח לְאִטּוֹ מֵעַל הַסָּבָה וַיִּכְרַע עַל בִּרְכָּיו, וּזְרוֹעוֹתָיו חוֹבְקוֹת גְּוִיָּתָהּ, וְרֹאשׁוֹ נִשְׁעָן עַל לִבָּהּ.

וַיַּעַבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים; וַיְהִי חשֶׁךְ אֲפֵלָה; וְקוֹל שִׁיר הָאִכָּרִים הָיָה הָלֹךְ וְרָחֹק אֶל מֶרְחֲבֵי הַשָּׂדֶה. — וְרוּחַ הַזְּקֵנָה שָׁבָה אֵלֶיהָ.

וַתִּקְרָא בְקוֹל רָפֶה, אֲשֶׁר כִּמְעַט לֹא נִשְׁמַע, וְשִׁנֶּיהָ נוֹקְשׁוֹת אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ: פֵּרוּצִיוֹ!

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: סָבָה!

וַתִּתְאַמֵּץ הַזְּקֵנָה לְדַבֵּר; אַךְ הַפַּחַד הִקְפִּיא לְשׁוֹנָהּ בְּפִיהָ.

וַתִּדֹּם רֶגַע אֶחָד וַתִּרְעַד רְעָדָה גְדוֹלָה.

עַד שֶׁיָּכְלָה לְהוֹצִיא מִפִּיהָ אֶת הַשְּׁאֵלָה: הַאֵינָם עוֹד בַּבָּיִת?

— לֹא.

וַתֹּאמֶר הַזְּקֵנָה בְּקוֹל נֶחֱנָק: לֹא הֱמִיתוּ אוֹתִי.

וַיַּעַן פֵּרוּצִיוֹ בְּקוֹל דַּק וַיֹּאמֶר: לֹא, כִּי נִצַּלְתְּ. אַתְּ נִצַּלְתְּ, סָבָתִי הַיְקָרָה. אֶת הַכֶּסֶף לָקָחוּ. וְאוּלָם הֵן אָבִי... לָקַח כִּמְעַט אֶת כָּל הַכֶּסֶף בְּיָדוֹ. וְהַסָּבָה שָׁאֲפָה רוּחַ.

וַיֹּאמֶר פֵּרוּצִיוֹ, וְהוּא עוֹדֶנּוּ כוֹרֵעַ עַל בִּרְכָּיו וּזְרוֹעוֹתָיו חוֹבְקוֹת אֶת הַזְּקֵנָה: סָבָה, סָבָה יְקָרָה... הֵן אָהֹב תֶּאֱהָבִינִי, הֲלֹא?

וַתָּשֶׂם הַזְּקֵנָה יָדֶיהָ עַל רֹאשׁ הַנַּעַר וַתֹּאמַר: הוֹי פֵּרוּצִיוֹ! בְּנִי הַמִּסְכֵּן! אָכֵן נוֹרָא מְאֹד הָיָה הַפַּחַד אֲשֶׁר נָשָׂאתָ וְסָבַלְתָּ! הוֹי אֵל רַחוּם! הַעֲלֵה מְעַט אוֹר נֵר... לֹא, טוֹב שִׁבְתֵּנוּ בַּחשֶׁךְ, עוֹדֶנִּי מְפַחֶדֶת.

וְהַנַּעַר הוֹסִיף לְדַבֵּר: סָבָה, הַכְאֵב הִכְאַבְתִּי לִבֵּךְ תָּמִיד...

— אַל, פֵּרוּצִיוֹ, אַל תְּדַבֵּר כָּכָה, אֵינֶנִּי הוֹגָה עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה, שָׁכַחְתִּי הַכֹּל, אָהַבְתִּי אוֹתְךָ מְאֹד!

וּפֵרוּצִיוֹ הוֹסִיף לְדַבֵּר בִּכְבֵדוּת וּבְקוֹל רוֹעֵד: תָּמִיד הִכְאַבְתִּי אֶת לִבֵּךְ; וְאוּלָם... תָּמִיד אָהַבְתִּי אוֹתָךְ. הֲתִסְלְחִי לִי?... סִלְחִי לִי, סָבָתִי.

כֵּן, בְּנִי, סָלַחְתִּי, כִּדְבָרְךָ, סָלַחְתִּי בְּכָל לִבִּי. וְאֵיךְ לֹא אֶסְלַח לְךָ? וְעַתָּה קוּם, בְּנִי. לֹא אוֹסִיף עוֹד לְדַבֵּר אִתְּךָ מִשְׁפָּטִים. טוֹב אַתָּה, טוֹב אַתָּה מְאֹד! הָבָה נַעֲלֶה נֵר. נֶחֱזַק וּנְאַמֵּץ לְבֵנוּ. קוּמָה, פֵּרוּצִּיוֹ.

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר, וְקוֹלוֹ הוֹלֵךְ וְרָפֶה: חֵן־חֵן, סָבָתִי. וְעַתָּה... אֲנִי שֶׁבַע־רָצוֹן. הֵן לֹא תִשְׁכָּחִינִי, סָבָתִי... הֲלֹא? זָכוֹר תִּזְכְּרִינִי תָּמִיד... אֶת פֵּרוּצִּיוֹ בְּנֵךְ.

הַסָּבָה הִשְׁתּוֹמְמָה, וְלִבָּהּ חָרֵד בְּקִרְבָּהּ, וַתָּשֶׂם יָדֶיהָ עַל כְּתֵפָיו וַתֵּט רֹאשָׁהּ, כִּמְבַקֶּשֶׁת לְהַבִּיט אֶל פָּנָיו, וַתִּקְרָא: פֵּרוּצִּיוֹ בְּנִי!

וַיְמַלֵּל הַנַּעַר בְּקוֹל, אֲשֶׁר הָיָה עוֹד אַךְ כְּמוֹ הֶגֶה: זִכְרִינִי. וְנָשַׁקְתְּ לְאִמִּי... לְאָבִי... לְלוּאִידְשִׁינָה... נְשִׁיקָה בִּשְׁמִי... שָׁלוֹם, סָבָתִי.

וַתִּקְרָא הַזְּקֵנָה בְּחֶרְדַּת לִבָּהּ: בְּשֵׁם אֱלֹהִים, מַה־לָּךְ? וּבְקָרְאָהּ מִשְּׁשָׁה אֶת רֹאשׁ הַנַּעַר, הַנִּשְׁעָן עַל בִּרְכֶּיהָ, וְאַחַר קָרְאָה בְּכָל מַאֲמַצֵּי קוֹלָהּ: פֵּרוּצִּיוֹ! פֵּרוּצִּיוֹ! פֵּרוּצִּיוֹ בְּנִי! מַחְמַדִּי! מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן, עִזְרוּנִי, תִּמְכוּנִי!

אַךְ פֵּרוּצִּיוֹ לֹא עָנָה עוֹד. הַגִּבּוֹר הַקָּטָן, מַצִּיל נֶפֶשׁ סָבָתוֹ, אֲשֶׁר בָּאָה מַדְקֶרֶת שַׂכִּין בְּגַבּוֹ, הֵשִׁיב אֶת נַפְשׁוֹ הַטְּהוֹרָה, הָעֲשׂוּיָה לִבְלִי חָת, אֶל הָאֱלֹהִים.

„הַבּוֹנֶה הַקָּטָן" הַחוֹלֶה לָמוּת

.18 — יוֹם שְׁלִישִׁי.

הַבּוֹנֶה הַקָּטָן חוֹלֶה מְאֹד, הַמִּסְכֵּן; וְהַמּוֹרֶה אָמַר לָנוּ, אֲשֶׁר נֵלֵךְ לִרְאוֹתוֹ. גַּרוֹנֶה וְדֵירוֹסִי וַאֲנִי נִדְבַּרְנוּ יַחַד לָלֶכֶת אֵלָיו. גַּם סְטַרְדִּי חָפֵץ

לָלֶכֶת עִמָּנוּ, אַךְ יַעַן אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתָנוּ הַמּוֹרֶה לִכְתּוֹב חִבּוּר עַל מַצֶּבֶת קָווּר, אָמַר סְטַרְדִּי, כִּי עָלָיו לָלֶכֶת לִרְאוֹת אֶת הַמַּצֵּבָה, לְמַעַן יוּכַל לְתָאֵר אוֹתָהּ אֶל־נָכוֹן. וּבְכֵן קְרָאנוּ, לְמַעַן נַסּוֹתוֹ, גַּם לְנוֹבִיס, הַמִּתְגַּדֵּל עַל כֹּל, וַיַּעֲנֵנוּ אַךְ מִלָּה אַחַת: לֹא! גַּם בּוֹטִינִי הֵשִׁיב אֶת פָּנֵינוּ בְּתֹאֲנָה, וְיִתָּכֵן כִּי דָּאַג לִלְבוּשׁוֹ, פֶּן יִתְגָּאֵל בְּטִיט. וַאֲנַחְנוּ הָלַכְנוּ שָׁמָּה אַחֲרֵי סְגוֹר בֵּית־הַסֵּפֶר, בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת. בַּחוּץ הָיָה גֶשֶׁם שׁוֹטֵף, כְּמוֹ שָׁפְכוּ כַּדִּים מְלֵאִים מַיִם מִן הַשָּׁמָיִם. בִּהְיוֹתֵנוּ בַּדֶּרֶךְ עָמַד גֵּרוֹנָה, אֲשֶׁר פִּיו הָיָה מָלֵא לֶחֶם, תַּחְתָּיו וַיֹּאמֶר: וּמַה נִּקְנֶה? וַיְצַלְצֵל בִּשְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת בְּכִיסוֹ. אִישׁ אִישׁ מֵאִתָּנוּ נָתַן שְׁתֵּי אֲגוֹרוֹת וַנִּקֶן שְׁלֹשָׁה תַּפּוּחֵי־זָהָב גְּדוֹלִים. וְאַחַר עָלִינוּ אֶל הָעֲלִיָּה. בְּהַגִּיעֵנוּ עַד לִפְנֵי הַפֶּתַח, הֵסִיר דֵּירוֹסִי אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד מֵעָלָיו וַיְשִׂימֵהוּ בְּכִיס־בִּגְדוֹ. שְׁאַלְנוּ אוֹתוֹ, מַדּוּעַ עָשָׂה כֵּן. וַיֹּאמֶר: אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ, לְבִלְתִּי הִתְרָאוֹת... לִבִּי אוֹמֵר לִי, טוֹב אֲשֶׁר אָבֹא אֵלָיו הַבַּיְתָה וּמַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֵין עָלָי. — דָּפַקְנוּ עַל הַדֶּלֶת, וַאֲבִי הַחוֹלֶה, אִישׁ גָּדוֹל כַּעֲנָק, פָּתַח לָנוּ; פָּנָיו שֻׁנּוּ מְאֹד וּכְמוֹ הִבִּיעוּ דְאָגָה וָפַחַד. וַיִּשְׁאַל: מִי אַתֶּם? וַיַּעַן גֵּרוֹנָה: תַּלְמִידֵי בֵית־הַסֵּפֶר אֲנַחְנוּ, חַבְרֵי אַנְטוֹנִיוֹ, וַנָּבֵא לוֹ שְׁלֹשָׁה תַּפּוּחֵי־זָהָב. הַבּוֹנֶה הֵנִיעַ אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּקְרָא: אָח! טוֹנִינוֹ הַמִּסְכֵּן, אֲנִי דוֹאֵג, פֶּן לֹא יוּכַל עוֹד לֶאֱכוֹל אֶת תַּפּוּחֵי־הַזָּהָב, אֲשֶׁר הֲבֵאתֶם לוֹ! וַיִּמַח אֶת דִּמְעוֹת עֵינָיו בְּגַב הַיָּד, וַיִּקְרָא לָנוּ לָבֹא הֶחָדְרָה. בָּאנוּ אֶל עֲלִיַּת־גַּג, וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַבּוֹנֶה הַקָּטָן יָשֵׁן עַל מִטַּת־בַּרְזֶל קְטַנָּה; אִמּוֹ שַׁחָה עַל הַמִּטָּה כְּאֹבֶדֶת וּשְׁתֵּי יָדֶיהָ מְכַסּוֹת פָּנֶיהָ, וְכִמְעַט לֹא הֵסַבָּה רֹאשָׁהּ לְהַבִּיט אֵלֵינוּ; מֵהַצַּד הָאֶחָד הָיוּ תְלוּיִם מִכְחוֹלֵי־בוֹנִים, מַקֶּבֶת וְנָפַת־שִׂיד; עַל רַגְלֵי הַחוֹלֶה הָיָה פָּרוּשׂ מְעִיל הַבּוֹנֶה, וְהִיא לָבָן מִגֶּבֶס. הַנַּעַר הַמִּסְכֵּן הָיָה דַק־בָּשָׂר, וּפָנָיו חָוְרוּ מְאֹד, אַפּוֹ הָיָה בוֹלֵט וּנְשִׁימָתוֹ קְצָרָה. הוֹי, טוֹנִינוֹ הַנָּעִים, הַטּוֹב,

הָעֵר, חֲבֵרִי הַקָּטָן — מַה נֶּעֱצַבְתִּי אֶל מַרְאֶךָ, כַּמָּה נָתַתִּי, לוּ רְאִיתִיךָ, הַבּוֹנֶה־הַקָּטָן הַמִּסְכֵּן, עוֹשֶׂה „פִּי הָאַרְנֶבֶת"! גֵּרוֹנָה שָׂם לוֹ תַּפּוּחַ־זָהָב עַל הַכַּר, אֵצֶל פָּנָיו; וַיֵּעוֹר לְרֵיחַ הַתַּפּוּחַ, וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֵהוּ כְּרֶגַע, וְאַחַר הִפִּילוֹ מִיָּד וַיַּבֵּט בְּעֵינַיִם קָמוֹת אֶל גֵּרוֹנָה. וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: אָנֹכִי, גֵּרוֹנָה, הֲתֵדָעֵנִי? וַתַּחֲלוֹף עַל פָּנָיו בַּת־צְחוֹק, אֲשֶׁר כִּמְעַט לֹא נִרְאֲתָה, וַיָּרֶם בִּכְבֵדוּת אֶת יָדוֹ הַקְּטַנָּה וַיִּשְׁלַח אוֹתָהּ מִתּוֹךְ הַמִּטָּה אֶל גֵּרוֹנָה, וְהוּא לָקַח אוֹתָהּ וַיְשִׂימֶהָ בֵּין יָדָיו וַיַּגִּיעֶנָּה אֶל לְחָיָיו, וַיֹּאמַר: חֲזַק וֶאֱמָץ, בּוֹנֶה קָטָן; עוֹד מְעַט וְחָיִיתָ מֵחָלְיְךָ וְשַׁבְתָּ לָבֹא אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, וְהַמּוֹרֶה יוֹשִׁיבְךָ עַל־יָדִי: הֲיִיטַב בְּעֵינֶיךָ? אַךְ הַבּוֹנֶה הַקָּטָן לֹא עָנָה. וְאִמּוֹ נֶאֱנְחָה וַתֶּהְגֶּה נְכָאִים: אֲהָהּ טוֹנִינוֹ בְּנִי הַמִּסְכֵּן, טוֹנִינוֹ בְּנִי הַמִּסְכֵּן! הֵן הוּא נַעַר טוֹב וּבֶן־חַיִל מְאֹד, וֵאלֹהִים מְבַקֵּשׁ לָקַחַת אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ! וַיִּתֵּן עָלֶיהָ הַבּוֹנֶה בְּקוֹלוֹ, קוֹל נוֹאָשׁ: הַחֲרִישִׁי! בְּשֵׁם אֱלֹהִים, הַחֲרִישִׁי, פֶּן יֹאבַד לִבִּי וְאֶשְׁתּוֹלָל. וְאַחַר אָמַר אֵלֵינוּ בְּצָרַת נַפְשׁוֹ: לְכוּ, יְלָדִים, לֵכוּ; חֵן־חֵן לָכֶם; לֵכוּ; כִּי מַה תַּעֲשׂוּ פֹּה? תּוֹדָה; לְכוּ הַבָּיְתָה. וְהַנַּעַר שָׁב וַיִּסְגּוֹר אֶת עֵינָיו וַיְהִי כַּמֵּת. וְגֵרוֹנָה אָמַר לַאֲבִי הַחוֹלֶה: אוּלַי דְרוּשָׁה לְךָ עֶזְרָתִי? וַיַּעַן הַבּוֹנֶה: לֹא, נַעַר טוֹב, תּוֹדָה; לְכוּ הַבָּיְתָה. וּבְדַבְּרוֹ זֹאת הוֹלִיךְ אוֹתָנוּ אֶל הַמַּעֲלוֹת וַיִּסְגּוֹר הַדֶּלֶת אַחֲרֵינוּ. אֲנַחְנוּ טֶרֶם נָבֹא עַד חֲצִי הַמַּעֲלוֹת וְהִנֵּה הוּא קוֹרֵא מֵאַחֲרֵינוּ: גֵּרוֹנָה, גֵּרוֹנָה! מִהַרְנוּ וַנַּעַל שְׁלָשְׁתֵּנוּ בַּמַּעֲלוֹת. וְהַבּוֹנֶה הוֹסִיף לִקְרֹא, וּפָנָיו אוֹרוּ מִשִּׂמְחַת לִבּוֹ: גֵּרוֹנָה! הַיֶּלֶד קָרָא בִשְׁמְךָ, זֶה שְׁנֵי יָמִים לֹא דִבֵּר דָּבָר, וְעַתָּה הִנֵּה קָרָא לְךָ פַּעֲמַיִם, מְבַקֵּשׁ הוּא לִרְאוֹתְךָ, וְעַתָּה בּוֹא כְרֶגַע. הוֹי, אֱלֹהַי קְדוֹשִׁי, לוּ תִהְיֶה זֹאת אוֹת לְטוֹבָה! וַיֹּאמֶר אֵלֵינוּ גֵּרוֹנָה: לְהִתְרָאוֹת, אֲנִי אֵשֵׁב פֹּה, — וַיְמַהֵר וַיָּשָׁב הַחֲדְרָה עִם הָאָב. עֵינֵי דֵּירוֹסִי מָלְאוּ דְמָעוֹת. וַאֲנִי אָמַרְתִּי אֵלָיו: עַל־מָה אַתָּה בוֹכֶה? עַל הַבּוֹנֶה

הַקָּטָן? הֵן שָׁב לְדַבֵּר וְשׁוּב יָשׁוּב גַּם לְאִיתָנוֹ. וַיֹּאמֶר דֵּירוֹסִי: הֶאֱמַנְתִּי כִּי כֵן; אַךְ לֹא בוֹ הָגִיתִי הַפָּעַם... כִּי חָשַׁבְתִּי, מַה טּוֹב גָּרוֹנָה, מַה יְּקָרָה, וּמָה עֲדִינָה נַפְשׁוֹ!

הַנָּסִיךְ קַוּוּר

29. — יוֹם רְבִיעִי.

עָלֶיךָ לִכְתּוֹב וּלְתָאֵר אֶת הַמַּצֵּבָה, אֲשֶׁר הִצִּיבוּ לַנָּסִיךְ קַוּוּר. יָכוֹל תּוּכַל לַעֲשׂוֹת זֹאת. וְאוּלָם מִי הָיָה הַנָּסִיךְ קַוּוּר, לֹא תוּכַל עוֹד לְהָבִין עַתָּה. בְּכָל־זֹאת יָדוֹעַ תֵּדַע כָּעֵת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: שָׁנִים רַבּוֹת הָיָה קַוּוּר הַשַּׂר הַיּוֹשֵׁב רִאשׁוֹנָה בְּמֶמְשֶׁלֶת פְּיֵמוֹנְטָה; הוּא הוּא שָׁלַח אֶת צְבָא פְּיֵמוֹנְטָה לְמִלְחֶמֶת קְרִים, לְבַעֲבוּר סַבֵּב אֶת פְּנֵי הַדָּבָר, אֲשֶׁר יִתְחַדֵּשׁ כְּבוֹד צְבָאֵנוּ בְּנִצָּחוֹן שֶׁעַל־יַד צֶרְנַיָּה, אַחֲרֵי הֱיוֹתוֹ לִכְלִמָּה בִּתְבוּסַת נוֹבָרָה. הוּא אֲשֶׁר הוֹרִיד מֵהָרֵי הָאַלְפִּים מֵאָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף צָרְפַתִּים, לְמַעַן גָּרֵשׁ אֶת הָאוֹסְטְרִים מִלּוֹמְבַּרְדְיָה. הוּא הוּא אֲשֶׁר מָשַׁל בְּאִיטַלְיָה בַּתְּקוּפָה הַנִּשְׂגָּבָה וְהַנֶּאְדָּרָה שֶׁל הַמַּהְפֵּכָה בְּאַרְצֵנוּ, וּמֵאִתּוֹ הָיְתָה נְסִבָּה בַּזְּמַן הַהוּא לְעוֹלֵל אֶת הָעֲלִילָה הַגְּדוֹלָה וְהַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אִחוּד הַמְּדִינוֹת הַקְּרוּעוֹת וְהַנִּפְרָדוֹת לְמַמְלֶכֶת אִיטַלְיָה אַחַת; הוּא פָּעַל וְעָשָׂה כָּל זֹאת בְּרוּחוֹ הַכַּבִּיר וְהַנָּאוֹר, בִּתְקִיפוּת־דַּעְתּוֹ הַנִּמְרָצָה וּבְכֹחַ עֲבוֹדָתוֹ אֲשֶׁר לְמַעְלָה מִכֹּחַ אֱנוֹשׁ. שָׂרֵי־צָבָא רַבִּים רָאוּ שָׁעוֹת רָעוֹת וְנוֹרָאוֹת בַּמִּלְחָמָה בַּשָּׂדֶה; וְאוּלָם שָׁעוֹת רָעוֹת וְנוֹרָאוֹת מֵאֵלֶּה רָאָה הוּא בַּחֲדַר־עֲבוֹדָתוֹ, בְּפַחַד לְבָבוֹ אֲשֶׁר פָּחַד, פֶּן יָשׁוּב פָּעֳלוֹ הַכַּבִּיר בְּכָל רֶגַע לִהְיוֹת לְהֶרֶס וּלְחָרְבָּה, כְּבִנְיָן רָעוּעַ בִּפְנֵי

הָרֶצַע; שָׁעוֹת, לֵילוֹת עָמָל וּמְצוּקָה עָבְרוּ עָלָיו, אֲשֶׁר הָיָה בְּכֹחָם לְהַכּוֹת אָדָם בְּשִׁגָּעוֹן אוֹ לְשַׁבֵּר אֶת לִבּוֹ שֶׁבֶר עוֹלָמִים. וְהָעֲבוֹדָה הַזֹּאת, הַגְּדוֹלָה מֵאֱנוֹשׁ, אֲשֶׁר עָבַד בְּעֵת סוּעָרָה, הָיְתָה יְכוֹלָה לְקַצֵּר יְמֵי חַיָּיו וְלִגְרוֹעַ מֵהֶם עֶשְׂרִים שָׁנָה. וְגַם בְּעֵת הֱיוֹתוֹ לְמַאֲכֹלֶת הַקַּדַּחַת, אֲשֶׁר תַּצְמִידֵהוּ לִשְׁאוֹל, עוֹד הִתְחַזֵּק בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹחַ וַיִּלָּחֶם בִּמְרִירוּת עִם מַחֲלָתוֹ, לְמַעַן הוֹסִיף לַעֲבוֹד אֶת עֲבוֹדַת אַרְצוֹ. בְּשָׁכְבוֹ עַל הַמִּטָּה, אֲשֶׁר לֹא יָרֵד עוֹד מִמֶּנָּה, הִתְאוֹנֵן בְּמַר־נַפְשׁוֹ לֵאמֹר: אֲהָהּ, לֹא אוּכַל עוֹד לִקְרֹא, לֹא אוּכַל עוֹד לִקְרֹא. כַּאֲשֶׁר הִקִּיזוּ לוֹ דָם וְהַקַּדַּחַת הָלְכָה הָלוֹךְ וְחָזוֹק, הָיָה כָּל הֶגְיוֹן־לִבּוֹ לְאַרְצוֹ, וַיֹּאמֶר בְּקוֹל מְצַוֶּה: רְפָאוּנִי וְאֵרָפֵא, רוּחַ בִּינָתִי מִתְקַדֶּרֶת, וַאֲנִי כָּל כֹּחוֹת נַפְשִׁי דְּרוּשִׁים לִי, לְמַעַן כַּלּוֹת דְּבָרִים גְּדוֹלִים וְנִכְבָּדִים. בִּהְיוֹת הָרָעָה נֶגֶד פָּנָיו וְכָל הָעִיר הוֹמִיָּה וְסוֹעֲרָה, וְהַמֶּלֶךְ עוֹמֵד מְרַאֲשׁוֹתָיו לְיַד מִטָּתוֹ, אָמַר בְּכָל מַאֲמַצֵּי כֹחוֹ: אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, רַבּוֹת לִי לְהַגִּיד לְךָ, רַבּוֹת לִי לְהַרְאוֹתְךָ; וְאוּלָם חוֹלֶה אָנֹכִי, לֹא אוּכַל, לֹא אוּכַל;—וְעַל זֹאת מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשׁוֹ. כָּל הֶגְיוֹנָיו הָאַחֲרוֹנִים, יְלִידֵי אֵשׁ הַקַּדַּחַת, נָסַבּוּ תָמִיד אַךְ עַל אַרְצוֹ, עַל מְדִינוֹת אִיטַלְיָה הַחֲדָשׁוֹת אֲשֶׁר נִסְפְּחוּ עָלֵינוּ, עַל הַדְּבָרִים הָרַבִּים אֲשֶׁר הָיוּ עוֹד לְהֵעָשׂוֹת. וּבְהַאֲפִיל הַקַּדַּחַת עַל רוּחַ בִּינָתוֹ קָרָא מִתּוֹךְ שִׁעוּל מַחֲנִיק: חִנְכוּ לַיְלָדִים, חִנְכוּ לַיְלָדִים... מִשְׁלוּ בָאָרֶץ בְּרוּחַ הַחֹפֶשׁ. סַעֲרַת רוּחוֹ הָלְכָה הָלוֹךְ וְחָזוֹק וְהַמָּוֶת הִקְרִיב, וְהוּא קָרָא אֵלָיו בִּשְׂפָתַיִם דּוֹלְקוֹת אֶת שַׂר־הַצָּבָא גַרִבַּלְדִּי, אֲשֶׁר הָיוּ דִבְרֵי רִיבוֹת בֵּינוֹ וּבֵינוֹ; וֶנֶצְיָה וְרוֹמָה, אֲשֶׁר עֲדֶן לֹא יָצְאוּ מִתַּחַת יְדֵי זָרִים, לָקְחוּ אֶת לִבּוֹ; וַיַּחַז לוֹ חֶזְיוֹנוֹת עַל עֲתִידוֹת אִיטַלְיָה וְאֵרָפָה; וַיַּחֲלוֹם עַל בּוֹא אוֹיֵב בִּגְבוּלוֹת הָאָרֶץ, וַיִּשְׁאַל לַגְּדוּדִים וּלְשָׂרֵי־הַצָּבָא, וּלְבָבוֹ עוֹד חָרֵד לָנוּ, לְעַמּוֹ. וְדַע, כִּי לֹא עַל זֶה בָּכָה דָוֶה לִבּוֹ, עַל חַיָּתוֹ כִּי בָאָה עַד קִצָּהּ, כִּי־אִם

עַל עָזְבוֹ אֶת אַרְצוֹ בְּעוֹד הֱיוֹתוֹ דָרוּשׁ לָהּ מְאֹד, אֶת הָאָרֶץ, אֲשֶׁר לְמַעֲנָהּ כִּלָּה בְשָׁנִים מְעַטּוֹת אֶת הַכֹּחַ הַכַּבִּיר שֶׁל גוּפוֹ הַנֶּאְדָּר. קִוּוּר מֵת וּקְרִיאַת־הַקְּרָב בִּגְרוֹנוֹ. וְכַאֲשֶׁר גָּדֵל בְּחַיָּיו כֵּן הָיָה גָדוֹל בְּמוֹתוֹ. וְעַתָּה, אֶנְרִיקוֹ, הָשִׁיבָה אֶל לְבָבְךָ כִּמְעַט, מָה עֲבוֹדָתֵנוּ, הַכְּבֵדָה עָלֵינוּ מְאֹד, מַה־מַּכְאוֹבֵינוּ, וּמַה־מּוֹתֵנוּ גַּם הוּא, לְעֻמַּת כָּל הַתְּלָאָה וְכָל הַדְּאָגוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְכָל חֶבְלֵי הַמָּוֶת הַנּוֹרָאִים אֲשֶׁר לָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר עוֹלָם מָלֵא בְלִבָּם! זְכוֹר זֹאת, בְּנִי, בְּעָבְרְךָ עַל־פְּנֵי פֶּסֶל־הַשַּׁיִשׁ, וֶאֱמוֹר בִּלְבָבְךָ: כָּבוֹד לוֹ!

אָבִיךָ.

נִיסָן

אָבִיב

1. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

הָרִאשׁוֹן לְחֹדֶשׁ נִיסָן! וְעוֹד אַךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. זֶה הָיָה אַחַד הַבְּקָרִים הַיָּפִים בְּכָל יְמֵי הַשָּׁנָה. אֲנִי הָיִיתִי שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב בְּבֵית־הַסֵּפֶר, כִּי קוֹרֵיטִי אָמַר לִי לָבֹא בְעוֹד שְׁנֵי יָמִים לִרְאוֹת אֶת הַמֶּלֶךְ בָּא הָעִירָה, יַחַד עִם אָבִיו, הַיּוֹדֵעַ אוֹתוֹ; וְאִמִּי הִבְטִיחַתְנִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, כִּי תוֹלִיכֵנִי אֶל בֵּית אֱסֹף־הַיְלָדִים אֲשֶׁר בִּרְחוֹב „קוֹרְזוֹ וַלְדוֹקוֹ". גַּם עַל זֶה הָיָה לִבִּי טוֹב עָלַי, עַל הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, כִּי רָפְתָה מַחֲלָתוֹ, וְהַמּוֹרֶה, בְּעָבְרוֹ עַל בֵּיתֵנוּ אֶמֶשׁ, אָמַר לְאָבִי: הוּא הוֹלֵךְ וָטוֹב, הוֹלֵךְ וָטוֹב. וְעַל כָּל אֵלֶּה הִנֵּה הָיָה זֶה בֹּקֶר־אָבִיב יָפֶה. בְּעַד חַלּוֹנוֹת בֵּית־הַסֵּפֶר רָאִינוּ אֶת שְׁמֵי הַתְּכֵלֶת, אֶת עֲצֵי הַגַּן, אֲשֶׁר כֻּסּוּ כֻלָּם צִיץ, וְאֶת הַחַלּוֹנוֹת הַפְּתוּחִים אֲשֶׁר לַבָּתִּים וַעֲלֵיהֶם עֲצִיצִים וְסִירוֹת־פְּרָחִים מוֹצִיאֵי יֶרֶק רַעֲנָן. הַמּוֹרֶה לֹא צָחַק, כִּי אֵינֶנּוּ צוֹחֵק לְעוֹלָם, אַךְ לִבּוֹ הָיָה טוֹב עָלָיו, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט לֹא נִרְאָה עוֹד הֶחָרִיץ הָעוֹבֵר כְּקַו יָשָׁר עַל מִצְחוֹ בַּתָּוֶךְ; וְגַם דִּבֵּר מַהֲתַלּוֹת בְּבָאֲרוֹ לָנוּ

עַל לוּחַ־הַקִּיר תַּרְגִּיל־חֶשְׁבּוֹן. הַכָּרַת פָּנָיו עָנְתָה בּוֹ, כִּי שָׂמֵחַ הוּא לִשְׁאֹף אֶת הָרוּחַ הַצַּח, הַבָּא מִן הַגָּן בְּעַד הַחַלּוֹנוֹת הַפְּתוּחִים וְהַמָּלֵא רֵיחַ טוֹב וְרַעֲנָן, רֵיחַ אֲדָמָה וְעָלִים, כְּרֵיחַ הַשָּׂדֶה. בְּעֵת בָּאֲרוֹ לָנוּ, נִשְׁמַע מִן הָרְחוֹב הַקָּרוֹב חָרָשׁ־בַּרְזֶל מַכֶּה בְּפַטִּישׁ עַל הַסַּדָּן, וּמִן הַבַּיִת אֲשֶׁר מִנֶּגֶד קוֹל שִׁירַת אִשָּׁה, אֲשֶׁר שָׁרָה לְיַשֵּׁן אֶת עוֹלָלָהּ; וְהָלְאָה, מֵרָחוֹק, מִמְּעוֹנוֹת־הַצָּבָא שֶׁל צֶרְנַיָּה, נִשְׁמַע קוֹל מְחַצְצְרִים בַּחֲצוֹצְרוֹת. פְּנֵי כֻלָּם הֵפִיקוּ רָצוֹן, אֲפִילוּ פְּנֵי סְטַרְדִּי. פִּתְאֹם הִמְרִיץ הֶחָרָשׁ אֶת מַהֲלוּמוֹת פַּטִּישׁוֹ, וְהָאִשָּׁה הֵרִימָה קוֹלָהּ בְּשִׁירָהּ. וַיַּעֲמֹד הַמּוֹרֶה מִבָּאֵר וַיַּט אָזְנוֹ וַיִּשְׁמָע. וְאַחַר אָמַר בְּנַחַת, בְּהַבִּיטוֹ בְּעַד הַחַלּוֹן הַחוּצָה, לֵאמֹר: שָׁמַיִם בְּהִירִים, אֵם מְשׁוֹרֶרֶת, אִישׁ־חַיִל עוֹבֵד עֲבוֹדָתוֹ, יְלָדִים לוֹמְדִים תּוֹרָה... מַה יָּפֶה כָּל זֶה! — בְּצֵאתֵנוּ מִכִּתָּתֵנוּ רָאִינוּ וְהִנֵּה גַּם הַתַּלְמִידִים הָאֲחֵרִים כֻּלָּם עַלִּיזִים וְטוֹבֵי־לֵב; כֻּלָּם הָלְכוּ טוּרִים, וְהֵם צוֹהֲלִים קוֹלָם וְרוֹקְעִים בְּרַגְלֵיהֶם, כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּעֶרֶב בֹּא הַחֹפֶשׁ לְאַרְבָּעָה יָמִים. הַמּוֹרוֹת מְצַחֲקוֹת אִשָּׁה אֶת אֲחוֹתָהּ; הַמּוֹרָה בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה הוֹלֶכֶת אַחֲרֵי תַלְמִידֶיהָ הַפְּעוּטִים הָלוֹךְ וּפַזֵּז, כְּתַלְמִידָה קְטַנָּה; הַהוֹרִים נִדְבָּרִים וְשׂוֹחֲקִים יַחְדָּו, וְאֵם קְרוֹסִי, מוֹכֶרֶת הַיָּרָק, אָסְפָה אֶל סַלָּהּ אֲגֻדּוֹת פִּרְחֵי־סִגְלָה לָרֹב, עַד אֲשֶׁר מִלֵּא רֵיחַ הַנִּיחוֹחַ אֶת כָּל הַמִּסְדְּרוֹן הַגָּדוֹל. וַאֲנִי מֵעוֹדִי לֹא הָיָה לִבִּי טוֹב עָלַי כַּאֲשֶׁר הָיָה הַבֹּקֶר, בְּצֵאתִי מִבֵּית־הַסֵּפֶר וּבִרְאוֹתִי, כִּי אִמִּי מְחַכָּה לִי בָּרְחוֹב. בְּלֶכְתִּי לִקְרָאתָהּ אָמַרְתִּי לָהּ: מֶה עָלֵז אֲנִי מְאֹד; וּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר כָּכָה יִתֵּן שִׂמְחָה בְּלִבִּי הַיּוֹם? וַתֹּאמֶר אִמִּי בִּצְחוֹק קַל עַל שְׂפָתֶיהָ: הָאֲוִיר צַח וְלִבְּךָ טָהוֹר.

הַמֶּלֶךְ אֻמְבֶּרְטוֹ

3. — יוֹם שֵׁנִי.

בְּעֶשֶׂר שָׁעוֹת, בְּדִיּוּק, רָאָה אָבִי בְּעַד הַחַלּוֹן אֶת קוֹרֵיטִי, מוֹכֵר־הָעֵצִים, וְאֶת בְּנוֹ, אֲשֶׁר חִכּוּ לִי בַּמִּגְרָשׁ, וַיֹּאמֶר אֵלָי: הִנֵּה הִנָּם, אֶנְרִיקוֹ; וְעַתָּה לֵךְ וּרְאֵה אֶת מַלְכְּךָ.

יָרַדְתִּי חִישׁ קַל כַּבָּרָק: וְהָאָב וּבְנוֹ עֵרִים וְעַלִּיזִים מֵאֲשֶׁר הָיוּ תָמִיד, וּמֵעוֹלָם לֹא דָמוּ בְעֵינַי הָאֶחָד לְרֵעֵהוּ כַּאֲשֶׁר בַּפַּעַם הַזֹּאת; עַל מְעִיל הָאָב נִרְאָה מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד בֵּין שְׁנֵי מַטְבְּעוֹת־זִכָּרוֹן, וּשְׂפָמוֹ הָיָה עָשׂוּי וְלוֹ שְׁנֵי קְצָווֹת חַדִּים כִּשְׁנֵי מְחָטִים.

כְּרֶגַע שַׂמְנוּ לְדֶרֶךְ פְּעָמֵינוּ אֶל תַּחֲנַת־הָרַכֶּבֶת, אֲשֶׁר יָבֹא שָׁמָּה הַמֶּלֶךְ בְּעֶשֶׂר שָׁעוֹת וָחֵצִי. קוֹרֵיטִי הָאָב עִשֵּׁן אֶת מִקְטַרְתּוֹ וַיְשַׁפְשֵׁף אֶת יָדָיו זוּ בָּזוּ, וַיֹּאמַר: הֲיְדַעְתֶּם, כִּי מֵעֵת הֱיוֹת הַמִּלְחָמָה בִּשְׁנַת שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא רְאִיתִיו עוֹד? הֲלֹא מִצְעָר הִיא, חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וָחֵצִי! בָּרִאשׁוֹנָה — שָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים בְּצָרְפַת, וְאַחֲרֵי־כֵן בְּמָנְדּוֹבִי. אָכֵן יָכוֹל יָכֹלְתִּי לִרְאוֹתוֹ פֹּה. אֲבָל יַד מִקְרֶה רַע הָיְתָה בְאֶמְצַע, וּפַעַם בְּפַעַם בְּבֹאוֹ הֵנָּה לֹא הָיִיתִי בָעִיר. אַךְ זֶה הוּא עִנְיָן רָע!

קוֹרֵיטִי קָרָא לַמֶּלֶךְ: „אֻמְבֶּרְטוֹ", כַּאֲשֶׁר יִקְרָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ. — אֻמְבֶּרְטוֹ הָיָה מְפַקֵּד אֶת הַמַּחֲנֶה הַשִּׁשָּׁה־עָשָׂר, אֻמְבֶּרְטוֹ אָז בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וְכַךְ וְכַךְ יָמִים, אֻמְבֶּרְטוֹ רָכַב עַל סוּס כָּזֶה וְכָזֶה.

וַיֵּשֶׁב וַיֹּאמֶר בְּקוֹל רָם, בְּהַחִישׁוֹ צְעָדָיו: חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה! בְּכָל לִבִּי אִוִּיתִי לָשׁוּב לִרְאוֹת פָּנָיו. אֲנִי עֲזַבְתִּיו, וְהוּא בֶן־מֶלֶךְ. וְעַתָּה אָשׁוּבָה

לִרְאוֹתוֹ, וְהוּא מֶלֶךְ. וְגַם אֲנִי הֶחֱלַפְתִּי מְלַאכְתִּי: מֵאִישׁ־צָבָא עָלִיתִי לִהְיוֹת סוֹחֵר־עֵצִים. — וַיִּצְחָק.

וַיֹּאמֶר הַבֵּן: וְכִי יִרְאֶה אוֹתְךָ עַתָּה, הֲיַכִּירֶךָּ?

הָאָב צָחַק וַיֹּאמֶר לִבְנוֹ: לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ זֹאת. הֲיִתָּכֵן? הוּא, אֻמְבֶּרְטוֹ, הָיָה אַךְ אֶחָד, וַאֲנַחְנוּ רַבִּים כַּזְּבוּבִים. וְהַשֵּׁנִית, הֵן רַבּוּ טִרְדוֹתָיו מֵהַבִּיט אֵלֵינוּ אֶחָד אַחַר אֶחָד!

בָּאנוּ עַד מִגְרַשׁ וִיקְטוֹר עִמָּנוּאֵל; שָׁם הָיָה הָמוֹן רַב, אֲשֶׁר נָהַר וּבָא עַד תַּחֲנַת מְסִלַּת־הַבַּרְזֶל. גְּדוּד צַיָּדֵי־הָאַלְפִּים עָבַר לְקוֹל תְּרוּעַת הַחֲצוֹצְרוֹת. שְׁנֵי חַיָּלִים מִמַּחֲנֵה הָרוֹכְבִים שָׁטְפוּ עָבְרוּ עַל סוּסֵיהֶם. הַכֹּל הָיָה נוֹצֵץ, מַזְהִיר.

אָמְנָם כֵּן! — קָרָא קוֹרֵיטִי הָאָב בְּהִתְרַגְּשׁוּת: יִשְׂמַח לִבִּי מְאֹד לִרְאוֹת שׁוּב אֶת שַׂר־צְבָאִי. הוֹי! מַה מְּהֵרָה הַזִּקְנָה לִקְפּוֹץ עָלָי. הֲלֹא, כִּמְדֻמֶּה לִי, רַק אֶתְמוֹל הָיָה צִקְלוֹנִי עַל שִׁכְמִי וְרוֹבִי בְּיָדִי בְּתוֹךְ הַמְּהוּמָה וְהַמְּבוּכָה שֶׁל בֹּקֶר־הַיּוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּחֹדֶשׁ סִיוָן — יוֹם הָחֵל הַקְּרָב. אֻמְבֶּרְטוֹ וְשָׂרֵי־צְבָאוֹ עָבְרוּ עַל־פָּנֵינוּ כֹּה וָכֹה, וּמֵרָחוֹק נִשְׁמַע רַעַם הַתּוֹתָחִים. וְכֻלָּנוּ הִבַּטְנוּ אֵלָיו וְאָמַרְנוּ בְּלִבֵּנוּ: אַל יִפְגַּע חָלִילָה גַּם בּוֹ אַחַד הַכַּדּוּרִים! רָחוֹק הָיִיתִי כְּמִזְרָח מִמַּעֲרָב מֵהַמַּחֲשָׁבָה, כִּי עוֹד מְעַט וְאֶמָּצֵא בְּקִרְבָתוֹ בִּפְנֵי הַחֲנִיתוֹת שֶׁל הַפָּרָשִׁים הָאוֹסְטְרִים; רַק מֶרְחַק אַרְבָּעָה צְעָדִים הִבְדִּיל בֵּינֵינוּ, בַּעֲרִי. יָפֶה הָיָה הַיּוֹם, וְהַשָּׁמַיִם הָיוּ בְּהִירִים כִּרְאִי, וְאוּלָם הַחֹם גָּדַל מְאֹד!... אַךְ הָבָה נִרְאֶה, אִם נוּכַל לְהִכָּנֵס פְּנִימָה.

הִגַּעְנוּ עַד הַתַּחֲנָה; וְהִנֵּה שָׁם הֲמוֹן מֶרְכָּבוֹת, שׁוֹמְרִים, רוֹכְבִים, אֲגֻדּוֹת שׁוֹנוֹת וְדִגְלֵיהֶן. נוֹגְנֵי־הַצָּבָא נִגְּנוּ. קוֹרֵיטִי הָאָב נִסָּה לָבֹא אֶל שַׁעַר הָאוּלָם, אַךְ לֹא נָתְנוּ אוֹתוֹ לָגֶשֶׁת. וַיְבַקֵּשׁ לְהַבְקִיעַ בְּתוֹךְ הֶהָמוֹן,

אֲשֶׁר עָמַד טוּרִים טוּרִים, אֶל הַטּוּר הָרִאשׁוֹן, וּמִדֵּי פַּנּוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ לְפָנָיו בִּזְרוֹעוֹתָיו, הִצְלִיחַ לְהָבִיא גַם אוֹתָנוּ קָדִימָה. אַךְ הֶהָמוֹן הַסּוֹעֵר לָחַץ אוֹתָנוּ הֵנָּה וָהֵנָּה בְּאֵין מַעֲמָד. וְסוֹחֵר־הָעֵצִים נָשָׂא עֵינָיו אֶל הָעַמּוּד הָרִאשׁוֹן בָּעַמּוּדִים אֲשֶׁר הָאוּלָם נָכוֹן עֲלֵיהֶם — שָׁם לֹא הִנִּיחוּ הַשּׁוֹמְרִים לְאִישׁ לַעֲמֹד. פִּתְאֹם אָמַר אֵלֵינוּ: בּוֹאוּ אַחֲרַי; וַיְקַפֵּץ אַחַת וּשְׁתַּיִם וַיַּעֲבֹר חִישׁ קַל אֶת הַמָּקוֹם הָרֵיק, עֲבוֹר וּמְשׁוֹךְ אוֹתָנוּ בְּיָדֵינוּ אַחֲרָיו, וַיִּתְיַצֵּב בַּמָּקוֹם הַהוּא וְגַבּוֹ אֶל הַחוֹמָה.

כְּרֶגַע רָץ אֵלָיו שׁוֹטֵר וַיֹּאמֶר לוֹ: אֵין לַעֲמֹד בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

וַיֹּאמֶר קוֹרֵיטִי: אֲנִי אַחַד חַיָּלֵי הַפְּלֻגָּה הָרְבִיעִית אֲשֶׁר לַגְּדוּד הַתֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים; וַיַּרְאֵהוּ אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לוֹ.

וַיַּבֵּט אֵלָיו הַשּׁוֹטֵר וַיֹּאמֶר: עֲמֹד.

וַיִּקְרָא קוֹרֵיטִי כִּמְנַצֵּחַ: הֲלֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם? קֶסֶם בַּמִּלָּה הַזֹּאת, הָרְבִיעִי אֲשֶׁר לַתֵּשַׁע־וְאַרְבָּעִים! הַאֵין לִי הַצְּדָקָה לִרְאוֹת, בְּעָמְדִי בַּמֶּרְחָב מְעַט, אֶת שַׂר־צְבָאִי, אֲנִי אֲשֶׁר עָבַדְתִּי בְחֵילוֹ! „שַׂר־צְבָאִי" אָמַרְתִּי. וַהֲלֹא הָיָה הָיָה בְמֶשֶׁךְ חֲצִי שָׁעָה וְיוֹתֵר מְפַקֵּד פְּלֻגָּתִי. כִּי אָז, בָּרְגָעִים הָהֵם, בְּגִבּוֹר הַקְּרָב, הָיָה הוּא הַמְפַקֵּד וְלֹא שַׂר־הָאֶלֶף אֶבְרִיךְ. חֵי רֹאשִׁי!

וּבְאוּלַם־הַשֶּׁבֶת וּלְפָנָיו נִרְאוּ הָמוֹן רָב, אֲדוֹנִים וּפְקִידֵי־צָבָא, וְלִפְנֵי הַפֶּתַח מַעֲרֶכֶת מֶרְכָּבוֹת, וְאֶצְלָן מְשָׁרְתִים מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים אֲדֻמִּים.

וַיִּשְׁאַל קוֹרֵיטִי אֶת אָבִיו, אִם הֶחֱזִיק יוֹרֵשׁ־הָעֶצֶר אֻמְבֶּרְטוֹ אֶת חַרְבּוֹ בְיָדוֹ, כַּאֲשֶׁר נִמְצָא בִּפְלֻגַּת הַלּוֹחֲמִים.

וַיַּעַן הָאָב וַיֹּאמַר: בְּלִי כָל סָפֵק אָחַז אֶת חַרְבּוֹ בְיָדוֹ לְמַעַן הָגֵן עַל נַפְשׁוֹ מֵחֲנִית דּוֹקֶרֶת, אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה מַפְלָה בֵינוֹ וּבֵין אֲחֵרִים. הוֹי! הַשָּׂטָן וְכָל גְּדוּדָיו הָיוּ עָלֵינוּ! כְּמַלְאֲכֵי מַשְׁחִית הִתְנַפְּלוּ עָלֵינוּ. הַקֵּף הִקִּיפוּ

עַל הַחַיִל, עַל הַמַּצָּב, עַל הַתּוֹתָחִים, הַקֵּף וְשׁוֹטֵט מִסָּבִיב, כְּעַל כַּנְפֵי רוּחַ סוֹעֵר, וַיַּכּוּ אֶת הַכֹּל לְפִי חָרֶב. בַּמְּהוּמָה הַהִיא הִתְעָרְבוּ וְהִתְבּוֹלְלוּ אֶחָד בְּאֶחָד, פָּרָשֵׁי אֲלֶכְּסַנְדְּרִיָּה הַחֲמֻשִׁים בְּנֶשֶׁק קַל, נוֹשְׂאֵי הַכִּידוֹנִים שֶׁל פּוֹדְשִׁיָּה, רַגְלִים, רוֹבִים,—שְׁאוֹן־בֶּהָלָה אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי קוֹל קוֹרֵא: הוֹד־כְּבוֹדוֹ! הוֹד כְּבוֹדוֹ! רָאִיתִי אֶת נוֹשְׂאֵי הַכִּידוֹנִים בָּאִים וְכִידוֹנֵיהֶם נְטוּיִם אַרְצָה, יָרִינוּ בְּקָנֵי הָרוֹבִים אֲשֶׁר בְּיָדֵינוּ, עֲנַן אָבָק כִּסָּה אֶת הַכֹּל... וְאַחַר כָּלָה הֶעָשָׁן וַיֵּלַךְ... וַהֲמוֹן פְּצוּעִים וַהֲרוּגִים מֵחֵיל הָאוֹיֵב, סוּסִים וְרוֹכְבֵיהֶם, כִּסּוּ אֶת הָאֲדָמָה. הֲסִבּוֹתִי פָּנַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה אֶמְבֶּרְטוֹ בְּתוֹכֵנוּ, וְעַל פָּנָיו כְּמוֹ הָיְתָה מְרַחֶפֶת הַשְּׁאֵלָה: הֲשָׁלוֹם לַאֲנָשַׁי וְלֹא נִפְצַע מֵהֶם אִישׁ? וַאֲנַחְנוּ קָרָאנוּ אֶל פָּנָיו קוֹל גָּדוֹל כִּמְשֻׁגָּעִים: יְחִי בֶּן הַמֶּלֶךְ! אֱלֹהַי קְדוֹשִׁי, מַה גָּדוֹל הָיָה הָרֶגַע הַהוּא!... — הִנֵּה הָרַכֶּבֶת בָּאָה.

הַנּוֹגְנִים נִגְּנוּ, פְּקִידֵי־הַצָּבָא מִהֲרוּ בָאוּ, וְהָעָם הִתְקוֹמֵם עַל רָאשֵׁי הָאֶצְבָּעוֹת.

וְשׁוֹמֵר אֶחָד אָמַר: הָהּ, עוֹדֶנּוּ לֹא יֵצֵא; עַתָּה הִנָּם נוֹשְׂאִים לוֹ נְאוּם.

קוֹרֵיטִי הָאָב כִּמְעַט הִשְׁתּוֹלֵל מִקֹּצֶר־רוּחַ. וַיֹּאמֶר: אָח! כִּי אֶזְכּוֹר זֹאת, אֲנִי רוֹאֶה אֶת הַמֶּלֶךְ תָּמִיד לְנֶגְדִּי. הֵן הוּא אֵינֶנּוּ נִרְתָּע בִּפְנֵי חָלִירַע, בִּפְנֵי רַעַשׁ הָאֲדָמָה, בִּפְנֵי שׁוּם דָּבָר. בְּכָל עֵת הוּא לָבוּשׁ עֹז. אַךְ זָכוֹר אֶזְכּוֹר אוֹתוֹ תָמִיד, כַּאֲשֶׁר רְאִיתִיו אָז בְּתוֹכֵנוּ, וְהוּא שָׁקֵט וּבוֹטֵחַ. וּבָרִי לִי, כִּי גַם הוּא יִזְכֹּר עוֹד אֶת הַפְּלֻגָּה אַרְבָּעִים וָתֵשַׁע — וְאַף עַתָּה, בִּהְיוֹתוֹ מֶלֶךְ, הָיָה שָׂמֵחַ לָשֶׁבֶת פַּעַם אֶל הַשֻּׁלְחָן יַחַד עִם כָּל אֵלֶּה אֲשֶׁר הָיוּ סְבִיבוֹ בָּרְגָעִים הָהֵם. עַתָּה — הִנֵּה רָאשֵׁי גְדוּדִים, פְּקִידֵי־צָבָא מִקְּשְׁטֵי־סְרָטִים; וְאָז

לֹא הָיוּ בִּלְתִּי־אִם חַיָּלִים מְסֻכָּנִים. מִי יִתֵּן וְהָיְתָה יְכֹלֶת לְדַבֵּר אִתּוֹ דְּבָרִים מְעַטִּים פֶּה־אֶל־פֶּה! שַׂר־צְבָאֵנוּ בֶּן הָעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם, יוֹרֵשׁ־עֶצְרֵנוּ, אֲשֶׁר הָיְתָה שׂוּמָה עָלֵינוּ לְהָגֵן עָלָיו בִּרְמָחֵינוּ... חֲמֵשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לֹא רְאִיתִיו. הוֹי, אֻמְבֶּרְטוֹ שֶׁלָּנוּ!—מַנְגִּינָה זוּ מַרְתִּיחָה אֶת דָּמִי, חֵי רֹאשִׁי.

עוֹד דְּבָרוֹ בְּפִיו, וְקוֹל רַעַשׁ קְרִיאוֹת נִשְׁמַע, וְאַלְפֵי כוֹבָעִים הוּנְפוּ בָרוּחַ, וְאַרְבָּעָה אֲדוֹנִים לְבוּשֵׁי שְׁחוֹרִים עָלוּ אֶל תּוֹךְ הַמֶּרְכָּבָה הָרִאשׁוֹנָה.

וַיִּקְרָא קוֹרֵיטִי: הוּא הוּא! וַיַּעֲמֹד דּוּמָם כַּאֲחוּז־קֶסֶם.

וְאַחַר אָמַר בְּקוֹל דְּמָמָה: אֵלִי, אֵלִי, אֵיכָה הָיָה לְאִישׁ־שֵׂיבָה!

הֲסִירוֹנוּ שְׁלָשְׁתֵּנוּ אִישׁ אֶת כּוֹבָעוֹ: וְהַמֶּרְכָּבָה עָשְׂתָה דַּרְכָּהּ לְאִטָּהּ בְּתוֹךְ הֶהָמוֹן, הַקּוֹרֵא בְּקוֹל וּמֵנִיף אֶת הַכּוֹבָעִים. וַאֲנִי הִתְבּוֹנַנְתִּי אֶל קוֹרֵיטִי הָאָב. נִדְמָה לִי, כִּי נֶהְפַּךְ לְאִישׁ אַחֵר: כְּמוֹ גָדַל יֶתֶר, נַעֲשָׂה רְצִינִי יוֹתֵר, וְהוּא עוֹמֵד הָכֵן, נִשְׁעָן אֶל הָעַמּוּד, וּפָנָיו חָוְרוּ מְעַט.

הַמֶּרְכָּבָה בָּאָה עָדֵינוּ, צַעַד אֶחָד לִפְנֵי הָעַמּוּד. וְקוֹלוֹת רַבִּים קָרְאוּ: יְחִי הַמֶּלֶךְ!

וַיִּקְרָא גַּם קוֹרֵיטִי אַחֲרֵיהֶם: יְחִי הַמֶּלֶךְ! וַיַּבֵּט הַמֶּלֶךְ אֶל פָּנָיו וְעֵינָיו נָסַבּוּ אֶל שְׁלֹשֶׁת מַטְבְּעוֹת־הַכָּבוֹד.

אָז נָבוֹךְ קוֹרֵיטִי וּמֵרֹב הִתְרַגְּשׁוּת קָרָא בְקוֹל: פְּלֻגָּה רְבִיעִית לִגְדוּד תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים!

וְהַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר פָּנָה אֶל עֵבֶר אַחֵר, הֵסֵב פָּנָיו אֵלֵינוּ, וַיַּבֵּט אֶל עֵינֵי קוֹרֵיטִי וַיִּשְׁלַח יָדוֹ מִן הַמֶּרְכָּבָה.

וַיִּקְפֹּץ קוֹרֵיטִי אֵלָיו וַיִּלְחַץ אֶת יָדוֹ. וְהַמֶּרְכָּבָה עָבְרָה מִשָּׁם וָהָלְאָה; וְהָעָם שָׁטַף וַיָּבֹא הֲלוֹם וַיַּפְרֵד בֵּינֵינוּ, וְקוֹרֵיטִי הָאָב הָלַךְ מֵעֵינֵינוּ. וְאוּלָם רַק רֶגַע אֶחָד. וּמִשְׁנֵהוּ שַׁבְנוּ מְצָאנוּ אוֹתוֹ וְהוּא שׁוֹאֵף בִּכְבֵדוּת וְעֵינָיו

רְטֻבּוֹת מִדְּמָעוֹת וְהוּא קוֹרֵא בְּשֵׁם בְּנוֹ, כְּשֶׁיָּדוֹ נְטוּיָה לְמַעְלָה. וַיָּרָץ בְּנוֹ לִקְרָאתוֹ, וְהָאָב קָרָא: הִנֵּה, הַנַּעַר, עוֹד יָדַי חַמָּה! וַיַּעֲבֵר אֶת יָדוֹ עַל פָּנָיו סָבִיב וַיֹּאמַר: זֹאת אוֹת־אַהֲבָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ.

וַיַּעֲמֹד כְּחוֹלֵם, עֵינָיו אֶל הַמֶּרְכָּבָה הַמַּרְחִיקָה לָלֶכֶת, וְעַל פָּנָיו בַּת־צְחוֹק, וּקְנֵה־מִקְטַרְתּוֹ בֵּין יָדָיו, וּסְבִיבָיו אֲנָשִׁים שׁוֹאֲפֵי חֲדָשׁוֹת, וְהֵם מִתְבּוֹנְנִים אֵלָיו וְאוֹמְרִים אִישׁ אֶל אָחִיו: הוּא מֵהַגְּדוּד הַתִּשְׁעָה־וְאַרְבָּעִים, אִישׁ־צָבָא יָדוּעַ לַמֶּלֶךְ. הַמֶּלֶךְ הִכִּירוֹ כִּרְאוֹתוֹ אוֹתוֹ, וְגַם לָחַץ אֶת יָדוֹ. וְהָאֶחָד אָמַר בְּקוֹל רָם: כְּתָב־בַּקָּשָׁה נָתַן לַמֶּלֶךְ.

וְקוֹרֵיטִי הֵסֵב פָּנָיו מְהֵרָה וַיֹּאמַר: לֹא נָתַתִּי לוֹ כְּתָב־בַּקָּשָׁה. אֲנִי נָתוֹן אֶתֵּן לוֹ אַחֶרֶת, כִּי יִשְׁאַל מִיָּדִי.

וַיַּבִּיטוּ אֵלָיו כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם.

וְהוּא אָמַר בְּתֻמּוֹ: אֶת דָּמִי.

בֵּית־מִקְלָט לִילָדִים

4. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

אֶתְמוֹל אַחֲרֵי אֲרֻחַת הַבֹּקֶר הוֹלִיכָה אוֹתִי אִמִּי, כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחָה לִי, אֶל בֵּית־מִקְלַט־הַיְלָדִים אֲשֶׁר בְּמִגְרַשׁ „קוֹרְסוֹ וַלְדוֹקָה", לְמַעַן תֵּת אֶת אֲחוֹת פְּרֵקוֹסִי הַקְּטַנָּה עַל יַד הַמְנַהֶלֶת. מֵעוֹדִי לֹא רָאִיתִי בֵּית־מִקְלַט־יְלָדִים. מַה מְּשַׁעֲשֵׁעַ הָיָה הַמַּרְאֶה, אֲשֶׁר רָאִיתִי שָׁם! מָאתַיִם יְלָדִים וִילָדוֹת, קְטַנִּים מְאֹד, עַד אֲשֶׁר יַלְדֵי הַמַּחְלָקָה הַתַּחְתִּיָּה אֲשֶׁר לַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה בְּבֵית־סִפְרֵנוּ כַּעֲנָקִים הֵם נֶגְדָּם. בָּאנוּ שָׁמָּה בְּעֵת לֶכְתָּם, עוֹבְרִים בַּשְּׂדֵרָה, אֶל

אולַם־הָאֹכֶל, שֶׁשָּׁם הָיוּ שְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת אֲרֻכִּים מְאֹד וּבָהֶם חוֹרִים רַבִּים עֲגֻלִּים, וּבְכָל חוֹר צַלַּחַת שְׁחוֹרָה, מְלֵאָה אֹרֶז וּפוֹל, וְאֵצֶל הַצַּלַּחַת כַּף־בְּדִיל. כְּבוֹאָם, הֵחֵלּוּ אֲחָדִים מֵהֶם לְשַׂחֵק בְּמַעְגָּל עַל הַקַּרְקַע, עַד בּוֹא הַמּוֹרוֹת וַתְּקִימֶנָה אוֹתָם. רַבִּים עָמְדוּ לִפְנֵי אַחַת הַצַּלָּחוֹת, כִּי דִמּוּ כִּי שָׁם מְקוֹמָם, וַיְמַהֲרוּ וַיִּבְלְעוּ מְלֹא כַף אֶחָת. אָז בָּאָה מוֹרָה וַתֹּאמֶר: הָלְאָה! וַיַּעַבְרוּ מִשָּׁם וְהָלְאָה שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה צְעָדִים וַיִּגְנְבוּ מְלֹא־כַף אַחֶרֶת. וַיַּעַבְרוּ עוֹד הָלְאָה, הָלְאָה, עַד בּוֹאָם אֶל מְקוֹמָם, אַחֲרֵי גָנְבָם כִּמְעַט כַּחֲצִי הַמָּנָה מָרָק. וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר הִרְבּוּ לַהֲדוֹף אוֹתָם וְלִקְרֹא: מַהֵרָה! מַהֵרָה! הִתְיַצְּבוּ לָאַחֲרוֹנָה בַּמַּעֲרָכָה וְהַתְּפִלָּה הֵחֵלָּה. אַךְ כָּל הָעוֹמְדִים בַּשְּׂדֵרָה הַתִּיכוֹנָה, אֲשֶׁר בְּהִתְפַּלְּלָם הָיוּ אֲחוֹרֵיהֶם אֶל צַלַּחַת הַמָּרָק, הֵסַבּוּ פְּנֵיהֶם אֲחוֹרַנִּית, לִהְיוֹת עֵינֵיהֶם פְּקוּחוֹת אֶל הַצַּלַּחַת, אֲשֶׁר לֹא יָצוּדוּ בָהּ צַיִד, וַיִּתְפַּלְּלוּ כְּשֶׁיְּדֵיהֶם שׂוּמוֹת אַחַת עַל אַחַת וְעֵינֵיהֶם נְשׂוּאוֹת הַשָּׁמַיְמָה, אַךְ לִבָּם אֶל בְּלִילָם. אַחֲרֵי־כֵן יָשְׁבוּ לֶאֱכוֹל לָחֶם. הֶאָח, זֶה הָיָה מַרְאֵה שַׁעֲשׁוּעִים! יֶלֶד אֶחָד אָכַל בִּשְׁתֵּי כַפּוֹת, הַשֵּׁנִי בְּכַפּוֹת־יָדָיו; רַבִּים לָקְטוּ אֶת גַּרְגְּרֵי הַפּוֹל מִתּוֹךְ הַצַּלַּחַת אֶחָד אֶחָד וַיְשִׂימוּם בְּכִיס־בִּגְדָם, וְיֵשׁ אֲשֶׁר עִבְּתוּ אוֹתָם בְּסִנּוֹרָם הַקָּטָן לָגוּשׁ אֶחָד וַיַּכּוּ עָלָיו בִּידֵיהֶם, לַעֲשׂוֹתוֹ לְעֻגָה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר לֹא אָכְלוּ, לְמַעַן הַבִּיט אֶל הַזְּבוּבִים הַמְעוֹפְפִים סְבִיב אָכְלָם. וַאֲחָדִים הִשְׁתַּעֲלוּ וַיָּפִיצוּ סְבִיבָם גֶּשֶׁם שֶׁל אֹרֶז. כִּכְלוּב מָלֵא עוֹף הָיָה הַמָּקוֹם בְּעֵינָי. אַךְ נֶחְמָד הָיָה לְמַרְאֶה! אָמְנָם מַה יָּפֶה הָיָה מַרְאֵה שְׁנֵי הַטּוּרִים, יְלָדוֹת קְטַנּוֹת, כֻּלָּן שְׂעַר רֹאשָׁן קָשׁוּר עַל עָרְפָּן, וּקְלוּעָה בוֹ מִקְלַעַת סְרָטִים רַבִּים—אֲדֻמִּים, יְרֻקִּים וּכְחֻלִּים. מוֹרָה אַחַת פָּנְתָה אֶל טוּר שְׁמוֹנֶה יְלָדוֹת וַתִּשְׁאַל: אַיֵּה צוֹמֵחַ הָאֹרֶז? כָּל הַשְּׁמוֹנֶה פָּעֲרוּ פִיהֶן הַמָּלֵא מָרָק וַתַּעֲנֶינָה יַחְדָּו בְּקוֹל שִׁיר: הָאֹרֶז—צוֹמֵחַ—בַּמָּיִם. וְאַחַר אָמְרָה הַמּוֹרָה

אֲלֵיהֶן: הֲרִימֶנָה יְדֵיכֶן! וְהִנֵּה כָּל הַזְּרוֹעוֹת הַקְּטַנּוֹת—וּבֵינֵיהֶן כָּאֵלֶּה אֲשֶׁר לִפְנֵי יְרָחִים מִסְפָּר עוֹד הָיוּ חֲבוּשׁוֹת בְּחִתּוּלֵיהֶן—נִשְּׂאוּ פִּתְאֹם לְמַעְלָה, וְכָל הַיָּדַיִם הַקְּטַנּוֹת הָאֵלֶּה נָעוּ כְּשִׁפְעַת זְבוּבֵי־רִקְמָה לְבָנִים וּוְרֻדִּים.

אַחַר הָאֹכֶל הָיְתָה שְׁעַת־הַחֹפֶשׁ; וַיּוֹרִידוּ כֻלָּם אֶת סַלֵּיהֶם, אֲשֶׁר הָיוּ תְּלוּיִם עַל הַקִּיר, וּבָהֶם מִכָּל מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל, וַיֵּצְאוּ אֶל הַגָּן וַיָּפוּצוּ הֵנָּה וָהֵנָּה, וְכָל יֶלֶד הוֹצִיא אֶת הַצֵּדָה אֲשֶׁר הֵכִין לוֹ: לֶחֶם, שְׁזִיפִים מְבֻשָּׁלִים, פֶּלַח גְּבִינָה, בֵּיצָה שְׁלוּקָה, תַּפּוּחִים קְטַנִּים, מְלֹא קֹמֶץ עֲדָשִׁים מְרֻתָּחִים, כְּנַף תַּרְנְגוֹל. כְּרֶגַע מָלֵא כָּל הַגָּן פֵּרוּרִים, כְּמוֹ פִּזְּרוּ אוֹתָם לְעוֹף הַשָּׁמָיִם. וְדֶרֶךְ־אָכְלָם הָיָה מוּזָר מְאֹד — כְּשְׁפַנִּים, כְּעַכְבָּרִים אוֹ כַחֲתוּלִים: כִּרְסְמוּ, לָקְקוּ, מָצוּ. הָאֶחָד הֶחֱזִיק רְקִיק נִשְׁעָן עַל חָזֵהוּ וַיִּמְשְׁחֵהוּ בְּתַפּוּחַ, כִּמְשַׁחֵז אִישׁ חַרְבּוֹ. יְלָדוֹת סָחֲטוּ בְּתוֹךְ הָאֶגְרוֹף פְּתוֹתֵי גְבִינָה רַכָּה, וְהַמִּיץ נָזַל כְּחָלָב בְּעַד הָאֶצְבָּעוֹת וְאֶל שַׁרְווּל הַשִּׂמְלָה, וְהֵנָּה לֹא רָאוּ וְלֹא הִתְבּוֹנָנוּ! כִּכְלָבִים קְטַנִּים רָצוּ, הִרְדִּיפוּ אִשָּׁה אֶת אֲחוֹתָהּ, וְהַתַּפּוּחִים וּפְתוֹתֵי הַלֶּחֶם בֵּין שִׁנֵּיהֶן. רָאִיתִי שְׁלֹשָׁה יְלָדִים מְקַרְקְרִים בְּכַפִּים בְּתוֹךְ בֵּיצָה מְבֻשָּׁלָה לַהֲרִיקָהּ, כְּחוֹפְרֵי מַטְמוֹנִים. אֶת מַחֲצִית הַבֵּיצָה פִּזְּרוּ עַל הָאָרֶץ, וְאַחַר לָקְטוּ אֶת הַפְּתוֹתִים אַחַת לְאַחַת בְּאֹרֶךְ־רוּחַ רַב, כִּמְלַקְּטֵי פְנִינִים. סְבִיבוֹת הַיְלָדִים, אֲשֶׁר הָיָה לָהֶם דָּבָר מְיֻחָד בְּמִינוֹ לְמַאֲכָל, עָמְדוּ שְׁמוֹנָה שְׁמוֹנָה אוֹ עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה וְרָאשֵׁיהֶם נְטוּיִם לְמַעַן הַבֵּט אֶל תּוֹךְ הַסַּל, כְּמִסְתַּכְּלִים בַּיָּרֵחַ הַנִּשְׁקָף בְּתוֹךְ בְּאֵר מָיִם. כְּעֶשְׂרִים יֶלֶד סַבּוּ גַם סָבְבוּ תִינוֹק, אֲשֶׁר הָיָה לוֹ בְיָדוֹ צְרוֹר קָטָן שֶׁל אֲבַק סֻכָּר, וְכֻלָּם הֶחֱלִיקוּ אֵלָיו בִּלְשׁוֹנָם, לְמַעַן הָפֵק מִמֶּנּוּ רִשְׁיוֹן לִטְבּוֹל אֶת פִּתָּם בַּסֻּכָּר; וְהוּא נָתַן לַאֲחָדִים מֵהֶם שְׁאֵלָתָם, וְלַנּוֹתָרִים, בְּכֹל אֲשֶׁר הִרְבּוּ לְפְצַר־בּוֹ, נָתַן אַךְ אֶת אֶצְבָּעוֹ לָלֹק אוֹתָהּ.

וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה וְאִמִּי בָּאָה אֶל הַגַּן וַתְּלַטֵּף פַּעַם אֶת הָאֶחָד פַּעַם אֶת הַשֵּׁנִי מֵהַיְלָדִים. רַבִּים רָצוּ אַחֲרֶיהָ וְגַם עָלוּ עָלֶיהָ, לְמַעַן הָפִיק מִמֶּנָּה נְשִׁיקָה; וְהֵם מוֹשִׁיטִים פְּנֵיהֶם לְמַעְלָה, כְּמַבִּיטִים אֶל קוֹמָה שְׁלִישִׁית אוֹ אֶל מִגְדָּל גָּבוֹהַּ, וּפִיהֶם פָּתְחוּ וְסָגְרוּ חֲלִיפוֹת, כִּמְבַקְשִׁים שֶׁיְּחַלְּצוּ לָהֶם שַׁד. יֶלֶד אֶחָד הוֹשִׁיט לָהּ רֶבַע תַּפּוּחַ־זָהָב, אַחֲרֵי שַׁלְּחוֹ בּוֹ שִׁנָּיו, וְהָאֶחָד — פַּת־לֶחֶם חֲרֵבָה; יַלְדָּה אַחַת נָתְנָה לָהּ עָלֶה; יַלְדָּה אַחֶרֶת הֶרְאֲתָה אוֹתָהּ בְּתָם־לְבָבָהּ רֹאשׁ אֶצְבָּעָהּ, אֲשֶׁר בְּהַבֵּט אֵלָיו בְּכָל מַאֲמַצֵּי עַיִן וְרָאוּ אֲבַעְבּוּעָה זְעִירָה, אֲשֶׁר פָּרְחָה לִפְנֵי יוֹם, בְּנָגְעָהּ בְּלַהַב הַנֵּר. הַרְאֵה הֶרְאוּהָ, כְּדִבְרֵי חֵפֶץ נִפְלָאִים, קְטַנֵּי רֶמֶשׂ־הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתִּי אֵיכָכָה יָכְלוּ לִרְאוֹתָם וְלַהֲרִימָם לָהֶם, חֲצָיֵי פְקָקִים, כַּפְתּוֹרֵי־כֻתֳּנוֹת, צִיצִים קְטַנִּים, אֲשֶׁר קָטְפוּ מִן הַפְּרָחִים הַמְּגֻדָּלִים בַּסִּירוֹת. נַעַר קָטָן, וְרֹאשׁ לוֹ חָבוּשׁ, אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ בְּכָל עֹז לְהַשְׁמִיעָהּ אֶת דְּבָרוֹ, מִלֵּל בְּאָזְנֶיהָ סִפּוּר בִּלְתִּי מוּבָן עַל דַּהֲרוֹתָיו־נִפְלְאוֹתָיו. יֶלֶד אַחֵר הִמְרִיץ אֶת אִמִּי כִּי תָּחִשׁ אֵלָיו, וַיְדַבֵּר בְּאָזְנֶיהָ לֵאמֹר: אָבִי עוֹשֶׂה מִבְרָשׁוֹת. וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה וְאֶלֶף אֲסוֹנוֹת הָיוּ בַגָּן בְּתוֹךְ הַיְלָדִים, עַד אֲשֶׁר מִהֲרוּ רָצוּ הַמּוֹרוֹת אֶל מְקוֹמוֹת הָאָסוֹן. הָיוּ יְלָדוֹת, אֲשֶׁר בָּכוּ עַל בִּלְתִּי יְכָלְתָּן לְהַתִּיר קֶשֶׁר בְּמִטְפַּחַת־הַכִּיס; אֲחֵרוֹת רָבוּ עַל שְׁנֵי חֲצָיֵי תַפּוּחִים וַתִּצְעַקְנָה וַתְּשָׂרוֹטְנָה הָאַחַת אֶת רְעוּתָהּ; נַעַר אֶחָד נָפַל עַל פָּנָיו עַל סַפְסָל הָפוּךְ, וַיֵּאָנֵק עַל מַפַּלְתּוֹ וְלֹא יָכֹל לָקוּם.

בְּטֶרֶם תֵּצֵא אִמִּי מִשָּׁם, לָקְחָה אֲחָדִים מִן הַיְלָדִים עַל זְרוֹעוֹתֶיהָ; אָז נָהֲרוּ אֵלֶיהָ מִכָּל עֲבָרִים, לְמַעַן הִנָּשֵׂא גַּם הֵמָּה. פְּנֵיהֶם הָיוּ צְבוּעִים בְּחֶלְמוֹן בֵּיצָה וּבְמִיץ תַּפּוּחֵי־זָהָב. אֵלֶּה אָחֲזוּ בְיָדֶיהָ וְאֵלֶּה הֶחֱזִיקוּ בְאֶצְבָּעָהּ, לְמַעַן רְאוֹת אֶת הַטַּבַּעַת; הָאֶחָד מָשַׁךְ אוֹתָהּ בְּשַׁרְשֶׁרֶת הַשָּׁעוֹן, הַשֵּׁנִי בִקֵּשׁ לִמְשׁוֹךְ צַמָּתָהּ. וְהַמּוֹרוֹת אָמְרוּ לָהּ: הִשָּׁמְרִי־נָא, הִנֵּה הֵם

מַשְׁחִיתִים כָּלִיל אֶת שִׂמְלָתֵךְ. אַךְ אִמִּי לֹא שָׂמָה לִבָּהּ אֶל הַשִּׂמְלָה וַתּוֹסֶף לְנַשֵּׁק לָהֶם, וְהַיְלָדִים הִתְנַגְּשׁוּ הָלוֹךְ וְהִתְנַגֵּשׁ; הַקְּרוֹבִים אֵלֶיהָ פֵּרְשׂוּ זְרוֹעוֹתֵיהֶם כִּמְבַקְשִׁים לְהִתְרַפֵּק עָלֶיהָ, וְהָרְחוֹקִים בִּקְשׁוּ לְהַבְקִיעַ אֵלֶיהָ בְּתוֹךְ הֶהָמוֹן, וְכֻלָּם צָעֲקוּ: שָׁלוֹם! שָׁלוֹם! שָׁלוֹם! לָאַחֲרוֹנָה הִצְלִיחָה לְהִתְחַמֵּק וְלַעֲבוֹר מִן הַגַּן הַחוּצָה. אָז רָצוּ כֻּלָּם וַיּוֹצִיאוּ אֶת רָאשֵׁיהֶם בְּעַד מוֹטוֹת הַבַּרְזֶל אֲשֶׁר לַשְּׂבָכָה, לְמַעַן רְאוֹת אוֹתָהּ בְּעָבְרָהּ, וַיּוֹשִׁיטוּ אֶת זְרוֹעוֹתֵיהֶם לְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשָׁלוֹם וְגַם הוֹסִיפוּ לְהַצִּיעַ לְפָנֶיהָ פְּרוּסוֹת לֶחֶם, חֲתִיכוֹת תַּפּוּחַ כִּמְלֹא פִּיהֶם הַקָּטָן, פִּתּוּתֵי גְבִינָה, וְכֻלָּם צָעֲקוּ פֶּה אֶחָד: שָׁלוֹם! שָׁלוֹם! שׁוּבִי וּבוֹאִי מָחָר! שׁוּבִי וּבוֹאִי עוֹד! וְאִמִּי הֶעֱבִירָה, מִדֵּי הֵחָפְזָהּ לָלֶכֶת, אֶת יָדָהּ הָאַחַת עַל מֵאוֹת הַיָּדַיִם הַקְּטַנּוֹת הַמּוּנָפוֹת, כְּעַל צְרוֹר שׁוֹשַׁנִּים רַעֲנַנִּים, וְלָאַחֲרוֹנָה הִתְמַלְּטָה אֶל הָרְחוֹב, וְהִיא מְכֻסָּה כֻלָּהּ פֵּרוּרֵי לֶחֶם וּכְתָמִים, וּבִגְדָהּ וּשְׂעָרָהּ מְעוּכִים וּפְרוּעִים; וְיָדָהּ מְלֵאָה פְרָחִים וְעֵינֶיהָ מְלֵאוֹת דִּמְעָה, וְהִיא שְׂבֵעַת־רָצוֹן כְּבָאָה מִמִּשְׁתֶּה. וְקוֹל רַעַשׁ עָלָה עוֹד בְּאָזְנֵינוּ מִתּוֹךְ הַגַּן כְּקוֹל צִפֳּרִים מְצַפְצְפוֹת: שָׁלוֹם! שָׁלוֹם! שׁוּבִי בוֹאִי עוֹד, גְּבֶרֶת!

בִּשְׁעַת הַהִתְעַמְּלוּת

5. — יוֹם רְבִיעִי.

הָאֲוִיר עוֹדֶנּוּ נֶחְמָד, וְעַל־כֵּן אֵין אֲנַחְנוּ מִתְעַמְּלִים עוֹד בָּאוּלָם הַגָּדוֹל, כִּי־אִם בַּגָּן, עַל כְּלֵי־הַהִתְעַמְּלוּת אֲשֶׁר שָׁם. גַּרוֹנָה הָיָה אֶתְמוֹל בַּחֲדַר הַמְנַהֵל, בְּבוֹא שָׁמָּה אֵם נֶלִּי, הָאִשָּׁה צְהֻבַּת־הַשֵּׂעָר, הַמְלֻבָּשָׁה שְׁחוֹרִים,

לְבַקֵּשׁ עַל בְּנָהּ, אֲשֶׁר יִפְטְרוּ אוֹתוֹ מִן הָעֲבוֹדָה הַחֲדָשָׁה. כָּל מִלָּה עָלְתָה לָהּ בְּרֹב מַאֲמַצִּים, וּבְדַבְּרָהּ שָׂמָה יָדָהּ עַל רֹאשׁ בְּנָהּ. וַתֹּאמֶר אֶל הַמְנַהֵל: לֹא יוּכַל הַנַּעַר... אַךְ גֶּלִּי נֶעְצַב מְאֹד עַל אֲשֶׁר יִהְיוּ כְּלֵי הַהִתְעַמְּלוּת עֲצוּרִים לוֹ וְעַל אֲשֶׁר צְפוּיִים לוֹ עִנּוּיֵי־נֶפֶשׁ נוֹסָפִים עַל הָרִאשׁוֹנִים... וַיֹּאמַר: הִנֵּה תִּרְאִי, אִמִּי, כִּי יָכוֹל אוּכַל גַּם אֲנִי לַעֲבוֹד אֶת הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת כְּכָל הַנְּעָרִים. וְאִמּוֹ הִבִּיטָה אֵלָיו דּוּמָם, וּפָנֶיהָ הִבִּיעוּ אַהֲבָתָהּ וְרַחֲמֶיהָ. וְאַחַר אָמְרָה אֶל הַמְנַהֵל בִּזְהִירוּת: אֲנִי דוֹאֶגֶת אֶת חֲבֵרָיו... הִיא בִקְּשָׁה לֵאמֹר: אֲנִי יְרֵאָה אוֹתָם, פֶּן יַרְעִימוּהוּ. אַךְ גֶּלִּי עָנָה אוֹתָהּ וַיֹּאמַר: וְאִם יַרְעִימוּנִי, מַה־מִּנִּי יַהֲלוֹךְ... גַּם הִנֵּה גֵרוֹנָה שָׁם. וְאִם אַךְ הוּא לֹא יִצְחַק, רַב לִי. אָז נָתְנוּ גַּם אוֹתוֹ לָלֶכֶת אֶל הַהִתְעַמְּלוּת. הַמּוֹרֶה, אֲשֶׁר מִחְיַת פֶּצַע עַל צַוָּארוֹ, הוּא אֲשֶׁר עָבַד תַּחַת פְּקֻדַּת גַּרִבַּלְדִּי, הוֹלִיךְ אוֹתָנוּ כְּרֶגַע אֶל מְכוֹנַת־הָעֲלִיָּה, וְעַל הַתַּלְמִידִים הָיָה לְטַפֵּס וְלַעֲלוֹת עַד הָרֹאשׁ וְלַעֲמֹד הָכֵן עַל הַקּוֹרָה הַמְּשֻׁכָּבֶת. דֵּירוֹסִי וְקוֹרֵיטִי עָלוּ שָׁמָּה כִּשְׁנֵי קוֹפִים; גַּם פְּרֵקוֹסִי הַקָּטָן עָלָה מְהֵרָה, אַף כִּי הַמְּעִיל הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר הִגִּיעַ עַד בִּרְכָּיו, הָיָה לוֹ לְמִכְשׁוֹל; מִדֵּי עֲלוֹתוֹ שָׁנוּ כָּל חֲבֵרָיו, לְמַעַן יִשְׁמַע וְיִצְחַק, אֶת מִלָּתוֹ אֲשֶׁר הָיְתָה שׁוּמָה בְּפִיו תָּמִיד: „סְלַח לִי, סְלַח לִי"; סְטַרְדִּי נָשַׁם וְשָׁאַף כְּתַרְנְגוֹל הֹדִּי, וַיָּדֶק אֶת שִׁנָּיו, עַד אֲשֶׁר נִרְאָה כְּכֶלֶב שׁוֹטֶה; אַךְ לוּ גַּם הָיָה הַדָּבָר בְּנַפְשׁוֹ, הָיָה עוֹלֶה עַד הָרֹאשׁ, וְגַם עָלָה עָלָה. גַּם נוֹבִיס עָלָה, וּבְהַגִּיעוֹ לְמַעְלָה הֵרִים רֹאשׁוֹ כְּמֶלֶךְ; אַךְ בּוֹטִינִי מָעַד וַיַּחְלֵק לְמַטָּה פַּעֲמַיִם, אַף כִּי הוּא לָבוּשׁ בֶּגֶד טוֹב, חָדָשׁ, בֶּגֶד פַּסֵּי־תְכֵלֶת, אֲשֶׁר עָשׂוּ לוֹ לְכַתְּחִלָּה לְהִתְעַמֵּל בּוֹ. וּלְמַעַן אֲשֶׁר יֵקַל לָהֶם לַעֲלוֹת, מָשְׁחוּ כָּל הַתַּלְמִידִים אֶת יְדֵיהֶם בְּזֶפֶת יְוָנִית, אֲשֶׁר יִקְרְאוּ לוֹ קוֹלוֹפוֹנְיָה; וַהֲלֹא תָבִינוּ, כִּי הָרוֹכֵל הַקָּטָן גֵּרוֹפִּי הוּא הוּא אֲשֶׁר הִמְצִיא לְכֻלָּם אֶת

אַבְקַת הַזֶּפֶת, בְּמָכְרוֹ לָהֶם תֵּבָה בָּאֲגוֹרָה, וַיִּשְׁתַּכֵּר כַּאֲשֶׁר הִשְׁתַּכֵּר. בְּהַגִּיעַ תּוֹר גְּרוֹנָה, עָלָה כְשֶׁפִּתּוֹ בֵּין שִׁנָּיו, כְּמוֹ לֹא הָיָה כָל דָּבָר; וַאֲנִי חוֹשֵׁב, כִּי יָכוֹל הָיָה גַם לְהַעֲלוֹת אֶחָד מִמֶּנּוּ עַל שִׁכְמוֹ, כִּי מֻצָּק הוּא וְחָזָק מְאֹד, בֶּן־הַבָּקָר הַזֶּה. אַחֲרֵי גְרוֹנָה הִגִּיעַ תּוֹר נֶלִּי. וַיְהִי אַךְ רָאָה רָאוּ אוֹתוֹ שָׁם אֶת יָדָיו הָאֲרֻכּוֹת וְהַדַּקּוֹת עַל הַמּוֹטוֹת, וַיָּחֵלּוּ רַבִּים בָּהֶם לִשְׂחוֹק עָלָיו וְלִלְעַג לוֹ. אַךְ גְּרוֹנָה שָׁלַב שְׁתֵּי זְרוֹעוֹתָיו הַחֲזָקוֹת עַל חָזֵהוּ, וְעֵינָיו, אֲשֶׁר שׁוֹטְטוּ מִסָּבִיב, רָבוּ בְרָקִים וַיַּבִּיעוּ בַּאֵר הֵיטֵב, כִּי עוֹד־מְעַט — גַּם לְעֵינֵי הַמּוֹרֶה — יְחַלֵּק חֲבָלִים; וּכְרֶגַע חָדְלוּ כֻלָּם לִשְׂחוֹק. נֶלִּי הֵחֵל לְטַפֵּס; אָכֵן כָּבֵד הָיָה הַדָּבָר מִמֶּנּוּ, הַמִּסְכֵּן, וּפָנָיו נֶהֶפְכוּ לְמַרְאֵה תְכֵלֶת כֵּהָה, וַיִּשּׁוֹם וַיִּשְׁאַף בְּחָזְקָה, וּמִמִּצְחוֹ יָרַד זֵעָה. וְהַמּוֹרֶה אָמַר: רֵדָה. אַךְ לֹא יָרַד, וְגַם הִתְאַמֵּץ מְאֹד, כִּי הִקְשָׁה אֶת עָרְפּוֹ; אָמַרְתִּי בְלִבִּי: עוֹד־מְעַט, עוֹד־מְעַט יִתְגַּלְגֵּל אַרְצָה וִיהִי כְמֵת. נֶלִּי הַמִּסְכֵּן! חָשַׁבְתִּי: לוּ הָיִיתִי אֲנִי תַחְתָּיו וְאִמִּי תִרְאֵנִי עָמֵל כָּכָה לַעֲלוֹת, אֵיךְ תֵּעָצֵב עַל זֹאת אִמִּי הַמִּסְכֵּנָה; וּבְחָשְׁבִי כָכָה רִחַמְתִּי מְאֹד עַל נֶלִּי; וְלוּ יָכֹלְתִּי לִתְמוֹךְ בּוֹ, מִבְּלִי אֲשֶׁר יִרְאוּ הָרוֹאִים, לְמַעַן יַצְלִיחַ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה, כִּי אָז עָשִׂיתִי זֹאת בְּכָל מְחִיר. גְּרוֹנָה וְדֵירוֹסִי וְקוֹרֵיטִי קָרְאוּ: עֲלֵה, נֶלִּי, עֲלֵה, אַמֵּץ־כֹּחַ, עוֹד אַחַת מְעַט, חֲזַק! וְנֶלִּי אִמֵּץ כֹּחוֹ מְאֹד, וְהוּא נֶאֱנָח אֲנָחָה, וְהִנֵּה עוֹד כִּשְׁנֵי טְפָחִים לוֹ עַד הַקּוֹרָה. וַיִּקְרְאוּ כֻלָּם: חֲזָק! אַמֵּץ כֹּחַ! זוּז אַךְ הַפָּעַם! וְגַם אָמְנָם אָחַז נֶלִּי בַּקּוֹרָה. וַיִּמְחֲאוּ כֻלָּם כַּפֵּיהֶם. וְהַמּוֹרֶה אָמַר: הִנְּךָ בֶּן־חַיִל! וְעַתָּה רֵדָה. אַךְ נֶלִּי בִקֵּשׁ גַּם הוּא כְרֵעָיו לַעֲלוֹת עַד הָרֹאשׁ, וַיִּתְאַמֵּץ עוֹד מְעַט עַד אֲשֶׁר מָצְאָה יָדוֹ לִסְמוֹךְ אֶל הַקּוֹרָה אֶת אַצִּילֵי יָדָיו וְאֶת בִּרְכָּיו וְאֶת רַגְלָיו, וְאַחַר הִתְקוֹמֵם וַיַּעֲמֹד הָכֵן, נוֹשֵׁם בִּכְבֵדוּת, וַיַּבֵּט אֵלֵינוּ בִּצְחוֹק קַל עַל שְׂפָתָיו. שַׁבְנוּ מְחָאנוּ כָף, וְהוּא נָשָׂא עֵינָיו וַיַּבֵּט אֶל הָרְחוֹב. הֲסִבּוֹתִי

פְּנֵי אֶל הָעֵבֶר הַהוּא וָאֵרֶא בְעַד הַסְּבָךְ הַמְכַסֶּה אֶת גֶּדֶר הַגָּן, וְהִנֵּה אִמּוֹ מִתְהַלֶּכֶת עַל מִשְׁעוֹל־הָרְחוֹב וְנָשֹׂא לֹא נָשְׂאָה אֶת עֵינֶיהָ לְהַבִּיט הֲלוֹם, כִּי לֹא עָרְבָה אֶת לִבָּהּ. גֶּלִּי יָרַד וְכָל הַתַּלְמִידִים אִשְּׁרוּ אוֹתוֹ; וַיְהִי מָלֵא הִתְעוֹרְרוּת, וּפָנָיו אָדְמוּ כְשׁוֹשַׁנִּים וְעֵינָיו הִזְהִירוּ, וּכְמוֹ נֶהְפַּךְ כֻּלּוֹ לְאַחֵר. וּבְצֵאתֵנוּ קִדְּמָה אִמּוֹ פָּנָיו וַתְּנַשֶּׁק־לוֹ וַתִּשְׁאָלֵהוּ בְּלֵב חָרֵד מְעַט וַתֹּאמַר: וּמָה, בְּנִי הַמִּסְכֵּן, אֵיךְ הָיָה הַדָּבָר? וַיַּעֲנוּ כָּל חֲבֵרָיו פֶּה אֶחָד: הִשְׂכִּיל לַעֲשׂוֹת! עָלָה עָלָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ. — דְּעִי כִּי חָזָק הוּא. — מָהִיר הוּא. — לֹא נוֹפֵל הוּא מִכֻּלָּם. מַה שָּׂמְחָה אָז הָאִשָּׁה! בִּקְּשָׁה לְהַבִּיעַ תּוֹדָתָהּ וְלֹא יָכֹלָה, וַתִּלְחַץ יְדֵי שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה נְעָרִים וַתְּסַלְסֵל אֶת גְּרוֹנָהּ וַתִּקַּח אֶת בְּנָהּ וַתֵּלֶךְ, וְגַם אַחֲרֵי הַרְחִיקָהּ לָלֶכֶת מְעַט, רָאִינוּ אוֹתָם הוֹלְכִים מְהֵרָה, נִדְבָּרִים, מַבִּיעִים רִגְשׁוֹתֵיהֶם בִּתְנוּעוֹת יְדֵיהֶם, וּשְׁנֵיהֶם שְׂמֵחִים מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא רָאָה עוֹד אִישׁ אוֹתָם כָּכָה.

מוֹרֶה־אָבִי

1. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

מַה יָּפָה הַנְּסִיעָה הַקְּטַנָּה, אֲשֶׁר נָסַעְנוּ אֶתְמוֹל אֲנִי וְאָבִי! וְכֵן הָיָה הַדָּבָר. שִׁלְשׁוֹם, בְּעֵת אָכְלֵנוּ אֲרֻחַת הַצָּהֳרַיִם וְאָבִי קוֹרֵא בָעִתּוֹן, הִתְמַלְּטָה מִפִּיו פִּתְאֹם קְרִיאַת־תִּמָּהוֹן. וְאַחַר אָמַר: וַאֲנִי זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה חָשַׁבְתִּי אוֹתוֹ לָמֵת? הַיְדַעְתֶּם, כִּי מוֹרִי הָרִאשׁוֹן, אֲשֶׁר הוֹרַנִי רֵאשִׁית דַּעַת, וְנִצְנְצוֹ קְרוֹזֶטִי, בֶּן אַרְבַּע־וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה כַּיּוֹם, עוֹדֶנּוּ חָי? רוֹאֶה אָנֹכִי, כִּי נָתְנָה לוֹ הַמֶּמְשָׁלָה אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד „עַל־גְּמוּלוֹת" עַל הוֹרוֹתוֹ לְתַלְמִידִים יְמֵי

שִׁשִּׁים שָׁנָה. שִׁשִּׁים שָׁנָה, הֲלֹא תָבִינוּ? וְאַף זֶה שְׁנָתַיִם יָמִים חָדַל לַעֲבֹד בְּבֵית־הַסֵּפֶר. קְרוֹזֶטִּי הַמִּסְכֵּן! מְעוֹנוֹ רָחוֹק מִזֶּה דֶּרֶךְ שָׁעָה אַחַת בָּרַכֶּבֶת, הֲלֹא הוּא בְּקוֹנְדוֹבָה, בִּכְפַר הָאִשָּׁה הַזְּקֵנָה אֲשֶׁר עָבְדָה אֶת גַּנֵּנוּ, גַּן בֵּית־הַקַּיִץ „קִיֵּרִי". וַיּוֹסֶף: וְעַתָּה, אֶנְרִיקוֹ, הָלֹךְ נֵלֵךְ לִרְאוֹתוֹ. כָּל הָעֶרֶב הַהוּא דִּבֵּר אָבִי אַךְ בּוֹ. שֵׁם מוֹרֵהוּ הָרִאשׁוֹן הִזְכִּיר לוֹ הֲמוֹן זִכְרוֹנוֹת רַבִּים מִימֵי יַלְדוּתוֹ, עַל חֲבֵרָיו וְעַל אִמּוֹ הַמֵּתָה. וַיִּקְרָא: קְרוֹזֶטִּי! בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה הָיָה בְּבוֹאִי אֵלָיו לָקַחַת מִפִּיו תּוֹרָה. וּכְמוֹ אֶרְאֶנּוּ עַתָּה בְּעֵינָי. אִישׁ גּוּץ וּשְׁחוֹחַ מְעַט וְלוֹ עֵינַיִם בְּהִירוֹת, וּפָנָיו מְגֻלָּחִים לְמִשְׁעִי. קָשֶׁה הָיָה הָאִישׁ, אַךְ עִמָּנוּ הִתְהַלֵּךְ בְּדַרְכֵי נֹעַם וַיֶּרֶץ אוֹתָנוּ כְּאָב; וְאוּלָם מֵעוֹלָם לֹא הֶעְלִים עַיִן לְכָל מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר לֹא יֵעָשֶׂה. מֵאִכָּר עוֹבֵד־אֲדָמָה עָלָה לִהְיוֹת מוֹרֶה, כִּי הִרְבָּה לִלְמוֹד וַיִּשָּׂא כָּל מַחְסוֹר. אָדָם מְכֻבָּד. אִמִּי חִבְּבָה אוֹתוֹ וְאָבִי הִתְהַלֵּךְ עִמּוֹ כְּרֵעַ. אֵיךְ הָיָה הַדָּבָר, כִּי בְסוֹף יָמָיו עָזַב אֶת טוּרִינוֹ וַיַּעֲבֹר לְקוֹנְדוֹבָה? אֶל־נָכוֹן לֹא יַכִּירֵנִי עוֹד. אַךְ אֵין דָּבָר, אָנֹכִי הַכֵּר אַכִּיר אוֹתוֹ. אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנָה מֵאָז וְעַד הַיּוֹם. אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנָה, אֶנְרִיקוֹ! מָחָר נֵלֵךְ אֵלָיו לִרְאוֹתוֹ.

וְאֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר בְּשָׁעָה תֵּשַׁע בָּאנוּ אֶל תַּחֲנַת הָרַכֶּבֶת הַהוֹלֶכֶת אֶל סוּזָה. קָרָאתִי גַּם לְגֵרוֹנָה לָלֶכֶת עִמָּנוּ; וְלֹא יָכֹל לָבֹא, כִּי אִמּוֹ חוֹלָה. וְהַיּוֹם יוֹם אָבִיב יָפֶה. הָרַכֶּבֶת עָבְרָה בִּיעָף בְּתוֹךְ נְאוֹת דֶּשֶׁא וּמְשׂוּכוֹת פּוֹרְחוֹת, וְרוּחַ צַח, אֲשֶׁר רֵיחַ לוֹ כְּרֵיחַ בְּשָׂמִים, עָלָה בְאַפֵּנוּ. לֵב אָבִי הָיָה טוֹב עָלָיו, וְרֶגַע רֶגַע שָׂם אֶת זְרוֹעוֹ סְבִיב צַוָּארִי וַיְדַבֵּר אֵלַי, כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, תּוֹךְ כְּדֵי הִתְבּוֹנֵן אֶל יְפִי־הַנּוֹף. וַיֹּאמַר: קְרוֹזֶטִּי הַמִּסְכֵּן! הוּא הָאִישׁ הָרִאשׁוֹן, אַחֲרֵי אָבִי, אֲשֶׁר הָיָה טוֹב לִי וַאֲשֶׁר הֵיטִיב עִמָּדִי. הָעֵצוֹת הַטּוֹבוֹת, אֲשֶׁר יְעָצָנִי, וּשְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ תּוֹכָחוֹת קָשׁוֹת, אֲשֶׁר

הוֹכִיחַנִי עַל פָּנַי וַאֲשֶׁר גַּם בְּשׁוּבִי הַבַּיְתָה שָׁמוּ מַחֲנָק לִגְרוֹנִי, לֹא נִשְׁכְּחוּ מִלִּבִּי כָּל הַיָּמִים. יָדָיו הָיוּ קְצָרוֹת וְעָבוֹת. עוֹדֶנִּי רוֹאֶה אוֹתוֹ בְּהַצִּיגוֹ אֶת מַקְלוֹ בַּפִּנָּה, מִדֵּי בֹאוֹ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, וּבִתְלוֹתוֹ אֶת מְעִילוֹ עַל תְּלִי־הַבְּגָדִים; דֶּרֶךְ אַחַת הָיְתָה לוֹ, בַּעֲשׂוֹתוֹ זֹאת, יוֹם־יוֹם. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב, שׁוֹקֵד עַל עֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמוּנָה, מָלֵא רוּחַ נְדִיבָה, עֵינָיו פְּקוּחוֹת וְאָזְנָיו קַשּׁוּבוֹת, כַּאֲשֶׁר בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְבוֹאוֹ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר. עוֹדֶנִּי זוֹכֵר, כְּמוֹ אֶשְׁמַע זֹאת עַתָּה, בְּקָרְאוֹ אֵלַי: בּוֹטִינִי, הוֹי בּוֹטִינִי! הָאֶצְבַּע הַשְּׁנִיָּה וְהַתִּיכוֹנָה עַל הָעֵט! – בְּוַדַּאי הִשְׁתַּנָּה מְאֹד בִּימֵי אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנָה.

כְּבוֹאֵנוּ אֶל קוֹנְדוֹבָה, בִּקַּשְׁנוּ מִיָּד אֶת הַגַּנֶּנֶת הַזְּקֵנָה, אֲשֶׁר הָיְתָה לָנוּ בִּקְיָרֵי וַאֲשֶׁר יֵשׁ לָהּ חֲנוּת קְטַנָּה בְּאַחַד מְבוֹאוֹת הָרְחוֹב. מָצָאנוּ אוֹתָהּ וְאֶת יְלָדֶיהָ; וְהִיא קִדְּמָה פָּנֵינוּ בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, וַתְּסַפֵּר לָנוּ עַל בַּעֲלָהּ, אֲשֶׁר יָשׁוּב עַתָּה מִיָּוָן, שֶׁשָּׁם הוּא עוֹבֵד זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְעַל בִּתָּהּ הַבְּכִירָה אֲשֶׁר בְּבֵית־הַחִנּוּךְ לְחֵרְשִׁים־אִלְּמִים בְּטוּרִינוֹ. וְאַחַר הִתְוְתָה לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל הַמּוֹרֶה, הַיָּדוּעַ לַכֹּל.

עָזַבְנוּ אֶת הַכְּפָר וַנַּעַשׂ דַּרְכֵּנוּ בַּמִּשְׁעוֹל, הָעוֹבֵר בֵּין מְשׂוּכוֹת פּוֹרְחוֹת וְעוֹלֶה אֶל גִּבְעָה.

אָבִי לֹא דִבֵּר עוֹד דָּבָר, וַיְהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר זִכְרוֹנוֹתָיו לָקְחוּ אֶת כָּל לִבּוֹ; פְּעָמִים רַבּוֹת חִיֵּךְ וְאַחַר הֵנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ.

פִּתְאֹם עָמַד תַּחְתָּיו וַיֹּאמַר: הִנֵּהוּ. הִתְעָרֵב אֶתְעָרֵב עַל זֹאת, הוּא הָאִישׁ.

וְיָשִׁישׁ קָטָן, אֲשֶׁר לוֹ זָקָן לָבָן וְכוֹבַע רָחָב, בָּא לִקְרָאתֵנוּ, יוֹרֵד בַּמִּשְׁעוֹל, נִשְׁעָן עַל מַטֵּהוּ, הוֹלֵךְ בִּכְבֵדוּת, הָלוֹךְ וְסָחוֹב אֶת רַגְלָיו אַחֲרָיו, וְיָדָיו רוֹעֲדוֹת.

וַיֹּאמֶר אָבִי שֵׁנִית: הוּא הוּא; וַיִּרְחַב צְעָדָיו.

כַּאֲשֶׁר קָרַבְנוּ לָבֹא אֵלָיו, עָמַדְנוּ תַחְתֵּנוּ.

גַּם הַיָּשִׁישׁ עָמַד וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל אָבִי.

פָּנָיו עוֹד הָיוּ רַעֲנַנִּים, וְעֵינָיו בְּהִירוֹת, חַיּוֹת.

וַיָּסַר אָבִי אֶת הַכּוֹבַע מֵעַל רֹאשׁוֹ וַיֹּאמַר: הַאַתָּה הַמּוֹרֶה וִנְצֶנְצוֹ קוֹרְזֶטוֹ?

וַיָּסַר גַּם הַמּוֹרֶה אֶת כּוֹבָעוֹ וַיַּעַן בְּקוֹל רוֹעֵד מְעַט, אַךְ בָּרוּר, מָלֵא: אָנֹכִי הָאִישׁ.

וַיֹּאחַז אָבִי בְּיָדוֹ וַיֹּאמַר: וְעַתָּה הוֹאֶל־נָא וְיִלָּחֵץ אֶחָד מִתַּלְמִידֶיךָ לְפָנִים אֶת יָדְךָ וְיִשְׁאַל לְךָ לְשָׁלוֹם. מִטּוּרִינוֹ בָאתִי הֵנָּה, לְמַעַן רְאוֹת פָּנֶיךָ.

הַזָּקֵן הִשְׁתָּאָה לוֹ. וְאַחַר אָמַר: רַב הַכָּבוֹד הַזֶּה מִמֶּנִּי... אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ... מָתַי, תַּלְמִידִי? שָׂא־נָא לִי. הוֹאִילָה וְהַגִּידָה לִי שְׁמֶךָ.

וַיִּקֹּב אָבִי אֶת שְׁמוֹ: אַלְבֶּרְטוֹ בּוֹטִינִי, וְאֶת הַשָּׁנָה וְאֶת הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר בָּהֶם הָלַךְ אֶל בֵּית־סִפְרוֹ; וַיּוֹסֶף וַיֹּאמַר: הֵן אַתָּה לֹא לְךָ לִזְכּוֹר אוֹתִי עוֹד. וְאוּלָם אָנֹכִי הַכֵּר אַכִּירְךָ הֵיטֵב.

הַמּוֹרֶה הֵשַׁח רֹאשׁוֹ וַיַּבֵּט לָאָרֶץ, הַבֵּט וְהָגֹה לִזְכּוֹר רִאשׁוֹנוֹת, וַיַּבִּיעַ פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ אֶת שֵׁם אָבִי, אֲשֶׁר הִתְבּוֹנֵן בּוֹ וְלֹא גָרַע עַיִן מִמֶּנּוּ, וְעַל שְׂפָתָיו מְרַחֵף שְׂחוֹק.

פִּתְאֹם נָשָׂא הַיָּשִׁישׁ אֶת פָּנָיו, וְעֵינָיו פְּקוּחוֹת מְאֹד, וַיֹּאמֶר לְאִטּוֹ: אַלְבֶּרְטוֹ בּוֹטִינִי? בֶּן הַמְּהַנְדֵּס בּוֹטִינִי? אֲשֶׁר יָשַׁב בִּרְחוֹב „דֶּלַּה קוֹנְסוֹלַטוֹ"?

וַיֹּאמֶר אָבִי: הוּא הוּא, וַיּוֹשֶׁט לוֹ אֶת יָדָיו. וְהַיָּשִׁישׁ אָמַר: אִם כֵּן אֵפוֹא... הַנִּיחָה לִי, אָדוֹן יָקָר, הַנִּיחָה לִי וַאֲחַבֶּק לָךְ,—וַיִּגַּשׁ אֶל אָבִי וַיְחַבֶּק לוֹ; וְרֹאשׁוֹ הַלָּבָן הִגִּיעַ אַךְ עַד שְׁכֶם אָבִי. וַיִּסְמוֹךְ אָבִי אֶת הַלֶּחִי אֶל מִצְחוֹ.

וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: הוֹאֶל־נָא וּבוֹא עִמִּי.

וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַבֵּר, וַיִּסֹּב וַיֵּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ.

בְּדַקִּים מִסְפָּר בָּאנוּ אֶל הַקּוֹמָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל בַּיִת קָטָן, בַּעַל שְׁתֵּי דְלָתוֹת. מִסָּבִיב לַדֶּלֶת הָאַחַת הָיְתָה הַחוֹמָה שׁוּדָה מְעַט בַּשִּׂיד.

הַמּוֹרֶה פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת הַשֵּׁנִית וַיִּקְרָא לָנוּ לָבֹא הֶחָדְרָה; וְהַחֶדֶר אַרְבָּעָה קִירוֹת לְבָנִים; בַּפִּנָּה הָאַחַת מִטַּת־שָׂדֶה וְעָלֶיהָ שְׂמִיכָה, עֲשׂוּיָה רִבּוּעֵי לָבָן וּתְכֵלֶת, וּבַפִּנָּה הָאַחֶרֶת שֻׁלְחַן־כְּתִיבָה וְסִפְרִיָּה קְטַנָּה; אַרְבָּעָה כִסְאוֹת וּמַפַּת־קִיר יְשָׁנָה מְחֻבֶּרֶת אֶל הַקִּיר בְּמַסְמְרִים; וְרֵיחַ טוֹב, רֵיחַ תַּפּוּחִים, עָלָה בְאַפֵּנוּ. יָשַׁבְנוּ שְׁלָשְׁתֵּנוּ. וְאָבִי וְהַמּוֹרֶה הִבִּיטוּ אִישׁ אֶל אָחִיו רְגָעִים מִסְפָּר וְלֹא דִבְּרוּ דָבָר.

אַחֲרֵי־כֵן קָרָא הַמּוֹרֶה, כְּשֶׁעֵינָיו נְטוּיוֹת אֶל הַקַּרְקַע הָרָצוּף לְבֵנִים, וַעֲלֵיהֶן קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ מְשַׂחֲקוֹת: בּוֹטִינִי! זָכוֹר אֶזְכּוֹר הֵיטֵב, אִמְּךָ הָיְתָה אִשָּׁה טוֹבָה מְאֹד. וְאַתָּה יָשַׁבְתָּ בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה יָמִים רַבִּים בַּסַּפְסָל הָרִאשׁוֹן, מִשְּׂמֹאל, אֵצֶל הַחַלּוֹן. הָבָה נִרְאֶה, הַאֶזְכּוֹר עוֹד. עוֹדֶנִּי רוֹאֶה אֶת רֹאשְׁךָ הַמְכֻסֶּה תַלְתַּלִּים.— וְאַחַר עָמַד מְדַבֵּר וַיֶּהְגֶּה מְעָט.—הָיִיתָ נַעַר צַר מְאֹד, חַי, הֲלֹא? אָמְנָם כֵּן! בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית חָלִיתָ חֳלִי הָאַסְכָּרָה. עוֹדֶנִּי זוֹכֵר יוֹם הֲבִיאָם אוֹתְךָ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר אַחֲרֵי חָיִיתָ מֵחָלְיְךָ, וְאַתָּה דַל־בָּשָׂר וְעָטוּף בִּשְׂמִיכָה. אַרְבָּעִים שָׁנָה עָבְרוּ מֵאָז, הֲלֹא? מַה־יָּפֶה עָשִׂיתָ, כִּי זָכַרְתָּ אֶת מוֹרְךָ הַמִּסְכֵּן. גַּם אֲחֵרִים מִתַּלְמִידַי לְפָנִים בָּאוּ לִפְנֵי שָׁנִים אֶל בֵּיתִי הֵנָּה לִרְאוֹת פָּנָי: פְּקִידֵי־צָבָא, כֹּהֲנִים, אֲדוֹנִים שׁוֹנִים.— אַחֲרֵי־כֵן שָׁאַל אֶת אָבִי לִמְלַאכְתּוֹ, וַיֹּאמַר: שָׂמֵחַ אֲנִי מְאֹד, שָׂמֵחַ אֲנִי בְּכָל לֵב. חֵן־חֵן לָךְ. זֶה יָמִים רַבִּים לֹא בָא עוֹד אֵלַי אִישׁ. וּמִי יוֹדֵעַ, אִם לֹא אַתָּה הָאַחֲרוֹן, אֲדוֹנִי הַיָּקָר.

וַיִּקְרָא אָבִי וַיֹּאמַר: לָמָּה תְדַבֵּר כָּזֹאת! הֵן עוֹדְךָ חָזָק וְרַעֲנָן. אַל לְךָ לְדַבֵּר כָּכָה.

וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: הוֹי, לֹא כֵן; הֲרוֹאֶה אַתָּה אֶת הָרַעַד הַזֶּה? — וַיַּרְאֵהוּ אֶת יָדָיו. — זֶה אוֹת לֹא טוֹב. לִפְנֵי שָׁלֹשׁ שָׁנִים תָּקַף אוֹתִי, בְּעוֹדֶנִּי עוֹבֵד עֲבוֹדָתִי בְּבֵית־הַסֵּפֶר. בָּרִאשׁוֹנָה לֹא שַׂמְתִּי אֶל לֵב; כִּי אָמַרְתִּי, אַךְ זֶה מִקְרֶה וְעָבָר. אַךְ לֹא עָבַר, כִּי דָבַק בִּי וְגַם הָיָה הוֹלֵךְ וְחָזָק. בָּא יוֹם, אֲשֶׁר בּוֹ לֹא יָכֹלְתִּי עוֹד לִכְתּוֹב. הוֹי! הַיּוֹם הַהוּא, יוֹם עֲשׂוֹתִי בָּרִאשׁוֹנָה כֶּתֶם עַל מַחְבֶּרֶת אַחַד תַּלְמִידַי, נָגַע עַד לִבִּי וַיֶּהֶלְמֵנִי, אָדוֹן יָקָר. עוֹד יָמִים הֶחֱזַקְתִּי בְּקַרְנוֹת מִזְבְּחִי; אַךְ לָאַחֲרוֹנָה נִלְאֵיתִי, לֹא יָכֹלְתִּי עוֹד. מִקֵּץ שִׁשִּׁים שְׁנוֹת הוֹרָאָה הָיָה עָלַי לְהִפָּרֵד מִבֵּית־הַסֵּפֶר, מִן הַתַּלְמִידִים, מִן הָעֲבוֹדָה. וְקָשֶׁה הָיָה הַדָּבָר בְּעֵינַי, הֲלֹא תֵדַע, קָשֶׁה מְאֹד. בְּתִתִּי אֶת לִקְחִי הָאַחֲרוֹן, הָלְכוּ כֻלָּם אֶל בֵּיתִי וַיָּחֹגּוּ אוֹתִי וַיְרוֹמְמוּנִי; אַךְ אֲנִי נֶעֱצַבְתִּי בְּלִבִּי, כִּי רָאִיתִי כִּי בָא הַקֵּץ לְחַיָּי. שָׁנָה אַחַת לִפְנֵי עָזְבִי אֶת בֵּית־הַסֵּפֶר מֵתוּ עָלַי אִשְׁתִּי וּבְנִי יְחִידִי. נִשְׁאֲרוּ לִי אַךְ שְׁנֵי בְנֵי אָחִי, אַנְשֵׁי אֲדָמָה. עַתָּה אֲנִי חַי עַל הַכֶּסֶף הַנִּתָּן לִי מֵאֵת הַמֶּמְשָׁלָה לְכַלְכֵּל אֶת שֵׂיבָתִי, מֵאוֹת־מִסְפָּר שְׁקָלִים לְשָׁנָה. אֵינֶנִּי עוֹבֵד עוֹד כָּל עֲבוֹדָה; וְהַיָּמִים מַאֲרִיכִים לְאֵין קֵץ. וְרַק בָּזֶה אֶשְׁתַּעֲשֵׁעַ, שֶׁאֲנִי מְעַיֵּן פַּעַם בְּפַעַם בְּסִפְרֵי־הַלִּמּוּד הַיְשָׁנִים אֲשֶׁר לִי, בְּאֹסֶף כִּתְבֵי־הָעִתִּים אֲשֶׁר לְבֵית־הַסֵּפֶר, בַּסְּפָרִים הָאֲחָדִים, אֲשֶׁר נִתְּנוּ לִי בְמַתָּנָה. וּבְדַבְּרוֹ הֶרְאָנוּ אֶת הַסִּפְרִיָּה הַקְּטַנָּה וַיֹּאמַר: הִנֵּה הִנָּם; אֵלֶּה הֵם זִכְרוֹנוֹתַי, אֵלֶּה כָּל חֶלְדִּי... וּבִלְעֲדֵיהֶם אֵין לִי כָל דָּבָר בָּאָרֶץ.

וְאַחַר הִצְהִיל קוֹלוֹ פִּתְאֹם וַיֹּאמַר: הִנְנִי וְהֶרְאִיתִיךָ דָבָר, אֲשֶׁר לֹא פִלַּלְתָּ לִרְאוֹתוֹ, אָדוֹן בּוֹטִינִי הַיָּקָר.

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל שֻׁלְחַן־הַכְּתִיבָה, וַיִּפְתַּח מְגוֹרָה אֲרֻכָּה, אֲשֶׁר הָיוּ בָהּ צְרוֹרוֹת קְטַנִּים רַבִּים, כֻּלָּם חֲבוּשִׁים בִּפְתִילִים וְעַל כָּל צְרוֹר כָּתוּב הַזְּמָן, אַרְבַּע סְפָרוֹת. וַיְחַפֵּשׂ מְעַט, וְאַחַר פָּתַח צְרוֹר אֶחָד, וַיַּעֲבֹר עַל גִּלְיוֹנוֹת רַבִּים, וַיּוֹצֵא גִּלָּיוֹן אֶחָד, אֲשֶׁר הָפַךְ יָרֹק מֵרֹב יָמִים, וַיִּתְּנֵהוּ עַל־יַד אָבִי. זֹאת הָיְתָה אַחַת הָעֲבוֹדוֹת אֲשֶׁר עָבַד לְבֵית־הַסֵּפֶר לִפְנֵי אַרְבָּעִים שָׁנָה! לְמַעְלָה הָיָה כָתוּב: אַלְבֶּרְטוֹ בּוֹטִינִי. הַקְרָאָה. 3 לְאַפְּרִיל 1838. — אָבִי הִכִּיר כְּרֶגַע אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת, כְּתַב־הַיַּלְדוּת אֲשֶׁר לוֹ, וַיָּחֶל לִקְרֹא מִתּוֹךְ חִיּוּךְ. אַךְ עוֹד מְעַט נִרְאוּ פִּתְאֹם דְּמָעוֹת בְּעֵינָיו. וָאָקוּם וָאֶשְׁאָלֵהוּ, מַה־לּוֹ. וַיְחַבְּקֵנִי בִזְרוֹעוֹ וַיְאַמֵּץ אוֹתִי אֵלָיו וַיֹּאמַר: — הַבֵּט אֶל הַגִּלָּיוֹן הַזֶּה. הֲרוֹאֶה אָתָּה? אֵלֶּה הַתִּקּוּנִים אֲשֶׁר תִּקְּנָה לִי אִמִּי הַמִּסְכֵּנָה. הִיא הִבְלִיטָה תָמִיד אֶת הָאוֹתִיּוֹת למ"ד וטי"ת. וְהַטּוּרִים הָאַחֲרוֹנִים לָהּ הֵמָּה כָלִיל. לִמֵּד לִמְּדָה אֶת יָדָהּ לְחַקּוֹת אֶת אוֹתִיּוֹתַי וּמִדֵּי הֱיוֹתִי עָיֵף וַאֲחוּז־שֵׁנָה, כִּלְּתָה הִיא אֶת הָעֲבוֹדָה תַּחְתָּי. אִמִּי הַטּוֹבָה, הַקְּדוֹשָׁה!—וַיְנַשֵּׁק אֶת הַצַּד הַזֶּה אֲשֶׁר לַגִּלָּיוֹן.

הַמּוֹרֶה הֶרְאָה אֶת יֶתֶר הַצְּרוֹרוֹת וַיֹּאמַר: אֵלֶּה הֵם זִכְרוֹנוֹתָי. בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה הִנַּחְתִּי עֲבוֹדָה אַחַת לְכָל תַּלְמִיד לְמִשְׁמֶרֶת, וְכָל הַגִּלְיוֹנוֹת עֲרוּכִים וְנִסְמָנִים בְּמִסְפָּרִים. פַּעַם בְּפַעַם אֲנִי שָׁב אֲלֵיהֶם וְקוֹרֵא טוּר אֶחָד כֹּה וְטוּר אֶחָד כֹּה, וַהֲמוֹן זִכְרוֹנוֹת רַבִּים עוֹלִים עַל לִבִּי, וּכְמוֹ אָשׁוּבָה אֶרְאֶה אֶת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁכְּבָר עָבְרוּ וְאֵינָם. כַּמָּה חָלְפוּ עַל פָּנַי, אָדוֹן יָקָר! עוֹצֵם אֲנִי אֶת עֵינַי, וַאֲנִי רוֹאֶה פָנִים עַל פָּנִים, כִּתּוֹת עַל כִּתּוֹת, מֵאוֹת עַל מֵאוֹת נְעָרִים, אֲשֶׁר מִי יוֹדֵעַ כַּמָּה מֵהֶם כְּבָר מֵתוּ. רַבִּים זָכוֹר אֶזְכּוֹר הֵיטֵב. אֶזְכּוֹר אֶת הַטּוֹבִים בַּתַּלְמִידִים וְאֶת הָרָעִים בָּהֶם, אֶת אֲשֶׁר נָתְנוּ רֹב שִׂמְחָה בְּלִבִּי וְאֵת אֲשֶׁר מֵרְרוּ וְעִצְּבוּ אֶת רוּחִי; כִּי הֵן

גַּם נְחָשִׁים הָיָה יִהְיוּ בְתוֹךְ הָמוֹן רָב אֲשֶׁר כָּזֶה! אַךְ עַתָּה, הֲלֹא תָבִין זֹאת, הִנְנִי בְעֵינַי כְּמוֹ כְבָר בָּאתִי אֶל הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן וְכֻלָּם יַחַד אֲהוּבִים לִי.

וַיָּשָׁב וַיֵּשֶׁב עַל מְקוֹמוֹ וַיִּקַּח אַחַת מִיָּדַי אֶל בֵּין יָדָיו.

וְאָבִי אָמַר אֵלָיו בְּחִיּוּךְ עַל שְׂפָתָיו: וַהֲלֹא תִזְכֹּר לִי גַּם אֲנִי אַחַת מִמְּשׁוּבוֹתַי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי?

וַיַּעַן הַיָּשִׁישׁ וַיֹּאמֶר, בְּחַיְכוֹ אַף הוּא: לָךְ, אֲדוֹנִי! לֹא, בָּרֶגַע הַזֶּה אֵינֶנִּי זוֹכֵר. וְאוּלָם אֵין זֹאת אוֹמֶרֶת, כִּי לֹא עָשִׂיתָ כָּל מַעֲשֵׂה הוֹלֵלוּת וּמְשׁוּבָה. אַךְ הָיָה הָיִיתָ נָבוֹן וּרְצִינִי לְפִי שְׁנוֹתֶיךָ. זָכוֹר אֶזְכּוֹר אֵת אֲשֶׁר דָּבַקְתָּ מְאֹד בְּאִמֶּךָ... וְאוּלָם הֲטִיבוֹתָ מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתָ, יָפֶה עָשִׂיתָ, כִּי בָאתָ לִרְאוֹת פָּנַי! אֵיךְ יָכֹלְתָּ לַעֲזוֹב אֶת מַעֲשֶׂיךָ וְלָלֶכֶת לְבַקֵּשׁ מוֹרֶה מִסְכֵּן, זָקֵן?

וַיַּעַן אָבִי מִתּוֹךְ הִתְעוֹרְרוּת: שְׁמַע, אָדוֹן קְרוֹזֶטִי, זוֹכֵר אֲנִי עֵת הֵבִיא אִמִּי אוֹתִי אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר בַּתְּחִלָּה. זֹאת הָיְתָה לָהּ הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה אֲשֶׁר תִּפָּרֵד מִמֶּנִּי לִשְׁתֵּי שָׁעוֹת וַאֲשֶׁר תַּעַזְבֵנִי מִחוּץ לַבַּיִת, אֶל יָדַיִם אֲחֵרוֹת – מִבַּלְעֲדֵי יְדֵי אָבִי; אֶל יְדֵי אִישׁ זָר, אֲשֶׁר לֹא יְדַעְנוּהוּ הֵיטֵב מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם. לָאִשָּׁה הַטּוֹבָה הַזֹּאת הָיָה לֶכְתִּי אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר בַּתְּחִלָּה, כְּצֵאתִי אֶל שְׂדֵה הַחַיִּים, כַּפְּרִידָה הָרִאשׁוֹנָה לִפְרִידוֹת רַבּוֹת, דְּרוּשׁוֹת וּמַדְאִיבוֹת, אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה אַחֲרֶיהָ; הַפַּעַם לָקְחָה מִמֶּנָּה הַחֶבְרָה אֶת בְּנָהּ, לִבְלִי הֲשִׁיבוֹ עוֹד אֵלֶיהָ כָלִיל. וְגַם הִיא וְגַם אֲנִי הָיִינוּ נִרְעָשִׁים מִנַּהֲמַת לִבֵּנוּ. בְּתִתָּהּ אוֹתִי עַל יָדְךָ, דִּבְּרָה בְקוֹל רוֹעֵד וּבְצֵאתָהּ אָמְרָה שָׁלוֹם גַּם בְּעַד בְּקִיעַ הַדֶּלֶת, וְעֵינֶיהָ מָלְאוּ דְמָעוֹת. אָז נָתַתָּ אַתָּה לָהּ אוֹת בְּיָדְךָ הָאַחַת, וְאֶת הַיָּד הַשֵּׁנִית שַׂמְתָּ עַל לִבְּךָ, כְּמוֹ בְקַשְׁתָּ לֵאמֹר לָהּ:

בִּטְחִי בִי, גִּבַרְתִּי. וְעַתָּה, הָאוֹת הַזֶּה, וְהַמַּבָּט הַזֶּה, אֲשֶׁר הֶרְאַנִי, כִּי הֲבִינוֹתָ אֶת כָּל לֵב אִמִּי; הַמַּבָּט הַזֶּה, אֲשֶׁר הָיָה כְאוֹמֵר: חִזְקִי וְיֶאֱמַץ לִבֵּךְ! הָאוֹת הַזֶּה, אֲשֶׁר הָיָה הַבְטָחָה נֶאֱמָנָה לִהְיוֹתְךָ לִי לְמָגֵן, לִמְבַקֵּשׁ טוֹב וְלִמְרַחֵם, — לְעוֹלָם לֹא שְׁכַחְתִּים, עַד עוֹלָם נֶחְקְקוּ עַל לוּחַ לִבִּי; וְהַזִּכָּרוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר זָכַרְתִּי לְךָ הוּא הוּא אֲשֶׁר הֱבִיאַנִי מְטוּרִינוֹ הֲלוֹם. וְעַתָּה הִנֵּה בָאתִי אֵלֶיךָ, מִקֵּץ אַרְבָּעִים וְאַרְבַּע שָׁנָה, לֵאמֹר לְךָ: חֵן־חֵן, מוֹרֶה יָקָר.

הַמּוֹרֶה לֹא עָנָה דָבָר, כִּי־אִם סִלְסֵל שְׂעָרִי, וְיָדוֹ הָרוֹעֲדָה הֶחֱלִיקָה מִשְּׂעַר־רֹאשִׁי אֶל מִצְחִי וּמִמִּצְחִי אֶל כְּתֵפָי.

וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה הִתְבּוֹנֵן אָבִי אֶל הַקִּירוֹת הַחֲשׂוּפִים, אֶל הַמִּטָּה הָרָעָה, אֶל פַּת־הַלֶּחֶם וְאֶל מְנוֹרַת־הַשֶּׁמֶן הַקְּטַנָּה, אֲשֶׁר הָיוּ עַל כַּרְכֹּב הַחַלּוֹן, וַיְהִי כְאוֹמֵר: מוֹרֶה מִסְכֵּן, הֲזֶה חֶלְקְךָ מִכָּל עֲמָלְךָ, מִקֵּץ שִׁשִּׁים שְׁנוֹת עֲבוֹדָה?

אַךְ הַזָּקֵן הַטּוֹב הָיָה שְׂבַע־רָצוֹן וַיָּשָׁב לְדַבֵּר בְּהִתְעוֹרְרוּת עַל מִשְׁפַּחְתֵּנוּ, עַל הַמּוֹרִים הָאֲחֵרִים אֲשֶׁר הָיוּ בַּיָּמִים הָהֵם וְעַל הַתַּלְמִידִים אֲשֶׁר הָיוּ חֲבֵרִים לְאָבִי בְּבֵית־הַסֵּפֶר; אָבִי זָכַר אֲחָדִים מֵהֶם וַאֲחֵרִים נִשְׁכְּחוּ מִלִּבּוֹ; וַיְסַפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ עַל פְּלוֹנִי וְעַל אַלְמוֹנִי; וְאַחַר שָׂם אָבִי קֵץ לַשִּׂיחָה וַיִּקְרָא לַמּוֹרֶה לָרֶדֶת אֶל הַכְּפָר, לְמַעַן אֱכֹל עִמָּנוּ לָחֶם. הוּא עָנָה בְנַחַת: חֵן־חֵן לְךָ; אַךְ הִיא הָיָה כְּמִתְעַשֵּׁת. וַיַּחֲזֵק אָבִי בִּשְׁתֵּי יָדָיו וַיִּשְׁנֶה לּוֹ אֶת שְׁאֵלָתוֹ. וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: אֲבָל אֵיכָה אֶעֱשֶׂה וְאֵיךְ אֹכַל, וְיָדַי הָעֲלוּבוֹת מְרַקְּדוֹת תָּמִיד? הֵן גַּם לַאֲחֵרִים הָיֹה יִהְיֶה זֶה לָטֹרַח! וַיֹּאמֶר אָבִי: אֲנַחְנוּ נַעֲזוֹר לָךְ. אָז נִדְרַשׁ לָנוּ, בַּהֲנִיעוֹ רֹאשׁוֹ מִתּוֹךְ חִיּוּךְ.

וַיֹּאמֶר לְאָבִי, בְּסָגְרוֹ אֶת הַדֶּלֶת מִבַּחוּץ: יוֹם טוֹב הַיּוֹם הַזֶּה לִי, יוֹם

טוֹב, אָדוֹן בּוֹטִינִי הַיָּקָר! אַבְטִיחֲךָ, כִּי זָכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר עוֹדֶנִּי חַי עַל הָאֲדָמָה.

אָבִי נָתַן לַמּוֹרֶה אֶת זְרוֹעוֹ, וְהַמּוֹרֶה הֶחֱזִיק אוֹתִי בְּיָדִי וַנֵּרֶד בַּמִּשְׁעוֹל. בַּדֶּרֶךְ פָּגַשְׁנוּ שְׁתֵּי יְלָדוֹת יְחֵפוֹת נוֹהֲגוֹת בְּפָרוֹת, וְנַעַר, אֲשֶׁר רָץ וְעָבַר עַל פָּנֵינוּ, וְהוּא נוֹשֵׂא סֵבֶל־תֶּבֶן גָּדוֹל עַל שִׁכְמוֹ. וַיַּגֵּד לָנוּ הַמּוֹרֶה, כִּי הֵם תַּלְמִיד אֶחָד וּשְׁתֵּי תַלְמִידוֹת מֵהַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה, וְכִי בַּבֹּקֶר יוֹצְאִים הֵם יְחֵפִים לִרְעוֹת אֶת הַפָּרוֹת בָּאָחוּ וְלַעֲבוֹד בַּשָּׂדוֹת, וּבָעֶרֶב יָשִׂימוּ נַעֲלֵיהֶם עַל רַגְלֵיהֶם וְהָלְכוּ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר. מִבַּלְעֲדֵיהֶם לֹא פָגַשְׁנוּ כָּל נֶפֶשׁ אָדָם. בִּרְגָעִים מִסְפָּר בָּאנוּ אֶל בֵּית־הָאֹכֶל וַנֵּשֶׁב אֶל שֻׁלְחָן גָּדוֹל — אֶת הַמּוֹרֶה הוֹשַׁבְנוּ בַּתָּוֶךְ — וַנָּחֶל לֶאֱכוֹל אֶת אֲרֻחַת־הַבֹּקֶר. בֵּית־הָאֹכֶל הָיָה שָׁקֵט כְּבֵית מוֹשַׁב נְזִירִים. הַמּוֹרֶה הָיָה עָלֵז וְטוֹב־לֵב וְרִגְשַׁת לִבּוֹ הִגְדִּילָה אֶת רְעִידַת יָדָיו, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט לֹא יָכֹל לֶאֱכוֹל. וַיְנַתַּח לוֹ אָבִי אֶת הַבָּשָׂר, וַיִּפְרָס־לוֹ אֶת הַלֶּחֶם, וַיָּשֶׂם לוֹ אֶת הַמֶּלַח בַּצַּלַּחַת. וּלְמַעַן יוּכַל לִשְׁתּוֹת, הֶחֱזִיק אֶת הַכּוֹס בִּשְׁתֵּי יָדָיו, וְגַם אָז הִשְׁתַּקְשְׁקָה אֶל שִׁנָּיו. אַךְ דַּבֵּר דִּבֵּר בְּעֹז וּבְחֹם־לֵב עַל סִפְרֵי־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר הָיוּ בִּימֵי נְעוּרָיו, עַל תָּכְנִית שְׁעוֹת הַלֶּקַח אֲשֶׁר הָיוּ בַּיָּמִים הָהֵם, עַל הַתְּהִלּוֹת אֲשֶׁר הִלְלוּהוּ הַגְּבוֹהִים עָלָיו וְעַל חֻקֵּי בֵית־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר בַּשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת; וְכָל עֵת דַּבְּרוֹ עָמַד בְּעֵינָיו אוֹר פָּנָיו, אֲשֶׁר הֶאְדִּימוּ מְעַט מֵאֲשֶׁר לְפָנִים, וְקוֹלוֹ הָיָה קוֹל עָלֵז, וּצְחוֹקוֹ נִשְׁמַע כִּמְעַט כִּצְחוֹק נָעַר. אָבִי הִתְבּוֹנֵן בּוֹ בְּלִי הֲפוּגוֹת, וּמַרְאֵה פָנָיו כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי בוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת בְּהַבִּיטוֹ אֵלַי בַּבַּיִת, בְּהַעֲמִיקוֹ בְּהֶגְיוֹן לִבּוֹ מִתּוֹךְ חִיּוּךְ קַל, וְרֹאשׁוֹ נָטוּי הַצִּדָּה. הַמּוֹרֶה שָׁתָה יַיִן וְהַיַּיִן יָרַד עַל חָזֵהוּ; וַיָּקָם אָבִי וַיִּמַּח אֶת מְעִילוֹ בְּמִטְפַּחַת הַשֻּׁלְחָן. וַיֹּאמֶר הַמּוֹרֶה: אֲבָל, אֲדוֹנִי, לֹא, לֹא אֶתֵּן אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת! וַיִּשְׂחָק. וַיְדַבֵּר דְּבָרִים אֲחָדִים

רוֹמִית. לָאַחֲרוֹנָה נָשָׂא אֶת כּוֹסוֹ, אֲשֶׁר רָקְדָה בְיָדוֹ, וַיֹּאמֶר בִּרְצִינוּת רַבָּה: וּבְכֵן, אֲדוֹנִי הַמְּהַנְדֵּס הַיָּקָר, לִשְׁלוֹמְךָ וְלִשְׁלוֹם יְלָדֶיךָ וּלְזִכְרוֹן אִמְּךָ הַטּוֹבָה! וַיִּלְחַץ אָבִי אֶת יָדוֹ וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לוֹ: וְלִשְׁלוֹמְךָ, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה הַטּוֹב! וְשָׁם בַּחֶדֶר מֵאַחֲרֵינוּ הָיוּ בַעַל־הַבַּיִת וַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים, אֲשֶׁר הִבִּיטוּ אֵלֵינוּ וַיְחַיְּכוּ כְמוֹ מִתּוֹךְ שְׂבִיעַת רָצוֹן עַל הַמִּשְׁתֶּה, שֶׁנֶּעֱרַךְ לִכְבוֹד הַמּוֹרֶה הַמִּתְגּוֹרֵר אִתָּם בַּכְּפָר.

כַּעֲבוֹר הַשָּׁעָה הַשְּׁנִיָּה הָלַכְנוּ לְדַרְכֵּנוּ, וְהַמּוֹרֶה אָמַר לְשַׁלְּחֵנוּ עַד תַּחֲנַת הָרַכֶּבֶת. וַיִּתֶּן לוֹ אָבִי שֵׁנִית אֶת זְרוֹעוֹ, וְהוּא שָׁב וַיַּחֲזֵק אוֹתִי בְיָדִי, וַאֲנִי נָשָׂאתִי אֶת מַטֵּהוּ. הָאֲנָשִׁים עָמְדוּ תַּחְתֵּיהֶם, לְמַעַן הַבֵּט אַחֲרֵינוּ, כִּי כֻלָּם יָדְעוּ אוֹתוֹ; וְיֵשׁ אֲשֶׁר בֵּרְכוּ אוֹתוֹ בְשָׁלוֹם. בְּלֶכְתֵּנוּ בַדֶּרֶךְ שָׁמַעְנוּ מֵאַחַד הַחַלּוֹנוֹת קוֹלוֹת נְעָרִים רַבִּים, אֲשֶׁר קָרְאוּ יַחַד וַיְבַטְּאוּ אֶת הָאוֹתִיּוֹת וְאֶת הַהֲבָרוֹת. וַיַּעֲמוֹד הַזָּקֵן תַּחְתָּיו וַיְהִי כְמִתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ. וַיֹּאמַר: זֶה הוּא יָגוֹן בִּלְבָבִי, אָדוֹן בּוֹטִינִי הַיָּקָר, לִשְׁמוֹעַ אֶת קוֹלוֹת הַנְּעָרִים בְּבֵית־הַסֵּפֶר וּלְבִלְתִּי הֱיוֹתִי שָׁם, וְלָדַעַת כִּי אִישׁ אַחֵר מוֹרֶה אוֹתָם! שִׁשִּׁים שָׁנָה שָׁמַעְתִּי אֶת הַנְּגִינָה הַזֹּאת וְגַם עָרְבָה עָלַי מְאֹד וְלִבִּי הָיָה טוֹב עָלָי. וְעַתָּה הִנְנִי עֲרִירִי. אֵין לִי בָנִים עוֹד.

וַיֹּאמֶר אָבִי, בְּהוֹסִיפוֹ לָלֶכֶת קָדִימָה: לֹא כֵן, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה, עוֹד בָּנִים רַבִּים לְךָ, נְפוֹצִים עַל־פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, וְהֵם זוֹכְרִים אוֹתְךָ, כַּאֲשֶׁר זְכַרְתִּיךָ אֲנִי כָל הַיָּמִים.

וַיַּעַן הַמּוֹרֶה וַיֹּאמֶר בְּעִצְּבוֹן־רוּחַ: לֹא, לֹא; אֵין לִי עוֹד בֵּית־סֵפֶר, אֵין לִי עוֹד יְלָדִים. וּבְאֵין יְלָדִים לֹא אַאֲרִיךְ עוֹד יָמִים. קָרְבוּ יָמַי לָמוּת.

וַיֹּאמֶר אָבִי: אַל תֹּאמַר כֵּן, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה, וְאַל יֶהְגֶּה לִבְּךָ כָּזֹאת.

מָה רַב הַטּוֹב אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ וַאֲשֶׁר עָשִׂיתָ! מַה נֶּהְדָּרָה הַמַּטָּרָה, אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתָּ לָּהּ אֶת חַיֶּיךָ!

וַיִּסְמוֹךְ הַמּוֹרֶה הַזָּקֵן רֶגַע אֶחָד אֶת רֹאשׁוֹ הַלָּבָן עַל שְׁכֶם אָבִי וַיִּלְחַץ אֶת יָדִי.

בָּאנוּ אֶל הַתַּחֲנָה. הָרַכֶּבֶת הָיְתָה נְכוֹנָה לַעֲשׂוֹת דַּרְכָּהּ.

וַיִּשַּׁק אָבִי לַמּוֹרֶה עַל שְׁתֵּי לְחָיָיו וַיֹּאמַר: שָׁלוֹם, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה!

וְהַמּוֹרֶה אָמַר: שָׁלוֹם, חֵן־חֵן, שָׁלוֹם! וּבְדַבְּרוֹ אָחַז בִּשְׁתֵּי יָדָיו הָרוֹעֲדוֹת אַחַת מִידֵי אָבִי וַיְאַמְּצֶנָּה אֶל לִבּוֹ.

אַחַר נְשַׁקְתִּי אֲנִי לוֹ וָאֵרֶא וְהִנֵּה פָּנָיו רוֹחֲצִים בִּדְמָעוֹת. אָבִי הֱבִיאַנִי אֶל הַמֶּרְכָּבָה וַיְהִי לַעֲלוֹת אֵלֶיהָ גַּם הוּא, וַיְמַהֵר וַיִּקַּח מִיַּד הַמּוֹרֶה אֶת מַטֵּהוּ הַפָּשׁוּט וַיִּתֶּן־לוֹ תַּחְתָּיו אֶת מַקְלוֹ הַטּוֹב, אֲשֶׁר כַּפְתּוֹר כֶּסֶף לוֹ וְרָאשֵׁי הַתֵּבוֹת שֶׁל שְׁמוֹ מְפֻתָּחִים עָלָיו, וַיֹּאמַר: קָחֶנּוּ וְהָיָה בְיָדְךָ לְזִכָּרוֹן וּזְכַרְתָּנִי.

הַיָּשִׁישׁ בִּקֵּשׁ לַהֲשִׁיבוֹ לוֹ וְלָקַחַת אֶת מַטֵּהוּ; אַךְ אָבִי הִנֵּה הָיָה בַמֶּרְכָּבָה וְאֶת הַדֶּלֶת סָגָר.

– שָׁלוֹם, מוֹרִי הַטּוֹב!

– שָׁלוֹם, בְּנִי, — וְהָרַכֶּבֶת הֵחֵלָּה לָנוּעַ; — וֵאלֹהִים יְבָרֶכְךָ, כִּי נִחַמְתָּ וְכִי שִׂמַּחְתָּ יָשִׁישׁ מִסְכֵּן כָּמוֹנִי.

וַיִּקְרָא אָבִי בְּרֶגֶשׁ: לְהִתְרָאוֹת!

אַךְ הַמּוֹרֶה הֵנִיעַ רֹאשׁוֹ, כְּאוֹמֵר: לֹא נוֹסִיף עוֹד לִרְאוֹת אִישׁ אֶת אָחִיו.

וַיִּשְׁנֶה אָבִי וַיֹּאמַר: כֵּן, כֵּן, לְהִתְרָאוֹת!

וְהַמּוֹרֶה הֵרִים אֶת יָדוֹ הָרוֹעֶדֶת הַשָּׁמַיְמָה וַיֹּאמַר: שָׁם לְמַעְלָה!

וּבְעוֹד יָדוֹ נְשׂוּאָה הַשָּׁמַיְמָה נֶעְלַם מֵעֵינֵינוּ.

אֲרוּכָה וּמַרְפֵּא

20. — יוֹם חֲמִישִׁי.

מִי מִלֵּל לִי, בְּשׁוּבִי עִם אָבִי שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב מִן הַנְּסִיעָה הַקְּטַנָּה, כִּי לֹא אֶרְאֶה שָׂדֶה וְלֹא אֶרְאֶה שָׁמַיִם עֲשָׂרָה יָמִים! חוֹלֶה הָיִיתִי מְאֹד, עַד אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִינוּ בְחַיָּי. שָׁמַעְתִּי אֶת אִמִּי בוֹכָה חֶרֶשׁ, רָאִיתִי אֶת אָבִי וְהִנֵּה חָוְרוּ פָנָיו, וְהוּא מַבִּיט אֵלַי בְּעֵינַיִם קָמוֹת, וְאֶת אֲחוֹתִי סִלְוִיָּה וְאֶת אָחִי, וְהִנֵּה הֵם מִתְלַחֲשִׁים, וְאֶת הָרוֹפֵא, אֲשֶׁר מִשְׁקָפַיִם עַל עֵינָיו, וְהוּא פוֹקֵד אוֹתִי לִרְגָעִים וּמְדַבֵּר אֵלַי דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא הֲבִינוֹתִי. אָמְנָם כֵּן, כְּפֶשַׂע הָיָה בֵינִי וּבֵין הַמָּוֶת. אָח, אִמִּי הַמִּסְכֵּנָה! כִּשְׁלֹשָׁה אוֹ כְאַרְבָּעָה יָמִים עָבְרוּ, אֲשֶׁר לֹא אֶזְכּוֹר כִּמְעַט מְאוּמָה מִכָּל הַנַּעֲשָׂה בָהֶם, כְּמוֹ חָלַמְתִּי חֲלוֹם כֵּהֶה וּמְסֻבָּךְ. בַּחֲזוֹנִי וְהִנֵּה מוֹרָתִי הַטּוֹבָה מֵהַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה עוֹמֶדֶת לְיַד מִטָּתִי, וְהִיא מִתְאַמֶּצֶת לִכְבֹּשׁ שִׁעוּלָהּ בְּמִטְפַּחַת־הַכִּיס אֲשֶׁר בְּיָדָהּ, לְבִלְתִּי הַרְגִּיזֵנִי; זוֹכֵר אֲנִי זִכָּרוֹן מְטֻשְׁטָשׁ אֶת מוֹרִי בְּהֵשַׁחוֹ עָלַי לִנְשׁוֹק לִי וַיָּשֶׁף אֶת פָּנַי מְעַט בִּזְקָנוֹ, וּכְמוֹ בְעַד עֲרָפֶל רָאִיתִי אֶת הָרֹאשׁ הָאָדֹם שֶׁל קְרוֹסִי, אֶת תַּלְתַּלֵּי דֵירוֹסִי הַצְּהֻבִּים, אֶת הַקַּלַבְּרִי הַלָּבוּשׁ שְׁחוֹרִים, וְגַם אֶת גֵּרוֹנָה, אֲשֶׁר הֵבִיא תַּפּוּחַ־זָהָב קָטָן עַל עָלָיו וַיְמַהֵר וַיֵּצֵא, כִּי אִמּוֹ חוֹלָה. וְאַחַר הֱקִיצוֹתִי, כְּאִישׁ אֲשֶׁר יָקִיץ מִשֵּׁנָה אֲרֻכָּה מְאֹד, וָאֵדַע כִּי רָוַח לִי! רָאִיתִי אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְהִנֵּה אוֹרוּ פְנֵיהֶם וְאֶת סִלְוִיָּה וְהִנֵּה צָהֳלָה קוֹלָהּ. הוֹי, מָה רַע הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלָמְתִּי! וְאַחַר הָיִיתִי הוֹלֵךְ וָטוֹב יוֹם יוֹם. הַבּוֹנֶה הַקָּטָן בָּא לִרְאוֹתֵנִי וַיִּתֵּן בְּפִי שְׂחוֹק, בָּרִאשׁוֹנָה אַחֲרֵי חָלְיִתִי, בַּעֲשׂוֹתוֹ אֶת „פִּי הָאַרְנֶבֶת"; וּמַה־מֵּיטִיב הוּא לַעֲשׂוֹתוֹ עַתָּה אַחֲרֵי

אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ פָּנָיו מְעַט מֵחָלְיוֹ, הַמִּסְכֵּן! וְקוֹרֵיטִי בָּא, וְגָרוֹפִּי בָּא וַיִּתֶּן לִי שְׁנֵי גוֹרָלוֹת מִן הַהַגְרָלָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר עָשָׂה עַל שַׂכִּין־כִּיס בַּעַל חֲמִשָּׁה לְהָבִים, וְהוּא קְנָהוּ מֵאֵת רוֹכֵל אֶחָד בִּרְחוֹב בֶּרְתּוֹלָה. אֶתְמוֹל בָּא אֵלַי פְּרֵקוֹסִי, וַאֲנִי יָשֵׁן, וַיָּשֶׂם אֶת לֶחְיוֹ עַל יָדִי, וְהָעֵר לֹא הֱעִירַנִי, וְיַעַן אֲשֶׁר בָּא מִבֵּית עֲבוֹדַת אָבִיו, הַמָּלֵא פִּיחַ־פֶּחָם, נִכְתַּם הַשְּׁחוֹר עַל שַׁרְווּל כֻּתָּנְתִּי, וּבַהֲקִיצִי הִתְעַנַּגְתִּי מְאֹד עַל הַמַּרְאֶה. מַה־יָּפוּ הָעֵצִים בַּיֶּרֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ בַּיָּמִים הָאֲחָדִים הָאֵלֶּה! וּמַה־קִּנֵּאתִי בַּנְּעָרִים, אֲשֶׁר אֲנִי רוֹאֶה, בְּשֵׂאת אָבִי אוֹתִי אֶל הַחַלּוֹן, מְמַהֲרִים אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וְסִפְרֵיהֶם תַּחַת זְרוֹעוֹתֵיהֶם! אַךְ בְּעוֹד יָמִים אֲחָדִים שׁוֹב אָשׁוּב גַּם אֲנִי לָלֶכֶת שָׁמָּה. נַפְשִׁי כָּלְתָה לָשׁוּב לִרְאוֹת אֶת כָּל הַנְּעָרִים הָאֵלֶּה, אֶת סַפְסָלִי, אֶת הַגַּן וְאֶת הָרְחוֹב; לִשְׁמוֹעַ אֶת כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר נָפַל בַּיָּמִים הָאֵלֶּה; לָשׁוּב לָשֶׁבֶת אֶל סְפָרַי וְאֶל מַחְבְּרוֹתָי; הִנְנִי בְּעֵינַי כְּמוֹ לֹא רְאִיתִי אוֹתָם זֶה שָׁנָה תְּמִימָה! אִמִּי הַמִּסְכֵּנָה, מַה כָּחַשׁ בְּשָׂרָהּ, מֶה חָוְרוּ פָּנֶיהָ! אָבִי הַמִּסְכֵּן, מַה־יָּעֵף הוּא לַמַּרְאֶה! וַחֲבֵרַי הַטּוֹבִים, אֲשֶׁר בָּאוּ לִרְאוֹתֵנִי וַאֲשֶׁר נִגְּשׁוּ אֵלַי עַל רָאשֵׁי כַּפּוֹת רַגְלֵיהֶם וַאֲשֶׁר נָשְׁקוּ לִי עַל הַמֵּצַח! כִּי אֶזְכְּרָה, אֲשֶׁר יֶשׁ־יוֹם וְנִפְרַדְנוּ אִישׁ מֵרֵעֵהוּ, וּבָא יָגוֹן בִּלְבָבִי. אוּלַי תִּהְיֶה הִתְחַבְּרוּת בֵּינִי וּבֵין דֵּירוֹסִי וּבֵין מְתֵי מִסְפָּר אֲחֵרִים, כִּי גוֹסִיף לִלְמוֹד יַחַד אֶת לִמּוּדֵינוּ; אַךְ כָּל יֶתֶר חֲבֵרַי? כִּי נְכַלֶּה אֶת הַכִּתָּה הָרְבִיעִית — צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם! לֹא נוֹסִיף עוֹד לִרְאוֹת אִישׁ אֶת אָחִיו; לֹא יוֹסִיפוּ עוֹד לָבוֹא אֶל מִטָּתִי בַּחֲלוֹתִי; גֵּרוֹנָה, פְּרֵקוֹסִי, קוֹרֵיטִי, נְעָרִים בְּנֵי־חַיִל כָּאֵלֶּה, חֲבֵרִים טוֹבִים וּנְעִימִים כָּאֵלֶּה, לֹא אוֹסִיף לִרְאוֹתָם עוֹד עַד עוֹלָם!

יְדִידֵי הַפּוֹעֲלִים

20 — יוֹם חֲמִישִׁי.

מַדּוּעַ, אֶנְרִיקוֹ, „עַד עוֹלָם“? הֵן בְּיָדְךָ יִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה. כְּכַלּוֹתְךָ אֶת לִמּוּדֵי הַכִּתָּה הָרְבִיעִית, תֵּלֵךְ אַתָּה אֶל הַגִּמְנַסְיָה וְהֵמָּה יִהְיוּ לְפוֹעֲלִים; אַךְ הֲלֹא יָשׁוֹב תֵּשְׁבוּ יַחַד בָּעִיר וְאוּלַי עוֹד שָׁנִים רַבּוֹת. וּמַדּוּעַ אֵפוֹא לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹת עוֹד אִישׁ אֶת אָחִיו? בִּהְיוֹתְךָ בְּאוּנִיבֶרְסִיטָה אוֹ בְּלִיצֵיאוּם, תֵּלֵךְ לִרְאוֹתָם בַּאֲשֶׁר הֵם שָׁם, בַּחֲנֻיּוֹת אוֹ בְבָתֵּי־הָעֲבוֹדָה, וְגַם הִתְעַנֵּג תִּתְעַנֵּג מְאֹד, כִּי תָשׁוּב לִרְאוֹת אֶת חֲבֵרֶיךָ מִימֵי הַנְּעוּרִים, וְהִנֵּה הֵם אֲנָשִׁים עוֹשֵׂי מְלָאכָה. הֲיִתָּכֵן, כִּי תַעֲזוֹב אֶת קוֹרֵיטִי אוֹ אֶת פְּרֵקוֹסִי לְבִלְתִּי לֶכֶת לִרְאוֹתָם בַּאֲשֶׁר הֵם שָׁם? לֹא, כִּי הָלוֹךְ תֵּלֵךְ אֲלֵיהֶם וְגַם יָשׁוֹב תֵּשֵׁב אִתָּם שָׁעוֹת תְּמִימוֹת; וְכַאֲשֶׁר תַּחְקוֹר לָדַעַת אֶת הַחַיִּים וְאֶת הָעוֹלָם — וְרָאִיתָ כִּי רַבּוֹת תּוּכַל לִלְמוֹד מִפִּיהֶם, אֲשֶׁר לֹא יְלַמְּדוּךָ אֲחֵרִים זוּלָתָם, עַל מְלַאכְתָּם, וְעַל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֵם יוֹצְאִים וּבָאִים בְּתוֹכָם, וְעַל אַרְצֶךָ. וְדַע וּרְאֵה, כִּי אִם תַּזְנִיחַ אֶת רֵעֶיךָ אֵלֶּה וּנְטַשְׁתָּם, יִקְשֶׁה מִמְּךָ מְאֹד לִמְצֹא לְךָ בַּיָּמִים הַבָּאִים רֵעִים אֲחֵרִים כְּמוֹהֶם, לֵאמֹר: רֵעִים מִחוּץ לְחוּג־הָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר הֵם בְּנֵי מַעֲמָדְךָ; וּבְכֵן תֵּצֵא וְתָבוֹא אַךְ בְּתוֹךְ מַעֲמָד אֶחָד, וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֵין לוֹ הִתְחַבְּרוּת בִּלְתִּי עִם מַעֲמַד־אֲנָשִׁים אֶחָד — כָּמֹהוּ כִּמְבַקֵּשׁ דַּעַת אַךְ מִסֵּפֶר אֶחָד לְבַדּוֹ. יְהִי־נָא אֵפוֹא עִם לְבָבְךָ מֵעַתָּה לִשְׁמָר־לְךָ אֶת רֵעֶיךָ הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה, לְבִלְתִּי הִתְעַלֵּם מֵהֶם גַּם אַחֲרֵי הִפָּרֶדְכֶם, וּבַכֵּר תְּבַכֵּר אוֹתָם עַל רֵעִים אֲחֵרִים, יַעַן הֱיוֹתָם בְּנֵי פוֹעֲלִים. כִּי הִנֵּה מָרוֹם עַם־הָאָרֶץ הֵם פְּקִידֵי־הַצָּבָא, וּבַעֲלֵי הַמְּלָאכָה הֵם צְבָא־הָעֲבוֹדָה; וְאוּלָם גַּם בְּתוֹךְ הָעָם גַּם

בַּצָּבָא לֹא נוֹפֵל אִישׁ־הַצָּבָא לְתִפְאֶרֶת־אָדָם מִן הַפָּקִיד; כִּי כְבוֹד־הָאָדָם בַּעֲבוֹדָה וְלֹא בַשָּׂכָר, בְּעֶרְכּוֹ וְלֹא בְמַעֲמָדוֹ; וְאִם יֵשׁ יִתְרוֹן, אָז הַיִּתְרוֹן לְאִישׁ־הַצָּבָא, לַפּוֹעֵל, אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ שָׂכָר מְעַט מְעַט בַּעֲבוֹדָתוֹ, מִן הַגְּבוֹהִים עָלָיו. אֱהַב וַחֲשׁוֹב אֵפוֹא רִאשׁוֹנָה בְּכָל חֲבֵרֶיךָ אֶת בְּנֵי הַחַיָּלִים וְאֶת בְּנֵי הָעוֹבְדִים, כַּבֵּד בָּהֶם אֶת עֲמַל הוֹרֵיהֶם וְאֶת סִבְלוֹתָם; אַל תַּבְדִּיל בֵּין רְכוּשׁ לִרְכוּשׁ וּבֵין מַעֲמָד לְמַעֲמָד; כִּי אַךְ קְטַנֵּי הַנֶּפֶשׁ יָשִׂימוּ אֵלֶּה לָהֶם לְקַו־הַמִּדָּה וְעַל־פִּיהֶם יְקָרְבוּ אוֹ יְרַחֲקוּ, יְכַבְּדוּ אוֹ יָבוּזוּ. הָשִׁיבָה אֶל לְבָבְךָ, כִּי מִגִּידֵי הָעוֹבְדִים בְּבָתֵּי־הָעֲבוֹדָה וּבַשָּׂדֶה נִגַּר כִּמְעַט כָּל הַדָּם הַבָּרוּךְ, אֲשֶׁר גָּאַל אֶת אַרְצֵנוּ מִידֵי זָרִים; אֱהַב אֶת גֵּרוֹנָה, אֱהַב אֶת פְּרֵקוֹסִי, אֱהַב אֶת קוֹרֵיטִי, אֱהַב אֶת „הַבּוֹנֶה הַקָּטָן", כִּי הַפּוֹעֲלִים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה יְקַר־עֶרְכָּם אִתָּם, בִּלְבָבָם וּבְנַפְשָׁם; וְהִשָּׁבְעָה לְנַפְשְׁךָ, כִּי בְּכָל אֲשֶׁר תְּאֻשַּׁר בָּאָרֶץ, לֹא יַשִּׁיאֲךָ אָשְׁרְךָ לְהָסִיר אֶת רֵעֶיךָ מִלְּבָבְךָ וּלְהָפֵר אֶת בְּרִיתְךָ אִתָּם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. הִשָּׁבְעָה לִי, כִּי בְהַכִּירְךָ מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה אֶת גֵּרוֹנָה רֵעֲךָ מִקֶּדֶם בְּאַחַת הַתַּחֲנוֹת לִמְסִלַּת־הַבַּרְזֶל, וְהוּא לָבוּשׁ בִּגְדֵי מְכוֹנֵן וּפָנָיו שְׁחוֹרִים... הוֹי, לָמָּה זֶה נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה, וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד, כִּי קַפֵּץ תְּקַפֵּץ עַל הַמְּכוֹנָה וְנָפַלְתָּ עַל צַוָּארוֹ, גַּם כִּי תִהְיֶה יוֹעֵץ הַמְּלוּכָה.

אָבִיךָ.

אֵם גֵּרוֹנָה

.29 — יוֹם הַשַּׁבָּת.

כִּמְעַט שַׁבְתִּי אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, וְהִנֵּה שְׁמוּעָה רָעָה שָׁמַעְתִּי. זֶה יָמִים רַבִּים לֹא בָא גֵּרוֹנָה, יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה אִמּוֹ חוֹלָה מְאֹד. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בָּעֶרֶב

מֵתָה. אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר אָמַר אֵלֵינוּ הַמּוֹרֶה, כִּמְעַט שֶׁבָּא אֶל הַכִּתָּה: רָעָה גְדוֹלָה, אֲשֶׁר אֵין כָּמוֹהָ בְּכָל הָרָעוֹת הַמּוֹצְאוֹת אֶת הַיְלָדִים, בָּאָה עַל גֵרוֹנָה. אִמּוֹ מֵתָה עָלָיו. מָחָר יָשׁוּב אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר. וְעַתָּה, בָּנִים, אֲנִי שׁוֹאֵל מִכֶּם, כִּי תָשִׂימוּ לְבַבְכֶם אֶל עָצְבּוֹ הַנּוֹרָא הַקּוֹרֵעַ לְבָבוֹ. כִּי יָבֹא אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, תְּבָרְכוּ אוֹתוֹ בִּידִידוּת, בִּרְצִינוּת; אִישׁ מִכֶּם אַל יְדַבֵּר עִמּוֹ מַהֲתַלּוֹת, אִישׁ אַל יִשְׂחַק אֵלָיו, רְאוּ הִזָּהֲרְתִּיכֶם. — וְהַיּוֹם בַּבֹּקֶר בָּא גֵרוֹנָה הַמִּסְכֵּן, רְגָעִים מִסְפָּר אַחֲרֵי בוֹא הַתַּלְמִידִים הָאֲחֵרִים. רְאִיתִיו, וּמַרְאֵהוּ נָגַע עַד לִבִּי. פָּנָיו דַּלּוּ, עֵינָיו הָיוּ אֲדֻמּוֹת, וְרַגְלָיו לֹא עָמְדוּ הָכֵן: כְּמוֹ הָיָה חוֹלֶה חֹדֶשׁ יָמִים; כִּמְעַט לֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ; לְבוּשׁוֹ הָיָה שָׁחוֹר כֻּלּוֹ; נַפְשִׁי עָגְמָה לוֹ. אִישׁ לֹא נָשַׁם; כֻּלָּם הִבִּיטוּ אֵלָיו. כַּאֲשֶׁר בָּא וְרָאָה בָרִאשׁוֹנָה אֶת בֵּית־הַסֵּפֶר, אֲשֶׁר שָׁמָּה בָאָה אִמּוֹ כִּמְעַט בְּכָל יוֹם לָקַחַת אוֹתוֹ הַבַּיְתָה, וְאֶת הַסַּפְסָל, אֲשֶׁר פְּעָמִים רַבּוֹת, בִּימֵי הַבְּחִינוֹת, שַׁחָה עָלָיו לְמַעַן דַּבֵּר עַל לִבּוֹ וּלְחַזְּקוֹ, וַאֲשֶׁר בְּשִׁבְתּוֹ עָלָיו הִרְבָּה לַהֲגוֹת בָּהּ וּלְחַכּוֹת בְּקֹצֶר־רוּחַ לְעֵת צֵאת, לְמַעַן יָרוּץ לִקְרָאתָהּ, — נָתַן אֶת קוֹלוֹ בִּבְכִי גָדוֹל וּמַר מְאֹד. וַיִּמְשֹׁךְ אוֹתוֹ הַמּוֹרֶה אֵלָיו, וַיְאַמְּצֵהוּ אֶל לִבּוֹ, וַיֹּאמֶר לוֹ: בְּכֵה, בְּכֵה, נַעַר מִסְכֵּן; אַךְ אַמֵּץ לִבֶּךָ. אִמְּךָ אֵינֶנָּה עוֹד פֹּה, אַךְ עוֹדֶנָּה רוֹאָה אוֹתְךָ, עוֹדֶנָּה אוֹהֶבֶת אוֹתְךָ, עוֹדֶנָּה שׁוֹכֶנֶת אִתְּךָ בְּקִרְבָּתְךָ, וְעוֹד יֶשׁ־יוֹם וְשַׁבְתָּ לִרְאוֹת פָּנֶיהָ, כִּי כָמוֹהָ כָמוֹךָ נֶפֶשׁ טוֹבָה וִישָׁרָה לָךְ. חֲזַק וֶאֱמָץ! — אַחֲרֵי דַבְּרוֹ זֹאת, הוֹלִיךְ אוֹתוֹ אֶל הַסַּפְסָל, וַיּוֹשִׁיבֵהוּ עַל־יָדִי. אֲנִי לֹא מָצָאתִי אֶת לִבִּי לְהַבִּיט אֵלָיו. וַיּוֹצֵא אֶת מַחְבְּרוֹתָיו וְאֶת סְפָרָיו, אֲשֶׁר לֹא פָתַח אוֹתָם זֶה יָמִים רַבִּים; וּכְפָתְחוֹ אֶת סֵפֶר הַמִּקְרָא, אֲשֶׁר בּוֹ, עַל שַׁעַר הַסֵּפֶר, תְּמוּנַת אֵם הַמַּחֲזִיקָה בְּיַד בְּנָהּ, שָׁב וַיֵּבְךְּ בִּבְכִי גָדוֹל וַיּוֹרֶד רֹאשׁוֹ עַל זְרוֹעוֹ. וְהַמּוֹרֶה עָשָׂה לָנוּ אוֹת, לְהַנִּיחַ לוֹ, וַיָּחֶל אֶת שִׁעוּרוֹ. חָפַצְתִּי

מְאֹד לְהַגִּיד לוֹ דָּבָר, אַךְ לֹא יָדַעְתִּי מָה. וָאָשִׂים יָדִי עַל זְרוֹעוֹ וָאֹמַר לוֹ בְּאָזְנוֹ: אַל תֵּבְךְּ, גַּרוֹנָה. וְלֹא עָנָה דָבָר, וְלֹא הֵרִים רֹאשׁוֹ מֵעַל הַסַּפְסָל, אַךְ שׂוּם שָׂם יָדוֹ בְּיָדִי וַיְחַזֵּק בָּהּ מְעָט. בְּצֵאתוֹ לֹא דִבֵּר אִישׁ אֵלָיו דָּבָר, וְכֻלָּם סְבָבוּהוּ בְּכָבוֹד וּבִמְנוּחָה. רָאִיתִי אֶת אִמִּי הַמְחַכָּה לִי, וָאָרוּץ לִקְרָאתָהּ לְחַבֵּק לָהּ; אַךְ הִיא הָדְפָה אוֹתִי וַתַּבֵּט אֶל גַּרוֹנָה. לֹא הֵבַנְתִּי כְרֶגַע, מַדּוּעַ עָשְׂתָה כֵן; אַךְ עוֹד מְעַט רָאִיתִי וְהִנֵּה גַּרוֹנָה עוֹמֵד לְבַדּוֹ מִנֶּגֶד וּמִתְבּוֹנֵן בִּי; מִתְבּוֹנֵן בִּי בְעֵינַיִם מַבִּיעוֹת יָגוֹן אֵין־קֵץ, כְּאוֹמֵר: אַתָּה מְנַשֵּׁק לְאִמְּךָ, וַאֲנִי לֹא אוֹסִיף עוֹד לְנַשֶּׁק־לָהּ! לְךָ עוֹד יֵשׁ אֵם, וְאִמִּי הִנֵּה מֵתָה! אָז הֲבִינוֹתִי, מַדּוּעַ הָדְפָה אִמִּי אוֹתִי, וָאֵצֵא, מִבְּלִי הַחֲזֵק בְּיָדָהּ.

יוֹסֵף מַצִּינִי

29. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

גַּם הַבֹּקֶר בָּא גַרוֹנָה אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וּפָנָיו חָוְרוּ וְעֵינָיו צָבוּ מִבֶּכִי; וְאֶל הַמַּתָּנוֹת הַקְּטַנּוֹת, אֲשֶׁר שַׂמְנוּ לוֹ עַל הַסַּפְסָל לְנַחֲמוֹ, לֹא שָׁעָה וְלֹא הִבִּיט כִּמְעָט. אַךְ הַמּוֹרֶה הֵבִיא סֵפֶר בְּיָדוֹ, כִּי אָמַר לִקְרֹא מִתּוֹכוֹ עַמּוּד אֶחָד בְּאָזְנָיו, לְמַעַן תֵּת אֹמֶץ בְּלִבּוֹ. וּבְטֶרֶם יַעֲשֶׂה זֹאת הוֹדִיעַ אֹתָנוּ, כִּי מָחָר בַּשָּׁעָה הַשְּׁתֵּים־עֶשְׂרֵה נֵלֵךְ אֶל בֵּית־הַמּוֹעֵצָה, לִרְאוֹת בְּהִנָּתֵן מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד־לְאֶזְרָחִים לַנַּעַר אֲשֶׁר הִצִּיל יֶלֶד מִנְּהַר פּוֹ, וְכִי בַיּוֹם הַשֵּׁנִי יִקְרָא לְפָנֵינוּ מִפִּיו אֶת פָּרָשַׁת דִּבְרֵי הַחֲגִיגָה הַזֹּאת תַּחַת הַסִּפּוּר לַחֹדֶשׁ. וְאַחַר אָמַר אֶל גַרוֹנָה, אֲשֶׁר יָשַׁב וַיּוֹרֶד רֹאשׁוֹ: גַּרוֹנָה, הִתְחַזֵּק וּכְתוֹב גַּם אַתָּה אֶת

אֲשֶׁר אֶקְרָא לִפְנֵיכֶם מִפִּי.— וַיִּקְחוּ כֻלָּם אֶת הָעֵט. וְהַמּוֹרֶה קָרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, לֵאמֹר:

אִישׁ הָיָה בְּאַרְצֵנוּ וּשְׁמוֹ יוֹסֵף מַצִּינִי, אֲשֶׁר נוֹלַד בְּדְשֵׁינוֹבָה בִּשְׁנַת 1805 וַיָּמָת בְּפִיזָה בִּשְׁנַת 1872. וְלוֹ הָיְתָה נֶפֶשׁ גְּדוֹלָה בְּאַהֲבַת אֶרֶץ הַמּוֹלֶדֶת וְרוּחַ סוֹפֵר כַּבִּיר; הוּא הָיָה הַנֶּפֶשׁ הַחַיָּה שֶׁל הַמַּהְפֵּכָה הָאִיטַלְקִית, הוּא הָיָה נְבִיאָהּ הָרִאשׁוֹן. מֵאַהֲבָתוֹ אֶת אַרְצוֹ הָגְלָה, נִרְדַּף וַיְחִי בַּנֵּכָר אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּמִסְכֵּנוּת, חָזָק וְאַמִּיץ בְּרוּחוֹ, מַחֲזִיק בְּכָל עֹז בְּדֵעוֹתָיו וּבְמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב לַעֲשׂוֹת. וְיוֹסֵף מַצִּינִי זֶה, אֲשֶׁר הֶעֱרִיץ אֶת אִמּוֹ וַאֲשֶׁר מֵאִתָּהּ הָיְתָה לוֹ נַפְשׁוֹ הַחֲזָקָה וְהָעֲדִינָה וְכָל אֲשֶׁר הָיָה בָהּ לְגַדֵּל וּלְטַהֵר, כָּתַב לְאֶחָד מֵרֵעָיו, לְנַחֲמוֹ עַל שִׁבְרוֹ הַגָּדוֹל, כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, לֵאמֹר: „יְדִידִי, לֹא תוֹסִיף לִרְאוֹת עוֹד אֶת אִמְּךָ עַל הָאֲדָמָה. זֶה דְּבַר־אֱמֶת נוֹרָא מְאֹד. וַאֲנִי אֵינֶנִּי בָא אֵלֶיךָ, כִּי מַכְאוֹבְךָ הוּא אַחַד הַמַּכְאוֹבִים הַגְּדוֹלִים וְהַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר יִשָּׂא אוֹתָם וַאֲשֶׁר יַבְלִיג עֲלֵיהֶם הָאָדָם לְבַדּוֹ. הֲתָבִין הֲגִיגִי בְּאָמְרִי: עַל הָאָדָם לְהַבְלִיג עַל מַכְאוֹבוֹ? הַבְלֵג יַבְלִיג עַל חֵלֶק הַמַּכְאוֹב, אֲשֶׁר לֹא הַרְבֵּה יְקַדֵּשׁ וִיזַכֶּה אֶת בְּעָלָיו, הַחֵלֶק הַמְרַפֶּה וְהַמַּשְׁפִּיל אֶת הַנֶּפֶשׁ, תַּחַת אֲשֶׁר יֵיטִיב אוֹתָהּ. אַךְ הַחֵלֶק הָאַחֵר, הַטּוֹב, אֲשֶׁר לַמַּכְאוֹב, אֲשֶׁר יְגַדֵּל וַאֲשֶׁר יְרוֹמֵם אֶת הַנֶּפֶשׁ, הוּא הִשָּׁאֵר יִשָּׁאֵר בְּקִרְבְּךָ וְלֹא יַעַזְבְךָ עוֹד עַד עוֹלָם. עַל הָאָרֶץ מִתַּחַת—כָּל דָּבָר לֹא יִהְיֶה לְךָ תַּחַת הָאֵם הַטּוֹבָה. בְּכָל הַמַּכְאוֹבִים, בְּכָל הַתַּנְחוּמִים, אֲשֶׁר תּוּכַל לִמְצֹא עוֹד בַּחַיִּים, לְעוֹלָם לֹא תִשְׁכָּחֶנָּה. אַךְ זָכוֹר תִּזְכּוֹר אוֹתָהּ, וְאָהַבְתָּ אוֹתָהּ, וְהִתְאַבַּלְתָּ עָלֶיהָ, בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר לָהּ יָאָתָה. שְׁמָעֵנִי, יְדִידִי: אֵין מָוֶת, אֵינֶנּוּ בִּמְצִיאוּת; גַּם הָבִין לֹא יָבִין אִישׁ אוֹתוֹ. הַחַיִּים הֵם חַיִּים וְשׁוֹמְרִים הֵם אֶת חֹק הַחַיִּים: חֹק הַהִתְפַּתְּחוּת. אֶתְמוֹל הָיְתָה לְךָ אֵם עַל הָאָרֶץ; וְהַיּוֹם יֶשׁ־לְךָ מַלְאָךְ בְּמָקוֹם

אַחֵר. כָּל אֲשֶׁר הוּא טוֹב — מַמְשִׁיךְ אֶת קִיּוּמוֹ בְּיֶתֶר עֹז גַּם אַחֲרֵי הֶפְסֵק חַיֵּי הָאֲדָמוֹת. וּבְכֵן גַּם אַהֲבַת אִמְּךָ חַיָּה. אוֹהֶבֶת הִיא אוֹתְךָ עַתָּה מְאֹד, וְחוֹבָתְךָ לְהִתְהַלֵּךְ עַל־פִּי רוּחָהּ גְּדֵלָה עַתָּה מִבָּרִאשׁוֹנָה. בְּיָדְךָ הַדָּבָר, בִּדְרָכֶיךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ, לָשׁוּב לִמְצֹא אוֹתָהּ, לָשׁוּב לִרְאוֹתָהּ בְּעוֹלָם אַחֵר. עָלֶיךָ אֵפוֹא לִזְכּוֹת אָרְחֶךָ, מֵאַהֲבָה, מִכָּבוֹד, אֲשֶׁר תֶּאֱהַב וַאֲשֶׁר תְּכַבֵּד אֶת אִמְּךָ, לְמַעַן שַׂמֵּחַ אוֹתָהּ. בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה מֵעַתָּה עָלֶיךָ לֵאמֹר לְנַפְשֶׁךָ: הֲיִיטַב זֶה בְּעֵינֵי אִמִּי? הֲתִרְצֵנִי? — הִיא שְׁנָתָה, בִּמְקוֹמָהּ נוֹצַר בָּעוֹלָם מַלְאַךְ־מָגֵן לָךְ, אֲשֶׁר לְפָנָיו תָּבִיא אֶת כֹּל. הֱיֵה חָזָק וָטוֹב; אַל תִּתֵּן לְמִשְׁל־בָּךְ מַכְאוֹב נוֹאָשׁ, שָׁפָל; כִּי־אִם הָיֹה תִהְיֶה לְךָ שַׁלְוַת הַמַּכְאוֹבִים הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר לַנְּפָשׁוֹת הַגְּדוֹלוֹת: בְּזֹאת הִיא חֲפֵצָה".

וַיִּפֶן הַמּוֹרֶה, כְּכַלּוֹתוֹ, אֶל גְּרוֹנָה, וַיֹּאמַר: וְעַתָּה, גְּרוֹנָה, הֱיֵה חָזָק וְשָׁלֵו, זֶה הַדָּבָר, אֲשֶׁר הִיא מְבַקֶּשֶׁת. הֲשָׁמַעְתָּ?

גְּרוֹנָה הֵנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ, לֵאמֹר: „כֵּן", וּדְמָעוֹת גְּדוֹלוֹת, כְּבֵדוֹת יָרְדוּ מֵעֵינָיו עַל יָדָיו, עַל הַמַּחְבֶּרֶת, עַל הַסַּפְסָל.

גְּבוּרַת־אֶזְרָחִים

סִפּוּר לַחֹדֶשׁ

בַּשָּׁעָה הַשְּׁתֵּים־עֶשְׂרֵה הָיִינוּ אֲנַחְנוּ וְהַמּוֹרֶה לִפְנֵי בֵּית פְּקִדּוֹת הָעִיר, לְמַעַן רְאוֹת בְּהִנָּתֵן מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד־לְאֶזְרָחִים לַנַּעַר, אֲשֶׁר הִצִּיל יֶלֶד מִנְּהַר פּוֹ.

עַל הַמַּדְרֵגָה אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבַּיִת הִתְנוֹסֵס דֶּגֶל־שְׁלֹשֶׁת־הַצְּבָעִים.

בָּאנוּ אֶל חֲצַר בֵּית־הַמּוֹעֵצָה וְהִנֵּה הִיא מְלֵאָה אֲנָשִׁים. בְּיַרְכְּתֵי הֶחָצֵר נִרְאָה שֻׁלְחָן וְעָלָיו שְׁטִיחַ אָדֹם וְגִלְיוֹנוֹת, וּמֵאַחֲרָיו טוּר כִּסְאוֹת מְזֻהָבִים לִזְקַן הָעֵדָה וְלַשּׁוֹפְטִים; שָׁם הָיוּ גַּם שׁוֹמְרֵי הַסַּף אֲשֶׁר לְבֵית פְּקֻדּוֹת הָעִיר וַעֲלֵיהֶם חֲזִיּוֹת תְּכֵלֶת וְגַרְבַּיִם לְבָנִים. בִּימִין הֶחָצֵר עָמַד גְּדוּד שׁוֹמְרִים מֵאֶזְרְחֵי הָעִיר, וּמַטְבְּעוֹת־כָּבוֹד רַבִּים עֲלֵיהֶם, וְעַל־יָדָם גְּדוּד שׁוֹמְרֵי הַמֶּכֶס; בָּעֵבֶר הָאַחֵר עָמְדוּ אַנְשֵׁי צְבָא־הַמְכַבִּים וְחַיָּלִים רַבִּים בְּלִי סְדָרִים, אֲשֶׁר בָּאוּ גַּם הֵם לִרְאוֹת אֶת הַמַּרְאֶה: חַיָּלִים מִצְּבָא הַפָּרָשִׁים, רוֹבִים, קַלָּעִים. וּמִסָּבִיב אֲנָשִׁים מִמְּרוֹם עַם הָאָרֶץ, אֶזְרָחִים, פְּקִידֵי־צָבָא, נָשִׁים וִילָדִים, אֲשֶׁר נִדְחֲקוּ וּבָאוּ שָׁמָּה. וַאֲנַחְנוּ הִתְיַצַּבְנוּ מִנֶּגֶד, בְּאַחַת הַפִּנּוֹת, שֶׁשָּׁם עָמְדוּ תַּלְמִידִים רַבִּים מִמַּחְלָקוֹת אֲחֵרוֹת עִם מוֹרֵיהֶם; וּבְקִרְבָתֵנוּ הָיָה חֶבֶל נְעָרִים מִבְּנֵי הָעָם מִבְּנֵי עֶשֶׂר וְעַד בְּנֵי שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְהֵם צוֹחֲקִים וּמְדַבְּרִים בְּקוֹל רָם, וְכָל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם, כִּי כֻלָּם בְּנֵי פַּרְוַר־הַפּוֹ, וְהֵמָּה רֵעִים אוֹ מְיֻדָּעִים לַנַּעַר אֲשֶׁר יַשִּׂיג אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד. לְמַעְלָה, לְיַד כָּל הַחַלּוֹנוֹת, נִרְאוּ פְּקִידֵי בֵּית־הַמּוֹעֵצָה; גַּם הַיָּצִיעַ אֲשֶׁר לְבֵית־הַסְּפָרִים מָלְאָה אֲנָשִׁים, אֲשֶׁר הִתְנַגְּשׁוּ אֵצֶל הַשְּׂבָכָה; וְעַל הַיָּצִיעַ אֲשֶׁר בָּעֵבֶר הָאַחֵר, מִנֶּגֶד, מִמַּעַל לְשַׁעַר־הַבִּיאָה, עָמְדוּ נִלְחָצוֹת וְנִגָּשׁוֹת אַחַת בְּאַחַת, בְּהָמוֹן רָב, תַּלְמִידוֹת בָּתֵּי־הַסֵּפֶר לָעָם וּבְנוֹת פְּקִידֵי־צָבָא רַבּוֹת, מְכֻסּוֹת צְעִיפִים יָפִים כְּלִילֵי־תְכֵלֶת. הַמַּרְאֶה הָיָה כְּמַרְאֶה אֲשֶׁר בְּבֵית־חִזָּיוֹן. כֻּלָּם הָיוּ עַלִּיזִים וּשְׂמֵחִים, מְדַבְּרִים אִישׁ עִם רֵעֵהוּ וּמַבִּיטִים לִרְגָעִים אֶל מוּל הַשֻּׁלְחָן הָאָדֹם, לִרְאוֹת הַאֵין בָּא. בְּיַרְכְּתֵי אוּלַם הָעַמּוּדִים נִשְׁמַע קוֹל כְּלֵי־שִׁיר, קוֹל דְּמָמָה דַקָּה. עַל הַחוֹמוֹת הַגְּבוֹהוֹת זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתָהּ. יָפֶה הָיָה הַמַּרְאֶה.

פִּתְאֹם, וְהִנֵּה כָּל הָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר בֶּחָצֵר וַאֲשֶׁר עַל הַיְצִיעוֹת וַאֲשֶׁר

עַל־יַד הַחַלּוֹנוֹת, מָחֲאוּ כַפָּיִם. וַאֲנִי הִתְרוֹמַמְתִּי עַל רָאשֵׁי כַפּוֹת רַגְלַי לְמַעַן רְאוֹת.

הֶהָמוֹן, אֲשֶׁר עָמַד מֵאַחֲרֵי הַשֻּׁלְחָן הָאָדֹם, נֶחְצָה הֵנָּה וָהֵנָּה, וְאִישׁ וְאִשָּׁה יָצְאוּ. הָאִישׁ הוֹלִיךְ נַעַר בְּיָדוֹ. הוּא הַנַּעַר, אֲשֶׁר הִצִּיל נֶפֶשׁ רֵעֵהוּ. הָאִישׁ הָיָה אָבִיו, בּוֹנֶה, לָבוּשׁ בִּגְדֵי חָג. וְהָאִשָּׁה — הִיא אִמּוֹ — שִׁפְלַת־קוֹמָה וּצְהֻבַּת־שֵׂעָר, לָבְשָׁה שִׂמְלָה שְׁחוֹרָה. וְהַנַּעַר צָהֹב וּשְׁפַל־קוֹמָה גַּם הוּא, וְעָלָיו בֶּגֶד אָפוֹר.

לְמַרְאֵה כָל הֶהָמוֹן הָרָב הַזֶּה וּלְמִשְׁמַע קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר הֵרִיעוּ לִקְרָאתָם, עָמְדוּ שְׁלָשְׁתָּם תַּחְתֵּיהֶם, כְּמוֹ לֹא עָרְבוּ עוֹד אֶת לִבָּם לְהַבִּיט אוֹ לְהָרִים אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם. וְאֶחָד מִשּׁוֹמְרֵי הַסַּף אֲשֶׁר לְבֵית־הַמּוֹעֵצָה הוֹלִיךְ אוֹתָם עַד הַשֻּׁלְחָן, מִיָּמִין.

רֶגַע אֶחָד הֶחֱרִישׁ כָּל הַקָּהָל, וְאַחַר שָׁבוּ הֵרִיעוּ לִקְרָאתָם מִכָּל עֲבָרִים רַעַם תְּרוּעָה גְדוֹלָה מְאֹד. הַנַּעַר הִבִּיט לְמַעְלָה אֶל הַחַלּוֹנוֹת, וְאַחַר אֶל הַיָּצִיעַ, אֲשֶׁר שָׁם בְּנוֹת פְּקִידֵי־הַצָּבָא; וַיֹּאחֶז כּוֹבָעוֹ בֵּין יָדָיו, וַיְהִי כְּלֹא יוֹדֵעַ אֶל־נָכוֹן, אַיֵּהוּ. הַנַּעַר דָּמָה בְעֵינַי מְעַט לְקוֹרֵיטִי בְּמַרְאֵה פָנָיו, אַף אָדֹם הָיָה מִמֶּנּוּ. אָבִיו וְאִמּוֹ הִבִּיטוּ בְעֵינֵיהֶם הָכֵן אֶל הַשֻּׁלְחָן.

הַנְּעָרִים מִפַּרְוַר־פּוֹ, אֲשֶׁר הָיוּ בְקִרְבָּתֵנוּ, בָּקְעוּ בְתוֹךְ הֶהָמוֹן וַיִּקְרְבוּ וַיְנוֹפְפוּ יְדֵיהֶם אֶל מוּל חֲבֵרָם, לְמַעַן הֵרָאוֹת אֵלָיו, וְהֵמָּה קוֹרְאִים בְּהַשְׁפִּילָם קוֹלָם: פִּין! פִּין! פִּינוֹט!—אַחֲרֵי הַרְבּוֹתָם לִקְרֹא נִשְׁמַע קוֹלָם. וְהַנַּעַר הִבִּיט אֲלֵיהֶם וַיִּסָּתֵר מִתַּחַת לְכוֹבָעוֹ אֶת הַשְּׂחוֹק אֲשֶׁר רִחֵף עַל שְׂפָתָיו.

פִּתְאֹם הִתְיַצְּבוּ הַשּׁוֹמְרִים עַל מִשְׁמַרְתָּם „לַפְּקוּדָה".

וּזְקַן־הָעֵדָה בָּא, וַאֲדוֹנִים רַבִּים עִמּוֹ.

זְקַן־הָעֵדָה הָיָה לָבָן כֻּלּוֹ וְחָגוּר חֲגוֹרָה בַּעֲלַת שְׁלֹשָׁה צְבָעִים. וַיִּגַּשׁ

אֶל הַשֻּׁלְחָן, וְכָל יֶתֶר הָאֲדוֹנִים הִתְיַצְּבוּ עָלָיו מֵאַחֲרָיו וּמִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ.

הַתִּזְמֹרֶת עָמְדָה מִנַּגֵּן, זְקַן־הָעֵדָה נָתַן אוֹת, וְכָל הַקָּהָל הֶחֱרִישׁוּ.

וְהוּא הֵחֵל לְדַבֵּר. אֶת הַדְּבָרִים הָרִאשׁוֹנִים לֹא תָפַסְתִּי הֵיטֵב; אַךְ הֲבִינוֹתִי כִּי הוּא מְסַפֵּר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה הַנַּעַר. וְאַחַר רָם קוֹלוֹ וַיִּתְהַלֵּךְ עַל־פְּנֵי הֶחָצֵר בִּצְלִיל בָּהִיר, מָלֵא, עַד אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה עוֹד מִלָּה אֲשֶׁר לֹא הֵיטַבְתִּי לִשְׁמוֹעַ — ... „וְכִרְאוֹתוֹ מִשְּׂפַת הַנָּהָר אֶת רֵעֵהוּ, אֲשֶׁר תְּקָפוֹ הַפַּחַד, וְהוּא נֶאֱבַק בְּתוֹךְ הַנָּהָר עִם הַמָּוֶת, וַיְמַהֵר וַיָּסַר אֶת בְּגָדָיו מֵעָלָיו וַיָּרָץ אֵלָיו, בִּבְלִי הִתְמַהְמֵהַּ רָגַע. אֲנָשִׁים צָעֲקוּ אֵלָיו: הִנְּךָ טוֹבֵעַ! וְלֹא עָנָה דָּבָר; הֶחֱזִיקוּ בוֹ, וְהוּא הִתְמַלֵּט מִיָּדָם; קָרְאוּ בִשְׁמוֹ, אַךְ כְּבָר בָּא בַמָּיִם. הַנָּהָר הָיָה מָלֵא עַל כָּל גְּדוֹתָיו, וְגַם אָדָם מְגֻדָּל כִּי יַעֲבָר־בּוֹ וְהָיוּ חַיָּיו תְּלוּאִים לוֹ מִנֶּגֶד. אַךְ הוּא רָץ לִקְרַאת מָוֶת בְּכָל כֹּחַ גֵּוּוֹ הַקָּטָן וּלְבָבוֹ הַגָּדוֹל; וְגַם הִדְבִּיק וְגַם אָחַז אֶת הַצָּפוּי לַמָּוֶת, אַחֲרֵי צָפוּ מַיִם עַל רֹאשׁוֹ, וַיְמִשֵׁהוּ; בַּחֲמַת כֹּחוֹ נֶאֱבַק עִם הַגַּלִּים, אֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ לִסְחָפוֹ, וְעִם הַטּוֹבֵעַ, אֲשֶׁר נִסָּה לְחַבְּקוֹ; פְּעָמִים רַבּוֹת נֶעְלַם מִתַּחַת לַמַּיִם וַיָּשָׁב וַיַּעַל בִּמְרִי־מַאֲמַצָּיו; וְהוּא מִתְחַזֵּק, עָשׂוּי לִבְלִי חָת וְלִבְלִי שׁוּב מִפְּנֵי כֹל, עַד עֲשׂוֹתוֹ וְעַד הֲקִימוֹ אֶת מְזִמָּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה; לֹא כְנַעַר, הַמְבַקֵּשׁ לְמַלֵּט נַעַר אַחֵר, כִּי־אִם כְּאִישׁ, כְּאָב, הַנִּלְחָם לְמַעַן הַצִּיל אֶת בְּנוֹ, אֲשֶׁר הוּא תִקְוָתוֹ וְהוּא חַיָּיו. לָאַחֲרוֹנָה — לֹא חָפֵץ אֱלֹהִים כִּי נְדִיבוּת־רוּחַ כָּזֹאת תֵּעָלֶה בַתֹּהוּ — הוֹצִיא הַשּׂוֹחֶה הַצָּעִיר מִפִּי הַנָּהָר הַשּׁוֹטֵף אֶת בִּלְעוֹ, וַיְשִׁיבֵהוּ אֶל הַיַּבָּשָׁה וְגַם עָמַל בּוֹ בְּתוֹךְ הָעֲמֵלִים לָתֶת־לוֹ אֶת הָעֶזְרָה הָרִאשׁוֹנָה; וְאַחַר שָׁב שָׁקֵט הַבַּיְתָה וַיְסַפֵּר בְּהִתְגַּלּוּת־לֵב אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה. אֲדוֹנַי! טוֹבָה רוּחַ הַגְּבוּרָה בָּאִישׁ, וְלָהּ הַכָּבוֹד וְהַתִּפְאֶרֶת. אַךְ בַּיֶּלֶד, אֲשֶׁר אֵין לוֹ עוֹד תַּאֲוַת־הַכָּבוֹד אוֹ כָּל חֵפֶץ אַחֵר; בַּיֶּלֶד, אֲשֶׁר לְפִי מְעַט כֹּחוֹ כֵּן יִרֶב אֹמֶץ לִבּוֹ בַּעֲשׂוֹתוֹ

גְדוֹלוֹת; בַּיֶּלֶד, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ אֵין אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲלִים מְאוּמָה, אֲשֶׁר אֵין עָלָיו לַעֲשׂוֹת מְאוּמָה, אֲשֶׁר הוּא טוֹב וְרָצוּי בְּעֵינֵינוּ, לֹא בַעֲשׂוֹתוֹ הוּא דְבַר־מָה, כִּי־אִם בְּהַשְׂכִּילוֹ אֶל מַעֲשֵׂי הַצְּדָקָה וְהַנְּדִיבוֹת אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ אֲחֵרִים וּבְהַכִּירוֹ אוֹתָם: בַּיֶּלֶד — רוּחַ הַגְּבוּרָה רוּחַ־אֱלֹהִים הוּא. אֲדוֹנַי, לֹא אוֹסִיף עוֹד דָּבָר עַל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי. אֵינֶנִּי חָפֵץ לְפָאֵר בִּשְׂפַת־יֶתֶר גֹּדֶל פָּשׁוּט אֲשֶׁר כָּזֶה. הִנֵּה הוּא לִפְנֵיכֶם, הַמּוֹשִׁיעַ הַגִּבּוֹר וּנְדִיב־הָרוּחַ. הַחַיָּלִים, קַדְּמוּ פָנָיו כְּאָח לָכֶם; וְאַתֶּן הָאִמּוֹת, בָּרְכוּהוּ כְּבָרֵךְ אֶת הַבֵּן; וְאַתֶּם הַיְלָדִים, זִכְרוּ אֶת שְׁמוֹ, שִׂימוּ דְמוּת פָּנָיו כְּחוֹתָם עַל לְבַבְכֶם, אֲשֶׁר לֹא תִמָּחֶה זִכְרָהּ מֵרוּחֲכֶם עַד עוֹלָם. בּוֹא הֵנָּה, הַנַּעַר! בְּשֵׁם מֶלֶךְ אִיטַלְיָה הִנְנִי מַעֲנִיק לְךָ אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד־לְאֶזְרָחִים עַל גְּמוּלוֹת."

הַהֵיכָל רָעַשׁ כֻּלּוֹ מִקּוֹל הַקּוֹרֵא יְחִי! אֲשֶׁר פָּרַץ מִפִּי הַקָּהָל הָרָב.

וּזְקַן־הָעֵדָה לָקַח אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד מֵעַל הַשֻּׁלְחָן וַיְחַבֵּר אוֹתוֹ עַל חֲזֵה הַנַּעַר. וַיְחַבֶּק־לוֹ וַיְנַשֶּׁק־לוֹ.

הָאֵם שָׂמָה יָד לְעֵינֶיהָ, וְהָאָב הוֹרִיד אֶת סַנְטֵרוֹ אֶל חָזֵהוּ.

וַיִּלְחַץ זְקַן־הָעֵדָה אֶת יְדֵי שְׁנֵיהֶם וַיִּקַּח אֶת תְּעוּדַת־הַכָּבוֹד הַקְּשׁוּרָה בִּפְתִיל, וַיִּתֵּן אוֹתָהּ עַל־יַד הָאִשָּׁה.

אַחַר פָּנָה אֶל הַנַּעַר וַיֹּאמֶר אֵלָיו: יְהִי לְךָ זֵכֶר הַיּוֹם הַזֶּה, אֲשֶׁר הָיָה יוֹם תִּפְאֶרֶת לְךָ וְיוֹם טוֹב לְהוֹרֶיךָ, לַנְחוֹתְךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ בְּדֶרֶךְ צְדָקָה וְכָבוֹד. שָׁלוֹם!

וּזְקַן־הָעֵדָה יָצָא וְהַתִּזְמֹרֶת נִגְּנָה וְסֵדֶר הַיּוֹם כְּמוֹ תַם כֻּלּוֹ. וְהִנֵּה נֶחֱצָה גְדוּד הַמְכַבִּים הֵנָּה וָהֵנָּה, וְנַעַר כְּבֶן שְׁמוֹנֶה אוֹ כְבֶן תֵּשַׁע שָׁנִים, אֲשֶׁר הוֹלִיכָה אוֹתוֹ אִשָּׁה לְפָנִים — וְהִיא שָׁבָה לְאָחוֹר וַתִּסְתַּתֵּר כְּרֶגַע — רָץ אֶל רֵעֵהוּ בַּעַל צִיּוּן־הַכָּבוֹד וַיִּפֹּל אֶל בֵּין זְרוֹעוֹתָיו.

קוֹל רַעַשׁ חָדָשׁ, קוֹל מְחִיאוֹת כַּפַּיִם וּקְרִיאוֹת הֵידָד הִרְעִישׁ אֶת הֶחָצֵר; הַכֹּל הֵבִינוּ, כִּי הוּא הַנַּעַר הַמְּצָּל מִנְּהַר פּוֹ, אֲשֶׁר בָּא לְהַבִּיעַ אֶת תּוֹדָתוֹ לַאֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִמָּוֶת. וְאַחֲרֵי נָשְׁקוֹ לוֹ, הִתְרַפֵּק עַל זְרוֹעוֹ לָצֵאת עִמּוֹ. וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם רִאשׁוֹנָה וְאַחֲרֵיהֶם אֲבוֹתָם וְאִמּוֹתָם, וַיָּשִׂימוּ פְּנֵיהֶם אֶל הַמּוֹצָא, וְהֵם עוֹבְרִים בִּכְבֵדוּת בְּתוֹךְ הָעָם, אֲשֶׁר הִתְיַצֵּב שְׁתֵּי שְׂדֵרוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה: שׁוֹמְרִים, נְעָרִים, חַיָּלִים, נָשִׁים, עֵרֶב רַב מְאֹד. כֻּלָּם הִתְנַגְּשׁוּ לְפָנִים וַיִּתְרוֹמְמוּ עַל רֹאשׁ כַּפּוֹת רַגְלֵיהֶם, לְמַעַן רְאוֹת אֶת הַנַּעַר. וַאֲשֶׁר הָיוּ קְרוֹבִים אֶל הַמַּעֲבָר נָגְעוּ אֶל יָדוֹ. בְּעָבְרוֹ עַל־פְּנֵי נַעֲרֵי בָתֵּי־הַסֵּפֶר, נוֹפְפוּ כֻלָּם אֶת כּוֹבְעֵיהֶם. הַנְּעָרִים אֲשֶׁר מִפַּרְוַר פּוֹ הֵקִימוּ שָׁאוֹן רַב, בְּמָשְׁכָם אוֹתוֹ בִּזְרוֹעוֹתָיו וּבְכַנְפוֹת בִּגְדוֹ, מָשׁוֹךְ וְקָרֹא: פִּין! תְּחִי, פִּין! חֲזַק, פִּינוֹט! אֲנִי רְאִיתִיו מִקָּרוֹב בְּעָבְרוֹ. פָּנָיו אוֹרוּ וְהוּא מְאֻשָּׁר; מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד הָיָה קָשׁוּר בִּפְתִיל לָבָן־אָדֹם־יָרֹק. אִמּוֹ בָכְתָה וְצָחֲקָה יַחַד; אָבִיו מָשַׁךְ שְׂפָמוֹ בְּיָדוֹ, אֲשֶׁר רָעֲדָה מְאֹד, כְּמוֹ הָיָה מֻכֵּה־קַדַּחַת. וּלְמַעְלָה, עַל־יַד הַחַלּוֹנוֹת וְעַל הַיְצִיעוֹת, הוֹסִיפוּ לְהַטּוֹת רָאשֵׁיהֶם הַחוּצָה וּלְהָרִיעַ לוֹ. בְּשׁוּמָם פְּנֵיהֶם לָבֹא אֶל תַּחַת אוּלַם־הָעַמּוּדִים, נִתַּךְ עֲלֵיהֶם פִּתְאֹם מִן הַיָּצִיעַ, אֲשֶׁר בְּנוֹת פְּקִידֵי הַחַיִל שָׁם, שִׁפְעַת צְרוֹרוֹת פְּרָחִים — זְכִרִיּוֹת, סִגְלִיּוֹת, מַרְגָּנִיּוֹת — כַּמָּטָר, וַיִּפְּלוּ עַל רֹאשׁ הַנַּעַר וְעַל רֹאשׁ אָבִיו וְעַל רֹאשׁ אִמּוֹ וַיְכַסּוּ אֶת הָאָרֶץ. רַבִּים מִהֲרוּ הֵרִימוּ אוֹתָם מִן הָאָרֶץ וַיִּתְּנוּם אֶל אֵם הַנָּעַר. וּבְיַרְכְּתֵי הֶחָצֵר נִגְּנוּ כְּלֵי הַשִּׁיר בְּקוֹל דְּמָמָה דַקָּה מַנְגִּינָה יָפָה מְאֹד, אֲשֶׁר נִשְׁמְעָה כְּקוֹלוֹת צִלְצְלֵי־כֶסֶף רַבִּים, הַהוֹלְכִים הָלוֹךְ וְהַרְחֵק לְאַט לְאַט עַל גְּדוֹת נָהָר.

אִיָּר

הַיְלָדִים חוֹלֵי הַמַּחֲלָה הָאַנְגְלִית

5. — יוֹם שִׁשִּׁי.

הַיּוֹם הָיָה לִי יוֹם חֹפֶשׁ, כִּי לֹא הָיִיתִי בְקַו הַבְּרִיאוּת, וְאִמִּי לְקָחָה אוֹתִי עִמָּה אֶל בֵּית־חִנּוּךְ הַיְלָדִים אֲשֶׁר דָּבְקָה .בָם הַמַּחֲלָה הָאַנְגְלִית, כִּי הָלְכָה שָׁמָּה לְבַקֵּשׁ עַל יֶלֶד הַשּׁוֹעֵר אֲשֶׁר לָנוּ, שֶׁיַּאַסְפוּהוּ אֶל הַמּוֹסָד; אַךְ לֹא נָתְנָה אוֹתִי לָבוֹא אֶל הַבָּיִת... — — — — — —

— — — — — — — — —

—„הֲלֹא נִחַשְׁתָּ, אֶנְרִיקוֹ, מַדּוּעַ לֹא נְתַתִּיךָ לָבוֹא? לְבִלְתִּי הַצִּיג אוֹתְךָ לִפְנֵי הָאֻמְלָלִים הָאֵלֶּה, אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת שָׁמָּה, כִּמְבַקֶּשֶׁת לְהַרְאוֹתָם נַעַר בָּרִיא וָטוֹב; וְהֵמָּה הִנֵּה יֵשׁ לָהֶם דֵּי־תַאֲנָה גַם בִּלְעֲדֵי זֹאת לַעֲרוֹךְ וּלְהַקְבִּיל בְּדַאֲבוֹן־נֶפֶשׁ זֶה לְעֻמַּת זֶה. הוֹי, מַרְאֶה עָצֵב! כְּבוֹאִי שָׁמָּה בִּקַּשְׁתִּי לִבְכּוֹת. כְּשִׁשִּׁים יְלָדִים וִילָדוֹת הָיוּ שָׁם .... אֵבָרִים דַּלִּים מְעֻוָּתִים! יָדַיִם דַּלּוֹת, רַגְלַיִם צוֹמְקוֹת וּמְעֻקָּלוֹת! גְּוִיּוֹת דַּלּוֹת מָשְׁחָתוֹת! אַךְ בְּתוֹכָם רָאִיתִי פָּנִים נֶחֱמָדִים רַבִּים, עֵינַיִם הַמַּבִּיעוֹת בִּינָה וְאַהֲבָה: הִנֵּה פְּנֵי תִינֹקֶת אַחַת,

אֲשֶׁר אַפָּהּ מְאֻרָךְ וְסַנְטֵרָהּ מְחֻדָּד, וּמַרְאֶהָ כְּמַרְאֵה זְקֵנָה קְטַנָּה; אַךְ עַל שְׂפָתָהּ שְׂחוֹק נָעִים, שְׂחוֹק־אֱלֹהִים. יֵשׁ בָּהֶם אֲשֶׁר אִם יִרְאֶה הָרוֹאֶה אוֹתָם מִלִּפְנֵיהֶם וְהִנֵּה הֵם יָפִים וּכְמוֹ אֵין בָּהֶם כָּל מוּם; וְהֵסַבּוּ פְּנֵיהֶם... וְנָגַע מַרְאֵיהֶם עַד הַלֵּב. הָרוֹפֵא, הַמְבַקֵּר אוֹתָם, שָׁם הָיָה, וַיַּצֵּג אוֹתָם קוֹמְמִיּוּת עַל הַסַּפְסָלִים וַיַּחְשֹׂף שׁוּלֵי בִגְדֵיהֶם לְמַעְלָה, לְמַעַן יָמוּשׁ אֶת גְּוִיּוֹתֵיהֶם הַצָּבוֹת וְאֶת פִּרְקֵי־אֵבְרֵיהֶם הֶעָבִים; אַךְ הַבְּרִיאוֹת הַמְסֻכֵּנוֹת לֹא הִתְבּוֹשָׁשׁוּ; וְכָל רוֹאֶה יַכִּיר, כִּי הַסַּכָּן הִסְכִּינוּ הַיְלָדִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יַפְשִׁיטוּ אוֹתָם אֶת בִּגְדֵיהֶם וַאֲשֶׁר יְבַקְּרוּם וַאֲשֶׁר יָסֵבּוּ אוֹתָם לְכָל עֵבֶר. וְעָלֵינוּ לָשׂוּם אֶל לֵב, כִּי עַתָּה הִנֵּה הִגִּיעָה הַתְּקוּפָה הַטּוֹבָה לְמַחֲלָתָם וְכִי כִמְעַט אֵינָם כּוֹאֲבִים עוֹד. אַךְ מִי יְמַלֵּל אֶת כָּל אֲשֶׁר נָשְׂאוּ וְסָבְלוּ הַיְלָדִים הַמְסֻכֵּנִים הָאֵלֶּה בְּרֵאשִׁית הִתְעַוֵּת גֵּוָם, בִּרְאוֹתָם וְהִנֵּה הַלְּבָבוֹת מִסָּבִיב הוֹלְכִים וְסָרִים מֵהֶם לְפִי הֱיוֹת מוּמָם הוֹלֵךְ וְגָדוֹל! הַמְעַט כִּי נֶעֶזְבוּ לְבַדָּם שָׁעָה אַחַר שָׁעָה בְּפִנַּת חֶדֶר אוֹ חָצֵר, כִּי גַם פְּעָמִים רַבּוֹת לֹא כִלְכְּלוּ אוֹתָם לָשֹׂבַע, וְיֵשׁ אֲשֶׁר גַּם הַרְעֵם הִרְעִימוּ אוֹתָם, וּשְׁבוּעוֹת וִירָחִים עִנּוּ אוֹתָם בְּחִתּוּלִים וּבְקִשּׁוּרִים שׁוֹנִים אֲשֶׁר חָבְשׁוּ לָהֶם לְהַחֲלִיץ עַצְמוֹתֵיהֶם, לֹא לְעֵזֶר וְלֹא לְהוֹעִיל. וְאוּלָם עַתָּה, עֵקֶב שֶׁקְּדָם עֲלֵיהֶם וְכַלְכְּלָם אוֹתָם מַאֲכָל טוֹב וְעֵקֶב הַהִתְעַמְּלוּת, יֵשׁ בָּהֶם הַהוֹלְכִים וְטוֹבִים. הַמּוֹרָה צִוְּתָה לְהִתְעַמֵּל. וּמַה מַּעֲצִיב הָיָה הַמַּרְאֶה כַּאֲשֶׁר בְּעֵת הִנָּתֵן הַפְּקֻדָּה הָיוּ שׁוֹלְחִים תַּחַת הַסַּפְסָלִים אֶת רַגְלֵיהֶם הַמְחֻתָּלוֹת, הַנִּכְבָּשׁוֹת בְּכִבְשׁוּשִׁים, הַמְעֻוָּתוֹת וְהַמָּשְׁחָתוֹת; רַגְלַיִם, אֲשֶׁר מִן הָרָאוּי כִּי יְכַסּוּ אוֹתָן בִּנְשִׁיקוֹת! רַבִּים בָּהֶם לֹא יָכְלוּ לָקוּם מִתּוֹךְ הַסַּפְסָל וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם, רֹאשָׁם עַל זְרוֹעָם וַיַּעֲבִירוּ יְדֵיהֶם עַל מִשְׁעֲנוֹתָם; וְיֵשׁ אֲשֶׁר קָצְרָה נְשִׁימָתָם בַּהֲנִיעָם זְרוֹעוֹתֵיהֶם וַיִּפְּלוּ אָחוֹר עַל מוֹשְׁבוֹתָם וּפְנֵיהֶם חָוְרוּ; אַךְ חִיְּכוּ, לְמַעַן הַסְתִּיר עָמָל מֵעֵינֵי הָרוֹאִים. הוֹי, אֶנְרִיקוֹ,

אַתָּה וְרֵעֶיךָ, אֲשֶׁר אֶת הַבְּרִיאוּת לֹא תַחְשְׁבוּ, הַנְקַלָּה בְעֵינֵיכֶם הֱיוֹת בְּרִיאִים וְטוֹבִים! וַאֲנִי זָכַרְתִּי אֶת הַנְּעָרִים הַטּוֹבִים, הַחֲזָקִים וְהָרַעֲנַנִּים, אֲשֶׁר יִשְׂאוּ אוֹתָם אִמּוֹתֵיהֶם כְּאוֹתוֹת נִצָּחוֹן, כְּבַעֲלִיזוּת־גַּאֲוָה עַל יָפְיָם וְעַל טוּבָם; וְנַפְשִׁי אִוְּתָה לָקַחַת אֶת כָּל הָרָאשִׁים הַדַּלִּים הָאֵלֶּה וּלְאַמְּצָם אֶל לִבִּי בְּכָל כֹּחַ; וְלוּ הָיִיתִי לְבַדִּי פֹּה, כִּי אָז אָמַרְתִּי לָהֶם: לֹא אָמוּשׁ עוֹד מִזֶּה, הַקְדֵּשׁ אַקְדִּישׁ לָכֶם חַיַּי, וְעָבַדְתִּי לָכֶם, וְהָיִיתִי לְכֻלְּכֶם לְאֵם עַד יוֹם אַחֲרוֹן... וְהֵם שָׁרוּ, שָׁרוּ בְקוֹלוֹת דַּקִּים, עֲרֵבִים, עֲצוּבִים, אֲשֶׁר נָגְעוּ עַד הַלֵּב, וְכַאֲשֶׁר הִלְּלָה אוֹתָם הַמּוֹרָה, נִרְאָה לָעֵינַיִם כִּי הָיוּ מְאֻשָּׁרִים; וּבְעָבְרָהּ בֵּין הַסַּפְסָלִים, נָשְׁקוּ יָדֶיהָ וּזְרוֹעוֹתֶיהָ, כִּי לִבָּם מָלֵא רִגְשׁוֹת תּוֹדָה לַאֲשֶׁר יֵיטִיב עִמָּהֶם, וְהֵם דְּבֵקִים בּוֹ מְאֹד לְאַהֲבָה. וְיֵשׁ לָהֶם גַּם כִּשְׁרוֹן, לַכְּרוּבִים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה, וְגַם לוֹמְדִים הֵם, כַּאֲשֶׁר הִגִּידָה לִי הַמּוֹרָה. צְעִירָה הִיא וּנְעִימָה, הַמּוֹרָה הַזֹּאת, וְעַל פָּנֶיהָ הַמַּבִּיעִים טוּב לִבָּהּ מְרַחֶפֶת רוּחַ כֵּהָה: צֵל כָּל הַתְּלָאָה, אֲשֶׁר הִיא מִתְהַלֶּכֶת בְּתוֹכָהּ, מְשַׁעְשְׁעָה וּמְנַחֶמֶת אֶת בְּעָלֶיהָ. עַלְמָה יְקָרָה! בֵּין כָּל הָאֲנָשִׁים הָאוֹכְלִים לַחְמָם בִּיגִיעַ כַּפֵּיהֶם אֵין נֶפֶשׁ אַחַת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה זֹאת בַּקֹּדֶשׁ יוֹתֵר מִמֵּךְ, בִּתִּי.

אִמֶּךָ

קָרְבָּנוֹת

9. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

אִמִּי טוֹבָה וַאֲחוֹתִי סִלְוִיָּה טוֹבָה כָמוֹהָ; לֵב גָּדוֹל וָטוֹב לָהּ כְּלִבָּהּ. אֲנִי יָשַׁבְתִּי וְהֶעְתַּקְתִּי אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב מִקְצַת הַסִּפּוּר לַחֹדֶשׁ: מִן הָאַפֶּנִּינִים

אֶל הָאֲנָדִים, אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ הַמּוֹרֶה לְהַעְתִּיק, מְעַט מְעַט לָאִישׁ, כִּי אָרֹךְ הַסִּפּוּר מִהְיוֹת כֻּלּוֹ לְאֶחָד; וַתָּבֹא סִלְוְיָה, צוֹעֶדֶת עַל רָאשֵׁי כַּפּוֹת רַגְלֶיהָ, וַתַּשְׁפֵּל קוֹלָהּ וַתֹּאמֶר לִי בְחִפָּזוֹן: בּוֹא עִמִּי אֶל הָאֵם. הַבֹּקֶר שָׁמַעְתִּי אֶת הוֹרֵינוּ נִדְבָּרִים: אָבִינוּ לֹא הִצְלִיחַ בְּמִשְׁלַח יָדוֹ, וַיְהִי סַר וְזָעֵף, וְאִמֵּנוּ דִבְּרָה עַל לִבּוֹ וַתְּחַזְּקֵהוּ; וְעַתָּה הִנֵּנוּ בִמְצוּקָה, הֲתָבִין? אֵין כֶּסֶף עוֹד. הָאָב אָמַר: עָלֵינוּ לְהִתְכַּנֵּס, לְמַעַן נוּכַל לָשׁוּב לְהִשְׂתָּרֵעַ, לְחַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם. וְעַתָּה גַּם לָנוּ לְהַמְעִיט מַחְסוֹרֵנוּ, לְהַקְרִיב קָרְבָּנוֹת לִשְׁלוֹם הַבַּיִת, הֲלֹא? הֲיֵשׁ אֶת נַפְשֶׁךָ? טוֹב, אֲנִי אֲדַבֵּר עִם הָאֵם וְאַתָּה תֹאמַר: כֵּן, וְנִשְׁבַּעְתָּ לָהּ בְּדִבְרַת־כְּבוֹדְךָ לַעֲשׂוֹת כֹּל אֲשֶׁר אֹמַר אָנִי. אַחֲרֵי דַבְּרָהּ זֹאת, הֶחֱזִיקָה בְיָדִי וַתּוֹלִיכֵנִי אֶל אִמֵּנוּ, אֲשֶׁר יָשְׁבָה וַתִּתְפּוֹר, וְהִיא שְׁקוּעָה בְמַחֲשָׁבָה. יָשַׁבְתִּי עַל קְצֵה הָרְפִידָה הָאֶחָד וְהִיא, סִלְוְיָה, יָשְׁבָה בְקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי, וּבְפֶתַע פִּתְאֹם אָמְרָה: שִׁמְעִי, אִמִּי, דָּבָר לִי אֵלַיִךְ. דָּבָר לָנוּ שְׁנֵינוּ אֵלַיִךְ. וַתִּשְׁתָּאֶה לָנוּ הָאֵם. וְסִלְוְיָה הֵחֵלָּה לְדַבֵּר, לֵאמֹר: אֵין עוֹד כֶּסֶף לָאָב, הֲלֹא? וַתִּתְאַדֵּם הָאֵם וַתֹּאמַר: מַה־זֶּה תְּדַבֵּרִי? לֹא אֱמֶת הַדָּבָר! מַה־יָּדַעַתְּ בְּזֹאת? מִי הִגִּיד זֹאת לָךְ? וַתֹּאמֶר סִלְוְיָה בְּלֵב נָכוֹן: אֲנִי יוֹדַעַת זֹאת. וּבְכֵן שִׁמְעִי, אִמִּי; גַּם עָלֵינוּ לְהָבִיא קָרְבָּנוֹת. וְעַתָּה הֵן דִּבַּרְתְּ לִקְנוֹת לִי מְנִיפָה בְּקֵץ חֹדֶשׁ מַאי, וְאֶנְרִיקוֹ נוֹשֵׂא נַפְשׁוֹ לְתֵבַת־צְבָעִים; אֵין אֲנַחְנוּ מְבַקְשִׁים עוֹד דָּבָר; אֵין אֲנַחְנוּ חֲפֵצִים, כִּי תוֹצִיאוּ כֶּסֶף עַל דְּבָרִים אֵין חֵפֶץ בָּם; הִנְנוּ שְׂבֵעִים רָצוֹן גַּם בִּלְעֲדֵיהֶם, הֲשָׁמַעַתְּ? הָאֵם נִסְּתָה לְדַבֵּר; אַךְ סִלְוְיָה אָמְרָה: לֹא, כֵּן יָקוּם. כָּכָה יָעַצְנוּ. וְעַד אֲשֶׁר יָשׁוּב יִהְיֶה כֶּסֶף לְאָבִינוּ, אֵין חֵפֶץ לָנוּ עוֹד בְּפֵרוֹת וְלֹא בִדְבָרִים אֲחֵרִים; דַּי יִהְיֶה לָנוּ בַמָּרָק, וְלַאֲרֻחַת־הַבֹּקֶר יִהְיֶה לָנוּ הַלֶּחֶם; וּבְכֵן תַּמְעִיטוּ לְהוֹצִיא עַל מַאֲכַל שֻׁלְחָנֵנוּ; הֲלֹא הִנֵּה מַרְבִּים אֲנַחְנוּ מְאֹד לְהוֹצִיא כֶּסֶף, וַאֲנַחְנוּ מַבְטִיחִים

אוֹתָךְ, כִּי תִרְאִי אוֹתָנוּ בְּכָל־זֹאת שְׂבֵעֵי־רָצוֹן. הֲלֹא כֵן הַדָּבָר, אֶנְרִיקוֹ? אָנֹכִי עָנִיתִי: כֵּן. וַתִּשְׁנֶה סִלְוִיָה בִּדְבָרֶיהָ: שְׂבֵעֵי־רָצוֹן בְּכָל עֵת, כַּאֲשֶׁר הָיִינוּ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם,—וּבְדַבְּרָהּ סָגְרָה בְּיָדָהּ הָאַחַת אֶת פִּי הָאֵם;—וְאִם לְהָבִיא עוֹד קָרְבָּנוֹת, בִּבְגָדִים אוֹ בִדְבָרִים אֲחֵרִים, נָבִיא אוֹתָם בְּכָל חֵפֶץ לֵב; יָכוֹל נוּכַל לִמְכּוֹר גַּם אֶת הַמַּתָּנוֹת אֲשֶׁר נִתְּנוּ לָנוּ; אֲנִי נוֹתֶנֶת אֶת כָּל חֲפָצַי, אֲנִי אֶעֱבֹד וַאֲשָׁרֵת לְפָנַיִךְ, לֹא נַעֲשֶׂה לָנוּ עוֹד כָּל דָּבָר מִחוּץ לַבַּיִת, כָּל הַיּוֹם אֶעֱבֹד עִמָּךְ, אֶעֱשֶׂה כָל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי אֵלַי, הִנְנִי נְכוֹנָה לַכֹּל!—וּבְקָרְאָהּ כָּכָה הִתְרַפְּקָה בִּזְרוֹעוֹתֶיהָ עַל צַוְּארֵי אִמָּהּ;—לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה עוֹד לְאָבִינוּ וּלְאִמֵּנוּ עִנְיָן רָע לַעֲנוֹת בּוֹ, לְמַעַן אָשׁוּב אֶרְאֶה אֶת שְׁנֵיכֶם שְׁקֵטִים, טוֹבֵי לֵב, כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם, בְּתוֹךְ יַלְדֵיכֶם סִלְוִיָה וְאֶנְרִיקוֹ, הָאוֹהֲבִים אֶתְכֶם עַד מְאֹד, עַד לָתֵת אֶת נַפְשָׁם לְמַעַנְכֶם!—הֶאָח! מֵעוֹדִי לֹא רָאִיתִי אֶת אִמִּי מְאֻשָּׁרָה, כַּאֲשֶׁר בְּשָׁמְעָהּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה; מֵעוֹלָם לֹא נָשְׁקָה לָנוּ כָּכָה בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ עַל הַמֵּצַח, וְהִיא בוֹכָה וְצוֹחֶקֶת וְדַבֵּר לֹא תוּכָל. וְאַחַר הִבְטִיחָה אֶת סִלְוִיָה, כִּי לֹא הֵבִינָה אֶל נָכוֹן, כִּי אֵין כָּל מְצוּקָה, כַּאֲשֶׁר הֶאֱמִינָה, לְאָשְׁרֵנוּ אֵין דָּבָר; וַתַּבִּיעַ לָנוּ אֶת תּוֹדָתָהּ מֵאָה פְּעָמִים, וַתְּהִי עַלִּיזָה כָּל הָעֶרֶב, עַד בּוֹא אָבִי, וּכְבוֹאוֹ סִפְּרָה לוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְהוּא לֹא פָתַח פִּיו, אָבִי הַמִּסְכֵּן! אַךְ הַבֹּקֶר, בְּשִׁבְתִּי אֶל הַשֻּׁלְחָן לֶאֱכוֹל... מָצָאתִי, בְּשִׂמְחָה רַבָּה וּבִתְּוָגָה רַבָּה גַּם יַחַד, אֶת תֵּבַת־הַצְּבָעִים אֲשֶׁר לִי תַּחַת מַפַּת הַשֻּׁלְחָן וְסִלְוִיָה מָצְאָה אֶת הַמְּנִיפָה אֲשֶׁר לָהּ.

הַבְּעֵרָה *)

11. — יוֹם חֲמִישִׁי.

הַבֹּקֶר גָּמַרְתִּי לְהַעְתִּיק אֶת חֶלְקִי מֵהַסִּפּוּר „מִן הָאַפֶּנִינִים אֶל הָאַנְדִּים" וָאֲבַקֵּשׁ לִי עִנְיָן לַחִבּוּר הַחָפְשִׁי אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ הַמּוֹרֶה, וְהִנֵּה מִן הַמַּעֲלוֹת עָלָה בְּאָזְנֵי עֶרֶב קוֹלוֹת זָרִים, וְעוֹד מְעַט וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים מִגְּדוּד הַמְכַבִּים בָּאוּ הַבַּיְתָה, וַיִּשְׁאֲלוּ מֵאָבִי רִשְׁיוֹן לְבַקֵּר אֶת הַתַּנּוּרִים וְאֶת הָאֲרֻבּוֹת, כִּי אֵשׁ יוֹקֶדֶת בְּאַחַת הָאֲרֻבּוֹת אֲשֶׁר עַל הַגַּגּוֹת וְלֹא נוֹדַע אֵי מִזֶּה יָצָאָה. וַיֹּאמֶר אָבִי: עֲשׂוּ כֵן,—וְאַף כִּי אֲנַחְנוּ לֹא שַׂמְנוּ אֵשׁ בְּכָל מָקוֹם, בְּכָל־זֹאת עָבְרוּ מֵחֶדֶר לְחֶדֶר בְּבֵיתֵנוּ וַיַּטּוּ אָזְנֵיהֶם אֶל הַקִּירוֹת, לִשְׁמוֹעַ הִתְרַעֵשׁ הָאֵשׁ בְּאַחַת מֵאֲרֻבּוֹת הֶעָשָׁן, הָעוֹלוֹת אֶל הַקּוֹמוֹת הָאֲחֵרוֹת אֲשֶׁר לַבָּיִת.

הֵמָּה עוֹבְרִים בְּחַדְרֵי הַבַּיִת וְאָבִי אָמַר אֵלַי: אֶנְרִיקוֹ, הִנֵּה לְךָ עִנְיָן לְחִבּוּרְךָ: הַמְכַבִּים. נַס־נָא מְעַט לִכְתּוֹב אֵת אֲשֶׁר אֲסַפֵּר לָךְ. לִפְנֵי שְׁנָתַיִם יָמִים רָאִיתִי אוֹתָם עוֹשִׂים מְלַאכְתָּם בְּשׁוּבִי מִבֵּית־הַחִזָּיוֹן בַּלְווֹ בְּשָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלָּיְלָה. בִּמְבוֹא רְחוֹב רוֹמָה רָאִיתִי וְהִנֵּה זֹהַר גָּדוֹל מְאֹד וְגַל־אֲנָשִׁים נִדְחַף וּבָא שָׁמָּה מִכָּל עֲבָרִים; וְהִנֵּה בַּיִת בּוֹעֵר בָּאֵשׁ, לְשׁוֹנוֹת־אֵשׁ וְעַנְנֵי עָשָׁן פָּרְצוּ בְּעַד הַחַלּוֹנוֹת וּבְעַד הַגָּג; אֲנָשִׁים וְנָשִׁים נִרְאוּ בַחַלּוֹנוֹת וְנֶעֱלָמוּ, וְהֵם זוֹעֲקִים זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה; לִפְנֵי הַשַּׁעַר מְהוּמָה גְדוֹלָה; הֶהָמוֹן צָעַק: הֵם נִשְׂרָפִים חַיִּים! עֶזְרָה! הַמְכַבִּים! בָּרֶגַע הַזֶּה בָּאָה מֶרְכָּבָה, וְאַרְבָּעָה מְכַבִּים קָפְצוּ מִתּוֹכָהּ — הֵם הָיוּ הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בְּבֵית־פְּקֻדּוֹת הָעִיר — וַיִּתְנַפְּלוּ אֶל תּוֹךְ הַבָּיִת. כִּמְעַט בָּאוּ שָׁמָּה וְהִנֵּה מַרְאֶה

*) הַדָּבָר הַמְסֻפָּר בָּזֶה הָיָה בְּלֵיל 27 לְטֵבֵת תר״ם.

גוֹרָא נִרְאָה לְעֵינֵי הַנִּצָּבִים: אִשָּׁה נִרְאֲתָה בְּחַלּוֹן אֶחָד מֵהַקּוֹמָה הַשְּׁלִישִׁית, וְהִיא מְיַלֶּלֶת, וְהִנֵּה נֶאֶחְזָה בְּכַרְכּוֹב הַחַלּוֹן וַתּוֹצֵא אֶת שְׁתֵּי רַגְלֶיהָ, זוּ אַחַר זוּ, הַחוּצָה, וְכָכָה נִשְׁאֲרָה אֲחוּזָה בַּכַּרְכּוֹב, כִּמְעַט תְּלוּיָה בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ, וְגַבָּהּ מָפְנֶה הַחוּצָה, כְּפוּפָה תַּחַת הֶעָשָׁן וְלַהֲבוֹת הָאֵשׁ הַיּוֹצְאִים מִן הַחֶדֶר, וְעוֹד מְעַט וְאָחֲזוּ בְרֹאשָׁהּ. וַיַּרְא הָעָם וַיִּתֵּן קוֹל פְּחָדִים. וְהַמְכַבִּים, אֲשֶׁר הִתְעוּ אוֹתָם אַנְשֵׁי הַבַּיִת הַנִּבְהָלִים אֶל הַקּוֹמָה הַשְּׁנִיָּה, פָּרְצוּ פֶּרֶץ בַּחוֹמָה וַיָּרוּצוּ אֶל אַחַד הַחֲדָרִים; מֵאָה קוֹלוֹת הוֹרוּ אוֹתָם: בַּקּוֹמָה הַשְּׁלִישִׁית! בַּקּוֹמָה הַשְּׁלִישִׁית! וַיָּרוּצוּ וַיַּעֲלוּ אֶל הַקּוֹמָה הַשְּׁלִישִׁית. שָׁם הָיְתָה הַמְּלָה נוֹרָאָה. קוֹרוֹת מִתְעַרְעֲרוֹת, מְבוֹאוֹת מְלֵאִים לֶהָבוֹת, עָשָׁן מְחַנֵּק. לָבוֹא אֶל הַחֶדֶר, אֲשֶׁר אַנְשֵׁי הַבַּיִת סְגוּרִים בּוֹ, לֹא הָיָה עוֹד כָּל דֶּרֶךְ, כִּי־אִם דֶּרֶךְ הַגָּג. וַיְמַהֲרוּ וַיַּעֲלוּ וּבְעוֹד רֶגַע אֶחָד רָאוּ וְהִנֵּה דְמוּת, כִּדְמוּת־בַּלָּהוֹת שְׁחוֹרָה, מְקַפֶּצֶת בְּתוֹךְ הֶעָשָׁן עַל הַלְּבֵנִים. זֶה הָיָה רֹאשׁ גְּדוּד הַמְכַבִּים, אֲשֶׁר קִדֵּם לָבוֹא שָׁמָּה. אַךְ לְמַעַן הַגִּיעַ אֶל עֵבֶר הַגָּג, הַפּוֹנֶה אֶל הַחֲדָרִים אֲשֶׁר בָּעֲרָה בָהֶם הָאֵשׁ, הָיָה עָלָיו לַעֲבוֹר בְּמָקוֹם צַר מְאֹד, בֵּין אֲרֻבַּת־גַּג וּבֵין הַמַּרְזֵב; כָּל הַמָּקוֹם זוּלָתוֹ חָצַב לַהֲבוֹת־אֵשׁ, וְהַמַּעֲבָר הַצַּר הַזֶּה כֻּסָּה בְשֶׁלֶג וּבְקֶרַח וְאֵין מָעֳמָד וְאֵין מִדְרַךְ לְכַף־רֶגֶל. הָעוֹמְדִים מִתַּחַת קָרְאוּ: לֹא יוּכַל אִישׁ לַעֲבוֹר שָׁם. אַךְ רֹאשׁ־הַגְּדוּד הָלַךְ עַל שְׂפַת הַגָּג אֶל עֵבֶר פָּנָיו; רַעַד אָחַז אֶת כָּל הַקָּהָל וַיַּבִּיטוּ לְמַעְלָה, וְנִשְׁמַת רוּחַ־אַפָּם עֲצוּרָה:—הוּא עָבָר. קוֹל קְרִיאַת הֵידָד מִסָּבִיב עָלָה הַשָּׁמָיְמָה. וְרֹאשׁ־הַגְּדוּד אָחַז דַּרְכּוֹ, וּכְבוֹאוֹ עַד הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר נָתְנָה שָׁם הָאֵשׁ חִתִּיתָהּ, הִכָּה כִּמְשֻׁתּוֹלֵל בַּקַּרְדֹּם אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיְנַפֵּץ לְבֵנִים, קוֹרוֹת, צַלְעוֹת־גַּג, לַעֲשׂוֹת חוֹר אֲשֶׁר יֵרֵד בּוֹ. וְהָאִשָּׁה עוֹדֶנָּה תְּלוּיָה מִחוּץ לַחַלּוֹן, וְהָאֵשׁ לוֹהֶטֶת בְּזַעַף מִמַּעַל לְרֹאשָׁהּ, וְעוֹד רֶגַע אֶחָד וְנָפְלָה אַרְצָה עַל רִצְפַּת הָרְחוֹב. וְהַפֶּרֶץ

בַּגַּג נִפְרָץ: וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה ראש־הַגְּדוּד מְפַתֵּחַ אֶת חֶבֶל־הַהַצָּלָה וְיוֹרֵד בּוֹ; וְהַמְכַבִּים אֲשֶׁר הָיוּ עִמּוֹ בָאוּ גַם הֵם וַיֵּרְדוּ אַחֲרָיו. בָּרֶגַע הַזֶּה נִשְׁעַן סֻלָּם אָרֹךְ מְאֹד, אֲשֶׁר הוּבָא זֶה עַתָּה, אֶל כַּרְכּוֹב הַקִּיר לִפְנֵי הַחַלּוֹנוֹת, אֲשֶׁר נִשְׁמַע מִשָּׁם קוֹל מַר צוֹרֵחַ מִתּוֹךְ הַלַּהַב. אַךְ הָאֲנָשִׁים חָשְׁבוּ, כִּי אֵחֲרוּ אֶת הַמּוֹעֵד, וַיִּקְרְאוּ: אִישׁ לֹא יוּכַל עוֹד לְהִנָּצֵל. הַמְכַבִּים בּוֹעֲרִים בָּאֵשׁ. בָּא הַקֵּץ. הִנָּם מֵתִים.— פִּתְאֹם נִרְאֲתָה בַחַלּוֹן מְעֻטַּר־הַכַּרְכּוֹב הַתְּמוּנָה הַשְּׁחוֹרָה, תְּמוּנַת ראש־הַגְּדוּד, וְנֹגַהּ לָהּ סָבִיב מִלַּהֲבוֹת הָאֵשׁ; הָאִשָּׁה הִתְרַפְּקָה עַל צַוָּארוֹ, וְהוּא אָחַז בָּהּ בִּשְׁתֵּי יָדָיו וַיַּעֲלֶהָ לְמַעְלָה וַיַּעֲמִידֶהָ בְּתוֹךְ הֶחָדֶר. וְהֶהָמוֹן קָרָא קְרִיאָה גְדוֹלָה מַאֲלִיפָה, אֲשֶׁר קוֹל שְׁאוֹנָהּ גָּבַר עַל קוֹל הֲמֻלַּת הַבְּעֵרָה. אַךְ יֶתֶר הַנְּפָשׁוֹת? אֵיךְ יֵרְדוּ? הַסֻּלָּם הָיָה נִשְׁעָן אֶל הַגַּג לִפְנֵי חַלּוֹן אַחֵר, וְרֶוַח לֹא מְעַט הָיָה בֵינוֹ וּבֵין כַּרְכּוֹב הַחַלּוֹן. וְאֵיךְ יַגִּיעוּ אֵפוֹא אֶל הַסֻּלָּם? עוֹד הָאֲנָשִׁים שׁוֹאֲלִים אֶת נַפְשָׁם שְׁאֵלוֹת כָּאֵלֶּה, וְאַחַד הַמְכַבִּים יָצָא בְעַד הַחַלּוֹן וַיָּשֶׂם אֶת רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל הַכַּרְכּוֹב וְאֶת רַגְלוֹ הַשְּׂמָאלִית הִצִּיג עַל הַסֻּלָּם, וּבְעָמְדוֹ כָכָה הָכֵן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ, אָחַז אֶחָד אַחַר אֶחָד מִגָּרֵי הַבַּיִת, אֲשֶׁר הִמְצִיאוּ אוֹתָם אֵלָיו מִפְּנִימָה, וַיִּתֵּן אוֹתָם עַל־יַד רֵעֵהוּ, אֲשֶׁר עָלָה מִן הָאָרֶץ עַל הַסֻּלָּם וַיּוֹרִידֵם דֶּרֶךְ הַשְּׁלַבִּים לְמַטָּה, וְהַמְכַבִּים הָעוֹמְדִים מִתַּחַת תּוֹמְכִים בִּידֵיהֶם. בָּרִאשׁוֹנָה הוּרְדָה הָאִשָּׁה מִן הַכַּרְכּוֹב, וְאַחֲרֵי־כֵן יֶלֶד, וְאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְזָקֵן. וְכֻלָּם נִמְלָטוּ. אַחֲרֵי הַזָּקֵן יָרְדוּ הַמְכַבִּים, אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בַבָּיִת; הָאַחֲרוֹן בָּהֶם הָיָה ראש־הַגְּדוּד, הוּא הָרִאשׁוֹן לָעוֹלִים. וְהֶהָמוֹן קִדֵּם פְּנֵי כֻלָּם בְּקוֹל רַעַשׁ תְּרוּעוֹת; אַךְ בְּרֶדֶת הָאַחֲרוֹן, מְנַהֵל הַמַּצִּילִים, הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּרֹאשׁ כֻּלָּם הִקְשָׁה אֶל מָוֶת וַיְשַׁלֵּם, הָאִישׁ, אֲשֶׁר לוֹ הָיָה עַל הָאֶחָד לָמוּת, כִּי אָז הָיָה הוּא הַמֵּת, — בֵּרַךְ אוֹתוֹ כָּל הַקָּהָל כְּבָרֵךְ אֶת הַגִּבּוֹר הַמְנַצֵּחַ. כֻּלָּם צָעֲקוּ וַיּוֹשִׁיטוּ לוֹ אֶת יְדֵיהֶם,

וְכִמְעַט לֹא יָדְעוּ נַפְשָׁם מֵרֹב הַעֲרִיצָם אוֹתוֹ וּמֵהֲמוֹן תְּשׁאוֹת הַחֵן אֲשֶׁר רָחַשׁ לִבָּם לוֹ, וּבִרְגָעִים אֲחָדִים נִשְׁמַע שְׁמוֹ, אֲשֶׁר לֹא נוֹדַע עַד אָז — יוֹסֵף רוֹבִינוֹ — עַל אַלְפֵי פִּיּוֹת... הֲשָׁמַעְתָּ? זֶה רוּחַ גְּבוּרָה, זֶה אֹמֶץ־לֵב אֲשֶׁר לֹא יִתְעַשֵּׁת וְלֹא יֶחֱרַד וְלֹא יָשׁוּב מִפְּנֵי כֹל, הַמְיַשֵּׁר לֶכֶת, בְּלִי פְּקֹחַ עֵינַיִם, מָהִיר כַּבָּרָק, אֶל אֲשֶׁר יִשְׁמַע קוֹל הוֹלֵךְ לָמוּת הַקּוֹרֵא לְעֶזְרָה. אֲנִי אֶנְהָגְךָ יוֹם אֶחָד אֶל הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר הַמְכַבִּים מְלַמְּדִים שָׁם יְדֵיהֶם לִמְלַאכְתָּם, וְהֶרְאִיתִיךָ אֶת רוֹבִינוֹ רֹאשׁ־גְּדוּד הַמְכַבִּים; יָדַעְתִּי כִּי תִשְׂמַח מְאֹד לְדַעְתּוֹ, הֲלֹא? וָאֹמַר: כֵּן. וַיֹּאמֶר אָבִי: הִנֵּהוּ בָזֶה.

הֲסִבּוֹתִי אֶת פָּנַי מְהֵרָה. וּשְׁנֵי הַמְכַבִּים, אֲשֶׁר כִּלּוּ לְבַקֵּר, עָבְרוּ אֶת הַחֶדֶר לְמַעַן צֵאת הַחוּצָה.

אָבִי הוֹרָה עַל הַקָּטָן בָּהֶם, אֲשֶׁר לוֹ הַסְּרָטִים, וַיֹּאמֶר אֵלַי: לְחַץ אֶת יַד רֹאשׁ־הַגְּדוּד רוֹבִינוֹ.

וַיַּעֲמֹד רֹאשׁ־הַגְּדוּד תַּחְתָּיו וַיִּתֶּן לִי אֶת יָדוֹ בְּחִיּוּךְ עַל שְׂפָתָיו; לְחַצְתִּי אוֹתָהּ, וְהוּא בֵּרַךְ אוֹתָנוּ בְשָׁלוֹם וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

וְאָבִי אָמַר אֵלַי: זְכוֹר אֶת הָאִישׁ הַזֶּה, כִּי מֵאַלְפֵי הַיָּדַיִם, אֲשֶׁר תִּלְחַץ בְּחַיֶּיךָ, מִי יוֹדֵעַ אִם יֵשׁ גַּם עֶשֶׂר, אֲשֶׁר תִּשְׁוֶינָה בְיָדָיו.

מִן הָאַפֶּנִינִים אֶל הָאַנְדִּים

סִפּוּר לַחֹדֶשׁ

לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת יָצָא נַעַר כְּבֶן שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, בֶּן בַּעַל־מְלָאכָה, לְבַדּוֹ מֵעִיר מוֹלַדְתּוֹ, מִדְּשֵׁינוֹבָה, אֶל אֲמֵרִיקָה לְבַקֵּשׁ אֶת אִמּוֹ.

אִמּוֹ נָסְעָה לִפְנֵי שְׁנָתַיִם יָמִים לְבוּאֶנוֹס־אֵירֶס, בִּירַת אַרְגֶּנְטִינָה, לַעֲמֹד לְשָׁרֵת בְּבֵית אִישׁ עָשִׁיר וּלְהִשְׁתַּכֵּר בְּעֵת קְצָרָה דֵּי בַסֵּס מַצַּב בֵּיתָהּ, אֲשֶׁר מְצָאוּ אוֹתוֹ פְּגָעִים רָעִים שׁוֹנִים וַיָּמוֹט וַיִּוָּרֶשׁ וַיָּבֹא בְּכַף נוֹשִׁים.

לֹא מְעַט מִסְפַּר הַנָּשִׁים אֲמִיצוֹת־הַלֵּב הַנּוֹסְעוֹת מַסָּע רָחוֹק כָּזֶה וְעֵינֵיהֶן אֶל הַמַּטָּרָה הַזֹּאת, וְעֵקֶב הַשָּׂכָר הָרַב הַנִּתָּן שָׁם לִמְשָׁרְתוֹת הֵן שָׁבוֹת מִקֵּץ שָׁנִים אֲחָדוֹת אֶל אַרְצָן וְאֶל בֵּיתָן וְאַלְפֵי שְׁקָלִים בִּידֵיהֶן. הָאֵם הַמִּסְכֵּנָה בָּכְתָה בְּכִי תַמְרוּרִים בְּהִפָּרְדָהּ מֵעַל בָּנֶיהָ, אֲשֶׁר הָאֶחָד הָיָה בֶּן שְׁמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְהַשֵּׁנִי בֶּן אַחַת־עֶשְׂרֵה שָׁנָה; אַךְ נָסוֹעַ נָסְעָה בְלֵב אַמִּיץ וּמָלֵא תִקְוָה. וְדַרְכָּהּ צָלֵחָה: כִּמְעַט שֶׁבָּאָה אֶל בּוּאֶנוֹס־אֵירֶס, מָצָא לָהּ רוֹכֵל דְּשֵׁינוֹבִי — מוֹדָע לְאִישָׁהּ, אֲשֶׁר הִתְגּוֹרֵר שָׁם זֶה שָׁנִים רַבּוֹת — מִשְׁפָּחָה טוֹבָה בְּאַרְגֶּנְטִינָה, אֲשֶׁר שִׁלְּמָה לָהּ שָׂכָר יָפֶה בַּעֲבוֹדָתָהּ וַתִּתְהַלֵּךְ עִמָּהּ בְּצֶדֶק וָיֹשֶׁר. יָמִים רַבִּים הָיוּ מִכְתָּבִים יוֹצְאִים וּבָאִים בְּמֵישָׁרִים בֵּינָהּ וּבֵין בֵּיתָהּ. עַל־פִּי הָעֵצָה הַיְּעוּצָה מֵרֹאשׁ, שָׁלַח הָאִישׁ אֶת הַמִּכְתָּבִים אֶל מְיֻדָּעוֹ, וְהוּא נָתַן אוֹתָם אֶל הָאִשָּׁה, וְהָאִשָּׁה נָתְנָה עַל־יָדוֹ אֶת תְּשׁוּבוֹתֶיהָ, וַיְשַׁלְּחֵן לִדְשֵׁינוֹבָה, אַחֲרֵי הוֹסִיפוֹ עֲלֵיהֶן גַּם הוּא דְּבָרִים אֲחָדִים. וַיְהִי כִּי הִשְׂתַּכְּרָה שְׁמוֹנִים שֶׁקֶל לְחֹדֶשׁ וְהוֹצֵא לֹא הוֹצִיאָה עַל נַפְשָׁהּ מְאוּמָה, וַתִּשְׁלַח הַבַּיְתָה אַחַת לִשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מִכְסַת כֶּסֶף לֹא מְעָט; וּבַעְלָהּ, אִישׁ יְשַׁר־לֵב, שִׁלֵּם בַּכֶּסֶף הַזֶּה מְעַט מְעַט אֶת הַנְּהוּצִים בְּחוֹבוֹתָיו וַיָּשֶׁב לוֹ אֶת שְׁמוֹ הַטּוֹב. גַּם שָׁלֹחַ שָׁלַח יָדוֹ בַּמְּלָאכָה וַיִּשְׂבַּע רָצוֹן מִפְּרִי מַעֲשֵׂהוּ, וַיְקַו לִתְשׁוּבַת אִשְׁתּוֹ בְּיָמִים לֹא רְחוֹקִים הַבַּיְתָה, כִּי בִלְעָדֶיהָ נִרְאָה הַבַּיִת רֵיק. וְהַבֵּן הַצָּעִיר, אֲשֶׁר אָהַב אֶת אִמּוֹ מְאֹד, הִתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ בְּיוֹתֵר, הָלוֹךְ וְהִתְעַצֵּב מִיּוֹם לְיוֹם וְלֹא יָדַע שָׁלוֹם בְּנַפְשׁוֹ בְּהִפָּקְדָהּ.

אַךְ מִקֵּץ שָׁנָה אַחַת לְנָסְעָהּ מִבֵּיתָהּ, אַחֲרֵי בוֹא מִכְתָּב קָטָן, אֲשֶׁר

בּוֹ כָּתְבָה, כִּי חָלְתָה מַחֲלָה קַלָּה, חָדְלוּ הַמִּכְתָּבִים לָבֹא. וַיִּכְתְּבוּ פַּעֲמַיִם אֶל קְרוֹבָם; וְהַקָּרוֹב לֹא עָנָה. כָּתְבוּ אֶל בֵּית הָאִישׁ, אֲשֶׁר עָבְדָה שָׁם הָאִשָּׁה, וְלֹא מָצְאוּ מַעֲנֶה: אוּלַי לֹא הִגִּיעַ הַמִּכְתָּב, בַּאֲשֶׁר לֹא הָיָה שֵׁם הָאִישׁ כָּתוּב עָלָיו בָּרוּר. וַיְהִי כִּי דָאֲגוּ פֶּן הָיָה אָסוֹן, וַיִּכְתְּבוּ אֶל הַצִּיר הָאִיטַלְקִי אֲשֶׁר בְּבוּאֶנוֹס־אֵירֶס, שֶׁיִּדְרוֹשׁ לָאִשָּׁה. מִקֵּץ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בָּא אֲלֵיהֶם מַעֲנֵה הַצִּיר, לֵאמֹר: אַף כִּי פִּרְסֵם מוֹדָעוֹת בָּעִתּוֹנִים, לֹא בָאָה הָאִשָּׁה לְהִתְיַצֵּב לְפָנָיו וְגַם לֹא בָא כָל אִישׁ לְהוֹדִיעַ דְּבַר־מָה עַל־אוֹדוֹתֶיהָ. אֵין זֹאת, כִּי הַעְלֵם הֶעְלִימָה הָאִשָּׁה אֶת שְׁמָהּ מִן הָאִישׁ הָאַרְגֶּנְטִינִי וּמִבֵּיתוֹ וַתִּקָּרֵא בְּשֵׁם אַחֵר, לְבִלְתִּי הֱיוֹת עֲבוֹדָתָהּ, עֲבוֹדַת אָמָה, לְשִׁמְצָה לְבֵיתָהּ וּלְקָלוֹן עַל כְּבוֹדָם. וַיַּעַבְרוּ עוֹד יְרָחִים וְאֵין מַעֲנֶה. הָאָב וְהַיְלָדִים דָּאֲגוּ לָהּ מְאֹד, וְהַקָּטָן הָלַךְ קוֹדֵר בְּעַצְּבַת לְבָבוֹ וְלֹא יָכֹל עוֹד לְהַבְלִיג עָלֶיהָ. מַה לַּעֲשׂוֹת? אֶל מִי יִפְנוּ? בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה עִם לְבַב הָאָב לִנְסוֹעַ הוּא, לָלֶכֶת לַאֲמֵרִיקָה לְבַקֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. אַךְ מַה תִּהְיֶה לִמְלַאכְתּוֹ? מִי יְכַלְכֵּל אֶת הַיְלָדִים? גַּם הַבֵּן הַגָּדוֹל לֹא יָכֹל לִנְסוֹעַ מִבֵּיתוֹ, כִּי זֶה עַתָּה הֵחֵל לְהִשְׂתַּכֵּר מְעַט גַּם הוּא וַיְהִי דָרוּשׁ לְבֵית אָבִיו. וַיֵּשְׁבוּ שׁוֹמֵמִים בְּצָרַת נַפְשָׁם, וַיַּחְזְרוּ יוֹם יוֹם עַל מְרִי־שִׂיחָם, וְאִישׁ אֶל רֵעֵהוּ הִבִּיטוּ דוּמָם. וַיְהִי בְּעֶרֶב יוֹם אֶחָד וַיֹּאמֶר מַרְקוֹ, הַקָּטָן בַּבָּנִים, בְּלֵב נָכוֹן: וְעַתָּה אָנֹכִי אָנֹכִי אֵלֵךְ לַאֲמֵרִיקָה לְבַקֵּשׁ אֶת אִמִּי. הָאָב הֵנִיעַ רֹאשׁוֹ בְתוּגָה וְלֹא עָנָה מְאוּמָה. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הִיא, אַךְ לֹא תָקוּם וְלֹא תִהְיֶה. נַעַר בֶּן שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה יִסַּע לְבַדּוֹ לַאֲמֵרִיקָה, דֶּרֶךְ חֹדֶשׁ יָמִים! וְאוּלָם הַנַּעַר עָמַד עַל זֹאת בִּקְשִׁי־עֹרֶף. בִּקֵּשׁ הַיּוֹם, בִּקֵּשׁ מָחָר, בְּכָל יוֹם וָיוֹם, וַיַּגֵּשׁ עֲצוּמוֹתָיו בִּתְבוּנָה וְשֶׁקֶט רַב, כְּאִישׁ בָּא בַיָּמִים: גַּם אֲחֵרִים נָסְעוּ שָׁמָּה וְאַף גַּם צְעִירִים מִמֶּנִּי לְיָמִים. אַךְ יָשֹׁב אֵשֵׁב בָּאֳנִיָּה, אָבֹא שָׁמָּה כְּבוֹא כָל הַנּוֹסְעִים. וְכִי אָבֹא

שָׁמָּה, אָז עָלַי אַךְ לִדְרוֹשׁ לַחֲנוּת קְרוֹבֵנוּ. וְהֵן שָׁם יֶשְׁנָם אִיטַלְקִים רַבִּים, וִיצַיֵּן לִי הָאֶחָד מֵהֶם אֶת הָרְחוֹב. וְאִם מָצָאתִי אֶת קְרוֹבֵנוּ, וְנִמְצְאָה גַם הָאֵם; וְאִם לֹא אֶמְצָאֵנוּ, וְהָלַכְתִּי אֶל הַצִּיר הָאִיטַלְקִי וְדָרַשְׁתִּי לְבֵית הָאִישׁ הָאַרְגֶּנְטִינִי. יְהִי אֲשֶׁר יְהִי, שָׁם יֵשׁ עֲבוֹדָה לַכֹּל; וּמָצָאתִי לִי עֲבוֹדָה גַם אֲנִי, וְאִם לֹא אֶשְׂתַּכֵּר הַרְבֵּה, הֲלֹא תַשִּׂיג יָדִי דֵי שׁוּבִי הַבַּיְתָה.—וּבְכֵן הִצְלִיחַ מְעַט מְעַט לְהַשְׁפִּיעַ עַל אָבִיו: הֵן לֵב אָבִיו בָּטַח בּוֹ, יָדַע כִּי לְמַרְקוֹ יֵשׁ תְּבוּנָה וְאֹמֶץ־לֵב, כִּי הַסְּכֵּן הִסְכִּין עִם עָמָל וְעִם מַחְסוֹר וְכִי פִּי־שְׁנַיִם בְּלִבּוֹ לְכָל אֵלֶּה בְּנָסְעוֹ לְשֵׁם מַטָּרָה קְדוֹשָׁה: לְבַקֵּשׁ אֶת אִמּוֹ, אֲשֶׁר נַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְנַפְשָׁהּ. גַּם הִנֵּה רַב־הַחוֹבֵל לָאֳנִיַּת־קִיטוֹר אַחַת, וְהוּא רֵעַ לְאֶחָד מִמְּיֻדָּעָיו, הִתְנַדֵּב, כְּשָׁמְעוֹ אֶת הַדָּבָר, לְהַעֲבִיר אֶת הַנַּעַר לְאַרְגֶּנְטִינָה בָּאֳנִיָּה בַּמַּחְלָקָה הַשְּׁלִישִׁית בְּלֹא מְחִיר. אָז נֵאוֹת לוֹ אָבִיו, אַחֲרֵי פָּסְחוֹ עוֹד מְעַט עַל שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים, וַיִּוָּעֲצוּ יַחַד כִּי יִסַּע הַנַּעַר לְמַסָּעוֹ. וַיְמַלְּאוּ לוֹ שַׂק בְּגָדִים, וַיִּתְּנוּ לוֹ עֵרֶךְ כֶּסֶף בְּכִיסוֹ וַיִּכְתְּבוּ לוֹ אֶת מְעוֹן קְרוֹבָם, וּבְעֶרֶב יוֹם בָּהִיר אֶחָד, בְּחֹדֶשׁ נִיסָן, הוֹשִׁיבוּ אוֹתוֹ בָּאֳנִיָּה. עַל סֻלַּם אֳנִיַּת־הַקִּיטוֹר, הַנְּכוֹנָה לְהַפְלִיג בַּיָּם, נִפְרְדוּ הָאָב וְהַבֵּן; וְהָאָב נָשַׁק לִבְנוֹ אֶת הַנְּשִׁיקָה הָאַחֲרוֹנָה וּבְעֵינָיו נִרְאוּ דְמָעוֹת, וַיֹּאמֶר לוֹ: חֲזַק וֶאֱמָץ, מַרְקוֹ! הַדָּבָר, אֲשֶׁר לְמַעֲנוֹ אַתָּה נוֹסֵעַ, קֹדֶשׁ הוּא, וֵאלֹהִים יִהְיֶה בְּעֶזְרֶךָ.

מַרְקוֹ הַמִּסְכֵּן! לֵב אַמִּיץ הָיָה לוֹ, לֵב נָכוֹן לְכָל הַהַרְפַּתְקָאוֹת הַגְּדוֹלוֹת וְהַקָּשׁוֹת אֲשֶׁר יָבִיא עָלָיו הַמַּסָּע הַזֶּה; אַךְ בְּהַבִּיטוֹ לְאָחוֹר אֶל חוּג הַשָּׁמַיִם וַיַּרְא וְהִנֵּה דְשֵׁינוֹבָה עִירוֹ הַיָּפָה הוֹלֶכֶת וְנֶעְלֶמֶת מֵעֵינָיו, וְהוּא עַל מְרוֹמֵי יָם, עַל הָאֳנִיָּה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, הַמְּלֵאָה נוֹדְדִים מִבְּנֵי אַרְצוֹ, לְבַדּוֹ עַל שַׂקּוֹ הַקָּטָן הַמֵּכִיל כָּל רְכוּשׁוֹ, וְאֵין יוֹדֵעַ וְאֵין מַכִּיר אוֹתוֹ מִכָּל

סְבִיבָיו,—וַתִּרְפֶּינָה יָדָיו וַיִּפֹּל לִבּוֹ פִּתְאֹם. שְׁנֵי יָמִים שָׁכַב עַל מִכְסֵה הָאֳנִיָּה כְּכֶלֶב, וְלֹא אָכַל כִּמְעַט מְאוּמָה, וְלַחַץ לְבָבוֹ הֵצִיק לוֹ מְאֹד וַיַּמְרִיצֵהוּ לִבְכּוֹת לְמַעַן אֲשֶׁר יִרְוַח לוֹ. כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת הָרָעוֹת לְמִינֵיהֶן עָלוּ עַל לְבָבוֹ; וְהָרָעָה וְהַנּוֹרָאָה בְּכֻלָּן שָׁבָה בָּאָה פַּעַם בְּפַעַם וַתִּתְפָּעֶם בְּקִרְבּוֹ בְּאֵין הֲפוּגוֹת: הַמַּחֲשָׁבָה עַל מוֹת אִמּוֹ. וַיִּישַׁן שְׁנַת נְדוּדִים וּבַלָּהוֹת וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת מִפְּנֵי הַחֶזְיוֹנוֹת אֲשֶׁר בִּעֲתוּהוּ. בַּחֲלוֹמוֹ וְהִנֵּה פְּנֵי אִישׁ לֹא נוֹדַע לוֹ נִרְאוּ אֵלָיו וְהָאִישׁ מַבִּיט אֵלָיו בְּעֵינֵי־חֶמְלָה וְלוֹחֵשׁ בְּאָזְנוֹ לֵאמֹר: אִמְּךָ מֵתָה. אָז נְכוֹנָה זְעָקָה לְהִתְפָּרֵץ מִלִּבּוֹ וְהוּא מֵקִיץ. בְּכָל־זֹאת שָׁבָה אֵלָיו רוּחוֹ הַטּוֹבָה כִּמְעָט, בִּרְאוֹתוֹ בַתְּחִלָּה אֶת הַיָּם הָאַטְלַנְטִי, אַחֲרֵי עָבְרָם אֶת מִפְרַץ־גִּבְרַלְטַר. אַךְ לֹא לְאֹרֶךְ יָמִים הָיְתָה הָרְוָחָה. הַיָּם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, אֲשֶׁר דְּמוּת אַחַת וּפָנִים אֲחָדִים לוֹ, הַחֹם הַהוֹלֵךְ וְגָדוֹל, תּוּגַת כָּל הָאֲנָשִׁים הַמִּסְכֵּנִים אֲשֶׁר מִסָּבִיב לוֹ, וְדַעְתּוֹ עִם לְבָבוֹ מַה גַּלְמוּד הוּא, הָיוּ לוֹ לְהָשִׁיב רוּחוֹ עַד דַּכָּא. הַיָּמִים אֲשֶׁר עָבְרוּ יוֹם אַחַר יוֹם, יָמִים רֵיקִים וְשׁוֹמֵמִים בְּאֵין חֲלִיפוֹת, הִתְבּוֹלְלוּ בְרוּחוֹ, כַּאֲשֶׁר בְּרוּחַ אֲנָשִׁים חוֹלִים. וַיְהִי בְעֵינָיו כְּנוֹסֵעַ עַל הַיָּם זֶה שָׁנָה תְמִימָה. וּבְכָל בֹּקֶר, בַּהֲקִיצוֹ מִשְּׁנָתוֹ, פָּחַד פַּחַד חָדָשׁ, בִּרְאוֹתוֹ וְהִנֵּה הוּא לְבַדּוֹ בְּמִדְבַּר־הַמַּיִם הַנּוֹרָא הַזֶּה, בְּדֶרֶךְ אֲמֵרִיקָה. וְהַדָּגִים הַמְעוּפְפִים, הַנּוֹפְלִים פְּעָמִים רַבּוֹת עַל מִכְסֵה הָאֳנִיָּה, וּמְבוֹאֵי־הַשֶּׁמֶשׁ הַנִּפְלָאִים אֲשֶׁר לָאֵזוֹר הַחָם, בֵּין עָבֵי אֵשׁ וְעָבֵי דָם כַּבִּירִים נוֹרְאֵי־הוֹד, וְזָהֳרֵי־הַלַּיְלָה עַל־פְּנֵי הַמַּיִם, אֲשֶׁר בִּגְלָלָם נִרְאָה כָּל הַיָּם כְּיַם־לֶהָבָה בוֹעֵר,—לֹא הָיוּ בְעֵינָיו כִּדְבָרִים אֲשֶׁר יֶשְׁנָם בֶּאֱמֶת, כִּי־אִם כְּחֶזְיוֹנוֹת חֲלוֹם־לָיְלָה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר הָיְתָה רוּחַ־הַיּוֹם רָעָה, סוֹעֵרָה; וַיְהִי עָצוּר בַּתָּא, וְהָאֳנִיָּה וּמְלוֹאָהּ יָחֹגּוּ וְיָנוּעוּ, יִתְנוֹדְדוּ וִיטָלְטְלוּ טַלְטֵלָה, וּמִסָּבִיב קוֹל צַנּוֹת אָיֹם וְנוֹרָא, קוֹל זְעָקוֹת וִילָלוֹת וְאָלוֹת; וְהָיָה בְעֵינָיו

כְּאָדָם אֲשֶׁר קָרֵב קִצּוֹ. וְהָיוּ יָמִים, אֲשֶׁר בָּהֶם שָׁקַט הַיָּם, כַּשֶּׁמֶן הָלַךְ, אַךְ הָיָה חֹם גָּדוֹל מְגֻשָּׁא וְשִׁמָּמוֹן נוֹרָא: שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת לְאֵין־קֵץ, מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבוֹת נֶפֶשׁ, שָׁעוֹת אֲשֶׁר בָּהֶן נִרְאוּ הַנּוֹסְעִים הַמְכֻסִּים זֵעָה, הַסְּרוּחִים עַל הַשֻּׁלְחָנוֹת בְּלִי נוֹעַ, כְּמֵתִים כֻּלָּם. וְהַמַּסָּע עוֹדֶנּוּ לֹא יִכְלֶה, מַיִם וְשָׁמַיִם, שָׁמַיִם וּמַיִם כָּל הַיָּמִים; כְּאֶתְמוֹל כַּיּוֹם, כַּיּוֹם כְּמָחָר, — עַתָּה, — בְּכָל עֵת, — לְעוֹלָם. וְהוּא עוֹמֵד שָׁעוֹת תְּמִימוֹת נִשְׁעָן אֶל הַמִּסְעָד, מִתְבּוֹנֵן אֶל הַיָּם הַמִּשְׁתָּרֵעַ לְאֵין־גְּבוּל, נֶעְצָב, דּוֹאֵג, הוֹגֶה בְאִמּוֹ, עַד אֲשֶׁר תִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וְסָגְרוּ שְׁמוּרוֹת עֵינָיו וְרֹאשׁוֹ יִצְנַח עַל כְּתֵפָיו; אָז יָשׁוּב יִרְאֶה אֶת פְּנֵי הָאִישׁ הַזָּר, אֲשֶׁר יַבִּיט אֵלָיו בְּחֶמְלָה וְשָׁנָה לוֹ בְאָזְנוֹ: אִמְּךָ מֵתָה! לְקוֹל הַמְלַחֵשׁ הַזֶּה יִתְעוֹרֵר פִּתְאֹם בְּבֶהָלָה וְהֵקִיץ, לְמַעַן הוֹסִיף לַחֲלוֹם בְּעֵינַיִם פְּקוּחוֹת וּלְהִתְבּוֹנֵן אֶל חוּג־הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר לֹא יְשַׁנֶּה פָּנָיו.

שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם הָאֲרִיכָה הַנְּסִיעָה! אַךְ הַיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים הָיוּ הַטּוֹבִים בָּהֶם. מֶזֶג הָאֲוִיר הָיָה יָפֶה וְהָרוּחַ צָח. וְהוּא הִתְוַדַּע אֶל זָקֵן לוֹמְבַּרְדִּי, אִישׁ טוֹב, אֲשֶׁר נָסַע לַאֲמֵרִיקָה לְבַקֵּשׁ אֶת בְּנוֹ, הָעוֹבֵד אֲדָמָה בְּקִרְבַת הָעִיר רוֹזַרְיוֹ; וַיְסַפֶּר־לוֹ אֶת־כָּל דִּבְרֵי בֵית־אָבִיו, וְהַזָּקֵן שָׁנָה לוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת, בְּתוֹפְפוֹ בְיָדוֹ עַל עָרְפּוֹ, לֵאמֹר: חֲזַק וֶאֱמַץ לִבְּךָ, בֶּן־חַיִל, מָצֹא תִמְצָא אֶת אִמְּךָ שְׁלֵמָה וּשְׂמֵחָה; — וְחֶבְרַת הַזָּקֵן חִזְּקָה אוֹתוֹ, וְלִבּוֹ הָיָה שָׁלֵו מֵעַתָּה וַיְנַחֵשׁ־לוֹ טוֹב וְלֹא רָע. בְּשִׁבְתּוֹ עַל קִדְמַת הָאֳנִיָּה אֵצֶל הָאִכָּר הַזָּקֵן הַמְעַשֵּׁן מִקְטַרְתּוֹ, תַּחַת הַשָּׁמַיִם הַיָּפִים הַזְּרוּעִים כּוֹכָבִים, וּבְנֵי־אַרְצוֹ סְבִיבוֹתָיו יוֹשְׁבִים אֲגֻדּוֹת אֲגֻדּוֹת וְשָׁרִים, תֵּאַר לוֹ מֵאָה פְעָמִים בַּחֲזוֹן לִבּוֹ אֶת בּוֹאוֹ אֶל בּוּאֶנוֹס־אַיְרֶס, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא בָּרְחוֹב הַיָּדוּעַ, וְגַם מָצָא אֶת הַחֲנוּת וְגַם רָץ לִקְרַאת קְרוֹבוֹ: — מַה־שְּׁלוֹם אִמִּי? וְאַיֶּהָ? בּוֹא וְנֵלְכָה אֵלֶיהָ כְּרֶגַע, בּוֹא וְנֵלְכָה כְּרֶגַע! וְהִנֵּה הֵם רָצִים שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו, מְדַלְּגִים

עַל גֶּרֶם הַמַּעֲלוֹת, הַדֶּלֶת נִפְתָּחָה... וּפֹה יְכַלֶּה לְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ, וְרֶגֶשׁ רֹךְ וְאַהֲבַת נֶפֶשׁ יִתְעוֹרֵר בְּקִרְבּוֹ, יִתְגַּבֵּר מֵעַל כָּל אֹמֶר וּדְבָרִים, עַד אֲשֶׁר יוֹצִיא בַּסֵּתֶר תְּמוּנָה קְטַנָּה, הַתְּלוּיָה עַל צַוָּארוֹ, וְנָשַׁק לָהּ וּשְׂפָתָיו תַּבַּעְנָה תְפִלָּה.

בַּיּוֹם הַשִּׁבְעָה וְעֶשְׂרִים לְצֵאתוֹ בָּאוּ אֶל מְחוֹז חֶפְצָם. בְּבֹקֶר יוֹם אִיָּר אֶחָד, בְּהִבָּקַע אוֹר הַשַּׁחַר, אוֹר חַכְלִילִי, הִשְׁלִיכָה אֳנִיַּת־הַקִּיטוֹר עֹגֶן בַּנָּהָר הַגָּדוֹל, נְהַר פְּלַטָּה, אֲשֶׁר עַל שְׂפָתוֹ מִשְׂתָּרַעַת הָעִיר הַגְּדוֹלָה בּוֹאֶנוֹס־אֵירֶס, בִּירַת הָרֶפּוּבְּלִיקָה אַרְגֶּנְטִינָה. יִפְעַת מֶזֶג הָאֲוִיר הָיְתָה בְעֵינָיו כְּאוֹת לְטוֹבָה. מֵרֹב שִׂמְחָתוֹ וְקֹצֶר־רוּחוֹ לֹא יָדַע נַפְשׁוֹ. אִמּוֹ רְחוֹקָה מִמֶּנּוּ אַךְ מִילִים אֲחָדִים! בְּעוֹד שָׁעוֹת מִסְפָּר יִרְאֶנָּה! וְהוּא נִמְצָא בַּאֲמֵרִיקָה, בָּאָרֶץ הַחֲדָשָׁה, וְאֹמֶץ־לִבּוֹ הָיָה לוֹ לָבֹא לְבַדּוֹ עַד הֲלוֹם! כָּל הַנְּסִיעָה הָאֲרֻכָּה הַזֹּאת הָיְתָה בְעֵינָיו כְּלֹא הָיָתָה. נִדְמָה לוֹ, כִּי עָף בַּחֲלוֹם עַד הֵנָּה וַיִּיקַץ בְּרֶגַע הַזֶּה. וּבְאָשְׁרוֹ הַגָּדוֹל כִּמְעַט לֹא הִשְׁתּוֹמֵם וְלֹא נֶעְצַב בְּנָעֲרוֹ אֶת כִּיסֵי בְגָדָיו וְלֹא מָצָא כִּי־אִם אֶחָד מִשְּׁנֵי הַצְּרוֹרוֹת, אֲשֶׁר חָצָה וַיָּשֶׂם בָּהֶם אֶת הוֹנוֹ הַמְּעַט לְמַעַן יִשָּׁאֵר לוֹ הַצְּרוֹר הָאֶחָד לִפְלַטָּה, אִם יֹאבַד הַשֵּׁנִי. גַּנָּב גָּנְבוּ אוֹתוֹ מֵעִמּוֹ, וְעַתָּה נִשְׁאֲרוּ לוֹ עוֹד אַךְ שְׁקָלִים מִסְפָּר; אַךְ אֲבֵדַת כֶּסֶף מַה־הִיא כִּי יָשִׂים אֵלֶיהָ לִבּוֹ עַתָּה, בִּהְיוֹת אִמּוֹ קְרוֹבָה אֵלָיו? וַיִּשָּׂא שַׂקּוֹ בְיָדוֹ וַיֵּרֶד, הוּא וְאִיטַלְקִים רַבִּים עִמּוֹ, בָּאֳנִיַּת־קִיטוֹר קְטַנָּה, אֲשֶׁר הוּבְאָה אֶל־פְּנֵי הַחוֹף, וּמִן הָאֳנִיָּה יָרַד בַּסִּירָה, אֲשֶׁר נִקְרְאָה בְּשֵׁם אַנְדְּרֵי דוֹרִיָה, וַיַּעַל עַל הַיַּבָּשָׁה לְיַד הַנָּמָל; וַיְבָרֶךְ אֶת יְדִידוֹ, הַזָּקֵן הַלּוֹמְבַּרְדִּי, וַיְמַהֵר וַיֵּלֶךְ בַּדֶּרֶךְ הָעוֹלֶה הָעִירָה, הָלוֹךְ וְהַרְחֵב צְעָדָיו.

כְּבוֹאוֹ עַד הָרְחוֹב הָרִאשׁוֹן, עָצַר אֶת אַחַד הָעוֹבְרִים וַיִּשְׁאָלֵהוּ אֵיזֶה דֶרֶךְ יֵלֵךְ לְמַעַן בּוֹא אֶל רְחוֹב דֵּי לוֹס אַרְטִיס. הָאִישׁ אֲשֶׁר נִקְרָה לְפָנָיו

הָיָה פּוֹעֵל אִיטַלְקִי. וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו כִּמְבַקֵּשׁ לְדַעְתּוֹ וַיִּשְׁאָלֵהוּ, הֲיוֹדֵעַ הוּא סֵפֶר. וַיָּנַע הַנַּעַר בְּרֹאשׁוֹ, לֵאמֹר: כֵּן. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַפּוֹעֵל: טוֹב אֵפוֹא, וַיּוֹרֵהוּ אֶת הָרְחוֹב אֲשֶׁר בָּא מִשָּׁם וַיֹּאמַר: לֵךְ הָלְאָה, הָלְאָה, וּבְכָל הַקְּצָווֹת תִּקְרָא אֶת שְׁמוֹת הָרְחוֹבוֹת; אָז תִּמְצָא גַם אֶת הָרְחוֹב אֲשֶׁר אַתָּה דוֹרֵשׁ אֵלָיו. וַיֹּאמֶר לוֹ הַנַּעַר: חֵן־חֵן, וַיָּשֶׂם פְּעָמָיו אֶל הָרְחוֹב הַנִּפְתָּח לְפָנָיו.

וְהָרְחוֹב יָשָׁר, אָרֹךְ לְאֵין־קֵץ, אַךְ צַר; וּמִשְּׁנֵי עֲבָרָיו בָּתִּים שְׁפָלִים, לְבָנִים, אֲשֶׁר הָיָה מַרְאֵיהֶם כְּבָתֵּי־קַיִץ קְטַנִּים; וְהָרְחוֹב מָלֵא אֲנָשִׁים, מֶרְכָּבוֹת, עֲגָלוֹת גְּדוֹלוֹת, וְלִשְׁאוֹן קוֹלָם תֶּחֱרַשְׁנָה הָאָזְנַיִם; וְכֹה וָכֹה הִתְנוֹסְסוּ בָרוּחַ דְּגָלִים גְּדוֹלִים מְאֹד בַּעֲלֵי צְבָעִים שׁוֹנִים וַעֲלֵיהֶם כְּתוּבִים בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת מַסְעֵי הָאֳנִיּוֹת אֶל עָרִים לֹא נוֹדָעוֹת. מִדֵּי לֶכְתּוֹ מַהֲלָךְ לֹא רַב, רָאָה וְהִנֵּה מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ שְׁנֵי רְחוֹבוֹת אֲחֵרִים, הַהוֹלְכִים וְנִמְשָׁכִים לְכָל מַרְאֵה עֵינָיו, וְגַם לָהֶם בָּתִּים שְׁפָלִים, לְבָנִים, מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם, וּמְלֵאִים גַּם הֵמָּה אֲנָשִׁים, מֶרְכָּבוֹת וַעֲגָלוֹת, וְעַל־פְּנֵיהֶם עוֹבֵר, בִּקְצֵיהֶם, הַקַּו הַיָּשָׁר אֲשֶׁר לְבִקְעַת אֲמֵרִיקָה הַגְּדוֹלָה וְהָרְחָבָה לְאֵין־קֵץ, כְּרֹחַב הָאֹפֶק עַל־פְּנֵי הַיָּם. הָעִיר הָיְתָה בְעֵינָיו גְּדוֹלָה לְאֵין־גְּבוּל. וְהוּא הֶאֱמִין, כִּי הָלוֹךְ יֵלֵךְ בָּהּ יָמִים וְלֵילוֹת וְרָאָה פַּעַם בְּפַעַם רְחוֹבוֹת חֲדָשִׁים, כְּמוֹ מִשְׂתָּרַעַת הִיא עַל־כָּל אַדְמַת אֲמֵרִיקָה. וַיִּתְבּוֹנֵן הֵיטֵב אֶל שְׁמוֹת הָרְחוֹבוֹת: שֵׁמוֹת זָרִים, אֲשֶׁר קָרָא אוֹתָם בִּכְבֵדוּת. מִדֵּי הַגִּיעוֹ אֶל רְחוֹב חָדָשׁ, הִתְפָּעֵם רוּחוֹ בְקִרְבּוֹ, כִּי דִמָּה, שֶׁזֶּה הָרְחוֹב אֲשֶׁר הוּא מְבַקֵּשׁ. עַל כָּל הַנָּשִׁים הָעוֹבְרוֹת פָּקַח עֵינָיו, כִּי אָמַר בְּלִבּוֹ אוּלַי יִפְגּוֹשׁ אֶת אִמּוֹ. אִשָּׁה אַחַת רָאָה וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ; וַיַּדְבֵּק אוֹתָהּ וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלֶיהָ: וְהִנֵּה הִיא כוּשִׁית; וַיַּרְחֵב צְעָדָיו וַיּוֹסֶף לָלֶכֶת דַּרְכּוֹ. וַיָּבֹא אֶל פָּרָשַׁת הָרְחוֹבוֹת, וַיִּקְרָא, וַיַּעֲמֹד כְּמַסְמֵר בְּמַסְמְרוֹת אֶל מִשְׁעוֹל־הָרְחוֹב. רְחוֹב דֵּי לוֹס אַרְטִיס הָיָה לְנֶגֶד עֵינָיו. וַיֵּט אֵלָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה

מִסְפַּר 117; חֲנוּת קְרוֹבוֹ הָיְתָה בְּמִסְפַּר 175. וַיַּרְחֵב צְעָדָיו עוֹד יוֹתֵר וַיָּרָץ וַיְדַלֵּג; בְּהַגִּיעוֹ עַד מִסְפַּר 171 לֹא יָכֹל עוֹד לָרוּץ וַיַּעֲמֹד לְהִנָּפֵשׁ. וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: הוֹי, אִמִּי! אִמִּי! הַאֻמְנָם אָשׁוּב אֶרְאֵךְ בְּעוֹד רְגָעִים אֲחָדִים! וַיָּרָץ אֶל עֵבֶר פָּנָיו וַיָּבֹא אֶל חֲנוּת קְטַנָּה. זֹאת הַחֲנוּת. וַיָּבֹא. וַיַּרְא אֵשֶׁת שֵׂיבָה, אֲשֶׁר מִשְׁקָפַיִם עַל עֵינֶיהָ.

וַתֹּאמֶר אֵלָיו הָאִשָּׁה בַּשָּׂפָה הַסְּפָרַדִּית: מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ, הַנָּעַר?

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר, וּלְשׁוֹנוֹ דִּבְּרָה בִּכְבֵדוּת: הֲלֹא זֹאת חֲנוּת פְּרַנְצֶסְקוֹ מֵירֶלִּי?

וַתַּעַן הָאִשָּׁה אִיטַלְקִית וַתֹּאמַר: פְּרַנְצֶסְקוֹ מֵירֶלִּי מֵת.

הַדָּבָר יָצָא מִפִּיהָ וַיִּפֹּל כְּחֵץ שָׁנוּן בְּלֵב הַנָּעַר.

— מָתַי מֵת?

— זֶה יָמִים רַבִּים, — עָנְתָה הָאִשָּׁה —, זֶה חֳדָשִׁים. לֹא הִצְלִיחַ בְּמִשְׁלַח־יָדוֹ וַיֵּלֶךְ לְמֶרְחַקֵּי אָרֶץ. אוֹמְרִים אָמֹר, נָסַע אֶל בַּהִיָּה בְּלַנְקָה, רָחוֹק, רָחוֹק מִזֶּה. וְכִמְעַט בָּא שָׁמָּה מֵת. הַחֲנוּת לִי הִיא.

וּפְנֵי הַנַּעַר חָוָרוּ.

וְאַחַר אָמַר בִּמְהִירוּת: מֵירֶלִּי יָדַע אֶת אִמִּי; אִמִּי שֵׁרְתָה בְּבֵית הָאָדוֹן מֵקִינֶץ. אַךְ הוּא לְבַדּוֹ יָכוֹל לְהַגִּיד לִי אַיֶּהָ. וַאֲנִי בָאתִי לַאֲמֵרִיקָה לְבַקֵּשׁ אֶת אִמִּי. מֵירֶלִּי הָיָה שׁוֹלֵחַ לָהּ אֶת מִכְתָּבֵינוּ. עָלַי לִמְצֹא אֶת אִמִּי.

וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמַר: נַעַר מִסְכֵּן, אֵינֶנִּי יוֹדַעַת מִטּוֹב וְעַד רָע. הָבָה, אֶשְׁאֲלָה אֶת חֲנִיכִי. הוּא יָדַע אֶת הַנַּעַר עוֹשֵׂה דְּבַר מֵירֶלִּי. מִי יוֹדֵעַ, אוּלַי יֵשׁ דָּבָר בְּפִיו וְהִגִּיד לָךְ.

וַתֵּלֶךְ אֶל יַרְכְּתֵי הַחֲנוּת וַתִּקְרָא לַנַּעַר, וַיָּבֹא כְרֶגַע. וַתֹּאמֶר לוֹ

הָאִשָּׁה: הֲלֹא תִזְכּוֹר, כִּי מְשָׁרֶת מֵירֶלִי הֵבִיא פַּעַם בְּפַעַם מִכְתָּבִים לָאִשָּׁה, אֲשֶׁר שֵׁרְתָה בְּבֵית אִישׁ מִ„בְּנֵי הָאָרֶץ”?

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: בְּבֵית הָאָדוֹן מֵקִינֶץ? כֵּן, גְּבִרְתִּי, פְּעָמִים אֲחָדוֹת. בִּקְצֵה רְחוֹב דֵּי לוֹס אַרְטִיס.

וּמַרְקוֹ קָרָא: חֵן־חֵן, אִשָּׁה טוֹבָה! וְעַתָּה הַגִּידִי לִי אֶת הַמִּסְפָּר... אֵינֵךְ יוֹדַעַת? תְּנִי לִי אֵפוֹא מוֹרֵה־דֶרֶךְ, — בּוֹא אַתָּה עִמִּי, הַנַּעַר; יֶשׁ־לִי עוֹד אֲגוֹרוֹת בְּכִיסִי.

וּדְבָרָיו נִמְרְצוּ מְאֹד, עַד אֲשֶׁר לֹא חִכָּה הַנַּעַר לִפְקֻדַּת הָאִשָּׁה גְּבִרְתּוֹ, וַיֹּאמַר: הָבָה, נֵלֵךְ; וַיֵּצֵא בְּחִפָּזוֹן רִאשׁוֹנָה.

וַיֵּלְכוּ כִּמְעַט בִּמְרוּצָה עַד קְצֵה הָרְחוֹב הָאָרֹךְ מְאֹד, וְאֵין דּוֹבֵר מֵהֶם דָּבָר; וַיַּעַבְרוּ בְּפֶתַח הַשַּׁעַר לְבַיִת קָטָן, לָבָן, וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי שְׂבָכָה יָפָה עֲשׂוּיָה בַּרְזֶל, אֲשֶׁר בַּעֲדָהּ רָאוּ חָצֵר מְלֵאָה עֲצִיצֵי פְּרָחִים.

וַיְצַלְצֵל מַרְקוֹ בִּמְצִלָּה. וַתֵּצֵא נַעֲרָה אֲלֵיהֶם הַפֶּתְחָה.

וְהַנַּעַר שָׁאַל בְּחֶרְדַּת־לֵב: הֲלֹא פֹּה יוֹשֵׁב הָאִישׁ מֵקִינֶץ?

וַתַּעַן הַנַּעֲרָה וַתֹּאמֶר, וְהִיא מְבַטְּאָה אֶת הָאִיטַלְקִית עַל־פִּי דֶרֶךְ הַסְּפָרַדִּית: פֹּה יָשַׁב הָאִישׁ. וְעַתָּה אֲנַחְנוּ — מִשְׁפַּחַת זֶבַּלוֹס — יוֹשְׁבִים פֹּה.

וַיִּשְׁאַל מַרְקוֹ בְּחֶרְדַּת־לֵב: וְאָנָה הָלַךְ מֵקִינֶץ וּבֵיתוֹ?

— הָלְכוּ אֶל קָרְדוֹבָה.

וַיִּקְרָא מַרְקוֹ: קָרְדוֹבָה! וְאַיֵּה קָרְדוֹבָה? וְהָאִשָּׁה, אֲשֶׁר שֵׁרְתָה בְּבֵיתָם? אִמִּי? הַמְשָׁרֶתֶת הָיְתָה אִמִּי! הֲגַם אֶת אִמִּי לָקְחוּ עִמָּם?

וַתִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו הַנַּעֲרָה וַתֹּאמַר: לֹא יָדַעְתִּי. אוּלַי אָבִי יוֹדֵעַ זֹאת, הוּא יָדַע אוֹתָם לִפְנֵי נָסְעָם מִזֶּה. חַכּוּ רֶגַע אֶחָד.

וַתְּמַהֵר הַבַּיְתָה וַתָּשָׁב עוֹד מְעַט וְאָבִיהָ עִמָּהּ—אִישׁ גָּבוֹהַּ וּזְקָנוֹ לָבָן.

וַיִּתְבּוֹנֵן הָאִישׁ רֶגַע אֶחָד אֶל הַמַּרְאֶה הַמְלַבֵּב אֲשֶׁר לַנּוֹסֵעַ הַדְּשֵׁינוֹבִי הַקָּטָן, בַּעַל הַשֵּׂעָר הַצָּהֹב וְהָאַף שֶׁל נֶשֶׁר, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, אִיטַלְקִית מְשֻׁבָּשָׁה:

— הֲמִדְּשֵׁינוֹבָה אִמֶּךָ?

וַיֹּאמֶר מַרְקוֹ: כֵּן.

— וּבְכֵן הָאִשָּׁה הַדְּשֵׁינוֹבִית, אֲשֶׁר שֵׁרְתָה אוֹתָם, הָלְכָה גַם הִיא עִמָּהֶם. זֹאת יָדַעְתִּי אֶל־נָכוֹן.

— וְאָנָה הָלָכוּ?

— אֶל קָרְדוֹבָה הָעִיר.

וַיֵּאָנַח הַנַּעַר; וְאַחַר אָמַר, כְּנוֹטֶה לִבּוֹ לִסְבּוֹל: אִם כֵּן אֵפוֹא... אֵלֵךְ אֶל קָרְדוֹבָה.

וַיַּבֵּט אֵלָיו הָאִישׁ בְּחֶמְלָה וַיִּקְרָא:

— נַעַר מִסְכֵּן! קָרְדוֹבָה רְחוֹקָה מִזֶּה דֶּרֶךְ מֵאוֹת מִילִים.

פְּנֵי מַרְקוֹ חָוְרוּ כִּפְנֵי מֵת, וַיִּשָּׁעֵן בְּיָדוֹ הָאַחַת עַל הַשְּׂבָכָה.

אָז אָמַר הָאִישׁ מִתּוֹךְ רֶגֶשׁ חֶמְלָה: הָבָה נִרְאֶה, הָבָה נִרְאֶה! וַיִּפְתַּח הַדֶּלֶת וַיֹּאמַר: בּוֹא מְעַט הַבַּיְתָה, וְנִרְאֶה מַה לַּעֲשׂוֹת לָךְ. וַיּוֹשִׁיבֵהוּ עַל הַכִּסֵּא וַיֹּאמֶר לוֹ אֲשֶׁר יְסַפֵּר אֶת הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ, וַיַּקְשֵׁב וַיִּשְׁמַע בְּשׂוּם־לֵב, וַיַּחֲשׁוֹב מְעַט וְאַחַר שְׁאָלָהוּ, בְּלִי הַרְבּוֹת דְּבָרִים: הֲלֹא אֶפֶס כַּסְפֶּךָ? וַיֹּאמֶר מַרְקוֹ: יֶשׁ־לִי עוֹד... מְעַט כֶּסֶף.

וְהָאִישׁ חָשַׁב שׁוּב דַּקִּים חֲמִשָּׁה, וְאַחַר יָשַׁב אֶל שֻׁלְחַן־הַכְּתִיבָה, וַיִּכְתֹּב מִכְתָּב, וַיִּסְגְּרֵהוּ, וַיִּתֵּן בְּיַד הַנַּעַר וַיֹּאמֶר אֵלָיו: שְׁמַע, הָאִיטַלְקִי הַקָּטָן. קַח אֶת הַמִּכְתָּב הַזֶּה בְּיָדְךָ וְקוּם לֵךְ אֶל בּוֹקָה, עִיר קְטַנָּה, אֲשֶׁר מַחֲצִית אֲנָשֶׁיהָ בְּנֵי דְשֵׁינוֹבָה, וּרְחוֹקָה הִיא מִזֶּה דֶּרֶךְ שְׁתֵּי שָׁעוֹת. כָּל אִישׁ יוּכַל לְהוֹרוֹתְךָ הַדָּרֶךְ. וּבָאתָ שָׁמָּה וּבִקַּשְׁתָּ אֶת הָאִישׁ, אֲשֶׁר הַמִּכְתָּב הַזֶּה

עָרוּךְ אֵלָיו וַאֲשֶׁר כָּל הָעִיר יוֹדַעַת אוֹתוֹ. תְּנָה לּוֹ אֶת הַמִּכְתָּב, וְהוּא יַסִּיעֲךָ מָחָר אֶל הָעִיר רוֹזַרְיוֹ, וְכָתַב עָלֶיךָ אֶל אִישׁ מִשָּׁם, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, כִּי תוּכַל לֶאֱחֹז דַּרְכְּךָ הָלְאָה עַד קָרְדוֹבָה; שָׁם תִּמְצָא אֶת בֵּית מֵקִינֶץ וְאֶת אִמְּךָ. וְעַתָּה קַח זֹאת מִיָּדִי. וַיִּתֵּן בְּיָדוֹ שְׁקָלִים אֲחָדִים. לֵךְ וֶאֱמַץ לְבָבֶךָ; בְּכָל מָקוֹם בָּאָרֶץ הַזֹּאת תִּמְצָא אֲנָשִׁים מִבְּנֵי אַרְצְךָ, וְלֹא תִהְיֶה נֶעְזָב. שָׁלוֹם.

וְהַנַּעַר אָמַר אֵלָיו: חֵן־חֵן, מִבְּלִי מְצֹא מִלִּים אֲחֵרוֹת לְהַגִּיד לוֹ, וַיִּקַּח אֶת שַׂקּוֹ וַיֵּצֵא, וַיִּפָּרֵד מֵעַל מוֹלִיכוֹ הַקָּטָן וַיֵּלֶךְ לְאִטּוֹ אֶל בּוֹקָה, מָלֵא תוּגָה וְגַם מָלֵא תִּמָּהוֹן עַל הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְהַהוֹמִיָּה הַזֹּאת, אֲשֶׁר עָבַר בִּרְחוֹבוֹתֶיהָ.

מִכָּל אֲשֶׁר מָצָא אוֹתוֹ מִן הָרֶגַע הַזֶּה וְעַד הַיּוֹם הַשֵּׁנִי בָּעֶרֶב לֹא דָבַק בְּזִכְרוֹנוֹ דָבָר, בִּלְתִּי־אִם תְּמוּנָה כֵהָה וּמְרַפְרֶפֶת, כִּשְׁעִפִּים מֵחֶזְיוֹנוֹת חוֹלֵה־קַדַּחַת; כִּי הָיָה עָיֵף, נַעֲנֶה, זָעֵף וּרְפֵה־יָדַיִם. בַּלַּיְלָה יָשֵׁן בְּחֶדֶר רַע אֲשֶׁר בְּאַחַד הַבָּתִּים בְּבוֹקָה, הוּא וְסַבָּל הַנּוֹשֵׂא מַשָּׂא עַל הַחוֹף, וְאַחַר יָשַׁב כִּמְעַט כָּל הַיּוֹם עַל גַּל קוֹרוֹת, לְנֹכַח אַלְפֵי אֳנִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וְסִירוֹת וָאֳנִיּוֹת־קִיטוֹר קְטַנּוֹת, וַיְהִי כְּחוֹלֵם. בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, בַּנֶּשֶׁף בְּעֶרֶב יוֹם, יָשַׁב עַל אֲחוֹרֵי סִירַת־תֹּרֶן גְּדוֹלָה, הַנּוֹשֵׂאת פְּרִי, וְהִיא מוּעָדָה לְעִיר רוֹזַרְיוֹ וּשְׁלֹשָׁה מַלָּחִים מִבְּנֵי דְשֵׁינוֹבָה, אֲנָשִׁים חֲזָקִים, שְׁחַרְחָרִים, שֶׁשְּׁזָפָתַם הַשֶּׁמֶשׁ, שָׁטִים אוֹתָהּ; קוֹל בְּנֵי אַרְצוֹ אֵלֶּה וְהַלָּשׁוֹן הָאֲהוּבָה הַנִּשְׁמַעַת עַל פִּיהֶם נָתְנוּ מְעַט נִחוּמִים בְּלִבּוֹ.

וַיִּסָּעוּ. וְהַנְּסִיעָה הָאֲרֻכָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים וְאַרְבָּעָה לֵילוֹת וַתַּפְלֵא אֶת הַנּוֹסֵעַ הַקָּטָן הַפְלֵא וָפֶלֶא. שְׁלֹשָׁה יָמִים וְאַרְבָּעָה לֵילוֹת עַל הַנָּהָר הַנִּפְלָא הַזֶּה, נְהַר פָּרָנָה, אֲשֶׁר נְהַר פּוֹ, הַגָּדוֹל בְּמֵימֵי אִיטַלְיָה, כְּנַחַל קָטָן נֶגְדּוֹ;

הֵן גַּם אֹרֶךְ מַהֲלָכוֹ יִגְדַּל מֵאֹרֶךְ אִיטַלְיָה כֻּלָּהּ אַרְבַּע פְּעָמִים וְיוֹתֵר. וְהַסִּירָה עָלְתָה לְאִטָּהּ נֶגֶד הַזֶּרֶם שֶׁל נְתִיב־הַמַּיִם הַשַּׂגִּיא הַזֶּה. וַיַּעַבְרוּ עַל־פְּנֵי אִיִּים אֲרֻכִּים, אֲשֶׁר לְפָנִים הָיוּ מְעוֹנוֹת לִנְחָשִׁים וְלִנְמֵרִים, וְעַתָּה כִּסּוּ פְּנֵיהֶם עֲצֵי תַפּוּחֵי־זָהָב וַעֲרָבִים, וּמַרְאֵיהֶם כִּיעָרִים שָׁטִים עַל־פְּנֵי הַמָּיִם. פַּעַם עָבְרוּ בִתְעָלוֹת צָרוֹת, אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִינוּ כִּי יֵצְאוּ מֵהֶן; פַּעַם שָׁטוּ עַל־פְּנֵי רַחֲבֵי מַיִם, אֲשֶׁר הָיוּ בְעֵינֵיהֶם כַּאֲגַמִּים שְׁקֵטִים, רַחֲבֵי־יָדָיִם; וְאַחַר שָׁבוּ עָבְרוּ בֵין אִיִּים, בְּתוֹךְ תְּעָלוֹת עֲקַלְקַלּוֹת, הַמִּתְפַּתְּלוֹת הֵנָּה וָהֵנָּה בְּעַד מַעֲבֵה־צְמָחִים שַׂגִּיא. הָיְתָה דְמָמָה עֲמֻקָּה. וְעִתִּים נִדְמוּ הַחוֹפִים וְרַחֲבֵי־הַמַּיִם הַכַּבִּירִים וְהַבּוֹדְדִים לְנָהָר פֶּלֶאִי, אֲשֶׁר סִירַת־הַתֹּרֶן הַדַּלָּה הָיְתָה הָרִאשׁוֹנָה לָסֹל לָהּ נְתִיבָה בְּנִבְכֵי גַּלָּיו. כַּאֲשֶׁר הוֹסִיפוּ לִנְסֹעַ, כֵּן רִפָּה הַנָּהָר הַכַּבִּיר הַזֶּה אֶת יְדֵי הַנַּעַר. כִּי דִמָּה בְנַפְשׁוֹ, שֶׁאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עַל מַעְיְנוֹת הַנָּהָר וְהַנְּסִיעָה תֶּאֱרַךְ שָׁנִים. פַּעֲמַיִם בַּיּוֹם אָכַל עִם הַמַּלָּחִים מְעַט לֶחֶם וּבָשָׂר מָלוּחַ. וְהַמַּלָּחִים, אֲשֶׁר רָאוּ אוֹתוֹ וְהִנֵּה הוּא עֲצוּב־רוּחַ מְאֹד, לֹא דִבְּרוּ אֵלָיו דָּבָר בְּכָל הַדָּרֶךְ. בַּלַּיְלָה יָשֵׁן עַל הַמִּכְסֶה וַיִּיקַץ פְּעָמִים רַבּוֹת פִּתְאֹם, כִּי נִבְעַת מִפְּנֵי אוֹר הַיָּרֵחַ הַבָּהִיר, אֲשֶׁר הֵאִיר אֶת פְּנֵי הַמַּיִם הַכַּבִּירִים וְאֶת גְּדוֹת הַנָּהָר הָרְחוֹקוֹת, וּלְבָבוֹ הִתְחַמֵּץ בְּקִרְבּוֹ. — קָרְדוֹבָה! — וַיְשַׁנֶּן־לוֹ אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה: קָרְדוֹבָה! כְּשֵׁם אַחַת הֶעָרִים הַנִּפְלָאוֹת, אֲשֶׁר שָׁמַע מְסַפְּרִים עֲלֵיהֶן בְּסִפּוּרֵי־אַגָּדוֹת. וְאַחַר אָמַר בְּלִבּוֹ: הֵן אִמִּי עָבְרָה בָזֶה וַתֵּרֶא אֶת הָאִיִּים הָאֵלֶּה וְאֶת גְּדוֹת־הַנָּהָר הָאֵלֶּה; וְהַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר הָיְתָה עֲלֵיהֶם עֵין אִמּוֹ, לֹא הָיוּ עוֹד בְּעֵינָיו מוּזָרִים, גַּלְמוּדִים... בַּלַּיְלָה שָׁר אַחַד הַמַּלָּחִים. וַיִּזָּכֵר לוֹ הַקּוֹל הַזֶּה אֶת שִׁירֵי אִמּוֹ, אֲשֶׁר שָׁרָה לוֹ בְּיַלְדוּתוֹ בְּיַשְׁנָהּ אוֹתוֹ. בַּלַּיְלָה הָאַחֲרוֹן נֶאֱנַק דּוֹם, כְּשָׁמְעוֹ אֶת צִלְצְלֵי הַקּוֹל הַזֶּה. וַיַּעֲמֹד הַמַּלָּח מְשׁוֹרֵר. וְאַחַר קָרָא: חֲזַק וֶאֱמָץ, הַנַּעַר! לַעֲזָאזֵל!

יְלִיד דְשִׁינוֹבָה בּוֹכֶה, יַעַן הֱיוֹתוֹ רָחוֹק מִבֵּיתוֹ! הַדְּשִׁינוֹבִיִּים עוֹבְרִים אֶת כָּל הָאָרֶץ בְּכָבוֹד וּבְעֹז! — לְשֵׁמַע הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִתְאוֹשֵׁשׁ, חָשׁ אֶת הַדָּם הַדְּשִׁינוֹבִי שׁוֹטֵף בְּעוֹרְקָיו, וַיָּרֶם רֹאשׁוֹ בְגָאוֹן וַיַּךְ בָּאֶגְרוֹף עַל הַמָּשׁוֹט, וַיְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ לֵאמֹר: טוֹב אֵפוֹא, אֹחַז דַּרְכִּי וְלֹא אֵט, גַּם כִּי אֶעֱבוֹר בְּכָל הָאָרֶץ, גַּם כִּי אֶסַּע עוֹד יָמִים וְשָׁנִים וְאֵלֵךְ בְּרַגְלַי מֵאוֹת מִילִים. מָצֹא אֶמְצָא אֶת אִמִּי. וְאִם תִּיעַף נַפְשִׁי לָמוּת, אֶפּוֹל לְרַגְלֶיהָ וְאוֹצִיא נִשְׁמָתִי! אַךְ אָשׁוּבָה אֶרְאֶה פָּנֶיהָ בְּחַיָּי! חֲזָק! — רוּחוֹ הַטּוֹבָה שָׁבָה אֵלָיו וְהוּא בָא, בְּהִבָּקַע אוֹר בֹּקֶר חַכְלִילִי וְקָרִיר, אֶל הָעִיר רוֹזַרְיוֹ הַיּוֹשֶׁבֶת עַל מְרוֹם שְׂפַת פָּרָנָה, שֶׁשָּׁם נִשְׁקְפוּ מִתּוֹךְ הַמַּיִם תָּרְנֵי מֵאוֹת אֳנִיּוֹת וְהַדְּגָלִים הַמִּתְנוֹסְסִים עֲלֵיהֶם.

מִיַּד אַחֲרֵי צֵאתוֹ מִן הַסִּירָה לָקַח שַׂקּוֹ בְיָדוֹ וַיֵּלֶךְ הָעִירָה לְבַקֵּשׁ אֶת ־הָאִישׁ הָאַרְגֶּנְטִינִי, אֲשֶׁר מָגִנּוֹ מִבּוּקָה שָׁלַח אֵלָיו בְּיָדוֹ כַּרְטִיס־בִּקּוּר עִם דִּבְרֵי הַמְלָצָה מְעַטִּים. כְּבוֹאוֹ אֶל רוֹזַרְיוֹ, דִּמָּה, כִּי בָא אֶל עִיר יְדוּעָה לוֹ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם. הָרְחוֹבוֹת כִּרְחוֹבוֹת בּוֹאֶנוֹס־אֵירֶס, אֲרֻכִּים לְאֵין־קֵץ, יְשָׁרִים, בָּתִּים לְבָנִים מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם, וּמֵעַל לַגַּגּוֹת הִשְׂתָּרְעוּ לְכָל עֵבֶר חוּטֵי בַרְזֶל, קַוֵּי הַטֶּלֶגְרָף וְהַטֶּלֶפוֹן, אֲשֶׁר נִרְאוּ כְּקוּרֵי עַכָּבִישׁ שַׂגִּיאִים; וְקוֹל הֲמֻלָּה גְדוֹלָה מֵרֹב אָדָם וְסוּסִים וּמֶרְכָּבוֹת. לְכָל הַמַּרְאֶה הַזֶּה תָּעָה לְבָבוֹ וְכִמְעַט דִּמָּה בְנַפְשׁוֹ, כִּי שָׁב לִהְיוֹת בְּבוֹאֶנוֹס־אֵירֶס וְכִי עָלָיו לָשׁוּב לְבַקֵּשׁ אֶת קְרוֹבוֹ. וַיִּתְהַלֵּךְ כְּשָׁעָה תְמִימָה בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיְהִי בְעֵינָיו כְּשָׁב בְּכָל עֵת אֶל הָרְחוֹב אֲשֶׁר יָצָא מִמֶּנּוּ; עַד אֲשֶׁר מָצָא, בְּרֹב שָׁאֲלוֹ אֶת פִּי כָל עוֹבֵר, אֶת בֵּית מָגִנּוֹ הֶחָדָשׁ. וַיִּמְשׁוֹךְ בַּמְּצִלָּה, וַיֵּצֵא אֵלָיו אִישׁ גָּדוֹל, צָהֹב, גַּס־פָּנִים, וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה סוֹכֵן אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת, וַיִּשְׁאָלֵהוּ בִּקְשִׁי־קוֹלוֹ וּבְצִלְצִיל לָשׁוֹן נָכְרִיָּה: אֶת מִי תְבַקֵּשׁ?

וַיִּקֹּב הַנַּעַר אֶת שֵׁם הָאִישׁ.

וַיַּעַן הַסּוֹכֵן וַיֹּאמַר: בַּעַל הַבַּיִת נָסַע אֶתְמוֹל, הוּא וְכָל בֵּיתוֹ, אֶל בּוֹאֶנוֹס־אֵירֶס.

הַנַּעַר נִפְעַם וְלֹא יָכֹל לְדַבֵּר דָּבָר.

וְאַחַר צִפְצֵף: אֲבָל אֲנִי... אֲנִי אֵין לִי מַכִּיר פֹּה! גַּלְמוּד אָנֹכִי!— וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת הַכַּרְטִיס.

הַסּוֹכֵן לָקַח אֶת הַכַּרְטִיס מִיָּדוֹ וַיִּקְרָאֵהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ בְּרֹגֶז קוֹלוֹ: לֹא אוּכַל לְהוֹשִׁיעַ. בְּעוֹד חֹדֶשׁ יָמִים, כְּשׁוּבוֹ מִמַּסָּעוֹ, אֶתְנֶנּוּ לוֹ.

וַיִּקְרָא הַנַּעַר בְּקוֹל תַּחֲנוּנִים: אֲבָל, אֲנִי בְּגַפִּי פֹּה! וְעֶזְרָה דְרוּשָׁה לִי!

וַיֹּאמֶר הָאִישׁ: מַה לִּי וָלָךְ? הַמְעַט לָנוּ בְרוֹזַרְיָה מִיּוֹצְאֵי אַרְצְךָ, כִּי נוֹסַפְתָּ גַם אַתָּה עַל הָאֲסַפְסוּף הַזֶּה! לֵךְ שׁוּב אֶל אִיטַלְיָה וַחֲזוֹר עַל הַפְּתָחִים.—וַיִּסְגּוֹר אֶת הַדֶּלֶת לְפָנָיו. הַנַּעַר עָמַד תַּחְתָּיו כִּנְצִיב אָבֶן.

וְאַחַר לָקַח אֶת שַׂקּוֹ לְאִטּוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ בְּלֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה, וְאַלְפֵי מַחֲשָׁבוֹת נוּגוֹת עִנּוּ נַפְשׁוֹ הַסּוֹעֵרָה. מַה יַּעֲשֶׂה? אָנָה יִפְנֶה? מֵרוֹזַרְיוֹ לְקָרְדּוֹבָה הָיָה דֶרֶךְ יוֹם אֶחָד בָּרַכֶּבֶת. וְלֹא הָיוּ לוֹ בְכִיסוֹ בִּלְתִּי־אִם עוֹד שְׁקָלִים אֲחָדִים. וְכִי יִגְרַע מֵהֶם אֶת הַכֶּסֶף דֵּי מַחְסוֹרוֹ לַיּוֹם הַזֶּה, לֹא יִשָּׁאֵר לוֹ כִמְעַט מְאוּמָה. מֵאַיִן יִקַּח כֶּסֶף לַדָּרֶךְ? אָמְנָם כִּי יוּכַל לַעֲבוֹד. אַךְ אֵיךְ יַעֲשֶׂה וְאֶל מִי יִפְנֶה לְבַקֵּשׁ עֲבוֹדָה? הֲיִבַקֵּשׁ נְדָבוֹת? חָלִילָה לוֹ! כִּי יְגָרְשׁוּהוּ וְכִי יִגְעֲרוּ בוֹ וְכִי יַשְׁפִּילוּהוּ, כַּאֲשֶׁר קָרָהוּ זֶה עַתָּה, לֹא! נִבְחָר לוֹ הַמָּוֶת! לַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת וְלַמַּרְאֶה הַמְחֻדָּשׁ שֶׁל הָרְחוֹב הָאָרֹךְ, אֲשֶׁר הָיוּ תוֹצְאוֹתָיו אֶל הַבִּקְעָה הַגְּדוֹלָה וְהָרְחָבָה לְאֵין־גְּבוּל, רָפוּ יָדָיו שֵׁנִית; וַיָּטֶל אֶת שַׂקּוֹ עַל מִשְׁעוֹל הָרְחוֹב וַיֵּשֶׁב עָלָיו, אֲחוֹרָיו אֶל הַחוֹמָה, וַיְכַס פָּנָיו בְּיָדָיו וַיֵּשֶׁב שׁוֹמֵם בְּמַר־נַפְשׁוֹ, אַךְ בָּכֹה לֹא בָכָה.

הָעוֹבְרִים הָדְפוּ אוֹתוֹ בְּרַגְלֵיהֶם; קוֹל רַעַשׁ הָעֲגָלוֹת מִלֵּא אֶת הָרְחוֹב; וּנְעָרִים אֲחָדִים עָמְדוּ וַיִּתְבּוֹנְנוּ בוֹ. וְהוּא יָשַׁב כַּאֲשֶׁר יָשַׁב וְלֹא נָע וְלֹא זָע, עַד אֲשֶׁר הֱעִירָהוּ קוֹל אִישׁ מְדַבֵּר אֵלָיו אִיטַלְקִית וְלוֹמְבַּרְדִית, לֵאמֹר: מַה־לְּךָ, הַנָּעַר?

לַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נָשָׂא עֵינָיו וּכְרֶגַע נִתַּר מִמְּקוֹמוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיִּקְרָא בְתִמָּהוֹן: הַאַתָּה, אֲדוֹנִי, פֹּה?

הָאִישׁ הָיָה הָאִכָּר הַלּוֹמְבַּרְדִי הַזָּקֵן, אֲשֶׁר נוֹדַע לוֹ בְּמַסָּעוֹ בַּדֶּרֶךְ לָאַרְגֶּנְטִינָה.

תִּמְהוֹן הַזָּקֵן לֹא מְעַט הָיָה מִתִּמְהוֹנוֹ הוּא. אַךְ הַנַּעַר לֹא חִכָּה לוֹ בִדְבָרִים וַיְסַפֵּר לוֹ מַהֵר אֶת כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתוֹ.—וְעַתָּה אֵין לִי כֶסֶף; עָלַי לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה; בַּקֶּשׁ־נָא לִי עֲבוֹדָה, לְמַעַן אֶקְבּוֹץ עַל־יַד מִסְפַּר שְׁקָלִים; אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת הַכֹּל: לָשֵׂאת מַשָּׂא בַכָּתֵף, לְטַאטֵא אֶת הָרְחוֹבוֹת, לְמַלֵּא כָּל פְּקֻדָּה וְלָלֶכֶת בְּכָל מַלְאֲכוּת, וְגַם לַעֲבוֹד עֲבוֹדָה בַשָּׂדֶה; וְכִי אַשִּׂיג פַּת לֶחֶם שָׁחוֹר בַּעֲמָלִי, וּמָצָא לִי; אַךְ מִי יִתֵּן וְאוּכַל לָצֵאת בְּקָרוֹב מִן הָעִיר וְלִמְצֹא אֶת אִמִּי; הַרְאֵנִי־נָא אוֹת לְטוֹבָה; עֲבוֹדָה, עֲבוֹדָה בַּקֵּשׁ לִי, בְּשֵׁם אֱלֹהִים; וְאִם לֹא, אָבַדְתִּי, אָבָדְתִּי!

וַיֹּאמֶר הָאִכָּר — וּבְדַבְּרוֹ פָּנָה כֹה וָכֹה וַיִּתְגָּרֵד בְּסַנְטֵרוֹ:—לַעֲזָאזֵל! מָה הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה!.. לַעֲבוֹד... נָקֵל לְהַבִּיעַ בִּשְׂפָתַיִם. הָבָה נִרְאֶה! הֲלֹא נוּכַל לִמְצֹא בְתוֹךְ כָּל אַנְשֵׁי אַרְצֵנוּ הָרַבִּים שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל?

וַיַּבֵּט אֵלָיו הַנַּעַר וְקֶרֶן אוֹר תִּקְוָה חִזְּקַתְהוּ.

וְהָאִכָּר אָמַר אֵלָיו: קוּם לֵךְ עִמִּי.

וַיִּשְׁאַל הַנַּעַר, כְּשֶׁיָּדוֹ אוֹחֶזֶת בְּשַׂקּוֹ: אָנָה נֵלֵךְ?

— קוּם לֵךְ אִתִּי.

וַיֵּלֶךְ הָאִכָּר, וּמַרְקוֹ אַחֲרָיו, וַיַּעַבְרוּ יַחַד דֶּרֶךְ אֲרֻכָּה, וְאֵין דּוֹבֵר מֵהֶם דָּבָר. וַיָּבֹא הָאִכָּר עַד פֶּתַח בֵּית־מַרְזֵחַ, אֲשֶׁר דְּמוּת הַשֶּׁלֶט מִמַּעַל לָהּ הָיָה כְּכוֹכָב וּמִסָּבִיב לוֹ הַכְּתֹבֶת: „La estrella de Italia"; וַיָּבֵא אֶת רֹאשׁוֹ בַּפֶּתַח וַיִּפֶן אֶל הַנַּעַר וַיֹּאמֶר בַּעֲלִיצוּת: בְּעֵת רָצוֹן בָּאנוּ. וַיָּבֹאוּ אֶל חֶדֶר גָּדוֹל, וּבַחֶדֶר שֻׁלְחָנוֹת רַבִּים, אֲלֵיהֶם יָשְׁבוּ אֲנָשִׁים רַבִּים וְהֵם שׁוֹתִים וּמְדַבְּרִים בְּקוֹל רָם. וַיִּגַּשׁ הַלּוֹמְבַּרְדִּי הַזָּקֵן אֶל הַשֻּׁלְחָן הָרִאשׁוֹן, וּבְבָרְכוֹ אֶת שֵׁשֶׁת הָאוֹרְחִים, אֲשֶׁר יָשְׁבוּ סְבִיבוֹ, יָכֹל הָרוֹאֶה לְהַכִּיר, כִּי אַךְ זֶה מְעַט נִפְרַד מֵעֲלֵיהֶם. פְּנֵיהֶם הָיוּ אֲדֻמִּים וְהַכּוֹסוֹת הִשְׁתַּקְשְׁקוּ בִידֵיהֶם, וְהֵם מְדַבְּרִים בְּקוֹל רָם, דַּבֵּר וְצָחֹק.

הַלּוֹמְבַּרְדִּי הִצִּיג לִפְנֵיהֶם אֶת מַרְקוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּלִי הַקְדָּמוֹת: חֲבֵרִים, הִנֵּה בָזֶה נַעַר עָנִי, בֶּן אַרְצֵנוּ, אֲשֶׁר נָסַע לְבַדּוֹ מִדְּשֵׁינוֹבָה עַד בּוֹאֶנוֹס־אֵירֶס לְבַקֵּשׁ אֶת אִמּוֹ. בְּבוֹאֶנוֹס־אֵירֶס אָמְרוּ לוֹ: אֵינֶנָּה פֹה, כִּי־אִם בְּקָרְדוֹבָה. וַיִּסַּע בְּסִירָה שְׁלֹשָׁה יָמִים וְאַרְבָּעָה לֵילוֹת וַיָּבֹא אֶל רוֹזַרְיוֹ וּבְיָדוֹ כַּרְטִיס וּשְׁנֵי טוּרִים כְּתוּבִים עָלָיו; וַיִּתֵּן אֶת הַכַּרְטִיס עַל־יַד הָאִישׁ וְהִנֵּה פָּנָה אֵלָיו עֹרֶף. וּבְיָדוֹ אֵין אֲגוֹרָה. וְהוּא לְבַדּוֹ פֹה כְּשֶׂה אוֹבֵד. הוּא נַעַר בֶּן־חַיִל! וְעַתָּה הָבָה נִרְאֶה: הַאִם לֹא נִקְבּוֹץ עַל־יָד מִכְסַת כֶּסֶף דֵּי שִׁלּוּמֵי מַסָּעוֹ לְקָרְדוֹבָה, לְמַעַן יוּכַל לְבַקֵּשׁ שָׁם אֶת אִמּוֹ? הֲנַעַזְבֶנּוּ פֹה כְּכֶלֶב?

וַיִּקְרְאוּ כֻלָּם פֶּה אֶחָד, קָרֹא וְהַכּוֹת בָּאֶגְרוֹף עַל הַשֻּׁלְחָן: לֹא, לֹא, חָלִילָה מֵאֱלֹהִים! אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יֹאמַר כָּזֹאת! — בֶּן אַרְצֵנוּ! גְּשָׁה הֲלוֹם, הַנָּעַר! הִנֵּנוּ, יוֹצְאֵי אִיטַלְיָה! — רְאוּ, מַה־יָּפֶה הַנָּעַר! הָבוּ כֶסֶף, חֲבֵרִים! — חֲזַק וֶאֱמָץ! לְבַדְּךָ בָאתָ! אָכֵן בֶּן־חַיִל אָתָּה! — שְׁתֵה אַחַת, בֶּן אַרְצֵנוּ! אֲנַחְנוּ נְשַׁלַּח אוֹתְךָ אֶל אִמְּךָ, הַאֲמִינָה לָנוּ. — וְהָאֶחָד צָבַט לֶחְיוֹ, וְהַשֵּׁנִי שָׂם

יָדוֹ עַל כְּתֵפוֹ, וְהַשְּׁלִישִׁי לָקַח אֶת שַׂקּוֹ; וְאִיטַלְקִים אֲחֵרִים קָמוּ מֵעַל הַשֻּׁלְחָנוֹת הַקְּרוֹבִים וַיִּגְּשׁוּ אֲלֵיהֶם; וְהַמַּעֲשֶׂה בַּנַּעַר עָבַר מִפֶּה אֶל פֶּה בְּכָל בֵּית־הַיָּיִן; מִן הַחֶדֶר הַשֵּׁנִי בָּאוּ שְׁנֵי אוֹרְחִים אַרְגֶּנְטִינִיִּים; וּבְטֶרֶם יַעַבְרוּ עֲשָׂרָה רְגָעִים וּבְכוֹבַע הָאִכָּר הַלּוֹמְבַּרְדִּי, אֲשֶׁר הֶחֱזִיק אוֹתוֹ בְּיָדוֹ הַשְּׁלוּחָה, נֶאֶסְפוּ אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שְׁקָלִים. וַיִּפֶן אֶל הַנַּעַר וַיֹּאמַר: הֲרָאִיתָ, כִּי בַּאֲמֵרִיקָה הַכֹּל נַעֲשֶׂה מְהֵרָה? וְאִישׁ אַחֵר שָׂם לְפָנָיו כּוֹס יַיִן וַיִּקְרָא: שְׁתֵה! לְחַיֵּי אִמֶּךָ! וַיָּרִימוּ כֻלָּם אִישׁ אֶת כּוֹסוֹ. מַרְקוֹ שָׁנָה: לְחַיֵּי אִמ...— אַךְ בְּכִי חֲרִישִׁי, אֲשֶׁר בָּא לוֹ מִשִּׂמְחַת לִבּוֹ, סָתַם אֶת גְּרוֹנוֹ, וַיָּשֶׂם הַנַּעַר אֶת הַכּוֹס עַל הַשֻּׁלְחָן וַיִּפֹּל עַל צַוְּארֵי רֵעֵהוּ הַזָּקֵן.

הַשַּׁחַר עָלָה מִמָּחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא, וְהַנַּעַר יָשַׁב בָּרַכֶּבֶת לִנְסוֹעַ קָרְדוֹבָה, עֹז וְחֶדְוָה עַל פָּנָיו וְלִבּוֹ יְנַחֵשׁ לוֹ עֲתִידוֹת טוֹבוֹת. אַךְ כָּל רוּחַ טוֹבָה לֹא תָקוּם בְּאִישׁ, אִם פְּנֵי הַבְּרִיאָה פָּנִים נִזְעָמִים. מֶזֶג הָאֲוִיר הָיָה קוֹדֵר, אָפוֹר; הָרַכֶּבֶת, אֲשֶׁר הָיְתָה כִּמְעַט רֵיקָה, עָבְרָה דֶרֶךְ בִּקְעָה גְדוֹלָה, רַחֲבַת־יָדַיִם, אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה בָהּ כָּל אוֹת שֶׁל אֶרֶץ נוֹשָׁבֶת. מַרְקוֹ הָיָה לְבַדּוֹ בְּמֶרְכָּבָה גְדוֹלָה, אֲרֻכָּה מְאֹד, אֲשֶׁר דָּמְתָה לַמֶּרְכָּבָה הַנּוֹשֵׂאת פְּצוּעֵי מִלְחָמָה. וַיַּבֵּט יָמִין, וַיַּבֵּט שְׂמֹאל וְלֹא רָאָה כִּי־אִם עֲרָבָה אֲשֶׁר אֵין גְּבוּל לָהּ, וְעָלֶיהָ מְפֻזָּרִים עֵצִים קְטַנִּים, לֹא תֹאַר וְלֹא הָדָר לָהֶם, וְגִזְעֵיהֶם וְעַנְפֵיהֶם מְעֻוָּתִים בְּאֹפֶן מוּזָר, אֲשֶׁר לֹא רָאָה עוֹד כָּמוֹהוּ, וּמַרְאֵיהֶם כְּזוֹעֲפִים וְכַחֲרֵדִים; תְּנוּבָה כֵהָה, דַּלָּה וּזְעוּמָה, הַנּוֹתֶנֶת לַבִּקְעָה דְמוּת שְׂדֵה־קְבָרוֹת, אֲשֶׁר אֵין קֵץ וְאֵין גְּבוּל לוֹ. וַיָּנָם כַּחֲצִי שָׁעָה וַיָּשָׁב וַיַּבֵּט הַחוּצָה: הַמַּרְאֶה כַּמַּרְאֶה הָרִאשׁוֹן, אֵין חֲלִיפוֹת. תַּחֲנוֹת הָרַכֶּבֶת הָיוּ שׁוֹמֵמוֹת כִּמְעוֹנוֹת נְזִירִים שׁוֹכְנֵי מִדְבָּר; וּבַעֲמֹד הָרַכֶּבֶת, לֹא נִשְׁמַע קוֹל אָדָם; וַיְהִי בְעֵינָיו כְּיוֹשֵׁב לְבָדָד בְּכָל הָרַכֶּבֶת, אוֹבֵד וְנֶעֱזָב בְּתוֹךְ מִדְבַּר שְׁמָמָה. בְּכָל תַּחֲנָה הֶאֱמִין, כִּי זֹאת

הָאַחֲרוֹנָה, וְאַחֲרֶיהָ תָּבֹא אֶרֶץ הַפְּלָאוֹת, הָאָרֶץ הַנּוֹרָאָה אֲשֶׁר לְפִרְאֵי־הָאָדָם. וְרוּחַ קָרָה כְּקֶרַח נָשְׁבָה עַל פָּנָיו. בְּרִדְתּוֹ בִדְשִׁינוֹבָה בָּאֳנִיָּה בְּקֵץ נִיסָן, לֹא הֶאֱמִינוּ בַבַּיִת, כִּי יִפְגָּעֵהוּ הַחֹרֶף בַּאֲמֶרִיקָה, וַיַּלְבִּישׁוּהוּ בְּגִדְי קָיִץ. מִקֵּץ שָׁעוֹת מִסְפָּר הֵחֵל הַקֹּר לְעַנּוֹתוֹ, וּבַבֹּקֶר לוֹ חָשׁ בְּנַפְשׁוֹ אֶת תּוֹצְאוֹת כָּל הֶעָמָל וְכָל הַתְּלָאָה, יְמֵי רֹגֶז וָזַעַף וְלֵילוֹת אִי־שֵׁנָה וְשֶׁבֶר־רוּחַ, אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים. וַתִּפֹּל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּישַׁן שֵׁנָה אֲרֻכָּה. וּבַהֲקִיצוֹ וְהִנֵּה כֻלּוֹ נִקְשֶׁה מִקֹּר וְרַע לוֹ מְאֹד. אָז יֶחֱרַד לִבּוֹ בְקִרְבּוֹ חֲרָדָה תְמִירָה, פֶּן יֶחֱלֶה וּפֶן יָמוּת בְּדַרְכּוֹ זֶה, וְהָיְתָה נִבְלָתוֹ מֻשְׁלֶכֶת בָּעֲרָבָה הַנְּשַׁמָּה הַזֹּאת, מַאֲכָל לִכְלָבִים וּלְעוֹף־טֶרֶף, כְּנִבְלוֹת הַסּוּסִים וְהַפָּרוֹת, אֲשֶׁר רָאָה כֹּה וָכֹה לְיַד מְסִלַּת־הַבַּרְזֶל וַאֲשֶׁר הֵסֵב עֵינָיו מִנֶּגְדָּן בְּנַעֲוָה. מַדְוֵהוּ הִרְבָּה רָגְזוֹ וּלְמַרְאֵה דְמָמַת הַבְּרִיאָה וְשׁוֹמְמוּתָהּ הִתְלַקַּח רוּחַ דִּמְיוֹנוֹ וַיִּתַע בִּתְהוֹמוֹת־אֲפֵלָה. הֲיִבְטַח כִּי יִמְצָא אֶת אִמּוֹ בְקָרְדוֹבָה? וּמָה אִם לֹא תִהְיֶה שָׁם? וְאִם שָׁגָה הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּרְחוֹב „דֵּי לוֹס אַרְטִיס"? וְאוּלַי אֵינֶנָּה עוֹד בַּחַיִּים? מִתּוֹךְ הִרְהוּרִים אֵלֶּה נִרְדַּם שֵׁנִית וַיַּחֲלוֹם וְהִנֵּה הוּא בְקָרְדוֹבָה, וּמִכָּל הַפְּתָחִים וּמִכָּל הַחַלּוֹנוֹת קוֹרְאִים אֵלָיו: אֵינֶנָּה פֹה! אֵינֶנָּה פֹה! אֵינֶנָּה פֹה!— וַיִּיקַץ בְּבֶהָלָה וַיִּתַּר מִמְּקוֹמוֹ, וְהוּא נָבוֹךְ וְנִדְהָם; וַיַּרְא וְהִנֵּה מֵאַחֲרָיו בַּמֶּרְכָּבָה שְׁלשָׁה אֲנָשִׁים בַּעֲלֵי זָקָן, עוֹטִים מַעֲטְפוֹת־צִבְעוֹנִים, וְהֵם עוֹמְדִים וּמִתְבּוֹנְנִים אֵלָיו וּמִתְלַחֲשִׁים יַחַד; וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ, אָכֵן מְרַצְּחִים הֵם, הַמְבַקְשִׁים לְהַכּוֹתוֹ נֶפֶשׁ וְלִשְׁלוֹל אֶת שַׂקּוֹ. עַל הַקֹּר וְעַל הַחֻלְשָׁה נִלְוָה גַם הַפַּחַד; רוּחַ־חֶזְיוֹנוֹ הַנִּסְעָר עָבַר כָּל גְּבוּל; — וּשְׁלשֶׁת הָאֲנָשִׁים עוֹדָם מִתְבּוֹנְנִים בּוֹ, וְהָאֶחָד נִגַּשׁ אֵלָיו; — אָז אָבַד לִבּוֹ כִּמְעַט, וַיָּרָץ לִקְרַאת הָאִישׁ וּזְרוֹעוֹתָיו נְשׂוּאוֹת לְמַעְלָה, וַיִּקְרָא: אֵין לִי מְאוּמָה. נַעַר עָנִי אָנֹכִי. מֵאִיטַלְיָה בָּאתִי וַאֲנִי הוֹלֵךְ לְבַקֵּשׁ אֶת אִמִּי, לְבַדִּי אָנִי; אַל תַּעֲשׂוּ לִי מְאוּמָה רָע!—

הָאֲנָשִׁים הֵבִינוּ וְרַחֲמֵיהֶם נִכְמָרוּ; וַיְלַטְּפוּ אֶת הַנַּעַר וַיַּרְגִּיעוּ אוֹתוֹ, בְּדַבְּרָם אֵלָיו דְּבָרִים רַכִּים, אֲשֶׁר לֹא הֵבִין, כִּי לֹא שָׁמַע לְשׁוֹנָם; וְכִרְאוֹתָם, כִּי שִׁנָּיו נוֹקְשׁוֹת בְּפִיו מִקֹּר, הֶעֱטוּ עָלָיו אַחַת הַמַּעֲטָפוֹת אֲשֶׁר לָהֶם וַיּוֹשִׁיבוּ אוֹתוֹ לְמַעַן יִישָׁן. וַיָּשָׁב וַיִּישַׁן כַּעֲרֹב הַיּוֹם. וּבַהֲעִירָם אוֹתוֹ, וְהִנֵּה הוּא בְּקָרְדוֹבָה.

אָז שָׁבָה רוּחוֹ אֵלָיו וַיִּקְפֹּץ כְּגִבּוֹר מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה. וַיִּשְׁאַל אֶת אַחַד פְּקִידֵי הַתַּחֲנָה לִמְעוֹן הַמְּהַנְדֵּס מֵקִינֶץ. הָאִישׁ קָרָא בְּשֵׁם בֵּית־תְּפִלָּה: בֵּיתוֹ הָיָה אֵצֶל בֵּית־הַתְּפִלָּה;—וַיֵּלֶךְ לוֹ הַנַּעַר. וְהַלַּיְלָה הָיָה. הוּא בָא הָעִירָה וְכִרְאוֹתוֹ אֶת הָרְחוֹבוֹת הַיְשָׁרִים, אֲשֶׁר מִשְּׁנֵי עֶבְרֵיהֶם בָּתִּים לְבָנִים קְטַנִּים, וּרְחוֹבוֹת אֲחֵרִים, יְשָׁרִים וַאֲרֻכִּים מְאֹד, עוֹבְרִים עַל־פְּנֵיהֶם בַּתָּוֶךְ, וַיְדַמֶּה בְנַפְשׁוֹ, כִּי בָא שֵׁנִית אֶל רוֹזַרְיוֹ. אַךְ בָּרְחוֹבוֹת הָיוּ מְתֵי מִסְפָּר, וּלְנֹגַהּ הַמְּנוֹרוֹת הַמְעַטּוֹת נִרְאוּ לוֹ אֲנָשִׁים זָרִים וּמַרְאֵה פְּנֵיהֶם שְׁחַרְחַר־יְרַקְרַק; וְכִי נָשָׂא עֵינָיו כֹּה וָכֹה וַיַּרְא בָּתֵּי־תְפִלָּה, אֲשֶׁר תַּבְנִית זָרָה לָהֶם, וְשִׂיאָם עָלָה שָׁמַיִם כַּעֲנָקִים שְׁחוֹרִים. הָעִיר הָיְתָה קוֹדֶרֶת, שְׁקֵטָה; אַךְ אַחֲרֵי עָבְרוֹ אֶת הַמִּדְבָּר הַשַּׂגִּיא הַזֶּה, נִרְאֲתָה בְעֵינָיו כְּקִרְיָה עַלִּיזָה. וַיִּשְׁאַל אֶת פִּי אַחַד הַכֹּהֲנִים וַיִּמְצָא עוֹד מְעַט אֶת בֵּית־הַתְּפִלָּה וְאֶת הַבַּיִת אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ. וַיִּמְשׁוֹךְ בַּמְּצִלָּה בְּיָד רוֹעֶדֶת וְאֶת יָדוֹ הַשֵּׁנִית שָׂם עַל הֶחָזֶה, לְמַעַן הַשְׁקִיט אֶת לִבּוֹ הַמִּתְפַּעֵם, אֲשֶׁר הָיָה לְהִתְפּוֹצֵץ.

אִשָּׁה זְקֵנָה יָצְאָה לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת, וְנֵר בְּיָדָהּ.

וְלֹא יָכֹל הַנַּעַר לְדַבֵּר כְּרֶגַע, וְהָאִשָּׁה שְׁאָלַתּוּ סְפָרַדִית: אֶת מִי תְּבַקֵּשׁ?

וַיַּעַן מַרְקוֹ וַיֹּאמֶר: אֶת הַמְּהַנְדֵּס מֵקִינֶץ אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ.

וַתְּשַׁלֵּב הַזְּקֵנָה זְרוֹעוֹתֶיהָ עַל לִבָּהּ וַתָּנַע רֹאשָׁהּ וַתֹּאמַר: וּבְכֵן גַּם

אַתָּה דוֹרֵשׁ אֶל הַמְּהַנְדֵּס מֵקִינֶץ! וַאֲנִי דִמִּיתִי, כִּי עֵת לַחְדֹּל מִדְּרוֹשׁ אֵלָיו בָּזֶה. זֶה שְׁלשָׁה חֳדָשִׁים יַפְרִיעוּ מְנוּחָתֵנוּ. הַמְעַט כִּי הוֹדִיעוּ בְכִתְבֵי־הָעִתִּים? עוֹד לָנוּ לְהַדְבִּיק מוֹדָעוֹת בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת, כִּי הָאָדוֹן מֵקִינֶץ יוֹשֵׁב בְּטוּקוּמַן!

וַיִּתְנוֹדֵד הַנַּעַר כְּנוֹאָשׁ. וְאַחַר קָרָא בַחֲמַת רוּחוֹ: אֵין זֹאת כִּי־אִם קִלְלַת אֱלֹהִים! עוֹד אָמוּת בְּדַרְכִּי זֹאת, מִבְּלִי אֲשֶׁר אֶמְצָא אֶת אִמִּי! עוֹד מְעַט וְהִשְׁתַּגַּעְתִּי; וְעַתָּה הִרְגוּנִי־נָא הָרֹג. הוֹי אֵלִי! מַה שֵּׁם הָעִיר? וְאַיֶּהָ? וְכַמָּה הַמֶּרְחָק עָדֶיהָ?

וַתֹּאמֶר הַזְּקֵנָה, מִתּוֹךְ הִשְׁתַּתְּפוּת בְּצַעַר: נַעַר מִסְכֵּן, הָעִיר אֵינֶנָּה רְחוֹקָה מְאֹד! כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אוֹ כַחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִיל, לַמִּצְעָר.

וַיְכַס הַנַּעַר אֶת פָּנָיו בִּשְׁתֵּי יָדָיו; וְאַחַר אָמַר בְּהֵאָנְחוֹ: וְעַתָּה... מָה אֶעֱשֶׂה אֵפוֹא?

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה: מָה אֹמַר לְךָ, נַעַר מִסְכֵּן, וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי.

פִּתְאֹם עָלָה דָבָר עַל לְבָבָהּ וַתְּמַהֵר וַתֹּאמַר: שְׁמַע, הִנֵּה רָחַשׁ לִבִּי דָבָר. הִנֵּה כֵן: לֵךְ עֲבוֹר שָׁמָּה, מִיָּמִין לָרְחוֹב; וּבָאתָ עַד הַדֶּלֶת הַשְּׁלִישִׁית וְשָׁם חָצֵר, וּבֶחָצֵר יוֹשֵׁב „מַנְהִיג", אִישׁ סוֹחֵר, הַנּוֹסֵעַ מָחָר אֶל טוּקוּמַן, הוּא וְעֶגְלָתוֹ וּשְׁוָרָיו עִמּוֹ; וְעַתָּה לֵךְ אֵלָיו, אוּלַי יִקָּחֲךָ עִמּוֹ בַּעֲבוֹדָה אֲשֶׁר תַּעֲבוֹד לוֹ; אוּלַי יָשִׂים לְךָ מָקוֹם עַל אַחַת הָעֲגָלוֹת; לֵךְ מַהֵר.

וַיִּקַּח הַנַּעַר אֶת שַׂקּוֹ, וַיֹּאמֶר לָהּ חֵן־חֵן, וְהוּא נֶחְפָּז לָלֶכֶת; וּמִקֵּץ שְׁנֵי רְגָעִים הָיָה בְחָצֵר גְּדוֹלָה, אֲשֶׁר עֲשָׁשִׁיּוֹת הֵאִירוּ אוֹתָהּ וַאֲנָשִׁים רַבִּים עוֹמְסִים שַׂקִּים מְלֵאִים תְּבוּאָה עַל עֲגָלוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, אֲשֶׁר בְּגַגָּם הֶעָגֹל וּבְאוֹפַנֵּיהֶם הַגְּבוֹהִים מְאֹד דָּמוּ אֶל הַבָּתִּים הַמִּטַּלְטְלִים אֲשֶׁר לְרוֹקְדֵי־הַחֶבֶל. וְאִישׁ גְּבַהּ־קוֹמָה, בַּעַל שָׂפָם, לָבוּשׁ מְעִיל מְשֻׁבָּץ מִשְׁבְּצוֹת לְבָנוֹת וּשְׁחוֹרוֹת,

וּמַגָּפַיִם גְּדוֹלִים עַל רַגְלָיו, עוֹמֵד וּמְנַצֵּחַ עַל הַמְּלָאכָה. וַיִּגַּשׁ הַנַּעַר אֵלָיו וַיָּשֶׂם לְפָנָיו בְּלֵב חָרֵד שְׁאֵלָתוֹ וּבַקָּשָׁתוֹ וַיַּגֶּד־לוֹ, כִּי מֵאִיטַלְיָה בָּא הֵנָּה וְאֶת אִמּוֹ הוּא מְבַקֵּשׁ.

וְה„מַּנְהִיג״, לֵאמֹר, הָרֹאשׁ (הַמְנַהֵל הָעֶלְיוֹן לָאֳרְחָה), הִתְבּוֹנֵן בּוֹ מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו וַיֹּאמֶר בְּקֹר רוּחַ: אֵין מָקוֹם אִתִּי.

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר אֵלָיו בְּקוֹל תַּחֲנוּנִים: יֵשׁ בְּיָדִי חֲמִשָּׁה־עָשָׂר שֶׁקֶל, אוֹתָם אֶתֶּן־לָךְ. גַּם עָבֹד אֶעֱבֹד בְּעֵת נָסְעִי בַּמַּסָּע הַזֶּה. אֶשְׁאַב מַיִם, אָבִיא מִסְפּוֹא לַבְּהֵמָה, אֶעֱשֶׂה כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה. וְכִי יִנָּתֶן־לִּי מְעַט לֶחֶם, וּמָצָא לִי. אָנָּא, אֲדוֹנִי, שִׂימָה לִּי מָקוֹם עִמָּךְ!

וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו הַמַּנְהִיג שֵׁנִית וַיֹּאמֶר — קוֹלוֹ הָיָה בַּפַּעַם הַזֹּאת רַךְ וְנָעִים מִבָּרִאשׁוֹנָה —: אֵין מָקוֹם... וְהַשֵּׁנִית... לֹא אֶל טוּקוּמַן אֲנַחְנוּ נוֹסְעִים, כִּי־אִם אֶל עִיר אַחֶרֶת, אֶל סַנְטְיַגוֹ־דֶל־אֶסְתֵּרוֹ. וְהָיָה אֲנַחְנוּ בַּעֲזוֹב אוֹתְךָ עַל אֵם־הַדֶּרֶךְ, וְעָלֶיךָ יִהְיֶה לָלֶכֶת בָּרֶגֶל עוֹד דֶּרֶךְ רְחוֹקָה עַד מְחוֹז חֶפְצְךָ.

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: כָּזֹה וְכָזֶה אֵלֵךְ בָּרָגֶל! הָלֹךְ אֵלֵךְ, אַל־נָא תָּשִׂים לִבְּךָ לַדָּבָר הַזֶּה; וְגַם בּוֹא אָבֹא, אִם כֹּה וְאִם כֹּה, אֶל מְחוֹז חֶפְצִי; שִׂימָה־נָּא לִי מָקוֹם כָּל־שֶׁהוּא, אֲדוֹנִי; בְּשֵׁם אֱלֹהִים, אַל־נָא תַּעַזְבֵנִי פֹּה לְבַדִּי!

— הָשִׁיבָה אֶל לִבְּךָ, דֶּרֶךְ עֶשְׂרִים יוֹם זֶה!

— אֵין דָּבָר.

— מַסָּע קָשֶׁה הוּא!

— אֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבּוֹל.

— עָלֶיךָ יִהְיֶה לִנְסוֹעַ לְבַדְּךָ!

— אֵין כָּל פַּחַד לְנֶגֶד עֵינָי. אַךְ אִם מָצֹא אֶמְצָא אֶת אִמִּי. חוּסָה, אֲדוֹנִי!

וַיְחַזֵּק הַמַּנְהִיג צַפָּחַת אֶל מוּל פָּנָיו וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלָיו. וְאַחַר אָמַר: יְהִי כֵן!

הַנַּעַר נָשַׁק אֶת יָדוֹ.

— וַיֹּאמֶר לוֹ הַמַּנְהִיג, בִּפְנוֹתוֹ לָלֶכֶת מֵעִמּוֹ: הַלַּיְלָה תִּישַׁן בָּעֲגָלָה. מָחָר בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת אָעִיר אוֹתְךָ. לֵיל מְנוּחָה.

וַיְהִי מִמָּחֳרָת בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת וְטוּר־הָעֲגָלוֹת הָאָרֹךְ יָצָא לַדֶּרֶךְ לְאוֹר הַכּוֹכָבִים בְּקוֹל הֲמֻלָּה גְדוֹלָה: כָּל עֲגָלָה הָיְתָה רְתוּמָה לְשִׁשָּׁה שְׁוָרִים, וּשְׁוָרִים רַבִּים הָלְכוּ מֵאַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה, לְמַעַן יִמְשְׁכוּ בָעֹל חֲלִיפוֹת. אֶת הַנַּעַר הֵעִירוּ וַיּוֹשִׁיבוּהוּ בְּאַחַת הָעֲגָלוֹת עַל הַשַּׂקִּים, אַךְ עוֹד מְעַט וַיֵּרָדֵם שֵׁנִית וַיִּישַׁן שֵׁנָה עֲמֻקָּה. בַּהֲקִיצוֹ, עָמַד הַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם גַּלְמוּד, וְכָל הַנּוֹסְעִים יָשְׁבוּ בְמַעְגָּל תַּחַת הַשָּׁמַיִם מִסָּבִיב לְרֶבַע עֵגֶל, תָּקוּעַ עַל חֲנִית אֲרֻכָּה הַמְּעוּכָה בָאָרֶץ, בְּתוֹךְ יְקוֹד אֵשׁ גְּדוֹלָה, וְהָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת בָּהּ. וַיֹּאכְלוּ אֲרֻחָתָם יַחַד וַיִּישְׁנוּ וְאַחַר אָחֲזוּ דַרְכָּם הָלְאָה; כָּכָה הָלַךְ הַמַּסָּע לְמֵישָׁרִים כְּמַסַּע גְּדוּד־צָבָא. בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יָצְאוּ לְדַרְכָּם בְּחָמֵשׁ שָׁעוֹת, וַיַּחֲנוּ בְּתֵשַׁע שָׁעוֹת, וַיִּסְעוּ בְחָמֵשׁ שָׁעוֹת לִפְנוֹת עֶרֶב וַיָּשׁוּבוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֶשֶׂר שָׁעוֹת. הַנּוֹסְעִים רָכְבוּ עַל סוּסִים וְאֶת הַשְּׁוָרִים נָהֲגוּ בְּמַלְמְדֵי־בָקָר אֲרֻכִּים. וְהַנַּעַר שָׂם אֶת הָאֵשׁ לִצְלוֹת עָלֶיהָ בָשָׂר, נָתַן אֹכֶל לַבְּהֵמָה, נִקָּה אֶת הָעֲשָׁשִׁיּוֹת, הֵבִיא מַיִם לִשְׁתּוֹת. הַמָּקוֹם עָבַר עַל־פָּנָיו כְּגֵיא־חִזָּיוֹן: יְעָרִים רַחֲבֵי־יָדַיִם וּבָהֶם עֵצִים קְטַנִּים שְׁחֻמִּים; כְּפָרִים וּבָהֶם בָּתִּים מְעַטִּים מְפֻזָּרִים וּמְפֹרָדִים, אֲשֶׁר קִירוֹת חֲזִיתָם אֲדֻמִּים וּמְקֻשְׁטֵי־גִלּוּפִים; לְכָל מַרְאֵה עֵינָיו מֶרְחֲבֵי אֲדָמָה לְבָנִים, כִּזְרוּעֵי מֶלַח; מִי יוֹדֵעַ — אוּלַי הֵם תַּחְתִּיּוֹת יַמֵּי־מֶלַח גְּדוֹלִים, אֲשֶׁר

הָיוּ שָׁם בְּיָמִים קַדְמוֹנִים; וּמִכָּל עֲבָרִים אַךְ עֲרָבָה, שְׁמָמָה, דְּמָמָה. רַק לְעִתִּים רְחוֹקוֹת פָּגְעוּ בִשְׁנַיִם אוֹ בִשְׁלשָׁה נוֹסְעִים רוֹכְבֵי סוּסִים וְאַחֲרֵיהֶם עֵדֶר סוּסִים לֹא־כְבוּלִים, וְהֵם שׁוֹטְפִים בִּמְרוּצָתָם כְּרוּחַ סוֹעָה. הַיָּמִים נִשְׁתָּווּ כֻּלָּם יוֹם לְיוֹם, כְּעַל הַיָּם — יָמִים מְעִיקִים, אֲרֻכִּים לְאֵין־קֵץ. וְאוּלָם מֶזֶג הָאֲוִיר הָיָה יָפֶה. אַךְ הַנּוֹסְעִים הָלְכוּ עִם הַנַּעַר בְּגַאֲוָה וָבוּז, כַּאֲשֶׁר יִתְהַלְּכוּ עִם עַבְדָּם מִקְנַת כַּסְפָּם, וּדְרִישׁוֹתֵיהֶם גָּדְלוּ מִיּוֹם לְיוֹם: יֵשׁ אֲשֶׁר הֶעֱלִיבוּהוּ מְאֹד וַיְיָרְאוּ אוֹתוֹ; וְכֻלָּם שָׂמוּ אוֹתוֹ מְשָׁרֵת לָהֶם וַיַּכְבִּידוּ עָלָיו עֻלָּם בְּלִי חֶמְלָה; הוּא נָשָׂא מַשָּׂאוֹת כְּבֵדִים מְאֹד מִסְפּוֹא לְבֶהֱמְתָּם; הָלַךְ עַד לְמֶרְחוֹק לְהָבִיא מָיִם. וּבְכָל הֱיוֹתוֹ עָיֵף וְיָגֵעַ עַד מְאֹד, לֹא יָכֹל לִישׁוֹן גַּם בַּלַּיְלָה, כִּי הִרְגִּיזוּ אוֹתוֹ בְּלִי הֲפוּגוֹת הַטַּלְטֵלָה הַחֲזָקָה שֶׁל הָעֲגָלָה וְקוֹל שְׁרִיקוֹת הָאוֹפַנִּים וְחִשּׁוּרֵי הָעֵץ, אֲשֶׁר לְשָׁמְעוֹ תֶּחֱרַשְׁנָה אָזְנָיִם. וְעַל כָּל אֵלֶּה הִתְרוֹמֵם רוּחַ, וַאֲבַק דַּק אֲדַמְדָּם, אֲשֶׁר עָטָה כֹּל, בָּא אֶל הָעֲגָלָה וְאֶל מִתַּחַת לִבְגָדָיו וַיְמַלֵּא עֵינָיו וּפִיו, וְלֹא יָכֹל לִרְאוֹת וְלֹא יָכֹל לִשְׁאוֹף רוּחַ כִּי־אִם בִּכְבֵדוּת; וּבְהַאֲרִיךְ הָרוּחַ וְהָאָבָק, גָּדְלָה הַתְּלָאָה הַזֹּאת מִנְּשׂא. וַיְהִי כִּי עֻבַּד בּוֹ בְּפֶרֶךְ בַּיּוֹם וְכִי נִגְזְלָה שְׁנָתוֹ בַּלַּיְלָה, וּבְגָדָיו הָיוּ קְרוּעִים וְגוּפוֹ לֹא רֻחַץ, וְכָל הַיּוֹם, מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב, שָׁמַע אַךְ גְּעָרָה, רָאָה אַךְ קָשָׁה, — וַיִּדַּל הַנַּעַר וַיֵּרֶד פְּלָאִים מִיּוֹם לְיוֹם; וְלוּלֵא דִבֶּר אֵלָיו הַמַּנְהִיג פַּעַם בְּפַעַם טוֹבוֹת, כִּי אָז רָפוּ יָדָיו כָּלִיל. פְּעָמִים רַבּוֹת יָשַׁב בְּפִנַּת הָעֲגָלָה, לְבִלְתִּי הֵרָאוֹת, וַיַּחֲבֹשׁ פָּנָיו בְּשַׂקּוֹ, אֲשֶׁר הָיוּ בוֹ עוֹד אַךְ סְחָבוֹת, וַיֵּבְךְּ. בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יָקוּם וְהוּא חַלָּשׁ וּרְפֵה־יָדַיִם מִבָּרִאשׁוֹנָה, וּבְהַבִּיטוֹ הַחוּצָה וַיַּרְא וְהִנֵּה הַבִּקְעָה הַזְּעוּמָה, אֲשֶׁר אֵין קֵץ וְאֵין חֲלִיפוֹת לָהּ, עוֹדֶנָּה מִשְׂתָּרַעַת לְכָל מַרְאֵה עֵינָיו כְּיַם־אֲדָמָה, וַיֹּאמַר בְּלִבּוֹ: הוֹי! אֶת הָעֶרֶב לֹא אֶרְאֶה עוֹד! אֶת הָעֶרֶב לֹא אֶרְאֶה עוֹד! הַיּוֹם אָנֹכִי מֵת בַּדָּרֶךְ. וְהֶעָמָל וְהַתְּלָאָה גָּבְרוּ

לְמַעְלָה ראשׁ וְאַכְזְרִיּוּת הַמִּתְעַמְּרִים בּוֹ גָּדְלָה כִּפְלָיִם. בְּבֹקֶר יוֹם אֶחָד בְּאַחֲרוֹ לְהָבִיא אֶת הַמַּיִם — וְהַמַּנְהִיג אֵין אִתָּם — הִכָּה אוֹתוֹ אַחַד הָאֲנָשִׁים. אָז יָחֵלּוּ לְשׂוּמוֹ מִשְׂחָק לָהֶם, וּבְצַוּוֹתָם אוֹתוֹ דָּבָר, יַכּוּ אוֹתוֹ לֶחִי, וְאָמְרוּ לוֹ: שִׂים זֹאת עִמְּךָ, נוֹדֵד! הָבֵא זֹאת אֶל אִמְּךָ! — וְלִבּוֹ נִשְׁבַּר בְּקִרְבּוֹ וַיָּחַל; — וַיִּשְׁכַּב בָּעֲגָלָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים תַּחַת הַשְּׂמִיכָה, מִתְפַּלֵּץ מִקַּדַּחַת, וְלֹא רָאָה אִישׁ מִבַּלְעֲדֵי הַמַּנְהִיג, אֲשֶׁר בָּא לְהַשְׁקוֹתוֹ מַיִם וּלְמַשֵּׁשׁ אֶת דָּפְקוֹ. אָז הֶאֱמִין, כִּי הוֹלֵךְ הוּא לָמוּת, וַיִּקְרָא בְמַר־נַפְשׁוֹ לְאִמּוֹ וַיַּעַל שְׁמָהּ עַל שְׂפָתָיו מֵאָה פְּעָמִים: הוֹי אִמִּי! הוֹי אִמִּי! הוֹשִׁיעִינִי! בּוֹאִי לִקְרָאתִי, כִּי מֵת אָנֹכִי! הָהּ, אִמִּי הַמִּסְכֵּנָה, לֹא אוֹסִיף עוֹד לִרְאוֹתֵךְ עַד עוֹלָם! אִמִּי הַמִּסְכֵּנָה, עַל הַדֶּרֶךְ מָצֹא תִמְצְאִי אוֹתִי מֵת! — וַיָּשֶׂם יָדָיו עַל חָזֵהוּ וַיִּתְפַּלֵּל אֶל הָאֱלֹהִים. וַיְהִי כִּי שָׁקַד עָלָיו הַמַּנְהִיג, וַיִּרְוַח לוֹ וַיְחִי מֵחָלְיוֹ; אַךְ בְּהֵרָפְאוֹ קָרַב לָבֹא הַיּוֹם הַנּוֹרָא בְּכָל יְמֵי מַסָּעוֹ, יוֹם בּוֹ יֵעָזֵב וְנִשְׁאַר לְבַדּוֹ. זֶה יוֹתֵר מִשְּׁבוּעַיִם יָמִים נוֹסְעִים הֵם בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה. וַיְהִי כְּבוֹאָם אֶל פָּרָשַׁת הַדְּרָכִים, אֲשֶׁר הָאֶחָד עוֹלֶה טוּקוּמַנָּה וְהָאֶחָד אֶל סַנְטְיַגוֹ־דֶל־אֶסְתֵּרוֹ, וַיּוֹדִיעֵהוּ הַמַּנְהִיג, כִּי עַתָּה עֲלֵיהֶם לְהִפָּרֵד אִישׁ מֵעַל אָחִיו. הֶרְאָה אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלֵךְ בּוֹ, קָשַׁר לוֹ אֶת שַׂקּוֹ עַל כְּתֵפָיו, אֲשֶׁר לֹא יִכָּשֵׁל בּוֹ בְּלֶכְתּוֹ, וַיִּפָּרֵד מִמֶּנּוּ, בְּהַבִּיעוֹ לוֹ בִּרְכָתוֹ בִּדְבָרִים מְעַטִּים, כְּמוֹ יָרֵא פֶּן יִתְעוֹרְרוּ רַחֲמָיו. וּבְהֵחָפְזוֹ לָלֶכֶת, כִּמְעַט הִסְפִּיק הַנַּעַר לִנְשָׁק־לוֹ עַל זְרוֹעוֹ. גַּם הָאֲנָשִׁים הָאֲחֵרִים, שֶׁכָּכָה עִנּוּ אוֹתוֹ בְּרוּחָם הַקָּשָׁה, כְּמוֹ הָמָה לִבָּם לוֹ בִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ עוֹשֶׂה דַרְכּוֹ לְבַדּוֹ, וַיָּנִיעוּ לוֹ בְּרֹאשָׁם לְאוֹת בְּרָכָה, בְּהִפָּרְדָם מֵעָלָיו. וְהוּא הֵשִׁיב לָהֶם בְּרָכָה בִּתְנוּפַת־יָדוֹ, וַיַּבֵּט אַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה עַד הֵעָלְמוֹ מֵעֵינָיו בַּאֲבַק־הַבִּקְעָה הָאָדֹם, וְאַחַר הָלַךְ לְדַרְכּוֹ סָר וְנֶעְצָב.

אַךְ אַחַת נֶחָמָה אוֹתוֹ מֵרֵאשִׁית דַּרְכּוֹ. אַחֲרֵי אֲשֶׁר נָסַע יָמִים רַבִּים

כָּאֵלֶּה בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה הַמִּשְׂתָּרַעַת לְאֵין־קֵץ וּלְלֹא חֲלִיפוֹת־מַרְאֶה, רָאָה וְהִנֵּה לְנֶגֶד עֵינָיו טוּר הָרִים כַּבִּיר, גָּבֹהַּ, אֲשֶׁר מַרְאֵיהֶם כְּעֵין הַתְּכֵלֶת וְרָאשֵׁיהֶם לְבָנִים, וַיַּרְא וַיִּזְכֹּור אֶת הַרְרֵי־אֶלֶף, וַיְהִי בְעֵינָיו כְּהוֹלֵךְ וְקָרֵב אֶל אַרְצוֹ. הֶהָרִים הָאֵלֶּה הָיוּ הַרְרֵי הָאַנְדִים, חוּט־הַשֶּׁדְרָה אֲשֶׁר לְיַבֶּשֶׁת אֲמֵרִיקָה, הוּא הַטּוּר הַשַּׂגִּיא, הַמִּשְׂתָּרֵעַ מֵאֶרֶץ הָאֵשׁ וְעַד יַם הַקֶּרַח אֲשֶׁר לַצִּיר הַצְּפוֹנִי, עַל־פְּנֵי מֵאָה וְעֶשֶׂר מַעֲלוֹת־רֹחַב. גַּם זֹאת הָיְתָה לוֹ לְנֶחָמוֹ, כִּי הָאֲוִיר הָיָה הוֹלֵךְ וְחָם; כִּי בְנָסְעוֹ הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ צָפוֹנָה, קָרַב אֶל הָאֵזוֹר הֶחָם. בְּדַרְכּוֹ פָּגַע בִּקְבֻצוֹת־בָּתִּים קְטַנּוֹת, רְחוֹקוֹת הָאַחַת מֵרְעוּתָהּ, וּבְתוֹכָן חֲנוּת דַּלָּה, וַיִּקֶן לוֹ אֹכֶל. וַיִּפְגַּע בַּאֲנָשִׁים רוֹכְבֵי־סוּסִים, וַיַּרְא פְּעָמִים רַבּוֹת נָשִׁים וִילָדִים יוֹשְׁבִים עַל הָאָרֶץ שְׁקֵטִים וְכִבְדֵי־רֹאשׁ, וְלָהֶם פָּנִים זָרִים כָּלִיל, אֲשֶׁר צִבְעָם כְּצֶבַע הֶעָפָר, עֵינֵיהֶם נְטוּיוֹת בַּאֲלַכְסוֹן וְעַצְמוֹת לְחָיֵיהֶם בּוֹלְטוֹת; הֵם לָטְשׁוּ עֵינֵיהֶם וַיַּבִּיטוּ אַחֲרָיו, בְּסָבְבָם רָאשֵׁיהֶם לְאַט כִּמְכוֹנוֹת־אָדָם. אֵלֶּה הָיוּ הֹדִים. בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָלַךְ עַד אֲשֶׁר עֲזָבוֹ כֹּחוֹ; וְאַחַר שָׁכַב וַיִּישַׁן תַּחַת עֵץ אֶחָד. בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִמְעִיט מְאֹד לָלֶכֶת מֵאֲשֶׁר בְּיוֹם אֶתְמוֹל, גַּם אֹמֶץ־לִבּוֹ לֹא הָיָה לוֹ עוֹד. נְעָלָיו הָיוּ קְרוּעוֹת, רַגְלָיו פְּצוּעוֹת, הַקֵּבָה רָפָה מִפְּנֵי הַמַּאֲכָל הָרָע. לְעֵת־עֶרֶב נָפְלָה עָלָיו אֵימָה. שָׁמוֹעַ שָׁמַע בְּאִיטַלְיָה לֵאמֹר, יֵשׁ נְחָשִׁים בָּאָרֶץ הַזֹּאת: וַיַּאֲמֵן, כִּי שָׁמַע אוֹתָם זוֹחֲלִים, וַיַּעֲמֹד מִלֶּכֶת, וַיָּשָׁב וַיֵּלֶךְ בִּמְרוּצָה, וּבְשָׂרוֹ סָמַר מִפָּחַד. וְיֵשׁ אֲשֶׁר עָגְמָה נַפְשׁוֹ לוֹ מְאֹד, וַיֵּבְךְּ חֶרֶשׁ, וְהוּא מִתְנַהֵל לְאִטּוֹ. וְאַחַר הֵשִׁיב אֶל לִבּוֹ לֵאמֹר: הָהּ, מַה יֵּצַר לְאִמִּי מְאֹד, לוּ תֵדַע, כִּי אֲנִי כָכָה יָרֵא וְחָרֵד! הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת עוֹרְרָה אֶת רוּחַ גְּבוּרָתוֹ. וּלְמַעַן יָפוּג פַּחְדּוֹ, הָגָה בָהּ וַיִּזְכֹּור אֶת דְּבָרֶיהָ אֲשֶׁר דִּבְּרָה בְּצֵאתָהּ מִדְּשֵׁינוֹבָה וְאֶת תְּנוּעָתָהּ אֲשֶׁר הִסְכִּין לִרְאוֹת תָּמִיד מִדֵּי יַשְׁרָהּ אֶת מִכְסֵהוּ תַּחַת סַנְטֵרוֹ בְּשָׁכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ;

וַיִּזְכּוֹר אֵיךְ חִבְּקָה אוֹתוֹ בִּזְרוֹעוֹתֶיהָ פְּעָמִים רַבּוֹת בְּעוֹד הֱיוֹתוֹ יֶלֶד וַתֹּאמֶר לוֹ: שְׁבָה עוֹד מְעַט פֹּה עִמָּדִי—וְהוּא הֶאֱרִיךְ אָז לָשֶׁבֶת עִמָּהּ, רֹאשׁוֹ נִשְׁעָן עַל רֹאשָׁהּ, יָשֹׁב וְהָגֹה. וְעַתָּה אָמַר בְּלִבּוֹ: הַאוֹסִיף לִרְאוֹתֵךְ עוֹד, אִמִּי הַיְקָרָה? הָאַבָּא, אִמִּי, אֶל מְחוֹז חֶפְצִי?—וַיֵּלֶךְ הָלְאָה, הָלְאָה, וַיַּעֲבוֹר דֶּרֶךְ יְעָרִים זָרִים, דֶּרֶךְ מַטְעֵי קְנֵי־סֻכָּר, דֶּרֶךְ שָׂדוֹת וָאָחוּ, אֲשֶׁר לֹא הָיָה לָהֶם קֵץ וּגְבוּל; וּלְנֶגֶד עֵינָיו תָּמִיד הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים, הָרֵי הַתְּכֵלֶת, אֲשֶׁר שִׂיאָם עוֹלֶה הַשָּׁמָיְמָה. וַיַּעַבְרוּ אַרְבָּעָה—חֲמִשָּׁה—שָׁבוּעַ יָמִים, וְכֹחוֹ הוֹלֵךְ וְתַם, וְרַגְלָיו זָבוֹת דָּם. וַיְהִי בְּעֶרֶב יוֹם אֶחָד, לְעֵת בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: עוֹד דֶּרֶךְ חֲמִשָּׁה מִילִים מִפֹּה וְעַד טוּקוּמַן. וַיִּקְרָא קְרִיאַת־גִּיל וַיִּשָּׂא אֶת רַגְלָיו וַיְמַהֵר לָלֶכֶת, כְּמוֹ שָׁב אֵלָיו רֶגַע אֶחָד כֹּחוֹ אֲשֶׁר סָר מֵעָלָיו. וְאוּלָם עוֹד מְעַט נִרְאָה, כִּי הִתְעָה בְּנַפְשׁוֹ. כֹּחוֹ עֲזָבוֹ פִּתְאֹם וַיִּפּוֹל עַל שְׂפַת תְּעָלָה כָּל עוֹד נַפְשׁוֹ בוֹ. אַךְ לִבּוֹ הִתְפָּעֵם בְּקִרְבּוֹ מִשִּׂמְחָה. הַשָּׁמַיִם הָיוּ זְרוּעִים כּוֹכָבִים מַזְהִירִים וּצְפוּפִים: מֵעוֹדוֹ לֹא רָאָה שָׁמַיִם יָפִים בַּהֲדָרָם, כַּאֲשֶׁר בַּפַּעַם הַזֹּאת. וַיִּשְׂתָּרַע עַל הָעֵשֶׂב לִישׁוֹן, וַיִּתְבּוֹנֵן אֲלֵיהֶם, וּבִלְבָבוֹ חָשַׁב, אוּלַי גַּם אִמּוֹ מִתְבּוֹנֶנֶת אֲלֵיהֶם בָּרֶגַע הַזֶּה. וַיֹּאמַר: הוֹי אִמִּי, אַיֵּךְ? מָה אַתְּ עוֹשָׂה עַתָּה? הֲתֶהְגִּי בְּמַרְקוֹ בְּנֵךְ, שֶׁכָּכָה הוּא קָרוֹב אֵלָיִךְ?

מַרְקוֹ הַמִּסְכֵּן! לוּ יָכֹלְתָּ לִרְאוֹת מַה מַּצַּב אִמְּךָ בָּרֶגַע הַזֶּה, כִּי אָז הִתְאַמַּצְתָּ בְּכֹחַ לֹא־אִישׁ לָלֶכֶת הָלְאָה וּלְהַקְדִּים בּוֹאֲךָ אֵלֶיהָ שָׁעוֹת מִסְפָּר. הָאֵם הָיְתָה חוֹלָה, שׁוֹכֶבֶת עַל מִטָּתָהּ בְּאַחַד הַחֲדָרִים הַתַּחְתִּיִּים אֲשֶׁר לְבֵית־רוֹזַנִּים, מְעוֹן מֵקִינֶץ וְנַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ; וְהֵמָּה אָהֲבוּ אוֹתָהּ מְאֹד וְגַם הִרְבּוּ לִשְׁקוֹד עָלֶיהָ וְלָשׂוּם עָלֶיהָ עֵינָם לְטוֹבָה. הָאִשָּׁה הַמִּסְכֵּנָה הָיְתָה כּוֹאֶבֶת בְּעוֹד הֱיוֹת הַמְּהַנְדֵּס מֵקִינֶץ בְּבוּאֶנוֹס־אֵירֶס, בְּנָסְעוֹ מִשָּׁם לְפֶתַע פִּתְאֹם, כִּי נָטַל עָלָיו, וְגַם הָאֲוִיר הַצַּח וְהַטּוֹב אֲשֶׁר בְּקָרְדוֹבָה לֹא הוֹעִיל לַהֲשִׁיבָהּ

לְאֵיתָנָהּ. אַךְ כַּאֲשֶׁר לֹא הִשִּׂיגָה עוֹד כָּל מַעֲנֶה עַל מִכְתָּבֶיהָ, לֹא מִבַּעֲלָהּ וְלֹא מִקְּרוֹבוֹ, נִחֲשָׁה, כִּי הָיָה אָסוֹן גָּדוֹל בְּבֵיתָהּ; וְהַמַּחֲשָׁבָה הָרָעָה הַזֹּאת מִלְּאָה אֶת כָּל לִבָּהּ. וְצָרַת־נַפְשָׁהּ, אֲשֶׁר לֹא נָתְנָה פוּגַת לָהּ, וְשֶׁפֶק־הַתָּמִיד, אִם לִנְסוֹעַ הַבַּיְתָה אוֹ לַחְדֹּל, וְהַפַּחַד הַמַּדְאִיב וְהַמְעַנֶּה, אֲשֶׁר פָּחֲדָה יוֹם־יוֹם פֶּן תְּבוֹאֶהָ שְׁמוּעָה רָעָה: כָּל אֵלֶּה הָיוּ עָלֶיהָ יַחַד לְהָרַע אֶת מַצָּבָהּ עַד מְאֹד. בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים חָלְתָה מַחֲלָה קָשָׁה מְאֹד: דַּלֶּקֶת הַמֵּעָיִם. זֶה חֲמִשָּׁה־עָשָׂר יוֹם שָׁכְבָה עַל הַמִּטָּה, וּלְמַעַן הַצִּיל נַפְשָׁהּ מִמָּוֶת, דָּרוּשׁ הָיָה לַעֲשׂוֹת לָהּ נִתּוּחַ. בְּעֵת קָרָא מַרְקוֹ בִשְׁמָהּ, עָמְדוּ הָאִישׁ, בַּעַל־הַבַּיִת, וְאִשְׁתּוֹ לְיַד מִטָּתָהּ וַיְדַבְּרוּ עַל לִבָּהּ רַכּוֹת וּנְעִימוֹת, כִּי תִתֵּן לַעֲשׂוֹת לָהּ אֶת הַנִּתּוּחַ, וְהִיא מֵאֲנָה לִשְׁמוֹעַ וַתִּתֵּן קוֹלָהּ בִּבְכִי. רוֹפֵא אָמָּן מִטּוּקוּמַן נִקְרָא לָבֹא שָׁמָּה עוֹד לִפְנֵי שָׁבוּעַ יָמִים, אַךְ לַשָּׁוְא. וְכָכָה אָמְרָה לָהֶם: לֹא, אֲדוֹנַי הַיְקָרִים, הַנִּתּוּחַ לְלֹא הוֹעִיל, כִּי אֵין בִּי עוֹד כֹּחַ; וְתַחַת שַׂכִּין הַמְנַתֵּחַ אֶגְוַע וְאָמוּת. הַנִּיחוּ לִי אֵפוֹא וְאָמוּת בְּשָׁלוֹם. אֵין כָּל חֵפֶץ לִי עוֹד פֹּה עַל הָאָרֶץ. בָּא הַקֵּץ לַכֹּל. וְטוֹב לִי כִּי אָמוּת בְּטֶרֶם אֵדַע אֶת הָרָעָה הַבָּאָה עַל בֵּיתִי. אֲדוֹנֶיהָ בִּקְשׁוּ פַּעַם בְּפַעַם לְבַטֵּל אֶת דְּבָרֶיהָ, לְעוֹרֵר וּלְעוֹדֵד אֶת רוּחָהּ, וַיֹּאמְרוּ לָהּ: חִזְקִי וְיַאֲמֵץ לְבָבֵךְ, עוֹד בֹּא יָבֹא מַעֲנֶה עַל הַמִּכְתָּב הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר שָׁלַחַתְּ לִדְשֵׁינוֹבָה, הַנִּיחִי וְיַעֲשׂוּ לָךְ אֶת הַנִּתּוּחַ וַחֲיִי, לְמַעַן יְלָדַיִךְ. וְאוּלָם זֵכֶר יְלָדֶיהָ הָיָה אַךְ לְהַגְדִּיל צָרַת נַפְשָׁהּ וּלְהוֹסִיף עַל רוּחָהּ הַכֵּהָה, אֲשֶׁר דִּכְאָה אוֹתָהּ זֶה יָמִים רַבִּים. בְּדַבְּרָם אֵלֶיהָ אֶת הַדְּבָרִים הָהֵם, נָתְנָה אֶת קוֹלָהּ בִּבְכִי, וַתִּפְרֹשׂ כַּפֶּיהָ וַתִּקְרָא: הוֹי יְלָדַי! הוֹי בָּנַי! מִי יוֹדֵעַ הַעוֹד לִי בָנִים! טוֹב לִי כִּי אָמוּת גַּם אָנִי. אֲנִי מַבִּיעָה תוֹדָתִי לָכֶם, אֲדוֹנִים טוֹבִים, בְּכָל לִבִּי אוֹדֶה לָכֶם. אַךְ נִבְחַר לִי מָוֶת מֵחַיִּים. הֵן גַּם אַחֲרֵי הַנִּתּוּחַ לֹא אֶחְיֶה, זֹאת יָדַעְתִּי אֶל־נָכוֹן. חֵן־חֵן לָכֶם, אֲדוֹנִים

טוֹבִים, עַל כָּל הֶעָמָל שֶׁעֲמַלְתֶּם בִּי בְּטוּבְכֶם. אַל יָשׁוּב הָרוֹפֵא לָבֹא מָחֳרָתַיִם לְלֹא הוֹעִיל. אֲנִי חֲפֵצָה לָמוּת. אַחַת נִגְזַר עָלַי, כִּי אָמוּת פֹּה, וַאֲנִי הִנְנִי נְכוֹנָה לִקְרַאת הַמָּוֶת. אַךְ הֵמָּה הוֹסִיפוּ לְנַחֲמָהּ וְלֵאמֹר לָהּ פַּעַם בְּפָעַם: אַל־נָא תֹאמְרִי כָזֹאת; וַיַּחֲזִיקוּ אוֹתָהּ בְּיָדָהּ וְלֹא חָדְלוּ לְדַבֵּר עַל לִבָּהּ. וְהִיא עָצְמָה עֵינֶיהָ בְּלֹא־כֹחַ וְתַרְדֵּמָה, כְּתַרְדֵּמַת מָוֶת, נָפְלָה עָלֶיהָ. אֲדוֹנֶיהָ עָמְדוּ וַיִּתְבּוֹנְנוּ בָהּ לָאוֹר הַכֵּהֶה שֶׁל נֵר קָטָן, וַיָּנוּדוּ מְאֹד לָאֵם הַמַּפְלִיאָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר לְמַעַן הוֹשִׁיעַ אֶת בֵּיתָהּ בָּאָה הֵנָּה דֶּרֶךְ שֵׁשֶׁת אֲלָפִים מִיל מֵאַרְצָהּ, לָמוּת פֹּה, אַחֲרֵי כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאַתָּה. הָאִשָּׁה הַמִּסְכֵּנָה, הַיְשָׁרָה, הַטּוֹבָה וְהָאֻמְלָלָה!

מִמָּחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא, בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם, בָּא מַרְקוֹ אֶל הָעִיר טוּקוּמַן, אַחַת הֶעָרִים הַחֲדָשׁוֹת וְהַפּוֹרְחוֹת בְּעָרֵי אַרְגֶּנְטִינָה; וְהוּא הוֹלֵךְ שְׁחוֹחַ, צוֹלֵעַ, וְשַׂקּוֹ עַל שִׁכְמוֹ, אַךְ לִבּוֹ מָלֵא אֹמֶץ. כְּבוֹאוֹ הָעִירָה הֶאֱמִין, כִּי שָׁב לִרְאוֹת אֶת קָרְדּוֹבָה, אֶת רוֹזַרְיוֹ וְאֶת בּוּאֶנוֹס־אֵירֶס: הָרְחוֹבוֹת כִּרְחוֹבוֹת הֶעָרִים הָהֵן — יְשָׁרִים וַאֲרֻכִּים לְאֵין־קֵץ, וְהַבָּתִּים כַּבָּתִּים הָהֵם: שְׁפָלִים וּלְבָנִים; אַךְ בְּכָל מָקוֹם תְּנוּבָה רַעֲנַנָּה וְנֶחְמָדָה לְמַרְאֶה, אֲוִיר־בְּשָׂמִים, אוֹר נִפְלָא, שָׁמַיִם צַחִים וּבְהִירִים, אֲשֶׁר לֹא רָאָה כְמוֹהֶם מֵעוֹדוֹ, וְאַף לֹא בְאִיטַלְיָה. וּבְעָבְרוֹ בָּרְחוֹבוֹת הָעִיר, חָשׁ גַּם הַפַּעַם אֶת הַהִתְרַגְּשׁוּת אֲשֶׁר תְּקָפַתְהוּ כְּפַלָּצוּת־קַדַּחַת בִּהְיוֹתוֹ בְּבוּאֶנוֹס־אֵירֶס; וַיַּבֵּט אֶל הַחַלּוֹנוֹת וְאֶל הַדְּלָתוֹת אֲשֶׁר לְכָל הַבָּתִּים; וַיַּבֵּט אֶל כָּל הַנָּשִׁים הָעוֹבְרוֹת, בְּתִקְוָתוֹ הַנִּסְעָרָה אֲשֶׁר קִוָּה לִמְצֹא אֶת אִמּוֹ; וַיְבַקֵּשׁ לִשְׁאוֹל אֶת פִּי כָל עוֹבֵר, אַךְ לֹא עָרַב אֶת לִבּוֹ לַעֲצוֹר אִישׁ. כָּל הָעוֹמְדִים בְּפִתְחֵי הַבָּתִּים הֵסֵבּוּ פְּנֵיהֶם לְהִתְבּוֹנֵן אֶל הַנַּעַר הֶעָנִי הַזֶּה, קְרוּעַ־הַבְּגָדִים וּמְכֻסֵּה־הָאָבָק, אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ יַעֲנֶה בוֹ, כִּי מִמֶּרְחָק רַב מְאֹד בָּא. וַיְבַקֵּשׁ בְּתוֹךְ הָאֲנָשִׁים אִישׁ, אֲשֶׁר מַרְאֵה פָנָיו יִתֵּן

בְּטָחוֹן בְּלִבּוֹ, לְמַעַן יָשׁוּב לִשְׁאוֹל אֶת הַשְּׁאֵלָה הַנּוֹרָאָה הַהִיא; וְהִנֵּה רָאוּ עֵינָיו מִמַּעַל לַחֲנוּת שֶׁלֶט וְעָלָיו כָּתוּב שֵׁם אִיטַלְקִי. בְּתוֹךְ הַחֲנוּת הָיָה אִישׁ בַּעַל מִשְׁקָפַיִם וּשְׁתֵּי נָשִׁים. וַיִּגַּשׁ אֶל הַפֶּתַח לְאִטּוֹ וּבְאַמְצוֹ אֶת לִבּוֹ שָׁאַל: הֲתוּכַל לְהַגִּיד לִי, אֲדוֹנִי, אַיֵּה בֵּית מֵקִינֶץ?

וַיִּשְׁאַל אוֹתוֹ הָרוֹכֵל: מֵקִינֶץ הַמְּהַנְדֵּס?

וַיַּעַן הַנַּעַר בְּקוֹל דְּמָמָה: מֵקִינֶץ הַמְּהַנְדֵּס.

וַיֹּאמֶר הָרוֹכֵל: מֵקִינֶץ וּבֵיתוֹ אֵינָם בְּטוּקוּמַן.

קוֹל זַעֲקַת־יֵאוּשׁ, כְּקוֹל אִישׁ אֲשֶׁר הֻכָּה מַכַּת מָוֶת, נִשְׁמַע אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

וַיֶּחֶרְדוּ הָרוֹכֵל וְהַנָּשִׁים, וּמִן הַשְּׁכֵנִים מִהֲרוּ וּבָאוּ שָׁמָּה. הָרוֹכֵל הֵבִיא אֶת הַנַּעַר אֶל תּוֹךְ הַחֲנוּת וַיּוֹשִׁיבֵהוּ עַל כִּסֵּא, וַיֹּאמַר: מָה הַדָּבָר? מַה־לְּךָ, הַנַּעַר? אַל לְךָ לְהִוָּאֵשׁ כָּכָה. מַה רַעַשׁ? מֵקִינֶץ אֵינֶנּוּ בָזֶה, וְאוּלָם לֹא רָחוֹק הוּא, אַךְ שָׁעוֹת מִסְפָּר מִטּוּקוּמַן!

וַיִּתַּר מַרְקוֹ מִמְּקוֹמוֹ, כְּאִישׁ אֲשֶׁר נֵעוֹר פִּתְאֹם, וַיִּקְרָא: וְאַיּוֹ? וְאַיּוֹ?

וַיּוֹסֶף הָאִישׁ וַיֹּאמַר: אַךְ דֶּרֶךְ חֲמִשָּׁה־עָשָׂר מִיל מִפֹּה, עַל־שְׂפַת הַנָּהָר סַלַּדִילוֹ, שֶׁשָּׁם הֵם בּוֹנִים בֵּית־חֲרֹשֶׁת לְתַעֲשִׂיַּת סֻכָּר וּקְבֻצַת־בָּתִּים קְטַנָּה; שָׁם בֵּית הָאָדוֹן מֵקִינֶץ, וְהַבַּיִת יָדוּעַ לְכָל אִישׁ, בְּעוֹד שָׁעוֹת מִסְפָּר תּוּכַל לִהְיוֹת שָׁם.

אִישׁ צָעִיר, אֲשֶׁר בָּא לְקוֹל הַזְּעָקָה, אָמַר: אֲנִי הָיִיתִי שָׁם לִפְנֵי חֹדֶשׁ יָמִים.

וַיִּתְבּוֹנֵן בּוֹ מַרְקוֹ בְּעֵינַיִם פְּקוּחוֹת לִרְוָחָה וַיִּשְׁאָלֵהוּ מְהֵרָה, וּפָנָיו חָוְרוּ בְדַבְּרוֹ, לֵאמֹר: הֲרָאִיתָ אֶת הָאִשָּׁה הָאִיטַלְקִית, הַמְשָׁרֶתֶת אֶת הָאָדוֹן מֵקִינֶץ?

— הָאִשָּׁה אֲשֶׁר מִדְּשֵׁינוֹבָה? רְאִיתִיהָ.

מַרְקוֹ הִתְנוֹדֵד וַיֶּאֱנֹק כְּאִישׁ אֲחוּז־פַּלָּצוּת וַיִּשְׂחַק וַיֵּבְךְּ גַּם יָחַד. וְאַחַר הִתְאוֹשֵׁשׁ, וַיִּקְרָא מִתּוֹךְ הַחְלָטָה נִמְרָצָה: אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ, — חִישׁ — הַמְּסִלָּה, — הִנְנִי הוֹלֵךְ כְּרֶגַע, הַרְאוּנִי אֶת הַמְּסִלָּה!

וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֻלָּם פֶּה אֶחָד: אֲבָל, דֶּרֶךְ יוֹם תָּמִים עַד הַמָּקוֹם הַהוּא, וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ, עָלֶיךָ לָנוּחַ מְעַט; הֵן תּוּכַל לִנְסוֹעַ שָׁמָּה מִמָּחֳרָת בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם.

וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: לֹא יִתָּכֵן! לֹא יִתָּכֵן! הַגִּידוּ לִי, אֵי־זֶה דֶרֶךְ אֵלֵךְ, לֹא אוּכַל לְחַכּוֹת רֶגַע, הִנְנִי הוֹלֵךְ, גַּם כִּי מוֹת אָמוּת עַל הַמְּסִלָּה!

וְכִרְאוֹתָם כִּי לֹא יָזוּז מֵהַחְלָטָתוֹ, לֹא נִסּוּ עוֹד לְעָצְרוֹ. וַיֹּאמְרוּ לוֹ: אֱלֹהִים יוֹלִיכְךָ בַּדָּרֶךְ. שִׂים לִבְּךָ לַמְּסִלָּה הָעוֹבֶרֶת דֶּרֶךְ הַיָּעַר. צֵאתְךָ לְשָׁלוֹם, הָאִיטַלְקִי הַקָּטָן! — וְאִישׁ יָצָא עִמּוֹ אֶל מִחוּץ לָעִיר לְשַׁלְּחוֹ, וַיּוֹרֵהוּ אֶת הַדֶּרֶךְ, וַיִּיעָצֵהוּ עֵצוֹת אֲחָדוֹת, וַיַּבֵּט אַחֲרָיו לִרְאוֹתוֹ הוֹלֵךְ בַּדָּרֶךְ. מִקֵּץ רְגָעִים מִסְפָּר נֶעְלַם הַנַּעַר הַצּוֹלֵעַ, הוּא וְשַׂקּוֹ עַל שִׁכְמוֹ, מֵאַחֲרֵי הָעֵצִים הָעֲבֻתִּים, אֲשֶׁר הָיוּ מִשְּׁנֵי עֶבְרֵי הַמְּסִלָּה.

וְהַלַּיְלָה הַזֶּה הָיָה לֵיל בַּלָּהוֹת לַחוֹלָה הַמִּסְכֵּנָה. מַכְאוֹבֶיהָ נִמְרְצוּ מְאֹד, וּמִקּוֹל זַעֲקָתָהּ נִשְׁבַּר לֵב כָּל שׁוֹמֵעַ, וּמִזְּמָן לִזְמָן פְּקָדָה אוֹתָהּ קַדַּחַת חֲזָקָה. הַנָּשִׁים הַשּׁוֹמְרוֹת עָלֶיהָ הָיוּ אוֹבְדוֹת־עֵצוֹת. וּגְבִרְתָּהּ מִהֲרָה אֵלֶיהָ פַּעַם בְּפַעַם וַתְּהִי כְנוֹאֶשֶׁת גַּם הִיא. כֻּלָּם הֵחֵלּוּ לִדְאוֹג, פֶּן יְאַחֵר הָרוֹפֵא, אֲשֶׁר חִכּוּ לְבוֹאוֹ בְּיוֹם מָחָר, אֶת הַמּוֹעֵד — גַּם כִּי תֵאוֹת לְמַעֲשֵׂה הַנִּתּוּחַ. אָמְנָם כִּי בָרְגָעִים, אֲשֶׁר רָפְתָה מִמֶּנָּה הַקַּדַּחַת, רָאוּ וְהִכִּירוּ, כִּי מַכְאוֹבֶיהָ הַנּוֹרָאִים בְּיוֹתֵר לֹא מַכְאוֹבֵי־בָשָׂר הֵמָּה, כִּי־אִם עֱנוּת־הַנֶּפֶשׁ — זֵכֶר בֵּיתָהּ הָרָחוֹק. בְּשָׂרָהּ כָּחַשׁ, עוֹרָהּ צָפַד עַל עַצְמָהּ, פָּנֶיהָ הִשְׁתַּנּוּ כָלִיל וְכֻלָּהּ מְדֻכָּאָה, וְהִיא גָזְזָה אֶת רֹאשָׁהּ בְּיֵאוּשׁ הַנּוֹגֵעַ עַד הַלֵּב וְצוֹעֶקֶת: אֵלִי! אֵלִי!

הֲלָמוּת בְּאֶרֶץ־מֶרְחָק כָּזֹאת, לָמוּת בְּלִי רְאוֹתָם עוֹד! בָּנַי הַמִּסְכֵּנִים, הַנִּשְׁאָרִים יְתוֹמִים וְאֵין אֵם, יְלָדַי הַיְקָרִים, עַצְמִי וּבְשָׂרִי! מַרְקוֹ בְּנִי, אֲשֶׁר עוֹדֶנּוּ צָעִיר, אַךְ גְּבַהּ־קוֹמָה, טוֹב וְנָעִים כָּל־כַּךְ! אֵינְכֶם יוֹדְעִים, מַה בְּנִי מִבָּנִים! הוֹי גְּבֶרֶת יְקָרָה, לוּ יָדַעַתְּ! בְּנָסְעִי מִבֵּיתִי לֹא יָכֹלְתִּי לְנַתֵּק אוֹתוֹ מֵעַל צַוָּארִי, וְהוּא בוֹכֶה וְנֶאֱנָק, אֲשֶׁר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ נִשְׁבַּר לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ; כְּמוֹ הִגִּיד לוֹ לִבּוֹ, כִּי לֹא יָשׁוּב עוֹד לִרְאוֹת אֶת אִמּוֹ. מַרְקוֹ הַמִּסְכֵּן, בְּנִי הַמִּסְכֵּן! הֶאֱמַנְתִּי, כִּי לִבִּי יִתְפּוֹצֵץ בְּקִרְבִּי. אָח, מִי יִתֵּן וּמָתַי אָז, מַתַּי בְּאָמְרוֹ לִי: צֵאתֵךְ לְשָׁלוֹם! מִי יִתֵּן וַהֲלָמֵנִי הָרַעַם! בְּלִי אֵם, יֶלֶד מִסְכֵּן — הוּא, שֶׁכָּכָה אֲהָבַנִי, שֶׁכָּכָה הָיִיתִי דְרוּשָׁה לוֹ; בְּלִי אֵם, בְּעֹנִי וּבְחֹסֶר כֹּל, נוֹד יָנוּד וְיִפְשׁוֹט יָד; מַרְקוֹ, מַרְקוֹ בְּנִי יִשְׁלַח יָד, כִּי יִרְעָב! הוֹי! אֵל עוֹלָם! לֹא! לֹא אָמוּת! הָרוֹפֵא! קִרְאוּ לוֹ כְּרֶגַע! יָבֹא, יְנַתְּחֵנִי לִנְתָחִים, יִקַּח מִמֶּנִּי אֶת רוּחַ בִּינָתִי, אַךְ מַלֵּט יְמַלֵּט נַפְשִׁי מִמָּוֶת! אֲנִי חֲפֵצָה לְהֵרָפֵא, אֲנִי חֲפֵצָה לִחְיוֹת, לִנְסוֹעַ, לִבְרוֹחַ, מָחָר, כְּרֶגַע! הָרוֹפֵא! עֶזְרָה! עֶזְרָה! — וְהַנָּשִׁים הֶחֱזִיקוּ בְיָדֶיהָ, טִפְּחוּהָ, סִלְסְלוּהָ, דִּבְּרוּ אֵלֶיהָ תַּחֲנוּנִים, הֵשִׁיבוּ רוּחָהּ אֵלֶיהָ מְעַט מְעַט, דִּבְּרוּ אֵלֶיהָ עַל אֱלֹהִים וְעַל הַתִּקְוָה לִישׁוּעָתוֹ. וְאַחַר שָׁב רוּחָהּ עַד דַּכָּא וַתֵּבְךְּ, וְיָדֶיהָ שָׁלְחָה בִשְׂעַר־רֹאשָׁהּ הַלָּבָן, וַתֵּאָנַח כְּיֶלֶד קָטָן, וַתְּיַלֵּל יְלָלוֹת מְמֻשָּׁכוֹת, וּשְׂפָתֶיהָ תְּבַטֵּאנָה פַּעַם בְּפָעַם: הוֹי, דְּשֵׁינוֹבָה עִירִי! הוֹי בֵּיתִי! הוֹי הַיָּם הַיָּפֶה!... הוֹי, מַרְקוֹ בְּנִי, בְּנִי הַמִּסְכֵּן! אַיֶּכָּה עַתָּה, בְּנִי הַמִּסְכֵּן?

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, וּמַרְקוֹ בְּנָהּ הַמִּסְכֵּן עָבַר בְּתוֹךְ יַעַר־עַד, אַחֲרֵי בַלּוֹתוֹ שָׁעוֹת רַבּוֹת — כִּי אָפֵס כֹּחוֹ — עַל שְׂפַת תְּעָלָה. עֵצִים שַׂגִּיאִים, עֲנָקִים בְּצֶמַח הָאֲדָמָה, גְּזָעִים אַדִּירִים, הִתְרוֹמְמוּ הַשָּׁמַיְמָה כְּעַמּוּדֵי הֵיכָל, וְצַמְּרוֹתֵיהֶם הַגְּדוֹלוֹת וְהָרְחָבוֹת, אֲשֶׁר פָּרַשׂ עֲלֵיהֶן הַיָּרֵחַ אוֹר־כַּסְפּוֹ, הִתְלַכְּדוּ

אִשָּׁה בַּאֲחוֹתָהּ. שָׁם רָאָה, בְּתוֹךְ הָאֲפֵלָה־הָאוֹרָה, גִּזְעֵי־עֵצִים שׁוֹנִים מְאֹד זֶה מִזֶּה לְמַרְאֵיהֶם: אֵלֶּה הָיוּ יְשָׁרִים, וְאֵלֶּה נְטוּיִם, מְעֻוָּתִים, מְשֻׁלָּבִים אֶחָד אֶל אֶחָד, וַיִּהְיוּ כִּמְאַיְּמִים עַל כָּל הַקָּרֵב, כַּעֲרוּכֵי מִלְחָמָה; וְיֵשׁ אֲשֶׁר הָיוּ מוּטָלִים עַל הָאָרֶץ כְּמִגְדָּלִים הֲפוּכִים, וְשִׁפְעַת נְטִיעִים מִשְׂתָּרְגִים הִקִּיפוּם מִסָּבִיב, כְּמִתְפָּרְצִים לַעֲלוֹת וּכְנִלְחָמִים עַל כָּל שַׁעַל אֲדָמָה. וּקְבֻצוֹת קְבֻצוֹת עֵצִים, אֲשֶׁר גִּזְעֵיהֶם הַצְּפוּפִים עָלוּ לְמֵישָׁרִים, כַּאֲגֻדּוֹת רְמָחִים שַׂגִּיאִים, וְרָאשֵׁיהֶם הָיוּ כְנוֹגְעִים בֶּעָבִים. גָּדוֹל הָיָה הַמַּרְאֶה וְרַב־תִּפְאֶרֶת. עֵרֶב־רַב כַּבִּיר שֶׁל עַנְקֵי־קַרְקַע שׁוֹנִים. מַרְאֶה נוֹרָא־הוֹד מִכָּל הַמַּרְאוֹת אֲשֶׁר רָאָה מֵעוֹדוֹ בְּעוֹלַם־הַצְּמָחִים. יֵשׁ אֲשֶׁר תִּפּוֹל עָלָיו אֵימָה גְדוֹלָה. אַךְ כְּרֶגַע הִפְנָה נַפְשׁוֹ כְלָה לְאִמּוֹ. וַיֵּלֶךְ בְּלֹא כֹחַ, בְּרַגְלַיִם נוֹטְפוֹת דָּם, לְבַדּוֹ בְתוֹךְ הַיַּעַר הַשַּׂגִּיא הַזֶּה, אֲשֶׁר רָאָה בוֹ אַךְ בְּמֶרְחַקִּים גְּדוֹלִים מְעוֹנוֹת קְטַנִּים—מוֹשַׁב בְּנֵי־אָדָם, בְּנוּיִם לְרַגְלֵי הָעֵצִים הָאֵלֶּה כְּגַבֵּי נְמָלִים, וּרְאָמִים אֲחָדִים יְשֵׁנִים כֹּה וָכֹה לְיַד־הַדֶּרֶךְ; וְהוּא הָיָה נָפוּג מְאֹד, אַךְ לֹא יָדַע וְלֹא חָשׁ; הָיָה בָדָד, אַךְ לֹא פָּחַד פָּחַד. מִגֹּדֶל הַיַּעַר גָּדְלָה גַם נַפְשׁוֹ; קִרְבַת אִמּוֹ נָתְנָה בוֹ אֶת הַכֹּחַ וְאֹמֶץ־הַלֵּב שֶׁל גֶּבֶר. לְזֵכֶר הַיָּם הַגָּדוֹל, וְהַמּוֹרָאִים הַגְּדוֹלִים, וְהַמַּכְאוֹבִים אֲשֶׁר סָבַל, וְכָל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאַתְהוּ, וַאֲשֶׁר הִבְלִיג עַל הַכֹּל כְּאָדָם אֲשֶׁר כֹּחַ בַּרְזֶל כֹּחוֹ – לְזֵכֶר כָּל אֵלֶּה הֵרִים אֶת רֹאשׁוֹ בְגָאוֹן. וְדָמוֹ – דַּם טָהוֹר וּמְשֻׁמָּר שֶׁל בֶּן־דְּשֵׁינוֹבָה – שָׁטַף בִּמְרוּצָתוֹ בְעוֹרְקָיו כְּנַחַל אֵשׁ, וַיְעוֹרֵר בּוֹ רִגְשֵׁי בִטָּחוֹן וָעֹז. וְעוֹד דָּבָר נָפַל בְּקִרְבּוֹ: תַּחַת אֲשֶׁר עַד כֹּה, יַעַן הֱיוֹת אִמּוֹ רְחוֹקָה מִבֵּיתָהּ זֶה כִּשְׁנָתַיִם יָמִים, כָּהֲתָה תְּמוּנַת פָּנֶיהָ וַתִּמָּחֶה מְעַט מִזִּכְרוֹנוֹ, שָׁבָה הַתְּמוּנָה הַזֹּאת לִהְיוֹת בְּהִירָה בָרְגָעִים הָהֵם; וַיַּרְא אֶת פָּנֶיהָ, מַרְאֶה תָמִים וּבָרוּר, אֲשֶׁר לֹא רָאָה אוֹתָם כֵּן זֶה יָמִים רַבִּים; וַיַּרְא אוֹתָהּ עוֹמֶדֶת לְנֶגְדּוֹ בְקָרוֹב, אוֹר־צַחְצָחוֹת עַל פָּנֶיהָ וְהִיא מְדַבֶּרֶת; וַיַּרְא

אֶת כָּל נִיד עֵינֶיהָ וּשְׂפָתֶיהָ, אֶת עֶמְדָתָהּ, אֶת כָּל תְּנוּעוֹתֶיהָ, אֶת צִלְלֵי מַחְשְׁבוֹתֶיהָ; וְהַזִּכְרוֹנוֹת הַמְעוֹדְדִים הָאֵלֶּה הִדְרִיכוּהוּ, הִרְדִּיפוּהוּ, עָשׂוּ לוֹ כְנָפָיִם. וְאַהֲבָה וָרֹךְ, אֲשֶׁר לֹא יַבִּיעַ אוֹתָם כָּל נִיב שְׂפָתַיִם, פָּרְצוּ וְרָחֲבוּ בִלְבָבוֹ, וְדִמְעוֹת־רָצוֹן וְשַׁלְוַת נֶפֶשׁ יָרְדוּ עַל פָּנָיו; וּמִדֵּי לֶכְתּוֹ בַחֹשֶׁךְ הָלוֹךְ וְצָעוֹד הָלְאָה, דִּבֵּר אֶל אִמּוֹ, אָמַר אֵלֶיהָ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּאָזְנֶיהָ עוֹד מְעַט, לֵאמֹר: הִנְנִי פֹה, אִמִּי הַיְקָרָה, הִנֵּנִי, — לֹא אֶעֱזָבֵךְ עוֹד עַד עוֹלָם; שׁוֹב נָשׁוּב יַחַד הַבַּיְתָה, וַאֲנִי אֶהְיֶה תָמִיד עִמָּךְ בָּאֳנִיָּה, מִתְרַפֵּק עָלַיִךְ, וְאִישׁ לֹא יַפְרִיד עוֹד בֵּינִי וּבֵינֵךְ עַד עוֹלָם, כָּל יְמֵי חַיַּיִךְ! — בַּהֲגִיגוֹ לֹא רָאָה וְלֹא הִתְבּוֹנֵן, כִּי אוֹר־הַכֶּסֶף, אֲשֶׁר פָּרַשׂ הַיָּרֵחַ עַל רָאשֵׁי הָעֵצִים הַשַּׂגִּיאִים, גָּוַע וַיֵּאָסֵף מִפְּנֵי אוֹר הַשַּׁחַר הֶעָדִין הַנִּבְקָע לְאַט.

בְּבֹקֶר הַיּוֹם הַזֶּה, בִּשְׁמוֹנֶה שָׁעוֹת, יָשַׁב הָרוֹפֵא מֵעִיר טוּקוּמַן — אַרְגֶּנְטִינִי צָעִיר לְיָמִים — הוּא וְעוֹזְרוֹ עִמּוֹ, אֶל מִטַּת הַחוֹלָה, לְנַסּוֹת אֵלֶיהָ דָבָר אַף הַפַּעַם הַזֹּאת, אוּלַי תִּפְתֶּה וִיוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת לָהּ אֶת הַנִּתּוּחַ; גַּם הַמְּהַנְדֵּס מֵקִינֶץ וְאִשְׁתּוֹ נִלְווּ עֲלֵיהֶם בְּבַקָּשׁוֹתֵיהֶם הַחַמּוֹת, הַנִּמְרָצוֹת. אַךְ הַכֹּל הָיָה לְלֹא הוֹעִיל. הָאִשָּׁה, אֲשֶׁר עֲזָבָהּ כֹּחָהּ, לֹא הֶאֱמִינָה עוֹד בַּנִּתּוּחַ; יָדֹעַ יָדְעָה עִם לְבָבָהּ, כִּי מוֹת תָּמוּת תַּחַת הַמַּאֲכֶלֶת, אוֹ עוֹד שָׁעוֹת מְעַטּוֹת תִּחְיֶה, אַחֲרֵי נָשְׂאָה עַל־חִנָּם מַכְאוֹבִים רָעִים וְנוֹרָאִים מִן הַמַּכְאוֹבִים אֲשֶׁר יְמִיתוּהָ בְּאֶפֶס יָד. הָרוֹפֵא דִבֵּר אֵלֶיהָ הַשְׁכֵּם וְדַבֵּר, לֵאמֹר: אֲבָל הַנִּתּוּחַ בָּטוּחַ — הַהַצָּלָה קְרוֹבָה, אִם אַךְ תְּאַמְּצִי לְבָבֵךְ מְעָט. אַךְ מוֹתֵךְ גַּם הוּא בוֹא יָבֹא, בְּלִי סָפֵק, אִם תְּמָאֲנִי! — לַשָּׁוְא הָיוּ כָל דְּבָרָיו. בְּקוֹל רָפֶה עָנְתָה הַחוֹלָה וַתֹּאמַר: לָמוּת עוֹד יֵשׁ לִי אֹמֶץ־לֵב, אַךְ לֹא לִסְבּוֹל עַל־חִנָּם. תּוֹדָה, אֲדוֹנִי הָרוֹפֵא. כָּלָה וְנֶחֱרָצָה הִיא מֵעִמִּי. וְעַתָּה הַנִּיחוּ לִי וְאָמוּת בְּשָׁלוֹם. — וְלֹא יָסַף עוֹד הָרוֹפֵא לִפְצוֹר בָּהּ. אִישׁ לֹא דִבֵּר עוֹד מְאוּמָה.

אָז הֵסַבָּה הָאִשָּׁה פָּנֶיהָ אֶל גְּבִרְתָּהּ וַתְּצַו אֶל בֵּיתָהּ בְּקוֹל חֲלוּשָׁה, וַתֹּאמַר בִּכְבֵדוּת וְנֶאֱנֶקֶת מִדֵּי דַבְּרָהּ: גְּבֶרֶת טוֹבָה וִיקָרָה, אֶת מְעַט הַכֶּסֶף וְאֶת רְכוּשִׁי הַמְּעַט תִּשְׁלְחִי אֶל בֵּיתִי... בְּיַד הָאָדוֹן הַצִּיר. אֲנִי מְקַוָּה, כִּי כֻלָּם חַיִּים. לִבִּי מַגִּיד לִי זֹאת בָּרְגָעִים הָאַחֲרוֹנִים הָאֵלֶּה. הֵיטִיבִי־נָא לִי וְכִתְבִי, ...כִּי תָמִיד הָגִיתִי בָהֶם, כִּי תָמִיד עָבַדְתִּי לְמַעֲנָם...לְמַעַן בָּנַי...וְכִי מַכְאוֹבִי הָאֶחָד הָיָה, אֲשֶׁר לֹא יָכֹלְתִּי לִרְאוֹת פְּנֵיהֶם...אַךְ כִּי מַתִּי בְּאֹמֶץ־לֵב...בְּצִדּוּק הַדִּין... וּבֵרַכְתִּים; וְכִי אֲנִי מַפְקִידָה עַל־יַד בַּעֲלִי... וְעַל־יַד בְּנִי הַגָּדוֹל... אֶת בְּנִי הַקָּטָן, אֶת מַרְקוֹ הַמִּסְכֵּן... אֲשֶׁר הָיָה כְחוֹתָם עַל לִבִּי עַד הָרֶגַע הָאַחֲרוֹן. פִּתְאֹם קָמָה וַתִּפְרֹשׂ כַּפֶּיהָ וַתִּזְעַק: מַרְקוֹ! בְּנִי! נִשְׁמַת חַיַּי!...—אַךְ בַּהֲעִיפָהּ אֶת עֵינֶיהָ הַמְּלֵאוֹת דִּמְעָה כֹּה וָכֹה וַתֵּרֶא, וְהִנֵּה אֵין הַגְּבֶרֶת בֶּחָדֶר: קָרְאוּ לָהּ בַּלָּט הַחוּצָה. וַתְּבַקֵּשׁ אֶת הָאָדוֹן, וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ. לֹא נִשְׁאֲרוּ אִתָּהּ כִּי־אִם עוֹזֵר הָרוֹפֵא וּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים שׁוֹמְרוֹת הַחוֹלִים. וּבַחֶדֶר הַשֵּׁנִי נִשְׁמַע קוֹל רַעַשׁ צְעָדִים מְמַהֲרִים, הֶמְיַת קוֹלוֹת עֲצוּרִים וּקְרִיאוֹת נִכְבָּשׁוֹת. הַחוֹלָה נָשְׂאָה עֵינֶיהָ, אֲשֶׁר הָיוּ כִמְכֻסּוֹת צָעִיף, אֶל הַפֶּתַח וַתְּחַכֶּה. עָבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים, וְהִנֵּה הָרוֹפֵא בָא וּפָנָיו לֹא כִתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם; וְאַחַר בָּאוּ הַגְּבֶרֶת וְהָאָדוֹן, וּמַרְאֵה פְּנֵיהֶם גַּם הֵם שֻׁנָּה. שְׁלָשְׁתָּם הִתְבּוֹנְנוּ אֵלֶיהָ בְּמַבָּט זָר וַיִּתְלַחֲשׁוּ מְעַט הָאֶחָד עִם רֵעֵהוּ. וּכְמוֹ שָׁמְעָה אֶת הָרוֹפֵא אוֹמֵר אֶל הַגְּבֶרֶת: מוּטָב לְמַהֵר. הַחוֹלָה לֹא הֵבִינָה דָבָר.

וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַגְּבֶרֶת בְּקוֹל רוֹעֵד: יוֹסֵפָה, בְּשׂוֹרָה בְּפִי אֵלָיִךְ. הָכִינִי לְבָבֵךְ לִשְׁמוֹעַ שְׁמוּעָה טוֹבָה. — וַתִּתְבּוֹנֵן אֵלֶיהָ הָאִשָּׁה הֵיטֵב.

וְהַגְּבֶרֶת, אֲשֶׁר סַעֲרַת רוּחָהּ הָלְכָה הָלוֹךְ וְגָדוֹל, הוֹסִיפָה וַתֹּאמֶר לָהּ: שְׁמוּעָה, אֲשֶׁר תִּתֵּן שִׂמְחָה גְדוֹלָה בְּלִבֵּךְ.

הַחוֹלָה פָּקְחָה עֵינֶיהָ לִרְוָחָה.

וְהַגְּבֶרֶת הוֹסִיפָה וַתֹּאמַר: הִכּוֹנִי לִרְאוֹת נֶפֶשׁ... הַיְקָרָה לָךְ מְאֹד.

וַתִּתְחַזֵּק הָאִשָּׁה וַתִּשָּׂא רֹאשָׁהּ וַתַּבֵּט בְּעֵינַיִם מְאִירוֹת פַּעַם אֶל הַגְּבֶרֶת, פַּעַם אֶל הַפֶּתַח.

וַתֹּאמֶר לָהּ הַגְּבֶרֶת עוֹד, וּפָנֶיהָ חָוְרוּ בְדַבְּרָהּ: נֶפֶשׁ, אֲשֶׁר בָּאָה... זֶה עַתָּה בְּפֶתַע פִּתְאֹם.

וַתִּזְעַק הָאִשָּׁה בְּקוֹל נֶחֱנָק וּמוּזָר, כְּמוֹ נָפְלוּ עָלֶיהָ אֵימָה וָפַחַד: מִי הוּא זֶה?

וּבְעוֹד רֶגַע נָתְנָה קוֹל עֹז, קוֹל צוֹרֵחַ, וַתֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה בְּלִי נוֹעַ, עֵינֶיהָ פְּקוּחוֹת לִרְוָחָה וְיָדֶיהָ עַל רַקּוֹתֶיהָ, כְּמוֹ רָאוּ עֵינֶיהָ מַרְאֶה מִן הָעוֹלָם הָאַחֵר.

מַרְקוֹ, לָבוּשׁ קְרָעִים וּמְכֻסֶּה אָבָק, עָמַד קוֹמְמִיּוּת עַל מִפְתַּן הַדֶּלֶת וְהָרוֹפֵא מַחֲזִיק בִּזְרוֹעוֹ.

וַתִּזְעַק הָאִשָּׁה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים: אֵלִי! אֵלִי! אֵלִי!

וּמַרְקוֹ רָץ אֵלֶיהָ וְהִיא פָּרְשָׂה זְרוֹעוֹתֶיהָ הַדַּלּוֹת, וַתְּאַמְּצֵנּוּ אֶל לִבָּהּ בְּכֹחַ־לְבִיאָה, וַתִּתֵּן אֶת קוֹלָהּ קוֹל צְחוֹק גָּדוֹל וְחָזָק וּבְתוֹךְ הַצְּחוֹק קוֹל אֲנָקוֹת, אַךְ דִּמְעָתָהּ לֹא בָאָה, עַד אֲשֶׁר נָפְלָה מִקֹּצֶר־רוּחַ אֲחוֹרַנִּית עַל הַכַּר.

אַךְ כְּרֶגַע שָׁב רוּחָהּ אֵלֶיהָ וַתַּמְטֵר עָלָיו עֲטֶרֶת נְשִׁיקוֹת וַתִּזְעַק בְּכֹחַ לֹא לָהּ מֵרֹב שִׂמְחָה: אֵיךְ בָּאתָ הֵנָּה? לָמָּה? הַאַתָּה זֶה? מַה גָּדַלְתָּ! מִי הֱבִיאֲךָ הֲלוֹם? הַלְבַדְּךָ הִנְּךָ פֹה? הַאֵינְךָ חוֹלֶה? הַאַתָּה זֶה, מַרְקוֹ? אִם לֹא חֲלוֹם חָלַמְתִּי? אֵלִי! דַּבֵּר! אַךְ פִּתְאֹם שִׁנְּתָה קוֹלָהּ, וַתֹּאמַר: לֹא, הַחֲרֵשׁ! חַכֵּה! וַתְּמַהֵר וַתִּפֶן אֶל הָרוֹפֵא וַתֹּאמַר: מַהֵר, כְּרֶגַע, הָרוֹפֵא. אֲנִי חֲפֵצָה

לְהָרֹפֵא. הִנְנִי נְכוֹנָה. אַל תְּאַבֵּד רֶגַע. הוֹצִיאוּ אֶת מַרְקוֹ מִזֶּה, וְלֹא יִשְׁמַע דָּבָר. מַרְקוֹ בְּנִי, אֵין דָּבָר. תְּסַפֵּר לִי אַחֲרֵי־כֵן. עוֹד נְשִׁיקָה אֶחָת. וְעַתָּה לֵךְ. הִנֵּנִי, אֲדוֹנִי הָרוֹפֵא.

וַיּוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת מַרְקוֹ. וַאֲדוֹנֵי הַבַּיִת וְהַנָּשִׁים מִהֲרוּ יָצְאוּ גַּם הֵם; וְהַמְנַתֵּחַ וְהָעוֹזֵר, אֲשֶׁר סָגְרוּ הַדֶּלֶת, נִשְׁאָרוּ.

הָאָדוֹן מֵקִינֶץ נִסָּה לְהוֹלִיךְ אֶת מַרְקוֹ אֶל חֶדֶר רָחוֹק, וְלֹא יָכֹל, כִּי הָיָה כְדָבוּק בְּמַסְמְרִים אֶל הָרִצְפָּה.

וַיִּשְׁאַל: מָה הַדָּבָר? מַה לְּאִמִּי? מָה הֵם עוֹשִׂים שָׁם?

וְהָאָדוֹן מֵקִינֶץ עוֹדֶנּוּ עָמֵל בּוֹ לְהַתִּיקוֹ מִמְּקוֹמוֹ, וַיֹּאמֶר אֵלָיו בַּלָּט: שִׁמְעָה וְאַגִּידָה לָךְ. אִמְּךָ חוֹלָה וְעָשׂוּ לָהּ נִתּוּחַ קַל; אָנֹכִי אַגִּיד לְךָ הַכֹּל אַךְ בּוֹא עִמִּי.

אַךְ הַנַּעַר לֹא מָשׁ מִמְּקוֹמוֹ וַיֹּאמַר: לֹא, כִּי פֹּה אֶעֱמֹד, הַגִּידָה לִי פֹּה.

וְהַמְהַנְדֵּס הֶחְבִּיר עָלָיו בְּמִלִּים, בְּמָשְׁכוֹ אוֹתוֹ אַחֲרָיו; וְהַנַּעַר נִבְהַל וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו.

פִּתְאֹם נִשְׁמַע בְּכָל הַבַּיִת קוֹל זְעָקָה, קוֹל צוֹרֵחַ, כְּקוֹל זַעֲקַת אִישׁ אֲשֶׁר הֻכָּה מַכַּת מָוֶת.

וְהַנַּעַר עָנָה בְקוֹל זְעָקָה גְדוֹלָה וּמָרָה: אִמִּי מֵתָה!

וְהָרוֹפֵא נִרְאָה עַל סַף הַחֶדֶר וַיֹּאמַר: אִמְּךָ נִמְלְטָה מִמָּוֶת.

הַנַּעַר הִבִּיט אֵלָיו רֶגַע אֶחָד וְאַחַר נָפַל לִפְנֵי רַגְלָיו וַיֹּאמַר: חֵן־חֵן, אֲדוֹנִי הָרוֹפֵא.

אַךְ הָרוֹפֵא הֱקִים אוֹתוֹ בִתְנוּפַת־יָד אַחַת, וַיֹּאמַר: קוּם לְךָ!... הַנַּעַר הַגִּבּוֹר, אַתָּה הִצַּלְתָּ אֶת נֶפֶשׁ אִמֶּךָ.

קָיִץ

24. — יוֹם רְבִיעִי.

מַרְקוֹ הַדְּשִׁינוֹבִי הוּא הַגִּבּוֹר שֶׁלִּפְנֵי הָאַחֲרוֹן, אֲשֶׁר נוֹדַע לָנוּ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת; וְנִשְׁאַר עוֹד אַךְ אֶחָד לְחֹדֶשׁ סִיוָן. עוֹד לָנוּ שְׁתֵּי בְּחִינוֹת־חֹדֶשׁ, שִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים יְמֵי־לֶקַח בְּבֵית־הַסֵּפֶר, שֵׁשׁ פְּעָמִים יוֹם חֲמִישִׁי בַּשָּׁבוּעַ וְחָמֵשׁ פְּעָמִים יוֹם רִאשׁוֹן. מִקָּרוֹב יָרִיחוּ קֵץ שְׁנַת־הַלִּמּוּד בְּבֵית־הַסֵּפֶר. עֲצֵי הַגַּן, הָעוֹטְפִים עָלִים וְצִיצִים, מַאֲרִיכִים צִלָּם עַד כְּלֵי הַהִתְעַמְּלוּת. הַתַּלְמִידִים לְבוּשִׁים כְּבָר בִּגְדֵי קָיִץ. יָפֶה הַמַּרְאֶה לִרְאוֹת בְּצֵאתָם עַתָּה מִן הַכִּתּוֹת — מַה שּׁוֹנֶה הַכֹּל מֵאֲשֶׁר בֶּחֳדָשִׁים שֶׁעָבְרוּ. שְׂעַר הָרֹאשׁ, אֲשֶׁר יָרַד עַל הַכְּתֵפַיִם, אֵינֶנּוּ: כָּל רֹאשׁ גָּזוּז לְמִשְׁעִי; כָּל רַגְלַיִם יְחֵפוֹת, כָּל צַוָּאר חָשׂוּף; כּוֹבְעֵי־קַשׁ, הַשּׁוֹנִים לְתַבְנִיתָם, וַעֲלֵיהֶם קְשׁוּרִים הַיּוֹרְדִים עַל הַגַּב; כֻּתָּנוֹת וַעֲנִיבוֹת לְכָל הַצְּבָעִים; הַקְּטַנִּים בָּהֶם יֵשׁ לָהֶם עוֹד סֶרַח עוֹדֵף אָדֹם אוֹ מַרְאֵה תְכֵלֶת: דָּשׁ, זֵר, גְּדִיל קָטָן, צִיצָה בַּעֲלַת צֶבַע חָרִיף, אֲשֶׁר חִבְּרָה לָהֶם הָאֵם עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם, גַּם לָעֲנִיִּים בָּהֶם, לְמַעַן הֵרָאוֹת; וְרַבִּים בָּאִים אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר בְּלִי כוֹבַע, כְּמוֹ בָרְחוּ מִבֵּיתָם. יֵשׁ בָּהֶם הַלְּבוּשִׁים בֶּגֶד־הַהִתְעַמְּלוּת הַלָּבָן. בָּהֶם נַעַר מִלִּשְׁכַּת הַמּוֹרָה דֶּלְקַטִּי, לָבוּשׁ כֻּלּוֹ אָדֹם מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו, וּמַרְאֵהוּ כְּסַרְטָן שָׁלוּק. רַבִּים לְבוּשִׁים מַלְבּוּשׁ מַלָּחִים. אַךְ הַיָּפֶה בָהֶם הוּא הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, אֲשֶׁר שָׂם עַל רֹאשׁוֹ כּוֹבַע־קַשׁ גָּדוֹל, וּמַרְאֵהוּ עַתָּה כִּזְנַב־נֵר עִם סוֹכֵךְ־אוֹר מִמַּעַל לוֹ, וְאִישׁ לֹא יוּכַל לְהִתְאַפֵּק מִצְּחוֹק בַּעֲשׂוֹתוֹ מִתַּחַת לַכּוֹבַע אֶת פְּנֵי הָאַרְנֶבֶת. גַּם קוֹרֶטִי הֵסִיר מֵעָלָיו אֶת עוֹר־הֶחָתוּל וַיָּשֶׂם עַל רֹאשׁוֹ כּוֹבַע־נוֹסְעִים יָשָׁן עָשׂוּי מֶשִׁי אָמֹץ. בּוֹטִינִי־

לָבוּשׁ בֶּגֶד יָפֶה מְאֹד, דּוֹמֶה לְמַלְבּוּשֵׁי הַסְּקוֹטִים; קָרוֹסִי חֲשׂוּף־חָזֶה, וְעַל פְּרֵקוֹסִי כְתֹּנֶת גְּדוֹלָה, מַרְאֵה־תְכֵלֶת, אֲשֶׁר לְחָרַשׁ־בַּרְזֶל. וְגָרוֹפִי? עַתָּה, בְּאֵין עָלָיו מְעִילוֹ, אֲשֶׁר הָיָה מְכַסֶּה עַל כָּל סַחֲרוֹ, כָּל כִּיסֵי בְגָדָיו, הַמְּלֵאִים כָּל רְכֻלַּת־יָד לְמִינָהּ, גְּלוּיִם, צְפוּיִם לְעֵינֵי רוֹאִים, וּרְשִׁימוֹת־הַגּוֹרָלוֹת נִשְׁקָפוֹת מִתּוֹכָם הַחוּצָה. כָּל הַנִּסְתָּרוֹת הָיוּ עַתָּה לְנִגְלוֹת, וְנִרְאָה אֲשֶׁר הַיְלָדִים נוֹשְׂאִים אִישׁ אִישׁ בְּכִיסֵי בְגָדָיו: מְנִיפוֹת עֲשׂוּיוֹת קִרְעֵי כְתָבֵי־עִתִּים, גִּזְרֵי קָנֶה וְסוּף, חִצִּים לִירוֹת בַּצִּפֳּרִים; עֵשֶׂב, חִפּוּשִׁיּוֹת, הַיּוֹצְאוֹת מִן הַכִּיסִים וְזוֹחֲלוֹת וְעוֹלוֹת לְאִטָּן עַל הַחֲלָצָה. רַבִּים בַּתַּלְמִידִים הַקְּטַנִּים מְבִיאִים לַמּוֹרוֹת צְרוֹרוֹת פְּרָחִים. גַּם הַמּוֹרוֹת לְבוּשׁוֹת כֻּלָּן בִּגְדֵי קַיִץ בְּהִירֵי־הַצְּבָעִים, בִּלְעֲדֵי הַ„נְּזִירָה הַקְּטַנָּה": הִיא שְׁחוֹרָה תָמִיד; וְהַמּוֹרָה בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה, תָּמִיד הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה עָלֶיהָ וַעֲנִיבַת קְשׁוּרִים וְרֻדִּים עַל צַוָּארָהּ, וְהִיא מְעוּכָה מִפְּנֵי כַפּוֹת תַּלְמִידֶיהָ הַמִּתְרַפְּקִים עָלֶיהָ וַאֲשֶׁר יַמְרִיצוּ אוֹתָהּ כִּי תִצְחַק וְכִי תָרוּץ תָּמִיד. עַתָּה עֵת הַגְּדְגְּדָנִיּוֹת וְהַפַּרְפָּרִים, עֵת תִּזְמֹרֶת הָרְחוֹב וְצֵאת הָאֲנָשִׁים אֶל הַשָּׂדֶה; רַבִּים מִתַּלְמִידֵי הַכִּתָּה הָרְבִיעִית הוֹלְכִים כְּבָר לִרְחוֹץ בִּנְהַר פּוֹ; כֻּלָּם עֵינֵיהֶם וְלִבָּם אֶל יְמֵי הַחֹפֶשׁ הַבָּאִים; הוֹלְכִים הֵם אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר בְּקֹצֶר־רוּחַ, אֲשֶׁר יִגְדַּל מִיּוֹם לְיוֹם, וּשְׂמֵחִים עַל כָּל יוֹם כִּי יַעֲבוֹר. רַק עַל זֶה דָוֶה לִבִּי מְאֹד, עַל גֵּרוֹנָה הַמִּתְאַבֵּל עַל אִמּוֹ, וְעַל מוֹרָתִי הַמִּסְכֵּנָה מֵהַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, הַהוֹלֶכֶת וְדַלָּה וּפָנֶיהָ יֶחֱוָרוּ וְשִׁעוּלָהּ יֶחֱזַק מִיּוֹם לְיוֹם. הוֹלֶכֶת הִיא עַתָּה שְׁחוֹחַ, וּבְבָרְכָהּ אוֹתִי מָה עֲצוּבָה הִיא מְאֹד!

רוּחַ־שִׁירָה

.26 — יוֹם שִׁשִּׁי.

אֶנְרִיקוֹ, הִנְּךָ מֵחֵל לְהָבִין אֶת הַשִּׁירָה אֲשֶׁר לְבֵית־הַסֵּפֶר; וְאוּלָם עַתָּה אַתָּה רוֹאֶה אֶת בֵּית־הַסֵּפֶר אַךְ מִבִּפְנִים: יֵשׁ יוֹם וְרוּחַ־הַחֵן וְרוּחַ־הַשִּׁירָה הַשְּׁפוּכוֹת עָלָיו תִּגְדַּלְנָה בְּעֵינֶיךָ הַרְבֵּה יֶתֶר מְאֹד, בְּעוֹד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה, בְּהוֹלִיכְךָ שָׁמָּה אֶת יְלָדֶיךָ וּבִרְאוֹתְךָ אֶת הַבַּיִת מִחוּץ, כַּאֲשֶׁר אֶרְאֶנּוּ אָנִי. בְּחַכּוֹתִי לְקֵץ הַשִּׁעוּר, מִתְהַלֵּךְ אָנֹכִי דוּמָם בְּתוֹךְ הָרְחוֹבוֹת אֲשֶׁר מִסָּבִיב לַבִּנְיָן וְעוֹמֵד וּמַקְשִׁיב לְיַד קַלְעֵי הַחַלּוֹנוֹת הַסְּגוּרִים אֲשֶׁר לַחֲדָרִים הַתַּחְתִּיִּים. מֵחַלּוֹן אֶחָד אֲנִי שׁוֹמֵעַ קוֹל מוֹרָה הָאוֹמֶרֶת: הוֹי, מַה מּוּזָר מַרְאֵה הַ„טֵּית" הַזֹּאת! לֹא כֵן, בְּנִי, מַה יֹּאמַר אָבִיךָ כִּרְאוֹתוֹ זֹאת?...— מִן הַחַלּוֹן הַשֵּׁנִי קוֹל עָבֶה שֶׁל הַמּוֹרֶה הַקּוֹרֵא מִפִּיו אֶל הַתַּלְמִידִים, לֵאמֹר: קָנִיתִי חֲמִשִּׁים אַמָּה אֶרֶג, כָּל אַמָּה אַרְבָּעָה פְּרַנְקִים וָחֵצִי... מָכַרְתִּי אוֹתוֹ...— מִשָּׁם וָהָלְאָה, בְּמֶרְחָק מְעַט, הַמּוֹרָה בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה קוֹרְאָה בְּקוֹל רָם: וְאַחַר הִצִּית פִּיֶטְרוֹ מִיכָה בַּפְּתִיל הַבּוֹעֵר...— מִן הַכִּתָּה הַקְּרוֹבָה נִשְׁמַע קוֹל כְּקוֹל מֵאָה צִפֳּרִים מְצַפְצְפוֹת, אוֹת כִּי יָצָא הַמּוֹרֶה רֶגַע אֶחָד. אֲנִי הוֹלֵךְ מִשָּׁם וָהָלְאָה וְהִנְנִי שׁוֹמֵעַ בַּקָּצֶה קוֹל תַּלְמִיד בּוֹכֶה וְקוֹל הַמּוֹרֶה הַמּוֹכִיחַ אוֹ הַמְנַחֵם אוֹתוֹ. מִן הַחַלּוֹנוֹת הָאֲחֵרִים נִשְׁמָעִים חֲרוּזִים, שְׁמוֹת אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וְטוֹבִים, חֶלְקֵי אֲמָרִים הַמְעוֹרְרִים לִצְדָקָה, לְאַהֲבַת הַמּוֹלֶדֶת, לְרוּחַ גְּבוּרָה. וְאַחַר יָבוֹאוּ רִגְעֵי דְמָמָה, אֲשֶׁר יַחְשׁוֹב הַחוֹשֵׁב כִּי הַבִּנְיָן כֻּלּוֹ רֵיק, וְלֹא יַאֲמִין כִּי שֵׁשׁ מֵאוֹת יְלָדִים בְּתוֹכוֹ; וְאַחַר יִשָּׁמַע קוֹל שְׁאוֹן עַלִּיזִים, קוֹל שְׂחוֹק, הַמִּתְפָּרֵץ עֵקֶב מַהֲתַלָּה אֲשֶׁר הִבִּיעַ אַחַד הַמּוֹרִים כְּטוּב

לָבוֹ עָלָיו... וְהָעוֹבְרִים עוֹמְדִים תַּחְתֵּיהֶם לְהַאֲזִין וְלִשְׁמוֹעַ וּמַבִּיטִים בְּעֵינֵי רָצוֹן עַל הַבִּנְיָן הַיָּפֶה, אֲשֶׁר בּוֹ צְצוּרִים צְעִירִים רַבִּים וְתִקְווֹת רַבּוֹת כָּל־כָּךְ. וְאַחַר יִשָּׁמַע פִּתְאֹם קוֹל רַעַשׁ עָצוּר, קוֹל סְפָרִים וּמַחְבָּרוֹת נִסְגָּרִים, קוֹל שַׁעֲטַת רַגְלַיִם, קוֹל הָמוֹן הַהוֹלֵךְ וְעוֹבֵר מִכִּתָּה לְכִתָּה, מִמַּטָּה לְמַעְלָה, כְּמוֹ בְהִשָּׁמַע שְׁמוּעָה טוֹבָה פִּתְאֹם: הוּא הַמְשָׁרֵת, הָעוֹבֵר בְּתוֹךְ הַלְּשָׁכוֹת וּמְבַשֵּׂר קֵץ הַשִּׁעוּר. וּלְקוֹל הֶהָמוֹן הַזֶּה מִתְנַגְּשִׁים וּבָאִים מִכָּל עֵבֶר הֲמוֹן נָשִׁים וַאֲנָשִׁים, נְעָרוֹת וּנְעָרִים אֶל הַדֶּלֶת, לְחַכּוֹת לְיַלְדֵיהֶם, לַאֲחֵיהֶם, לְנֶכְדֵיהֶם; וְעַד כֹּה וְעַד כֹּה וְהַיְלָדִים הַקְּטַנִּים שׁוֹטְפִים וְעוֹבְרִים מִפִּתְחֵי הַכִּתּוֹת אֶל הַפְּרוֹזְדוֹר, לָקַחַת אִישׁ אֶת מְעִילוֹ וְאִישׁ אֶת כּוֹבָעוֹ, וְהֵבִיאוּ שָׁמָּה מְהוּמָה וּמְבוּכָה, וְדוֹחֲקִים וְלוֹחֲצִים אִישׁ אֶת אָחִיו עַד בּוֹא הַמְשָׁרֵת וְגֵרַשׁ אוֹתָם מִשָּׁם אֶחָד אַחַר אֶחָד. לָאַחֲרוֹנָה יֵצְאוּ הַחוּצָה, טוּרִים טוּרִים אֲרֻכִּים, הָלוֹךְ וְרָקוֹעַ בְּרַגְלֵיהֶם. אָז יִתְחוֹלֵל מִכָּל עֲבָרִים סַעַר שְׁאֵלוֹת: הֲיָדַעְתָּ אֶת הַשִּׁעוּר? מָה הַצִּיּוּן אֲשֶׁר שָׂם לְךָ בַּחִבּוּר? מָה עֲלֵיכֶם לְהָכִין לְמָחָר? מָתַי תִּהְיֶה הַבְּחִינָה לַחֹדֶשׁ? — גַּם הַנָּשִׁים הָעֲנִיּוֹת, אֲשֶׁר אֵינָן יוֹדְעוֹת סֵפֶר, פּוֹתְחוֹת מַחְבְּרוֹת בְּנֵיהֶן, מִתְבּוֹנְנוֹת אֶל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת וְשׁוֹאֲלוֹת לַצִּיּוּנִים: הֲרַק שְׁמוֹנָה? — צָרָה וּתְהִלָּה? — תִּשְׁעָה בַּשִּׁעוּר? וּמִתְרַגְּזִים אוֹ שְׂמֵחִים וְשׁוֹאֲלִים אֶת פִּי הַמּוֹרִים וּמְדַבְּרִים עַל הַתָּכְנִיּוֹת וְעַל הַבְּחִינוֹת. מַה־יָּפֶה, מַה גָּדוֹל כָּל זֶה, מָה רַבָּה הַתִּקְוָה לְיָמִים יָבֹאוּ!

אָבִיךָ.

הַחֵרְשָׁה־הָאִלֶּמֶת

28. — יוֹם רִאשׁוֹן.

לֹא יָכֹלְתִּי לְבַלּוֹת אֶת הַחֹדֶשׁ אִיָּר בְּדָבָר טוֹב מֵאֲשֶׁר בַּבִּקּוּר שֶׁבִּקַּרְתִּי הַבֹּקֶר. בְּפֶתַח בֵּיתֵנוּ צִלְצְלָה הַמְּצִלָּה, וְכֻלָּם רָצוּ הַחוּצָה. שָׁמַעְתִּי אֶת אָבִי אוֹמֵר בְּקוֹל־תִּמָּהוֹן: הַאַתָּה פֹה, דְּשׁוֹרְדְשִׁיו? זֶה הָיָה דְשׁוֹרְדְשִׁיו, הַגַּנָּן אֲשֶׁר הָיָה לָנוּ בְקָמֵרִי, וַאֲשֶׁר מִשְׁפַּחְתּוֹ עַתָּה בְּקָנְדוֹבָה; וְהוּא בָא מִדְּשֵׁינוֹבָה, שֶׁשָּׁם עָלָה מִן הָאֳנִיָּה לִפְנֵי יוֹם, בְּשׁוּבוֹ מֵאֶרֶץ יָוָן, אַחֲרֵי עָבְדוֹ שָׁם שָׁלֹשׁ שָׁנִים בִּמְסִלּוֹת הַבַּרְזֶל. תַּחַת זְרוֹעוֹ נָשָׂא צְרוֹר גָּדוֹל. הוּא זָקֵן מְעַט, אַךְ פָּנָיו עוֹדָם אֲדֻמִּים וְלִבּוֹ טוֹב עָלָיו.

אָבִי קָרָא לוֹ הַבָּיְתָה; וַיְמָאֵן לָבֹא. וַיִּשְׁאַל כְּרֶגַע בְּקוֹל רְצִינִי: הֲשָׁלוֹם לְבֵיתִי? הֲשָׁלוֹם לִדְשִׁידְשִׁיָּה? וַתַּעַן אִמִּי וַתֹּאמַר: עַד לִפְנֵי יָמִים מְעַטִּים — שָׁלוֹם.

דְּשׁוֹרְדְשִׁיו נֶאֱנַח אֲנָחָה גְדוֹלָה, וַיֹּאמַר: הֶאָח! בָּרוּךְ אֱלֹהִים! אֲנִי לֹא מָצָאתִי אֶת לִבִּי לָלֶכֶת אֶל הַחֵרְשִׁים־הָאִלְּמִים לִפְנֵי הֱיוֹת אֵלַי דָּבָר עַל־אוֹדוֹתֶיהָ. וְעַתָּה אַנִּיחָה אֶת הַצְּרוֹר פֹּה וַאֲמַהֵר לִרְאוֹת פָּנֶיהָ. זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים לֹא רָאִיתִי אֶת בִּתִּי הַמִּסְכֵּנָה! זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים לֹא רָאִיתִי כָּל נֶפֶשׁ מִנַּפְשׁוֹת בֵּיתִי!

וְאָבִי אָמַר אֵלַי: קוּם לֵךְ עִמּוֹ.

וְהַגַּנָּן אָמַר, בְּעָמְדוֹ עַל מִרְפֶּסֶת־הַמַּעֲלוֹת: סְלִיחָה, עוֹד דָּבָר אֶחָד.

אַךְ אָבִי שִׁסַּע אוֹתוֹ בִּדְבָרָיו, וַיִּשְׁאָלֵהוּ: וּמַה מַּצַּב עִנְיָנֶיךָ?

וַיֹּאמַר: טוֹב, בָּרוּךְ הַשֵּׁם. הֵבֵאתִי מְעַט כֶּסֶף הַבָּיְתָה. וַאֲנִי בִקַּשְׁתִּי

לְשָׁאוּל: אֵיךְ הוּא הַלִּמּוּד שֶׁל הָאִלֶּמֶת הַקְּטַנָּה? הַגֶּד־נָא לִי דְבַר־מָה. בְּעָזְבִי אוֹתָהּ, הָיְתָה כְּחַיָּה, הַמִּסְכֵּנָה הַקְּטַנָּה. אֲנִי אֵינֶנִּי מַאֲמִין הַרְבֵּה בַּמּוֹסָדוֹת הָאֵלֶּה. הֲלָמְדָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת? אָמְנָם כִּי אִשְׁתִּי כָתְבָה אֵלַי, לֵאמֹר: לוֹמֶדֶת הִיא לְדַבֵּר, וְעוֹשָׂה חָיִל. אַךְ אָמַרְתִּי אֲנִי, מַה יִסְכָּן־לִי, כִּי לוֹמֶדֶת הִיא לְדַבֵּר, וַאֲנִי לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת אֶת הָאוֹתוֹת הָאֵלֶּה? וְאֵיךְ נָבִין זֶה אֶת זֶה, יַלְדָּה מִסְכֵּנָה? גַּם זֹה לְטוֹבָה, כִּי מְבִינִים הֵמָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, הָאֻמְלָלִים הָאֵלֶּה. וּמָה הַדָּבָר אֵפוֹא? מָה הַדָּבָר?

וַיַּעַן אָבִי בְּחִיּוּךְ עַל שְׂפָתָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ: אֵינֶנִּי מַגִּיד לְךָ מְאוּמָה; כִּי אַתָּה בְעֵינֶיךָ תִרְאֶה; וְעַתָּה לֵךְ, אַל תִּגְזוֹל מִמֶּנָּה עוֹד גַּם רֶגַע אֶחָד.

וַנֵּצֵא הַחוּצָה; הַמּוֹסָד קָרוֹב. בְּעָבְרֵנוּ אֶת הָרְחוֹב, עָבוֹר וְהַרְחֵב צְעָדֵינוּ תַּחְתֵּינוּ, אָמַר אֵלַי הַגַּנָּן בְּעֶצֶב: אָהּ! דְּשִׁידְשִׁיָּה, בִּתִּי הַמִּסְכֵּנָה! הָהּ לַמּוּם הָרַע הַזֶּה אֲשֶׁר דָּבַק בָּהּ מִלֵּדָה! בַּהֲשִׁיבִי אֶל לֵב, כִּי מֵעוֹלָם לֹא שָׁמַעְתִּי אוֹתָהּ קוֹרְאָה לִי „אָבִי", כִּי מֵעוֹלָם לֹא שָׁמְעָה אוֹתִי קוֹרֵא לָהּ „בִּתִּי", כִּי מֵעוֹלָם לֹא אָמְרָה מִלָּה וְלֹא שָׁמְעָה מִלָּה! אַךְ בָּרוּךְ אֱלֹהִים כִּי נִמְצָא אִישׁ נָדִיב, אֲשֶׁר שִׁלֵּם אֶת הַכֶּסֶף הַמּוּצָא עָלֶיהָ בַּמּוֹסָד. אַךְ אֲהָהּ... לִפְנֵי מְלֹאת לָהּ שְׁמוֹנֶה שָׁנִים לֹא יָכְלָה לָלֶכֶת. זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵינֶנָּה בַבָּיִת. עַתָּה הִנֵּה מָלְאוּ לָהּ עֶשֶׂר שָׁנִים, וּבָאָה בִימֵי שְׁנַת הָאַחַת־עֶשְׂרֵה. הֲגָדְלָה? הֲגָבְהָה בְקוֹמָה? הַגֶּד־נָא לִי, הֲגָבְהָה בְקוֹמָה? הֲטוֹב לִבָּהּ עָלֶיהָ?

וָאֹמַר לוֹ בְּמַהֲרִי לָלֶכֶת: הֲלֹא תִרְאֶה, הֲלֹא עוֹד מְעַט תִּרְאֶה.

וַיִּשְׁאַל וַיֹּאמַר: וְאַיֵּה הַמּוֹסָד הַזֶּה? אִשְׁתִּי הֵבִיאָה אוֹתָהּ אֵלָיו אַחֲרֵי נָסְעִי. אָכֵן בִּסְבִיבוֹת הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא, הֲלֹא?

וּכְדַבְּרוֹ זֹאת הִנֵּה הִגַּעְנוּ אֶל הַבָּיִת. וַנָּבֹא כְרֶגַע אֶל לִשְׁכַּת הָאוֹרְחִים.

אַחַד הַמַּשְׁגִּיחִים אֲשֶׁר עַל הַבַּיִת יָצָא לִקְרָאתֵנוּ. וַיֹּאמֶר הַגַּנָּן: אָנֹכִי אֲבִי הַיַּלְדָּה דְשִׁידְשִׁיָּה בּוֹדְשִׁי; וְעַתָּה הַרְאֵנִי־נָא מִיָּד אֶת בִּתִּי. וַיֹּאמֶר הַמַּשְׁגִּיחַ: עֵת הַהַפְסָקָה עַתָּה, אֵלְכָה וְאַגִּידָה לַמּוֹרָה. וַיְמַהֵר וַיֵּצֵא.

וְהַגַּנָּן לֹא יָכֹל עוֹד לְדַבֵּר וְגַם לֹא לַעֲמֹד וְלִשְׁקוֹט; וַיַּבֵּט אֶל הַתְּמוּנוֹת אֲשֶׁר עַל הַקִּירוֹת מִבְּלִי רְאוֹת מְאוּמָה.

הַדֶּלֶת נִפְתָּחָה: מוֹרָה לְבוּשָׁה שְׁחוֹרִים בָּאָה וְיָדָהּ מַחֲזִיקָה בְיַלְדָּה.

הָאָב וְהַבַּת הִבִּיטוּ רֶגַע אֶחָד זֶה אֶל זֶה וְאַחַר זָעֲקוּ זְעָקָה וַיִּפְּלוּ אִישׁ בִּזְרוֹעוֹת רֵעֵהוּ.

וְעַל הַיַּלְדָּה שִׂמְלַת־פַּסִּים לְבָנָה־אֲדֻמָּה, וְסִנָּר לָבָן. גְּדוֹלָה הִיא מִמֶּנִּי. וַתְּחַבֵּק אֶת אָבִיהָ בִּשְׁתֵּי זְרוֹעוֹתֶיהָ וַתֵּבְךְּ.

וַיֵּחָלֵץ מִמֶּנָּה וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלֶיהָ מֵרֹאשָׁהּ וְעַד רַגְלֶיהָ, וְעֵינָיו הִזְהִירוּ; וַיִּשְׁאַף רוּחַ בִּכְבֵדוּת, כְּאִישׁ אֲשֶׁר בָּא בִמְרוּצָתוֹ מִדֶּרֶךְ אֲרֻכָּה, וַיִּקְרָא: הֶאָח! מַה גָּדֵלָה! מַה יָּפָתָה! הוֹי דְשִׁידְשִׁיָּה בִּתִּי הַיְקָרָה, הַמִּסְכֵּנָה! הוֹי יוֹנַת־אֵלֶם קְטַנָּה! הַאַתְּ, גְּבִרְתִּי, הַמּוֹרָה? אִמְרִי־נָא אֵלֶיהָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לְפָנַי מְעַט אֶת הָאוֹתוֹת, אוּלַי אוּכַל אָבִין לָהּ, וְאַחַר אֶלְמַד מְעַט מְעָט. אִמְרִי לָהּ, כִּי תְבִינֵנִי דְבַר־מָה בִּרְמָזֶיהָ.

וַתִּשְׂחַק הַמּוֹרָה וַתֹּאמֶר בְּקוֹל־דְּמָמָה דַקָּה אֶל הַיַּלְדָּה: מִי הָאִישׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר בָּא לִרְאוֹת פָּנָיִךְ?

וַתַּעַן הַיַּלְדָּה בְּקוֹל גַּס, זָר, פָּרוּעַ, כְּקוֹל פֶּרֶא־אָדָם הַמְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנֵנוּ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, אַךְ בְּמִבְטָא בָרוּר: הוּא אָ־בִי.

וַיִּסֹּג הַגַּנָּן צַעַד אֶחָד לְאָחוֹר וַיִּקְרָא כִּמְשֻׁגָּע: הִיא מְדַבֶּרֶת! אַךְ הֲיוּכַל לִהְיוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה? הֲיוּכַל לִהְיוֹת? הִיא מְדַבֶּרֶת? הֲלֹא מְדַבֶּרֶת אַתְּ, בִּתִּי, מְדַבֶּרֶת אַתְּ? הַגִּידִי לִי: הַמְדַבֶּרֶת אַתְּ? וַיָּשָׁב וַיְחַבֶּק־לָהּ וַיְנַשֶּׁק־לָהּ

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל מִצְחָהּ. — אַךְ הֲלֹא בְּאוֹתוֹת יְדַבְּרוּ, גְּבִרְתִּי הַמּוֹרָה, הֲלֹא יִקְרְצוּ בְעֵינֵיהֶם, יוֹרוּ בְאֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, כָּכָה? מַה־זֹּאת אֵפוֹא?

וַתֹּאמֶר הַמּוֹרָה: לֹא, אָדוֹן בּוֹדְשִׁי, לֹא בְאוֹתוֹת וְלֹא בִרְמָזִים. זֹאת הָיְתָה הַדֶּרֶךְ הַיְשָׁנָה. וּפֹה יְלַמְּדוּ עַל־פִּי הַדֶּרֶךְ הַחֲדָשָׁה, בְּעֶזְרַת הַפֶּה. הַאֻמְנָם לֹא יָדַעְתָּ זֹאת?

וַיֹּאמֶר הַגַּנָּן בְּתִמָּהוֹן רַב: הוֹי, לֹא יָדַעְתִּי כָל מְאוּמָה! זֶה שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵינֶנִּי בְבֵיתִי. כָּתוֹב כָּתְבוּ לִי עַל זֹאת, אַךְ לֹא הֲבִינוֹתִי. בַּעַר אָנֹכִי מֵאִישׁ. הוֹי בִּתִּי, הֲתָבִינִי לִי אֵפוֹא? הֲתִשְׁמְעִי אֶת קוֹלִי? עֲנִי מְעַט: הֲתִשְׁמְעִי אֶת קוֹלִי? הֲתִשְׁמְעִי אֶת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר?

וַתֹּאמֶר הַמּוֹרָה: לֹא, אִישׁ טוֹב, אֶת קוֹלְךָ אֵינֶנָּה שׁוֹמַעַת, כִּי חֵרֶשֶׁת הִיא. מְבִינָה הִיא עַל־פִּי נִיד שְׂפָתֶיךָ אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר; זֶה הַדָּבָר; וְאוּלָם אֶת דְּבָרֶיךָ אֵינֶנָּה שׁוֹמַעַת, וְאַף לֹא אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר הִיא אֵלֶיךָ; מְדַבֶּרֶת הִיא, כִּי לִמַּדְנוּהָ לְדַבֵּר אוֹתָם, הֶגֶה אַחַר הֶגֶה, הוֹרֵינוּ אוֹתָהּ אֵיךְ לְכוֹנֵן שְׂפָתֶיהָ, לְהָנִיעַ לְשׁוֹנָהּ, לְאַמֵּץ חָזֶהָ וּגְרוֹנָהּ, לְמַעַן הוֹצִיא אֶת הַקּוֹל.

וְהַגַּנָּן טֶרֶם יָבִין בַּדְּבָרִים וַיַּעֲמֹד בְּפֶה פָעוּר, כִּי לֹא הֶאֱמִין.

וַיִּלְחַשׁ בְּאֹזֶן בִּתּוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ: הַגִּידִי לִי, דְשִׁידְשִׁיָה, הֲטוֹב בְּעֵינַיִךְ כִּי בָא אָבִיךְ הַבָּיְתָה? וַיִּשָּׂא אֶת פָּנָיו, וַיְחַכֶּה לְמַעֲנֵה פִיהָ.

הַיַּלְדָּה הִבִּיטָה אֵלָיו כִּשְׁקוּעָה בְמַחֲשָׁבָה וְלֹא דִבְּרָה דָבָר.

וְהָאָב רָגַז, רָעַם פָּנָיו.

וַתִּצְחַק הַמּוֹרָה, וַתֹּאמֶר אֵלָיו: אִישׁ טוֹב, אֵינֶנָּה עוֹנָה אוֹתְךָ, יַעַן אֲשֶׁר לֹא רָאֲתָה נִיד שְׂפָתֶיךָ. דִּבַּרְתָּ אֵלֶיהָ בְּאָזְנָהּ! וְעַתָּה שְׁאַל אוֹתָהּ שֵׁנִית, וּפָנֶיךָ יִהְיוּ נֹכַח פָּנֶיהָ.

וַיַּבֵּט הָאָב הָכֵן אֶל פָּנֶיהָ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ שֵׁנִית: הֲטוֹב בְּעֵינַיִךְ, כִּי בָא אָבִיךְ הַבָּיְתָה? כִּי לֹא יָשׁוּב עוֹד לָלֶכֶת מִזֶּה?

הַיַּלְדָּה, אֲשֶׁר הִבִּיטָה הֵיטֵב אֶל שְׂפָתָיו, כְּמוֹ בְקָשָׁה לְהַבִּיט גַּם אֶל תּוֹךְ פִּיו, עָנְתָה בְּהִתְגַּלּוּת לֵב: כֵּן, טוֹב בְּעֵי־נַי כִּי בָא־תָ הַ־בַּיְ־תָה וְכִי לֹא תָ־שׁוּב עוֹד לָ־לֶ־כֶת עַד עוֹ־לָם.

וַיִּשַּׁק לָהּ אָבִיהָ בְּחָזְקָה וְאַחַר הֵחֵל לַעֲרוֹךְ אֵלֶיהָ הֲמוֹן שְׁאֵלוֹת זוֹ אַחַר זוֹ, בְּחִפָּזוֹן, לְמַעַן יִרְאֶה וּלְמַעַן יֵדַע אֶל־נָכוֹן, הַאֻמְנָם הִיא מְדַבֶּרֶת בֶּאֱמֶת. וַיֹּאמַר:

— מַה שֵּׁם אִמֵּךְ?

— אַנְ־טוֹ־נְיָה.

— מַה שֵּׁם אֲחוֹתֵךְ הַקְּטַנָּה?

— אֲדֶ־לַי־דָה.

— מַה שֵּׁם הַמּוֹסָד הַזֶּה?

— מוֹ־סָד לְחֵרְ־שִׁים־אִלְּ־מִים.

— כַּמָּה עֶשֶׂר וְעֶשֶׂר?

— עֶשְׂ־רִים.

עוֹדֵינוּ חוֹשְׁבִים, כִּי צוֹחֵק הוּא מִשִּׂמְחַת לִבּוֹ, וְהוּא הֵחֵל פִּתְאֹם לִבְכּוֹת. אַךְ גַּם זֹאת הָיְתָה מִשִּׂמְחָה. וַתֹּאמֶר לוֹ הַמּוֹרָה: חֲזַק, עֵת לְךָ לִשְׂמוֹחַ וְלֹא עֵת לִבְכּוֹת. רְאֵה הִנֵּה גַּם בִּתְּךָ בוֹכָה בִּגְלָלֶךָ. וּבְכֵן אַתָּה שֶׁבְּבַעַ־רָצוֹן?

וַיֹּאחֶז הַגַּנָּן בְּיַד הַמּוֹרָה וַיִּשַּׁק לָהּ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, וַיֹּאמַר: תּוֹדָתִי לָךְ, גְּבִרְתִּי הַמּוֹרָה, תּוֹדָה מַאֲלִיפָה, מְרֻבָּבָה, מוֹרָה יְקָרָה! וְסִלְחִי לִי, כִּי אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מָה אַגִּיד לָךְ עוֹד!

וַתֹּאמֶר אֵלָיו הַמּוֹרָה: וְאוּלָם בִּתְּךָ יוֹדַעַת לֹא אַךְ לְדַבֵּר, כִּי־אִם גַּם לִכְתּוֹב, גַּם לְחַשֵּׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת. יוֹדַעַת הִיא שְׁמוֹת כָּל הַדְּבָרִים הַדְּרוּשִׁים לְחַיֵּי יוֹם־יוֹם, יוֹדַעַת מְעַט דִּבְרֵי הַיָּמִים וּכְתִיבַת הָאָרֶץ. עַתָּה הִיא בַּכִּתָּה הַנּוֹרְמַלִּית. וְכִי תַעֲבוֹר אֶת שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת הָאֲחֵרוֹת, תֵּדַע הַרְבֵּה, הַרְבֵּה יוֹתֵר. וְכִי תֵצֵא מִן הַמּוֹסָד הַזֶּה, תּוּכַל לִלְמוֹד מְלָאכָה אוֹ מִשְׁלַח־יָד, אֲשֶׁר תִּחְיֶה בָּהֶם. יֵשׁ לָנוּ חֵרְשִׁים־אִלְּמִים, הָעוֹבְדִים בַּחֲנֻיּוֹת עֲבוֹדַת מוֹכְרֵי־סְחוֹרָה, וְהֵם עוֹשִׂים מְלַאכְתָּם כְּיֶתֶר הָאָדָם.

הַגַּנָּן שָׁב וַיִּתְמַהּ עַל הַדָּבָר, וּכְמוֹ תָעוּ הֶגְיוֹנֵי לְבָבוֹ שֵׁנִית. וַיִּתְבּוֹנֵן אֶל בִּתּוֹ וַיִּשָּׁק אֶת מִצְחוֹ. וְהַכָּרַת פָּנָיו עָנְתָה בּוֹ, כִּי מְבַקֵּשׁ הוּא עוֹד בֵּאוּר.

אָז פָּנְתָה הַמּוֹרָה אֶל הַמַּשְׁגִּיחַ וַתֹּאמַר: קְרָא אֵלַי יַלְדָּה קְטַנָּה מִן הַכִּתָּה הַמְּכִינָה.

עוֹד מְעַט וַיָּשָׁב הַמַּשְׁגִּיחַ וְעִמּוֹ חֵרֶשֶׁת־אִלֶּמֶת כְּבַת שְׁמוֹנֶה אוֹ תֵשַׁע שָׁנִים, אֲשֶׁר בָּאָה אֶל הַמּוֹסָד לִפְנֵי יָמִים אֲחָדִים.

וַתֹּאמַר הַמּוֹרָה: זֹאת אַחַת הַיְלָדוֹת, אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מוֹרוֹת אוֹתָן רֵאשִׁית לִמּוּדִים. הִנְנִי וְאַרְאֶךָ אֵיכָה נַעֲשֶׂה. אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֲשֶׁר תֹּאמַר „אֶ". שִׂים לִבְּךָ וּרְאֵה. וַתִּפְתַּח הַמּוֹרָה אֶת פִּיהָ, כַּאֲשֶׁר יִפְתְּחוּ אוֹתוֹ לְבַטֵּא אֶת הַהֶגֶה „אֶ" וַתִּרְמֹז לַיַּלְדָּה, שֶׁתִּפְתַּח גַּם הִיא אֶת פִּיהָ כָּמוֹהָ. וַתַּעַשׂ הַיַּלְדָּה כֵּן. וְאַחַר רָמְזָה לָהּ הַמּוֹרָה, שֶׁתּוֹצִיא אֶת הַקּוֹל. וַתּוֹצֵא אֶת הַקּוֹל, אַךְ תַּחַת „אֶ" אָמְרָה „אוֹ". וַתֹּאמֶר הַמּוֹרָה: לֹא, לֹא זֶה הַקּוֹל. וַתֹּאחֶז בִּשְׁתֵּי יְדֵי הַיַּלְדָּה וַתָּשֶׂם אֶת הָאַחַת, פְּתוּחָה, עַל הַגָּרוֹן וְאֶת הַשֵּׁנִית שָׂמָה עַל הֶחָזֶה וַתִּשְׁנֶה וַתֹּאמַר: „אֶ". הַיַּלְדָּה, אֲשֶׁר חָשָׁה בְּיָדֶיהָ אֶת תְּנוּעַת הַגָּרוֹן וְהֶחָזֶה, פָּתְחָה אֶת פִּיהָ שֵׁנִית וַתְּבַטֵּא הֵיטֵב: „אֶ". כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה עָשְׂתָה הַמּוֹרָה אֲשֶׁר תְּבַטֵּא הַיַּלְדָּה „בֵּ"

ו„ד", בְּשׂוּמָהּ אֶת הַיָּדַיִם הַקְּטַנּוֹת פַּעַם בְּפַעַם עַל חָזֶהָ וְעַל גְּרוֹנָהּ. וַתִּפֶן אֶל הַגַּגָּן וַתֹּאמַר: הַהֲבִינוֹתָ?

הָאָב הֵבִין; אַף הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְהִשְׁתּוֹמֵם מֵאֲשֶׁר לְפָנִים, בְּעוֹד לֹא הֵבִין מְאוּמָה. וַיַּחֲשׁוֹב רֶגַע וְהִתְבּוֹנֵן אֶל הַמּוֹרָה, וְאַחַר אָמַר: וּבַדֶּרֶךְ הַזֶּה יְלַמְּדוּ אוֹתָם לְדַבֵּר? וְיֵשׁ לָכֶן דֵּי אֹרֶךְ־רוּחַ לְלַמֵּד בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֶת כָּל הַיְלָדִים לְדַבֵּר? אֶחָד אַחַר אֶחָד?... שָׁנָה אַחַר שָׁנָה?... אֲבָל, קְדוֹשָׁה אַתְּ, גְּבִרְתִּי! מַלְאַךְ אֱלֹהִים אַתְּ! אֵין דֵּי שָׂכָר לְפָעֳלֵךְ פֹּה עַל הָאָרֶץ! מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר?... וְעַתָּה הַנִּיחִי לִי וְאֶהְיֶה מְעַט עִם בִּתִּי. אֶהְיֶה נָא חֲמִשָּׁה רְגָעִים עִמָּהּ לְבַדָּהּ.

וַיַּטֶּהָ הַצִּדָּה וַיָּחֶל לִשְׁאוֹל אוֹתָהּ שְׁאֵלוֹת שׁוֹנוֹת וְהִיא עָנָתָה; וַיִּצְחַק וְעֵינָיו הִזְהִירוּ, וַיַּךְ בְּאֶגְרוֹפָיו עַל בִּרְכָּיו וַיַּחֲזֵק בִּידֵי בִתּוֹ וַיַּבֵּט אֵלֶיהָ, וּבְדַבְּרָהּ לֹא יָדַע נַפְשׁוֹ מֵרֹב שִׂמְחָתוֹ, וַיְהִי כְשׁוֹמֵעַ קוֹל מִמָּרוֹם; וְאַחַר שָׁאַל אֶת הַמּוֹרָה, לֵאמֹר: הַאוּכַל לְהַבִּיעַ תּוֹדָתִי לָאָדוֹן הַמְנַהֵל? וַתֹּאמֶר הַמּוֹרָה: הַמְנַהֵל אֵינֶנּוּ פֹה. וְאוּלָם הַבִּיעַ תַּבִּיעַ אֶת תּוֹדָתְךָ לְנֶפֶשׁ אַחֶרֶת. כָּל יַלְדָּה קְטַנָּה נְתוּנָה פֹּה עַל־יַד חֲבֵרָה גְדוֹלָה מִמֶּנָּה, אֲשֶׁר תָּשִׂים עֵינָהּ עָלֶיהָ וְהָיְתָה לָהּ לְאֵם וּלְאָחוֹת. דְּשִׁידְשִׁיָּה נְתוּנָה עַל־יַד חֵרֶשֶׁת־אִלֶּמֶת בַּת שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, בַּת אוֹפֶה אֶחָד, הַטּוֹבָה מְאֹד וְהָאוֹהֶבֶת אוֹתָהּ בְּכָל לִבָּהּ: זֶה שְׁנָתַיִם יָמִים עוֹזֶרֶת הִיא לָהּ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּלָבְשָׁהּ בְּגָדֶיהָ, הִיא סוֹרֶקֶת שְׂעָרָהּ, מְלַמֶּדֶת אוֹתָהּ לִתְפּוֹר, שָׂמָה אֶת חֲפָצֶיהָ כָּל דָּבָר עַל מְקוֹמוֹ וְהִיא לָהּ שַׁעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם. דְּשִׁידְשִׁיָּה, מַה שֵּׁם אִמֵּךְ בַּמּוֹסָד הַזֶּה?

וַתַּעַן הַיַּלְדָּה מִתּוֹךְ חִיּוּךְ: כַּ־תֵ־רִי־נָה דְּשִׁיוֹר־דַּנָּה. וְאַחַר אָמְרָה אֶל אָבִיהָ: טוֹבָה מְאֹד, מְאֹד.

הַמַּשְׁגִּיחַ, אֲשֶׁר יָצָא לְמַרְאֵה הָאוֹת שֶׁנָּתְנָה לוֹ הַמּוֹרָה, שָׁב מְהֵרָה

וְעִמּוֹ חֲרֶשֶׁת־אִלֶּמֶת צְהֻבַּת־שֵׂעָר, בְּרִיאָה וְעַלִּיזָה לְמַרְאֶה; וְעָלֶיהָ גַּם הִיא שִׂמְלַת פַּסִּים אֲדֻמִּים וְסִנָּר אָפוֹר; וַתַּעֲמֹד בַּפֶּתַח וַתִּתְאַדָּם; וַתּוֹרֶד רֹאשָׁהּ וַתִּצְחָק. גּוּפָהּ הָיָה גוּף אִשָּׁה, וּמַרְאֶהָ מַרְאֵה יַלְדָּה.

וַתָּרָץ בַּת דְּשׁוֹרְדְּשִׁיו לִקְרָאתָהּ כִּרְאוֹתָהּ אוֹתָהּ, וַתַּחֲזֵק בִּזְרוֹעָהּ וַתַּצִּיגֶהָ לִפְנֵי אָבִיהָ וַתֹּאמֶר בְּקוֹלָהּ הַגַּס: כַּ־תֵּ־רִי־נָה דְשׁוֹרְ־דַּנָּה.

וַיִּקְרָא הָאָב וַיֹּאמַר: הוֹי, נַעֲרָה בַּת־חָיִל! וַיִּשְׁלַח יָדָיו לְלַטְּפָהּ, אַךְ הֵשִׁיב אוֹתָן אֵלָיו, וַיּוֹסֶף וַיֹּאמַר: הוֹי, הַנַּעֲרָה הַטּוֹבָה, אֱלֹהִים יְבָרְכֶהָ וְיִתֵּן לָהּ כָּל טוֹב וְכָל תַּנְחוּמִים, וְאָשְׁרָה תָּמִיד בָּאָרֶץ, הִיא וְכָל אֲשֶׁר לָהּ, הַנַּעֲרָה הַטּוֹבָה; דְּשִׁידְשִׁיָּה, בִּתִּי הַמִּסְכֵּנָה, עוֹבֵד יָשָׁר וְאָב עָנִי מְבָרֵךְ אוֹתָהּ אֶת הַבְּרָכָה הַזֹּאת בְּכָל לִבּוֹ.

הַנַּעֲרָה הַגְּדוֹלָה לִטְּפָה אֶת הַקְּטַנָּה, אַךְ רֹאשָׁהּ עוֹדֶנּוּ נָטוּי אַרְצָה וּשְׂחוֹקָהּ עַל שְׂפָתֶיהָ. וְהַגַּנָּן רָאָה אוֹתָהּ כִּרְאוֹת אֵם קְדוֹשָׁה.

הַמּוֹרָה אָמְרָה אֵלָיו: הַיּוֹם תּוּכַל לָקַחַת אֶת בִּתְּךָ אֶל בֵּיתֶךָ.

וַיֹּאמֶר הַגַּנָּן: כֵּן, לָקוֹחַ אֶקַּח אוֹתָהּ הַיּוֹם וַהֲבֵאתִיהָ אֶל קָנְדּוֹבָה וַהֲשִׁיבוֹתִיהָ מִמָּחֳרָת. אַל תַּחְשְׁבִי, כִּי עָזוֹב אֶעֶזְבֶנָּה שָׁם! וּבִתּוֹ מִהֲרָה וַתֵּצֵא לִלְבּוֹשׁ בְּגָדֶיהָ. וַיּוֹסֶף הַגַּנָּן וַיֹּאמַר: זֶה שָׁלשׁ שָׁנִים, אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי פָּנֶיהָ. וְעַתָּה הִנֵּה הִיא מְדַבֶּרֶת! עַתָּה אָבִיא אוֹתָהּ אֶל קָנְדּוֹבָה, אַךְ בָּרִאשׁוֹנָה אַעֲבִיר אֶת הָאִלֶּמֶת הַקְּטַנָּה אֶת טוּרֵינוּ וְהוֹלַכְתִּיהָ אֶל אַרְבַּעַת מְיֻדָּעַי, לְמַעַן יִרְאוּהָ! הוֹי! מַה־יָּפֶה הַיּוֹם הַזֶּה! זֶה יְנַחֲמֵנִי! וְעַתָּה, בִּתִּי, תְּנִי אֶת זְרוֹעֵךְ לְאָבִיךְ! וְהַיַּלְדָּה, אֲשֶׁר שָׁבָה לְבוּשָׁה מְעִיל וְצָנִיף, נָתְנָה לוֹ אֶת זְרוֹעָהּ.

וּבְעָמְדוֹ הַגַּנָּן עַל הַסַּף, אָמַר: תּוֹדָתִי נְתוּנָה לְכֻלָּם! לְכֻלָּם אֲנִי מַבִּיעַ תּוֹדָה בְּכָל לְבָבִי! שׁוּב אָשׁוּב עוֹד לְמַעַן הַבִּיעַ תּוֹדָתִי לְכֻלָּם!

וַיַּעֲמֹד וַיֶּהְגֶּה רֶגַע אֶחָד, וַיֵּלֶךְ מְהֵרָה מֵעַל הַיַּלְדָּה, וַיְחַפֵּשׂ בְּכִיס חֲזִיָּתוֹ, וַיָּשָׁב וַיִּקְרָא בְּקוֹל רָם: אֲנִי אַךְ אִישׁ רָשׁ וְנִקְלֶה, אַךְ הִנְנִי נוֹתֵן בָּזֶה עֶשְׂרִים שֶׁקֶל כֶּסֶף נְדָבָה לַמּוּסָד, מַטְבֵּעַ זָהָב חָדָשׁ וְיָפֶה!

וַיַּךְ עַל הַשֻּׁלְחָן בְּחָזְקָה, וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת הַמַּטְבֵּעַ.

אַךְ הַמּוֹרָה קָרְאָה בְּהִתְרַגְּשׁוּת: לֹא, לֹא, אִישׁ־חָיִל. יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לָךְ. לֹא אוּכַל לָקַחַת אֶת הַכֶּסֶף מִיָּדֶךָ. וְעַתָּה שׁוּב וְקַח אוֹתוֹ. לֹא לִי הוּא. כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הַמְנַהֵל פֹּה, תָּבוֹא אֵלָיו. וְאוּלָם יוֹדַעַת אֲנִי, כִּי גַם הוּא לֹא יִקַּח כֶּסֶף מִיָּדְךָ, בְּזֹאת תִּהְיֶה בָטוּחַ. הֵן רַבַּת עָמַלְתָּ, אִישׁ טוֹב, עַד אֲשֶׁר מָצְאָה יָדְךָ לוֹ. בְּכָל־זֹאת אֲנַחְנוּ מַכִּירִים לְךָ טוֹבָה.

וְהַגַּנָּן עָמַד עַל דַּעְתּוֹ וַיֹּאמַר: לֹא, כִּי אָנִיחַ אֶת הַכֶּסֶף פֹּה; וְאַחֲרֵי־כֵן... עוֹד נָשׁוּב נֵרָאֶה!

אַךְ הַמּוֹרָה שָׂמָה אֶת הַכֶּסֶף בְּכִיסוֹ, מִבְּלִי עֲזָב־לוֹ עֵת לָשׁוּב לְתִתּוֹ.

אָז נָטָה מִפָּנֶיהָ וַיָּנַע בְּרֹאשׁוֹ; וְאַחַר שָׁלַח מְהֵרָה לַמּוֹרָה וְלַנַּעֲרָה הַגְּדוֹלָה נְשִׁיקָה בְּיָדוֹ, וַיַּחֲזֵק בִּזְרוֹעַ בִּתּוֹ וַיְמַהֵר וַיֵּצֵא הַחוּצָה, וַיֹּאמַר: בּוֹאִי, בּוֹאִי, בִּתִּי הַמִּסְכֵּנָה, יוֹנַת־אֵלֶם, סְגֻלָּתִי!

וְהַיַּלְדָּה קָרְאָה בְּקוֹלָהּ הַקָּשֶׁה: הוֹי, מַה־יָּ־פֶה הַ־שֶּׁ־מֶשׁ!

סִיוָן

גַּרִבַּלְדִּי

שְׁלִישִׁי לְחֹדֶשׁ. מָחָר יוֹם הַחֲגִיגָה הַלְּאֻמִּית.

אֵבֶל לְאֻמִּי לָנוּ הַיּוֹם. אֶמֶשׁ מֵת גַּרִבַּלְדִּי. הֲתֵדַע, מִי הָיָה הָאִישׁ הַזֶּה? הֲלֹא הוּא אֲשֶׁר שִׁחְרֵר שִׁבְעָה־עָשָׂר מִלְיוֹנִים אִיטַלְקִים מֵעֻלָּם הַקָּשֶׁה שֶׁל הַבֻּרְבּוֹנִים. וְהוּא בֶּן שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנִים בְּמוֹתוֹ. נוֹלַד בְּנִיצָה לְאָבִיו, אֲשֶׁר הָיָה רַב־חוֹבֵל בְּאַחַת הַסְּפִינוֹת. בִּהְיוֹתוֹ בֶּן שְׁמוֹנֶה הִצִּיל חַיֵּי אִשָּׁה אַחַת מִמָּוֶת; בִּהְיוֹתוֹ בֶּן שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה הִצִּיל מִפִּי הַגַּלִּים אֳנִיָּה, אֲשֶׁר חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר וּלְהִטָּבֵעַ עִם כָּל אֲנָשֶׁיהָ; בִּהְיוֹתוֹ בֶּן עֶשְׂרִים־וָשֵׁשׁ מָשָׁה מִתּוֹךְ מֵימֵי מַרְסֵילְיָה עֶלֶם טוֹבֵעַ; בִּהְיוֹתוֹ בֶּן אַרְבָּעִים וְאַחַת הִצִּיל אֳנִיָּה מִשִּׁנֵּי הָאֵשׁ, אֲשֶׁר נָפְלָה בָהּ בִּהְיוֹתָהּ בְּלֶב־יָם. הוּא נִלְחַם עֶשֶׂר שָׁנִים בַּאֲמֵרִיקָה, בַּהֲגִנּוֹ עַל חֹפֶשׁ עַם זָר; שָׁלֹשׁ פְּעָמִים לָקַח חֵלֶק בַּמִּלְחָמָה עַל הָאוֹסְטְרִים, לְמַעַן שַׁחְרֵר אֶת אַרְצוֹת לוֹמְבַּרְדִּיָה וְטָרֵינְטִינוֹ; הֵגֵן עַל רוֹמָה בִּפְנֵי הַצָּרְפַתִּים בִּשְׁנַת 1849, קָרָא דְרוֹר לְפַלֵּירְמוֹ וְנַפּוֹלִי בִּשְׁנַת 1860, נִלְחַם שׁוּב לְרוֹמָה בִּשְׁנַת 1867, וּבִשְׁנַת 1870 הֵגֵן עַל הַצָּרְפַתִּים בִּפְנֵי

הַגֶּרְמַנִּים. עֲטֶרֶת גִּבּוֹרִים עִנְּדָה לְרֹאשׁוֹ וּתְהִלַּת מְלַמֵּד־מִלְחָמָה. בְּאַרְבָּעִים קְרָבוֹת לָקַח חֵלֶק וּבִשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע נִצַּח. וּבִהְיוֹתוֹ חָפְשִׁי מִמִּלְחָמָה עָבַד כָּל עֲבוֹדָה לִמְצֹא מִחְיַת־יָדוֹ אוֹ הִתְבּוֹדֵד בְּאַחַד הָאִיִּים הָעֲזוּבִים וַיְהִי עוֹבֵד־אֲדָמָה. הוּא הָיָה מוֹרֶה, מַלָּח, פּוֹעֵל, סוֹחֵר, חַיָּל, שַׂר־צָבָא, שׁוֹלֵט־יְחִידִי. גָּדוֹל הָיָה, וּפָשׁוּט וָטוֹב. שָׂנֹא שָׂנֵא אֶת כָּל הֶעָרִיצִים, אָהֵב אֶת כָּל הָעַמִּים, הָיָה מָגֵן לְכָל הַחַלָּשִׁים; רַק טוֹב וָצֶדֶק רָדַף כָּל הַיָּמִים, בָּז לְאוֹתוֹת־כָּבוֹד, לָעַג לַמָּוֶת; מַשְׂאַת־נַפְשׁוֹ הָיְתָה אִיטַלְיָה. לְכָל קְרִיאַת־מִלְחָמָה אֲשֶׁר יָצְאָה מִפִּיו נָהֲרוּ אֵלָיו הֲמוֹנֵי גִבּוֹרֵי־חַיִל מִכָּל עֵבֶר; רוֹזְנִים עָזְבוּ אֶת הֵיכְלֵיהֶם, פּוֹעֲלִים אֶת בָּתֵּי־עֲבוֹדָתָם, עוֹלְלֵי־יָמִים אֶת בָּתֵּי־סִפְרָם – וַיֵּלְכוּ כֻלָּם לְהִלָּחֵם לְאוֹר שֶׁמֶשׁ תְּהִלָּתוֹ. מְעִיל אָדֹם הָיָה עוֹטֵף בְּיוֹם קְרָב. וַיְהִי גְּדָל־קוֹמָה, אַדְמוֹנִי, יְפֵה־מַרְאֶה. בִּשְׂדֵה־מִלְחָמָה הָיָה אֵשׁ־לֶהָבָה, בְּעִסְקֵי יוֹם־יוֹם – יֶלֶד תָּמִים, בְּיִסּוּרִים וּפְגָעִים – קָדוֹשׁ וְטָהוֹר. אַלְפֵי אִיטַלְקִים מֵתוּ בְּעַד אַרְצָם וּמְאֻשָּׁרִים הָיוּ בְמוֹתָם, בִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ מִמֶּרְחָק מְעֻטָּר נִצָּחוֹן; אֲלָפִים הָיוּ מוּכָנִים לָתֵת נַפְשָׁם כָּפְרוֹ; בְּפִי מִלְיוֹנִים הוּא מְבֹרָךְ וְגַם בָּרוּךְ יִהְיֶה. וְהִנֵּה מֵת. וְכָל הָעוֹלָם בּוֹכֶה לוֹ, מִתְאַבֵּל עָלָיו. עוֹד לֹא תוּכַל לְהָבִין זֹאת עַתָּה. אַךְ קְרָא תִקְרָא אֶת פָּרָשַׁת מִפְעָלָיו, וְכָל יְמֵי חַיֶּיךָ תִּשְׁמַע אֶת שְׁמוֹ נִשָּׂא עַל שְׂפָתָיִם. וּבְכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ הָלוֹךְ וְגָדוֹל, כֵּן תִּגְדַּל גַּם תְּמוּנָתוֹ לְעֵינֶיךָ; וְכַאֲשֶׁר תִּגְדַּל וְתִהְיֶה לְאִישׁ, תִּרְאֵהוּ כִּרְאוֹת אַחַד הָעֲנָקִים; וּבָעֵת אֲשֶׁר אַתָּה לֹא תִהְיֶה עוֹד בָּעוֹלָם, וְגַם בָּנֶיךָ וּבְנֵי בָנֶיךָ וְיוֹצְאֵי חֲלָצֵיהֶם יִכְלוּ מֵעַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה – יוֹסִיפוּ עוֹד הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים לִרְאוֹת בַּמְּרוֹמִים אֶת הָרֹאשׁ הַמֵּפִיק נֹגַהּ שֶׁל גַּרִבַּלְדִּי, הַקּוֹרֵא דְרוֹר לַגּוֹיִם – וּסְבִיב הָרֹאשׁ הַזֶּה יַבְרִיקוּ שְׁמוֹת נִצְחוֹנוֹתָיו כַּעֲטֶרֶת כּוֹכָבִים מַזְהִירִים; וּבְרֹאשׁ מוּרָם וּבְלֵב מָלֵא גֵאוּת־גִּיל יִשָּׂא כָל אִיטַלְקִי אֶת שְׁמוֹ עַל שְׂפָתָיו. אָ בִ י ךָ.

הַצָּבָא

11. — יוֹם רִאשׁוֹן. חֲגִיגָה לְאֻמִּית, אֲשֶׁר נִדְחֲתָה לְשִׁבְעָה יָמִים בְּשֶׁל מוֹת גַּרִבַּלְדִּי.

הָלַכְנוּ אֶל מִגְרַשׁ ־קַסְטֶלּוֹ לִרְאוֹת בְּפַקֵּד הַחַיָּלִים, אֲשֶׁר עָבְרוּ לִפְנֵי הַשַּׂר, הַמַּצְבִּיא אֶת הַמַּחֲנֶה, וַהֲמוֹן עָם רַב עוֹמֵד מִסָּבִיב. מִדֵּי עָבְרָם אֶחָד אַחַר אֶחָד, לְמַחֲנוֹתָם וְלִגְדוּדֵיהֶם, לְקוֹל נְגִינַת הַתִּזְמֹרֶת, צִיֵּן לִי אָבִי אֶת הַמַּחֲנוֹת וְאֶת תִּפְאֶרֶת הַדְּגָלִים עַל־פִּי פָּעֳלָם. בָּרִאשׁוֹנָה עָבְרוּ תַלְמִידֵי בֵית־הַסֵּפֶר לַצָּבָא, הַמִּתְעַתְּדִים לִהְיוֹת פְּקִידִים בִּגְדוּד הַסּוֹלְלִים וְהַמְהַנְדְּסִים וּבְחֵיל הַתּוֹתָחִים; מִסְפָּרָם כִּשְׁלשׁ מֵאוֹת, וְהֵם לְבוּשֵׁי שְׁחוֹרִים, וַהֲלִיכוֹתֵיהֶם כֻּלָּן אוֹמְרוֹת עֹז וְהָדָר, כְּיָאֶה לְחַיָּלִים וּלְתַלְמִידִים... אַחֲרֵיהֶם עָבַר חֵיל הָרַגְלִים: מַחֲנֵה אוֹסְטָה, אֲשֶׁר נִלְחַם בְּגוֹיטוֹ וּבְסַן־מַרְטִינוֹ, מַחֲנֵה בֶּרְגַּמּוֹ, אֲשֶׁר נִלְחַם בְּקַסְטֶל־פִידַרְדּוֹ, אַרְבָּעָה גְדוּדִים לִפְלֻגוֹתֵיהֶם, פְּלֻגָּה אַחַר פְּלֻגָּה— אַלְפֵי גְדִילִים אֲדֻמִּים, וּמַרְאֵיהֶם כִּצְרוֹרוֹת פְּרָחִים אֲדֻמִּים כַּדָּם, אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ בָם מִשְׁנֵי קְצוֹתָם, וְהֵמָּה מִתְנוֹדְדִים וּנְשׂוּאִים בְּתוֹךְ הָעָם. אַחֲרֵי הָרַגְלִים בָּאוּ חֵיל הַסּוֹלְלִים וְהַמְהַנְדְּסִים, עוֹשֵׂי מְלֶאכֶת מַחֲשֶׁבֶת בְּעֵת מִלְחָמָה, וַעֲלֵיהֶם נוֹצוֹת וּפְתִילִים אֲדֻמִּים; מִדֵּי עָבְרָם, נִרְאוּ בָאִים אַחֲרֵיהֶם מֵאוֹת נוֹצוֹת אֲרֻכּוֹת יְשָׁרוֹת, אֲשֶׁר עָלוּ לְמַעְלָה לְמַעְלָה מֵעַל לְרָאשֵׁי הָעָם הָרוֹאִים בַּמַּרְאֶה: אֵלֶּה הָיוּ צַיָּדֵי הָאַלְפִּים, מָגִנֵּי שַׁעֲרֵי אִיטַלְיָה, כֻּלָּם גְּבוֹהִים, רַעֲנַנִּים וַחֲזָקִים, וַעֲלֵיהֶם כּוֹבְעֵי ־קַלַּבְּרִיָּה וְאוֹתוֹת יְרֻקִּים יְרַקְרַק־חָרוּץ, כְּצֶבַע עִשְׂבֵי הַרְרֵיהֶם. עוֹד צַיָּדֵי הָאַלְפִּים עוֹבְרִים, וְקוֹל רַעַשׁ הִתְהַלֵּךְ בְּתוֹךְ הֶהָמוֹן, וְ„הָרוֹבִים" שָׁטְפוּ וְעָבְרוּ כְּגַל נָהָר שָׁחוֹר — הוּא הַגְּדוּד

הַשְּׁנֵים־עָשָׂר הַיָּשָׁן, הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר בָּאוּ אֶל רוֹמָה בְּהַבְקִיעָם אֵלֶיהָ דֶּרֶךְ פֶּרֶץ שַׁעַר פִּיָּה, וְהֵמָּה שְׁחַרְחוֹרִים, מְהִירִים, צְעִירִים, וַעֲלֵיהֶם אֲגֻדּוֹת נוֹצוֹת, הַנָּעוֹת בָּרוּחַ. הֵם מִלְאוּ אֶת הַמִּגְרָשׁ בְּקוֹלוֹת הָעַלִּיזִים שֶׁל חֲצוֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה אֲשֶׁר בִּידֵיהֶם. אַךְ מִקּוֹלוֹת הַתְּרוּעָה אֲשֶׁר לַחֲצוֹצְרוֹתֵיהֶם אַדִּיר הָיָה קוֹל הָרַעַשׁ, קוֹל מְרֻסָּק וְקֵהֶה, אֲשֶׁר בִּשַּׂר אֶת בּוֹא הַתּוֹתָחִים; וְהִנֵּה עָבְרוּ הַחַיָּלִים הַיָּפִים בַּעֲלֵי הַפְּתִילִים הַצְּהֻבִּים, וְהֵם יוֹשְׁבִים בְּגָאוֹן עַל אַרְגְּזֵיהֶם הַגְּבוֹהִים, הָרְתוּמִים לִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת צִמְדֵי סוּסִים אַבִּירִים, וְהַתּוֹתָחִים הָאֲרֻכִּים, הָעֲשׂוּיִם בְּרוֹנְזָה וּבַרְזֶל עָשׁוֹת, מַזְהִירִים אִישׁ עַל כַּנּוֹ; וְהֵמָּה מִתְנוֹדְדִים וְרוֹעֲשִׁים, עַד אֲשֶׁר רָגְזָה הָאֲדָמָה תַּחְתֵּיהֶם. וְאַחַר עָבְרוּ תּוֹתְחֵי הֶהָרִים, אֲשֶׁר לִפְנֵיהֶם תְּהַלֵּךְ אֵימָה וְאַחֲרֵיהֶם מָוֶת בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תַּעֲלֶה שָׁם רֶגֶל אָדָם; וְהֵמָּה מִתְנַהֲלִים לְאִטָּם, בִּכְבֵדוּת, וּמַרְאֵיהֶם הַקָּשֶׁה נוֹרָא הוֹד, וְהֵם עֲמוּסִים עַל פְּרָדוֹת אַמִּיצוֹת, וְחַיָּלִים גְּבֹהֵי־קוֹמָה נוֹהֲגִים בָּם. לָאַחֲרוֹנָה עָבְרוּ, שׁוֹטְפִים בִּמְרוּצָתָם, הַגְּדוּד הַיָּפֶה, גְּדוּד פָּרָשֵׁי דְשֵׁינוֹבָה, אֲשֶׁר הִתְגָּרוּ מִלְחָמָה בְּעֶשֶׂר מַעֲרָכוֹת, מִסַּנְטָה לוּצִיָה וְעַד בִּיֶלָה־פְרַנְקָה; וְהֵם נוֹצְצִים בְּצַדֵּי כֶסֶף וְזָהָב, כּוֹבְעֵיהֶם מַזְהִירִים לְאוֹר שֶׁמֶשׁ, רָמְחֵיהֶם זְקוּפִים, דִּגְלֵיהֶם נָעִים בָּרוּחַ וְקוֹל צִלְצוּל רַב וְצַהֲלַת הַסּוּסִים מְמַלְּאִים אֶת הָאֲוִיר. וָאֶקְרָא וָאֹמַר: הוֹי, מַה יָּפֶה הַגְּדוּד הַזֶּה! אַךְ אָבִי הוֹכִיחַ אוֹתִי כִּמְעַט עַל דְּבָרַי אֵלֶּה, וַיֹּאמֶר אֵלַי: אַל תַּחְשׁוֹב אֶת הַצָּבָא לְמַרְאֶה יָפֶה, אֲשֶׁר נִתַּן לִפְנֵי הָעָם לִרְאָוָה בוֹ. כָּל הַצְּעִירִים הָאֵלֶּה, הַמְּלֵאִים כֹּחַ וְתִקְוָה, נְכוֹנִים מִיּוֹם לְיוֹם לְהִקָּרֵא אֶל תַּחַת הַדֶּגֶל, לְהָגֵן עַל אַרְצֵנוּ, וְלִהְיוֹת בְּשָׁעוֹת מִסְפָּר, בְּכֹחַ הַכַּדּוּרִים וְהַפְּצָצוֹת, לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה. מִדֵּי שָׁמְעֲךָ קוֹרְאִים בַּחֲגִיגוֹת־הָעָם: „יְחִי הַצָּבָא", „תְּחִי אִיטַלְיָה", שַׁוֵּה לְנֶגְדְּךָ בְּמֶרְחָק, רָחוֹק מִן הַגְּדוּדִים הָעוֹבְרִים בַּסָּף, שָׂדֶה הַמְּכֻסֶּה חֲלָלִים וְהָרָוֶה דָם, וְאָז תַּעֲלֶה וְתֵצֵא

הַקְּרִיאָה „יְחִי הַצָּבָא" מִמַּעֲמַקֵּי הַלֵּב, וּתְמוּנַת אִיטַלְיָה תֵּרָאֶה לְּךָ בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר גֹּדֶל.

אִיטַלְיָה

14. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ אֶת אַרְצְךָ בִּימֵי שִׂמְחָתָהּ וּבְמוֹעֲדֶיהָ: אִיטַלְיָה, אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי, אֶרֶץ עֲדִינָה וַאֲהוּבָה, אֲשֶׁר בָּהּ נוֹלְדוּ וּבָהּ יִקָּבְרוּ אָבִי וְאִמִּי, אֲשֶׁר בָּהּ אֲקַוֶּה לִחְיוֹת וְלָמוּת, וּבָהּ יִגְדְּלוּ וְיָמוּתוּ בָנָי; אִיטַלְיָה הַיָּפָה, אֲשֶׁר זֶה מֵאוֹת רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לָהּ הַגֹּדֶל וְהַתִּפְאֶרֶת, וְזֶה שָׁנִים אֲחָדוֹת הִתְאַחֲדָה לְמַמְלָכָה אַחַת חָפְשִׁית; אִיטַלְיָה, שֶׁכָּכָה תַּרְבִּי לְהָפִיץ עַל כָּל הָאָרֶץ שִׁפְעַת־אוֹר עַל־יְדֵי גְדוֹלַיִךְ מְחֻנְנֵי רוּחַ־אֱלֹהִים, וַאֲשֶׁר לְמַעֲנֵךְ נָתְנוּ לַמָּוֶת נַפְשָׁם הֲמוֹן אַנְשֵׁי־חַיִל בַּמַּעֲרָכָה בַּשָּׂדֶה וַהֲמוֹן גִּבּוֹרִים בְּעֵמֶק הֶחָרוּץ; אֵם נַעֲלָה לִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת עָרִים וְלִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת רִבּוֹא אָדָם; אָנֹכִי, הַיֶּלֶד, אֲשֶׁר טֶרֶם יְבִינֵךְ וְטֶרֶם יֵדָעֵךְ כָּלָּה, אֲנִי מְרוֹמֵם אוֹתָךְ וְאוֹהֵב אוֹתָךְ בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ וַאֲנִי עוֹדֶה גָאוֹן עַל אֲשֶׁר נוֹלַדְתִּי בְתוֹכֵךְ וּבְשֵׁם בֵּן לָךְ אֶקָּרֵא. אוֹהֵב אָנֹכִי אֶת יַמַּיִךְ הַיָּפִים וְאֶת הָרָרַיִךְ, הַרְרֵי־אָלֶף הַנִּשָּׂאִים; אוֹהֵב אָנֹכִי אֶת מַצְּבוֹתַיִךְ, מַצְּבוֹת־הַזִּכָּרוֹן הַנֶּהְדָּרוֹת, וְאֶת זִכְרוֹנוֹתַיִךְ, אֲשֶׁר לְעוֹלָם הֵמָּה; אוֹהֵב אֲנִי שֵׁם־כְּבוֹדֵךְ וְתִפְאַרְתֵּךְ; אֲנִי אוֹהֵב וּמַעֲרִיץ אוֹתָךְ כְּכֻלֵּךְ יַחַד, אֶרֶץ גְּדוֹלָה וּשְׁלֵמָה, כְּחֵלֶק הַקָּטָן בְּקִרְבֵּךְ, אֲשֶׁר בּוֹ רָאִיתִי שֶׁמֶשׁ, בּוֹ שָׁמַעְתִּי שְׁמֵךְ בַּתְּחִלָּה. טוּרִינוֹ בַּת־הַחַיִל, דְּשֵׁינוֹבָה הַגְּאֵיוֹנָה, בּוֹלוֹנָה הַמַּשְׂכִּילָה, וֶנֶצְיָה הַלּוֹקַחַת נְפָשׁוֹת בְּקֶסֶם יָפְיָהּ, מִילַנּוֹ הָאַדִּירָה,

פְלוֹרֶנְצָה הַנְּעִימָה, פַּלֶּרְמָה, אֲשֶׁר הוֹד וְגֹדֶל לָהּ, נַפּוֹלִי הַגְּדוֹלָה וְהַיָּפָה, רוֹמָה עִיר־פְּלָאוֹת, עִיר עוֹלָם, — אֶת כֻּלְּכֶן אֲנִי אוֹהֵב בְּאַהֲבַת־בֵּן אַחַת, אֶת כֻּלְּכֶן אַעֲרִיץ. אֲנִי אוֹהֵב אוֹתָךְ, אֶרֶץ מוֹלַדְתִּי הַקְּדוֹשָׁה! וַאֲנִי נִשְׁבַּע לָךְ, כִּי אֹהַב אֶת כָּל בָּנַיִךְ אַהֲבַת אַחִים; כִּי כַבֵּד אֲכַבֵּד תָּמִיד בִּלְבָבִי אֶת גְּדוֹלַיִךְ הַחַיִּים וְהַמֵּתִים; כִּי אֶהְיֶה אֶזְרָח טוֹב, עוֹבֵד יָשָׁר הַשּׁוֹאֵף תָּמִיד לְהַשְׂכִּיל וּלְהֵיטִיב, לְמַעַן יִשְׁוֶה בָּךְ, לְמַעַן יִהְיֶה לְעֵזֶר וּלְהוֹעִיל בִּמְעַט כֹּחוֹ, שֶׁיַּעַבְרוּ בְּאַחַד הַיָּמִים מִקִּרְבֵּךְ הָעֹנִי וְהַסִּכְלוּת, הָעָוֶל וְהָרִשְׁעָה, וְשָׁקַטְתְּ וּפָרַצְתְּ בָּאָרֶץ בְּהוֹד־מַלְכוּת, אֲשֶׁר יְשַׁוּוּ עָלַיִךְ צִדְקֵךְ וְעֻזֵּךְ. אֲנִי נִשְׁבַּע לָךְ, כִּי אֶעֶבְדֵךְ בְּעַנְוַת־רוּחַ וּבְאֹמֶץ־לֵב, עַל־פִּי אֲשֶׁר יוֹכִיחוּ לִי מִמַּעַל, בְּרוּחִי, בִּזְרוֹעִי אוֹ בִלְבָבִי; וְכִי, כְּבוֹא הַיּוֹם אֲשֶׁר יוּטַל עָלַי לָתֵת אֶת דָּמִי וְאֶת נַפְשִׁי לְמַעֲנֵךְ — נָתוֹן אֶתֵּן וּמוֹת אָמוּת, וּבְמוֹתִי אֶקְרָא בְּשֵׁם־קָדְשֵׁךְ הַשָּׁמַיְמָה וְאֶשְׁלַח אֶת נְשִׁיקָתִי הָאַחֲרוֹנָה לְדִגְלֵךְ הַמְבֹרָךְ.

אָבִיךָ.

שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם מַעֲלוֹת

16. — יוֹם שִׁשִּׁי.

בַּחֲמֵשֶׁת הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיוּ אַחֲרֵי הַחֲגִיגָה הַלְּאֻמִּית עָלָה הַחֹם שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת. וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ עַתָּה בְּעֶצֶם הַקַּיִץ, וְכָל הָאֲנָשִׁים עֲיֵפִים, וּמִפְּנֵי כֻלָּם חָלַף הַצֶּבַע הָרַעֲנָן אֲשֶׁר הָיָה לָהֶם בָּאָבִיב; כָּל צַוָּאר וְכָל רֶגֶל נַעֲשִׂים דַּקִּים מִשֶּׁהָיוּ, וְכָל רֹאשׁ מִתְנוֹדֵד וְכָל עֵינַיִם נִסְגָּרוֹת. נֶלִּי הַמִּסְכֵּן נַעֲנָה מְאֹד בַּחֹם, פָּנָיו לְבָנִים כַּדּוֹנַג, וְהוּא נִרְדָּם פַּעַם בְּפַעַם תַּרְדֵּמָה עַזָּה, וְרֹאשׁוֹ עַל הַמַּחְבֶּרֶת; אַךְ עֵינֵי גָרוֹנֶה פְּתוּחוֹת עָלָיו וְהִצִּיב סֵפֶר פָּתוּחַ

אֶל מוּל פָּנָיו, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִרְאֵהוּ הַמּוֹרֶה. קְרוֹסִי שָׂם אֶת רֹאשׁוֹ הָאָדֹם עַל הַסַּפְסָל בְּדֶרֶךְ מְיֻחָדָה, עַד אֲשֶׁר יִדָּמֶה לָרוֹאֶה כְּמוֹ נִבְדַּל הָרֹאשׁ מִגּוּפָתוֹ וְהֻנַּח שָׁמָּה. נוֹבִיס מִתְאוֹנֵן: רַבִּים אֲנַחְנוּ מְאֹד וּמַבְאִישִׁים לוֹ אֶת הָאֲוִיר. הוֹי! כַּמָּה מַאֲמַצִּים דְּרוּשִׁים עַתָּה, לְמַעַן נוּכַל לִלְמֹד! בְּעַד חַלּוֹנוֹת הַבַּיִת אֲנִי מִתְבּוֹנֵן אֶל הָעֵצִים הַיָּפִים, הַשָּׁמַיִם כְּלִיל צְלָם בְּתוֹךְ צָהֳרָיִם, שֶׁשָּׁם אִוְּתָה נַפְשִׁי לָרוּץ וּלְהִתְרוֹצֵץ, וַאֲנִי מִתְעַצֵּב וּמִתְמַרְמֵר עַל שִׁבְתִּי עַתָּה עָצוּר בֵּין הַסַּפְסָלִים. וְאַחַר אָשׁוּב אֲחַזֵּק לִבִּי, כִּרְאוֹתִי אֶת אִמִּי הַטּוֹבָה, הַמִּתְבּוֹנֶנֶת אֵלַי מִדֵּי בוֹאִי מִבֵּית־הַסֵּפֶר, לִרְאוֹת הֶחָוְרוּ פָנָי; וּמִדֵּי כָתְבִי עַמּוּד אֶחָד מֵעֲבוֹדָתִי לְבֵית־הַסֵּפֶר תֹּאמַר אֵלָי: הַעוֹד שָׁלוֹם לָךְ? וּמִדֵּי הָעִירָה אוֹתִי בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּשֵׁשׁ שָׁעוֹת, לְמַעַן חֲזוֹר עַל לִקְחִי, תֹּאמַר: תֶּחֱזַקְנָה יָדֶיךָ! עוֹד מִסְפַּר יָמִים כָּאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה — וְאַחַר הִנְּךָ חָפְשִׁי וְתָנוּחַ וְתִתְהַלֵּךְ בְּצֵל שְׂדֵרוֹת הָעֵצִים כְּאַוַּת נַפְשֶׁךָ. — אָמְנָם כֵּן, צָדְקָה אִמִּי, בְּהַזְכִּירָהּ אֵלַי אֶת הַנְּעָרִים הָעוֹבְדִים בַּשָּׂדֶה תַּחַת קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַבּוֹעֵר כַּתַּנּוּר אוֹ בְּתוֹךְ הֶחָצֵר הַלָּבָן שֶׁל הַגֶּחָלִים, הַמְלַהֵט אוֹתָם וּמְעַוֵּר עֵינֵיהֶם, וְאֶת הָעוֹבְדִים בְּבָתֵּי תַּעֲשִׂיַּת הַזְּכוּכִית, הָעוֹמְדִים כָּל הַיּוֹם תַּחְתֵּיהֶם וּפְנֵיהֶם נְטוּיִם עַל־פְּנֵי לַהֶבֶת־גַּז; וְהֵמָּה כֻלָּם מַשְׁכִּימִים לָקוּם מִמֶּנּוּ וְאֵין לָהֶם חָדְשֵׁי חֹפֶשׁ. וּבְכֵן תֶּחֱזַקְנָה הַיָּדַיִם וְיֶאֱמַץ הַלֵּב! דֵּירוֹסִי הוּא, כְּאָז כְּעַתָּה, הָרִאשׁוֹן לְכָל הַתַּלְמִידִים, אֵינֶנּוּ נוֹתֵן לֹא לַחֹם וְלֹא לַשֵּׁנָה לִשְׁלֹט־בּוֹ, תָּמִיד הוּא עֵר וְעַלֵּז, וְתַלְתַּלָּיו הַצְּהֻבִּים עַל רֹאשׁוֹ כַּאֲשֶׁר בְּחֹרֶף, וְהוּא לוֹמֵד עַל־נְקַלָּה וּמֵעִיר וּמְעוֹרֵר אֶת כָּל סְבִיבָיו, כְּמוֹ יְטַהֵר בְּהֶבֶל פִּיו אֶת הָאֲוִיר מִסָּבִיב. יֶשְׁנָם עוֹד שְׁנַיִם, אֲשֶׁר הֵם עֵרִים וּמַקְשִׁיבִים תָּמִיד: קְשֵׁה־הָעֹרֶף סְטַרְדִּי, הַנּוֹשֵׁךְ שְׂפָתָיו, לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף לִהְיוֹת עָיֵף וְכַאֲשֶׁר יִגְדַּל הַחֹם, כֵּן יְהַדֵּק אֶת שִׁנָּיו וְיִפְקַח אֶת עֵינָיו בְּחָזְקָה, כִּמְבַקֵּשׁ

לֶאֱכוֹל אֶת הַמּוֹרֶה; וְהָרוֹכֵל גָּרוֹפִּי, הָעוֹבֵד בְּיַד חָרוּצִים לַעֲשׂוֹת מְנִיפוֹת נְיָר־אָדֹם, אֲשֶׁר יְפָאֲרֵן כִּתְמוּנוֹת שֶׁעַל תֵּבוֹת עֲצֵי־גָפְרִית וּמְכָרָן בִּשְׁתֵּי פְּרוּטוֹת הָאַחַת. אַךְ הַנַּעַר בֶּן־הַחַיִל בְּכָל הַתַּלְמִידִים הֲלֹא הוּא קוֹרֵטִי: קוֹרֵטִי הַמִּסְכֵּן מַשְׁכִּים קוּם בְּחָמֵשׁ שָׁעוֹת, לְמַעַן עֲזוֹר לְאָבִיו לָשֵׂאת עֵצִים! בְּאַחַת עֶשְׂרֵה אֵינֶנּוּ יָכוֹל עוֹד לִשְׁלוֹט בְּעֵינָיו אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה פְּקוּחוֹת, וְרֹאשׁוֹ נוֹפֵל לוֹ עַל חָזֵהוּ. בְּכָל־זֹאת הוּא מִתְעוֹרֵר וּמִתְעוֹדֵד, מַכֶּה בְּיָדוֹ אֶל עָרְפּוֹ, מְבַקֵּשׁ רִשְׁיוֹן לָצֵאת, לְמַעַן יִרְחַץ פָּנָיו, וּשְׁכֵנָיו יְזַעְזְעוּהוּ וְיִצְבְּטוּהוּ וְהֶחֱרִישׁ לָהֶם. אַךְ בְּכָל־זֹאת לֹא יָכֹל עוֹד לְהִתְאַפֵּק הַבֹּקֶר, וְתַרְדֵּמָה גְדוֹלָה וּכְבֵדָה נָפְלָה עָלָיו וַיִּישָׁן. הַמּוֹרֶה קָרָא לוֹ בְּקוֹל רָם: קוֹרֵטִי! וְלֹא שָׁמַע. וַיִּקְרָא הַמּוֹרֶה שֵׁנִית בְּרֹגֶז קוֹלוֹ: קוֹרֵטִי! אָז קָם בֶּן מוֹכֵר הַפֶּחָם, אֲשֶׁר הוּא שָׁכֵן קָרוֹב אֶל בֵּיתוֹ, וַיֹּאמַר: שְׁתֵּי שָׁעוֹת עָבַד הַיּוֹם בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם, מֵחָמֵשׁ וְעַד שֶׁבַע, כִּי נָשָׂא עַנְפֵי עֵצִים. וַיִּתֵּן אוֹתוֹ הַמּוֹרֶה לִישׁוֹן וַיּוֹסֶף לָתֵת לִקְחוֹ עוֹד חֲצִי שָׁעָה. וְאַחַר הָלַךְ אֶל סַפְסַל קוֹרֵטִי וַיְעִירֵהוּ לְאַט לְאַט, בְּנָשְׁבוֹ בְּפָנָיו כִּרְאוֹתוֹ אֶת הַמּוֹרֶה עוֹמֵד עָלָיו, חָרַד וַיִּלָּפֵת. אַךְ הַמּוֹרֶה לָקַח אֶת רֹאשׁ קוֹרֵטִי בֵּין יָדָיו וַיִּשַּׁק לוֹ עַל רֹאשׁוֹ וַיֹּאמַר: לֹא אֶפְקֹד עָלֶיךָ, בְּנִי. שְׁנָתְךָ אֵינֶנָּה שְׁנַת עַצְלוּת, כִּי־אִם שְׁנַת עֲבוֹדָה.

אָבִי

17. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

לֹא אִישׁ מֵחֲבֵרֶיךָ, לֹא קוֹרֵטִי וְלֹא גֵרוֹנָה, יַעֲנֶה אֶת אָבִיו כַּדָּבָר אֲשֶׁר עָנִיתָ אַתָּה אֶת אָבִיךָ בָּעֶרֶב הַזֶּה. אֶנְרִיקוֹ! אֵיכָה תִהְיֶה כָזֹאת?

עָלֶיךָ לְהִשָּׁבַע לִי, כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד כַּדָּבָר הַזֶּה בְּעוֹדֶנִּי חַיָּה. מִדֵּי צָלוֹת דָּבָר מָר עַל שְׂפָתֶיךָ בְּעֵת דַּבֵּר אָבִיךָ אֵלֶיךָ תּוֹכָחוֹת, זָכוֹר תִּזְכֹּר אֶת הַיּוֹם, כִּי הִנֵּה בוֹא יָבֹא, אֲשֶׁר יִקְרָא לְךָ אֶל מִטָּתוֹ לֵאמֹר אֵלֶיךָ: אֶנְרִיקוֹ, הִנְנִי עוֹזֵב אוֹתְךָ.—הוֹי בְּנִי, כִּי תִשְׁמַע אֶת קוֹלוֹ בָּאַחֲרוֹנָה, וְגַם יָמִים רַבִּים אַחֲרֵי־כֵן, כִּי תֵשֵׁב בְּחֶדְרוֹ הַנֶּעֱזָב יָשׁוֹב וּבָכֹה בְּתוֹךְ כָּל הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא יִפְתָּחֵם עוֹד, וְזָכַרְתָּ, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר לֹא כִבַּדְתָּ אוֹתוֹ כָּרָאוּי, אָז שָׁאֹל תִּשְׁאַל אֶת נַפְשְׁךָ: אֵיכָה הָיְתָה כָזֹאת? אָז יִוָּדַע לְךָ, כִּי הוּא הָיָה תָמִיד הַטּוֹב בְּרֵעֶיךָ; גַּם בְּיַסְּרוֹ אוֹתְךָ, כִּי נָטַל עָלָיו, צַר לוֹ עַל זֹאת מִמְּךָ, וּמֵעוֹלָם לֹא עָשָׂה אֲשֶׁר תִּבְכֶּה, כִּי־אִם לְמַעַן הֵיטֵב לָךְ; אָז תִּנָּחֵם וְאָז תִּשַּׁק בִּבְכִי אֶת שֻׁלְחַן־הַכְּתִיבָה, אֲשֶׁר עָלָיו עָבַד עַד כְּלוֹת כֹּחוֹ לְמַעַן יְלָדָיו. עַתָּה אֵינְךָ מֵבִין לוֹ: מַסְתִּיר הוּא מִמְּךָ כָּל דָּבָר, מִלְּבַד טוּבָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ. אֵינְךָ יוֹדֵעַ, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר יִכָּשֵׁל כֹּחוֹ מֵרֹב עֲבוֹדָה, עַד אֲשֶׁר יַאֲמִין, כִּי לֹא יִחְיֶה עוֹד בִּלְתִּי־אִם יָמִים מִסְפָּר, וְכִי בִרְגָעִים כָּאֵלֶּה אַךְ אַתָּה שִׂיחָתוֹ וְהֶגְיוֹנוֹ, וְאַף לְזֹאת יִדְאַג, עַל עָזְבוֹ אוֹתְךָ בְּעָנִי וּבְלֹא מָגֵן וּמַחֲסֶה! וּפְעָמִים רַבּוֹת, מִדֵּי הֲשִׁיבוֹ זֹאת אֶל לִבּוֹ, יָבֹא אֶל חֶדְרְךָ, וְאַתָּה יָשֵׁן, וְעָמַד עָלֶיךָ, וְהַנֵּר בְּיָדוֹ, וְהִתְבּוֹנֵן בְּךָ, וְאָז יִתְעוֹרֵר וְשָׁב אֶל עֲבוֹדָתוֹ עָיֵף וְנִרְגָּז כֻּלּוֹ! גַּם זֹאת אֵינְךָ יוֹדֵעַ, כִּי פְעָמִים רַבּוֹת יָבֹא אֵלֶיךָ וְיָשַׁב אֶצְלְךָ, יַעַן הֱיוֹת נַפְשׁוֹ מָרָה לוֹ, יַעַן מְצָאוּ אוֹתוֹ פְּגָעִים רָעִים, אֲשֶׁר לֹא יִמָּלֵט מֵהֶם אִישׁ עַל הָאֲדָמָה, וְיָצָא לְשַׁחֵר פָּנֶיךָ כְּשַׁחֵר פְּנֵי יְדִיד וָרֵעַ, לְמַעַן הִתְחַזֵּק וּלְמַעַן שְׁכֹחַ; אֵלֶיךָ יָחִישׁ מִפְלָט לוֹ, לְמַעַן יָשׁוּבוּ אֵלָיו רוּחוֹ הַטּוֹבָה וְכֹחַ לְבָבוֹ. הָשִׁיבָה אֵפוֹא אֶל לְבָבֶךָ, מַה יִּגְדַּל עָצְבּוֹ, אִם תַּחַת אַהֲבָה יִמְצָא בְךָ שִׁוְיוֹן־נֶפֶשׁ, אִי־כָבוֹד! אַל תִּתְגָּאֵל עוֹד עַד עוֹלָם בֶּעָוֹן הַנּוֹרָא הַזֶּה, עֲוֹן הָשֵׁב רָעָה תַּחַת טוֹבָה! זְכוֹר, כִּי גַם בִּהְיוֹתְךָ טוֹב כְּצַדִּיק

תָּמִים, לֹא תוּכַל הָשֵׁב לוֹ דֵּי גְמוּל יָדָיו עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר עָשָׂה וַאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עִמְּךָ תָּמִיד. וּזְכוֹר גַּם זֹאת: אֵין בִּטָּחוֹן בַּחַיִּים; וּמִי יוֹדֵעַ, יָבֹא אָסוֹן אוֹ פֶּגַע רַע וְלָקַח אֶת אָבִיךָ מֵעַל רֹאשְׁךָ בְּעוֹד הֱיוֹתְךָ נַעַר בְּעוֹד שְׁנָתַיִם אוֹ בְּעוֹד שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים אוֹ בְּעוֹד יוֹם אֶחָד. וַאֲהָהּ, אֶנְרִיקוֹ, בְּנִי הַמִּסְכֵּן! מַה יִּשְׁתַּנֶּה אָז הַכֹּל סְבִיבוֹתֶיךָ; מָה רֵיק, מַה שּׁוֹמֵם יִהְיֶה אָז הַבַּיִת בְּעֵינֶיךָ, אֲשֶׁר בּוֹ אִמְּךָ הַמִּסְכֵּנָה יוֹשֶׁבֶת לְבוּשָׁה בִּגְדֵי־אֵבֶל! וְעַתָּה לְכָה, בְּנִי, לְכָה אֶל אָבִיךָ: הִנֵּה הוּא בְּחֶדְרוֹ יוֹשֵׁב וְעוֹבֵד עֲבוֹדָתוֹ; לֵךְ עַל רָאשֵׁי כַּפּוֹת רַגְלֶיךָ, אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע בְּבוֹאֶךָ, שִׂים מִצְחֲךָ עַל בִּרְכּוֹ וֶאֱמָר־לוֹ, אֲשֶׁר יִסְלַח לְךָ וַאֲשֶׁר יְבָרְכֶךָ.

אִמְּךָ.

בַּשָּׂדֶה

.19 — יוֹם שֵׁנִי.

אָבִי הַטּוֹב סָלַח לִי גַּם הַפַּעַם וַיִּתֵּן אוֹתִי לִהְיוֹת בְּתוֹךְ הַחֲבוּרָה, הַיּוֹצֵאת לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה עִם אֲבִי קוֹרֵטִי, סוֹחֵר הָעֵצִים, כַּאֲשֶׁר נִדְבַּרְנוּ עַל זֹאת בַּיּוֹם הָרְבִיעִי: דָּרוּשׁ הָיָה לָנוּ, לְכֻלָּנוּ, לִשְׁאֹף מְעַט רוּחַ־הָרִים. אַךְ זֶה הָיָה יוֹם שַׁעֲשׁוּעִים! אֶתְמוֹל בְּשָׁעָה שְׁתַּיִם נוֹעַדְנוּ בְּמִגְרַשׁ „דֶּלַּה סְטַטּוּטוֹ״: דֵּירוֹסִי, גַּרוֹנָה, גָרוֹפִי, פְּרֵקוֹסִי, קוֹרֵטִי הָאָב וְהַבֵּן וְאָנֹכִי. וְצֵדָה לָקַחְנוּ בְּיָדֵנוּ: פְּרִי, נַקְנִיקִים, בֵּיצִים שְׁלוּקוֹת; גַּם גְּבִיעֵי־עוֹר וּגְבִיעֵי פַח הָיוּ בְּיָדֵינוּ. גַּרוֹנָה נָשָׂא בַקְבּוּק־אֲבַטִּיחַ וּבוֹ יַיִן לָבָן, קוֹרֵטִי נָשָׂא אֶת בַּקְבּוּק־הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאָבִיו וְהוּא מָלֵא יַיִן אָדֹם, וּפְרֵקוֹסִי הַקָּטָן, אֲשֶׁר עָלָיו

כְּתֹנֶת חָרַשׁ־בַּרְזֶל גְּדוֹלָה, נָשָׂא תַּחַת זְרוֹעוֹ כִּכַּר לֶחֶם גְּדוֹלָה, שְׁנֵי קִילוֹ מִשְׁקָלָהּ. נָסַעְנוּ בַּעֲגָלָה עַד „גְּרַן־מַדְרֵי־דִי־דְיוֹ" וְאַחַר שַׂמְנוּ רַגְלֵינוּ כָּאַיָּלוֹת וַנַּעַל עַל הַגְּבָעוֹת. מַה יָּרֹק הָיָה הַדֶּשֶׁא, מָה רַב הַצֵּל, מַה קָּרִיר הָאֲוִיר! הִתְגּוֹלַלְנוּ בָעֵשֶׂב, טָבַלְנוּ פָּנֵינוּ בַּנְּחָלִים וְקָפַצְנוּ מֵעַל הַגְּדֵרוֹת. קוֹרֵטִי הָאָב הָלַךְ אַחֲרֵינוּ מֵרָחוֹק, מְעִילוֹ עַל כְּתֵפָיו, מִקְטַרְתּוֹ הָעֲשׂוּיָה גֶּפֶס בְּפִיו וְהוּא מַעֲלֶה עֲשָׁנָהּ, וּפַעַם בְּפַעַם הֵנִיף יָדוֹ לְיָרֵא אוֹתָנוּ וּלְהַזְהִירֵנוּ, אֲשֶׁר לֹא נִקֹּב חוֹרִים בַּמִּכְנָסַיִם. פְּרֵקוֹסִי שָׁרַק בִּשְׂפָתָיו; מֵעוֹלָם לֹא שָׁמַעְתִּי אוֹתוֹ שׁוֹרֵק. קוֹרֵטִי הַצָּעִיר עָשָׂה מִדֵּי לֶכְתּוֹ כָּל מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה: הָאִישׁוֹן הַזֶּה יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת הַכֹּל בְּאוֹלַר־מִשְׂחָקוֹ, אֲשֶׁר אָרְכּוֹ אֶצְבַּע: גַּלְגַּלֵּי־טַחֲנָה, מִזְלָגוֹת, מַזְרֵקוֹת; גַּם קִבֵּל עָלָיו לָשֵׂאת אֶת חֶפְצֵי הָאֲחֵרִים, וַיְהִי מְסֻבָּל, עַד אֲשֶׁר נָטַף כֻּלּוֹ זֵעָה; אַךְ בְּכָל־זֹאת הָיָה גַּם הַפַּעַם קַל בְּרַגְלָיו כִּצְבִי. דֵּירוֹסִי עָמַד בְּכָל רֶגַע, לִנְקֹב לָנוּ שֵׁם כָּל צֶמַח וְכָל רֶמֶשׂ: אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ אֵיכָה יַעֲשֶׂה לְמַעַן דַּעַת דְּבָרִים רַבִּים כָּאֵלֶּה. וְגֵרוֹנָה אָכַל לַחְמוֹ דוּמָם; אַךְ הַמִּסְכֵּן גֵּרוֹנָה, מֵאָז מֵתָה עָלָיו אִמּוֹ, לֹא עוֹד יְשַׁלַּח שֵׁן בְּלַחְמוֹ בְּכָל אַוַּת־נֶפֶשׁ כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם. בְּכָל־זֹאת עוֹדֶנּוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה, טוֹב וְנָעִים כַּלֶּחֶם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל: אִישׁ מִמֶּנּוּ כִּי הִתְאַזֵּר עֹז לִקְפֹּץ מֵעַל לַבּוֹר אוֹ מֵעַל לַתְּעָלָה, וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד בָּעֵבֶר הַשֵּׁנִי, לְמַעַן תֵּת לָנוּ אֶת יָדוֹ; וְיַעַן אֲשֶׁר פְּרֵקוֹסִי יָרֵא אֶת הַפָּרוֹת, כִּי נְגָחָה אוֹתוֹ אַחַת מֵהֵנָּה בְּיַלְדוּתוֹ, יִתְיַצֵּב גֵּרוֹנָה לְפָנָיו, מִדֵּי עֲבוֹר פָּרָה. עָלִינוּ עַד מֵהָלְאָה לְסַנְטָה מַרְגָּרִתָּה וְאַחַר יָרַדְנוּ בְּמוֹרַד הַגְּבָעוֹת יָרֹד וְקָפֹץ, יָרֹד וְהִתְגַּלְגֵּל, וְהִתְהַפֵּךְ רֹאשֵׁנוּ לְמַטָּה וְרַגְלֵינוּ לְמַעְלָה. פְּרֵקוֹסִי כָּשַׁל בְּשִׂיחַ וּכְתָנְתּוֹ הָרְחָבָה נִקְרְעָה, וַיִּכָּלֵם מִן הַסְּחָבוֹת הַתְּלוּיוֹת; אַךְ גָּרוֹפִי, אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ תָּמִיד סִכּוֹת בְּכִיסוֹ, חִבֵּר אֶת הַקְּרָעִים הֵיטֵב, עַד אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה עוֹד מְאוּמָה, וּבְחַבְּרוֹ אָמַר לוֹ פְּרֵקוֹסִי

פַּעַם בְּפָעַם: „סְלַח לִי, סְלַח לִי“, וְאַחַר שָׁב לָרוּץ. גָּרוֹפִּי מָצָא חֶפְצוֹ גַּם בְּדַרְכֵּנוּ זֶה: קָטַף עֲשָׂבִים לַעֲשׂוֹת מְרוֹרִים לֶאֱכֹל, אָסַף שַׁבְּלוּלִים וְכָל אֶבֶן, אֲשֶׁר נוֹצְצָה כִּמְעַט, וְשָׂמָה בְּכִיסוֹ, כִּי הֶאֱמִין, שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹכָהּ זָהָב אוֹ כֶסֶף. וַאֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ לָרוּץ וּלְטַפֵּס, בַּצֵּל וּבַשֶּׁמֶשׁ, מַעְלָה וּמַטָּה, בָּעֲמָקִים וּבַגְּבָעוֹת, עַד אֲשֶׁר עָלִינוּ עַל רֹאשׁ גִּבְעָה אַחַת — וְנִשְׁמַת רוּחַ אַפֵּנוּ קְצָרָה וּמְדֻקָּרוֹת בְּצַלְעוֹתֵינוּ — וַנֵּשֶׁב שָׁם עַל הַדֶּשֶׁא לֶאֱכֹל אֶת אֲרֻחַת בֵּין־הָעַרְבָּיִם. מִשָּׁם רָאִינוּ בִּקְעָה רַחֲבַת יָדַיִם עַד מְאֹד וְכָל הָרְרֵי אֶלֶף, אֲשֶׁר מַרְאֵיהֶם תְּכֵלֶת וְרָאשֵׁיהֶם לְבָנִים. כִּמְעַט גָּוַעְנוּ מֵרָעָב, וְהַלֶּחֶם הָיָה הוֹלֵךְ וְכָלֶה בְּיָדֵינוּ. קוֹרֵטִי הָאָב נָתַן לָנוּ עַל צַלֵּי אֲבַטִּיחִים אֶת הַנַּקְנִיקִים — מָנָה לְאִישׁ. וְאַחַר דִּבַּרְנוּ כֻלָּנוּ אִישׁ עִם אָחִיו עַל הַמּוֹרִים, עַל הַחֲבֵרִים, אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ לָלֶכֶת עִמָּנוּ, וְעַל הַבְּחִינוֹת. פְּרֵקוֹסִי בּוֹשׁ מְעַט לֶאֱכֹל, וְגַרוֹנָה הִלְעִיטָהוּ בְחָזְקָה מֵחֶלְקוֹ כָּל נַתַח טוֹב. קוֹרֵטִי יָשַׁב לְיַד אָבִיו וְרַגְלָיו מְשֻׁלָּבוֹת, וְהַשְּׁנַיִם נִרְאוּ לְעֵינֵי הָרוֹאִים לֹא כְאָב וּבְנוֹ, כִּי־אִם כִּמְעַט כִּשְׁנֵי אַחִים, בְּשִׁבְתָּם כָּכָה קְרוֹבִים אִישׁ אֶל אָחִיו, — שְׁנֵיהֶם אֲדֻמִּים, מְחַיְּכִים וּמְגַלִּים אֶת שִׁנֵּיהֶם הַלְּבָנוֹת. הָאָב שָׁתָה בְּאַוַּת נֶפֶשׁ, וַיָּרֶק אֶל פִּיו גַּם אֶת הַגְּבִיעִים וְאֶת הַכּוֹסוֹת, אֲשֶׁר שָׁתִינוּ עַד הַחֵצִי, וַיֹּאמַר: לָכֶם, הַתַּלְמִידִים הַלּוֹמְדִים תּוֹרָה לֹא טוֹב הַיָּיִן; אֵינֶנּוּ טוֹב כִּי־אִם לְסוֹחֲרֵי הָעֵצִים! וְאַחַר לָקַח אֶת בְּנוֹ, אֲחָזוֹ בְּאַפּוֹ, וַיֹּאמַר: יְלָדִים, אֶהֱבוּ אֶת זֶה, כִּי אִישׁ מוֹפֵת הוּא לְכָבוֹד וּלְיֹשֶׁר; אֲנִי מַגִּיד זֹאת לָכֶם! — וַיִּצְחֲקוּ כֻלָּם, מִלְּבַד גַּרוֹנָה. וַיּוֹסֶף לְדַבֵּר, בִּשְׁתוֹתוֹ יֵינוֹ: הוֹי, מַה צַּר מְאֹד! עַתָּה כֻלְּכֶם יוֹשְׁבִים שֶׁבֶת חֲבֵרִים טוֹבִים גַּם יָחַד; וּבְעוֹד שְׁנוֹת מִסְפָּר, מִי יוֹדֵעַ, יִהְיוּ אֶנְרִיקוֹ וְדֵירוֹסִי לְעוֹרְכֵי־דִין אוֹ לְמוֹרִים אוֹ אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מָה, וְאַתֶּם הָאֲחֵרִים, אַרְבַּעְתְּכֶם, תָּבֹאוּ אֶל חֲנוּת אוֹ אֶל בַּעַל־מְלָאכָה אוֹ הַשֵּׁד יוֹדֵעַ לְאָן. וְאָז

אַיֵּה הַחֲבֵרִים וְאַיֵּה חֶבְרָתָם! וַיֹּאמֶר דֵּירוֹסִי: וַאֲנִי לֹא כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי! לִי יִהְיֶה גֵרוֹנָה תָּמִיד גֵּרוֹנָה, פְּרֵקוֹסִי יִהְיֶה לִי תָּמִיד פְּרֵקוֹסִי, וְכֵן הָאֲחֵרִים גַּם הֵם כָּכָה, וְלוּ גַם אֶהְיֶה קֵיסַר רוּסְיָה; בַּאֲשֶׁר יִהְיוּ הֵם, שָׁם אֵלֵךְ גַּם אָנִי. וַיִּקְרָא קוֹרֵטִי הָאָב: טוֹב מְאֹד!—וַיִּשָּׂא אֶת הַבַּקְבּוּק.—טוֹב דִּבַּרְתָּ, חֵי רֹאשִׁי! וְעַתָּה הָבָה נַגִּיעַ כּוֹס בְּכוֹס! יִחְיוּ הַחֲבֵרִים הַטּוֹבִים, יְחִי גַם בֵּית־הַסֵּפֶר, הַשָּׂם אֶתְכֶם לְמִשְׁפָּחָה אַחַת, אֶת אֵלֶּה אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם אֲגוֹרָה בַּכִּיס וְאֶת אֵלֶּה שֶׁאֵין לָהֶם!—הִגַּעְנוּ אֶת הַגְּבִיעִים וְאֶת הַכּוֹסוֹת אֶל הַבַּקְבּוּק אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַנֵּשְׁתְּ שְׁתִיָּה אַחֲרוֹנָה בְּטֶרֶם נֵלֵךְ. וְהוּא צָעַק: תְּחִי הַפְּלֻגָּה הַתֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים,—וּבְצַעֲקוֹ הִתְקוֹמֵם וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו וַיְגַמֵּא אֶת הַנּוֹתָר בַּיַּיִן אֶל פִּיהוּ;—וְכַאֲשֶׁר תִּהְיוּ גַם אַתֶּם חַיָּלֵי־פְּלֻגָּה, הִתְחַזְּקוּ כָּמוֹנוּ אָז, נְעָרִים!—הַיּוֹם רַד מְאֹד וַנֵּרֶד מֵעַל הַגִּבְעָה, וַאֲנַחְנוּ רָצִים וְשָׁרִים; וַנֵּלֶךְ כִּבְרַת אֶרֶץ אֲחוּזֵי־זְרוֹעַ אִישׁ בְּאָחִיו וַנָּבֹא אֶל נְהַר פּוֹ בַּעֲרֹב הַיּוֹם וְאַלְפֵי רִמְשֵׁי־אוֹר עָפוּ הֵנָּה וָהֵנָּה. וְאַף בְּמִגְרַשׁ דָּלַּה־סְטַטוּטוֹ נִפְרַדְנוּ אִישׁ מֵאָחִיו, אַחֲרֵי אֲשֶׁר נִדְבַּרְנוּ לְהִוָּעֵד כֻּלָּנוּ יַחַד בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הַבָּא, לְמַעַן נֵלֵךְ אֶל בֵּית־הַחִזָּיוֹן וִיקְטוֹרְיוֹ עִמָּנוּאֵל לִרְאוֹת בְּחַלֵּק הַפְּרָסִים לְתַלְמִידֵי בָתֵּי־הַסֵּפֶר־לָעֶרֶב. מַה־יָּפֶה הָיָה הַיּוֹם הַזֶּה! מָה הָיִיתִי שָׂמֵחַ וְטוֹב־לֵב בְּשׁוּבִי הַבַּיְתָה, לוּלֵא פָגַשְׁתִּי אֶת מוֹרָתִי הַמִּסְכֵּנָה! הִיא יָצְאָה מִבֵּיתֵנוּ וַתָּבֹא לִקְרָאתִי עַל הַמַּעֲלוֹת; כִּמְעַט הָיְתָה צְלָטָה, וְאַף הַכֵּר הִכִּירָה אוֹתִי וַתֹּאחַז בִּשְׁתֵּי יָדַי, וַתֹּאמֶר אֵלַי בְּאָזְנִי: שָׁלוֹם, אֶנְרִיקוֹ, אַל תִּשְׁכָּחֵנִי! וָאַכִּיר וְהִנֵּה הִיא בוֹכָה. עָלִיתִי בַמַּעֲלוֹת וָאֹמַר אֶל אִמִּי: פָּגַשְׁתִּי אֶת מוֹרָתִי. וַתֹּאמֶר אִמִּי, וְעֵינֶיהָ אָדְמוּ מִבֶּכִי: עָלֶיהָ לִשְׁכַּב עַל מִשְׁכָּבָהּ. וְאַחַר אָמְרָה בְּרֹב יָגוֹן, בְּהַבִּיטָהּ אֵלַי הָכֵן: מוֹרָתְךָ הַמִּסְכֵּנָה... חוֹלָה מְאֹד.

חֲלוּקַת הַפְּרָסִים לַפּוֹעֲלִים

.25 — יוֹם רִאשׁוֹן.

בָּאנוּ כֻלָּנוּ, כַּאֲשֶׁר נִדְבַּרְנוּ, אֶל בֵּית־הַחִזָּיוֹן וִיקְטוֹרְיוֹ עִמָּנוּאֵל, לִרְאוֹת בְּחַלֵּק אֶת הַפְּרָסִים לַפּוֹעֲלִים. בֵּית־הַחִזָּיוֹן עָדָה פְּאֵר כַּאֲשֶׁר בְּיוֹם 14 אֲדָר, וְהָיָה מָלֵא אֲנָשִׁים מִפֶּה לָפֶה. וְאוּלָם בַּפַּעַם הַזֹּאת בָּאוּ כִּמְעַט אַךְ מִשְׁפְּחוֹת פּוֹעֲלִים, וּבְאֶמְצַע הָאוּלָם הָיוּ הַתַּלְמִידִים וְהַתַּלְמִידוֹת מִבֵּית־הַסֵּפֶר לִנְגִינָה; הֵמָּה שָׁרוּ שִׁיר תְּהִלָּה עַל הַחַיָּלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ בִקְרָיִם, שִׁיר יָפֶה מְאֹד, אֲשֶׁר, בְּכַלּוֹתָם, קָמוּ כֻלָּם וַיִּמְחֲאוּ כָף וַיִּקְרְאוּ: שְׁנוּ,—וַיִּשְׁנוּ. וְאַחַר הֵחֵלּוּ בַעֲלֵי הַפְּרָסִים לַעֲבוֹר עַל־פְּנֵי זְקַן־הָעֵדָה וְעַל־פְּנֵי שַׂר־הָעִיר וַאֲדוֹנִים רַבִּים אֲחֵרִים, אֲשֶׁר חִלְּקוּ סְפָרִים, פִּנְקְסֵי־חֶסְכּוֹן, תְּעוּדוֹת־תְּהִלָּה וְאוֹתוֹת־כָּבוֹד. בְּפִנָּה אַחַת בָּאוּלָם רָאִיתִי אֶת הַבּוֹנֶה הַקָּטָן יוֹשֵׁב לְיַד אִמּוֹ, וּבָעֵבֶר הַשֵּׁנִי הָיָה הַמְנַהֵל וּמֵאַחֲרָיו הָרֹאשׁ הָאָדֹם אֲשֶׁר לְמוֹרִי מֵהַכִּתָּה הַשֵּׁנִית. בָּרִאשׁוֹנָה בָאוּ תַלְמִידֵי בֵית־הַסֵּפֶר־לָעֶרֶב מִמַּחֲלֶקֶת הָרִשּׁוּם: צוֹרְפֵי זָהָב, מְפַתְּחֵי פִתּוּחִים, מַדְפִּיסִים דְּפוּס־אֶבֶן וְגַם חָרָשֵׁי־עֵץ וּבוֹנִים; וְאַחַר בָּאוּ תַלְמִידֵי בֵית־הַסֵּפֶר לְמִסְחָר; וְאַחֲרֵיהֶם תַּלְמִידֵי בֵית־הַסֵּפֶר לִנְגִינָה — בְּאֵלֶּה הָיוּ נְעָרוֹת אֲחָדוֹת, פּוֹעֲלוֹת — כֻּלָּם מְלֻבָּשִׁים בְּבִגְדֵי חֲמוּדוֹת; הָעָם הֵרִיעוּ לִקְרָאתָם וְהֵם צָחָקוּ. לָאַחֲרוֹנָה בָאוּ תַלְמִידֵי בָּתֵּי־הַסֵּפֶר־לָעֶרֶב מִמַּחֲלֶקֶת רֵאשִׁית הַלִּמּוּדִים. אָז הֵחֵל הַמַּרְאֶה לִהְיוֹת יָפֶה. בְּתוֹךְ הַבָּאִים הָיוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי כָל גִּיל, כָּל מִשְׁלַח־יָד וְכָל תִּלְבֹּשֶׁת לְמִינָהּ, אַנְשֵׁי שֵׂיבָה, נַעֲרֵי בָתֵּי־מְלָאכָה, פּוֹעֲלִים שְׁחוֹרֵי זָקָן. הַקְּטַנִּים בָּהֶם הִתְהַלְּכוּ קוֹמְמִיּוּת, אַךְ הָאֲנָשִׁים בָּאוּ מְעַט בִּמְבוּכָה. הֶהָמוֹן הֵרִיעַ לִקְרַאת הַזְּקֵנִים בָּהֶם וְלִקְרַאת הַצְּעִירִים בָּהֶם.

אַךְ אִישׁ מִן הָעָם לֹא צָחַק, כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בְּעֵת הַחֲגִיגָה שֶׁלָּנוּ; כֻּלָּם הָיוּ מַקְשִׁיבִים וּפְנֵיהֶם הִבִּיעוּ רְצִינוּת. לָרַבִּים מִבַּעֲלֵי הַפְּרָסִים הָיוּ אִשָּׁה וִילָדִים עוֹמְדִים בְּתוֹךְ הָאוּלָם. וַיִּהְיוּ יְלָדִים, אֲשֶׁר, כִּרְאוֹתָם אֶת אֲבִיהֶם עוֹלֶה עַל הַבָּמָה, קָרְאוּ לוֹ בִּשְׁמוֹ וַיּוֹרוּ לוֹ בִידֵיהֶם וַיִּצְחֲקוּ בְּקוֹל רָם. בָּאוּ אִכָּרִים, סַבָּלִים: אֵלֶּה הָיוּ מִמַּחְלֶקֶת בּוֹנְקוֹמְפַּנִי. מִבֵּית־הַסֵּפֶר דֶּלַּה צִיטַדֶּלָּה בָּא מְנַקֵּה נְעָלַיִם, אֲשֶׁר אָבִי יָדַע אוֹתוֹ, וְשַׂר־הָעִיר נָתַן לוֹ תְּעוּדַת תְּהִלָּה. וְאַחֲרָיו בָּא אִישׁ, גָּדוֹל כַּעֲנָק, אֲשֶׁר הֶאֱמַנְתִּי, כִּי כְבָר רְאִיתִיו בְּמָקוֹם אַחֵר... אֲבִי הַבּוֹנֶה הַקָּטָן הָיָה זֶה, וְהוּא הִשִּׂיג אֶת הַפְּרָס הַשֵּׁנִי! וְהִנֵּה זָכַרְתִּי אֶת אֲשֶׁר רְאִיתִיו בַּעֲלִיַּת הַגַּג לְיַד מִטַּת בְּנוֹ הַחוֹלֶה, וְעֵינַי שׁוֹטְטוּ כְּרֶגַע בָּעוֹמְדִים בָּאוּלָם לְבַקֵּשׁ אֶת הַבֵּן: הַבּוֹנֶה הַקָּטָן הַמִּסְכֵּן! הוּא הִבִּיט אֶל אָבִיו בְּעֵינַיִם מְאִירוֹת, וּלְמַעַן הַסְתִּיר אֶת רִגְשַׁת לִבּוֹ, עָשָׂה אֶת פִּי הָאַרְנֶבֶת. בָּרֶגַע הַזֶּה שָׁמַעְתִּי קוֹל רַעַשׁ תְּרוּעָה, וָאַבִּיט אֶל הַבָּמָה: וְהִנֵּה מְנַקֵּה־אֲרֻבּוֹת קָטָן, אֲשֶׁר פָּנָיו רָחֲצוּ בַּמַּיִם, אַךְ בִּגְדֵי עֲבוֹדָתוֹ הָיוּ עָלָיו, וּזְקַן־הָעֵדָה אָחַז בְּיָדוֹ וַיְדַבֵּר עִמּוֹ. אַחֲרֵי מְנַקֵּה־הָאֲרֻבּוֹת בָּא מְבַשֵּׁל. וְאַחַר הִשִּׂיג מְטַאטֵא רְחוֹבוֹת הָעִיר, אֲשֶׁר מִבֵּית־הַסֵּפֶר רֵינָרִי, אֶת מַטְבֵּעַ־הַכָּבוֹד. הַרְגָּשָׁה לֹא יָדַעְתִּי אֲכַנֶּהָ הִרְגַּשְׁתִּי בְקִרְבִּי — מֵעֵין אַהֲבָה רַבָּה וְכָבוֹד בְּלִי מְצָרִים — כַּאֲשֶׁר הֲשִׁיבוֹתִי אֶל לִבִּי, מָה הִרְבּוּ הַפּוֹעֲלִים בִּמְחִיר הַפְּרָסִים הָאֵלֶּה, הָאָבוֹת הַמְּסֻבָּלִים הָאֵלֶּה, הַמְלֵאִים תָּמִיד דְּאָגָה לְנַפְשׁוֹת בֵּיתָם; כַּמָּה עָמָל נוֹסַף עַל עִצְּבוֹן יְדֵיהֶם בִּמְלַאכְתָּם, כַּמָּה שָׁעוֹת אָצְלוּ מִן הַשֵּׁנָה, שֶׁכָּכָה הִיא דְרוּשָׁה לָהֶם, וְגַם כַּמָּה מַאֲמַצִּים לָרוּחַ אֲשֶׁר לֹא הִסְכִּין לִלְמוֹד לֶקַח וְלַיָּדַיִם אֲשֶׁר כָּבְדוּ מֵרֹב עֲבוֹדָה! נַעַר אֶחָד בָּא מִבֵּית־עֲבוֹדָה, וְהָרוֹאִים רָאוּ, כִּי אָבִיו הִשְׁאִילוֹ לַמּוֹעֵד הַזֶּה אֶת מְעִילוֹ: שַׁרְווּלֵי הַבֶּגֶד הָיוּ אֲרֻכִּים מְאֹד, עַד אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו, בַּעֲלוֹתוֹ הַבָּמָתָה, לִפְשׁוֹל אוֹתָם לְאָחוֹר, לְמַעַן יוּכַל לָקַחַת בְּיָדָיו אֶת

הַפְּרָס; רַבִּים צָחֲקוּ, אַךְ קוֹל מְחִי־הַכַּפַּיִם גָּבַר עוֹד מְעַט עַל קוֹל הַצְּחוֹק. וְאַחַר בָּא זָקֵן, אֲשֶׁר רֹאשׁוֹ קֵרֵחַ וּזְקָנוֹ לָבָן. חַיָּלִים מִגְּדוּד הַתּוֹתָחִים, מֵאֵלֶּה, אֲשֶׁר הָלְכוּ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר־לָעֶרֶב בְּמַחֲלַקְתֵּנוּ, בָּאוּ בְּתוֹךְ הַבָּאִים; וְאַחֲרֵיהֶם שׁוֹמְרֵי הַמֶּכֶס, שׁוֹמְרֵי הָעִיר, שׁוֹמְרִים הָעוֹמְדִים עַל מִשְׁמַרְתָּם בְּבֵית־סִפְרֵנוּ. לָאַחֲרוֹנָה שָׁרוּ תַּלְמִידֵי בֵּית־הַסֵּפֶר־לָעֶרֶב שֵׁנִית אֶת שִׁיר הַתְּהִלָּה עַל חַלְלֵי קְרָים, אַךְ בַּפַּעַם הַזֹּאת בְּהִתְרַגְּשׁוּת רַבָּה, וְהַדְּבָרִים יָצְאוּ לָהֶם מִמַּעֲמַקֵּי הַלֵּב וְהַנֶּפֶשׁ, עַד אֲשֶׁר כִּמְעַט לֹא מָחָא הֶהָמוֹן כָּף, וְכֻלָּם יָצְאוּ לְאִטָּם בְּלֵב נִרְגָּשׁ וְלֹא הֵקִימוּ שָׁאוֹן. בִּרְגָעִים מִסְפָּר הָיָה הָרְחוֹב מָלֵא פֶּה לָפֶה. לִפְנֵי פֶּתַח בֵּית־הַחִזָּיוֹן עָמַד מְטַאטֵא־הָאֲרֻבּוֹת וְהַפְּרָס אֲשֶׁר נִתַּן לוֹ, סֵפֶר מְכֹרָךְ אָדֹם, בְּיָדוֹ, וּמִסָּבִיב לוֹ אֲנָשִׁים מִמְּרוֹם עַם הָאָרֶץ עוֹמְדִים וּמְדַבְּרִים עִמּוֹ. רַבִּים שָׁאֲלוּ לְשָׁלוֹם אִישׁ לְרֵעֵהוּ מֵעֵבֶר הָרְחוֹב הָאֶחָד אֶל הָעֵבֶר הָאַחֵר, פּוֹעֲלִים, נְעָרִים, שׁוֹמְרִים, מוֹרִים. מוֹרִי מֵהַכִּתָּה הַשְּׁנִיָּה יָצָא בְּתוֹךְ שְׁנֵי חַיָּלִים מִגְּדוּד הַתּוֹתָחִים. וּנְשֵׁי הַפּוֹעֲלִים עָמְדוּ, וְיַלְדֵיהֶן עַל זְרוֹעוֹתֵיהֶן, וּתְעוּדַת הָאָב בִּידֵיהֶן וְהֵן מַרְאוֹת אוֹתָהּ בְּגָאוֹן לָעוֹבְרִים.

מוֹרָתִי מֵתָה

27. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

בִּהְיוֹתֵנוּ בְּבֵית־הַחִזָּיוֹן וִיקְטוֹרְיוֹ עִמָּנוּאֵל מֵתָה מוֹרָתִי הַמִּסְכֵּנָה. בִּשְׁתֵּי שָׁעוֹת גָּוְעָה וָתָּמָת, שִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי בוֹאָהּ אֶל בֵּית אִמִּי. הַמְּנַהֵל בָּא אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, לְמַעַן הוֹדִיעַ אוֹתָנוּ אֶת דְּבַר־מוֹתָהּ. וְכֹה

אָמַר: מִי בָּכֶם אֲשֶׁר הָיָה תַלְמִידָהּ, יוֹדֵעַ מַה טוֹבָה הָיְתָה, מָה אָהֲבָה אֶת הַיְלָדִים: אֵם הָיְתָה לָהֶם. עַתָּה אֵינֶנָּה עוֹד. מַחֲלָה נוֹרָאָה אָכְלָה בָהּ זֶה יָמִים רַבִּים. לוּלֵא הָיָה עָלֶיהָ לַעֲבוֹד לְמַעַן חַיָּתָהּ, כִּי אָז יָכְלָה לְכַלְכֵּל מַחֲלָתָהּ וְאוּלַי גַּם נִרְפָּאָה; וְלֹא — כִּי אָז הֶאֱרִיכָה יְמֵי חַיֶּיהָ עוֹד יְרָחִים מִסְפָּר, לוּ עָזְבָה לִזְמַן־מָה אֶת בֵּית־הַסֵּפֶר. וְאוּלָם הִיא בִקְשָׁה לִהְיוֹת בְּתוֹךְ תַּלְמִידֶיהָ עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת לְעֵת עֶרֶב, בְּיוֹם 17 לַחֹדֶשׁ, נִפְרְדָה מֵעֲלֵיהֶם לִבְלִי שׁוּב עוֹד לִרְאוֹתָם, יָעֲצָה אוֹתָם עֵצוֹת טוֹבוֹת, נָשְׁקָה לְכֻלָּם וַתֵּלֶךְ לָהּ בְּאַנְחַת יָגוֹן. עַתָּה לֹא יֵרָאֶנָּה עוֹד אִישׁ. וְאַתֶּם, בָּנַי, זָכוֹר תִּזְכְּרוּ אוֹתָהּ. — פְּרֵקוֹסִי הַקָּטָן, אֲשֶׁר הָיָה תַלְמִידָהּ בַּכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה, הִטָּה רֹאשׁוֹ אֶל הַסַּפְסָל וַיֵּבְךְּ.

אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב אַחֲרֵי צֵאתֵנוּ מִבֵּית־הַסֵּפֶר הָלַכְנוּ כֻלָּנוּ אֶל בֵּית־הַמֵּתָה, לְמַעַן שַׁלַּח אוֹתָהּ אֶל בֵּית־הַתְּפִלָּה. בַּחוּץ חִכְּתָה עֶגְלַת־הַמֵּתִים, וְהִיא רְתוּמָה לִשְׁנֵי סוּסִים, וַאֲנָשִׁים רַבִּים עָמְדוּ שָׁם, וְהֵמָּה מִתְלַחֲשִׁים. שָׁם הָיוּ הַמְּנַהֵל וְכָל הַמּוֹרִים וְהַמּוֹרוֹת מִמַּחְלְקוֹת בֵּית־סִפְרֵנוּ וְגַם מִמַּחֲלָקוֹת אֲחֵרוֹת, אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁם מוֹרָה לְפָנִים; כִּמְעַט כָּל הַיְלָדִים תַּלְמִידֵי כִתָּתָהּ הָיוּ שָׁם, וְהֵם נְהוּגִים בְּיַד אִמּוֹתָם, אֲשֶׁר נָשְׂאוּ אֶת הָאֲבֻקוֹת; וְרַבִּים מְאֹד מִכִּתּוֹת אֲחֵרוֹת, וְכַחֲמִשִּׁים תַּלְמִידוֹת מִמַּחֲלֶקֶת בָּרֶטִי: אֵלֶּה נָשְׂאוּ זֵר בִּידֵיהֶן וְאֵלֶּה צְרוֹר שׁוֹשַׁנִּים. זֵרִים רַבִּים כְּבָר הֻנְּחוּ עַל הָעֲגָלָה, וְזֵר גָּדוֹל שֶׁל פִּרְחֵי הַשִּׁטָּה הָיָה תָּלוּי עָלֶיהָ, וְעָלָיו כְּתֹבֶת בְּאוֹתִיּוֹת שְׁחוֹרוֹת: „לַמּוֹרָה, מֵאֵת תַּלְמִידוֹתֶיהָ בַּכִּתָּה הָרְבִיעִית לְפָנִים"; וְתַחַת הַזֵּר הַגָּדוֹל הָיָה תָלוּי זֵר קָטָן, אֲשֶׁר הֵבִיאוּ יַלְדֵי כִתָּתָהּ. בְּתוֹךְ הֶהָמוֹן רָאוּ נָשִׁים מְשָׁרְתוֹת, אֲשֶׁר שָׁלְחוּ אוֹתָן אֲדוֹנֵיהֶן, וְנֵרוֹת בִּידֵיהֶן; גַּם שְׁנֵי מְשָׁרְתִים לְבוּשֵׁי בִגְדֵי שְׂרָד וַאֲבֻקָה בוֹעֶרֶת בִּידֵיהֶם; אָדוֹן עָשִׁיר, אֲבִי תַלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי הַמֵּתָה, שָׁלַח אֶת

מֶרְכַּבְתּוֹ, וְהִיא רְצוּפָה מֶשִׁי כָּחֹל. כֻּלָּם נֶאֶסְפוּ לִפְנֵי פֶּתַח הַבָּיִת. יְלָדוֹת רַבּוֹת מָחוּ דִמְעָה מֵעֵינֵיהֶן. עָמַדְנוּ דוּמָם וְחִכִּינוּ, עַד אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ אֶת הָאָרוֹן. וְכַאֲשֶׁר שָׂמוּ אֶת הָאָרוֹן בָּעֲגָלָה, הֵחֵלּוּ יְלָדִים אֲחָדִים לִבְכּוֹת בְּכִי גָדוֹל; אֶחָד מֵהֶם זָעַק זְעָקָה גְדוֹלָה, כְּמוֹ אַף עַתָּה הֵבִין, כִּי מֵתָה מוֹרָתוֹ; וּמֵרֹב בְּכִי אֲחָזָה אוֹתוֹ פַּלָּצוּת, וַיִּקָּחוּהוּ וַיִּשָּׂאוּהוּ מִשָּׁם. הַלְּוָיָה הִתְכּוֹנְנָה בַּמַּעֲרָכָה וַתָּחֶל לָנוּעַ וְלָלֶכֶת לְאִטָּהּ. לִפְנֵי הָעֲגָלָה הָלְכוּ בָרִאשׁוֹנָה בְּנוֹת מִנְזָר אֶחָד לְבוּשׁוֹת יָרֹק; אַחֲרֵיהֶן חֲנִיכוֹת „בֵּית־מִרְיָם", לְבוּשׁוֹת לָבָן וַחֲגוּרוֹת אֵזוֹר כָּחֹל, וְהַכֹּהֲנִים; וְאַחֲרֵי הָעֲגָלָה הָלְכוּ הַמּוֹרִים וְהַמּוֹרוֹת, הַתַּלְמִידִים הַקְּטַנִּים מֵהַכִּתָּה הָרִאשׁוֹנָה וְכָל יֶתֶר הַתַּלְמִידִים, וְלָאַחֲרוֹנָה הֶהָמוֹן. אֲנָשִׁים נִרְאוּ בַּחַלּוֹנוֹת וּבְפִתְחֵי הַבָּתִּים וְכִרְאוֹתָם אֶת כָּל הַיְלָדִים הָאֵלֶּה וְאֶת הַזֵּר, אָמְרוּ: מוֹרָה הִיא. גַּם נָשִׁים אֲחָדוֹת, אֲשֶׁר הוֹלִיכוּ אֶת יַלְדֵיהֶן, בָּכוּ. הָעֲגָלָה בָאָה עַד בֵּית־הַתְּפִלָּה; הוֹצִיאוּ אֶת הָאָרוֹן מֵהָעֲגָלָה וַיִּשָּׂאוּהוּ וַיַּנִּיחוּהוּ לִפְנֵי הַבָּמָה בְּאֶמְצַע הַבַּיִת, וְהַמּוֹרוֹת שָׂמוּ עָלָיו אֶת הַזֵּרִים, וְהַיְלָדִים כִּסּוּ אוֹתוֹ בִּפְרָחִים. בְּהַעֲלוֹת אֶת הַנֵּרוֹת, הֵחֵל הֶהָמוֹן, הַנִּצָּב מִסָּבִיב בְּבֵית־הַתְּפִלָּה הַגָּדוֹל וְהָאָפֵל, לָשִׁיר אֶת הַתְּפִלּוֹת. וְאַחַר, בֶּאֱמוֹר הַכֹּהֵן „אָמֵן" בָּאַחֲרוֹנָה, כִּבּוּ פִתְאֹם אֶת הַנֵּרוֹת וְכֻלָּם מִהֲרוּ וַיֵּצְאוּ, וְנִשְׁאַר הָאָרוֹן לְבַדּוֹ. הַמּוֹרָה הַמִּסְכֵּנָה, שֶׁכָּכָה טוֹבָה הָיְתָה לִי, שֶׁכָּכָה הֶאֱרִיכָה נַפְשָׁהּ, וַאֲשֶׁר עָמְלָה שָׁנִים רַבּוֹת כָּאֵלֶּה! אֶת סְפָרֶיהָ הַמְעַטִּים הִנְחִילָה אֶת הַתַּלְמִידִים, לְאֶחָד הִשְׁאִירָה כְּלִי־דְיוֹ, לְאַחֵר תְּמוּנָה קְטַנָּה, — כָּל אֲשֶׁר הָיָה לָהּ; וּשְׁנֵי יָמִים לִפְנֵי מוֹתָהּ אָמְרָה אֶל הַמְנַהֵל, אֲשֶׁר לֹא יִתֵּן אֶת קְטַנֵּי הַתַּלְמִידִים לָלֶכֶת לִקְבוּרָתָהּ, כִּי אֵינֶנָּה חֲפֵצָה שֶׁיִּבְכּוּ. פָּעֲלָה וְעָשְׂתָה הַטּוֹב, נָשְׂאָה וְסָבְלָה, וּמֵתָה. מוֹרָה מִסְכֵּנָה! שָׁלוֹם! שָׁלוֹם עַד עוֹלָם, יְדִידָתִי הַטּוֹבָה, זִכָּרוֹן נָעִים וּמַעֲצִיב מִימֵי יַלְדוּתִי!

תּוֹדָה!

28. — יוֹם רְבִיעִי.

הַמּוֹרָה הַמִּסְכֵּנָה בִּקְשָׁה לְכַלּוֹת שְׁנַת בֵּית־הַסֵּפֶר: וְהִנֵּה מֵתָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּטֶרֶם יִפָּסְקוּ הַלִּמּוּדִים. מָחֳרָתַיִם נָשׁוּב לָלֶכֶת אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר, לְמַעַן אֲשֶׁר נִשְׁמַע בִּקְרֹא הַמּוֹרֶה בְּאָזְנֵינוּ אֶת הַסִּפּוּר לַחֹדֶשׁ „הָאֳנִיָּה הַטּוֹבַעַת״, וְהוּא... הַסִּפּוּר הָאַחֲרוֹן שֶׁל הַשָּׁנָה. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, בָּרִאשׁוֹן לְחֹדֶשׁ תַּמּוּז, תִּהְיֶינָה הַבְּחִינוֹת. וּבְכֵן עָבְרָה עוֹד שָׁנָה אַחַת, הַשָּׁנָה הָרְבִיעִית! וְלוּלֵא מֵתָה מוֹרָתִי, כִּי אָז עָבְרָה הַשָּׁנָה בְּטוֹב. אֲנִי זוֹכֵר אֵת אֲשֶׁר יָדַעְתִּי בְּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי, בְּהָחֵל שְׁנַת בֵּית־הַסֵּפֶר, וְהִנֵּה נִרְאָה לִי, כִּי יוֹדֵעַ אֲנִי עַתָּה הַרְבֵּה יוֹתֵר: דְּבָרִים חֲדָשִׁים רַבִּים בְּמוֹחִי; אֲנִי מֵיטִיב עַתָּה מֵאָז לְהַבִּיעַ וְלִכְתּוֹב אֶת הֶגְיוֹנֵי לִבִּי; וְלוּ חָפַצְתִּי, יָכֹלְתִּי גַם לְחַשֵּׁב חֶשְׁבּוֹנוֹת לַאֲנָשִׁים גְּדוֹלִים רַבִּים, אֲשֶׁר אֵינָם יוֹדְעִים חֶשְׁבּוֹן, וְלִהְיוֹת לָהֶם לְעֵזֶר בְּמַעֲשֵׂיהֶם; אֲנִי מֵיטִיב לְהָבִין עַתָּה מֵאָז בְּקָרְאִי בְסֵפֶר, אֲנִי מֵבִין כִּמְעַט כָּל אֲשֶׁר אֲנִי קוֹרֵא. אֲנִי שְׂבַע־רָצוֹן... וְאוּלָם כַּמָּה הֵעִירוּ וְעוֹרְרוּ אֶת לִבִּי לִלְמֹד וְכַמָּה הָיוּ לִי לְעֵזֶר בְּלִמּוּדַי, זֶה בְּכֹה וְזֶה בְּכֹה, בְּבֵיתִי, בְּבֵית־הַסֵּפֶר, בָּרְחוֹב, בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתִּי וּבְכֹל אֲשֶׁר רָאִיתִי דְבַר־מָה! וְעַתָּה הִנְנִי מַבִּיעַ תּוֹדוֹת לְכֻלָּם. תּוֹדָתִי לְךָ, רִאשׁוֹנָה, מוֹרִי הַטּוֹב, שֶׁכָּכָה הָלַכְתָּ עִמִּי בְּאֹרֶךְ רוּחַ וּבְדַרְכֵי נֹעַם; הֵן כָּל דָּבָר חָדָשׁ, בְּחָכְמָה וּבְבִינָה, אֲשֶׁר קָנִיתִי וַאֲשֶׁר אֶשְׂמַח וְאֶתְפָּאֵר בּוֹ עַתָּה, מֵעֲמַל־נַפְשְׁךָ בָּא לִי. תּוֹדָתִי לְךָ, דֵּירוֹסִי, חֲבֵרִי הַנָּעִים, אֲשֶׁר הֲטִיבוֹתָ בִּרְצוֹנְךָ לְבָאֵר לִי וְלַהֲבִינֵנִי בָרוּר דְּבָרִים קָשִׁים רַבִּים וּלְהַעֲבִירֵנִי אֶת הַמִּכְשׁוֹלִים בְּעֵת הִבָּחֲנִי; וְגַם לְךָ, סְטַרְדִּי, הַנַּעַר

הֶחָזָק וּבֶן־הַחַיִל, אֲשֶׁר הֶרְאִיתַנִי כִּי רְצוֹן־בַּרְזֶל בְּכֹל אֲשֶׁר יִפְנֶה יַצְלִיחַ; וּלְךָ, גֵרוֹנָה הַטּוֹב וּנְדִיב־הָרוּחַ, אֲשֶׁר תַּהֲפֹךְ אֶת כָּל יוֹדְעֶיךָ לַאֲנָשִׁים טוֹבִים וּנְדִיבֵי־רוּחַ; וְגַם לָכֶם, פְּרֵקוֹסִי וְקוֹרֵטִי, אֲשֶׁר הֱיִיתֶם לִי לְמוֹפֵת בְּאֹמֶץ־לִבְּכֶם בְּעֵת צָרָה וּבְרוּחֲכֶם הַטּוֹבָה בְּעֵת הָעֲבוֹדָה; אֲנִי מַבִּיעַ לָכֶם תּוֹדָתִי, וַאֲנִי מַבִּיעַ תּוֹדָה גַּם לְכָל הַנּוֹתָרִים. אַךְ לִפְנֵי כֻלָּם אֲנִי מַבִּיעַ לְךָ, אָבִי, לְךָ מוֹרִי הָרִאשׁוֹן, רֵעִי הָרִאשׁוֹן, אֲשֶׁר הִנְחִיתַנִי פְּעָמִים רַבּוֹת בַּעֲצָתְךָ הַטּוֹבָה וַאֲשֶׁר לִמַּדְתַּנִי דִּבְרֵי חֵפֶץ רַבִּים מִדֵּי עָבְדְךָ עֲבוֹדָה לְמַעֲנִי, בְּהַעֲלִימְךָ מִמֶּנִּי אֶת כָּל דַּאֲגוֹתֶיךָ וּבְהִתְאַמֶּצְךָ תָּמִיד לְהָקֵל מֵעָלַי אֶת לִמּוּדַי וּלְהַמְתִּיק לִי אֶת חַיָּי; וְלָךְ, אִמִּי הַנְּעִימָה, הַמַּלְאָךְ הַמָּגֵן לִי, הָאָהוּב וְהַבָּרוּךְ, אֲשֶׁר שָׂמַחַתְּ בְּכָל שִׂמְחוֹתַי וַאֲשֶׁר עִמִּי הָיִית בְּכָל צָרוֹתַי, אֲשֶׁר לִמַּדְתִּנִי וַאֲשֶׁר עָמַלְתְּ בִּי, וַאֲשֶׁר בָּכִית עִמִּי, וַתְּלַטְּפִי אֶת מִצְחִי בְּיָדֵךְ הָאַחַת וּבַשֵּׁנִית הוֹרֵית הַשָּׁמָיְמָה. אֲנִי כוֹרֵעַ לִפְנֵיכֶם, כַּאֲשֶׁר בְּעוֹד הֱיוֹתִי יֶלֶד קָטָן, וַאֲנִי נוֹתֵן תּוֹדוֹת לָכֶם בְּכָל רִגְשֵׁי הָרֹךְ, אֲשֶׁר נְטַעְתֶּם בִּלְבָבִי בִּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שְׁנוֹת הֶעָמָל וְהָאַהֲבָה.

הָאֳנִיָּה הַטּוֹבַעַת

סִפּוּר לַחֹדֶשׁ הָאַחֲרוֹן

לִפְנֵי שָׁנִים אֲחָדוֹת, בְּבֹקֶר יוֹם אֶחָד, בְּחֹדֶשׁ כִּסְלֵו, יָצְאָה אֳנִיַּת־קִיטוֹר גְּדוֹלָה מֵחוֹף לִיבֶרְפּוּל וַתֵּרֶד הַיָּמָה. בָּהּ הָיוּ הַרְבֵּה מִמָּאתַיִם נֶפֶשׁ וּבָהֶם רַב־הַחוֹבֵל וַאֲנָשָׁיו, כְּשִׁבְעִים אִישׁ. רַב־הַחוֹבֵל וְכִמְעַט כָּל הַמַּלָּחִים הָיוּ אַנְגְּלִים. בְּתוֹךְ הַנּוֹסְעִים הָיוּ אִיטַלְקִים רַבִּים: שָׁלֹשׁ גְּבִירוֹת, כֹּהֵן אֶחָד

חֶבֶל שָׂרִים וְנוֹגְנִים. אֳנִיַּת־הַקִּיטוֹר הָיְתָה מוּעָדָה לְאִי מַלְטָה. וְעַל־פְּנֵי הַיָּם עָנָן וַעֲרָפֶל.

בְּתוֹךְ הַנּוֹסְעִים בַּמַּחְלָקָה הַשְּׁלִישִׁית, בְּחֵלֶק הָאֳנִיָּה אֲשֶׁר לְפָנִים, הָיָה נַעַר אִיטַלְקִי כְּבֶן שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה, קָטָן לְפִי שְׁנוֹתָיו, אַךְ חָזָק, וּפָנָיו יָפִים לְמַרְאֶה, עַזִּים וְקַפְּדָנִים, כִּפְנֵי בֶן סִיצִילְיָה. הוּא יָשַׁב לְבַדּוֹ עַל גַּל חֲבָלִים אֵצֶל הַתֹּרֶן הָרָאשִׁי, וְעַל־יָדוֹ אַמְתַּחַת קְרוּעָה, אֲשֶׁר בָּהּ הָיוּ חֲפָצָיו, וְיָדוֹ שׂוּמָה עָלֶיהָ. פָּנָיו הָיוּ שְׁחַרְחֹרִים וּשְׂעַר רֹאשׁוֹ הַשָּׁחוֹר תַּלְתַּלִּים, הַיּוֹרְדִים כִּמְעַט עַל כְּתֵפָיו. וְהוּא לָבוּשׁ בִּגְדֵי עֹנִי: שְׂמִיכָה קְרוּעָה עַל שִׁכְמוֹ, וְיַלְקוּט־עוֹר יָשָׁן תָּלוּי עָלָיו. וַיִּתְבּוֹנֵן מִתּוֹךְ הִרְהוּרֵי־לֵב אֶל כָּל סְבִיבָיו, אֶל הַנּוֹסְעִים, אֶל הַמַּלָּחִים הָרָצִים הֵנָּה וָהֵנָּה וְאֶל הַיָּם הַנִּגְרָשׁ. וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה עֶלֶם, אֲשֶׁר קָרָה זֶה עַתָּה אָסוֹן גָּדוֹל בְּבֵיתוֹ: הַפָּנִים פְּנֵי נַעַר, אַךְ הַבָּעָתָם כִּפְנֵי אִישׁ.

כִּמְעַט יָצְאָה הָאֳנִיָּה אֶת הַחוֹף, וְאַחַד הַמַּלָּחִים, אִיטַלְקִי בַּעַל שֵׂעָר לָבָן, בָּא אֶל פְּנֵי הָאֳנִיָּה וְיַלְדָּה נְהוּגָה בְּיָדוֹ, וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי הַנַּעַר הַסִּיצִילְיָנִי, וַיֹּאמֶר אֵלָיו: מַרְיוֹ, הִנֵּה הֵבֵאתִי לְךָ חֲבֵרָה, אֲשֶׁר תֶּאֱרַח לְחֶבְרָה עִמְּךָ.

וְאַחַר הָלַךְ לוֹ.

וְהַיַּלְדָּה יָשְׁבָה אֵצֶל הַנַּעַר עַל גַּל הַחֲבָלִים.

וַיִּתְבּוֹנְנוּ זֶה אֶל זֶה.

וְהַנַּעַר הַסִּיצִילְיָנִי שָׁאַל אוֹתָהּ: אָנָה תֵּלֵכִי?

וַתֹּאמֶר הַיַּלְדָּה: אֶל מַלְטָה אֲנִי נוֹסַעַת, וְעָבַרְתִּי עַל־פְּנֵי נַפּוֹלִי.

וְאַחַר אָמְרָה עוֹד: אֲנִי נוֹסַעַת לְאָבִי וּלְאִמִּי, הַמְחַכִּים לִי. שְׁמִי דְשׁוֹלִיטָה פַּדְשִׁיאַנִי.

וְהַנַּעַר לֹא דִבֶּר מְאוּמָה.

בְּעוֹד רְגָעִים אֲחָדִים הוֹצִיא מִיַּלְקוּטוֹ פַּת־לֶחֶם וּפֵרוֹת יְבֵשִׁים; לַיַּלְדָּה הָיוּ תוּפִינִים; וַיֹּאכֵלוּ.

מַלָּח אִיטַלְקִי, אֲשֶׁר עָבַר בְּחִפָּזוֹן, קָרָא: שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן. הִנֵּה מְחֵל הַמָּחוֹל!

וְהָרוּחַ הָיָה הוֹלֵךְ וְחָזֵק, וְהָאֳנִיָּה הִתְנוֹעֲעָה בְחָזְקָה. אַךְ שְׁנֵי הַיְלָדִים, אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה בָם מַחֲלַת הַיָּם, לֹא שָׂמוּ לֵב לָזֹאת. הַיַּלְדָּה צָחֲקָה. יָמֶיהָ הָיוּ כִימֵי הַנַּעַר, כִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה; אַךְ גְּבוֹהָה הָיְתָה מִמֶּנּוּ: וְהִיא שְׁחַרְחֹרֶת, דַּלָּה, כּוֹאֶבֶת מְעַט וּמְלֻבָּשָׁה בִּבְגָדִים דַּלִּים מְאֹד. קְוֻצּוֹתֶיהָ תַּלְתַּלִּים קְצָרִים, מִטְפַּחַת אֲדֻמָּה לָהּ עַל רֹאשָׁהּ וּשְׁנֵי עֲגִילֵי כֶסֶף בְּאָזְנֶיהָ.

בְּעֵת אָכְלָם סִפְּרוּ אִישׁ לְאָחִיו אֶת הַקּוֹרוֹת אוֹתָם. הַנַּעַר הָיָה יָתוֹם מֵאָב וּמֵאֵם. אָבִיו, אֲשֶׁר הָיָה פוֹעֵל, מֵת עָלָיו בְּלִיבֶרְפּוּל לִפְנֵי יָמִים מִסְפָּר וַיַּעֲזֹב אוֹתוֹ לְבַדּוֹ, וְהַצִּיר הָאִיטַלְקִי שָׁלַח אוֹתוֹ אֶל אַרְצוֹ, אֶל פַּלֶּרְמוֹ, שֶׁשָּׁם הָיוּ לוֹ שְׁאֵרֵי־בָשָׂר רְחוֹקִים. הַיַּלְדָּה הוּבְאָה לִפְנֵי שָׁנָה בְּיַד דוֹדָהּ, אִשָּׁה אַלְמָנָה, אֲשֶׁר אָהֲבָה אוֹתָהּ מְאֹד, אֶל לוֹנְדוֹן. הוֹרֶיהָ, אֲשֶׁר הָיוּ עֲנִיִּים, נָתְנוּ אוֹתָהּ עַל־יַד הַדּוֹדָה לָשֶׁבֶת אִתָּהּ יָמִים, כִּי הֶאֱמִינוּ לַהַבְטָחָה שֶׁהִבְטִיחָה אוֹתָם לְהַנְחִיל אֶת בִּתָּם אֶת הוֹנָהּ. אַךְ מִקֵּץ יְרָחִים מִסְפָּר הָיְתָה הַדּוֹדָה לְמִרְמָס לַעֲגָלָה, אֲשֶׁר עָבְרָה עָלֶיהָ בָּרְחוֹב, וַתָּמָת וְלֹא הִשְׁאִירָה אַחֲרֶיהָ אַף אֲגוֹרַת־כָּסֶף; וַתֵּלֶךְ גַּם הִיא אֶל הַצִּיר, וְהוּא הוֹשִׁיב אוֹתָהּ בָּאֳנִיָּה לָבֹא אִיטַלְיָה. שְׁנֵיהֶם נִתְּנוּ עַל־יַד הַמַּלָּחִים הָאִיטַלְקִים, אֲשֶׁר יָשִׂימוּ עֵינֵיהֶם עֲלֵיהֶם. וַתֹּאמֶר הַיַּלְדָּה, כְּכַלּוֹתָהּ לְסַפֵּר אֶת דְּבָרֶיהָ: וּבְכֵן אֲנִי שָׁבָה בְּעָנְיִי וּבְחֹסֶר כֹּל אֶל הוֹרַי, אֲשֶׁר הֶאֱמִינוּ, כִּי אָשׁוּב אֲלֵיהֶם עֲשִׁירָה. וְאוּלָם הֵם אוֹהֲבִים אוֹתִי בְּכָל־זֹאת. וְגַם אַחַי אוֹהֲבִים אוֹתִי. אַרְבָּעָה אַחִים לִי, וְכֻלָּם קְטַנִּים. אֲנִי הַגְּדוֹלָה בְּבֵית־אָבִי. אֲנִי מַלְבִּישָׁה אוֹתָם. שָׂמֹחַ

יִשְׂמְחוּ לִרְאוֹתֵנִי. אֲנִי אָבֹא בַלָּט, בְּצַעֲדֵי עַל רָאשֵׁי כַפּוֹת רַגְלַי... אַךְ הִנֵּה הַיָּם זוֹעֵף.

וְאַחַר שָׁאֲלָה אֶת הַנַּעַר: וְאַתָּה הוֹלֵךְ אֶל קְרוֹבֶיךָ?

— כֵּן... אִם אָסוּף יַאַסְפוּנִי אֶל בֵּיתָם — הֵשִׁיב הַנָּעַר.

— הַאֵינָם אוֹהֲבִים אוֹתְךָ?

— אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ.

וַתֹּאמֶר הַנַּעֲרָה: בְּ„חַג הַלֵּדָה” הַבָּא תִּמָּלֶאנָה לִי שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה.

וְאַחַר דִּבְּרוּ עַל הַיָּם וְעַל הָאֲנָשִׁים, אֲשֶׁר הָיוּ מִסָּבִיב לָהֶם. וַיֵּשְׁבוּ יַחַד כָּל הַיּוֹם, וַיְדַבְּרוּ פַּעַם בְּפַעַם זֶה לָזֶה דְּבָרִים אֲחָדִים. וְהַנּוֹסְעִים אָמְרוּ, אַךְ אָח וְאָחוֹת הֵמָּה. הַנַּעֲרָה אָרְגָה גַרְבַּיִם, וְהַנַּעַר יָשַׁב וַיֶּהְגֶּה וַיָּשַׂח עִם לְבָבוֹ. וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר בְּחָזְקָה. וּבָעֶרֶב, בְּעֵת אֲשֶׁר יִפָּרְדוּ שְׁנֵיהֶם, לְמַעַן לֶכֶת לִישׁוֹן, אָמְרָה הַנַּעֲרָה אֶל מָרִיו: תֶּעֱרַב לְךָ שְׁנָתֶךָ. וַיִּקְרָא הַמַּלָּח הָאִיטַלְקִי, אֲשֶׁר עָבַר בִּמְרוּצָה עַל פְּנֵיהֶם, כִּי קָרָא לוֹ רַב־הַחוֹבֵל: לְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא תֶעֱרַב שְׁנָתוֹ הַלַּיְלָה, יְלָדִים מְסֻכָּנִים. הַנַּעַר בִּקֵּשׁ לְהָשִׁיב לִידִידָתוֹ: לֵיל מְנוּחָה, וְהִנֵּה זֶרֶם מַיִם תְּקָפוֹ פִּתְאֹם וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אֶל סַפְסָל. וַתִּקְרָא הַנַּעֲרָה: הוֹי אֵלִי, הִנֵּה הוּא זָב דָּם! וַתִּתְנַפֵּל עָלָיו. וְהַנּוֹסְעִים, אֲשֶׁר מִהֲרוּ לָרֶדֶת לְמַטָּה, לֹא שָׂמוּ לֵב אֲלֵיהֶם. הַנַּעֲרָה כָרְעָה אֵצֶל מָרִיו, אֲשֶׁר הֻמַּמתּוּ מַפַּלְתּוֹ בַּהֲדֹף אוֹתוֹ הַזֶּרֶם וְלֹא יָדַע נַפְשׁוֹ, וַתִּמַח אֶת הַדָּם מֵעַל מִצְחוֹ, וַתִּקַּח אֶת הַמִּטְפַּחַת הָאֲדֻמָּה מֵעַל שַׂעֲרָהּ וַתַּחְבְּשָׁהּ לְרֹאשׁוֹ, וַתִּלְחַץ אֶת רֹאשׁוֹ אֶל לִבָּהּ, לְמַעַן קְשׁוֹר אֶת קְצוֹת הַמִּטְפַּחַת, וְאֵזוֹר בִּגְדָהּ הַכָּתֹם נִכְתַּם בְּדָמוֹ. רוּחַ מָרִיו שָׁבָה אֵלָיו וַיָּקָם וַיַּעֲמֹד עַל רַגְלָיו. וַתֹּאמֶר לוֹ הַנַּעֲרָה: וּמָה? הֲשָׁלוֹם לָךְ? וַיֹּאמַר: הִנֵּה עָבַר הַכֹּל. וַתֹּאמֶר דְּשׁוֹלִיטָה:

תֶּעֱרַב לְךָ שְׁנָתְךָ. וַיֹּאמֶר הַנַּעַר: לֵיל שָׁלוֹם. וַיֵּרְדוּ בַּמַּעֲלוֹת הַקְּרוֹבוֹת לָלֶכֶת אִישׁ לְחֶדְרוֹ.

וְכַאֲשֶׁר הִגִּיד הַמַּלָּח מֵרֹאשׁ כֵּן הָיָה: הֵמָּה טֶרֶם יִישְׁנוּ, וְסַעַר נוֹרָא הִתְחוֹלֵל. הַגַּלִּים הִשְׁתָּעֲרוּ בְּפֶתַע פִּתְאֹם עַל הָאֳנִיָּה וַיְבַקְּעוּ בִרְגָעִים אֲחָדִים תֹּרֶן אֶחָד, וַיְשַׁבְּרוּ מִמְּקוֹמָם שָׁלשׁ סִירוֹת, אֲשֶׁר הָיוּ תְלוּיוֹת עַל אֲחוֹרֵי הָאֳנִיָּה, וְאַרְבָּעָה פָּרִים מֵעַל־פְּנֵי הָאֳנִיָּה, וַיִּשָּׂאוּם כְּעָלִים הַיָּמָּה. וּבְתוֹךְ הָאֳנִיָּה פְּנִימָה מְהוּמָה וּמְבוּכָה, קוֹל שָׁאוֹן וְקוֹל הֲמֻלָּה גְדוֹלָה, קוֹל זְעָקָה, בְּכִי וּתְפִלָּה, אֲשֶׁר כָּל הַשּׁוֹמֵעַ תְּסַמֵּר שַׂעֲרַת בְּשָׂרוֹ. הַסַּעַר הָיָה הוֹלֵךְ וְחָזֵק כָּל הַלַּיְלָה, וְכַעֲלוֹת הַשַּׁחַר הִגְדִּיל. הַגַּלִּים הַשַּׂגִּיאִים, אֲשֶׁר הִשְׁתָּעֲרוּ עַל הָאֳנִיָּה מֵעֲבָרִים, פָּרְצוּ וַיַּעֲלוּ עַל הַמִּכְסֶה וַיְנַפְּצוּ וַיְפוֹצְצוּ אֶת הַכֹּל, סָחוֹף וְסָחוֹב הַיָּמָּה. וְהַסִּפּוּן הַסּוֹכֵךְ עַל הַמְּכוֹנָה שָׁבַר, וְהַמַּיִם פָּרְצוּ שָׁמָּה בְקוֹל רַעַשׁ נוֹרָא, וְהָאֵשׁ כָּבְתָה, וְהַמְכוֹנְנִים בָּרָחוּ; שִׁפְעַת מַיִם כַּבִּירִים שׁוֹטְפִים פָּרְצוּ בָאוּ מִכָּל עֲבָרִים. וְקוֹל אַדִּיר וְחָזָק כְּקוֹל רַעַם צָעַק: אֶל הַמַּשְׁאֵבִים! זֶה הָיָה קוֹל רַב־הַחוֹבֵל. הַמַּלָּחִים רָצוּ אֶל הַמַּשְׁאֵבִים. וְהִנֵּה הַגַּלִּים הַזּוֹעֲפִים הֵגִיחוּ פִּתְאֹם וַיִּפְגְּעוּ בָּאֳנִיָּה מֵאַחֲרֶיהָ וַיְמַגְּרוּ אֶת קִיר־הַמָּגֵן וְאֶת הַדֶּלֶת, וַיִּשְׁטְפוּ שָׁטֹף וְעָבֹר עַל הַכֹּל.

כָּל הַנּוֹסְעִים, אֲשֶׁר הָיוּ כְמֵתִים מִפַּחַד, נָסוּ עַל נַפְשׁוֹתָם אֶל הָאוּלָם הַגָּדוֹל.

וְרַב־הַחוֹבֵל נִרְאָה רֶגַע אֶחָד.

וַיִּזְעֲקוּ כֻלָּם: רַב־הַחוֹבֵל! רַב־הַחוֹבֵל! מַה נַּעֲשֶׂה? וּמָה? הַעוֹד יֵשׁ תִּקְוָה? הַצִּילָה!

רַב־הַחוֹבֵל חִכָּה עַד אֲשֶׁר הֶחֱרִישׁוּ כֻלָּם וַיֹּאמֶר בְּקֹר־רוּחַ: נָכוֹן לִקְרַאת הַמָּוֶת.

רַק אִשָּׁה אַחַת נָתְנָה קוֹל זְעָקָה: רַחֲמִים! כָּל אִישׁ לֹא יָכֹל לְהוֹצִיא הֶגֶה מִפִּיו. מִפְּנֵי הַפַּחַד הָיוּ כֻלָּם לְאָבֶן. וַתַּעֲבֹר עֵת רַבָּה: דְּמָמָה כְּדְמְמַת קָבֶר. כֻּלָּם הִבִּיטוּ אִישׁ אֶל אָחִיו וּפְנֵיהֶם חָוָרוּ. וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר עֲלֵיהֶם וְזַעְפּוֹ נוֹרָא מֵהָכִיל. הָאֳנִיָּה הִתְגַּלְגְּלָה בִּכְבֵדוּת. רַב־הַחוֹבֵל נִסָּה לְהוֹרִיד סִירַת־הַצָּלָה אֶל הַיָּם, וַיֵּרְדוּ בָהּ חֲמִשָּׁה מַלָּחִים; הַסִּירָה הוּרָדָה, וְהִנֵּה גְרָפָהּ גַּל, וּשְׁנֵי מַלָּחִים—בָּהֶם הַמַּלָּח הָאִיטַלְקִי—טָבְעוּ בִּמְצוּלוֹת; וְהַנּוֹתָרִים הִתְאַמְּצוּ בְּרֹב עָמָל לְהַחֲזִיק בַּחֲבָלִים וַיָּשׁוּבוּ וַיַּעֲלוּ אֶל הָאֳנִיָּה.

אָז רָפוּ גַם יְדֵי הַמַּלָּחִים. מִקֵּץ שְׁתֵּי שָׁעוֹת עָמְדָה הָאֳנִיָּה בְּתוֹךְ מַיִם עַד גֹּבַהּ קַרְשֵׁי הַמָּגֵן.

וְעַל הַמִּכְסֶה נִרְאוּ מַרְאוֹת נוֹרָאִים. אִמּוֹת לָחֲצוּ בְּמַר נַפְשָׁן אֶת יַלְדֵיהֶן אֶל לִבָּן, יְדִידִים וְרֵעִים חִבְּקוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיְבָרְכוּ אִישׁ אֶת אָחִיו בְּרְכַּת הַפְּרִידָה; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יָרְדוּ אֶל הַתָּאִים לָמוּת שָׁם, וְלֹא יִרְאוּ אֶת הַיָּם בְּעֵינֵיהֶם. נוֹסֵעַ אֶחָד יָרָה כַדּוּר בִּבְשָׂרוֹ וַיִּפֹּל, וְרֹאשׁוֹ לְמַטָּה, וַיִּתְגַּלְגֵּל עַל הַמַּעֲלוֹת עַד הַתָּאִים וַיִּגְוַע וַיָּמָת שָׁם. רַבִּים הִתְרַפְּקוּ בְּחָזְקָה אִישׁ עַל אָחִיו, וְאֶת הַנָּשִׁים אָחֲזָה עֲוִית נוֹרָאָה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר כָּרְעוּ עַל בִּרְכֵיהֶם מִסָּבִיב לַכֹּהֵן. נִשְׁמְעוּ אֲנָחוֹת וַאֲנָקוֹת, יִלְלוֹת יְלָדִים וְקוֹלוֹת צוֹרְחִים מָרָה, קוֹלוֹת מוּזָרִים, פְּרוּעִים; וְכֹה וָכֹה עָמְדוּ אֲנָשִׁים דּוּמָם, הָכֵן, כְּעַמּוּדֵי אֶבֶן, מֻכֵּי־תִמָּהוֹן, פְּקוּחֵי עֵינַיִם עַד־מְאֹד, אַךְ לְלֹא רְאוֹת דָּבָר, וּפְנֵיהֶם כִּפְנֵי מֵתִים אוֹ מְשֻׁגָּעִים. שְׁנֵי הַיְלָדִים, מַרְיוֹ וּדְשׁוּלִיטָה, חִבְּקוּ תֹרֶן וַיִּנְעֲצוּ מֶבָּטָם בַּיָּם בְּלִי דַעַת־נָפֶשׁ.

הַגַּלִּים נָחוּ מְעַט מִזַּעְפָּם; אַךְ הָאֳנִיָּה הוֹסִיפָה לִטְבּוֹעַ לְאִטָּהּ. וְעוֹד לָהּ אַךְ רְגָעִים מְעַטִּים.

וַיִּזְעַק רַב־הַחוֹבֵל: הוֹרִידוּ אֶת הַסִּירָה הַיָּמָּה!

וְהַסִּירָה, הִיא הָאַחֲרוֹנָה הַנִּשְׁאֶרֶת לִפְלֵיטָה, הוּרְדָה הַיָּמָּה, וַיֵּרְדוּ בָהּ אַרְבָּעָה עָשָׂר מַלָּחִים וּשְׁלֹשָׁה נוֹסְעִים.

רַב־הַחוֹבֵל נִשְׁאַר בָּאֳנִיָּה.

וַיִּקְרְאוּ אֵלָיו מִלְּמַטָּה: רְדָה אֵלֵינוּ!

וַיַּעַן רַב־הַחוֹבֵל וַיֹּאמַר: אֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אָמוּתָה.

וַיִּקְרְאוּ אֵלָיו הַמַּלָּחִים: פָּגֹשׁ נִפְגַּשׁ בָּאֳנִיָּה וְנִמְלָטְנוּ. רְדָה אֵלֵינוּ. הִנְּךָ אוֹבֵד.

– עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹדָה.

אָז פָּנוּ הַמַּלָּחִים אֶל הַנּוֹסְעִים וַיִּקְרְאוּ: עוֹד מָקוֹם אֶחָד יֵשׁ! — אִשָּׁה!

וַתִּגַּשׁ אִשָּׁה אַחַת וְרַב־הַחוֹבֵל תּוֹמֵךְ בָּהּ; אַךְ כִּרְאוֹתָהּ אֶת הַמֶּרְחָק, אֲשֶׁר בֵּין הָאֳנִיָּה וּבֵין הַסִּירָה, לֹא מָצְאָה אֶת לִבָּהּ לִקְפּוֹץ מִן הָאֳנִיָּה וַתִּפֹּל עַל הַמִּכְסֶה אֲחוֹרַנִּית. וְהַנָּשִׁים הָאֲחֵרוֹת הָיוּ כְמִתְעַלְּפוֹת, קְרוֹבוֹת לָמוּת.

וַיִּקְרְאוּ הַמַּלָּחִים: יֶלֶד אֶחָד!

לְקוֹל הַקְּרִיאָה הַזֹּאת הִתְעוֹרְרוּ שְׁנֵי הַיְלָדִים, הַנַּעַר הַסִּיצִילְיָנִי וַחֲבֶרְתּוֹ, אֲשֶׁר מִפַּחַד הַמָּוֶת נִדְמוּ כָאֶבֶן, כִּי נֵעוֹר בְּקִרְבָּם פִּתְאֹם חֵפֶץ־הַחַיִּים הָאַדִּיר וַיְפַעֲמֵם; וַיִּרְפּוּ יְדֵיהֶם מִן הַתֹּרֶן וַיָּרוּצוּ אֶל שְׂפַת הָאֳנִיָּה, וְהֵם קוֹרְאִים שְׁנֵיהֶם בְּקוֹל גָּדוֹל: אוֹתִי! וּמִתְאַמְּצִים, כִּשְׁנֵי פְרָאִים זוֹעֲפִים, לַהֲדוֹף אִישׁ אֶת אָחִיו לְאָחוֹר.

וַיִּקְרְאוּ הַמַּלָּחִים: הַקָּטָן בִּשְׁנֵי הַיְלָדִים! הַסִּירָה מְסֻבָּלָה עַד־מְאֹד! הַקָּטָן!

כַּהֲלוּמַת־רַעַם הוֹרִידָה הַנַּעֲרָה זְרוֹעוֹתֶיהָ לְמִשְׁמַע הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַתַּעֲמֹד עַל עָמְדָהּ בְּלִי נוֹעַ וַתַּבֵּט אֶל מַרְיוֹ בְּעֵינַיִם דּוֹעֲכוֹת.

וּמַרְיוֹ הִתְבּוֹנֵן בָּהּ רֶגַע אֶחָד וַיַּרְא אֶת כֶּתֶם הַדָּם עַל חָזֶהָ,—וַיַּרְא וַיִּזְכֹּר, וּפָנָיו הוּאֲרוּ בְּאוֹר רַעְיוֹן נִשְׂגָּב.

וְהַמַּלָּחִים הֵאִיצוּ וַיִּקְרְאוּ כֻּלָּם יַחַד בְּקֹצֶר־נַפְשָׁם: הַקָּטָן! אֲנַחְנוּ מַסִּיעִים אֶת הַסִּירָה!

אָז קָרָא מַרְיוֹ בְּקוֹל־לֹא־לוֹ: הִיא קַלָּה מִמֶּנִּי! אַתְּ דְּשׁוֹלִיטָה! לָךְ אָב וָאֵם, וְאָנֹכִי לְבַדִּי! אֲנִי עוֹזֵב לָךְ אֶת מְקוֹמִי! קִפְצִי לְמָטָּה!

וַיִּקְרְאוּ הַמַּלָּחִים: הָטֵל אוֹתָהּ אֶל הַיָּם!

וַיֹּאחֶז מַרְיוֹ בִּדְשׁוֹלִיטָה, חָבַק אוֹתָהּ בִּזְרוֹעוֹתָיו, וַיְטִילֶהָ אֶל הַיָּם.

הַנַּעֲרָה נָתְנָה קוֹל זְעָקָה וּבְנָפְלָהּ קִשְׁקְשָׁה בַּמָּיִם; וּמַלָּח אֶחָד אָחַז אוֹתָהּ בִּזְרוֹעָהּ וַיִּמְשֹׁךְ וַיַּעַל אוֹתָהּ אֶל הַסִּירָה.

וְהַנַּעַר עָמַד קוֹמְמִיּוּת עַל שְׂפַת הָאֳנִיָּה, מִצְחוֹ מוּרָם, שַׂעֲרוֹתָיו עָפוֹת, וְהוּא שָׁלֵו, נַעֲלֶה.

הַסִּירָה נָעָה וְעָלֶיהָ הָיָה לְמַהֵר, פֶּן תְּבַלָּעֶנָּה הַשִּׁבֹּלֶת, אֲשֶׁר חוֹלְלָה הָאֳנִיָּה הַטּוֹבַעַת סְבִיבָהּ.

אָז נָשְׂאָה הַנַּעֲרָה, אֲשֶׁר עַד הָרֶגַע הַזֶּה כִּמְעַט לֹא יָדְעָה נַפְשָׁהּ, אֶת עֵינֶיהָ אֶל הַנַּעַר וַתֵּבְךְּ בְּכִי גָדוֹל.

וַתִּשְׁלַח זְרוֹעָהּ לְמוּלוֹ וַתִּקְרָא בְּקוֹל בֶּכִי: שָׁלוֹם! שָׁלוֹם! שָׁלוֹם!

וַיָּרֶם הַנַּעַר יָדוֹ וַיַּעַן: שָׁלוֹם!

הַסִּירָה עָבְרָה מִשָּׁם מְהֵרָה עַל הַיָּם הַנִּגְרָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַיִם הַקּוֹדְרִים. עַל הָאֳנִיָּה לֹא נִשְׁמַע עוֹד כָּל קוֹל. הַמַּיִם הִנֵּה לְחָכוּ שְׂפַת הַמִּכְסֶה.

פִּתְאֹם כָּרַע הַנַּעַר עַל בִּרְכָּיו, וַיָּשֶׂם יָדָיו אַחַת עַל אַחַת וַיִּשָּׂא עֵינָיו הַשָּׁמָיְמָה.

וְהַנַּעֲרָה כִּסְּתָה פָּנֶיהָ.

כַּאֲשֶׁר שָׁבָה נָשְׂאָה רֹאשָׁהּ וַתַּבֵּט עַל־פְּנֵי הַיָּם: וְהִנֵּה הָאֳנִיָּה נֶעְלָמָה.

תַּמּוּז

הַגִּלָּיוֹן הָאַחֲרוֹן לְאִמִּי

1. — יוֹם הַשַּׁבָּת.

וּבְכֵן, אֶנְרִיקוֹ, הִנֵּה תַמָּה שְׁנַת בֵּית־הַסֵּפֶר. וְטוֹב וְיָפֶה כִּי תִשָּׁאֵר לְךָ, כְּזִכָּרוֹן לַיּוֹם הָאַחֲרוֹן, תְּמוּנַת הַיֶּלֶד נְדִיב הָרוּחַ, אֲשֶׁר נָתַן אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַד רְעוּתוֹ. עַתָּה הִנְּךָ נָכוֹן לְהִפָּרֵד מִמּוֹרֶיךָ וּמֵחֲבֵרֶיךָ, וַאֲנִי עָלַי לְהוֹדִיעֲךָ דְּבַר־עֶצֶב: הַפְּרִידָה הִיא לֹא לִשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, כִּי־אִם לִצְמִיתוּת. אָבִיךָ יָצֹא יֵצֵא מִטּוּרִינוֹ אֶל עִיר אַחֶרֶת בִּגְלַל מַעֲשֵׂהוּ וּמִשְׁלַח־יָדוֹ, וַאֲנַחְנוּ כֻלָּנוּ נֵצֵא עִמּוֹ. בַּסְּתָו הַבָּא נִסַּע מִזֶּה. וְאַתָּה תָבֹא לְבֵית־סֵפֶר חָדָשׁ. הִנְּךָ נֶעֱצָב עַל זֹאת, הֲלֹא? כִּי יָדַעְתִּי, שֶׁאוֹהֵב אַתָּה אוֹתוֹ, אֶת בֵּית־הַסֵּפֶר הַיָּשָׁן, אֲשֶׁר בּוֹ שָׂמַח לִבְּךָ יוֹם יוֹם פַּעֲמַיִם, יְמֵי אַרְבַּע שָׁנִים, בַּעֲבוֹדָה אֲשֶׁר עָבַדְתָּ; אֲשֶׁר בּוֹ רָאִיתָ יָמִים רַבִּים כָּאֵלֶּה, בְּעֶצֶם הַשָּׁעוֹת הָהֵן, אוֹתָם הַנְּעָרִים, אוֹתָם הַמּוֹרִים וְאוֹתָם הַהוֹרִים, וְאֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, אֲשֶׁר חִכּוּ לְךָ בִּשְׂחוֹק עַל פְּנֵיהֶם; אֶת בֵּית־סִפְרְךָ הַיָּשָׁן, בּוֹ נִפְקְחוּ עֵינֵי רוּחֶךָ, בּוֹ מָצָאתָ לְּךָ כָּל הַחֲבֵרִים הָרַבִּים הָאֵלֶּה, בּוֹ כָּל מִלָּה, אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ, הָיְתָה לְטוֹב לָךְ, בּוֹ גַּם כָּל דָּבָר

לֹא־נָעִים, אֲשֶׁר מָצָא אוֹתְךָ, הָיָה לְךָ לְהוֹעִיל! וְעַתָּה, בְּנִי, שָׂא אַהֲבָתְךָ זֹאת בְּלִבְּךָ גַּם בְּצֵאתְךָ, וּבָרֵךְ אֶת כָּל הַנְּעָרִים הָאֵלֶּה בְּרִכַּת־פְּרִידָה הַיּוֹצֵאת מִן הַלֵּב. יֵשׁ בָּהֶם אֲשֶׁר יִקְרֶה אוֹתָם אָסוֹן, כִּי יָמוּתוּ עֲלֵיהֶם, וְאוּלַי גַּם בְּקָרוֹב, אֲבִיהֶם אוֹ אִמָּם; יֵשׁ אֲשֶׁר יָמוּתוּ הֵמָּה בַּנֹּעַר; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִפְּלוּ כִבְנֵי־חַיִל בַּמַּעֲרָכָה בַּשָּׂדֶה; רַבִּים בָּהֶם יִהְיוּ לְפוֹעֲלִים טוֹבִים וִישָׁרִים וְעָשׂוּ לָהֶם בָּתִּים וְהָיוּ אָבוֹת לְמִשְׁפָּחוֹת חֲרוּצוֹת, אֲשֶׁר תַּעֲבוֹדְנָה בְּיֹשֶׁר וֶאֱמוּנָה כְּמוֹהֶם. וּמִי יוֹדֵעַ, אִם לֹא יָקוּם מִקִּרְבָּם אִישׁ, אֲשֶׁר יַגְדִּיל לַעֲשׂוֹת לְאַרְצוֹ וּלְעַמּוֹ וְעָשָׂה לוֹ שֵׁם בָּאָרֶץ. הִפָּרֵד מֵעֲלֵיהֶם אֵפוֹא בְּאַהֲבָה: יְהִי לִבְּךָ תָמִים וְרוּחֲךָ נֶאֱמֶנֶת עִם הַמִּשְׁפָּחָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת, הַמִּשְׁפָּחָה, אֲשֶׁר בָּאתָ אֵלֶיהָ בְעוֹדְךָ יֶלֶד וַאֲשֶׁר תַּעַזְבֶנָּה וְאַתָּה נַעַר, וַאֲשֶׁר אָבִיךָ וְאִמְּךָ אוֹהֲבִים אוֹתָהּ מְאֹד, יַעַן אָהֲבָה אוֹתְךָ גַּם הִיא אַהֲבָה רַבָּה. בֵּית־הַסֵּפֶר, כָּמוֹהוּ כְּאֵם: לָקֹחַ לָקַח אוֹתְךָ מִזְּרוֹעוֹתַי, אֶנְרִיקוֹ שֶׁלִּי, כִּמְעַט שֶׁיָּדַעְתָּ דַבֵּר, וְהִנֵּה הוּא מְשִׁיבְךָ לִי הַיּוֹם, וְאַתָּה גָדוֹל וְחָזָק, טוֹב וְחָרוּץ: בָּרוּךְ יִהְיֶה לָנוּ. וְאַתָּה, בְּנִי, לְעוֹלָם לֹא תִשְׁכָּחֶנּוּ. הוֹי, לֹא תוּכַל לְשָׁכֹחַ אוֹתוֹ. הָיֹה תִהְיֶה לְאִישׁ, וְעָבַרְתָּ בָּאָרֶץ, וְרָאִיתָ עָרִים גְּדוֹלוֹת וּמַצֵּבוֹת נִפְלָאוֹת וְשָׁכַחְתָּ מֵהֶן רַבּוֹת; אַךְ אֶת הַבִּנְיָן הַפָּשׁוּט, הַלָּבָן הַזֶּה עִם קַלְעֵי חַלּוֹנוֹתָיו הַסְּגוּרִים וְגַנּוֹ הַקָּטָן, שֶׁשָּׁם פִּתְּחוּ נִצָּנֵי רוּחֲךָ הָרִאשׁוֹנִים, רָאֹה תִרְאֶה עַד יוֹמְךָ הָאַחֲרוֹן, כְּכֹל אֲשֶׁר אֶרְאֶה אֲנִי אֶת הַבַּיִת, אֲשֶׁר בּוֹ שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלְךָ בַּתְּחִלָּה.

הַבְּחִינוֹת

4. — יוֹם שְׁלִישִׁי.

סוֹף־דָּבָר הִנֵּה הִגַּעְנוּ אֶל הַבְּחִינוֹת. וּבָרְחוֹבוֹת, אֲשֶׁר מִסָּבִיב לְבֵית־הַסֵּפֶר, אֵין נִשְׁמָע מִפִּי הַנְּעָרִים וּמִפִּי הָאָבוֹת וּמִפִּי הָאִמּוֹת, וְאַף גַּם מִפִּי הָאוֹמְנוֹת, בִּלְתִּי אִם: בְּחִינוֹת, צִיּוּן, שִׁעוּר, הַצִּיּוּן הַכּוֹלֵל, נִשְׁאַר בְּכִתָּתוֹ, עָבַר; הַכֹּל אוֹמְרִים אֶת עֶצֶם הַדְּבָרִים הָהֵם. אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר הָיָה לָנוּ חִבּוּר, וְהַיּוֹם חֶשְׁבּוֹן. הַמַּרְאֶה נוֹגֵעַ עַד הַלֵּב לִרְאוֹת כָּל הַהוֹרִים מוֹלִיכִים אֶת בְּנֵיהֶם אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר וְיוֹעֲצִים אוֹתָם בַּדֶּרֶךְ אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ; אִמּוֹת רַבּוֹת הֵבִיאוּ אֶת יַלְדֵיהֶן גַּם עַד הַסַּפְסָלִים, לִרְאוֹת הֲיֵשׁ דְּיוֹ בַּקֶּסֶת, וּלְנַסּוֹת אֶת הָעֵט, וּבִהְיוֹתָן עַל הַסַּף הֵסַבּוּ פְּנֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה: „אַמֵּץ לִבְּךָ! תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשּׁוּבוֹת! הֲשָׁמַעְתָּ!" הַמּוֹרֶה הַמַּשְׁגִּיחַ עָלֵינוּ הָיָה קוֹאַטִּי, אֲשֶׁר לוֹ זָקָן שָׁחוֹר גָּדוֹל, הוּא הַמּוֹרֶה הַנּוֹהֵם כָּאֲרִי וְעֹנֶשׁ לֹא יַעֲנֹשׁ אַף פָּעַם. נְעָרִים רַבִּים פָּחֲדוּ, עַד אֲשֶׁר חָוְרוּ פְּנֵיהֶם מְאֹד. כַּאֲשֶׁר הֵסִיר הַמּוֹרֶה אֶת הַחוֹתָם מִמִּכְתַּב הַמּוֹעֵצָה וַיּוֹצֵא אֶת הַשְּׁאֵלָה, נִשְׁמַע קוֹל נְשִׁימָה. וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵינוּ אֶת הַשְּׁאֵלָה בְּקוֹל רָם וַיַּבֵּט אֵלֵינוּ, פַּעַם אֶל הָאֶחָד, פַּעַם אֶל הַשֵּׁנִי, בְּעֵינָיו הָאֲיֻמּוֹת; אַךְ הַכֵּר הִכִּירוּ בוֹ, כִּי טוֹב הָיָה בְּעֵינָיו מְאֹד, לוּ יָכֹל לִקְרֹא אֵלֵינוּ גַּם אֶת הַפִּתְרוֹן, לְמַעַן הַעֲבִיר אֶת כֻּלָּנוּ. אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָבַדְנוּ שָׁעָה אַחַת, הֵחֵלּוּ רַבִּים חֲרֵדִים, כִּי הָעֲבוֹדָה הָיְתָה קָשָׁה. אַחַד הַנְּעָרִים בָּכָה. קְרוֹסִי הִכָּה בְאֶגְרוֹפָיו בְּרֹאשׁוֹ. וְאוּלָם רַבִּים מִן הַנְּעָרִים הַמִּסְכֵּנִים הָאֵלֶּה אֵינָם אֲשֵׁמִים עַל אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ לַעֲשׂוֹתָהּ, כִּי לֹא הָיְתָה לָהֶם דֵּי עֵת לִלְמֹד וְכִי הִזְנִיחוּ אוֹתָם הוֹרֵיהֶם. אַךְ מִן הַשָּׁמַיִם הָיָה דָבָר: לוּ רְאִיתֶם

אֶת דֵּירוֹסִי בְּשָׁקְדוֹ לַעֲזוֹר לָהֶם, בְּהִתְאַמְּצוֹ לְהַמְצִיא לְאֶחָד סִפְרָה וְלַשֵּׁנִי פְּעֻלַּת־חֶשְׁבּוֹן, מִבְּלִי אֲשֶׁר יִוָּדַע הַדָּבָר, בְּדָאֲגוֹ לְכֻלָּנוּ, כְּמוֹ הָיָה הוּא מוֹרֵנוּ. גַּם גֵּרוֹנָה, הַמַּשְׂכִּיל בְּחֶשְׁבּוֹן, עָזַר בַּאֲשֶׁר יָכֹל, וְאַף גַּם לְנוֹבִּיס עָזַר, אֲשֶׁר הָעֲבוֹדָה הֵמְמָה רֹאשׁוֹ; וַיְהִי רַךְ וְנָעִים מְאֹד. סְטַרְדִּי יָשַׁב הַרְבֵּה מִשָּׁעָה תְמִימָה בְּלִי נוֹעַ, וְעֵינָיו אֶל הָעֲבוֹדָה וְאֶגְרוֹפָיו עַל רַקּוֹתָיו, וְאַחַר עָשָׂה אֶת הַכֹּל בַּחֲמִשָּׁה רְגָעִים. הַמּוֹרֶה הִתְהַלֵּךְ בֵּין הַסַּפְסָלִים, הָלוֹךְ וְאָמוֹר: שִׁקְטוּ! שִׁקְטוּ! אַל תֵּחָפְזוּ! וְכִרְאוֹתוֹ אַחַד הַתַּלְמִידִים וְהִנֵּה נָפַל לִבּוֹ, פָּעַר פִּיו כִּמְבַקֵּשׁ לִבְלוֹעַ אוֹתוֹ חַי, כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאַרְיֵה, לְמַעַן עֲשׂוֹת לוֹ צְחוֹק וּלְמַעַן תֵּת אֹמֶץ בְּלִבּוֹ. בְּשָׁעָה אַחַת־עֶשְׂרֵה, בְּהַבִּיטִי בְּעַד קַלְעֵי הַחַלּוֹנוֹת אֶל הָרְחוֹב, רָאִיתִי וְהִנֵּה הוֹרִים רַבִּים בָּאִים וְהוֹלְכִים, כִּי קָצְרָה נַפְשָׁם; בְּתוֹךְ הַבָּאִים רָאִיתִי גַּם אֶת אֲבִי פְּרֵקוֹסִי, לָבוּשׁ כֻּתֹּנֶת: זֶה עַתָּה יָצָא מִבֵּית־עֲבוֹדָתוֹ, וּפָנָיו עוֹד הָיוּ כְּלִיל־שָׁחוֹר. שָׁם הָיְתָה גַּם אֵם קָרוֹסִי, מוֹכֶרֶת־הַיָּרָק; וְאֵם נֶלִּי, לְבוּשָׁה שְׁחוֹרִים, וְלֹא יָכְלָה לַעֲמוֹד תַּחְתֶּיהָ וְלִשְׁקוֹט. מְעַט לִפְנֵי הַצָּהֳרַיִם בָּא אָבִי וַיִּשָּׂא עֵינָיו אֶל חַלּוֹנִי: אָבִי הַיָּקָר! בַּצָּהֳרַיִם הָיוּ כֻלָּם נְכוֹנִים. וְהַמַּרְאֶה אֲשֶׁר נִרְאָה בְּצֵאתָם! כֻּלָּם הִתְיַצְּבוּ מִסָּבִיב לַנְּעָרִים לִשְׁאוֹל, לִרְאוֹת בַּמַּחְבָּרוֹת וּלְהַקְבִּיל אֶת עֲבוֹדָתָם וְאֶת עֲבוֹדַת חַבְרֵיהֶם זוּ לָזוּ.—כַּמָּה פְּעֻלּוֹת הָיוּ? מָה הַתּוֹצָאוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת? וְהַחִסּוּר? וְהַמַּעֲנֶה? וּנְקֻדַּת הַשְּׁבָרִים הָעֶשְׂרוֹנִיִּים? — הַמּוֹרִים הִתְהַלְּכוּ הֵנָּה וָהֵנָּה, כִּי קָרְאוּ לָהֶם מִכָּל עֲבָרִים. אָבִי לָקַח פִּתְאֹם מִיָּדִי אֶת הַטְּיוּטָה וַיְעַיֵּן בָּהּ וַיֹּאמַר: טוֹב. אֶצְלֵנוּ עָמַד חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל פְּרֵקוֹסִי, אֲשֶׁר הִתְבּוֹנֵן גַּם הוּא אֶל עֲבוֹדַת בְּנוֹ; וַיִּרְגַּז מְעַט וְלֹא יָכֹל לְהָבִין נְכוֹנָה. וַיִּפֶן אֶל אָבִי וַיֹּאמַר: הֲלֹא תוֹאִיל בְּטוּבְךָ לְהוֹדִיעֵנִי אֶת תּוֹצְאוֹת הַחֶשְׁבּוֹן? אָבִי קָרָא אֶת הַסִּפְרָה, וְהֶחָרָשׁ רָאָה וְהִנֵּה נָכוֹן. וַיִּקְרָא בְּרָצוֹן: חֲזַק, בָּחוּר! אָבִי וְהוּא הִבִּיטוּ

רֶגַע אִישׁ אֶל אָחִיו כִּידִידִים, וַיְחַיְכוּ; וְאָבִי נָתַן לוֹ יָד, וְהוּא לָחַץ אוֹתָהּ. וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו, בֶּאֱמֹר: לְהִתְרָאוֹת בַּבְּחִינָה שֶׁעַל־פֶּה! — לְהִתְרָאוֹת! כִּמְעַט צָעַדְנוּ צְעָדִים מִסְפָּר, וְהִנֵּה שָׁמַעְנוּ אַחֲרֵינוּ קוֹל דַּק מְשׁוֹרֵר; הֲסִבּוֹנוּ פָּנֵינוּ וַנֵּרֶא אֶת חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל וְהוּא שָׁר.

הַבְּחִינָה הָאַחֲרוֹנָה

7. — יוֹם שִׁשִּׁי.

הַבֹּקֶר הָיְתָה לָנוּ הַבְּחִינָה שֶׁעַל־פֶּה. בִּשְׁמוֹנֶה שָׁעוֹת הָיִינוּ כֻלָּנוּ בְּבֵית־הַסֵּפֶר, וּבִשְׁמוֹנֶה וָרֶבַע נִקְרֵאנוּ, אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה יַחַד, לָבֹא אֶל הָאוּלָם הַגָּדוֹל, שֶׁשָּׁם הָיָה שֻׁלְחָן גָּדוֹל מְכֻסֶּה אֶרֶג יָרֹק וּמִסָּבִיב לוֹ יָשְׁבוּ הַמְנַהֵל וְאַרְבָּעָה מוֹרִים, וּבָהֶם גַּם מוֹרֵנוּ. אֲנִי הָיִיתִי בַּקְּרוּאִים הָרִאשׁוֹנִים. הַמּוֹרֶה הַמִּסְכֵּן! הַיּוֹם בַּבֹּקֶר רָאִיתִי מַה־טּוֹב הוּא לָנוּ בֶּאֱמֶת. בְּעֵת עֲרוֹךְ אֵלֵינוּ הַמּוֹרִים הָאֲחֵרִים שְׁאֵלוֹת, הָיוּ עֵינָיו אַךְ אֵלֵינוּ; בַּהֲשִׁיבֵנוּ בְּלֹא בִטְחוֹן־לֵב, הָיָה זָעֵף, אַף בַּהֲשִׁיבֵנוּ נְכוֹנָה, הֵאִירוּ פָנָיו, וַיַּקְשֵׁב וַיִּשְׁמַע אֶת הַכֹּל וַיַּעַשׂ לָנוּ בְּיָדָיו וּבְרֹאשׁוֹ אֶלֶף אוֹתוֹת, לֵאמֹר: טוֹב, — לֹא כֵן, — שִׂים לִבְּךָ, — לְאַט, — יֶאֱמַץ לִבֶּךָ! — לוּ יָכֹל לְדַבֵּר כִּרְצוֹנוֹ, כִּי אָז אָמַר לָנוּ הַכֹּל. לוּ הָיוּ תַחְתָּיו הוֹרֵי כָל הַתַּלְמִידִים, זֶה אַחַר זֶה, כִּי אָז לֹא הִרְבּוּ לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ. לִבִּי נְשָׂאַנִי לִקְרֹא אֵלָיו: תּוֹדָה! עֶשֶׂר פְּעָמִים לְעֵינֵי כֻלָּם. וְכַאֲשֶׁר אָמְרוּ לִי הַמּוֹרִים הָאֲחֵרִים: טוֹב, לֶךְ־לְךָ, אוֹרוּ עֵינָיו מִטּוּב־לֵב. שַׁבְתִּי כְרֶגַע אֶל הַכִּתָּה, לְחַכּוֹת לְאָבִי. וְהִנֵּה כִמְעַט כָּל הַתַּלְמִידִים עוֹדָם שָׁם. יָשַׁבְתִּי לְיַד גַּרוֹנָה. וַאֲנִי לֹא הָיִיתִי שָׂמֵחַ מְאֹד, הֲשִׁיבוֹתִי אֶל לִבִּי, כִּי אַךְ

הַפַּעַם הַזֹּאת עוֹדֵינוּ יוֹשְׁבִים שָׁעָה אַחַת יַחַד. וַאֲנִי עַד אָז לֹא הִגַּדְתִּי לְגֵרוֹנָה, כִּי בַּכִּתָּה הָרְבִיעִית לֹא אֶלְמַד עוֹד עִמּוֹ יַחַד, כִּי עָלַי לָצֵאת עִם אָבִי אֶל טוּרִינוֹ: לֹא יָדַע מְאוּמָה. הוּא יָשַׁב, וְגַבּוֹ כָפוּף, וְרֹאשׁוֹ הַגָּדוֹל נָטוּי אֶל הַסַּפְסָל, וַיִּרְשֹׁם רְשׁוּמִים מִסָּבִיב לִתְמוּנַת אָבִיו הַמְצֻלָּמָה, כְּשֶׁהוּא, הָאָב, לָבוּשׁ בִּגְדֵי מְכוֹנֵן: אִישׁ גָּדוֹל וְחָזָק וְעָרְפּוֹ עֹרֶף שׁוֹר וּפָנָיו פְּנֵי אִישׁ יָשָׁר וּרְצִינִי — כָּמוֹהוּ כִּבְנוֹ. בְּשִׁבְתּוֹ כָּכָה כָפוּף וְכֻתָּנְתּוֹ לְעֻמַּת פָּנָיו פְּתוּחָה מְעַט, רָאִיתִי עַל חָזֵהוּ הֶחָשׂוּף וְהֶחָזָק אֶת הַצְּלָב הַקָּטָן, הֶעָשׂוּי זָהָב, אֲשֶׁר נָתְנָה לוֹ אֵם גֶּלִּי בְּהִוָּדַע לָהּ, כִּי מָגֵן הוּא לִבְנָהּ. אַךְ סוֹף־סוֹף עָלַי הָיָה לְהַגִּיד לוֹ, כִּי נוֹסְעִים אֲנַחְנוּ מִזֶּה. וָאֹמַר אֵלָיו: גֵּרוֹנָה, בַּסְּתָו הַזֶּה נוֹסֵעַ אָבִי מִטּוּרִינוֹ לִבְלִי שׁוּב עוֹד. וַיִּשְׁאָלֵנִי, הַאֵצֵא גַּם אֲנִי מִזֶּה; וָאֹמַר: כֵּן. וַיֹּאמַר: וּבְכֵן לֹא תִלְמַד עוֹד בַּכִּתָּה הָרְבִיעִית יַחַד עִמָּנוּ? וָאֹמַר: לֹא. אָז יָשַׁב דּוֹמֵם, וַיּוֹסֶף לִרְשֹׁם. וְאַחַר שָׁאַל, בְּלִי הָרִים רֹאשׁוֹ: הֲתִזְכֹּר אָז גַּם אֶת חֲבֵרֶיךָ, אֲשֶׁר הָיוּ לְךָ בַּכִּתָּה הַשְּׁלִישִׁית? וָאֹמַר: כֵּן, זָכוֹר אֶזְכֹּר אֶת כֻּלָּם, אַךְ אוֹתְךָ... אַרְבֶּה לִזְכֹּר מִכָּל חֲבֵרַי. מִי יוּכַל לִשְׁכֹּחַ אוֹתְךָ? וַיַּבֵּט אֵלַי הָכֵן, בִּרְצִינוּת, מַבָּט אֲשֶׁר הִבִּיעַ אֶלֶף דְּבָרִים, וְלֹא דִבֶּר מְאוּמָה; אַךְ נָתֹן נָתַן לִי אֶת יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית, וַיְהִי כְמוֹסִיף לִרְשֹׁם בַּיְמָנִית, וַאֲנִי לָחַצְתִּי אוֹתָהּ, אֶת הַיָּד הַחֲזָקָה וְהַיְשָׁרָה הַזֹּאת, בְּתוֹךְ יָדָי. בָּרֶגַע הַזֶּה בָּא הַמּוֹרֶה בְּחִפָּזוֹן, וּפָנָיו אָדְמוּ, וַיֹּאמַר בַּלָּט, בִּמְהִירוּת וּבְשִׂמְחָה: טוֹב, עַד הֵנָּה הַכֹּל טוֹב; אֲשֶׁר עוֹדָם פֹּה יַעֲנוּ כֵן גַּם הֵמָּה; אֲנִי מְאַשֵּׁר אֶתְכֶם, נְעָרַי! חִזְקוּ וְיֶאֱמַץ לְבַבְכֶם! שְׂבַע־רָצוֹן אָנֹכִי מְאֹד. — וּלְמַעַן הַרְאוֹתֵנוּ אֶת שְׂבַע־רְצוֹנוֹ וּלְמַעַן עֲשׂוֹת לָנוּ שְׂחוֹק, הָיָה בְּצֵאתוֹ כְּמַט וּכְכוֹשֵׁל וַיִּסָּמֵךְ אֶל הַקִּיר, כִּמְבַקֵּשׁ מִשְׁעָן אֲשֶׁר לֹא יִפּוֹל: הַמּוֹרֶה, אֲשֶׁר מֵעוֹלָם לֹא רְאִינוּהוּ מְצַחֵק! הַדָּבָר הָיָה בְּעֵינֵינוּ מוּזָר מְאֹד, עַד אֲשֶׁר הִשְׁתּוֹמַמְנוּ כֻּלָּנוּ, תַּחַת

אֲשֶׁר נִצְחָק; עַל פְּנֵי כֻלָּנוּ הָיָה גִחוּךְ, אַךְ אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא צָחַק. אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מַדּוּעַ: כִּי עוֹרְרָה עֲלִיצוּת־יֶלֶד זֹאת כְּאֵב־לֵב וְרַחֲמִים גַּם יָחַד. עֲלִיצוּת־הָרֶגַע הַזֹּאת הָיְתָה כָּל שְׂכָרוֹ, שְׂכַר תִּשְׁעָה יַרְחֵי עֲבוֹדָה, אֲשֶׁר עָבַד בְּחִבָּה, בְּאֹרֶךְ־רוּחַ וּבְרֹב עָמָל וּתְלָאָה! הָרֶגַע הַזֶּה הָיָה פְּרִי עֲמָלוֹ, אֲשֶׁר עָמַל בָּנוּ עַד כְּלוֹת כֹּחוֹ; וְכַמָּה פְּעָמִים בָּא כִמְעַט חוֹלֶה לַעֲבוֹדָתוֹ בְּבֵית־הַסֵּפֶר, הַמּוֹרֶה הַמִּסְכֵּן! זֹאת, אַךְ זֹאת וְלֹא יוֹתֵר, שׁוֹאֵל הוּא מִמֶּנּוּ גְמוּל לְכָל אַהֲבָתוֹ שֶׁאָהַב אוֹתָנוּ וּלְכָל הַחֲרָדָה אֲשֶׁר חָרַד עָלֵינוּ! וְעַתָּה אֲדַמֶּה בְנַפְשִׁי, כִּי תָמִיד אֶרְאֶנּוּ בְּעֶמְדָּתוֹ הַהִיא, מִדֵּי זָכְרִי אוֹתוֹ עוֹד, יְמֵי שָׁנִים רַבּוֹת; וְכִי אֶהְיֶה לְאִישׁ וְהוּא עוֹדֶנּוּ חַי וַאֲנַחְנוּ נִפְגַּשׁ אִישׁ אֶת אָחִיו,— וְסִפַּרְתִּי לוֹ עַל הַמַּעֲשֶׂה הַהוּא, אֲשֶׁר נָגַע אֶל לִבִּי מְאֹד, וְנָשַׁקְתִּי לוֹ עַל רֹאשׁוֹ הַלָּבָן.

פְּרִידָה

10. — יוֹם שֵׁנִי.

בַּשָּׁעָה הַמְיֻעָדָה בָּאוּ כֻלָּם אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר בָּאַחֲרוֹנָה, לְמַעַן שְׁמוֹעַ אֶת תּוֹצְאוֹת הַבְּחִינוֹת וְלָקַחַת אֶת סִפְרֵי־הַתְּעוּדוֹת. הַהוֹרִים שָׁקְקוּ בָּרְחוֹב, מִלְּאוּ גַם אֶת הַפְּרוֹזְדוֹר הַגָּדוֹל, וְרַבִּים בָּאוּ אֶל הַחֲדָרִים וַיֶּהֶרְסוּ גַם אֶל הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר יֵשֵׁב אֵלָיו הַמּוֹרֶה: בְּחֶדְרֵנוּ מִלְּאוּ אֶת כָּל הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר בֵּין הַקִּיר וּבֵין הַסַּפְסָלִים הָרִאשׁוֹנִים. שָׁם הָיוּ אֲבִי גָרוֹנָה, אֵם דֵּירוֹסִי, חָרַשׁ־הַבַּרְזֶל פְּרֵקוֹסִי, קוֹרֵטִי, הַגְּבֶרֶת נֶלִּי, הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת־הַיָּרָק, אֲבִי הַבּוֹנֶה הַקָּטָן, אֲבִי סְטַרְדִּי, וְרַבִּים אֲחֵרִים, אֲשֶׁר לֹא רָאִיתִי פְּנֵיהֶם בִּלְתִּי הַיּוֹם;

מִכָּל עֵבֶר נִשְׁמַע קוֹל מְלַחֲשִׁים וְקוֹל הָמוֹן, כַּאֲשֶׁר יִשָּׁמַע בַּשּׁוּק. כְּבוֹא הַמּוֹרֶה, הָיְתָה דְמָמָה רַבָּה. בְּיָדוֹ הָיְתָה רְשִׁימַת הַתַּלְמִידִים וַיָּחֶל לִקְרֹא מַהֵר: אֲבַטּוֹצִי, עָבַר, שִׁשִּׁים חֶלְקֵי שִׁבְעִים; אַרְחִינִי, עָבַר, חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה חֶלְקֵי שִׁבְעִים. — הַבּוֹנֶה הַקָּטָן עָבַר, קָרוֹסִי עָבַר. וְאַחַר קָרָא בְקוֹל רָם: דֵּירוֹסִי אֶרְנֶסְטוֹ, עָבַר, שִׁבְעִים חֶלְקֵי שִׁבְעִים וְהַפְּרָס הָרִאשׁוֹן. — הַהוֹרִים הַנִּמְצָאִים שָׁם, אֲשֶׁר כֻּלָּם יְדָעוּהוּ, אִשְּׁרוּ אוֹתוֹ, לֵאמֹר: חֲזַק, חֲזַק, דֵּירוֹסִי! וְהוּא הֵנִיעַ אֶת תַּלְתַּלָּיו הַצְּהֻבִּים וְעַל שְׂפָתָיו שְׂחוֹק יָפֶה, תָּמִים, וַיַּבֵּט אֶל אִמּוֹ, אֲשֶׁר נָתְנָה לוֹ אוֹת־בְּרָכָה בְיָדָהּ. גָּרוֹפִּי, גַּרוֹנָה וְהַקַּלַּבְּרִי עָבָרוּ. שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה נִשְׁאֲרוּ בְכִתָּתָם, וְאֶחָד מֵהֶם הֵחֵל לִבְכּוֹת, מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרָאוֹ אָבִיו, הָעוֹמֵד עַל הַסַּף. אַךְ הַמּוֹרֶה אָמַר אֶל הָאָב: אַל־נָא, אֲדוֹנִי, שָׂא־נָא לוֹ, לֹא תָמִיד אַשְׁמַת הַנַּעַר הִיא, כִּי פְעָמִים רַבּוֹת אַךְ פֶּגַע־רָע הוּא, וְכֵן הַדָּבָר בַּפַּעַם הַזֹּאת. וְאַחַר קָרָא: נֶלִּי, עָבַר, שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם חֶלְקֵי שִׁבְעִים. — אִמּוֹ שָׁלְחָה לוֹ נְשִׁיקָה בַּמְנִיפָה אֲשֶׁר בְּיָדָהּ. סְטַרְדִּי עָבַר, שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה חֶלְקֵי שִׁבְעִים; אַךְ כִּשְׁמוֹעַ הַלָּז אֶת תְּהִלָּתוֹ, לֹא נִרְאָה כָל שְׂחוֹק עַל פָּנָיו וְגַם לֹא הֵסִיר אֶת אֶגְרוֹפָיו מֵעַל רַקּוֹתָיו. הָאַחֲרוֹן הָיָה בּוֹטִינִי, אֲשֶׁר הָיָה לָבוּשׁ בְּבִגְדֵי חֲמֻדוֹת וּמְסֹרָק־רֹאשׁ: עָבָר. וְאַחַר קָרָא הַמּוֹרֶה אֶת הַשֵּׁם הָאַחֲרוֹן, עָמַד עַל רַגְלָיו וַיֹּאמַר: יְלָדִים, זֹאת הַפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה לִהְיוֹתֵנוּ יַחַד בַּמָּקוֹם הַזֶּה. שָׁנָה תְמִימָה הָיִינוּ פֹה יַחְדָּו. וְעַתָּה נִהְיֶה יְדִידִים טוֹבִים אִישׁ לְאָחִיו, הֲלֹא? צַר לִי, כִּי עָלַי לְהִפָּרֵד מִכֶּם, בָּנִים יְקָרִים. — וַיַּעֲמֹד מְדַבֵּר; וְאַחַר הוֹסִיף וַיֹּאמַר: אִם יֵשׁ אֲשֶׁר קָצְרָה רוּחִי וַאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְלִי כַוָּנָה עָוֶל לְאִישׁ מִכֶּם וַאֲשֶׁר הִקְשֵׁיתִי אֵלָיו עַד־מְאֹד, סְלְחוּ לִי עַל זֹאת. וַיֹּאמְרוּ הַהוֹרִים וְרַבִּים מִן הַתַּלְמִידִים: לֹא, לֹא, אֲדוֹנֵנוּ הַמּוֹרֶה, מֵעוֹלָם לֹא הָיְתָה כָזֹאת, וְהַמּוֹרֶה שָׁנָה בִדְבָרָיו: סִלְחוּ לִי עַל זֹאת

וְשִׁמְרוּ לִי אַהֲבַתְכֶם. בַּשָּׁנָה הַבָּאָה לֹא תֵשְׁבוּ עוֹד לְפָנַי, אַךְ אֲנִי אוֹסִיף לִרְאוֹתְכֶם, וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי תָּמִיד כַּחוֹתָם עַל לִבִּי. לְהִתְרָאוֹת, נְעָרַי! כְּדַבְּרוֹ זֹאת קָרַב וַיָּבֹא בְּתוֹכֵנוּ; וְכָל הַתַּלְמִידִים שָׁלְחוּ אֵלָיו יְדֵיהֶם, קָמוּ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ וַיֹּאחֲזוּ בִּזְרוֹעוֹתָיו וּבְכַנְפוֹת מְעִילוֹ; וְרַבִּים נָשְׁקוּ לוֹ; חֲמִשִּׁים קוֹלוֹת אָמְרוּ לוֹ פֶּה אֶחָד: לְהִתְרָאוֹת, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה! תּוֹדָה, אֲדוֹנִי הַמּוֹרֶה! שָׁלוֹם! זָכְרֵנוּ לְטוֹבָה! — כְּצֵאתוֹ, לֹא יָכֹל כִּמְעַט לְהַסְתִּיר רִגְשַׁת לִבּוֹ. יָצָאנוּ כֻלָּנוּ בְּעִרְבּוּבְיָה. גַּם מִן הַכִּתּוֹת הָאֲחֵרוֹת יָצְאוּ. וַתְּהִי מְהוּמָה וַהֲמֻלָּה גְדוֹלָה, קוֹל נְעָרִים וְקוֹל הוֹרִים, הַמַּבִּיעִים בִּרְכַּת־פְּרִידָה לַמּוֹרִים וְלַמּוֹרוֹת וְהַמְבָרְכִים אִישׁ אֶת אָחִיו. עַל זְרוֹעוֹת הַמּוֹרָה בַּעֲלַת הַנּוֹצָה הָאֲדֻמָּה הָיוּ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה יְלָדִים וּמִסָּבִיב לָהּ כְּעֶשְׂרִים, אֲשֶׁר לֹא נְתָנוּהָ הָשֵׁב רוּחָהּ; לַ„נְּזִירָה הַקְּטַנָּה" קָרְעוּ כִּמְעַט אֶת כּוֹבָעָהּ וְכַעֲשָׂרָה צְרוֹרוֹת־פְּרָחִים שָׂמוּ לָהּ בְּחוֹרֵי־הַכַּפְתּוֹרִים אֲשֶׁר לְשִׂמְלָתָהּ הַשְּׁחוֹרָה וּבְכִיסֵי בְּגָדֶיהָ. רַבִּים שִׂמְּחוּ אֶת רָבֵּיטִי וַיָּגִילוּ בוֹ, כִּי בַיּוֹם הַזֶּה עָזַב בָּרִאשׁוֹנָה אֶת מִשְׁעֲנוֹתָיו. מִכָּל עֵבֶר שָׁמְעוּ אוֹמְרִים: לַשָּׁנָה הַבָּאָה! לְסוֹף תִּשְׁרֵי! לְהִתְרָאוֹת בְּיוֹם הֶחָג! גַּם אֲנַחְנוּ בֵּרַכְנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו בְּהִפָּרְדֵנוּ. הוֹי, מַה שָּׁכְחוּ אֶת כָּל הַקְּטַנּוֹת בָּרֶגַע הַזֶּה! בּוֹטִינִי, אֲשֶׁר הָיָה תָמִיד עוֹיֵן אֶת דֵּירוֹסִי בְּקַנְאוֹ בוֹ, הָיָה הָרִאשׁוֹן לְהִתְנַפֵּל אֶל זְרוֹעוֹתָיו הַפְּתוּחוֹת. אֲנִי בֵּרַכְתִּי אֶת הַבּוֹנֶה הַקָּטָן וָאֶשַּׁק לוֹ, לַנַּעַר הַנָּעִים הַזֶּה, בַּעֲשׂוֹתוֹ לִי בָּאַחֲרוֹנָה אֶת „פִּי הָאַרְנֶבֶת". בֵּרַכְתִּי אֶת פְּרֵקוֹסִי, בֵּרַכְתִּי אֶת גָרוֹפִי, שֶׁהוֹדִיעַנִי כִּי זָכִיתִי בְגוֹרָלוֹ הָאַחֲרוֹן וַיִּתֶּן לִי מַכְבֵּשׁ־נְיָר קָטָן, עֲשׂוּי חַרְסִית, אֲשֶׁר הָיָה שָׁבוּר בְּקָצֵהוּ הָאֶחָד; בֵּרַכְתִּי גַם אֶת כָּל הַנּוֹתָרִים. יָפֶה הָיָה לִרְאוֹת אֶת נֶלִּי הַמִּסְכֵּן, בְּהִתְרַפְּקוֹ עַל גֵּרוֹנָה, כְּמוֹ לֹא יָכֹל עוֹד לְהֵרָפוֹת מִמֶּנּוּ. כָּל הַנְּעָרִים הִתְנַגְּשׁוּ מִסָּבִיב לְגֵרוֹנָה וַיִּקְרְאוּ: שָׁלוֹם, גֵּרוֹנָה, שָׁלוֹם, לְהִתְרָאוֹת! וַיִּגְּעוּ בוֹ וַיִּלְחֲצוּ אוֹתוֹ

וַיְּעַרִיצוּהוּ, אֶת הַנַּעַר הַטּוֹב וּבֶן־הַחַיִל הַזֶּה; וְאָבִיו הִשְׁתּוֹמֵם מְאֹד וַיַּבֵּט אֵלָיו וַיְחַיֵּךְ. גְּרוֹנָה הָיָה הָאַחֲרוֹן, אֲשֶׁר חִבַּקְתִּי לוֹ בָּרְחוֹב וָאֶכְבּוֹשׁ אֶת אֶנְקָתִי עַל לִבּוֹ; וְהוּא נָשַׁק לִי עַל מִצְחִי. וְאַחַר רַצְתִּי אֶל אָבִי וְאֶל אִמִּי. וְאָבִי אָמַר אֵלָי: הֲלֹא בֵּרַכְתָּ אֶת כָּל חֲבֵרֶיךָ? וָאֹמַר: כֵּן.—אִם יֵשׁ בָּהֶם אֶחָד, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לוֹ עָוֶל, לֵךְ אֵלָיו וְאָמַרְתָּ לוֹ, אֲשֶׁר יִסְלַח לְךָ וַאֲשֶׁר יִשְׁכַּח אֶת עַוְלֶךָ. הַאֵין גַּם אֶחָד? וָאַעַן וָאֹמַר: לֹא אֶחָד. וַיֹּאמֶר אָבִי בְּקוֹל מָלֵא רֶגֶשׁ: אִם כֵּן אֵפוֹא, שָׁלוֹם! וַיְכוֹנֵן מַבָּטוֹ הָאַחֲרוֹן אֶל מוּל בֵּית־הַסֵּפֶר. וְאִמִּי עָנְתָה גַם הִיא אַחֲרָיו: שָׁלוֹם! וְאָנֹכִי לֹא יָכֹלְתִּי לְהַגִּיד מְאוּמָה.

תֹּכֶן

תִּשְׁרֵי

חֶשְׁוָן

כִּסְלֵו

אִיָּר

סִיוָן

תַּמּוּז

3 1761 03572 9821